

II
C 33144
b

ZBORNIK

na slavo

SS. CIRILU IN
METODU.

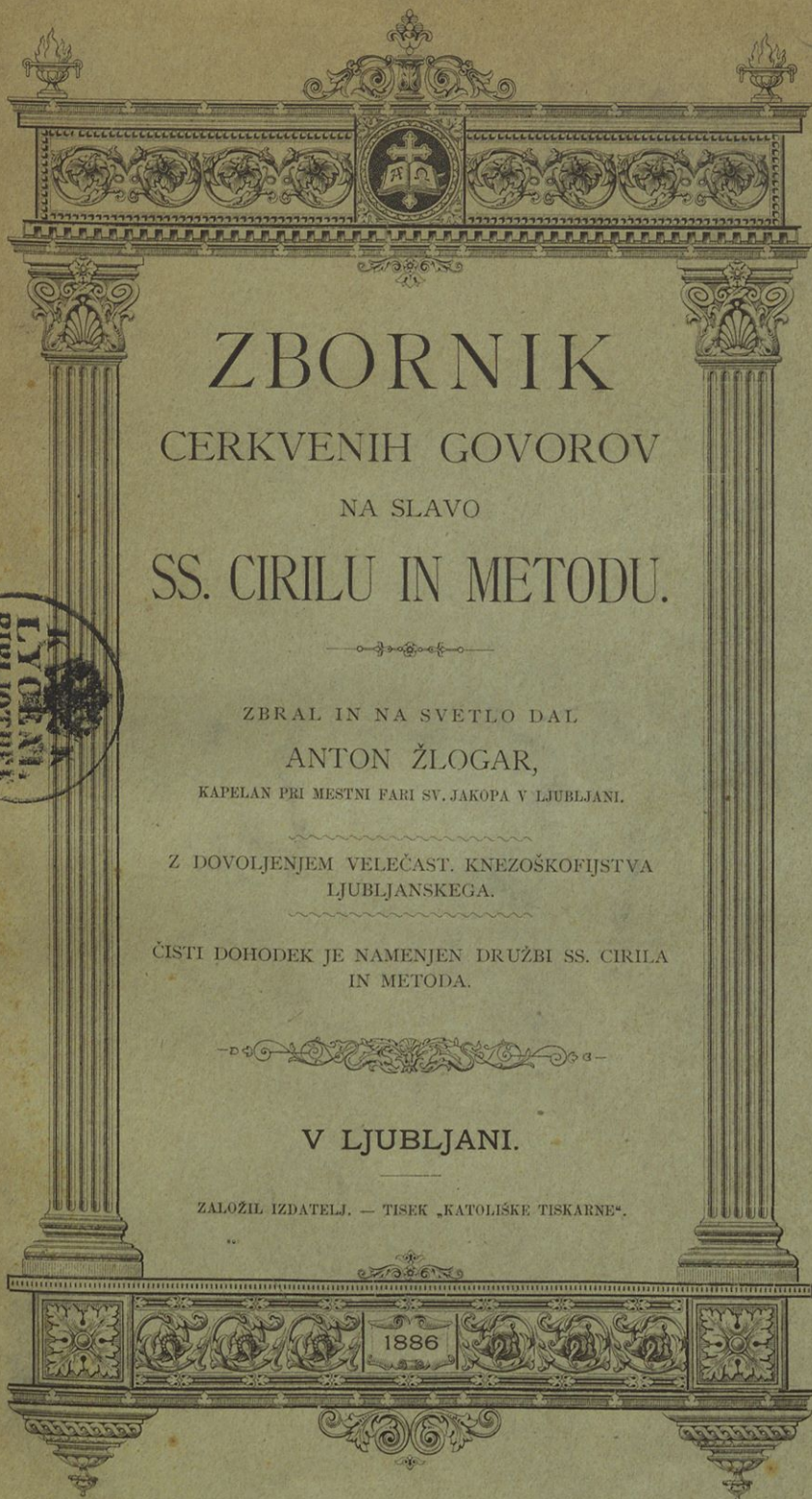

33144, II, C, 6

40

79/80

ZBORNİK
CERKVENIH GOVOROV
NA SLAVO
SS. CIRILU IN METODU.

ZBRAL IN NA SVETLO DAL

ANTON ŽLOGAR,

KAPELAN PRI MESTNI FARI SV. JAKOPA V LJUBLJANI.

Z DOVOLJENJEM VELEČAST. KNEZOŠKOFIJSTVA
LJUBLJANSKEGA.

ČISTI DOHODEK JE NAMENJEN DRUŽBI SS. CIRILA
IN METODA.

V LJUBLJANI.

ZALOŽIL IZDATELJ. — TISEK „KATOLIŠKE TISKARNE“.

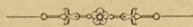
1886

ZBORNIK

CERKVENIH GOVOROV

NA SLAVO

SS. CIRILU IN METODU.

ZBRAL IN NA SVETLO DAL

ANTON ŽLOGAR,

KAPELAN PRI MESTNI FARI SV. JAKOPA V LJUBLJANI.

Z DOVOLJENJEM VELEČASTITEGA KNEZOŠKOFIJSTVA LJUBLJANSKEGA.

ČISTI DOHODEK JE NAMENJEN DRUŽBI SS. CIRILA IN METODA.

V LJUBLJANI 1886.

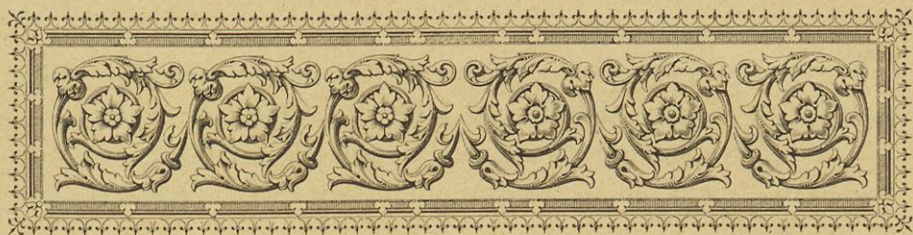
ZALOŽIL IZDATELJ. — TISEK „KATOLIŠKE TISKARNE“.

Dupl. (33144)

33144

II C b

Knjiga, ki se tu poklanja slovenskemu duhovenstvu, zagleda beli dan kot skromen sad vplanske tisočletnice. Ogenj, ki ga je med katoliškimi Slovani s svojo preimenitno okrožnico »Grande munus« ukresal sv. oče

Leon XIII. in dalje netil slavni vladika J. J. Strossmayer, naj pač ne ugasne ni pri nas Slovencih. Pokojni naš knezoškof Ivan Krizostom je bil o razglasu papeževe okrožnice izrekel pomenljive besede:

»Vaši skrbni duhovni Vam bodo brali to pismo očeta vesoljnega krščanstva in srčno jih prosim, naj Vam jasno razlagajo te Njihove velikodušne besede, ker prevideli bodete iz njih vso globočino ljubezni, ki jo nosijo v svojem notranjem sv. oče do Vas, dragi moji, in do vseh narodov po zemlji.« In te besede našle so odmev pri verni čredi in pastirjih.

Slovenskim duhovnikom nam je uprav ista naloga, ki sta jo med slovanskimi pradedi uzorno izvrševala blagovestnika naša, ss. Ciril in Metod. Bila sta oznanovalca besede božje v slovenskem jeziku. I nam je oznanovati ista veličja božja v istem jeziku. Pisala sta nam prvo knjigo slovensko; ni li primerno, da i nam hvaležnost nareka slovstven spomenik cerkvene stroke njima v proslavo?

Misel ta, v prijateljskem pomenku sprožena že vlani, padla je na rodovitno zemljo ter v tej knjigi oživljena obišče letos duhovščino slovensko. Milo se nam je zdelo, da je v naši bogoslovni književnosti komaj toliko slavnostnih govorov o naših sv. blagovestnikih, kolikor je prstov na roki. Podajamo torej tu nekaj več homiletiškega gradiva v porabo in daljno premišljevanje.

Pomožni spisi so večinoma naznanjeni pri izdelkih; sicer pa nam je iskati homiletiškega blaga po naslednjih knjigah:

1. »Danica« od l. 1852 dalje poročila Slomškova o bratovščini ss. Cirila in Metoda. — 2. »Djanje Svetnikov Božjih« na svetlo dal A. Slomšek. V Gradcu 1853. I., st. 240 nsl. — 3. »Drobtinice« 1853, str. IX. nsl. z lepo podobo. — 4. »Cvetje keršansko-slovenske zemlje« — nabral Jožef Rozman. V Celovcu 1857, str. 67 nsl. z isto podobo. — 5. »Drobtinice« 1861, str. 27 nsl. — 6. »Slovenske večernice« 1863, str. 29 nsl. — 7. »Slovanska blagovestnika ss. Ciril in Metod«. Spevi; zložil Anton Umek Okiški. V Celovcu 1863. — 8. »Zlati vek«. V Ljubljani 1863. — 9. »Zgodovina ss. apostolov slovanskih Cirila in Metoda«. Dr. Jan. Bílý. Poslovenil J. Majciger. V Pragi 1863. — 10. »Ss. brata Ciril i Metod slavjanska apostola i osnavatelj slovestva slavjanskoga«. Spisal Matija Majar Ziljski. V zlatnom Pragu 1864. (Z latinico in cirilico). — 11. »Življenje svetnikov« izdala družba sv. Mohora. V Celovcu 1867, I., str. 348 nsl. — 12. »Slovenski Prijatelj« 1872, str. 42 nsl. 1881, str. 278 in 370 nsl. — 13. »Kopitarjeva spomenica«. Izdala Matica Slovenska, na več krajih. — 14. »Delo ss. Cirila in Metoda«. Spisal Jaromir Volkov. Trst 1882. — 15. »Letopis Matice Slovenske za l. 1882 in 1883« v spisu: O začetkih kristjanstva na Slovenski zemlji I., str. 163 nsl. in: Razširjava kristjanstva med Slovenci l. 1884, str. 115 nsl., od A. Fekonje. — 16. »Glasi katoliške družbe«. V Ljubljani 1884, str. 137 nsl. »Delo Metodovo«. — 17. Isti leta 1885 od 1—119 str. — 18. »Cvetje z vrtov sv. Frančiška«. V Gorici, skoro v vsakem letniku po nekoliko. — 19. »Tisočletnica Metodova«. V Ljubljani 1885. — 20. »Duhovni pastir«. V Ljubljani, I. l., str. 364 nsl., II. l., str. 436 nsl. — 21. »Sveta brata Ciril in Metod« spisal Matija Majar Ziljski. V Celovci 1885. — 22. »Zgodovina sv. katoliške cerkve« spisal dr. Ivan Križanič. Izdala družba sv. Mohora v Celovcu 1885, II. zv., str. 39 nsl. (Enako i v »Občni zgodovini za slovensko ljudstvo«, izdani od Mohorjeve družbe). — 23. »Spomenica tisočletnice Metodove smrti«. Spisal dr. Fr. Kos. Založila Matica slovenska. V Ljubljani 1885. — Sicer pa so o tisočletnicah 1863, 1880—1881, 1885 vsi naši časniki obširneje pisali o tem predmetu ter donášali pastirske liste slovanskih škofov; škofijski

listi skoro vseh slovenskih vladikov in pa so objavili papeževo okrožnico in potrebne naredbe, kar je častiti duhovščini itak v rokah. — Da nismo ponatisnili, kakor bi bili radi, nekaj že objavljenih govorov, zgodilo se je z ozirom na tiskovne troške, pa ker sta »Prijatelj« in »Pastir« duhovnikom dovolj pristopna in razširjena. — To bi bilo torej vse homiletiško gradivo, kolikor je nam znano.

Ogniti se vsem bolj ali manj sličnim stavkom ali oddelkom pač ni bilo mogoče, kar vsak razboren čitatelj lahko razvidi že iz narave objavljene tvarine in namena enakih »zbornikov«. Vender se je pazilo na kolikor moči večjo različnost. Sicer pa so uprav te sličnosti živ dokaz, da so dotični govorniki utegnili pravo pogoditi. Sklepna razprava od odličnega pisatelja slovenskega se je privzela, ker nudi prelepih misli za domoljubne nagovore o raznih prilikah, katerim se i duhovnik čestokrat ne more odtegniti.

Pisatelj se v bistvu nista spremenila ni jezik ni tvarina. Od tod nekoliko razlike v oblikah.

Konečno mi je najprijetnejša dolžnost izreči presrečno zahvalo p. n. čč. gg. sotrudnikom, ki so se prijazno in dejansko odzvali ter spodbujevali k temu cerkvenoslovstvenemu podjetju. Bog plati ves trud in vso blagohotnost vam velecejenim domorodcem, naj si bivate tam gori ob Rabi pa tja do jadranskega morja, ob vrbskem jezeru pa do vinorodnih goric dolenskih, ali pa v središči Slovenije.

Romaj, knjiga, širom domovine v večjo čast božjo, v proslavo ss. Cirila in Metoda, v dušni blagor milega nam naroda, kateremu prosim blagoslova iz nebes, da se čem prej obistinijo besede pesnikove:

»Pa zjasni lice si, moj narod dragi,
Naj se veselja srce tvoje taja,
Ker za-te solnce lepših časov vzhaja,
Že bližajo se dnovi srečni — blagi«.

V Ljubljani, 6. aprila 1886 o 1001. smrti obletnici sv. Metoda.

Izdatelj.

I. Cerkvena himna o ss. Cirilu in Metodu.

(Sedibus coeli nitidis.)

Kristjani, pojte slavo zdaj
Junakoma, ki vzeta v raj,
Lepota, kinč in stebra dva
Naroda sta slovenskega!

V ljubezni bratu brat udan
Pustí z ljubezni samostán;
Obá hitita urno tje —
Narodom dat zveličanje.

Bolgár in Čeh in Moraván
Nebeške luči vživa dan;
Neštete trume, divje prej,
Peljata v čedo Petru zdej.

Vaj' venča venec nevenljiv,
O čujta prošnje jók ginljiv;
Slovénom nekdam dani dar,
Ohranita vidva vsikdar!

Častí rod Vaji plemenit,
Naj hrani večne vere svit;
Kar dal prvak je, dal bo Rim,
Življenje večno dal bo vsim.

Oj Stvarnik, Rešenik svetá,
Ki vir si vsega dobrega,
Naj se razlega hvala Ti,
Naj večna slava Ti doní.
Amen.

Okrožnica
„GRANDE MUNUS“.

LEON XIII.

Častitljivim patrijarhom, primatom, nadškofom in škofom vesoljnega katoliškega sveta, ki so v milosti in v občestvu z apostolskim prestolom.¹

Častitljivi bratje!

Pozdrav in apostolski blagoslov!

Apostolskemu poglavarju in njegovim naslednikom na poseben način izročeno veliko opravilo, krščansko ime razširjati, je spodbadalo rimske papeže, da so o raznih časih in raznoterim narodom pošiljali oznanovalcev sv. evangelija, kakor se je kazalo, da zahtevajo to okoliščine in sklepi usmiljenega Boga. — Kakor so torej odposlali Avguština k Britancem duše oskrbovat, Patricija k Hibernijanom, Bonifacija k Germanom, Vili-brorda k Frizom, Batavcem, Belgijanom in druge prav velikrat k drugim narodom; tako so tudi svetima možema CIRILU in METODU podelili oblast, da naj apostolsko opravilo prevzameta pri slovanskih narodih. Po njunih stanovitnih in velicih prizadevanjih se je doseglo, da so le-ti zagledali luč evangelija in so bili od surovega življenja pripeljani k človeški in družbinski oliki.

Cirila in Metoda, apostolov preslavno dvójico, od nekdaj nikoli niso nehale počastovati vse slovanske dežele, spominjajoče se njunih dobrót. Z nemanjšo gorečnostjo ju je pa vedno čislala rimska Cerkev; ona je mnogotero čistila oba, dokler sta živela, in od enega umrlih tudi telesnih ostankov ni hotela pogrešati. — Zato je tudi že od leta 1863 slovanskim

¹ Iz latinskega izvirnika »Diöcesanblatt 1880 št. 10« priredil prof. Tomo Zupan. Stavke za stavkom te slovanske prestave pa so nenavadnim zanimanjem ter modro svetovaje pretehtovali milostljivi knezoškof Krizostom.

Bohemcem, Moravcem in Hrvatom, ki so vsako leto 9. marseija praznik v čast ss. Cirilu in Metodu obhajati navado imeli, po privoljenji Našega predhajnika Pija IX., neumrljivega spomina, bilo dopuščeno ta god znanprej 5. julija praznovati in dnevniice v spomin ss. Cirila in Metoda opravljati. In ne dolgo potem, ob času ko je bil veliki Vatikanski cerkveni zbor, je prav veliko škofov prosilo le-ta apostolski Sedež, naj bi se njuno češčenje in njun stalni praznik razširil na vso Cerkev. Ker pa ta stvar do današnjega dne rešena ni, in so se v menjavi časov po teh okrajinah predrugačile državne okoliščine, se Nam zdi, da se primerna prilika ponuja, podpirati slovanske narode, katerih blagor in zveličanje Nam je prav zelo pri srcu. Kakor torej nočemo, da bi se naša očetovska ljubezen za-nje v kaki zadevi pogresala, tako hočemo, da se širi in množi češčenje tako svetih mož, ki bodeta, kot sta nekđaj s sejánjem katoliške vere slovanska ljudstva od pogube k zveličanju klicala, óne tudi zdaj z nebeškim varstvom mogočno branila. Da pa se očitniše pokaže, kakošna sta moža, katera katoliškemu svetu v češčenje in praznovanje stavimo pred oči, naj ob kratkem omenimo zgodovino njunih dejanj.

Ciril in Metod, prava brata, iz preimenitne rodovine v Solunu rojena, sta se zgodaj podala v Carigrad, v glavnem mestu na Jutru viših véd se izučiti. Iskra duhovitosti, katera je že takrat svetila v mladenčih, ni skrita ostala; oba namreč sta v kratkem prav dobro napredovala, še bolje pa Ciril, ki je dosegel v vednostih toliko pohvalo, da je bil v posebno čast modrijan imenovan. Ne dolgo potem je Metod stopil v meniški stan, Ciril pa je bil vreden spoznan, da mu je cesarica Teodora po nasvetu patrijarha Ignacija izročila opravilo v krščanski veri izučiti Kazáre onkraj Kerzoneza, kateri so v Carigradu prosili zmožnih delilcev svetih skrivnosti. Tega opravila ni nerad sprejel. Podal se je torej v Kerzon na Tavriškem, nekaj časa se učil domačinskega jezika ondotnega ljudstva, kakor nekateri pripovedujejo. In v tistem času je bil tako srečen po zanesljivih znamenjih najti svete ostanke papeža sv. Klemená I., katere je lahko spoznal, kot iz zelo razširjenega izročila od prednikov, tako po sidru, ker je bilo znano, da ž njim je bil presrčni mučenec na povelje cesarja Trajana v morje pogreznen in potem pokopan. — Ko je bil ta predragi zaklad dobil v roke, je prehodil mesta in bivališča Kazarov, katere je po svojem nauku podučene in po Božjem razsvitljenji razgrete, po zatrtih mnogovrstnih vražah zedinil z Jezusom Kristusom. Po prav dobrem vrejenji nove krščanske občine je dal spomina vreden izgled zdržnosti in ljubezni, ker odpovedal se je vsem od domačinov ponujanim darilom, razun oprostenja sužnjeve, ki so spoznavali krščansko vero. Kmaló se je zato vesel vrnil v Carigrad in umaknil se je tudi on v samostan Polihron, v kateri se je bil podal že njegov brat Metod.

V tem pride glas o srečnem delovanji med Kazari do Rastislava, moravskega kneza. Le-tá, spodbujen z izgledom Kazarov, obravnava s cesarjem Mihelom III. o tem, da bi se poklicalo nekoliko evangeljskih

delalcev iz Carigrada, in ni težko dosegel tega, kar je hotel. Že s tolikimi deli preslavljenja Cirilova in Metodova krepost in jasna njuna volja bližnjemu pomagati je storila, da sta onadva bila odločena za Moravsko poslanstvo. In potovaje skozi Bolgarijo, že spreobrneno h krščanstvu, na nobenem kraju nista zanemarila priložnosti vero razširjati. V Moravijo pa, kjer so jima do državnih mej vrele množice naproti, sta bila z največjo vdanostjo in svetično radostjo sprejeta. In brez pomude sta začela krščanski nauk vlivati v duše in jih vzdigovati k upanju nebeških darov; to pa s toliko močjo, s tako delalno pridnostjo, da se je moravsko ljudstvo v nedolgem času zelo rado k Jezusu Kristusu obrnilo. K temu ni malo pripomoglo znanje slovanskega jezika, ki si ga je Ciril pridobil bil poprej, in veliko je bilo v pomoč sveto pismo obojne zaveze, katero je bil prestavil v ljudstvu lastni jezik. — Zato se mora ves slovanski rod silo veliko zahvaliti temu možu, ker od njega je prejel ne le samo dobroto krščanske vere, ampak tudi družbinske olike: zakaj Ciril in Metod sta prva iznašla tudi pisavo, s katero se slovanski jezik znamenjuje in izrazuje, in iz tega vzroka se ne imenujeta po krivici začetnika tega jezika.

Iz tako daljnih in razločenih okrajin pa vdrugič srečen glas naznani slavnega dejanja v Rim. — Papež Nikolaj I. vrlima bratoma zapovē v Rim popotovati, in brez pomude se odločita spolniti povelje; in romanje veselo nastopivši prineseta seboj svetinje svetega Klemenca. Na to naznanilo gre Hadrijan II., ki je bil nastopil na mesto umrlega Nikolaja, spremljan po duhovstvu in ljudstvu, veliko čast jima skazovaje, preslavnima gostoma naproti. Telo sv. Klemenca, precej oslavljenega z velikimi čudeži, se v slovesnem sprevodu nese v baziliko, ki je bila o Konstantinovem času zidana na tistem mestu, kjer je stala očetovska hiša tega nepremagljivega mučenika. Na to Ciril in Metod papežu vpričo duhovstva poročata o svoji apostolski službi, katero sta sveto in marljivo opravljala. In ker sta bila krivičena, da sta delala nasproti vstanovam prednikov in svetim verskim šegam, ko sta v opravi službe božje rabila slovanski jezik, zagovarjala sta se s tako trdnimi in svetlimi razlogi, da so papež in vse duhovstvo moža pohvalili in njuno ravnanje odobrili. Potem sta oba po predlogi izrekla katoliške vere izpovedanje, in zaprisežena, da ostaneta v veri sv. Petra in rimskih papežev, sta bila od Hadrijana samega imenovana in posvečena škofa, in mnogi njunih učencev so v različnih stopnjah svetih redov bili posvečeni.

Zgodilo pa se je po previdnosti Božji, da je Ciril v Rimu dokončal tek svojega življenja 14. februarja leta 869, bolj po čednosti kakor po starosti dozorel. Pokopan je bil na državne stroške in z veličastno svečanostjo, prav kakor je v navadi pri rimskih papežih, in položen je bil z največjo častjo v grob, kateri je bil papež Hadrijan sebi sozidal. Rimsko ljudstvo ni moglo trpeti, da bi se sveto truplo ranjcega odneslo v Carigrad, akoravno je tega želela in prosila preužaljena mati; neseno je bilo v cerkev sv. Klemenca in položeno blizu njegovih koščic, katere je Ciril

sam toliko let s spoštovanjem imel v varstvu. In ko so je vozili skozi mesto med slovesnim spevanjem psalmov, ne toliko v pogrebem kolikor v zmagoslavnem sprevodu, je bilo videti, da rimsko ljudstvo prvenstvo nebeskih časti daruje presvetemu možu.

Ko se je to spolnilo, vrnil se je Metod kot škof na povelje in s pooblastenjem papeževim k navadnim opravilom apostolske službe na Moravsko. V tej deželi je bil iz vse duše izgled čedi, katoliški stvari si je prizadeval služiti od dné do dné z večo vnemo; rovarskim začetnikom novotarij se je krepko ustavljal, da bi ne omajevali katoliškega imena z nespametnimi menitvami; Sventopolka kneza, kateri je Rastislavu nasledoval, je v veri podučeval, in opustivšega dolžnosti, ga opominjal, grajal, poslednjič kaznoval z odtegovanjem svetih skrivnosti. Iz teh vzrokov si je nakopal jezo grdega in nečistega nasilnika, kateri ga je pahnil v pregnanstvo. Nekoliko pozneje zopet vstanovljen je dosegel s primernimi opomini, da je knez kazal znamenje spreobrnjenja in spoznal, da je treba poprejšno navado popraviti z novim življenjem. To pa je zares čudovito, da je čujoča Metodova ljubezen, prestopivši moravske meje, kakor pri Cirilovem življenji Liburnijane in Srbe dosegla, tako zdaj Panonce objela, katerih poglavarja, Kocelja po imenu, je v katoliški veri podučil in v dolžnosti ohranil: in Bolgare, ki jih je z njihovim kraljem Bogorisom vred potrdoval v krščanski veri; pa Dalmatince, s katerimi je nebeške darove delil in jim jih podeloval; in Korotane, med katerimi se je veliko trudil, da bi jih pripeljal k spoznanju in češčenju enega pravega Boga.

A to je možu napravilo sitnost. Kajti nekateri izmed nove krščanske družbe, zavidajoči Metodovim vrlo izvršenim dejanjem in njegovi kreposti, so tožili nedolžnega pri Janezu VIII., nasledniku Hadrijanovem, zavoljo sumljive vere in žaljenja šeg prededov, ki so pri svetih opravilih rabili edino le grški ali latinski jezik in nobenega družega. Tedaj pa papež, po vse skrben za nedotakljivost vere in starega reda, pokliče Metoda v Rim ter mu ukaže, naj se krivičenja opere in očisti. Zmirom uren v pokorščini in se zanašajoč na spričevanje svoje vesti, stal je v l. 880 pred Janezom in pred nekaterimi škofi in mestnim duhovstvom, in je lahko zmagovito dokazal, da je sam trdno ohranil in druge pridno učil prav tisto vero, katero je v pričo in s Hadrijanovim odobrenjem bil spoznal ter nanjo prisegel na grobu apostolskega prvaka: da je pa, kar se tiče rabe slovanskega jezika pri svetih opravilih, to storil iz pravičnih vzrokov po pravici, ker je to dovolil isti papež Hadrijan in sv. pismo temu ni nasprotno. S tem zagovorom se je oprostil vsake sumnje kakega zadolženja tako, da je papež pri tej priči objel Metoda ter mu rad potrdil nadškofovsko oblast in njegovo slovansko poslanje. — Vrh tega je izvolil še nekaj škofov, katerim naj bode na čelu sam Metod in kateri naj bi mu pomagali oskrbovati krščanske zadeve, ter ga je poslal priporočenega z najčastnejim pismom in s polno močjo nazaj na Moravsko. To vse je kasneje potrdil papež v pismu do Metoda, ko je temu namreč v

novo bila prenašati hudovoljnežev zavidnost. — Zato je sedaj s papežem in z vso rimsko Cerkvijo najtesneje zvezan z vezjo ljubezni in vere mirnega srca na dalje izvrševal še veliko previdneje izročeno si službo in ni dolgo trebalo čakati na krasni sad njegovega delovanja. Kajti ko je najprej bohemskega kneza Bořivoja sam, potem s pomočjo nekega mašnika njegovo soprogo Ljudmilo pripeljal v katoliško vero, dosegel je v kratkem, da se je na dolgo in široko razširilo v onem narodu krščansko ime. V prav tistih časih se je trudil, da se je luč evangelija prinesla na Poljsko, in ko je tje prodril skozi Galicijo, vstanovil je v Lvovu škofjski sedež. Od tod je šel, kakor nekateri poročajo, v prav tako imenovano Moskovijo ter je postavil škofovi sedež v Kijevu. — S temi gotovo nevenljivimi lavorovimi venci se vrne k svojim na Moravsko in ker čuti, da se mu hitro bliža konec življenja, zaznamenjuje si naslednika sam, ter se potem, ko je še duhovstvo in ljudstvo v poslednjem poduku k čednosti opominjal, popolnoma mirno loči iz tega življenja, ki je njemu bilo pot v nebesa. — Kakor je za Cirilom žaloval Rim, tako je za umrlim Metodm žalovala Moravija, izgubljenega iskala ter je z mnogovrstnimi častmi slavila njegov pogreb.

Spomin na ta dejanja je Nam, častiljivi bratje, zelo prijeten in ginjeni smo globoko, ako daleč pogledamo nazaj na krasen začetek sijajne zveze slovanskih narodov z rimsko Cerkvijo. Kajti ta dva razširjevalca krsčanskega imena, o katerih smo govorili, sta sicer iz Carigrada šla k poganskim narodom, a njuno poslanje je vendar treba bilo od tega apostolskega sedeža, od središča katoliške edinosti, ali kar naravnost ukazati ali pa, kar se je zgodilo več kot enkrat, veljavno in sveto odobriti. In res sta tukaj v Rimu odgovor dajala o prevzetem poslu ter se zagovarjala na obdolženja; tukaj sta na grobu Petra in Pavla prisegala na katoliško vero, tukaj sta sprejela škofovsko posvečenje in oblast cerkveno vlado z ohranjenjem razlike v duhovskih redih vstanoviti. Takrat še-le se je bila dosegla raba slovanskega jezika pri svetih obredih in to letošnje leto se izpolnuje deseto stoletje, od kar je papež Janez VIII. Sventopolku, knezu Moravskemu, pisal tako-le: Slovanski jezik... v katerem se Bōgu glasi dolžna hvala, hvalimo po pravici in ukazujemo, da se tudi v tem jeziku oznanuje Kristusa Gospoda našega slavljenje in dejanja. Tudi nič ni nasprotno zdravi veri ali nauku, bodi si da se maše pojejo, bodi si da se bere sveti evangelij ali sveta berila stare in nove zaveze dobro predstavljena in razlagana, in se spevajo vse druge dnevnice v le-tem slovanskem jeziku. To šego je po marsikaterih dogodbah odobril Benedikt XIV. z apostolskim pismom od dne 25. avgusta 1754. leta. — Kolikorkrat pa so rimske papeže prosili za pomoč knezi narodov, ki so h krščanski veri pristopili vsled Cirilovega in Metodovega delovanja, oni niso nikoli dopustili, da bi se pogrešala njihova dobrotnost v pomoči, ljudoljubnost v nauku, dobrovoljnost v dajanji svetov in v

vsem, kjerkoli so mogli, posebna naklonjenost. Pred drugimi pa so Rastislav, Sventopolk, Kocelj, sv. Ljudmila, Bogoris po okoliščinah in času okušali Naših prednikov preizvrstno ljubezen.

Pa tudi po Cirilovi in Metodovi smrti očetovska skrb rimskih papežev za slovanske narode ni zastala in ne odjenjala, ampak svetila se je pri njih zmirom v čuvanji svetosti vere in v varovanji javne blagosti. In res je poslal zato Nikolaj I. iz mesta Rima mašnikov k Bolgarom, naj bi narod podučevali, ter škofa Populonienskega in Portuenskega, da bi vravnala novo krščansko občino: isti papež je pri pogostih prepirih Bolgarov o svetem pravu dajal ljubeznjivo odgovore, v katerih celo oni, ki so manj naklonjeni rimski Cerkvi, hvalijo ter spoštujejo veliko previdnost. In v hvalo je Inocenciju III., da je po nesrečnem žalostnem razporu Bolgare s katoliško Cerkvijo zopet spravil, Gregoriju IX., Inocenciju IV., Nikolaju IV., Evgeniju IV. pa, da so jih v zopet zadobljeni milosti sprave ohranili. — Prav tako je znamenito sijala ljubezen Naših prednikov, namreč Inocencija III. in IV., do Bošnjakov in Ercegovcev, premotenih s kužnimi napačnimi meninji, ker iz src sta jim zmoto ruvala; ljubezen Gregorija IX., Klemena VI., Pija II., ki so se trudili stopnje svetega oblastva v onih pokrajinah za stanovitno utrditi. — Ne majhen in tudi ne najzadnji naj se ne misli oni del njihovih skrbi, katere so darovali Inocencij III., Nikolaj IV., Benedikt XI., Klemen V. za Srbe, od katerih so najprevidnejše odvrčali zvijače za podkopovanje vere prekanjeno pripravljene. Tudi Dalmatinci in Liburnijani so zavoljo stanovitosti v veri in večkrat skazovane postrežnosti od Janeza X., Gregorija VII., Gregorija IX. ter Urbana IV. dosegli posebno naklonjenost in tehtnih pohval. — Naposled ima tudi mnogo spomenikov blagovoljnosti Gregorija IX. in Klemena XIV. Sremška cerkev, katero so v šestem veku zatrli barbarov napadi, kasneje pa jo je vspostavila zopet pobožna gorečnost sv. Štefana I., ogerskega kralja.

Zato izpoznavamo, da smo dolžni Bogu hvalo, ker se nam daje ugodna prilika, slovanskemu ljudstvu biti postrežnim in v njegovo občno korist delati ne z manjšo gorečnostjo, kakor se je pri Naših prednikih vselej kazala. Kajti to je Naš namen, to edino želimo, potruditi se z vso močjo, da bi se ljudstva slovanskega imena podučevala po večjem številu škofov in mašnikov, da bi se vtrjevala v spoznavanji prave vere in v pravi pokorsčini do Cerkve Jezusa Kristusa ter iz lastne skušnje dan za dnem bolj čutila, kolika obilnost dobrot prihaja iz naprav katoliške Cerkve domačemu življenju ter vsem stanovom države. Zakaj one cerkve tirjajo največ in največji del Naših skrbi in nič ni, kar bi silneje želeli, kakor da bi vstreči mogli njihovi koristi in sreči ter bi vse združili s Seboj s stanovitno zvezo složnosti, katera je največja in najboljša vez blagosti. Ostaja le, da je Bog, ki je bogat v usmiljenji nagnen Našim namenom in začeto podpira. Mi pa imamo med tem Cirila in Metoda, učitelja Slovanov, zagovornika, o katerih zaupamo, da Nam

bode njuno nebeško varstvo toliko pomagalo, kolikor si trudimo Mi razširiti njuno česčenje.

Zato ukazujemo, da se dan 5. julija, kakor ga je določil Pij IX. srečnega spomina, v koledarji rimske in vesoljne cerkve uvrsti in vsako leto praznuje praznik svetnikov Cirila in Metoda z lastnimi dnevnici in lastno mašo po obredu manjšega dvojnika (*cum ritus duplicis minoris Officio et Missa propria*), kakor je to odobrila kongregacija za svete obrede.

Vam pa, častiti bratje, nalagamo vsem, da daste razglasiti to Naše pisanje, in kar je velevanega v njem, ukažete spolnovati vsem iz duhovskega stanu, ki opravljajo Božjo službo po šegi rimsko-katoliške cerkve, in to vsak v svojih cerkvah, okrajinah, mestih, škofijah in redovnih hišah. Naposled hočemo, naj se po Vašem svetu in opominjevanji splošno moli in prosi k Cirilu in Metodu, da s svojo mogočno milostjo pri Bogu varujeta krščanstvo na vstoku tako, da katoličanom izprosita stanovitnosti, nezedinjencem pa volje, se zopet s pravo Cerkvijo spraviti in zediniti.

To kar je pisano zgoraj, ukazujemo kot veljavno in trdno, ne da bi temu nasprotna bila apostolska določila Našega prednika, svetega papeža Pija V. ali druge oznanjene apostolske določbe gledé poprave brevijarija in rimskega misala, tudi ne iz starodavnih časov in vsega družega, kar bi temu nasprotovati utegnilo.

Kakor predznamenje pa nebeških darov in poroštvo Naše posebne naklonjenosti podeljujemo Vam vsem, častitljivi bratje, ter vsemu vsakateremu izmed Vas izročenemu duhovstvu in ljudstvu prav radi v Gospodu apostoljski blagoslov.

Dano v Rimu pri svetem Petru v dan 30. septembra 1880, Našega papeštva v tretjem letu.

Leon XIII., papež.

II. Cerkvena himna o ss. Cirilu in Metodu.

(Lux o decora patriae.)

Domovju luči krasni dve
Slovenom vé prijazni ste;
O brata, Vaju naj slavi,
Naj Vama pesmica doní.

Sprejel je Vaji Rim vesel,
Sinova zvesta je objél;
Pastirsko krono Vama dál,
Vaj' z novo milostjo obs'jál.

Hitela v daljne sta zemljé
Učit jih Jezusovo imé;
Prejeli rajskih so dobrot,
Ki prej so polni bili zmot.

Zlob srca so očiščene,
V njih rajski plamen se prižgè;
Kjer trnje rastlo je poprej,
Cvetijo krasne rože zdej.

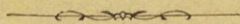
Ko v jasno vzeta zdaj nebó,
Goreče Vaji prosimo:
Bogú in veri zvest povsod
Obvárujta Slovenov rod!

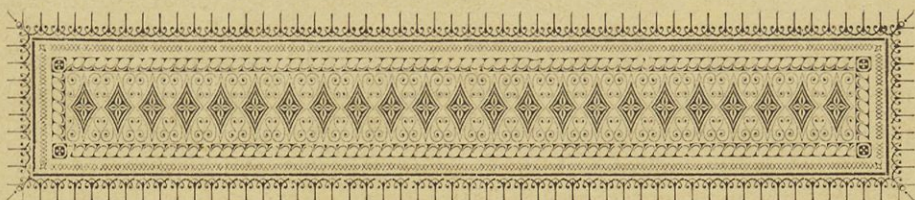
Naj Kristusov edini hlev
Bi v zmoti ločene objel;
Očetov djanje naj sledi,
Da vera lepše zelení.

Oj, Ti Trojica blažena,
Ljubezen pošlji nam z nebá;
Da sréčno očetov vsi stezó
Sinovi spet nastopijo!

Amen.

(V Bilčevi prestavi.)

I.

KRŠČANSKA BESEDA

O BRATOVŠČINI SS. CIRILA IN METODA, SLOVANSKIH APOSTOLOV.¹

Kdo je neki zvest in moder hlapec, katerega je postavil njegov Gospod čez svojo družino, da jim daja o pravem času živeža? Mat. 24, 45.

Uvod.

»Kdo neki je zvest in razumen hlapec, katerega je postavil Gospod, da daja živeža o pravem času njegovi družini?« vpraša Jezus v svetem evangeliji. Lahko na to pitanje Gospodovo odgovorimo: Taka zvesta in modro učena služabnika božja sta bila sveta brata Ciril in Metod, škofa in spoznovalca, častita apostola slovanskih narodov. »Nju trupla dolgo v miru počivata, pa njuno ime živi od naroda do naroda« (Sirah 44, 14); sosebno med slovanskim ljudstvom, kojemu sta svete vere luč in krščanske omike ključ prinesla, ter zaslužita, da ju visoko častimo, in njuni spomin slovesno obhajamo.

Veselo solnce božjega nauka je našim krajem že prva stoletja krščanstva posijalo. Na vse kraje svetâ so apostolski glasi doneli, in do poslednjih pokrajin zemlje so se njih vesele besede začule (Rim. 10, 18.). »Pripravite Gospodovo pot, poravnajte njegove steze; božje kraljestvo je k vam došlo« (Mat. 2, 3.). Sv. Pavel je v naše kraje pripridigoval, sv. Marka je v Ogleji učil, sv. Mohor, njegov učenec, je na vse kraje oznanovalec krščanstva pošiljal. Sv. Maksimilijan je v Celji, sv. Viktorin na Ptujem, sv. Kvirin v Sisku mlado setvo nebeškega kraljestva s svojo krvjo polil. In krv mučencev je bila seme kristijanov. Temveč ko se jih je pomorilo, še več se jih je spreobrnilo« (Tertulijan). Sv. Justin mučenik priča od prvega krščanskega stoletja: »Ni kardela ljudi na zemlji, ne omikanega, ne divjega naroda, pri kojem bi se Očetu in stvaritelju vsih reči ne

¹ Iz »Drobtinice« 1853, st. IX. nsl.

opravljali v imenu križanega (Jezusa) darovi hvale in zahvale.« Kakor pred solncem nagli vetri črne oblake ženó, tako so poslanci Gospodovi nesli vesel glas izveličanja na vse kraje svetá, in so ga tudi starodavnim Slovencem našim pradedom prinesli. Bila je sveta vera Jezusova bela, mila luč v temni noči strašnih prekucij, s kojimi je Bog starodavne narode obiskal, jih v svoji sveti cerkvi preroditi in pomladiti pirov, zastaran svet. Čujte strašno gibanje in preselovanje narodov!

Kakor so valovi ob času Noeta ves prvi svet pomili — tako so zavalili v petem stoletji po Kristusu surovi rodovi stara kraljestva, razdjali mogočno rimsko cesarstvo; pogreznila je njegova čast in oblast; stari svet je dobil po preselitvi narodov novo obličje. Vsa stara mesta so bila groblje, vse dežele po naših krajih puščave; ni bilo belih cerkvá, ne posvečenih altarjev; neznabogi ali pa krivoverci so v naših krajih gospodarili. — Neznabožci bili so tudi stari Slovani, kateri so v šestem stoletji iz unih strani tatranskih (karpatskih) hribov privreli, se po obedveh straneh mogočne Donave zaselili, moravsko in češko kraljestvo za severjem, Slavonsko in Hrvatsko za jugom, Gorotansko v zahodu vtemeljili,¹ in se s starimi stanovniki, kar jih je bilo ostalo, podružili. In kakor po veliki povodnji vse križem leži, polje poblatjeno in zasuto, dokler pridnih delavcev ni, senožeta očedit, njive preorat in z dobrim semenom obsejati, taka se je po veliki preselitvi narodov naši sveti veri godila; le v kakem skritem kraju je še po grozovitnem viharji svete vere luč brlela. Došli so oznanovalci po malem iz Ogleja po desni — po levi strani Drave iz Solnograda obdelovat obširno njivo Gospodovo; ali bila je žetva velika, pa delavcev malo, malo je bilo tudi pospeha. Ni bilo šole, ne knjige slovenske, niti so znali čitati, ne pisati Slovenci. Deca so prosili kruha, pa ni ga bilo, kdo bi jim ga bil lomil (Jer. žal. pesm. 4, 4.).

Gospodovali so v tistih žalostnih časih po širokih slovanskih državah trije mogočni knezi Rastislav, Svatopluk in Kocel (Hocilo), skrbni za izveličansko vero in krščansko omiko podložnih. Pošljejo sporočnikov v Carigrad (Konstantinopel) k grškemu caru Mihaelu III. prositi, rekoč: »Naša država se je pokristijanila, pa učenikov nimamo, kateri bi nas vladali in učili, ter nam razkladali svete knjige. Mi ne razumemo grško, niti latinsko, in eden uči tako, drugi drugače; in po ovakem ne zastopimo razuma sv. pisma, ne njega moči. Pošli nam torej učiteljev, koji nas bodo znali besede sv. pisma in njega pomen učiti«. Car ovo slišati, praša svoje modre svetovalce, koga bi pošlal. Svetovajo mu učena in modra brata Cirila (Konstantina) in Metoda iz Soluna. Po nju pošlje; in ko prideta, jim pravi: »Poglejta! slovanska država je poslala mene prositi učenikov, kateri bi jim sveta pisma poslovenili; to želijo«. Obadva se dasta naprositi, in gresta v slovansko deželo. Kadar dojdeta, slovansko

¹ Slovenske dežele so segale po preselitvi narodov od Donave do jadranskega morja, in od virov Drave do nje stoka z Muro.

abecedo zložitá, in poslovenita sv. evangelij in apostolsko sv. pismo. Zdaj so bili Slovenci veseli, slišati velika čuda božja v svoji besedi.¹ Bilo je Slovencem, kakor bi jim v prostornem, mračnem poslopji svetlo luč prižgal, kakor bi temno dolino jutranje solnce posijalo.

Spodobi se in je dolžnost, ta dva sveta brata, apostola in najimennitnejša učenika Slovencev bolje spoznati, ko dosehkmalu, kajti ju dosti Slovencev še po imenu prav ne pozná, veliko manj pa po njunih slovilih delih. Potrebno je, da nju lepo djanje po svoji moči tudi posnemamo, in v to pomislimo:

I. Koliko za izveličanje in omiko ljudi ljubezen braterna ss. Cirila in Metoda stori.

II. Kako se naj ljubezen braterna med slovenskimi narodi omladi in poedini, kar je raztrgano, Bogu v čast in v izveličanje naše. Bog daj srečo!

I. Ss. Cirila in Metoda djanska ljubav.

Kakor ovce brez pastirja razkropljeni so živeli neverni rodovi neznanogov derečemu volku pogubljenja v oblasti. Tema nevednosti in mraz sovraštva sta jih pokrivala; vedni boji in krvave vojske so bile med njimi. Prišel je božji pastir naših duš zbirat narode v edno čedo izvoljenih božjih otrok. Postavil je znamenje sv. križa, zadonil v trobento sv. evangelija, in kakor se pri solnčnem izhodu vse stvari po solncu ozirajo, naj jih obsija in ogreva, tako so se ozirali rodovi na bandero sv. križa, kadar so apostoli, od solnce božje ljubezni vneti, na vse kraje sveta vesel glas naznanili, da je došlo k nam božje kraljestvo. Postavil je Kristus vsim vernim narodom stol sv. Petra, kojega je namestnika svojega povzdignil, in za njim vse njegove naslednike; vtjelil je po razsipu Jeruzalema sv. rimsko cerkev kakor srce vsega krščanstva, naj daje vernim narodom obstajo in moč zoper vse sovražne napade. — Oh, kako veličastno in mogočno je po tem občestvo pravovernih kristijanov! Kolika sreča in veselje v edino pravi, sveti, katoliški, apostolski cerkvi živeti in umreti, imeti kakor ednega Očeta v nebesih, in Jezusa odrešenika, katerega je poslal nas izveličat, tako tudi le ednega najvišji poglavarja sv. cerkve na prestolu sv. Petra, očeta vseh vernih, rimskega papeža! Edinost z rimsko cerkvijo je bila od nekaj, je še in bo svitla zvezda prave vere; občestvo z najvišim poglavarom, rimskim papežem je očitna priča pravega krščanstva, kateremu so dani ključi kraljestva nebeškega. Blagor vernim, kateri se zvesto njega držé, blaženi možje, večna slava jim, kateri so tudi nas Slovence krsté v družbo in edinost sv. rimske katoliške cerkve pripeljali, in v nji ohranili! Med njimi najimennitnejša

¹ Tako pripoveda stari časopisec Nestor, kateri je v Kijevu na Ruskem med letom 1056—1116 živel.

sta sveta brata Ciril in Metod, Solunčana, slovita po rodu, pa še imenitnejša po učenosti, svetosti in po svojih izveličanskih delih, dve svitli zvezdi Slovincem.

Imenitni premožni stariši pošljejo nadepolna sina iz Soluna v glavno mesto Carigrad na učelišče. Sv. Ciril se je svetil v božji modrosti; imenovali so ga krščanskega modrijana¹. Sv. Metod se je naučil poleg drugega znanstva tudi slikarije, in je svete podobe vrlo slikati (malati) znal. Dorastla sta mlada moža učena in visoko spoštovana, vredna postaviti nju na svečnik duhovskega stana. Posvetili so ju mašnika, in poslali v vinograd Gospodov, sv. Cirila Kozarom, tartarskemu narodu (leta 838); sv. Metoda Bolgarom, božje kraljestvo oznanovat, zvat razskropljene ovčice v edino, sveto, katoliško cerkev. Ko se je sv. Ciril pri Kozarih mudil, je njegov brat sv. Metod Bogora, kralja Bolgarov po sliki poslednje sodbe Kristusu pridobil. Kralj mu naroči v njegovo dvorano kaj strašnega izobraziti, tako, da bo vsacega groza obšla, kdor sliko vidi. Sv. umetelnik mu naredi podobo poslednje sodbe, Jezusa na veličastnem prestolu v sredi angelov srditega sodnika, pred sodnim stolom vse ljudi brez izvzetka zbrane trepetaje čakati svoje obsodbe. Vse je bilo toliko živahno in ognjeno slikano, da je človeka svet strah obletel podobo videti. Kedar je bila slika dodelana, jo kralju pokaže. Njo videti, se Bogor prestraši, in slišati od strašne sodbe božje, ne more gnadi (milosti) božji dalje se vstavljati, ter se dá v krščanski veri Metodu podučiti in krstiti. Veliko Bolgarov² se je s kraljem pokristijanilo, in dalo krstiti. Kralj Bogor napoti sporočnike z darimi v Rim k svetemu očetu papežu Nikolaju I. in stopi po nauku sv. Metoda v edinost in društvo svete cerkve rimsko-katoličanske. Papež mu pošljejo pismo polno zdravih naukov, pa tudi dva škofa, kralja in njegove podložne v sveti veri potrdit.

Ravno tako srečen je bil sv. Ciril pri Kozarih. Vseh oči so se svitemu solncu božjega nauka odprle; krstil je Kana, njih poglavarja in

¹ Kako modro in pošteno se je sv. Ciril, poprej Konstantin imenovan, za zdrav nauk in krščansko obnašo poskušal, nam svedoči ova prigodba. Oholi Focij je sv. Ignacija, svojega Carigraškega patrijarha hotel v zaničevanje pripraviti, in jame nalašč učiti, da ima človek dve duši. Naravnost ga sv. Ciril prime, kako se loti kaj takega učiti in ljudi pohujšati? Focij odgovori, da ni mislil koga pohujšati, marveč novega patrijarha učenost poskusiti. Resno mu sv. Ciril veli: »Kaj, svoje pušice si med ljudi izstrelil, in praviš, da nisi nobenega ranil? Povzdigaj luč svoje učenosti, kakor rad, sopuhi tvoje častilakomnosti njo mračé, ki iz dna tvojega sovražnega srca vstajajo. Tvoja strast do Ignacija te slepari, in te hoče v trde teme potisniti.« Kako resnično je govoril, nam priča žalostna prigodba razkolništva, kojega oče bil je Focij.

² Bolgari, divji, mogočni narod, so imeli s Carigraškim cesarjem hude boje. Na vojski vjeto sestro kralja Bogora je dala pobožna cesarica Teodora v Carigradu v krščanski veri podučiti in krstiti. Krščeno pošlje bratu, kralju Bogoru. Sestra brata nago-varja k pravi veri, ali Bogor se svojega nevernega ljudstva boji, in še le pozneje se dá sv. Metodu krstiti. Neverni prvaki Bolgarov se nad njim spuntajo; ali srčno se jim Bogor s križem na prsih vstavi in jih vžuga. Bogor, po krstu Mihael imenovan, na svoje stare dni kraljevo krono sinu prepusti, in se v samostan podá, svoje dni v božjem miru dokončati.

po njegovem izgledu tudi Kozarski narod, vtemeljil cerkve, jim preskrbel dobre duhovnike, in po tem se povrnil v Carigrad, ter pripeljal veliko oprostenih kristijanov nazaj, koje so poprej neverni Kozari povjeli in v hudo sužnost bili odgnali. Mnogo dragih darov so Kozari ponujali; ali sv. mož jih ni hotel s sv. Pavlom rekoč: »Ne iščem vašega, nego vas« (II. Kor. 12, 14). Poglejte, kaj prava krščanska ljubezen dveh bratov stori! Ni jima pretežko se ptuje besede učiti, ni jima pretežavno po daljnih, neznanih potih, med divjimi narodi hoditi; prava ljubezen vse zapreke premaga, in čudno velika dela stori; in ako jih ne, prava živa ljubezen ni (Sv. Greg.). — Posebno dobro in gladko sta se ss. Ciril in Metod privadila besede Slovanov, kojih se je okrog Soluna in po vsih bližnjih pokrajinah vse trlo; in ravno po tem svojem znanji slovenske besede sta še veliko več med slovenskimi narodi večne slave vrednega vtemeljila, jih pripeljuje v sveto, edino izveličansko cerkev.

Od slovenskih knezov pozvana dojdeta sveta brata (leta 862) najprej v Moravijo, in potem v druge sosedne dežele, prineseta svete vere luč, pa tudi stanovite omike ključ, slovensko ABCedo (Cirilico) Slovincem na pol ajdom, na pol kristijanom¹. Učila sta Slovane moliti, pa tudi čitati, stavila sta cerkve, pa tudi šole, poslovenila sta jim sv. pismo, in tudi druge cerkvene bukve. Omladilo se je med slovenskimi narodi krščanstvo, oživelo je njihovo slovstvo; krstila sta Moravskega kneza Rastislava in množine drugih nevernih ljudi, maliki so popadali, njim posvečeni logi so se posekali; začel se je Slovincem božje spoznave in krščanske omike beli dan. Pet let sta se trudila sveta brata in obdelovala lep vinograd Gospodov. Verno ljudstvo sveti rimsko-katoliški cerkvi pridružit potujeta v Rim k apostolskemu stolu sv. Petra. Papež Hadrijan II. ju posvetijo škofa in postavijo viši pastirja Moravcem in drugim slovanskim rodovom, koje sta krstila. Sv. Ciril² bolehen se povrne v samostan in v Rimu umrje; sv. Metod pa pride zopet k Slovincem nazaj, povelečuje božje kraljestvo po obeh straneh Donave blizo Drave in Save, po pravici apostol Slovanov, kateri ni trgal, ampak zbiral v sveto cerkev Kristusovo.

Veselo je po prizadevanji sv. Metoda po vseh slovanskih deželah krščanstvo oživelo; živa je bila služba božja po milem petji in poduku v slovenskem jeziku. Pridno se je mladina učila, česar je za časno in večno blagro potrebnega; ali bogata žetva sovražniku izveličanja našega ne dopade. Podpiha in nadraži sosedo, da sv. Metoda počrnijo, in celó v Rimu papežu zatožijo, da prav ne uči, in ne opravlja službe božje po obredih svete rimske cerkve. Sv. oče papež Joan VIII. pozovejo sv. škofa Metoda v Rim na presojo te reči; in brez vse pomude se zvest služabnik božji na dolgo, težavno pot podá, pa tudi v pričo papeža in cerkvenega

¹ Iz Solnograda in Pasave so hodili mašniki po Donavi slovensko ljudstvo učiti, in so jih mnogo krstili; ker pa niso slovenščine znali, niso vspeha imeli.

² Sv. Ciril je donesel v Rim sv. truplo Klemenca papeža in mučenca, koje se v njemu postavljeno cerkev položili.

zhora svojo reč tako gladko in čedno opraviči, da vse njegove naprave pohvalijo, njegove čine za prav spoznajo, potrdijo, in sv. Metoda nadškofa stare Moravije in nekdanje Panonije slovesno povzdignejo, ter ga v pismu kralju Svatopluku priporočé¹. Tako ne vgasne sovražen veter zavida gorečega plemena prave krščanske ljubezni, nego njo le oživi, da še gorše sveti in ljudi greje, kateri vidijo dobra dela moža božjega, in hvalijo Očeta, ki je v nebesih, kakor vidimo na sv. Metodu, kateri se nadškof častito iz Rima v slovenske kraje na novo delo povrne.

Tisti čas je mogočen kralj Svatopluk veliko kraljestvo vtemeljil, kojemu je tudi Česko in velik kos Ogerske vdano bilo. Sv. Metod se je toraj na Česko podal, na obširno ovo polje Gospodovo seme božje besede sejati, tudi mogočno česko-slavjansko ljudstvo Jezusu pridobiti in sveti katoliški cerkvi udružiti. In kako lepo se mu je to delo obneslo! Krstil je vojvoda Borivoja, ženo sv. Ljudmilo in njune otroke, pa tudi mnogo českega ljudstva. In ti prvenci krščanstva so po nauku sv. Metoda za razširjanje svete vere veliko skrbeli; sveta Ljudmila in nje vnuk sv. Václav sta celó svojo kri za njo prelila, pa tudi trden steber sv. katoliške cerkve postavila, ki se omajati in podreti ne dá. — Tako je bila velika česka dežela Jezusu in njegovi sveti cerkvi pridobljena po sv. Metodu, apostolu Čehov.

Sv. Metod se je po svojih apostolskih hojah in tolikih opravilih postaral, in silo veliko trpljenja vžil. Od nevernikov črten in preganjan, od krivih bratov in sosedov sovražen, obrekovan in krivo dolžen potoži svoje težave očetu vseh vernih, papežu Joanu VIII., kateri ga v pismu lepo potolažijo in potrdijo v apostolskem dejanji, naj le srčno v svojem izveličanem poslu napreduje in bo do konca zvest; kar je tudi bil. Večer življenja se približa tudi sv. Metodu, na moravskem Velegradu mirno v Gospodu zaspi 6. aprila 885.² Njega lepo ime pa slovi od naroda do naroda, vsem Slovencem slavno in drago.

Pač je lepo in zasluživno toliko narodov v sveti veri podučiti in jih pokristijaniti, vse iz čiste ljubezni do Boga in bližnjega po izgledu ss. Cirila in Metoda! Pa še lepše je, vse te razkropljene ovčice Jezusove v edno čedo sv. katoliške cerkve združiti, ter pripomoči, naj bo na zemlji, kakor v nebesih skoraj eden hlev pravovernih kristijanov in eden

¹ Papež Joan VIII. pišejo (leta 880) kralju Svatopluku: »Spodobi se Boga ne samo v treh jeziki, v hebrejskem, grškem in latinskem hvaliti in spoznavati, temveč tudi v vseh drugih, kajti je tudi druge jezike Bog vstvaril v hvalo in slavo svojo. Slobodno se po modri znajdbi Konstantina (Cirila) vredjena pismenost v to trebova, da se dobro poslovenjeni členki (oddelki) sv. pisma beró in svete pesmi pojó; tudi sv. mašo v tem jeziki služiti ni zoper vero; toda ukažemo, naj se v znam vekšega spoštovanja po vseh cerkvah sv. evangelij najpoprej po latinsko, in za tem po slovensko čita.« Po tej dovolitvi sv. očeta papeža še zdaj zedinjeni grški Slovani službo božjo v staroslovanski besedi obhajajo, in se tudi pri nas sv. evangelij po slovensko bere, moli in poje; sv. maša pa po latinsko služi zarad edinosti in svete spoštljivosti, katera najsvetejši skrivnosti in nekrvavi daritvi sv. maše gre.

² Poznejši viri so dokazali to letnico, ne pa l. 910.

pastir, da se izpolni mila molitev Jezusova, kojo je na poslednji poti od zadnje večerje na goro Oljsko toliko prisrčno molil, rekoč: »Sveti Oče! posveti jih v resnici. Tvoja beseda je resnica. Kakor si ti mene na svet poslal, tako sem tudi jaz jih poslal po svetu. In za-nje se jaz posvečujem, da so tudi oni posvečeni v resnici. Pa ne prosim samo za-nje, ampak tudi za tiste, kateri bodo po njih besedi v mene verovali, da bodo vsi edno, kakor ti Oče v meni, in jaz v tebi; da bodo tudi oni v nas edno, da svet veruje, da si me ti poslal. In veličastvo, koje si meni dal, sem tudi jaz njim dal, da bodo edno, kakor smo tudi mi edno; jaz v njih in ti v meni, da bodo popolnoma edno, in da svet spozná, da si me ti poslal, in jih ljubil, kakor si tudi mene ljubil« (Joan. 17, 11—23). — Oh, naj bi vsi dušni pastirji in deželski poglavarji v ljubezni božji resnico in pravico iskali, spoznali in učili kakor ta sveta brata Ciril in Metod, skoraj bi se vsi narodi v edino pravi cerkvi zbrali; bil bi eden hlev in eden pastir, kakor v nebesih tako na zemlji, in ves svet bi vžival sv. božji mir! — Smo pa veselo gledali v življenji svetih apostolskih bratov, koliko lepega, iz veličanskega prava ljubezen, ona mati ponižnosti in svete pokorščine stori, pogledajmo še, kaj grda oholost ali prevzetnost, košata mati zavida, sovraštva in razdrtije včini, da se nje bomo varovali, pa tudi iskali po svoji moči rane poceliti, katere razdrtija in krivovera Jezusovi cerkvi dela.

II. Sovraštva sv. cerkve razdjanska dela.

Kdor svet zakon kruši, zavezo moža in žene dvoji, srce iz srca trga, družine blagostan ruši, je kriv mnogo prelitih vročih solz; on je človeške sreče ubijalec. — Kdor pa verozakon ruši, cerkev Kristusovo kruši, trga suknjo Jezusovo, je kriv potokov prelitih krvavih solz, in je časne in večne sreče narodov morilec. Taki so, in so bili vsi razkolniki in krivoverci, posebno izhodne stare grške cerkve, na kojih hudobno djanje ne more krščansko srce pomisliti, da bi se milo ne razjokalo.

Ravno sta sv. brata, apostola slavjanska ss. Ciril in Metod mnoga kardela raznih narodov pokristijanila in pripeljala razkropljene Slovane, Bolgare, Slovake, Moravce in Čehe v edino cerkev Kristusovo, združila drago odkupljene ovčice k čedi najvišega pastirja, namestnika Kristusovega na zemlji, da je bilo veselje gledati srečno občestvo toliko pravovernih kristijanov — kar poglej žalost! — Iz Carigrada vstane črn oblak napuha, od grdega zavida in sovražne častilakomnosti podpihan, in zakrije lepo solnce krščanske ljubezni. Focij, krivi Carigraški vladika, ki je sv. očaka Ignacija izpodrinil, ravno on, kojega je bil veliko let poprej sv. Ciril zastran prevzetne častilakomnosti toliko oestro zavrnil, on se spunta (859) zoper rimskega papeža Nikolaja I., nalaže ljudstvo in ga nad sv. rimsko cerkev podpiha in nadraži, kakor bi mnogotere krive nauke učila, in rimskega papeža za najvišega poglavarja in namestnika Kristusovega na

zemlji spoznati noče, ter hoče on najviši biti. Kar je oholi Focij spočel, to je pozneje lažnjivi in prekanjeni naslednik Mihalo Cerularski ponovil in dogotovil (1054). Ova dva sovražnika svete cerkvene edinosti in mnogi nju pomagači so razklali občestvo svete cerkve Jezusove, razdvojili suknjo Kristusovo na dve velike stranki v izhodno staroversko ali grško, in v zahodno rimsko katoliško, latinsko stran, prekopali so strašen prepad grškega razkolništva, in nad 54 milijonov Slovanov va-nj za seboj potegnili. To žalostno razdrtje imenujemo odkrušeno staroverstvo, v kojem v naših avstrijskih državah blizo 3 milijone starovercev živi, kateri se naše svete cerkve trdovratno ločijo. Vgasnila jim je luč prave krščanske ljubezni in ljube ponižnosti, nimajo vernega srca do nas, svojih bratov in sester. Ne toliko razloček pravovernih naukov¹, temveč nevednost goljufanega ljudstva in pa trdovratno sovraštvo njih duhovstva nas že blizo tisoč let žalostno loči časno in večno.

Trikrat so (posebno slavno) razkrušeno jutranjo (grško) in večerno (rimsko) cerkev svetoželjni duhovski vladarji poedinili, ali trikrat so njo staroverski najemniki, dereči volki zopet raztrgali, ter nevedno, goljufano staroversko ljudstvo toliko nadražili in podivjali, da je o prihodu neusmiljenih Turkov, kakor svoje dni judovska druhal nad Jezusom vpilo: »Rajše Turke, kakor rimske katoličane; bolje pod turbanom, kakor pod latinskim klobukom!« In pogledite! po čem so vpili, to so nesrečniki dobili. Prihruli so Mahomedani, Turki, posilili Grško glavno mesto Carigrad (l. 1453), in na mestu zlatega križa vrh glavne cerkve sv. Sofije mahomedansko znamenje srp stoji. Končano je jutranje cesarstvo toliko in tako veličastno, razdejane staroverske toliko slavne vladije (škofije), katere so se tako grdo naše matere, sv. rimsko katoliške cerkve ločile; in kar je največ objkati: veliko odločenih kristijanov starovercev, tudi Slovanov, se je poturčilo in sveto vero zgubilo. Svetemu očetu, rimskemu papežu pokorni otroci niso hotli ostati, sužni Turkom pa morajo biti. Godi se jim kakor nesrečnim popotnikom, kateri v hudi zimi ozebejo, in jim je toplo, oživno solnce za goro potonilo.

¹ Staroverni razkolniki rimsko-katoličanom očitajo, da se v soboto postimo, da le 40 dni velikonočni post imamo, da pri sv. maši opresen kruh rabimo, da se mašniki ženiti ne smejo, da v veri molimo: sv. Duh, ki iz Očeta in Sina izhaja itd. Vse te in take zapreke so jim bile že dostikrat dokazane, razložene in poravnane, kakor v občem osmem cerkvenem zboru, v Carigradu l. 869, po tem v mestu Lyonu na Francoskem l. 1274, in poslednjič v mestu Florencu na Italijanskem, v kojem vesoljnem cerkvenem zboru so vsi odločeni grški patrijarhi, škofi in sporočniki razkolnikov resnicio rimsko katoliške cerkve spoznali, potrdili in spravno pismo 5. julija 1439 podpisali, ter nam veselo spravo in cerkvene edinosti roko podali, razun Marka Evgenika, Efežanskega vladike. On je ogenj sovraštva podpihal, kateri še neprenehoma tako strašno gori, da grški patrijarh vsako leto veliki petek na božjem grobu, žebelj v vrata zabije, rekoč: »Tako se naj papežu zgodi«. — So pa tudi poedinjeni staroverci (grški), kateri so mož-beseda ostali, katero so dali rimskim katoličanom, da z nami v svetem občestvu živé, pri službi božji se pa starih obredov držé. Pa tudi nje še huje od nas razkolni staroverci črtijo. — O razločkih gl. spodaj pod št. V.

Kdo od kristijanov bi od žalosti ne jokal, ako pomisli vse te velike nesreče, katere za sv. cerkev Jezusovo iz te razdrtije izvirajo! Razkolnija starovercev je kriva, da so sveta mesta Jeruzalem, Betlehem itd. nevernim Turkom v roke prišla; ona je kriva, da so se potoki krščanske krvi prelili, in da je turški meč tudi po naših krajih tolikokrat krvavo kosil. Sovražno staroverstvo je vzrok, da se je toliko zalih jutrovih dežel, katere so bile svoje dni lepe ko božji vinograd, v neznane puščave spremenilo. — Kjer ni med kristijani edinosti, tudi ni krščanske ljubezni; se kristijani med seboj za brate in sestre nimajo, jih tudi Oče nebeški za svoje otroke — Jezus za svoje učence spoznal ne bo. — Mi staroverci staro vero spoštujemo; stara vera je tudi naša vera (razun malih nebstvenih reči); — starovercev staro jezo pa omilovaje studimo, ter jih iz srca ljubimo, kakor nam usmiljeni Jezus veli: »Novo zapoved vam dam, da se med seboj ljubite, kakor sem jaz vas ljubil, da se tudi vi ljubite med seboj; le v tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako bote ljubezen imeli med seboj« (Joan. 13, 34—35).

Oh, kdo mi dá milih solzá vse grbe mojih odkrušenih bratov, starovercev omiti — gorkih solzá toliko mrzlo srce razkolnikov za nas ogreti — oživeti v njih iskro prave krščanske ljubezni do neomadežane neveste Jezusove, sv. rimske katoliške cerkve, katera je nas vseh mati, akoprem od njih zavržena in sovražena! — Kje se kupi drago mazilo (balzam) krščanske edinosti, zaceliti veliko rano, katero je naši ljubi materi sv. katoliški cerkvi razkolništvo tako globoko vsekalo, da se tisoč let zaceliti ne dá? — Kdo mi podá apostolsko trombo, klicati razkropljene ovčice po ledenih širjavah velike Rusije, po zelenih livadah mile Srbije, Moldave, Bosnije in Valahije, moje odločene brate po avstrijskih južnih državah, naj bi se saj enkrat zbrali pod edno bandero Kristusovo, si prijazno roke podali kakor verni otroci edne matere Slave — prave istine slave svete izveličanske cerkve, naj bode eden hlev in eden pastir! — — »Kar je pri ljudeh nemogoče, je mogoče pri Bogu« (Luk. 18, 27). Kar se nam nemogoče zdi, lahko in hitro Bog stori: Le prosite, in bote prejeli, da bode vaše veselje popolnoma: obeča usmiljeni Jezus (Joan. 16, 24), in je zvest v svojih obljubah.

Poedinjenje starovercev razkolnikov, naših odločenih bratov izprosi, jih pridobiti skozi molitev naši sveti cerkvi, bratovščina ss. Ćirila in Metoda želi, kojo so sv. oče Pij IX. potrdili (12. maja 1852) in z odpustki obdarili. — Molitvica je lahka, pa mogočna; večje število ko bo molilo, poprej se nam bode po milosti božji zgodilo, česar prosimo: za poedinjenje starovercev razkolnikov. Torej povabimo vse kristijane, tudi odklane, v kojih še teče krščanska kri, v kojih še trka krščansko srce, naj z nami molijo za poedinstvo svete cerkve; saj bode njim lepo plačilo. Razkrušen zakon združiti je delo angelsko, za odkrušene razkolnike moliti in jim v pravo sveto cerkev pomagati, je delo apostolsko; bo tudi mezda apostolska. — Ne bomo svojih odkrušenih bratov in sester črtili, marveč

jih grelj s prošnjami krščanske ljubezni. Ne bomo jih sovražili in zaničevali, nego jim v spravo prijazno roke podali; ne bomo jih premagali z oštrim orožjem, temveč z gorečo molitvijo. Marija, mati usmiljenja in lepe ljubezni, sveta brata Ciril in Metod, apostola Slavjanov, vsi svetei in prijatelji božji nam bodo pomagali, da kar naša slabost ne premore, nam bo po njih prošnjah podeljeno, da bode skoraj vernih eden hlev, in eden pastir.

Moljba.

Pomozite nam sveta nebesa, in vsa zemlja združi se od solnčnega izhoda do zahoda, podreti zalostno steno razkolniije, katera že toliko let jutrovih in večernih kristijanov srca loči. Naj obsije zopet veselo solnce spravne edinosti in krščanske ljubezni vse narode imena Kristusovega, naj se ledeno morje krivover in razdrtij raztali. Objame naj zopet sv. mati katoliška cerkev svoje odkrušene verne otroke, ki so oprani v kopeli sv. krsta, drago odkupljeni s Kristusa prelito krvjo, in nosijo kakor mi izveličano znamenje presvete Trojice na svojem čelu. Naj ogreje v maternem krilu svojo odmrlo deco, jih oživi za pravo krščansko omiko in za nebeško kraljestvo, da po edinosti in ljubezni vernih vsi rodi spoznajo, da ni imena, v kojem bi zamogli izveličani biti, kakor v imenu Gospoda našega Jezu Krista Nazarenskega, katerega nam je Oče poslal. Oh, naj povzdignejo skoraj vsi jeziki iz ednega srca prelepo angelsko pesem zahvale, edinosti in ljubezni: Slava Bogu po višavah, in mir na zemlji ljudem blage volje in poštenega srca! Amen! Amen!

† Knez-vladika Ant. Mart. Slomšek.

II.

O posnemanji slovanskih blagovestnikov.

Govor bogoslovcem o slavnosti ss. Cirila in Metoda, slovanskih apostolov, v Celovškem semenišči dne 26. maja 1863.¹

Prečastiti gospodje! v obilnem številu ste našo veselico počastili; prav pristrčno se Vam zato zahvalim, pa najte, da še svojim duhovnim sinom nekatere besede spregovorim, prej da sklenemo današnjo slovesnost!

¹ Tako je govoril in deloval pred blizo četrstoletjem rodom Nemec, res podoben Cirilu in Metodu, ki sta utegnila biti po rodu Grka, a po previdnosti božji postala uzorna Slovana.

Zapeli smo, predragi duhovni sinovi! danes po veliki maši, zahvalno pesem: »Hvaljen bodi Gospod Bog!« — Hvala, pristrčna hvala, naj bo večnemu Bogu, da je (našim) slovanskim bratom na Štajarskem in Kranjskem, na Moravskem in Českem in na starem Panonskem pred 1000 leti prisijala luč prave sv. vere! Bilo je tedaj (se mi zdi) ravno tako, kakor v lepi božji naravi, kader se mlado jutro rodi. Zgodnja danica na nebu prijazno miglja, ponočna tema čedalje bolj gine, bolj in bolj se sveti. Dokler se po dolinah še temota razprostira, že sivi vrhovi visokih planin kot zlato žarijo, kedar milo solnce izza gor prisije. Sčasoma tudi zginejo po dolinah tema in goste megle, — zdaj rumeno solnce na sinjem nebu sije in svoje mile žarke razliva po krasni naravi. Zginila je strašna črna tema nevere, ko je izhajalo solnce milosti božje našim slovanskim bratom, ko jim je prisijala luč prave sv. vere. Oznanovala sta jim jo sv. brata Ciril in Metod: »Noč je prešla, dan se je pa približal. Vrzite tedaj od sebe dela teme in oblecite orožje svetlobe« (Rimlj. 13, 12.). Svete vere luč sta jim prižgala, prinesla prave omike ključ. (Od teh dob so Slovani večidel vrli sinovi sv. matere katoliške cerkve). Zapeli smo zato prelepo zahvalno pesem! pa potihnil so močni hvalni glasovi; naša hvala pa — nikar naj ne potihne! Vredno hvalo bomo dali večnemu Bogu, če posnemamo slovanska dva apostola.

Imenitni premožni starši pošljejo nadepolna sina iz Soluna (kjer sta bila rojena) v glavno mesto Carigrad na učilišče.¹ Dorastla sta mlada moža učena in visoko spoštovana, vredna postaviti ju na svečnik duhovskega stanú. Posvetili so ju mašnika in poslali v vinograd Gospodov, sv. Cirila Kazarom, tatarskemu narodu; sv. Metoda Bolgarom božje kraljestvo oznanovat. Veliko duš sta med njimi Kristusu pridobila. Posebno dobro in gladko sta se sv. Ciril in Metod privadila besede Slovanov, katerih je veliko prebivalo okoli Soluna. Ravno po tem, ker sta slovensko besedo znala, sta še veliko več dobrega storila med slovanskimi narodi; pripeljala sta jih v sveto krščansko katoliško cerkev, kakor se je vam ravno prej povedalo. Kako so se veselili Slovenci, kedar se jim je božja beseda razlagala po slovensko v milem maternem jeziku! — Da bi posnemali sv. brata tudi vi dragi duhovni sini! Poklical vas je Bog po svoji neskončni milosti v svoj vinograd (v duhovski stan). Ne bo dolgo, nekateri meseci, nekatera leta bodo minule, in tudi vam bodo naslednik apostolov, milostljivi škof, roke na glavo položili, prejeli bote svetega Duha. Posvetili vas bodo mašnike, duhovnike in poslali ko dušne pastirje Slovincem. Razveselili se bodo Slovenci, kedar jim bote božjo besedo po slovensko oznanovali. Oznanovali jim bote božjo besedo krščevali jih bote in druge sv. zakramente jim delili. Tedaj tudi vam Jezus poreče: »Vi ste sol zemlje, ako se pa sol spridi, s čem se bo

¹ »Drobtinice« l. 1853, st. XII.

solilo? Vi ste luč svetá; tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaša dobra dela in hvalijo vašega Očeta, kateri je v nebesih.« Naj sveti vaši duhovni čredi (duhovnim ovčicam) luč vaše vere, — luč vašega pobožnega življenja. Zatorej učite se sami prav dobro naukov naše sv. vere, premišlujte jih pogosto. Bolj ko bote jih premišljevali, bolj bote spoznali, da so resni božji nauki. Zdihnite k Bogu za pravo razsvetljenje, kader se pripravite, da bi vernim božjo besedo oznanovali. Zdihnite k Bogu za pravo pomoč, prej da bote zasejali seme božje besede v srca vaših poslušalcev. Vaše besede bodo padle na dobro zemljo, presunile bodo srca vaših poslušalcev in po božji milosti stoteren sad obrodile. — Nikar prav bi ne bilo, ko bi se dobra jed v umazani skledi ponudila, ali hlebec kruha na nečedno mizo postavil. Tudi prav bi ne bilo, ko bi oznanovalec božje besede jo čisto po kmetiško povedal. Zato vam priporočim, dragi moji! izurite se v materinskem jeziku in pridno se ga učite. Opominjam vas zato le na besede rajnega pobožnega škofa, slavnega domoljuba Antona Martina: »Kdor ljubi resnico in pravico, tudi jezik rad ima, kateri nam jo poveda in ohranjuje; najrajši pa onega, v katerem jo (resnico in pravico) je najprej zaslišal, jezik materni. Toraj mladi govornik! skrbi za krasoto besede matrne, naj cveti in rodi zlahtnega sadja omike, kjer ni cvetja, tudi sadja ne bo.«¹ — Znano vam je, da so sosedi sv. Metoda počrnili in ga v Rimu zatožili, da prav ne uči in ne opravlja službe božje po obredih sv. rimske cerkve. Podal se je zato v Rim in zagovarjal pred sv. očetom Janezom VIII. Spoznali so, da je nedolžen, nazaj so ga poslali in postavili nadškofa Moravcem ter Panoncem. Rekel sem: Naj sveti vašim duhovnim ovčicam luč pobožnega življenja. Živite prav po svojem stanu, najbolj bote zamašili usta obrekovalcem. »Ako so mene preganjali, bodo tudi vas preganjali.« Posebno pridne in zveste dušne pastirje obrekovalci preganjajo, kedar jih grajajo in posvarujejo. Nikar se jih pa ne vstrašite, saj je Jezus sam rekel: »Jaz sem svet premagal.« — Sv. Metod se je po svojih apostolskih hojah in tolikih opraviilih zelo potrudil in postaral, veliko, silo veliko trpljenja je vžival. Potožil je svoje težave sv. očetu, rimskemu papežu Janezu VIII. Papež ga potolažijo in potrdijo, naj bo do konca zvest in stanoviten, kar je tudi bil. — Držimo se ravno tako, dragi moji! tudi mi sv. katoliške cerkve in njenega vidnega poglavarja, rimskega papeža, saj je stol sv. Petra središče edinosti. Vse narode, vse verne po širokem svetu ljubijo sv. oče ko svoje otroke. Edino prava sv. vera in prava krščanska ljubezen nas sklene, nas veže vse, bodimo si katerega koli roda ali ljudstva. Pa ravno to mene in tudi vas opominja na nesrečne brate, kateri so še odločeni od prave cerkve. Molimo zanje, naj bi se vrnili kmalo v naročje sv. katoliške cerkve, povabimo pa tudi druge, da bi stopili v bratovščino sv. Cirila in Metoda,

¹ »Drobtince« I. 1862, st. 22.

katera moli za spreobrnjenje razkolnikov. Molimo zanje, da bi kmalo stopili v sv. katoliško cerkev, naj bi bil skoraj eden hlev in eden pastir!

Sklenimo zato danes, predragi duhovni sinovi, ljubi moji Slovenci! da se bomo zmirom bolj učili naukov naše sv. vere in jih pogosto premišljevali, naj bi se v nas še bolj vnela sv. vera; sklenimo, da bomo verne zvesto podučevali po njenih naukih in da bomo sami po njih živeli. Sklenimo, da se bomo zmirom zvesto držali neomagljive skale sv. Petra, na katero je Jezus svojo cerkev sezidal, da bomo edini v veri in ljubezni. Vsegamogočni večni Bog pa naj na nas pogleda z visokih nebes, naj nam daja, da se bo zgodilo, kar smo zdaj sklenili. Naše sklepe, naše želje, naše prošnje naj pa nesó pred obličje božje, usmiljena božja mati, prečista Devica Marija, in sv. brata Ciril in Metod, slovanska dva apostola.

† Karol Dürnwirth, špiritual.

III.

Sv. Ciril in Metod — očeta slovanska.

Pri Mariji Devici na Prihovi o procesiji v sredo 8. julija 1863 o priliki tisočletne slovesnosti sv. Cirila in Metoda.

Načrt.

»Kdo je neki zvesti in razumni hlapec,
katerega je postavil njegov Gospod čez
svojo družino, da jim daje o času jed?«

Mat. 24, 45.

Bodite mi prav lepo pozdravljeni, ljubi Slovenci! Ljubi sini in hčere naše stare matere Slave! o veselem godovanji tisočletnice sv. Cirila in Metoda, naših slovanskih apostolov, bodite mi pozdravljeni v presladkem imenu Jezusa, Marije in sv. Jožefa! — Kakor je nekdanj Jezus rekel svojim poslušalcem, tudi jaz vam danes smem reči: Veliko ljudij, veliko naših nekdanjih očetov in umrlih mater bi želelo videti, slišati in vdeležiti se tisočletnih odpustkov, katere smo mi po neizmerni milosti božji včakali, pa jim ni dano.

Oh zatorej obrnimo si v dobro zlati čas, ki nam je posojen od Boga; vdeležimo se sv. odpustkov in sv. godovanja! Zdaj je prijeten čas, zdaj so dnevi milosti božje, zdaj se nam odpirajo zakladi sv. cerkve v zveličanje naše in naših ločenih bratov, pa tudi v rešenje vernih duš v vica, ako te sv. odpustke zanje obrnemo.

Kličem vas toraj, ljubi Slovenci! bratje in sestre moje! kakor nekdanj sv. Ciril in Metod z milim maternim glasom na ženitovanje z jagnjetom

Jezusom Kristusom, ženinom vaših duš. Kličem vas v sveto bratovščino sv. Cirila in Metoda v spreobrnjenje naših od sv. rimske cerkve ločenih bratov starovercev ali razkolnikov. Kličem vas, ljube ovčice Jezusove! na pot pokore, na zveličalno pot v sv. nebo.

Ker pa je pridnim otrokom najljubši očetov glas, vas hočem danes peljati v sladko naročje dveh skrbnih očetov, ki sta Slovanom že pred tisoč leti delila nebeški kruh življenja, še o svoji smrtni uri lepo zanje poskrbela, pa tudi še zdaj skrbita in prosita za svoj ljubljeni slovanski rod pred tronom milosti božje — in ta dva premila očeta slovanska sta sv. Ciril in Metod.

Ljubi Slovenci! zlahtno cvetoča veja velikega slovanskega naroda! ljubite, častite in poslušajte vaša očeta in apostola, sv. Cirila in Metoda! vtisnite si v srce zveličalni glas Jezusa Kristusa, katerega sta sv. brata prva v sladkem maternem jeziku našim slovenskim očetom oznanovala, in z otroško ljubeznijo hodite za njima v sv. nebo. In ti, o Marija, naša ljuba mati! prosi, da sv. vera, ki sta jo prinesla sv. Ciril in Metod, nikoli ne vgasne med nami, da se povrne sv. ljubezen bratovska, da sinovi matere Slave postanejo jedna čeda pod višjim poglavarjem rimskim papežem. Zvesto me poslušajte v imenu Jezusovem!

Sv. Ciril in Metod — očeta slovanskega naroda:

1. v življenji,
2. o smrtni uri,
3. v nebesih.

* * *

1. Očeta v življenji:

a) Dober oče skrbi za časno in večno srečo svojih otrok. Sv. Ciril in Metod vneta za svetni in dušni blagor slovanskih rodov. Vera podlaga časne sreče, temelj države, vogelni kamen družine. Spreobrnjenje bolgarskega kralja Borisa.

b) Dober oče — usmiljen do svojih otrok. Slovanski podložniki knezov Rastislava, Svetopolka, Kocelja — zapuščeni v verskih rečeh, brez učencov. Prošnja pri grškem cesarji Mihaelu III. Smilijo se sv. Cirilu in Metodu. Ona se ponudita. Njijina očetovska ljubezen se ne boji trpljenja.

c) Dober oče skrbi, da bi otrokom preskrbel boljšega kruha. Sv. Ciril in Metod. — delilca najtečnejšega kruha v domači slovenski besedi. Slovenske črke. Sv. pismo. Slovenska sv. maša. Papež Hadrijan II. ju dá Slovanom za — očeta — škofa.

d) Dober oče otrokom kaj lepega prinese. Sv. Ciril in Metod — svetinje sv. Klemenca, varuha slovanskih apostolov, priprošnjika Slovanov. Črtica o njegovem mučenju. Njegove kosti — zdaj v Rimu — prosi za jedinstvo slovansko. — Sv. vero. — O sv. noge, ki ste prinesle nebeški nauk — o sv. roke, ki ste se toliko trudile v vinogradu Gospodovem — o sv. srci, srci očetovski, ki sta Slovane tako

ljubili. — Slovani očetoma nahvaležni. Razkol. Gorje mu, kdor četrte zapovedi božje ne spolnuje! Kazen: Tatarji, Turki. Smo li mi hvaležni? Sv. vero ohranili — Boga pa žalimo večkrat. Naša vera — mrtva.

2. Očeta o smrtni uri.

Skrben oče tolaži otroke o smrtni uri in jim poišče dobrih prijateljev, varuhov. Tako umirajoča apostola Slovanom. Smrt sv. Cirila v Rimu. Ovčice izročil Bogu. Smrt sv. Metoda na Velegradu pri Devici Mariji v nebo vzeti. Njej je priporočil slovanske vernike. Marija — posebna pomočnica Slovanov, zlasti Slovencev. Zmaga Janeza Kapistrana pri Belem gradu: »Zmago, o Jezus! zmago, o Marija!« — Janez Sobijeski pri Dunaji. — Bojni uspeh Slovencev nad Turki pri Kapli na Koroškem; Marija v zvezdi vojskovalcem na strani stala. — Dobrotljiva očeta sta izročila slovanski rod najdobrotljivejši materi.

3. Očeta v nebesih.

Priprošnjika slovanska. — Slovani razcepljeni, potrebni pomoči. — Škof Slomšek: »Kdo mi dá trombo donečo po vseh livadah slovenskih, po vseh državah slovanskih, ki naj bi klicala brate k ljubezni in edinosti, klicala nazaj pod sv. Rim, pod bandero sv. vere Jezusove, da bi bili mi in vsi naši bratje Slovani jedna čeda Jezusova in jeden pastir, sv. oče rimski papež?« Ta glasna tromba — bratovščina sv. Cirila in Metoda. Nje ustanovitev. Odpustki. Molitve. Središče v Celji. Lep sad na Bolgarskem po prošnji sv. apostolov.

* * *

Sv. Ciril in Metod — očeta naša na zemlji — ljubila nas predno smo ju mogli mi ljubiti — očeta na smrti postelji — spolnujemo njijino naročilo — zvesti Bogu in Mariji — očeta pred božjim prestolom — priporočajmo se jima, vstopimo v njijino bratovščino. O Marija, prosi za nas, kakor tolikrat za naše očete! Sv. Ciril in Metod, spominajta se nas zdaj v življenji, o smrti uri, na sodbi božji! † Josip Virk, župnik.¹

¹ V zapuščini izvrstnega popularnega govornika † J. Virka našel je njegov nečak č. g. Rok Merčun sošitek z napisom: »O tisočletni slovesnosti ss. Cirila in Metoda od 5—12. julija 1863.« Kako je ono tisočletno s svojimi verniki svetkoval ta navdušeni slovenski duhovnik, spričujejo načrti, ki sicer niso vsi za objavljenje, a predmeti utegnejo vender koga spodbosti, da jim po tvari, ki jo podajamo v pričujoči knjigi, morda vdihne življenje. 1. V nedeljo 5. julija 1863 začetek slavnosti; govor: življenje sv. Cirila in Metoda — dva lepa vrta, vrtnice cvetlice — njijine čednosti; 2. v ponedeljek: Sv. Ciril in Metod — dve svetli zvezdi, ki sta nam prinesli gorečo luč sv. vere; 3. v torek: Sv. Ciril in Metod — dve vrtnici — njijina ljubezen do slovenskega naroda; 4. v sredo: procesija na Prihovo, govor: Sv. Ciril in Metod — skrbna očeta slovanskega naroda. Ta govor podajamo v načrtu; 5. v četrtek: Sv. Ciril in Metod — ogledala potrpežljivosti; 6. v petek: Sv. Ciril in Metod — dva nebeška limbarja; 7. v soboto: Sv. Ciril in Metod — dve svetli večernici; 8. v nedeljo: konec slovesnosti, govor: sadonosno drevo sv. Cirila in Metoda — njijina bratovščina. Uredn.

IV.

Sv. Cirila in Metoda apostolsko življenje — pa
naša hvaležnost.

Popularna pridiga. 29. junija 1881.

Bratje! prosimo vas in opominjamo v Gospodu
Jezusu, da kakor ste od nas prejeli, kako Vam
gre živeti in Bogu dopasti, tako tudi živite, da
ste čedalje bogateji. I. Tesal. 4, 1.

So prazniki, katere praznuje ves krščanski svet, kakor je današnji praznik ss. apostolov Petra in Pavla. Poleg takih praznikov ima pa še vsaka cerkev, vsaka škofija, vsaka dežela razne svetnike, katere posebno časti in kliče na pomoč. Tako je naša farna cerkev sv. . . . posvečena, naša škofija posebno časti ss. Mohorja in Fortunata, katera sta iz Oglejskega mesta, kot učenca sv. Marka in sv. Petra, prva v naših krajih oznanovala sv. evangelij. Naša dežela časti sv. Jožefa, ženina prečiste Device Marije, kot svojega zavetnika. Ves narod slovanski pa časti posebno ss. Cirila in Metoda; o katerima smemo reči, da sta slovanskemu narodu to, kar sta bila ss. Peter in Pavel celemu krščanstvu.

Kako pa je to, da se mi, ki smo tudi slovanskega debla, teh dveh naših velikih dobrotnikov tako malo spominjamo? Nemile okoliščine, v katerih je naš narod živel in naša malomarnost, vsled katere hlepimo le po tujem, domače pa tako radi zanemarjamo, če je še tako plemenito in sveto, so krive, da tako malo poznamo ta dva svetnika. Hvala Bogu! da se je v zadnjem času tudi v ti zadevi mnogo na bolje obrnilo. Sv. cerkev je tudi do sedaj častila spomin teh dveh naših velikih svetnikov, ker po vseh slovanskih deželah se je njima na čast brala sv. maša in so se opravljale duhovske molitve, in sicer v naši škofiji, kakor tudi po drugod 9. sušca. Kakor ste pa danes dopoldan slišali, so sv. oče Leon sedanji papež zapovedali, da naj se ta dva svetnika ne častita samo po slovanskih deželah, ampak po vsem krščanskem svetu, in naj se njima na čast 5. julija, t. j. prihodnji torek, bere sv. maša in opravljajo duhovske molitve. Že dopoldan, ko se je bral list sv. očeta do vsega krščanstva, ste slišali marsikaj iz življenja teh dveh svetnikov. Po namenu sv. očeta vam pa hočem zdaj še bolj natanko razložiti

1. njuno apostolsko življenje,
2. kako se jima moramo hvaležne skazovati.

I.

Pod turško oblastjo je sedaj primorsko mesto Solun, katero se je nekdaj imenovalo Tesalonike. V tem mestu je oznanoval sv. evangelij

najprvo sv. Pavel. Pisal je na prebivalce tega mesta dvojje pisem, doživel je, da so bili postali prav vrli kristijani, zato jih imenuje v enem pismu: moja krona in moje veselje.

In ravno v tem mestu, 800 let pozneje, sta bila rojena ss. brata Ciril in Metod. Njuni stariši so bili imenitni in zelo bogati, gotovo so pa svoja sinova odredili v vsej čednosti in pobožnosti, kajti otrok v Božjem strahu odrejen, ostane tudi kot mož Bogu udan. To najdemo skoraj v življenji vsakega svetnika pisano: imel je pobožne stariše, posebno še: imel je pobožno mater. Vidite tedaj, krščanski stariši! kako je potreba, da ste sami pobožni, da boste tudi svoje otroke mogli pobožno odgojati in k Bogu pripeljati! V mestu Solunu so tedaj stanovali Grki, okoli mesta pa so bili naseljeni Slovani, in najbrž, da se je slovanskih družin nahajalo tudi v mestu. Naša ss. brata sta tedaj iz mladih nog poznala in ljubila slovanski narod. Naučila sta se že v mladosti tudi našega jezika, ker sta se bila že v mladosti namenila posvetiti se apostolskemu delovanju med Slovani. Ne more biti namreč apostolski poslanec, kdor ne razume jezika narodovega. Zato je pa tudi Jezus poslal apostolom sv. Duha, kateri je nad-nje razlil dar jezikov.

Stareji brat sv. Metod je bil že v mladosti izbran za poveljnika slovanskih vojakov, kmalo pa popusti vojaški stan in si izvoli duhovskega, ter se podá v samostan na goro Olimp. Mlajši brat Ciril, kateremu je bilo tudi Konstantin ime, je bil pa mladenec posebno bistrega uma in zelo učen. Tudi on stopi v samostan, akoravno bi bil pri svoji učenosti in imenitnem stanu lahko dosegel veliko posvetno čast.

Takrat je vladal v Carigradu cesar Mihael. Ta je poslal naša brata na poluotok Kerzon, katera zemlja je sedaj pod rusko oblastjo, spreobračat Kozare k Jezusovi veri. Dobro sta vredila krščanske občine in ljudstvo pridobila Jezusu. V svoje posebno veselje sta pa našla tam truplo sv. Klemen papeža. Zakaj sta se pa tega posebno veselila? Zato, ker je bil sv. Klemen učenec sv. Petra, ker je bil tretji naslednik sv. Petra na rimskem prestolu in je dal svoje življenje za svobodo sv. cerkve. To je tisti svetnik, kateri se še dandanašnji pri vsaki sv. maši pred povzdigovanjem imenuje v molitvah. Kaj pa je bilo to posebnega, da sta naša sv. brata tega svetnika tako v časti imela? Ravno tistikrat so se začeli vzdigovati v Carigradu nekateri napuhnjenci, kateri niso hoteli nič vedeti o poglavarji sv. cerkve, rimskem papežu, in so se hoteli od prave cerkve odtrgati. Ona dva sta pa sv. cerkvi zvesta ostala kot njena verna in ponižna otroka, studila se jima je prevzetnost, katera se je nauku Jezusa Kristusa protivila in zato sta še posebno častila sv. Klemen, kateri je dal življenje za nauk Jezusa Kristusa in svobodo sv. cerkve. Skušali so posebno sv. Cirila zaplesti v tedanje homatije ter ga vzdigniti zoper sv. cerkev, on pa je sovražnike sv. cerkve ostro zavrnil in jih osramotil.

Ker je bil sv. Ciril pri Kozarih tako srečen, da je ves narod spreobrn timer, podasta se sv. brata k Bolgarom, narodu slovanskemu, kateri je

stanoval blizu njih rojstnega kraja. Kralj tega ljudstva začetkoma ni nič kazal veselja do krščanske vere, hotel je ostati pri svojih malikih. Sv. Metod ga pa hoče pridobiti resnici. Kaj menite, kaj je storil? Ljubezen je iznajdljiva. Sv. Metod je znal tudi slikati, in kralju nariše v veliki podobi poslednjo sodbo tako živo, da se kralj, ko jo zagleda, močno prestraši in ves osupnen pred podobo stoji. Metod, poln sv. Duha, kralju razloži pomen te podobe. In ko kralj sliši o prestrašni sodbi Božji, katera čaka vsakega človeka, presune ga milost Božja, dá se podučiti v sv. resnicah, in ker je vse trdno veroval, krsti ga sv. Metod. Kralja posnemajo velikaši in za njimi celo ljudstvo. — Ravno v tem času je poslal knez velike Moravije Rastislav poslanca v Carigrad k cesarju Mihaelu, naj mu pošlje učence, kateri bi njegovo ljudstvo podučili in potrdili v veri. Cesar je v to izvolil sv. Cirila in Metoda, katera sta to povelje radovoljno sprejela. Ko sv. Ciril sliši, da Slovani še nimajo črk, da bi znali svoj jezik pisati, priredi za slovansko pisavo črke, ter prestavi potem v naš jezik sv. pismo in druge cerkvene molitve. To pa ni bilo majhne vrednosti za ves naš rod, ker le po pisanem jeziku so se naši pradedje povzdignili iz divjine. Prišli so bili sicer tudi že prej med severne Slované oznanovalci sv. vere z Nemškega, ali ker niso znali jezika, tudi pri ljudstvu niso dosti opravili. Zato pripoveduje stari pisatelj, da so bili Slovani veseli, ko so slišali iz ust sv. Cirila in Metoda božjo besedo v svojem domačem jeziku. Delala sta sv. moža nevtrudljivo, maliki so kmalo zginili, nevednost je prešla in začela se je med narodom krščanska omika. To pa ni bila mala reč, velik rod Slovanski povzdigniti iz teme nevednosti, ali ona sta postala vsem vse, samo da bi vse pridobila Kristusu.

Našim pradedom je posebno to delalo veliko veselje, ker se jim je božja služba obhajala v njih lastnem jeziku. Ali ravno to je dalo prilžnost, da so ju nevošljivci in nevedni sosedje začeli preganjati in so ju v Rimu tožili pri papežu, da prav ne uči in božje službe ne opravljata po postavah rimske cerkve. Takrat je vladal sv. cerkev papež Nikolaj I., ter ju je poklical v Rim na odgovor. Pa ne toliko, da bi ju sodil in kaznoval, ampak, da bi ju potrdil v njunem dejanji in se z njima posvetoval, kaj bi bilo storiti, da ne bi bili tudi Slovani zapleteni v one nesrečne rovarijske, katere so se pletle v Carigradu, in so namerjale cele narode odtrgati od rimske cerkve. Papež je namreč že veliko hvalnega slišal o naših sv. apostolih. Kot pokorna sinova sv. cerkve sta tudi precej poslušala glas višjega pastirja, in se podala na pot v Rim. Vzela sta seboj truplo sv. Klemenca, in sta potovala z mnogimi mladimi učenci, katere naj bi papež v mašnike posvetili. Šla sta skozi Panonijo, katera dežela je segala čez Štajersko do Save, in sta šla tako tudi najbrž skozi Kranjsko, ter sta povsod med potoma oznanovala božjo besedo. Zato je še sedaj nekaj cerkvá na Kranjskem posvečenih sv. Klemenu, kažejo se celo razvaline cerkvá, od katerih ljudje pripovedujejo, da sta v njih maševala ss. Ciril in Metod.

Ko sta prišla v Rim, je bil že papež Nikolaj umrl in našla sta na papeževem prestolu starčka Hadrijana II., ki je bil sicer star po letih, a močen po duhu. V Rimu sta bila posebno častno sprejeta, silna množica iz vseh stanov s papežem vred jima je šla naproti. Vse je bilo prepričano njune pobožnosti in njunih zaslug. Truplo sv. Klemenca so položili v staro cerkev, katero je bil že zdavnej dal zidati cesar Konstantin na tistem mestu, na katerem je stala hiša očeta tega papeža. Še dandanašnji ta cerkev stoji, in je posvečena sv. Klemenu. Papež Hadrijan so njuno delo pohvalili, so oba posvetili v škofa, njune učence pa, katere sta še saboj pripeljala, v mašnike. Bogu je pa dopadlo, da se sv. Ciril ni več vrnil med svoje verne, ampak je v Rimu umrl. Njegov brat bi bil rad truplo materi v Solun poslal, ali Rimljani so z vso silo prosili, naj truplo tako svetega moža pri njih ostane in pokopali so ga tudi v cerkvi sv. Klemenca poleg ostankov tega svetnika.

Sv. Metod se je tedaj vrnil s svojimi učenci kot škof nazaj med Slovane in nesel je seboj pismo od papeža v našem jeziku pisano, v katerem se odobrava slovanski jezik pri službi Božji, ter žuga one iz cerkve izobčiti, kateri bi se upali temu odloku zoperstavljeni. Človek bi mislil, da bodo sedaj sovražniki dali našemu svetniku mir. Pa ne. Pridobili so si na svojo stran Rastislavovega naslednika v veliki Moraviji, Svatopluka, kateri je bil opustil krščanske dolžnosti. Sv. Metod ga je svaril in tudi kaznoval. Ta pa ga je pregnal, in šel je sv. mož v Panonijo, kjer je bil takrat poglavar Kocelj, katerega je v veri podučil. Potem je šel zopet med Bolgare, v Dalmacijo in od tod med Korotane, t. j. na Koroško, katera dežela je pa takrat daleč v Kranjsko segala. Povsod se je veliko trudil in pripeljal ljudi k spoznanju pravega Boga.

Ali nasprotniki so ga zopet tožili pri papežu Janezu VIII. Poklican je bil v Rim, opravičil se je pred papežem in škofi. Papež ga zopet pohvalijo in ga povzdignejo v nadškofa, ter so mu dali še nekaj škofov, s katerimi je šel med Slovane. Ali miru zopet ni imel. Nasprotniki so ga vjeli in zaprtega imeli čez dve leti, dokler niso papež zažugali ostro preganjalce kaznovati. Ko je iz ječe prišel, je zopet nevtrudeno sv. evangelij oznanoval na Českem, ter krstil njih kneza Borivoja in njegovo ženo sv. Ljudmilo, šel je na Poljsko, na Rusko, ter povsod razširjal pravo vero. Naposled začuti, da bo tudi njega Bog na plačilo poklical, vrne se na Moravsko, si zaznamenja naslednika na škofovem sedežu, opominja še poslednjič duhovne in ljudstvo k čednosti, ter nastopi pot proti nebesom, kjer mu je Bog ves trud obilno povrnil.

II.

Krščanski poslušalci! v torek obhajamo sopraznik sv. Cirila in Metoda. Da so sv. oče Leon naša apostola tako počastili in zapovedali, naj se častita po vsem krščanskem svetu ter kličeta na pomoč, to je razveselilo vsa slovanska ljudstva. Iz vseh dežel našega cesarstva in

tudi iz drugih krajev se je vzdignilo mnogo romarjev, tudi izmed Slovencev jih je šlo lepo število v Rim, in ravno danes, na praznik svetih apostolov celega krščanstva ss. Petra in Pavla se snidejo v Rimu. Vodili jih bodo Djakovski škof Strossmayer. Ko so sv. oče slišali, da pridejo Slovani v Rim, jih je to zelo veselilo in pripravili so romarjem posebno veselje, da bodo na praznik ss. Cirila in Metoda v cerkvi sv. Klemenca postaviti dali temelj altarju, kateri bo tema svetnikoma posvečen. Ker mi ne moremo osebno v Rim, hočemo se pa te svečanosti v duhu vdeležiti.

Res je, v te dežele, v katerih mi prebivamo, nista prinesla še le ss. Ciril in Metod prvo luč sv. vere, ker sta jo že zdavnej prej oznanovala ss. Mohor in Fortunat. Vender sta pa tudi v naših krajih ss. Ciril in Metod pripomogla, da se je med Slovenci sv. vera ohranila in močno vtrdila. Posebno sta pa imenitna za nas, ker sta sv. pismo prva v naš jezik prestavila, službo božjo v domačem jeziku opravljala, in tako se tudi naš jezik svetim jezikom prišteva, s čemur se ne morejo ponašati ni Nemci, ni Francozi, ni Španjci, ni Angleži, ker se v nobenem teh jezikov sv. maša brati ne sme.

Ona dva sta pričetnika slovenskega pisanja. In koliko pripomorejo dobro pisane bukve h krščanski omiki! Ako teh dveh apostolov ne bi bilo, Bog vé, koliko stoletij bi bil naš narod ostal v duhovni revščini in največji nevednosti! Zatorej zahvalimo se Bogu in njima, in dajajmo jima čast za velike dobrote, katere sta nam skazala!

Sv. Cirilu in Metodu se moramo zahvaliti, da mnogo naših bratov ni bilo odtrganih od sv. katoliške cerkve, akoravno se jih je veliko dalo zmotiti. Oni se sicer dosti ne ločijo od nas, vender pa so zapeljane ovce, katere nočejo poslušati svojega pastirja. Že slavni rajnki škof Slomšek so s papeževim dovoljenjem vpeljali po slovenskih krajih bratovščino sv. Cirila in Metoda, in vem, da jih je tudi mnogo med vami vanjo vpisanih. Ta bratovščina je posebno zato postavljena, da bi udje molili za naše ločene brate razkolnike, naj bi vender enkrat resnico spoznali in se vrnili v hlev Jezusov. Na jutru, kjer prebivajo naši ločeni bratje, se je ravno v naših dneh mnogo spremenilo, komaj par let je preteklo, kar so bili ti nesrečni ljudje rešeni turškega jarma, pod katerim so 400 let zdihovali. Tudi vaši sinovi so se za-nje bojevali v vojski našega svetlega cesarja. Ti ljudje niso zapuščeni in revni samo v časnih, nego tudi v duhovnih rečeh. Sv. oče, kateri kot Kristusov namestnik vse ljudi objemajo z isto ljubeznijo, želé, da bi se ti ljudje na priprošnjo sv. Cirila in Metoda vrnili v naročje sv. cerkve, kjer se edino morejo ozdraviti ran, katere jim je usekala turška grozovitost. — Zopet tam na severu je veliko in razprostrano rusko cesarstvo, v katerem se tudi v naših dneh silovite spremembe godé, tako, da cela Evropa tje s strahom gleda. Tamošnje ljudstvo je po svoji večini slovanskega plemena; dobro je, ali zapeljano je bilo tudi in odvrneno od prave cerkve, in

sedaj išče miru, pa ga najti ne more. Zdihnimo vsi k sv. apostolom Cirilu in Metodu, naj prosita za ljudstva, za katera sta se toliko mučila na zemlji, da bi jih Bog razsvetlil in jim pomagal mir najti tam, kjer je pravi mir, pri Jezusu in njegovi sv. cerkvi. Mi pa se jima skazimo posebno hvaležne, da bomo vero Jezusa Kristusa, katero sta ona dva oznanovala, za katero sta na današnji dan ss. Peter in Pavel umrla, kot najdražjo dedščino svojih očetov v srci ohranili in živeli po njenih naukih. Tako vsaj nekoliko poplačamo Bogu svoj dolg, katerega smo mu dolžni za neprecenljiv dar sv. vere. Zdi se mi, kakor da bi nam sv. Ciril in Metod z nebeških višav nasproti klicala ravno te besede, katere je pisal sv. Pavel njunim rojakom v Solun: »Bratje! prosiva vas v Gospodu Jezusu, da, kakor ste od naju prejeli, kako vam gre živeti in Bogu dopasti, tako tudi živite in ste čedalje bogatejši v krščanskih čednostih. To namreč je volja božja, vaše posvečenje, da se zdržite nečistosti in vseh drugih del teme, katera doprinašajo le neverniki, ki Boga ne poznajo. Bog vas pa je po nama poklical k svetosti v Kristusu Jezusu.«

Poslušajmo, predragi! ta glas. Polni hvaležnosti molimo:¹ Sv. Ciril in Metod! apostola slovanskih rodov, sprejmita posebno počeščenje tudi od nas slovenskih katoliških kristijanov. Za vezilo vama hočemo darovati trdno obljubo, da hočemo stanovitno hoditi po poti svetlobe, s katero sta vidva razsvetlila naše sprednike. Vreči hočemo od sebe vsa dela teme, s katerimi so se ognjušali neverniki, dela krščanske svetlobe pa, krščanske čednosti, bodo spričevala zanaprej, da smo otroci tistega naroda, katerega sta vidva k svetlobi in svetosti pripeljala po Kristusu Jezusu Gospodu našem. Amen.

Župnik Ljubljanske škofije.

V.

Grško-rusko razkolništvo.

Zgodovinski govor. V Smledniku, dné 29. junija 1881.

Ti si Peter in na to skalo bom zidal
svojo cerkev in peklenska vrata je ne bodo
premagala. Mat. 16, 18.

Kar je vogeljni kamen celej hiši, kar je hišni gospodar družini, kar je učenik učencem, pastir čredi, poglavar podložnim, kar je glava vsem udom jednega telesa, to je postal po volji in naredbi Jezusa Kristusa katoliški Cerkvi sveti Peter. Prvak je postal Cerkvi Kristusovi zato, da

¹ cf. Prijatelj 1872, st. 96.

se v jedni pravi Cerkvi jedinstvo in v jedinstvu red ohrani. Vidno znamenje jedine prave cerkve — piše sv. Ciprijan — je stol Petrov. Poglavar rimske cerkve je torej ona vez, ki združuje vse pravoverne kristijane pod mogočnim plaščem jedinstva. Ubi Petrus, ibi Ecclesia: Kjer je Peter — kliče sv. cerkveni učenik Ambrož — ondi je prava Cerkev. Jedinstvo sv. Cerkve je bila od nekdaj, je še in bo vedno svetla zvezda prave vere; občestvo z najvišim poglavarjem, rimskim papežem, je očitna priča pravega krščanstva, kateremu so dani ključ nebeskega kraljestva. Blagor vernim, ki se zvesto držé namestnika Kristusovega na zemlji! Blagor in večni spomin onim izvoljenim možem, ki so tudi nas Slovence v družbo in edinstvo svete rimske Cerkve pripeljali in v njej ohranili!

Predragi! Danes, ko praznujemo vzvišeni praznik prvaka izmed apostolov, sv. Petra, danes, ko se spominjamo gorečega oznanovalca katoliške vere, sv. Pavla, ne smemo pozabiti tudi naših slovenskih blagovestnikov svetih bratov Cirila in Metoda. Nebrojno raznih narodov sta pokristijanila; razne slovanske narode: Bolgare, Slovake, Moravce, Čehe, Poljake in tudi Slovencev lepo število sta pridobila Cerkvi Kristusovi. Združila sta drago odkupljene ovčice k čedi najvišjega pastirja, namestnika Kristusovega na zemlji. Ciril in Metod — teh dvoje imen izrekovalo se bode, dokler bode govorjenje o slovanskih rodovih, z največjo častjo in slavo. Prav ta dva verovestnika sta prvi vzrok, da smo tudi mi zidani na trdno skalo apostolov, da smo tudi mi otroci najskrbnejše matere, jedinozveličalne Cerkve katoliške. A še drug vzrok imamo spominjati se danes svetih slovanskih blagovestnikov. Skoro pohité iz vseh slovanskih krajev navdušeni romarji v večno mesto Rim poklonit se nasledniku sv. Petra, sv. očetu Leonu XIII. Zahvalili se bodejo ondi svojemu najvišjemu pastirju za vso milost in skrb, katero so sv. oče ravno letos skazali slovanskim narodom s tem, da so v okrožnici »Grande munus«, katero ste slišali, zapovedali naj se god sv. Cirila in Metoda obhaja po celem katoliškem svetu s posebno sv. mašo in s posebnimi duhovskimi molitvami. Pač bode radosti vzhitelo ljubeče srce sv. očeta, ko bodo gledali pred soboj toliko zvestih svojih ovčic, toliko gorečih sinov in hčerá od severa in juga od vzhoda do zahoda! A žal! temu veselju primešana bode grenka kaplja bridkosti — ruski narod ne pojde pred stol sv. Petra. Temu krivo je razkolništvo, katero je nastalo vsled prevzetnosti in oholosti v devetem stotetji, ter pokopalo ogromni ruski narod v zmote krivoverstva in razdora. Žalostna, trpka v resnici je ta zavest za nas katoliške Slovence. Toda nikar obupavati. Vsak dober dar in vsako popolno delo pride od Očeta svetlobe. Gospodu bo ob pravem času dopadlo poklicati tudi naše zgubljene brate k čedi dobrega pastirja rimskega papeža. In to dobo tem hitreje v goreči molitvi priklicati ter tem bolj prositi Očeta luči, da razsvetli otemnena srca nesrečnih razkolnikov, da uvidijo sad, kojega je pognal napuha strupeni cvet, da se vrnejo zopet

v naročje katoliške, vse ljudi, vseh časov in vseh krajev z zvesto ljubeznijo objemajoče Cerkve, hočem vam danes pokazati:¹

I. Kako se je grško-rusko razkolništvo začelo.

II. Kateri so njega krivi nauki.

Daj o Bog, da te besede vnamejo na prošnjo sv. apostolov prvaka Petra in slovanskih blagovestnikov Cirila in Metoda srca poslušalcev k goreči in stanovitni molitvi za vse razkolnike, ki naj bi spoznali, da ni izveličanja, razven v edino pravej Cerkvi Gospoda našega Jezusa Kristusa. V ta namen prosimo svetega Duha razsvetljenja in pomoči.

I.

Lepo se je o prvih stoletjih razširjala vera Kristusova po vzhodnih deželah. Kjer je bilo poprej ljudstvo zakopano v temoto poganstva, ondi navstale so imenitne krščanske občine z gorečimi škofi na čelu, s krasnimi cerkvami in z veselim upanjem, da se katoliška cerkev skoro tudi na zapadu tako lepo razširi, razraste in razcvete. A kar naenkrat se pokaže črv, ki je to nadepolno drevesce jel razjedati, pokončevati in slednjič tudi ugonobil. To je bil črv napuha, prevzetnosti in oholosti.

Čujte kako se je to zgodilo.

Škofje mesta Carigrada imeli so čedalje tem večje hrepenenje po prvaštvu, časti in oblasti nad predstojniki drugih cerkvá jutrovskih. Vzlasti odkar je cesar Konstantin prestol rimskega cesarstva preložil iz Rima v Bizancij — od tod po njem imenovani Konstantinopol, je zaradi take posebne imenitnosti imenovanega mesta tudi želja škofov ondašnjih vedno bolj rastla, kar najbolj povišati si svojo škofovsko čast in oblast. To pa se seveda ni dalo doseči brez krivic proti dosihmal veljavno ustanovljenim cerkvenim napravam. Želja ta zasegla je svoj vrhunec takrat ko si je patrijarh glavnega mesta na vzhodu pridejal ime: vesoljni patrijarh. Rimski papeži so se temu početju zoperstavili in so to imé ko predrzno, krivično in brezbožno zavrgli. Carigrajski škofje vendar ne odjenjajo in kažejo tem bolj svojo ošabnost, čem bolj jih v tej podpirajo carigrajski vladarji. Znano pa je, da so se slednji v čisto verske zadeve prav radi vtikali. Po tem takem ni moglo drugače priti, kakor da sta se stara rimska in carigrajska cerkev druga od druge bolj in bolj oddaljevali. Tako je trebil se pot možu, ki je s predrzno roko raztrgal zadnjo vez med rimsko in grško cerkvijo. Ta mož bil je Focij; v njem se je bila združila vsa zvijačnost, vsa ošabnost, vsa hinavščina, ki se je kedaj prikazala na beli dan. Z njim se je združilo vse, karkoli je bilo malopridnega, hudobnega na dvoru cesarskem v Carigradu. Vladal je takrat mladi cesar Mihael III. s priimkom »pijanec«, udan razkošnej mehkuznosti in pohotnej razuzdanosti. Njega samega pa je vodil in vladal

¹ Dva prejšnja govora obdelovala sta življenje in delovanje slovanskih blagovestnikov kot poljudno pojasnilo okrožnice »Grande munus«.
Pis.

njegov stric Barda, mož ves spačen in razuzdan, ki je svojo ženo pahnil od sebe, s sinovo pa v prešeštvu živel. Čem hujša pa je bila cesarjeva in Bardova razuzdanost, tem huje so ju v oči bodli lepi vzgledi in svarilna opominjevanja cesarjeve matere in sestre, kakor tudi patrijarha in škofa Ignacija, svetega moža po volji božji, kateri je Bardi, ko po mnogem opominjevanji nikakor ni hotel opustiti svojega grdega in pohujšljivega življenja, kar naravnost in očitno odrekel sveto obhajilo, ko se je predrznil na dan svetih treh kraljev (l. 857) stopiti k mizi Gospodovi. Barda pa znebiti se takih neugodnih svarilcev nasvetuje cesarju naj primora Ignacija, da cesarjevo mater in sestro, ker sta bili pobožni, odpravi v samostan. Kako bi mogel pravični škof kaj takega storiti! Pa čujte, kaj se mu zato zgodi! Kot zaničevalca cesarskega veličanstva ga obsodijo v prognanstvo na otok Terebint. Mesto njega pa v škofa povzdignejo Focija, dočim ta še duhoven ni bil. A trebalo je tudi privoljenja in potrjenja papeževnega. Pač si je prizadeval z vso carigrajsko zvijačo cesarski dvor preslepiti papeža Nikolaja I., naj potrdi Focija. A vse spletke so se razbile ob stanovitnost rimskega prestola. L. 863 je bil Focij odstavljen; po navodu papeževem bil je za naprej zavržen od vsake duhovske službe in izgubil je vse časti stanú duhovskega. Trdovratni Focij je sedaj vse pobral, karkoli je bilo med grško in rimsko cerkvijo kedaj razločka in je celó rimsko cerkev zmot dolžil, trdeč, da je s cesarstvom tudi najvišja cerkvena čast in oblast za vzhodno cerkev prišla v Carigrad. Sam sebi je pridela ime »vesoljnega patrijarha« in l. 867 celó papeža od zveze z grško cerkvijo ločenega oznanil. Da, ne vredni cesar Mihael je celó papežu žugal pregnati ga iz Rima, če ne privoli v njegove nakane. Toda božja previdnost dala je vsem tem hudobnim spletkam carigrajskim naenkrat drugo lice. Cesar Mihael in Barda zaporedoma umreta. Bazilij I. prestolonaslednik pa odstavi Focija in pokliče Ignacija nazaj na škofijski sedež. Vse to se je tudi papežu oznanilo. Tako je za enkrat bila jedinstvo zopet ustanovljena. Po smrti patrijarha Ignacija pa se je znal Focij cesarju s svojim unanjim navideznim poboljšanjem tako prikupiti, da ga je Ignaciju naslednika izvolil. Papež Janez VII. je Focija na prošnja cesarjevo s tem pogojem potrdil, da v zboru očitno spozná svoj prejšnji pogrešek in poravná pohujšanje, katero je bil naredil. A zvití Focij je v tem zboru ravnal naravnost nasproti svojim obljubam (876). Še celó papežu enacega se je delal. Papež to izvedevši izobči Focija in njegove somišljenike iz katoliške cerkve. Bazilijev sin cesar Leon VI. pa Focija odstavi (886), zaprè v samostan, kjer je umrl l. 891.

Od onega časa med vzhodno in rimsko cerkvijo sicer ni bilo unanjenja razpora, a notranja živa zveza je bolj in bolj gasnila. Zato pa je grško cerkev ves nekdANJI krščanski duh zapustil in ni čuda, da se je od rimske popolno ločila in odtrgala. Ločitev ponovil in dogotovil je l. 1054 patrijarh Mihael Cerularij. Ta je postal obžalovanja vredni

naslednik Focijev. Pisal je namreč list, v katerem je rimski cerkvi očital krivoverstvo in našteval vse razločke v cerkvenem življenji in bogoslužnih navadah med vzhodno cerkvijo. Papež Leon IX. je na ta list takoj odgovoril, očitanga s krepko besedo zavrnil in list sklenil z lepo besedo: Mi vemo, da izveličanju ne škoduje razloček v svetih šegah, marveč pomanjkanje vere in ljubezni. Na cesarjev dopis pošlje papež poslanca v Carigrad s pismi do cesarja in patrijarha. Cesar bi bil v rimski zvezi rad ostal in je poslanca sprejel z vso častjo. Vse drugih misel pa je bil patrijarh. Poslancev še videti ni hotel, kakor da bi s papežem ne imel celó nobene zveze. Prepovedal jim je celo daritev svete maše v Carigradu. Pri takih razmerah papeževim poslanca ni bilo moč ondi ostati. 16. julija l. 1054 položili so med službo božjo v cerkvi svete Sofije očitno pred vsem ljudstvom pismo na oltar, v katerem je bilo izrečeno izobčenje trdovratnega Cerularija. Bog naj vidi in sodi! S temi besedami zapustili so Carigrad. In s temi besedami bilo je odcepljenje grške cerkve od rimske dovišeno.

To žalostno ločenje je segalo od Carigrada kakor kužna bolezen dalje po Jutrovem; odtrgavalo je čedalje več udov od zdravega telesa. Posebno pa se je širilo po krajih, ki so bili pod oblastjo carigrajskih patrijarhov, ne le pri Grkih, marveč tudi pri Slovanih, osobito pri Rusih. Večkrat se je zedinjenje poskušalo, vzlasti pa l. 1439 v zborih v Ferari in Florenci na Laškem. Ondi so petega julija l. 1439 vsi grški patrijarhi, škofje in sporočniki razkolnikov resnico sv. katoliške Cerkve spoznali, potrdili in podpisali spravno pismo. A en sam (škof efežanski) je ogenj novega sovraštva podpihal, ljudstvo podšuntal, da ni hotelo spoznati svoje koristi in je ostalo ločeno. Ugasnila jim je luč prave krščanske ljubezni in ljube ponižnosti. Nimajo vernega srca do nas svojih bratov in sester. Nekoliko se jih je pač zedinilo v veri, dasiravno so stari grški red pri službi božji obdržali, kar jim je rimska stolica tudi dovolila. Od tod ločimo dvojne Grke: zedinjene in ločene ali razkolnike.

II.

Kjer se kak ud loči od živega telesa, zgubi življenje in moč, zgnjije in razpade. Ločila se je tudi razkolniška cerkev od živega telesa svoje matere Cerkve katoliške in začela je zgubljati življenje, začela je čedalje bolj razpadati, odstopati je jela tudi od poprejšnje resnice, jo izgubljevala in tajila. V verskih resnicah pa je vsak razloček važen, imeniten in bistven; v vsem se je treba natanko držati resnic in dostikrat celó besedij božjega razodenja in svete cerkve. Premislimo torej v katerih verskih resnicah se razkolniki ločijo od naše vere.¹

¹ Drugi del tega govora naslanja se na obširni jedroviti spis, katerega je priobčil l. 1863 v »Zlatem veku« veleučeni profesor, sedanji kanonik ljubljanske stolnice dr. Andrej Čebašek.

1. Prvi krivoverski nauk ločenih razkolnikov, od svete katoliške Cerkve obsojen, je: da sveti duh izhaja le od Boga Očeta. Prava resnica jedino prave vere pa je: sveti Duh izhaja od Boga Očeta in Sina od vekomaj. Čudno res, kako trmoglavost človeka oslepi! Najimenitniši jutrovski in grški cerkveni očetje so se od prvih časov za pravo resnico zavzemali, jo v svojih spisih pogosto povdarjali, da, še sedanje molitve in pesmi, ki se pojejo v čast sv. Duhu na Jutrovem katoliško resnico izražajo. In vendar jo razkolniki trdovratno zanikajo!

2. Najbolj očitni razloček med katoliško in vzhodno cerkvijo je gotovo ta, da razkolniki tajé najviši oblast papeževo čez vso Kristusovo cerkev. To važno in bistveno resnico so pa razkolniki morali začeti tajiti in jo zavreči, ako so se hoteli ločiti od vidne katoliške Cerkve pod vidnim poglavarjem, ter so jo res še le o ločitvi zavrgli brez kacega vzroka, in so dali oblast čez vso vzhodno cerkev patrijarhu carigrajskemu. A ta razkol jih je med seboj razkolil. Kakor nas uči zgodovina, se je pozneje ruska cerkev popolno odtegnila oblasti omenjenega patrijarha, ter ima v svoji sinodi ali v caru svojo glavo; v poslednjem času je enako storila grška cerkev v novem grškem kraljestvu. Tako imajo toliko poglavarjev, kolikor držav. Predragi v Gospodu! Spominate se prilike, katero je naš izveličar govoril o moži, ki je zidal svojo hišo na pesek. Tako so delali tudi razkolniki. Vogeljni kamen svetega Petra so zavrgli, zidali so svojo cerkev na pesek razdvoja in razpora. Prišli pa so časa viharji, so se uprli v to cerkev, jo pokopali v nejedinstvi in še danes je nje podrtija velika (cf. Mat. 7.).

3. Oziroma naše vere o vicah so razkolniki med soboj razdvojeni. Nekateri namreč se v bistvenem ujemajo z resnico, katero zaradi vic trdi katoliška cerkev. Rusi pa (po svojem patrijarhu Petru Mogili) zanikajo sicer, da bi se mogla na onem svetu duša očistiti še kake časne kazni; nasprotno pa trdijo, da je mogoče pridobiti z daritvijo svete maše ali z molitvijo dušam umrlih celó odpusčanje smrtnih grehov. Prašajmo pa se o tej priliki, kaj je določila rimska cerkev za versko resnico? Ona trdi v florentinskem zboru: da so vice in da tamošnjim dušam pomagajo prošnje vernih, posebno pa daritev svete maše. Ker so torej izmed razkolnikov nekateri hodili široko pot, da bi pomogli dušam svojih pokojnih, drugi pa preozkosrčno pomoč svojim ranjim skoro naravnost zanikajo, je hodila in hodi naša cerkev po srednji zlati poti, učéč nas, da moremo, in sicer v očiščenje časnih kazni pomagati svojim bratom in sestram v veri. Koliko tolažbe za nas, koliko upanja, koliko veselja!

4. Nadalje učé razkolniki krivi nauk, da bo po smrti sicer vsak človek sojen in deležen tudi nekakega plačila, vendar ne popolnoma po zasluženji; še le po vstajenji mesá in vesoljni sodbi nastane popolno plačilo po različnostih zasluženja. Nasproti pa uči sv. katoliška cerkev: da so duše popolno čistih takoj po smrti vzete v nebesa, duše s smrtnim grehom omadeževane pa koj po smrti pridejo v pogubljenje večno. Kristi-

janje! Naš pregovor pravi: »po delu plačilo — in kakoršno delo, tako plačilo«. Le naša vera nam vse to obeta. Bodimo jej torej hvaležni za toliko vzvišen nauk in zvesti njenim resnicam.

5. Še celó o nerazvezljivosti zakona, o resnici ki tako globoko v družinsko življenje poganja korenine svoje, razkolniki nočejo poslušati katoliške cerkve. Trdijo namreč, da bi se smel zakon zaradi prešeštva razvezati in dovolijo tudi novega. Sveta katoliška cerkev pa uči, da je dovršen zakon (*matrimonium consummatum*) med kristijani nerazvezljiv do smrti enega zakonskega družeta, nerazvezljiv tudi vsled prešeštvanja.

6. In slednjič moram še nekaj omeniti. Razkolniki, ko so se od prave cerkve ločili, se več niso hoteli vdeleževati vesoljnih cerkvenih zborov, več niso hoteli sprejeti resnic, katere je verskimi razglasila pozneje Cerkev rimsko-katoliška. Starejši izmed vas se še spominajo, kolika radost je zavladala po širnem katoliškem svetu tiste dni, ko so pokojni sv. Oče Pij IX. (l. 1854) razglasili vzvišeno resnico, katero mora verovati vsak katoliški kristijan, da je namreč Marija prečista Devica spočeta brez madeža izvirnega greha. Koliko svetih pobožnosti se je takrat obhajalo tudi med nami! Kako je bilo češčenje do božje matere povzdigneno, pospeševano, pomnoženo! Na vzhodu pa je pihala mrzla sapa verske mlačnosti. Nauka, ki je s posebnim ognjem prešnil vsa verna srca katoličanov, nauka o čistem spočetju Marijinem razkolniki nimajo. — Ko je zadnjič v vatikanskem zboru odmevala od ust do ust vernikov v verskih in nravnih resnicah svete vere nezmotljiv, se je razbila vesela ta vest, odmevajoč glasno v srci vseh pobožnih vernikov, ob trdovratnost razkolnih kristijanov. Ni čuda! Papeža ne spoznajo in nočejo za poglavarja vseh cerkvá, čemu bi potem tudi nezmotljivost priznavali, ki samo njihovemu nasprotniku daje toliko veljavo in vzvišenost? Tako so razkolniki v resnici otrpla veja na drevesu krščanstva; kdaj jih bo zopet oživilo solnce božje milosti? Kdo bi danes mogel to povedati?

To so bistveni razločki med vero katoliško in tako imenovano pravoslavno. Dokazano pa je s cela, da je nekdanj pred ločitvijo vsa grška cerkev bila jedina z latinsko v vseh verskih resnicah, saj vzhodna cerkev bila je le veja enega drevesa in ene korenine cerkve katoliške. Le nekateri nebistveni razločki so bili, le nekateri obredi so se drugače opravljali na vzhodu kakor na zapadu. Grško duhovništvo pa se je poslužilo zunanjih nesrečnih okoliščin svoje cerkve, jo je ločilo od jedinstvi prave matere, ter prodalo sebi v sužnost. In da bi ljudstvo obdržali v tej sužnosti so mu pustili sicer zunanje stare obrede in cerkvene knjige, čeravno te pričajo o stari, pravi veri. Duhovstvo grško jelo je učiti omenjene verske zmote, ker je hotelo ljudstvo v razkolništvu obdržati, rimsko cerkev pa zmote dolžiti.

* * *

Mili moji! ni več daleč tisti dan, da bomo prvič v zvezi z vsemi pravovernimi kristijani praznovali veseli praznik naših blagovestnikov

sv. Cirila in Metoda. Naših rojakov lepo število praznovalo ga bode v večnem mestu, v stolici rimskega škofa. Tudi sv. Oče praznovali ga bodejo slovesno v mnogobrojnem krogu zvestih slovanskih romarjev. O koliko lepši pa bi bil za vse ta praznik, ko bi ga slavili vsi slovanski in drugi vzhodni narodi ne le bližnji po rodu, marveč še bolj jedini v veri! Kako iz srca bi zdaj vsi klicali, kakor papež Evgenij IV. po končanem florentinskem zboru, rekoč: »Veselite se nebesa in raduj se zemlja; zakaj podrta je iz srede stena, ki je ločila zapadno in vzhodno cerkev; mir in edinost se je vrnila; po dolgi megli žalosti in črni strašni temi dolzega razpora je zasijalo vsem jasno solnce zaželenje edinosti!«

To zlato dōbo priklicati, in to največje delo krščanske ljubezni pospešiti in dovršiti storimo vse, kar je v naši moči. Če tudi je moč posameznikov majhna, z združenimi močmi mnogo premoremo. V združenih molitvah pošiljajmo torej želje svoje iskrene pred sedež božje milosti, dokler slednjič uslišani ne uvidimo, kako bode po vsem krščanskem svetu en hlev in en pastir. Prosimo posebno te dneve in na praznik slovenskih blagovestnikov, katerega slovesno praznujmo: Marijo, mater lepe ljubezni in milosti, sv. Petra, prvega poglavarja prave in edinozveličalne Cerkve, sv. Cirila in Metoda, mnogozaslužna apostola Slovanov, da bi usmiljeni Bog nam dal doživeti, česar so oni vsi želeli, da naj po njih prošnjah nam prikrajša čas ločitve, se usmili ločenih bratov in vsem milostljivo dodeli Duha edinosti in ljubezni.

Jedinosti naj luč posije,
Slovanom, kar jih je povsod,
Temoto krive vere skrije
Naj rodu Slave naš Gospod!

Andrej Karlin, mestni kapelan.

VI.

Sv. brata Ciril in Metod — kaj sta ona nam;
kaj mi njima.

O slavnosti 3. julija 1881 na Kostanjevici pri Gorici.

»Peljite na globoko in vrzite svoje mreže
na lov.« Luk. 5, 4.

Velika dolžnost krščansko vero razširjevati, izročena svetemu Petru in njegovim naslednikom, je priganjala rimske papeže, da so pošiljali svetega evangelija oznanjevalce k raznim ljudstvom na zemlji o različnih časih,

kakor se je videlo, da tirjajo okoliščine in sklepi usmiljenega Boga. Pri slovenskih narodih izročili so to oblast, službo apostolsko opravljati, Cirilu in Metodu, svetima možema, po katerih prizadevanji in prevelikih trudah se je doseglo, da so Slovani zagledali evangelijsko luč in od surovega življenja pripeljani bili k človeški omiki. Preslavno apostolsko dvojico Cirila in Metoda, v spominu na dobrote po vsem Slovenskem, človeška hvala nikdar ni nehala povzdigovati, ali z gotovo ne manjšo gorečnostjo ju je povelečevala tudi rimska cerkev. Slovanski Čehi, Moravci in Hrvati obhajali so praznik na čast sv. Cirilu in Metodu vsako leto 9. dan meseca sušca; Pij IX. nesmrtnega spomina, je odmenil za ta praznik 5. dan malega srpana. Ne dolgo potem pa so mnogi škofje rimsko stolico prosili, da bi se čast in stalna slovesnost raztegnila po vesoljni cerkvi. Kar pa sv. oče Pij IX. ni mogel, to je storil slovenskim narodom v radost sedanji papež Leon XIII., in nam pokazal svojo očetovsko ljubezen, ko je razširil in pomnožil češčenje tako svetih mož, katera bosta slovenske narode, kakor sta jih nekdanj katoliško vero jim oznanovaje, od pogubljenja poklicala k zveličanju, ravno tako zdaj z nebeškim varstvom mogočno branila. Sam sv. oče pravi, da se mu je ponudila primerna prilika, Slovenom nekaj ljubega storiti ter skupno koristiti, in v ta namen je praznik sv. Cirila in Metoda razširil po vesoljni cerkvi celega sveta. Zdi se mi, da je kakor nekdanj Petru, tako tudi zdaj njegovemu namestniku Kristus govoril: »Pelji na globoko in vrzi svoje mreže na lov«; in kakor so takrat apostoli veliko število rib vjeli, tako upam bo tudi sv. oče s tem svojim blagim činom vlovil mnogo slovenskih src in bo s priprošnjo sv. Cirila in Metoda dosegel, da se bodo tudi odcepljeni naši bratje podali pod njegovo varno krilo, in v njem spoznali nas vseh dušnega očeta in edino pravega poglavarja vesoljne katoliške cerkve.

Letos torej se prvič obhaja po vesoljnem vernem svetu praznik sv. Cirila in Metoda in tudi mi smo se v ta namen tukaj zbrali, da ju po moči poslavimo. Nič bolj se mi torej primerno ne zdi, kakor da po svoji slabi moči izpregovorim nekoliko besed o teh dveh naših dušnih roditeljih in da pokažem, kaj sta ona dva nam bila, in kaj moramo mi za nju biti.

* * *

1. Tužnost napolnuje naša srca, če premišljujemo žalostni stan paganov, ko je črna temina nejevere in malikovalstva pokrivala njih um. »Modre so se imenovali, pravi sv. Pavel (Rimlj. 1, 22.), in so neumni bili; spremenili so veličastvo neminljivega Boga v podobo minljivega človeka in čveteronogatih žival. Bog jih je prepustil željam njih srca, spremenili so resnico božjo v laž, in so častili in služili raji stvarnem, kakor stvarniku.« — To je bil žalosten stan človeštva, preden je luč Kristusove vere svoje razsvetljevalne žarke razposlala krog in krog, in tako žalosten je bil tudi stan naših slovanskih pradedov. Imeli so sicer

mного lepih in dobrih lastnost, vendar prave izobraženosti niso mogli doseči in to zavoljo tega, ker niso poznali pravega Boga. Ljudstvo pa, katero se klanja nemim malikom, katero pada na lica pred gnjusnimi izdelki, iztesanimi iz kamnja in lesa, se ne more imenovati izobraženo in razsvetljeno. Slovani tedaj so tavalj po paganskih teminah. Kakor pa izhajajoče solnce prežene ponočno temino in vse s svojo dobrodejno svetlobo in gorkoto oživi in okrepča, tako je tudi Slovanom prisijala luč sv. vere, ki je pregnala temo njihovega uma, jih oživila in okrepčala v novo življenje. Sv. brata Ciril in Metod sta Slovanom prižgala evangeljsko luč, in jih od surovega življenja pripeljala k človeški omiki.

Predolgo pa bi vas zadrževal, ko bi hotel le nekoliko bolj obširno govoriti o njunem delovanji, omenim naj torej le nekaj črtic njunega poslanja. Pričel je sv. Ciril blagoslovno delo pri Kozarih.¹

... Po takem trudapolnem delovanji so jele pešati Metodove telesne moči, vrnil se je na Moravsko, kjer je sklenil življenje in se združil s svojim bratom Cirilom ter z njim začel uživati plačilo plodonosnega truda.

2. To je bilo tedaj življenje in delovanje sv. bratov Cirila in Metoda; videli smo, koliko sta se ona trudila za naše prednike in za nas, mi vemo zdaj, kaj sta nam bila. Kaj je torej bolj očitno, kakor da smo jima največjo hvaležnost dolžni, hvaležnost, katera mora napolnjevati naša srca. Hvalo moramo dajati Bogu za vsak časni dar, da se, kakor sv. Krizostom pravi, ne damo osramotiti od živali; koliko bolj smo mu dolžni največjo hvalo za neprecenljivo dobroto in za nezaslужeni dar sv. vere. Če se že zahvalimo onemu, ki nam odreže kosec kruha, če smo hvaležni starišem, da smo po njih zagledali luč sveta; mar nismo dolžni še bolj hvaležni biti tem, ki so nas pri sv. krstu prerodili v otroke božje in nas nebeške dedščine deležne storili? ki skrbé za edino, kar je človeku potrebno, za zveličanje naše duše, ki nam lomijo z oznanovanjem besede božje kruh večnega življenja in skrbé za naše stanovanjske v hiši Očetovi, v družbi angelov in vseh izvoljenih božjih? Bi li torej bilo mogoče, da bi mi Slovenci pozabili, kaj sta sv. Ciril in Metod naši domovini z oznanovanjem krščanske vere storila? Kako sta z nedopovedljivim trudom, s potom svojega obraza pojila lastnino naših pradedov in očetov? Da to ni mogoče, pokazali smo danes, ko smo se enega duha tukaj zbrali, da kolikor moči počastimo in poslavimo naša največja dobrotnika.

Pa s čem bomo najbolj skazali svojo hvaležnost? S tem posebno, da bomo svojo vero, katero smo kot dragocen zaklad prejeli od solunskih bratov ne samo v svojih srcih zvesto hranili, temuč jo tudi očitno spoznavali. Nahajamo dandanes ljudi, kateri z orožjem lažnjivosti hočejo podkopati sv. vero in povzdigniti na njeno mesto zastavo nejevere.

¹ Sledé glavne črtice iz njunega življenja. Gl. n. pr. brevir II. nokturn, ali spredaj st. 17 nsl.

Skrivno in očitno tajijo božje bitje, neumrjročnost človeške duše, večnost, nebesa, pekel. Človek jim ni družega, kakor pametna žival, o kateri po smrti ni duha ni sluha. Najsvetejše skrivnosti sv. vere zasramujejo in trdijo, da so tiste resnice, za katere sta se sv. solunska brata v naš prid toliko trudila, za katere je veliko število naših slovanskih bratov radostno svojo kri prelilo, da so tiste resnice prazne vere, katere so si izmislili duhovni, da nevedno ljudstvo goljufajo, sleparijo in neumno delajo, da ga potem sebično vporabljajo v svoj prid. Taki pa niso samo nekristijani, žalibog tudi katoličanov mnogo nahajamo, kateri so več ali manj na krivi poti, kateri živé po pogubonosnih načelih spačenega sveta. O dragi! teh nikar ne posnemajmo, ker nikdar, najmanj pa v smrti uri se ne bomo kesali, da smo zvesti ostali v veri, izročeni nam po solunskih bratih. Koliko jih je že pri svitu mrtvaške sveče spoznalo svojo zmoto in so hrepeneli zopet po sv. veri; nasproti pa nobenega ne najdemo, kateri bi se bil še le na smrti postelji odpovedal veri, nobenega, ki bi bil rekel: »Ne upam se v tej veri umreti«, marveč se je vsak srečnega štel, da je kot dober kristijan živel in se je poln zaupanja preselil v večnost.

Stanovitni tedaj bodimo v katoliški veri, z zaničevanjem in sveto jezo zapodimo sovraga, ki bi nam hotel ta zaklad izmakniti. Zvesti hočemo ostati v sv. veri in z milostjo božjo v njej živeti in umreti; spoštovati in ljubiti hočemo sv. katoliško cerkev in njenega vidnega poglavarja, sv. Očeta v Rimu, kateri čuje nad sveto cerkvijo in jo kakor dober pastir z očetovsko ljubeznijo vlada; njegovi zvesti sinovi hočemo biti, kakor je on naš dober oče, ki nas oklepa v svoje blago srce, ki nam v znamenje in zastavo posebne blagovoljnosti podeljuje svoj apostolski blagoslov. Kakor pravi katoličani in zveste ovčice najvišjega pastirja hočemo moliti zanj, posebno v sedanjem vihnem času, da bi Bog vedno bil z njim in ga vodil s svojim svetim duhom; poslušati hočemo njegova opominovanja, in storiti, kar nam posebno pri tej priliki na srca poklada, da naj namreč molimo, veliko goreče molimo k Bogu, naj bi po milosti naših sv. bratov Cirila in Metoda, po vsih jutrovih deželah se ohranilo krščanstvo, naj bi ta dva slovanska priprošnjika izprosila katoličanom stanovitnost, odcepljenim pa resnično voljo v zvezo stopiti s pravo cerkvijo, tako da bomo vsi Slovani v edinosti pod enim vidnim poglavarjem Leonom XIII. združeni pospeševali svojo časno in večno srečo.

P. Konstantin Luser r. s. F., lektor bogoslovja.

VII., VIII. in IX.

Tri krščanske besede o slovanskih apostolih
ss. Cirilu in Metodu.

Povodom okrožnice sv. očeta Leona XIII. o prvem občnem prazniku
teh blagovestnikov l. 1881 pri sv. Jakopu v Ljubljani.

I. Delovanje sv. blagovestnikov za Slovane in Slovence.

»Njih trupla so v miru pokopana, njih
ime pa živi od naroda do naroda.«

Sirah. 44, 14.

1. Bilo je 30. septembra 1880, ko je sv. oče papež Leon XIII. iz Rima razposlal po vsem svetu okrožno pismo, ki je povsod vzbudilo veliko pozornost in zanimanje, posebno pa med slovanskimi narodi veliko navdušenost in srčno veselje. Papeževa okrožnica pa se je z očetovsko skrbjo in dobrotljivostjo ozrla na slovanske rodove, poslavlila je tista dva sv. moža, ki sta največ storila za oznanovanje in razširjanje sv. vere po slovanskih deželah, povzdignila ju je k večji časti v sv. katoliški cerkvi. Sv. oče je zapovedal, da odslej se ima praznik sv. Cirila in Metoda, ki se je samo po nekaterih škofijah obhajal 9. marca, po vsem katoliškem svetu od solnčnega izhoda do zahoda s posebnimi duhovnimi molitvami in sv. mašo svetkovati in sicer v lepem poletenskem času dne 5. julija. Sv. oče sam veleva, da naj se verniki seznani s tem njegovim pisanjem, ki v resnici velikodušno pojasnuje življenje in delovanje slovanskih apostolov.

Škofje katoliškega sveta so veselega srca razglaševali svojim vernikom to znamenito okrožnico, posebno slovanski višji pastirji so svojim čredam pošiljali navdušene pastirske liste, v katerih jih opominjajo h gorečemu češčenju ss. apostolov Cirila in Metoda. Med vsemi pa najbolj slovi list slavnega Strossmayerja, hrvaškega škofa v Djakovem na Slavonskem, ki z ognjevitostjo vse Slovane kliče k edinosti sv. vere, k združenju z rimskim sedežem sv. Petra, ker le v tem sveti za Slovane prava sreča in lepša bodočnost. Naš milostljivi knezoškof¹ so s pristržnimi besedami razposlali papeževo okrožnico ter zaukazali, naj se vernikom jasno in razumno razlaga njen pomen, in veleli, naj se z večjo slovesnostjo svetkuje njun prvi splošni praznik.

2. Vprašali me bote, zakaj vse to, zakaj se je o Cirilu in Metodu toliko pisalo, zakaj se tako povzdiguje? Zakaj je šlo toliko romarjev iz vseh slovanskih krajev v večno mesto Rim, da tamkaj ravno te tri dni s sv. očetom praznujejo ss. Cirila in Metoda? Mnogi izmed vas že

¹ Dr. Janez Zlatoust Pogačar.

vedó, zakaj se vse to vrši, drugim pa, ki jim ni prilika z branjem se podučiti, je treba to bolj razjasniti.

Ker tedej sv. oče želé, da bi se vsi seznanili z njihovim pisanjem, ker so nam milostljivi škof zapovedali vernikom razkladati ga, zato imamo duhovni prijetno dolžnost govoriti vam o ss. Cirilu in Metodu. Sklenil sem torej v par govorih vam življenje in delovanje slovanskih blagovestnikov pojasniti, da ju bomo natančneje poznali in toliko bolj častili. — V ta namen danes pokažem:

- a) Kaj sta ss. Ciril in Metod v verskem obziru sploh?
- b) Kaj nam Slovencem posebej?

I.

Tisoč let je že zatonilo v večnost, kar sta živela in delovala ss. brata Ciril in Metod. Neštevilno reči se je v toliko stoletjih dogodilo, a zapadle so temni pozabljivosti. Bilo je mogočnih knezov in vladarjev, pa zdaj se le malo ali celó nič o njih ne govori. Brata Ciril in Metod pa sta v slavnem spominu; posebno zdaj v 19., kakor nekda v 9. stoletji, se kot dve svetli zvezdi lesketata na nebu katoliške cerkve. O njiju se spolnujejo besede modrega Siraha: »Nju trupli (dolgo) počivata v miru, njuno ime pa živi od naroda do naroda.« In to po vsi pravici, kakor se bomo prepričali iz njunega življenja.

1. Zgodovina mladosti¹ teh slavnih mož ni do dobrega znana. Njuni stariši so prebivali v Solunu, še sedaj imenitnem in jako važnem pomorskem mestu v Macedoniji (na Turškem). Oče Leon je bil visok častnik v vojski grškega cesarja, materino ime pa ni znano. Gotovo sta bila dobra kristijana, ker sta sinova tako lepo izredila. O Cirilu, ki se je od rojstva imenoval Konstantin, je znano rojstno leto 827. Bog ga je obdaril z velikimi zmožnostmi uma in srea, ki so se že zgodaj v njem začele razvijati. Njegovega mladega srca posvetne reči in igráče niso veselile, temveč hrepenel je po vednosti in krščanskih čednostih, katerim je sklenil služiti skozi vse življenje. Že njegova sobica je pričala resnobo njegovega sklepa. Imel je na steni križ, in pod njim zapisane spodbudne besede o sv. Gregoriji Nazijanskem, katerega si je izvolil za uzor v vednosti in pobožnosti. Tù pred križem je molil, tù premišljeval, tù se učil, tù se pripravljaj na svoj poklic, katerega bi mu Bog odmenil. — Ko v 14. letu zgubi očeta, ga Teoktist, ki je bil prijatelj Konstantinovemu očetu, in najvišji državni pečatnik, pokliče v Carigrad ter izbere za tovariša mlademu cesarjeviču Mihaelu. Življenje na cesarskem dvoru bilo je združeno z velikimi nevarnostmi, a Konstantin se je držal le dobrih tovarišev, ogibal pa pokvarjenih. Mladeneč pod slavnimi učeniki napreduje v vseh znanostih in je tako bistrega duha, da so ga sploh imenovali (mladega) modrijana. Odprta mu je bila pot v visoke službe, a on

¹ cf. Življ. svetn. I. zv. sub. 9. marc. — Majciger: Slov. apost.

čuti v sebi nagon postati poseben božji služabnik. Da bi se dobro pripravil na duhovski stan, podá se v nek primorsk samostan ter prejme duhovno posvečenje. Ko se vrne v Carigrad, postavijo ga učitelja modroslovja. In že v tej dóbi se je pokazal gorečega branitelja sv. vere proti krivovercem. Zrušil je učenje podobam sovražnega patrijarha Anija in pobijal krive nauke učenega Focija, ki je bil glavni steber poznejšega razkolništva. V 24. letu se podá na goro olimpsko, kjer je že njegov brat Metod živel kot menih.

O mladosti sv. Metoda nimamo še toliko poročil. Bil je tudi posebno izobražen. Po volji očetovi stopivši v cesarsko službo doseže visoko čast in postane cesarski namestnik v neki slovanski okrajini, brž ko ne v strumski. Ali popačenost in posvetnost višjih krogov se mu pristudi, visoka služba mu postane breme in zbudi se mu hrepenenje posvetiti se Bogu. To sv. hrepenenje privede ga v samostan na olimpsko goro. Ko se l. 857 zviti Focij povzdigne na patrijarhovo stolico v Carigradu, nastaneti vsled tega dve stranki med duhovščino. Ena se oklene Focija, druga pa ostane zvesta pravovernemu Ignaciju, in ni dvoma, da sta sv. brata stala na strani zatirane pravice. Prijatelji Metodovi ga hočejo povikšati na škofov prestol, ali služabnik božji ostane v samoti pečuje se z molitvijo, s pobožnimi vajami in s slikarstvom, katerega se je bil prej priučil; dokler ga Bog z bratom ne pokliče na apostolsko delo med neznabožnimi narodi.

2. Svetlo pot apostolsko kot blagovestnika paganskih narodov nastopita solunska brata med Kozari. Bilo je to divje, tatarsko ljudstvo, ki je stanovalo ob bregovih Črnega morja na Krimskem polotoku na sedanjem Ruskem. Da bi si prijaznost grškega cesarja Mihaela III. pridobili, prosili so Kozari za duhovne, ki naj bi jih v njegovi (krščanski) veri podučili. Izvoljen je bil za to apostolsko delo Ciril zbog svoje učenosti, zgovornosti in pobožnosti. Je li ga zdaj tudi Metod spremljal, se iz zgodovine natanko dokazati ne more. S posebnim blagoslovom božjim oznanuje tù krščansko vero, krsti Kana, njih vojvodo in mnogo naroda Kozarskega ter ga tako po zatrtih mnogoterih vražah zedini z Jezusom Kristusom. Kakor v potrjilo njegovega dela mu Bog skaže še to posebno milost, da najde tukaj ostanke sv. Klementa. Bil je pa Klement tretji naslednik sv. Petra in od cesarja Trajana zavoljo sv. vere v mesto Kerzonez v pregnanstvo poslan in slednjič tam s sidrom na vratu v morje potopljen in na bližnjem otoku pokopan. Cirilu je bilo vse to iz zgodovine znano, zato je iskal njegovih ostankov ter jih je našel. Znamenito je to še posebno zbog tega, ker so bile te svetinje kakor kazalo v prihodnjem delovanji sv. bratov in so ju še bolj vtrdile v ljubezni in spoštovanji do sedeža sv. Petra v Rimu, kar je bilo takrat posebno potrebno, kakor nas daljna zgodba uči. Ko je tako za zveličanje Kozarov mnogo storil in cerkvene zadeve lepo uredil, vrnil se je Ciril v Carigrad ter pozneje z bratom Metodijem bival v polihromskem samostanu, dokler ju ni

Bog odmenil še za večje reči, vsled katerih živi nju ime od naroda do naroda.

3. Kakor svetli zvezdi na nebu se prikazeta zdaj Ciril in Metod slovanskim rodovom. Tem sta prinesla sv. vere luč in podlago ter najboljši pripomoček znanosti ter izobraženosti, ker sta se posluževala slovanskega jezika, katerega sta že od mladosti znala. Za danes vam pa morem le splošno naštet naše rodove, med katerimi sta delovala neumrljiva brata solunska, njune trude in mnoge zapreke vam hočem pojasniti prihodnjč. Že danes pa se bomo prepričali, kako smo jima vsi slovanski narodi presrečno hvalo dolžni za neprecenljive darove. — Prvo svoje delovanje med Slovani začneta pri Bolgarih, ki so prebivali, kakor dandanes ob bregovih reke Donave in okrog Balkana. Kako in kedaj sta tjekaj prišla, se zgodovinsko zdaj še natanko ne more določiti, vendar splošno izročilo pripisuje Metodu spreobrnjenje bolgarskega kneza Bogorisa, kateri po sv. krstu sprejme ime Mihael. Vladar s svojim ljudstvom stopi v edinost in zvezo s sv. rimsko-katoliško cerkvijo, odpravi do papeža Nikolaja I. poslanca z bogatimi darovi, na kar mu namestnik Kristusov pošlje dva škofa potrdit njega in njegove podložne v sv. veri.

4. Glas o vspešnem delovanju bratov solunskih razširil se je v druge kraje slovanske. Moravski knez Rastislav (ali Rastič) je želel svojo deželo od ošabnih Nemcev neodvisno storiti in Moravo tudi v cerkvenem obziru rešiti od oblasti nemških škofov. Zato se sklene z Bolgari, sprijazni se z grškim dvorom cesarskim. V dosego svojega namena sklene Rastič, ta slavna učitelja, v slovanskem jeziku zvedena, pridobiti tudi svojemu ljudstvu. Odpravi poslanca k grškemu cesarju Mihaelu III., kateri naj mu naznanijo, »da njegovo ljudstvo je sicer nehalo klanjati se malikom in želi ravnati se po krščanskih postavah, da pa nima učiteljev, kateri bi ga vladali in učili, in sv. knjige mu razkladali (po domače); da sicer mnogo učiteljev prihaja v deželo z Laškega, Grškega in Nemškega, kateri pa vsaki drugače učé. Zatorej pošlji k nam take učitelje, kateri bi nas znali učiti sv. pisma in njegovega pomena.« Cesar to slišavši, popraša svoje modre svetovalce, koga bi poslal. Svetujejo mu učena brata solunska. Po nju pošlje ter jima reče: »Glejta, slovanska država je poslala mene prosit učenikov; vaji spoznam za pripravna, ker vidva sta Solunčana; Solunčani pa najbolj čisto slovenski govoré.« Brata poslušata radostno ta klic, odpravita se na pot in dospeta l. 863 v zgornjo Moravo, kamor tudi truplo sv. Klementa seboj prineseta. Rastislav in njegovi velikaši veselo sprejmejo blagovestnika, katera se na to 4½ leta trudita in obdelujeta vinograd Gospodov. Njuno delovanje je bilo vspešno, ker sta podučevala v domačem jeziku. — A nemškimi škofom in misijonarjem se je to mrzelo, da so se tudi njih čede, ker ti kraji so dozdej spadali pod njihovo oblast, pridružile tema bratoma. Za vspešno delovanje pa sta z Rastislavom vred spoznala tudi sv. brata, da bi bilo dobro, ako

bi se za to slovansko deželo ustanovila samostojna škofija. In ker se je papež sam želel prepričati o njuni pravovernosti in je dokaj veselega slišal o njuni delavnosti med Moravani, zato ju pokliče v Rim, da bi o razmerah sam dobro poduččen, vstregel želji kneza Rastislava ter brata posvetil za škofa. L. 867 se vzdigneta na pot in vzameta seboj svetinje papeža Klementa I. Hadrijan II. to slišavši gre jima naproti ter ju slovesno pozdravi. Ostanke sv. Klementa shranijo v cerkvi, ki je bila posvečena temu papežu in mučencu. Prepričavši se o pravovernosti apostolskih mož, posveti ju Hadrijan II. za škofa. A Ciril te svoje časti in oblasti ni mogel več izvrševati med Slovani, ker božja previdnost ga je poklicala 14. februarja 869 v večnost. Z veliko svečanostjo je bil pokopan v Rimu ter počiva v cerkvi sv. Klementa.

5. Sv. Metod se podá tedaj sam med Slovane nazaj; da bi pa še vspešnejše mogel delovati, izroči mu papež Hadrijan II. vso duhovsko oblast čez Moravo in Panonsko ter tako zopet oživi nekdanjo panonsko metropolijo, v kateri je bil škof sv. Andronik, eden izmed 72 učencev Jezusovih. Ker so se bile na Moravi vnele vojskine homatije, razširi Metod svoje delovanje po Panoniji, kjer je vladal slovenski knez Kocelj. Koliko nasprotovanja in trpljenja je prestal v naslednjih letih, o tem hočem več povedati prihodnjič. Bil je zopet tožen v Rimu pri Janezu VIII., kjer se l. 880 pred cerkvenim zborom popolnoma opraviči vseh krivičenj, tako da papež pohvali vse njegovo ravnanje, ga potrdi za nadškofa moravsko-panonskega in v posebnem pismu priporoči knezu Svetopolku. Tako pokrepan se vrne Metod na Moravo.

6. Njegovo delo je bilo očitvidno blagoslovljeno, vedno bolj se je širila krščanska vera. Na severu od Moravanov prebivalo je češko ljudstvo; njegovega kneza Bořivoja pridobi Metod za krščansko vero in s pomočjo nekega mašnika kneginjo Ljudmilo, ter doseže, da se na dolgo in široko med češkim narodom razširi krščansko ime. Sv. Ljudmila in njen vnuk sv. Večeslav sta celó kri prelila za Jezusa in tako vtrdila še bolj Metodovo delo. — Pa skrbni apostol se je tudi trudil, da se je luč sv. evangelija prinesla na Poljsko, in ko je tja prodrl skozi Galicijo, ustanovil v Lvovu škofijski sedež. — Od tod je šel, kakor nekateri poročajo, v prav tako imenovano Moskoviijo (sedanje Rusko) ter je postavil škofovski sedež v Kijevu.¹

S tolikimi dejanji ovenčan se Metod vrne na Moravo in ker čuti, da se mu bliža konec življenja, poskrbi si za naslednika domačina Gorazda, opominja svoje ovčice k čednosti in se popolnoma mirno loči iz tega življenja, ki je bilo njemu pot v nebesa, dne 6. aprila 885 na Velegradu, kjer tudi počiva.

Tako smo v glavnih potezah pregledali plodovito delovanje ss. bratov solunskih. Videli smo, da sta v resnici slovanska apostola, ker

¹ cf. Okrožnica Leona XIII.

sta malodane vsem slovanskim rodovom oznanovala sv. vero, večini neposrednje drugim posrednje. Videli smo jih v Kozarih, Bolgarih, med potjo v Srbo-Hrvatih, dalje v Moravanih, Metoda v Čehih, Poljaki in Rusih. Tako se pač o njiju spolnuje beseda sv. pisma: »Njuna trupla so v miru pokopana, njuno ime pa živi od naroda do naroda.«

V dozdanjem popisu pa še nismo nič slišali o nas Slovencih. V kaki dotiki sta pa bila sv. apostola s Slovenci? Tudi na to mi je treba nekoliko odgovoriti, iz česar bomo spoznali, da mi Slovenci po vsi pravici sv. apostola štejemo za svoja.

II.

Pred vsem je treba vedeti, da so dežele slovenske pred tisoč leti za Cirila in Metoda dalje segale, kakor dandanes. Slovenci so se razprostirali od jadranskega morja, od vzhodnje Tirolske čez vse Koroško blizu sedanje zgornje in spodnje Avstrije tja čez ogerske planjave do Dunava, kjer se Drava vanj izteka. Dežele so imele tedaj nekoliko drugačna imena, kakor zdaj. O sv. bratih pa vemo, da sta delovala na Moravskem in Panonskem. Zato lahko trdimo, da sta sv. apostola tudi v Slovencih delovala in sicer neposrednje ter posrednje.

a) Iz življenja sv. bratov nam je znano, da sta l. 867 potovala v Rim na povabilo papeža Nikolaja I. Z Morave ju je pot peljala čez Panonijo, kjer je takrat vladal slovenski knez Kocelj. Tu so ju knez in ljudstvo sprejeli z velikim veseljem; in nedvomno sta opravljala tudi službo božjo in oznanovala sv. nauk, ker bere se, da jima je knez izbral 50 slovenskih učencev, ki naj bi se v Rimu posvetili za dijakone in mašnike, ter bili potem doma vspešnejši učitelji sv. vere.¹ Dolgo takrat nista mogla tu ostati, ker se jima je mudilo v Rim. Od kneza Kocelja, ki je prebival v Blatogradu ali Mosburgu (sedaj Salavaru) pri Blatnem jezeru šla sta proti Rimu. Ta pot nam sicer dalje ni natanko popisana, ali v življenji sv. Konstantina gl. XVI. se bere, da sta Ciril in Metod šla skozi Benetke in tam se učeno zagovarjala pred duhovništvom, ki je hotelo vse jezike iz cerkve izključiti razven hebrejskega, grškega in latinskega. Iz tega torej smemo s polno pravico sklepati, da sta šla po tisti cesti, katero so bili Rimljani že davno izpeljali čez sedanje Kranjsko in Primorsko proti Ogleju in dalje na Italijansko. — In ko pokoplje Metod Cirila v Rimu, se vrne zopet v deželo Koceljevo, to je v južni del nadškofije moravsko-panonske, kjer v Moravo ni mogel zavoljo vojskinih in drugih prekucij. Središče Panonije je bilo krog Blatnega jezera, in prvo stolno mesto Metodovo bi tudi utegnilo biti Blatograd (Mosburg) današnji Salavar.² Kako daleč pa je panonska metropolija segala, se več ne more

¹ cf. Dr. Rački Viek .. ss. Cirila in Metoda 212. — Dr. Bílý: Slov. apost. str. 22. — »Danica« 1863, st. 36 sub 3.

² »Zlati vek« str. 50 sq.

natanko določiti. Nekateri učenjaki trdijo, da se je raztezala do Dunava in Drave, med Muro in Rabo, in čez Muro na Štajarskem proti slovenskim goricam, tako da (sedanji) Maribor, Ptuj, Strade in Jablanica so bili panonski kraji. A drugi menijo, da se je razprostirala še dalje čez Dravo do Save in proti Dalmaciji, tako da se je Karniola (večji del Kranjske), ki je spadala pod Oglej, mejila na Panonsko škofijo, h kateri je pripadalo tudi nekoliko Dolenjskega ob Savi.¹ — L. 880 je Metod zopet čez te kraje potoval v Rim. — Tedaj smemo reči, da sta sv. brata Ciril in Metod tudi neposrednje apostola Slovencev. Ogerski in nekateri štajarski Slovenci so takrat spadali pod škofijo panonsko Metodovo in so tako poslušali blagi glas sv. vere iz ust apostolov samih.² Drugim Slovincem na Kranjskem in Primorskem sta pa utegnila kot misijonarja mimogredé oznanovati sv. vero ter jih v njej vtrjevati in vnemati za sv. čednost. V tej misli bi nas utegnile potrditi tiste cerkve, ki so na Slovenskem posvečene sv. Klementu, čegar svetinje sta sabo nosila na potu v Rim. Spomin na tega papeža — mučenika se je v njih ohranil, akoravno je bil spomin na brata Cirila in Metoda vsled žalostnih okoliščin poznejših stoletij skoro že izginol med Slovenci. Sicer so se cerkve sv. Klementu lahko koj takrat postavljale, ker je bil že svetnik, Ciril in Metod pa sta bila v poznejših časih, ko so Slovenci prišli pod tujo oblast, za svetnika razglašena in tako se je o njunem češčenju le malo vedelo.

b) Da pa sta solunska brata posrednje verska apostola vseh Slovencev, kakor vseh Slovanov sploh, kdo bi to hotel tajiti? Slišali smo, da sta seboj v Rim vzela iz Panonije do 50 učencev, ki so pozneje gotovo Metodu pomagali sv. vero med Slovenci po domače oznanovati in vtrjevati. In Metod je skrbel za domače, narodne duhovnike, ker le po teh se more vera najbolj vspešno oznanovati in ljudstvo podučevati. In apostola sta preložila sv. liste, evangelije, več cerkvenih knjig na jezik (staro-) slovenski, po trditvi učenjakov ravno v tisti jezik, ki so ga govorili Panonci, in je zdaj ohranjen v spominkih staroslovenskih. In tako je bilo našim pradedom sv. pismo v slovenskem jeziku živi studenec, iz katerega so zajemali zveličanske nauke. — Po svoji ljubezni, vdanosti, pokorščini do sedeža sv. Petra, obvaroval je sv. Metod i zapadne Slované sploh i nas Slovence razkolništva, ki se je bilo pričelo v vzhodnji cerkvi med Grki in vztočnimi Slovani, in nas ohranil v edinosti edinozveličalne sv. rimsko-katoliške cerkve.³

* * *

Pa predolgo bi vas mudil, dragi bratje slovenski, ako bi vam hotel to še obširneje dokazovati. Za danes naj zadostuje. Vsi smo se prepričali

¹ Dimitz Geschichte Krains I., 133 sub 1.

² Encycl. Leona XIII. naravnost govori o »Karantanih, Panonih in Liburncih«.

³ cf. »Novice« I. 1857, str. 39, — I. 1862, str. 407, — I. 1881, list 22.

že zdaj, da ste v sv. bratih Cirilu in Metodu izšle svitli zvezdi na nebu sv. katoliške cerkve; prepričali smo se, da sta veliko storila v verskem obziru sploh med Slovani in posebej med nami Slovenci. Zato sem rekel s polno pravico: »Nju trupli počivata v miru, nju ime pa živi od naroda do naroda.«

Da, živi in posebno od letošnjega leta, kar ju je sv. oče Leon XIII. povzdignil k tako visoki, zaslužen časti, bo slovelo njuno ime od solnčnega vzhoda pa do zahoda. Zato zdaj spoznate, dragi moji! kako prav in modro je bilo, da se je na stotine slovanskih romarjev vzdignilo v večno mesto Rim, da bi se tam še osebno zahvalili sv. očetu za ta neprecenljivi dar, ter bi na grobu sv. Cirila praznovali njegov prvi vesoljni praznik. Ravno te tri dni se tam v cerkvi sv. Klementa obhaja slovesnost; sv. maša se poje v latinskem in slovanskem jeziku, ter se tako razodeva edinost sv. cerkve, za katero sta sv. apostola vsa gorela. O zedinimo se tudi mi, predragi! v duhu ž njimi v večnem Rimu ter goreče prosimo sv. blagovestnika: naj prosita v nebesih za sv. očeta papeža, naj prosita za vso cerkev, molita za Slovane, za nas, za našo domovino ter nas enkrat krog sebe zbereta v nebesih.

2. Njuno delovanje za versko edinost in narodno omiko.

»Kateri jih veliko podučujejo v pravici,
se bodo svetili kakor zvezde na vse večne
čase.« Daniel 12, 3.

1. Okrožnica sv. očeta Leona XIII. je v mnogih obzirih znamenita in podučna, posebno za nas Slovane, katerim v prvi vrsti razodeva očetovsko skrb in ljubezen. Z mnogih strani pojasnuje našo zgodovino od tiste dōbe, kar sta med nami delovala sv. blagovestnika, solunska brata Ciril in Metod. Večinoma smo se tega prepričali že iz zadnjega govora, ko sem vam v glavnih potezih opisal življenje in delovanje sv. bratov naših apostolov. — A papeževo pismo govori še o drugih, za nas Slovane preznamenitih zadevah, katere sem zadnjič omenil le memogrede. Pripoveduje o velikem trudu in o sitnostih, katere sta zavaljo svoje gorečnosti morala prestajati sv. oznanovalca, omenja mnogih zaprek, ki so se jima pri njih delovanji postavljale od raznih strani. Omenja pa tudi z veselo zavednostjo, da sta naša apostola ravno pri sedežu sv. Petra v Rimu v vseh svojih stiskah iskala tolažbe in pomoči, ter jo v resnici tudi našla. Sv. Ciril in Metod sta se kot zvesta sinova sv. cerkve trdno oklenila namestnika Kristovega, ker le v edinosti z rimskim papežem oznanovanje sv. evangelija rodi zaželeni sad. In ta verska ter cerkvena edinost je bila sv. bratoma svetla zvezda, ki ju je vodila po vseh potih njunega življenja.

2. Zato sta pa tudi v Rimu dobila v mnogih svojih borbah in stiskah vselej najboljšo zaslombo in zdatno pomoč. Kajti ravno tisto, kar sta sv. brata spoznala za dobro in koristno v prosep sv. vere in prave omike med Slovani, odobrila, dovolila ali potrdila je sv. rimska stolica. Ž njeno pomočjo sta torej sv. blagovestnika Ciril in Metod slovanske rodove vpeljala v krog omikanih ali izobraženih narodov. O vsem tem pa nam okrožnica Leonova daje najboljše dokaze, ko našteva, kaj so nekateri papeži storili v obrambo in napredek posameznih rodov slovanskih. Pa kakorkoli to opazujemo, prepričamo se, da sta sv. brata položila temelj vsemu temu razcvetanju.

V ta namen pa nam je treba pomisliti, kaj sta sv. Ciril in Metod storila

a) za cerkveno edinost,

b) za narodno omiko.

S tem bo pa ob enem tudi pojasnjena druga polovica prelepe okrožnice sv. očeta Leona XIII.

I.

1. Sv. katoliške cerkve bistveno znamenje resnice je njena edinost. N. G. J. K. se je posebno tudi za to včlovečil, da bi vse človeštvo zedinil v veliko družino božjo, spremenil v eno duhovno telo, čegar glava, duhoven, Zveličar on sam ostane vekomaj. Za to duhovno edinost je posebno goreče prosil nebeškega Očeta pred svojim trpljenjem, rekoč: »Sveti Oče! ohrani jih v svojem imenu, katere si mi dal, da bodo eno, kakor tudi mi... Posveti jih v resnici. Tvoja beseda je resnica. Kakor si ti mene na svet poslal, tako sem tudi jaz nje poslal po svetu... Pa ne prosim samo za nje, ampak tudi za tiste, kateri bodo po njih besedi v mene verovali. Da bodo vsi eno, kakor ti, Oče, v meni, in jaz v tebi.« (Jan. 17.). Ta edinost pa ima svoje središče v rimskem papeži, katerega je Kristus postavil za svojega namestnika. Po zunanje se kaže ta edinost s tem, da so razni narodi po širnem svetu, ko sprejmó krščansko vero, združeni s papežem, kakor udje s svojo glavo.

Kdo pa je velik del slovanskih rodov pripeljal v edino-zveličalno cerkev, kdo jih ohranil v tej sv. edinosti, ki je bistveno znamenje sv. vere? Na to nam odgovarja zgodovina, da sta sv. brata Ciril in Metod to storila s svojo apostolsko delavnostjo (kakor smo deloma že zadnjič slišali), da sta onadva položila temelj tej blagonosni edinosti med mnogoštevilnimi zapadnimi Slovani. Zato pa se spolnujejo nad njima besede sv. pisma: »Kateri jih veliko podučujejo v pravici, se bodo svetili kakor zvezde na večne čase.«

2. Pa marsikdo bi vprašal: Kako da govorim o edinosti? Kaj je bilo vzrok cerkvene needinosti? — Glejte, v sredi 9. stoletja, tedaj ravno ob času naših apostolov, vzdigne se v Carigradu vihar zoper

sv. katoliško cerkev. Napuh in častilakomnost (nekega) Focija, sicer učenega pa vender zlobnega patrijarha carigrajskega, naredi razdor med vzhodnjimi verniki. Ker je sam hrepenel po najvišji časti cerkveni, zato se vzdigne zoper rimskega papeža, namestnika Kristovega, ter celó dolži zahodnjo cerkev, da uči več krivih nauk. Tako n. pr. da latinska cerkev krivo uči o izhajanju sv. Duha itd. (gl. pod št. V.). S tem se je storilo veliko pohujšanja med vzhodnjimi verniki; vender razkolništvo takrat še ni bilo do kraja izrečeno. To pa je storil kmalo potem lažnjivi patrijarh Mihael Cerularij (1050) in je tako s svojimi krivimi nauki raztrgal suktnjo Kristusovo na dva dela ter sebe razglasil za poglavarja iztočne cerkve. Tako je vsled častilakomnosti ene osebe ločila se vzhodnja grška ali staroverska cerkev od zahodnje latinske, edinoprave rimsko-katoliške cerkve. In tako je bilo na milijone vernikov pahnenih v razkolništvo, vsi tisti namreč, ki so od Carigrada prejemale krščansko vero, in jih je še zdaj med vzhodnjimi Slovani: Rusi, Bolgari in Srbi, čez 50 milijonov ločenih od sedeža sv. Petra.

3. Da pa tudi zahodnji Slovani: Poljaki, Čehi, Slovaki, Slovenci, Hrvati niso bili v te žalostne mreže vpleteni, temveč da so ohranili čisto vero in edinstvo z rimsko stolico, glejte, to je neprecenljiva zasluga sv. Cirila in Metoda. Akoravno sta bila ona duhovnika vzhodnje grške cerkve ter bila na prošnjo Rastislavovo od carigrajskega cesarja Mihaela III. poslana k zapadnim Slovanom, sta vender zvesta ostala čisti veri ter vedno v Rim obračala svoje oči do namestnika Kristovega. Spoznala sta naša apostola že v Carigradu napuh in sebične namene Focijeve, videla, da ga ne vlada duh Kristusov in ljubezni božje, zato se nista dala od teh upornikov pridobiti in ravno Ciril je še v Carigradu oholega Focija bil osramotil in se potegnil za čistost sv. vere.

Zvesta tedaj verskemu prepričanju svojih prednikov Solunčanov, ki so bili od sv. Pavla samega spreobrnjeni, katerim je ta apostol pisal tudi dva lista polna prelepih nauk; v zaupanju na posebno varstvo sv. Klementa, čegar ostanke je bil Ciril pri Kozarih našel, in sta jih zdaj seboj vzela, podasta se na apostolsko pot med slovanske rodove v severo-zapadnih deželah. Njuno delovanje je Bog blagoslovil, krščanstvo se je začelo lepo razcvetati med Slovani. Pa vzdignili so se tudi nasprotniki ter zadrževali njuno delovanje, tako, da sta sv. blagovestnika v Rimu pri papežu iskala tolažbe in brambe, kjer sta jo tudi našla. Po smrti Cirilovi je pa posebno njihovo sovraštvo moral prenašati Metod.

4. Najhujši njegov zopernik je bilo nemško višje duhovstvo,¹ posebno odkar ga je papež Hadrijan II. (l. 870 ali 871) postavil za panonsko-moravskega nadškofa in je bila slovenska služba božja z dovoljenjem papeževim upeljana po vsej njegovi škofiji. Ker njihovo delovanje ni imelo pravega vspeha zbok neznanja narodnega jezika in

¹ »Kres« 1881, str. 345 sq.

ker jim je bilo več na mari pobiranje desetine, kakor pa njih vzvišeni poklic; zato so zavidali Metodu, čegar oznanovanje je padalo na rahlo, rodovitno zemljo, ker on je bil prišel iskat res njihovih duš za večno zveličanje. Ti nasprotniki so mu bili: Alvin, nadškof solnograški; Hermanrih, nadškof pasovski, in Annon, škof brižinski. Ti so bili že prej našuntani po svoji duhovščini, posebno po nadduhovnu Rihbald, ki se je l. 871 v Solnograd vrnil iz Panonije, v kateri je ravno Metod blagosloveno deloval. Zato pa so ga krivo tožili v Rimu in so ga klicali pred svojo sodbo, dolžni ga, da sega v njihove pravice, akoravno je bil naravnost od papeža postavljen in potrjen, če tudi do tega pravice niso imeli, ker prepire med škofi razsojuje papež. Pisma, ki so se ravno lani našla v britanskem muzeji spričujejo, koliko je Metod imel prestati od svojih nasprotnikov. Prav nečloveško so ž njim ravnali, pehali ga, s pestmi bili in slednjič celó vrgli v ječo, v kateri je poltretje leto zdihoval. Ko papež Janez VIII. to zve, pošlje jakinskega škofa Pavla vse te zadeve vravnat in rešit Metoda, tri nasprotnike njegove pa kaznovat s cerkvenimi kaznimi. In tako je po očetovski skrbi rimskega papeža po nedolžnem preganjanju Metod zopet dospel do svojih pravic v škofiji, od papeža mu naravnost podeljeni. Toda njegovi nasprotniki le niso mirovali, da, posrečilo se jim je celó moravskega kneza Svetopolka dobiti na svojo stran, in zopet so ga pri papežu tožili celó po knezu Svetopolku, da je krivo-verec, kakor da kot grški duhoven uči, da sv. Duh izhaja samo iz Boga Očeta ne pa iz Sina, ker pri maši dotičnega pristavka (*filioque*) ni molil, in da se vedno še drži surovega slovanskega jezika pri službi božji, zato da bi toliko lažje svoje zmote prikrival. Zato je moral Metod zopet v Rim l. 880, opravičevati se zaradi krivde, ki so mu jih podtikali. Z lahko vestjo se podá Metod v Rim in se tamkaj pred škofovskim zborom popolnoma opraviči, tako, da papež Janez VIII. sam slovesno izreče njegovo pravovernost ter ga vnovič potrdi v njegovi nadškofovski oblasti in vse to tudi knezu Svetopolku pismeno naznani.

5. Ker pa tudi s tem svojega namena niso dosegli, hoteli so prekanjati nasprotniki na drugačen način izpodriniti ga, da so namreč po knezu Svetopolku papeža prosili za vstanovitev novega škofijskega sedeža v Nitri, kjer bi enega od svoje stranke postavili, da bi lažje delovali zoper Metoda. In res je bil izvoljen Vihing, eden njegovih hudih nemških nasprotnikov. Ali papež podučen o teh namerah je nitranskega škofa Vihinga podvrget Metodovi oblasti. Toda on se je, ne oziraje se na cerkvene zakone, vedno vzdigoval zoper Metoda in roval proti njemu, katerega je večina ljudstva in slovanskega duhovstva presrečno ljubila. Še tako daleč se je spozabil, da je namesto papeževega pisma do Svetopolka lažnjivo svoje podvrget, zavoljo česar se je Metod bridko žaljen na papeža obrnil in res od njega prejel očetovsko tolažbo, in nekoliko mirneje živel proti svojemu koncu. — Tako je Metod vedno ostal zvest sin sv. apostolskega sedeža, boril se za čistost sv. vere, potegoval se za pravico, katero

so njegovi nasprotniki z nogami teptali — in vselej je našel pomoč, varstvo in tolažbo pri rimskem papežu, kateremu je čuti črez ovce in pastirje. Zdi se, da je hotela previdnost božja s tem, ker je Ciril v Rimu umrl in bil tudi tam vkljub prošnjam Metodovim pokopan, Metoda še bolj navezati na Rim ter tudi nas, ki smo bili po njih dveh pripeljani k edinosti sv. vere, opomniti, naj bi svoje oči, kakor Metod, obračali proti grobu Cirilovemu in tam zajemali čistost sv. vere.

II.

1. Neumrljivo slavo si zaslužijo tisti možje, kateri kakemu narodu pripomorejo k večji omiki ali izobraženosti. Slovanski rodovi so takrat za Grki in Rimljani, kateri so znanost in slovstvo podedovali od svojih sprednikov, še daleč zaostali in se niso mogli prištevati omikanim narodom. Zdaj pa jim je v sv. blagovestnikih Cirilu in Metodu napočila tudi zarija narodne omike. Če to delovanje solunskih bratov premišljujemo, moramo po pravici na nja obrniti besede sv. pisma: Kateri jih veliko podučujejo . . .

Kaj sta tedaj podelila Slovanom, da se je med njimi poduk pospeševal, um bistril, srce zlahtnilo in se vnela splošna ljubezen do omike? — Povedal sem že, da sta Ciril in Metod jezik slovenski znala že od mladosti, ker v Solunu in okolici njegovi je bivalo mnogo Slovanov. A vedela sta, da višje izobraženje in napredek v omiki brez pisanja ni mogoč. Dokler Slovani niso imeli svoje pisave, podučnih bukev niso mogli imeti, cerkvena in posvetna vednost se niso mogle obdelovati. Katero ljudstvo pa takega slovstva nima, se vkljub vsem svojim drugim lepim lastnostim — katerih Slovenom stari pisalci obilno pripisujejo, da so bili miroljubni, delavni, gostoljubni in sploh blagosrčni — vender ne more šteti med izobražene, omikane.

2. To je vedel Ciril, zato je prosil — kakor pravi star spis — sv. Duha za razsvetljenje, in njegova bistra glava je z božjo pomočjo res sestavila črke ali pismenke za slovanski jezik. Nekatere je vzel iz grščine, za one glasove pa, za katere v grškem jeziku ne najde pismenke, izmisli si druga, nova, slovanskim glasom primerna znamenja. Večjega daru pa skoro ni mogoče podeliti kakemu narodu, kakor z abecedo položiti temeljni kamen k njegovemu izobraženju in slovstvu. Tako so od Cirila Slovani dobili azbuko ali abecedo, ki se tudi glagolica ali cirilila¹ imenuje, katera slednja še dandanes večini Slovanov služi v pisavi, med tem ko smo mi zahodnji konečno sprejeli latinico.

3. Ciril in Metod sta postala tudi prva pisatelja slovanska. Najprej je bilo treba poskrbeti za tiste knjige, ki so se najbolj rabile pri oznanovanju sv. vere. Zato Ciril — od l. 855 počenši — prestavlja tiste oddelke sv. pisma, kateri so po cerkvenem letu na nedelje in praznike

¹ cf. Rački: Pismo slov. — Zlati vek: Staroslovenščina 254 sq.

razvrsteni in se očitno beró pri oznanovanji božje besede in podučevanji krščanskega ljudstva. Sv. Cirilu se pripisujejo še naslednje knjige cerkvenega obsega: *a)* psaltir (psalmi), *b)* paremejnik ali branje iz st. z., *c)* časoslov ali brevir, *d)* služabnik ali liturgar, *e)* trebnik ali ritual, *f)* oktoih Damaskina ali zbirka cerkvenih spevov. — Nedvomno sta z bratom vkup predstavljala. Po Cirilovi smrti je pa Metod s svojimi učenci (med katerimi so bili Klement, Naum, Sava, Gorazd, Angelar) preložil v slovenski jezik vse kanoniške bukve sv. pisma, osmero (polemiških) govorov svojega brata; vrh tega še nomokanon ali cerkveni zakonik in paterikon, t. j. kratka poročila o življenji sv. puščavnikov.

Jezik pa, v kateri sta preložila te knjige, bil je panonskih Slovenov, tedaj naših pravih pradedov, in kateri zdaj učenjaki navadno imenujejo: jezik staroslovenski. Bil je pa takrat ta jezik že zelo izobražen, ker so Slovenci po svojih kupčijah in vojskah mnogokrat prišli v dotiko z omikanimi narodi; bil je bogat v besedah in oblikah, tako da se učenjaki še zdaj čudijo zavoljo njegove krasote in krepkosti.¹ In ker slovanska narečja takrat še niso bila tako različna kakor dandanes, zato so ga vsi lahko razumeli, da-si so tudi v svojih krajih nekoliko drugače zavijali.

4. Sv. apostola sta znala ceniti materni jezik, dobro vedé, da se narodna omika more širiti le na njegovi podlagi. Zato pa sta v tem jeziku podučevala, pridigovala, pisarila, in slednjič ga vpeljala tudi v božjo službo, ker sta v tem videla najboljši pomoček, da si Slovenci ohranijo svojo sv. vero in narodnost. Ali vse to je stalo sv. blagovestnika veliko truda in bojevanja, kar sta pa s pomočjo sv. rimske cerkve vkljub vsem zaprekam srečno dosegla. Zoper slovenski jezik so se vzdignili nemški duhovniki, ki jezika niso znali ter so pri papežu tožili Metoda, da zato opravlja službo božjo v tem surovem jeziku, da bi lažje zakril svoje krivoverstvo. Vsi njihovi razlogi so bili prazni in zato se je Metod lahko opravičil v Rimu pred škofovskim zborom. S sv. navdušenostjo in prepričevalnostjo je zavrnil vsa očitanja svojih nasprotnikov, ki so imenovali slovenski jezik surov, okoren in nepripraven. Pred cerkvenim zborom se je vzdignil Metod ter rekel: »O bratje v Kristusu, ne verjemite glasu tožnikov, ki ne vé, kaj pravi, ne zaupajte besedi, katero strast in domišljavost izpušča iz srca. Jaz poznam slovenski jezik. To je v vsakem obziru lep, bogat in gibčen jezik, ki se z vsakim drugim, tudi izobraženim meriti more. Naj mu Bog dodeli mirne dneve, potem mu je izvrstnost grškega in latinskega jezika široko odprta; dostojen je besede božje in sv. službe. Z ranjnim bratom sva v ta jezik preložila sv. pismo in bogoslužne bukve in se prepričala v Gospodu, da je že zdaj popolnoma pripraven za sv. poklic, h kateremu ga je poklical Bog in blagor slovenskega ljudstva.« In kakor v proroškem duhu je pristavil:

¹ Zlati vek 258.

»Vedite, bratje, da se je materni jezik pri službi božji slovenskemu ljudstvu tako priljubil, da se mu po nobeni ceni ne bo odpovedalo. Temu ljudstvu pri sv. zakramentih in sv. petji njegov jezik odvzeti, to se pravi mu tudi vero iz srca izrovati. Vedite torej, častitljivi bratje in pomislite to: Ako hočete tisto panogo slovenskega ljudstva, ki je zdaj v krilu sv. cerkve, v veri in edinosti z nami ohraniti; če želite tisti del slovenstva za nas pridobiti, ki zdaj še omahuje med pogrezujočim se vzhodom in pomladujočim se zahodom: potem varujte slovenski jezik v obredih (liturgiji) kakor punčico v očesu.«¹

In tako je sv. cerkveni zbor in tako je papež Janez VIII. spoznal čiste namene Metodove in ničevost razlogov njegovih tožnikov ter je l. 880 slovenščini skazal največjo čast, ker jo je slovesno povzdignil med svete jezike, česar nima noben drugi narod v Evropi. V pismu njegovem do Svetopolka namreč stoji: »Pismenke slovenske, od Konstantina modrijana iznajdene, po katerih se Bogu dolžna hvala razlega, po pravici hvalimo in ukazujemo, da bi se v tistem jeziku Kristusa, Gospoda našega, slava in dela oznanovala. Tudi ni pravi veri in uku nasprotno, ali maše peti v tistem slovenskem jeziku, ali sv. evangelije in liste novega in starega zakona dobro predstavljene in razložene brati, ali vse druge duhovne molitve opravljati; zakaj On, ki je vstvaril tri glavne jezike, namreč hebrejskega, grškega in latinskega, vstvaril je tudi druge za čast in slavo svojo.«

5. In tako je Metod po mnogem prizadevanji dosegel to, kar je za vtrjenje sv. vere in večji omiko ljudstva koristno spoznal. Zato je zadnja leta še z večjo gorečnostjo podučeval ljudi, zbiral krog sebe zmirom več učencev, ki so zdravo seme omike zasajali med narod. In ako bi po smrti Metodovi ne bile žalostne razmere prisilile gorečih učencev Metodovih zapustiti moravsko-panonsko deželo in se proti Bolgariji podati, bi se bili morebiti slovanski rodovi zedinili v enem pismenem (staroslovenskem) jeziku, ki je takrat bil vsem prav umljiv ter bi bili v preteklih stoletjih dospeli k večji omiki in moči.

Ta prednost staroslovenskega jezika vendar ni zginila, po preteku tisoč let se je vkljub mnogim nezgodam ohranila in bila od raznih papežev potrjena, kakor tudi v zadnji okrožnici Leona XIII.

In tako se še dandanes v slovanskem jeziku obhajajo sv. skrivnosti, daritev novega zakona in zakramenti, ne samo med vzhodnjimi Slovani po grškem obredu, ampak tudi med zahodnjimi po šegi rimske cerkve. Še v preteklem stoletju je bila slovanska služba božja sploh navadna v Istri, in zdaj se še obhaja v Krški škofiji na istrskih otokih; deloma v zadrski, špitski in šibeniški na Dalmatinskem; kakor tudi v celej senjsko-modruški škofiji na Hrvatskem.² Ne more se tajiti, da se je tako veliko

¹ cf. Okrožnica Strossmayerjeva 28. februvarja 1881.

² cf. Dr. Ginzel »Geschichte der Slavenapostel«. Anhang. — Crtrice o slovenskoj liturgiji. Sastavio ih o. Šimun Milinović. Zadar 1880, str. 113 nsl.

vernikov ohranilo v pravi veri in edinosti sv. cerkve, ki bi se bili sicer zapletli v grško razkolništvo, kar je najpred zasluga sv. Metoda, ki je bil za blagor in pravo omiko svoje črede ves vnet, in pa rimskega sedeža, ki še dandanes to posebno prednost dovoljuje slovanskim rodovom.

* * *

Videli smo danes, koliko sta sv. blagovestnika Ciril in Metod storila za versko edinost in pravo krščansko omiko med slovan-skimi rodovi. Zato ju po pravici preslavljaajo sv. oče Leon XIII. ter ju vsemu svetu posebno pa nam postavljajo pred oči in se tako nad njima spolnujejo besede prerokove: »Kateri jih veliko podučujejo, se bodo svetili kot zvezde na vse večne čase.«

Kakor sta se nekdaaj naša verovestnika v vseh svojih zadevah zaupno ozirala proti Rimu in tam pri namestniku Kristovem našla vselej pomoč in tolažbo, tako nasledujmo tudi mi svoja apostola ter se v teh zmedenih časih ozirajmo na sijonskega čuvara na sedežu sv. Petra, in kakor pokorni njegovi otroci poslušajmo njegov glas, ki nam vedno priporočuje, naj napredujemo v pravi omiki krščanske čednosti, katero katoliška cerkev neprenehoma razširja in pospešuje, saj bomo potem tudi okusili sladki sad tega tesnega združenja ž njo že tukaj, pa bomo enkrat zedinjeni s sv. bratoma Cirilom in Metodom tudi vživali nebeško blaženost.

3. Posnemajmo ju kot kristijani pa kot Slovani.

»Spomnite se svojih sprednikov, kateri so vam govorili besedo božjo; glejte konec njih življenja in ravnajte se po njih veri!«

Hebr. 13, 7.

1. Vsak količkaj zaveden narod se hvaležno spominja svojih duhovitih velikanov, ki so si zanj pridobili zaslug ali z oznanovanjem sv. vere ali s pospeševanjem posvetnega napredka in blagostanja. Kakor je pa spoznanje samega sebe neogibno potrebno vsakemu, kateri hoče v krščanski čednosti in popolnosti napredovati, tako je tudi potrebno poznanje tistih velikih in slavnih mož, po katerih se kak narod povzdigne in slovi. Najslavnejši pa so tisti možje, s katerimi se ponaša sv. cerkev in pa celo človeštvo, in med take po vsi pravici spadajo apostoli narodov, kakor Avguštin v Britancih, Patricij v Ireih, Bonifacij v Nemcih, Vilebrord v Frizih in sv. brata Ciril in Metod v Slovanih. S takimi posebno se mora seznaniti vsak veren sin in domoljub svojega naroda. Vanje se mora ogledavati, po njih življenji in delovanji mora tudi sebe in svoje rojake spodbujati k dosegu enakih dejanj in čednosti in nevenljive slave nebeške, za katero nas je dobri Bog itak vse odmenil.

2. Na taka dva častitljiva moža je sv. oče Lev XIII. pokazal sosebeno nam Slovenom, naj ju nikdar kot svetla zgleda svojega življenja ne zgubimo spred oči. Po svoji okrožnici, zdi se mi, kliče posebno nam Slovenom s sv. Pavlom, rekoč: »Spomnite se svojih sprednikov, kateri so vam govorili besedo božjo; glejte konec njih življenja in ravnajte se po njih veri!«

In mi, predragi moji poslušalci! smo se že v zadnjih dveh govorih prepričali, da nas po pravici spodbuja k spominu in častitvi tako slavnih mož, katera sta kot plačilo svojega delovanja prejela krono nebeško. Za njima, bratje slovenski, ozirajmo se tudi mi in glejmo na nja tako dolgo, da nas potegneta k sebi iz domovine slovenske v pravo domovino nebeško. Tak sad naj rodi naš spomin, naše častenje, naša poslavitev teh dveh apostolov. Ker smo že slišali: kaj sta sv. blagovestnika v verskem obziru sploh, kaj nam Slovencem posebej; kaj sta storila za cerkveno edinost in narodno omiko: pač samo od sebe sledi končno vprašanje: Kaj smo pa mi sv. bratoma dolžni? Na to nam odgovori sv. Pavel z besedami: Spomnite se... Ravnajmo se torej po njih veri, t. j. po njihovem življenji in delovanji. V ta namen bom danes povedal:

Kako moramo posnemati sv. Cirila in Metoda

a) kot kristijani,

b) kot Slovani?

kar je ravno v sedanji dōbi najbolj potrebno in imenitno.

I.

Da nam bo spomin in česčenje sv. blagovestnikov kaj koristilo, moramo se od njih učiti tistih čednosti, katerih zlasti v sedanji dōbi potrebujemo, ako hočemo čast delati svojemu krščanskemu imenu. Kristijan, kateri nima pokazati lepih, spodbudnih dejanj, ki jih sv. vera rodi, je podoben drevesu, ki nobenega sadu ne prinaša in se zato izruje ter vrže v ogenj. Ako se pa ozremo na solunska brata, zapazimo od njune mladosti pa do blažene smrti, da sta res »kot pravična moža iz vere živela« ter razširjevala blag duh lepih čednosti in dobrih del. Zato nam kot kristijanom veljá opomin sv. pisma: Spomnite...

1. Že mladost sv. bratov Cirila in Metoda je za nas spodbudna in posnemanja vredna. Kliče nam: ravnajte se po njih veri. Takoj ko sta prišla k spoznanju, požžila sta sv. brata temelj pravi prihodnji slavi. Sklenila sta Boga služiti iz vseh svojih moči ter v vsem poslušati njegovo voljo. »To pa je volja božja, vaše posvečenje« — pravi apostol Pavel (I. Tes. 4, 3.). In solunska brata sta poslušala ta klic, zakaj sklenila sta nebeško krono si pribojevati, naj stane, kar hoče. Zato sta vse migljaje in želje svojih starišev zvesto spolnovala, rada molila, z veseljem učila se in za navadne kratkočase živahne mladine se nista menila. O Cirilu se posebej še bere, da si je sv. križ v svoji sobici postavil kot

središče svojega delovanja, pred njim je molil, pred njim se učil, v njem zajemal svojo modrost, pred njim se je pripravljaj za svoj poklic.

Tako sta poslušala mladi Ciril in Metod sv. vere glas. Kako pa je z nami? Ali že od mladosti delamo za svoje posvečenje, kar je volja božja? Ali sedanji stariši posnemajo stariše sv. Cirila in Metoda, da bi svoje otroke odgojili za dobre kristijane? In sedanja mladina ali posnema Cirila, da bi se pod zastavo sv. križa pripravljala na svoj prihodnji poklic? Kateri kristijan takoj z mladega postavi sv. križ kot središče svojih misel, želj, svojega dejanja in nehanja? Ne samo odrasčeni, temveč tudi že mladi opuščajo molitev, pobožne vaje in druge celó lahke dolžnosti. Ako hočemo biti dobri kristijani, moramo posnemati sv. Cirila in Metoda ter že od mladih nog zvesto Bogu služiti.

2. Ako si pa kristijan v mladosti dobro podlago postavi, potem lahko premaga trojno zlo, ki sosebnost zdaj spodjeda krščansko krepkost, in to je sebičnost, mlačnost in nestalnost. Ravno te pa sta premagala sv. apostola, ker sta veliko žrtvovala za blagor sv. cerkve in naroda slovanskega, ker sta bila goreča za božjo stvar in stanovitna do konca. Nju posnemati moramo tudi mi. Ako si ob kratkem življenje sv. apostolov pokličemo v spomin, vidimo, da ju niso vodili sebični nameni, marveč da sta veliko žrtvovala v svojem poklicu.

Sv. brata sta žrtvovala svojo visoko posvetno čast, da, svojo imenitno službo.¹ Saj vemo, da je bil Ciril na cesarskem dvoru, da mu je hotel državni pečatnik Teoktist svojo stričnico za ženo dati ter ga postaviti za namestnika neke okrajine. In Metod je že bil cesarjev namestnik v Strumi. V očeh posvetnega kristijana sta nespametno ravnala, da sta se odpovedala taki lepi prihodnosti. Toda sv. brata sta hrepenela po večjih zakladih, ki jih rija in molj ne sne, ampak ki ostanejo vekomaj. — In kristijan kolikrat hrepeni, da bi le višjo čast dosegel ter si nabral obilo pozemeljskih zakladov in noče slišati o tem, da bi kaj žrtvoval za božjo čast, za blagor cerkve in naroda!

Veliko žrtvovala sta sv. brata s tem, da sta zapustila mile stariše in drago domovino ter šla tje kaj, kamor ju je Bog klical. Ločila sta se od ljube matere, ki ju je prosila, da če kateri na potu umre, naj se vsaj drugi z mrličem k njej povrne. Zapustila sta znance mladih let, slovečo svojo domovino grško ter se podala med tuja ljudstva v kraje celó neznane. Pa ker Bog od svojih zvestih služabnikov zahteva tudi tako ločitev, zato se sv. brata ni trenutek ne pomišljata slovo dati najljubšemu na svetu spominjaje se besed sv. pisma (Mat. 10, 37.): »Kdor ljubi očeta ali mater bolj ko mene, ni mene vreden«. Z Zveličarjem sta tudi ona hotela povprašati v svojem apostolskem delovanju: »Kdo je moja mati, in kdo so moji bratje?« In roko stegaje na svoje učence in na spreobrnena ljudstva, sta mogla reči: »Glejte moja mati, in moji

¹ cf. Dr. Bílý-Majeiger: »Slovanska ap. C. M.«, str. 95 nsl.

bratje! Zakaj kdorkoli stori voljo Očeta nebeskega, tisti je moj brat, sestra in mati« (Mat. 12, 48—50.). Zvesti kristijan stori to, kar Bog hoče, podá se tja, kamor ga Bog kliče, akoravno to ne ugaja posvetno mislečim starišem in znancem.

Sv. brata sta žrtvovala apostolski službi vse svoje zmožnosti in globoko učenost. S svojim bistrim umom sta bolj služila drugim kot sebi. Želela sta omikati in za Kristusa pridobiti kolikor več mogoče ljudi. Kar sta znala, darovala sta Bogu, da bi to služilo njemu v čast in v rešitev človeških duš. Za to sta pa tudi žrtvovala prijetno življenje, katero bi bila lahko imela v posvetni službi. Mesto tega sta si izvolila življenje polno težav, truda, zatajevanja samega sebe — življenje apostolsko. Ali nista to častitljiva pastirja ljudstva slovanskega, ki sta pripravljena dati vse, celó življenje, če bi bilo treba, za svoje ovčice! — Mnogoteri kristijan pa ne obrača vseh svojih zmožnost v to, da bi več storil za blagor svoje duše; kako se umika trudu in težavam, ki so sklenene z njegovimi dolžnostmi ter hrepeni le po lahkem, prijetnem življenji. Sijajni zgled naših apostolov naj nas spodbuja, da se ne vstrašimo truda, ako moremo pospešiti dušni blagor svoj in svojega bližnjega.

3. Ta sv. požrtvovalnost je vnela v srcih sv. bratov gorečnost za čast božjo, ki se v žarnem svitu lesketá skozi vse njuno življenje. Ozrimo se v duhu za tisoč let nazaj, pred nami sta dva moža, polna sv. ognja, gorečnosti take, da skoro dosega gorečnost prvih oznanovalcev verskih, gorečnosti, katera ne pozná mej, ni počitka — to je žarni obraz slovanskih verovestnikov Cirila in Metoda! Pritrdili mi bote, ako si v spomin pokličete samo to, kar sem vam naštel iz njunega življenja. Saj ju vidimo v duhu zapored sedaj na cestah s suhega na morje, iz vasi v vas, iz mesta v mesto, iz dežele v deželo, iz kraljestva v kraljestvo. Sedaj ju vidite na vzhodu Evrope, kmalo ju nahajate na njenem zahodu; sedaj slišite njun glas na južnem Ruskem, sedaj se razlega po Bolgarskem. Grška dežela ne zadostuje njuni gorečnosti. Hitita na Moravsko, z Velegrada potujeta po deželi, noseč povsod kosti sv. Klementa; podirata poganske malike, oznanujeta našim pradedom sv. evangelij, spevata sv. mašo v slovenskem jeziku, prestavljata bogoslužne bukve v slovenščino, posvečujeta nove cerkve, delita sv. zakramente, zbirata otroke krog sebe ter jih podučujeta. Z Morave se razlega njun glas na Češko, preko Tatranskih gorá, na Ogersko, med Slovence. Na klic papežev hitita v Rim. Metod celó drugič in tretjič nastopi to težavno pot. Nič ju ne vstavlja, nič ne straši v sv. gorečnosti. Skoro bi vprašali, ali so to ljudje, ali ne marveč angeli? Pa ljudje so, naša blagovestnika Ciril in Metod sta, ki širita slavo božjo, neštevilne duše vodita v naročje sv. cerkve, izročáta jih večnemu Pastirju.

In mi kristijani — ali smo zvesti nasledovalci svojih sv. blagovestnikov? O koliko mlačnosti vlada gledé zveličanja duše naše in našega

bližnjega! Iskra, ki se semtertje vname v našem srcu, tako hitro ugasne! Vnemajmo tudi mi svoja srca v gorečnosti sv. bratov Cirila in Metoda!

4. Pa kar ju še bolj povzdiga, je njuna stanovitnost v apostolskem delovanju. Sv. gorečnost je tlela v njunem srcu do konca. Sv. brata sta imela mnogo prestajati v svoji službi, pot jima ni bila s cveticami posuta. Njun trud se ni koj poplaševal s posvetnim priznanjem, zavistni sosedje so celó z mrzenjem gledali bogati uspeh njunega apostolskega delovanja; vkljub temu jima pogum ni omagal. In Ciril še ob smrti v Rimu navdušuje brata, naj stanovitno deluje med čredo, katero jima je Bog izročil. In ves vihar zavidnih nasprotnikov se zdaj vzdigne na Metoda, nadškofa moravsko-panonskega! Kako je moglo boleti njegovo srce, ko so mu podtikali krive nauke, črnili ga pred papežem, gnali ga še brez oblasti pred svojo sodbo ter slednjič nedolžnega celó v ječo vrgli. Bolelo je gorečega pastirja srce, ker celó med lastnim duhovništvom mu ni manjkalo nasprotnikov, ker je videl toliko omahljivost kneza Svetopolka, ki je rajši poslušal podpihujoče tujce, kot pa njega, Metoda, ki je pospeševal le blagor njegovega ljudstva!

Ali bi pri takih britkih skušnjah naša apostola ne bila lahko omahovala v sv. delu ter zapustila kraje, kjer se jima je stavilo toliko zaprek? Pa v svesti, da se potegujeta za čast božjo, da širita pravo omiko med zapuščenim narodom, da ga pripeljeta v sv. cerkev, sta z zaupanjem na božjo pomoč stanovitno delovala do konca. Visoki poklic sta zvesto izvršila, da so se spolnile besede (Razod. 2, 10.): »Bodi zvest do smrti in dal ti bom krono življenja.«

Zato, dragi kristijani! nam ne kliče zastonj sv. Pavel: Spomnite se... Da, glejmo njih konec; če pa hočemo enacega imeti, ravnajmo se po njih veri, katero sta nam zapustila, obrodimo enak sad lepih čednosti in tudi nam se zasveti krona življenja.

II.

Pa ne samo kot kristijanom, še bolj kot Slovanom nam veljajo besede apostolove: »Spomnite se svojih sprednikov, sv. Cirila in Metoda, ki sta vam oznanovala besedo božjo; glejte njun konec, in posnemajte njuno vero!«

Mi Slovenci spadamo k veliki družini slovanski, katera več kot pol Evrope zaseda ter se razširja od jadranskega morja po visokih gorah in širnih planjavah preko Urala noter v daljno Azijo. Vseh Slovanov nas je blizo 100 milijonov. In za ta obširni rod imata sv. brata Ciril in Metod največ zaslug. Zavoljo teh se jima moramo posebno mi katoliški Sloveni hvaležne skazovati, in nju po svoji moči zvesto posnemati. V čem pa ju naj posnemamo mi kot katoliški Slovèni? Kako jima bomo skazovali največje in najljubše čiščenje?

1. Slišali smo, koliko sta storila sv. brata za razširjanje sv. vere sploh in posebej za nas Slované. Vse svoje življenje sta posvetila službi

sv. vere; v njej in za-njo sta živela in trpela ter bi bila celó umrla, ako bi bilo treba.

a) Zato dragi moji! posnemajmo svoja apostola in v največji časti imejmo nebeški zaklad sv. vere. Poglavitna lastnost našega slovenskega naroda je ta, da je veren in pobožen narod. Skoro vsak drugi narod je bolj ali manj od katoliške vere odpadel ter zabredel v razne zmote; le mi Slovenci smo ostali še sploh pri stari katoliški veri, kakor so nam jo oznanovali in vtrjevali sv. Marko, Mohor, Fortunat, Rupert, Ciril, Metod in drugi sv. možje. Žive priče te edinozveličalne vere, ki je prešinjevala naše sprednike, vidimo krog sebe v neštevilnih cerkvah, ki se po hribih in dolinah vzdigujejo pod milo nebo. Zato skrbimo, da se bo ta sv. vera in prava pobožnost med nami spoštovala, ohranila in vedno bolj vtrjevala. Nikari ne poslušajmo tistih brezbožnih zapeljivcev tujih ali zaslepljenih domačih, ki bi nam radi spodkopali in odvzeli, kar nam mora biti najdražje in najsvetejše. — Pa »ravnajmo se tudi po veri« svojih sprednikov, poslušajmo radi besedo božjo kakor oni, bodimo prijatelji molitve in pobožnosti, prejemajmo z veseljem sv. zakramente; sploh spremenimo svoja srca v vredna prebivališča božja. In če ponosno prepevamo besede znane pesmi:

Živi, živi duh slovanski

Bodi živ na veke! —

glejmo, da homo tudi z zavednostjo smeli reči:

Živi, živi duh krščanski,

Bodi živ na veke —

med nami katoliškimi Slovenci!

b) Ob enem se pa ozrimo tudi na druge svoje brate po rodu, na Slované! Te sprednosti, da bi bili vsi, kakor mi, vere katoliške, med njimi ni. Nekateri so se zapletli v krive vere, večina pa je še v razkolništvu. Povedal sem, kako se je ločitev vzhodnje cerkve od rimsko-katoliške začela, kako sta Ciril in Metod po sebi spreobrnene narode ohranila v edinosti s sv. cerkvijo. Pa to razkolništvo je za Slované rodilo že veliko nadlog. Te razprtije in verska vnemarnost so pospešile propad grškega cesarstva, zakrivile so, da je turška sila prihrula v Evropo ter divjala celó med nami, da je toliko Slovanov do najnovejših časov zdihovalo v turški sužnosti in mnogotero se jih je celó poturčilo, odreklo sv. veri.

Te odločene brate zopet pripeljati v hlev Kristusov, je prelep namen bratovščine sv. Cirila in Metoda. Ker nas sv. oče Leon XIII. v svoji okrožnici in v nagovorih tako spodbuja moliti za zedinjenje v veri toliko milijonov duš, zato bomo najboljše storili, ako pristopimo k tej bratovščini, ki je z bogatimi odpustki obdarovana. In ne mislimo, da bodo naše prošnje zastonj. Zakaj ravno od takrat, kar je bila ustanovljena, povrnilo se jih je že na tisoče v naročje sv. cerkve in ravno v zadnjih letih se je večina otresla sramotnega jarma turškega. Le molimo

stanovitno, da se toliko prej spolni beseda sv. pisma: »Vsak sadež, katerega ni sadil Oče nebeški, bo izrovan« (Mat. 15, 13.). In če v bratovščinah molijo za razkolnike po Francoskem, Angleškem, Nemškem, koliko bolj smo to mi dolžni, ki smo z njimi sorodni po krvi in jeziku!

2. Sv. brata solunska sta, kakor smo slišali, že pred tisoč leti neprecenljivo veliko storila za narodno omiko in pravo izobraženost, podelivši Slovanom abecedo in spisavši jim bukve v domačem jeziku.

Če pa sta se Ciril in Metod toliko trudila za omiko, koliko bolj je to naša dolžnost, ako v resnici ljubimo svoj narod. Zato naj stariši z veseljem pošiljajo mladino v šolo, da si pridobi potrebnih vednosti za prihodnji poklic, pa naj tudi sami ne zanemarjajo odgoje svojih otrok. Spopolnujmo pa tudi sami svoje znanje po zahtevah svojega stanu in poklica! Ker časi so se spremenili in tirjajo večje omike od nas, kakor nekdanj. Bistrimo si um s tem, da radi prebiramo podučne bukve ter jih o prostem času čitamo tudi tistim, ki sami tega niso zmožni. Podpirajmo po svoji moči vsa poštena društva, vse dobre časnike, ki si prizadevajo širiti omiko in blagostanje med milim narodom. V tem obziru vam moram posebno priporočiti slavnoznano družbo sv. Mohorja, ki je že na tisoče knjig raznega obsega razdelila med ljudi in za pravo krščansko omiko neprecenljivih zaslug si pridobila; priporočam tem bolj, ker se ob enem lahko vdeležite mnogih odpustkov, ki so tisti bratovščini podeljeni. — Kdor je bolj izobražen, naj po moči podpira Matico slovensko, ki učenejše knjige spravlja na dan, ter s svojim delovanjem kaže, da je naš jezik sposoben za vse vednosti.

3. Sv. brata solunska sta spoznala, da se more narod kot celota k višji omiki povzdigniti le na podlagi domačega maternega jezika, da se more vspešno izobraževati le v narodnem duhu; zato sta visoko cenila (stari) slovenski jezik, zato sta ga postavila v njegove natorne pravice, zato sta se zanj potegovala ter ga slednjič s papeževim dovoljenjem povzdignila pri službi božji celo med svete jezike.

Ali ne bomo tudi mi v tem posnemali sv. bratov? Ali ne bomo ljubili in čislali svojega maternega jezika? In ta jezik se imenuje slovenski, starodavno, častitljivo ime, ki je bilo znano že pred tisoč leti. Da so bili tudi Kranjci pozabili, kako se imenuje njih jezik, tega krivi niso sami, to so storile žalostne razmere, ko so hotli nasprotniki potujčiti ves narod, zatreti naš jezik. A previdnost božja sklenila je drugače, ona hoče, da naj živimo še za naprej kot poseben narod. Zato pa se moramo potegovati za pravice slovenskega jezika,¹ da pride v veljavo v

¹ Lahko se pridene o šolski »družbi ss. Cirila in Metoda«, ustanovljeni l. 1885. »Cvetje sv. Frančiška« V. zv. l. 1885 piše: »Kakor sta sveta brata Ciril in Metod branila pravice slovenskega jezika v cerkvi, tako ima ta družba varovati in braniti pravice slovenskega jezika v šoli. To je zdaj tolikanj bolj potrebno, ker se je ustanovila na Nemškem družba, ki hoče ravno Slovence po vseh krajih prisiliti k nemščini ter tako pripravljati pot nemškemu gospodarstvu, sovražnemu katoliški cerkvi, kakor na Češkem,

vsem javnem življenji. Kdor se temu ustavlja, kdor tega noče spoznati, ta se pregreši zoper naš narod. Zato pa se moramo v svojem prizadevanji ozirati ravno na sv. Cirila in Metoda, ki nista mirovala prej, da sta dosegla, kar sta za blagor naroda potrebno spoznala. In čez tisoč let po Cirilu in Metodu prikazal se je zopet en Slovenec, lahko bi rekli naslednik Metodov na škofovski stolici (ker nekaj labodske škofije je spadalo takrat pod Metodovo metropolijo) ter je Slovence njih jezik, kakor nekdanj Metod, ljubiti učil. To je apostolski škof Slomšek, ki je nezmerno veliko storil za povzdigo in veljavo slovenščine, za omiko našega naroda, in pridigoval o maternem jeziku tako, da bi vsak, ki se šteje domoljuba, moral biti prešinjten enakih čutil. Rekel pa je: »O ljubi, lepi, pošteni slovenski jezik, s katerim sem prvič svojo ljubeznjivo mater in dobrega očeta klical, v katerem so me moja mati učili Boga spoznavati, v katerem sem prvokrat svojega Stvarnika častil. Tebe hočem kakor najdražji spomin svojih rajnih starišev spoštovati in ohraniti, za tvojo čast in lepoto, kolikor premorem, skrbeti, v slovenskem jeziku hočem do svoje poslednje ure Boga najrajši hvaliti, v slovenskem jeziku svoje ljube brate in sestre Slovence učiti in želim kakor hvaležen sin svoje ljube matere, da kakor je moja prva beseda slovenska bila, naj tudi moja poslednja beseda bode slovenska.«¹

S tem pa, nikari ne mislite, da je hotel slavní škof, da hočem jaz zametavati druge jezike; — o ne, spoštujmo tudi te, učimo se jih, kolikor jih potrebujemo, »saj kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš«; le to sem

tako tudi po naših krajih. Čehi so nemškemu društvu nasproti postavili svojo »osrednjo šolsko matico«, ki je v kratkih treh letih nabrala v obrambo proti silovitemu nemštvu malo da ne milijon goldinarjev, da so se osramoteni začudili Nemci. Vsakdo je čutil silno potrebo, da se ustanovi podobno društvo tudi pri nas ter na stražo postavi zlasti ob narodnih mejah na Koroškem, Štajerskem in Primorskem, pa čuje tudi drugod, ker imamo sovražnika v sredi med nami. Hvala Bogu! vresničila se je naša želja; v Ljubljani se je začela »družba sv. Cirila in Metoda«, ki ima biti nam, kar je Čehom »osrednja matica šolska«. Nova družba se je že z imenom svojim postavila ne le v narodnem, temuč tudi v verskem oziru na domača, to je katoliška tla. Dolžnost je torej nam vsem, da skrbimo za rast in napredek te družbe. — Mi visoko čislamo goreče katoličane na Nemškem in cenimo nemški jezik nad mnoge druge; ali pri nas je z nemštvom skoraj vedno sklenjen tako imenovan liberalizem, ki je sovražen katoliški cerkvi ravno tako kakor pravi narodni slobodi. Zato se moramo, kar le moremo, vpirati nemštvu in skrbeti in prizadevati si z vsemi dovoljenimi sredstvi, da se nam ohrani jezik, ki ga nam je Bog dal. Kakor se na Nemškem otroci v malih šolah ne učijo nobenega drugega jezika kakor samo nemškega, tako naj se po pameti slovenski otroci učé slovenskega in vse, kar se je treba otrokom učiti, naj se učé po slovenski, da bodo razumeli, kar se bodo učili, ter bodo kaj koristi imeli od šole za življenje. »Družba sv. Cirila in Metoda« ima potentakem varovati slovensko mladino škode, kakor v narodnem in sploh časnem, tako tudi v verskem, dušnem oziru. To je njen namen. Mi smo vam hoteli to družbo le sploh priporočiti ko najvažniši sad tisočletnice sv. Metoda v naši domovini. Bog ga blagoslovi, ta sad, da srečno dozori v ohranitev in okrepcanje našemu dragemu narodu slovenskemu!«

¹ »Drobtinice« 1849.

hotel reči, da prvo častno mesto mora zavzemati tvoj materni jezik, za njega čast in veljavo se moraš potegovati vselej. Saj sta sv. Ciril in Metod znala tudi razne jezike, pa za slovenskega, ker je bilo najbolj potrebno, sta se potegovala najbolj.

4. Sv. brata Ciril in Metod nas učita ljubezni do domovine. Akoravno sta bila po rodu bržkone Grka, sta vendar srčno ljubila svojo novo domovino slovansko, kamor ju je poklicala božja previdnost. Za blagor tiste dežele sta neumorno delovala, in Ciril je še ob svoji smrti prosil brata, naj se vrne v moravsko deželo ter naj ne zapusti čede, ki jo je njima Bog bil izročil. In res zatirala sta grde malikovalske šege in surovost, vnemala pa srca za lepe navade, katere rodi sv. vera.

Svetel zgled naj nam bota sveta brata, kako moramo tudi mi ljubiti svojo domovino slovansko. Za njeno čast in slavo se potegujmo, pa jo tudi pospešujmo s tem, da odstranujemo in zatiramo vse, kar je pregrešnega in graje vrednega: kakor surovost, preklinjevanje, pijančevanje, pretepe in poboje, ki nas pri tujcih le v slabo ime pripravlja; skrbimo pa, da se marljivost, delavnost, poštenost, postrežljivost, zmernost in druge lepe lastnosti vedno bolj vkoreninijo med našim ljudstvom; tako, da bo naša domovina slovanska, kakor je krasna in sloveča po svojih natornih zakladih, lepa in slavna po svoji omiki in čednosti in vedno drag biser med katoliškimi deželami in v kroni avstrijskega cesarstva.

* * *

Na tak in enak način, dragi moji! »spominjajmo se svojih sprednikov, Cirila in Metoda, ki sta nam oznanovala besedo božjo; glejmo na konec njih življenja in ravnajmo se po njih veri« — o potem še le bomo čast delali svojemu imenu kot kristijani in pa kot Slovani. Vse okoliščine kažejo in sv. oče papež, katerega v vladanji cerkve katoliške vodi duh božji, omenja, da je slovanski narod po božji previdnosti odbran za posebne in velike reči in dela.¹ Morebiti bo ravno on, soseben če se ves pridruži vidnemu znamenju verske edinosti, namestniku Kristovemu v Rimu, most, čez katerega se bo širila sv. vera na vzhodu in po daljni Aziji. K temu vzvišenemu namenu pripomagajmo tudi mi, podpirajmo po želji² sv. očeta cerkvene naprave in misijone med vzhodnjimi Slovani. Da bo pa naše prizadevanje imelo blagoslov in Bogu dopadljivo, skušajmo pred vsem postati dobri, zvesti kristijani; zakaj tisti narod pred Bogom največ velja, kateri je najbolj bogat v krščanskih čednostih ter najbolj spolnjuje božje, cerkvene in cesarske zapovedi. Saj sta sv. Ciril in Metod vse svoje življenje obrnila v to, da bi svoje ljubljene Slovane spreobrnili v dobre, bogudopadljive kristijane

¹ Odgovor papežev slovanskim romarjem.

² Razglas sv. leta 1881.

in zdaj v sv. nebesih je to gotovo njuna poglobitna prošnja. Zato pa se tudi mi zatecimo k njima ter s pesnikom¹ zdihnimo:

»Vidva, ki vzeta v rajske sta višave,
Ozrita se na zemeljske nižave!
Nikar otrok nas svojih ne pustita,
Pri viru milosti za nas prosita. — —
Bogu in veri zvest povsod
Obvárujta Slovenov rod!«

Anton Žlogar, mestni kapelan.

X.

Delo Slovencev gledé sv. Stola in pravoslavnih bratov.

Pridiga² v baziliki sv. Klemenca papeža v Rimu na grobu sv. Cirila, 6. julija 1881, ob koncu ss. Cirilo-Methodove cerkvene slovesnosti slovanskih romarjev.

»Bože, ti pride se nebese, vže se dá ve
moku za ves narod.«

Frižinski rokop. od l. 769.³

»Deus, tu venisti de coelo, imo te dedisti
in supplicium pro omni populo.«

Jezus Kristus, naš Bog in Gospod, je prišel iz nebes in se je dal v dar za ves človeški narod, ali kakor je molil slovenski misijonar pred 1112 leti po lepih gorenjskih poljanah našim starodavnim očetom: »Bože, ti pride se nebese, vže se dá v móku za ves narod« — Bog, prišel si z nebés, dal si se celó v muko za ves narod; da si ga rešil greha in ga spravil s svojim Očetom. Preden je pa ta svoj dar opravil, molil je za svoje: Oče ohrani jih, da bodo eno, kakor sva Jaz in Ti eno. In ti — njegovi apostoli — katere je izvolil, da naj po njegovem vnebohodu delo svojega Gospoda izpeljujejo in dopolnujejo, šli so po njegovem povelji po vsem svetu, učili vse narode ter jih klicali, vabili in zbirali v edinost sv. Cerkve, Kristusove neveste na zemlji. In ljudje, spoznavši po njih nauku milost božjo in kako se je je vdeleževati, združevali so se v sv. veri.

Tudi našim prednikom je že v prvih stoletjih krščanska luč sv. vere prisijala. Po zanesljivih izročilih je sam sv. Marka od Ogleja prišel v

¹ J. Bilec.

² Iz »Danice« 1881 l. št. 31.

³ V izvirniku je pisano: »Bose ti pride ze nebeze vse ze da vmoku. za vuiz narod.« (Gl. Lehrgeb. der Slov. Sprache, Metelko, XIV.)

naše slovenske kraje. Ravno po tako zanesljivih zročilih vemo, da je sv. Peter — prvak apostolov — obiskal Istro, Panonijo in Dalmacijo, spremljan od sv. Klemenca, ki je bil pozneje tretji njegov naslednik na rimskem stolu — namestnik Kristusov na zemlji.

Pozneje so drugi poslanci božji, kakor od južne strani ss. Hermagora in Fortunat, iz Solnograškega sv. Rupert, sv. Virgilij, frižinski viksi pastirji iz Parskega in drugi našim očetom prižigali luč sv. vere. Tako je bilo krščanstvo že v prvih krščanskih časih med našim slovenskim narodom na vse strani obilno zasajeno; vendar pa spreobrnjeni niso bili vselej toliko vtrjeni v veri, ker oznanovalci sv. evangelija, zlasti nemški, dostikrat niso dostojno razumeli njih jezika; v dušnih potrebah se ravno zavoljo tega niso mogli lahko posvetovati s svojimi duhovnimi pastirji. Ko pa od vzhodnje strani prideta v devetem stoletju solunska brata ss. Ciril in Metod iz Carigrada med Bolgare in Moravce in pozneje med Slovence, in sta v njih lastnem maternem jeziku hvalo božjo oznanovale: o kaka radost je napolnovala srca naših očetov, ko so zaslišali večne resnice v čistem svojem domačem jeziku oznanovati! Kako so bili pozivljeni in potrjevani v sv. veri, ko sta ta brata po njih duhu tudi svete obrede vravnala!

Zato tudi mi Slovenci z vsemi slovanskimi brati pač po pravici tukaj v Rimu v teh lepih in veselih dnevih preslavljamo ss. Cirila in Metoda kot svoja apostola; zato smo tudi Slovenci z največjim veseljem pozdravljali okrožnico sv. Očeta Leona XIII. »Grande munus« od 30. sept. lanskega leta; zato smo se tudi mi podali na romanje le-sem v Rim na grob ss. Petra in Pavla in apostola našega sv. Cirila — poživiti svoja slovenska srca v veri ter skazati tesno zvezo z rimskim stolom, in ljubezen, vdanost in podložno počeščenje sv. očetu Leonu XIII., namestniku Jezusa Kristusa na zemlji.

Da je ta zveza med slovenskim narodom živa, ta vdanost resnična, in ta ljubezen dejanska, premislimo v večje prepričanje tega:

1. Kaj dela naša slovenska dežela in naj bi delala na korist sv. Stola in za ožjo zvezo z Rimom?

2. Kaj naša dežela dela in naj bi delala oziroma na ss. Cirila in Metoda in na zedinjevanje pravoslavnihi z nami?

I.

Naša slovenska dežela je sicer majhna — šteje le blizu 2 milijona duš v 6 škofijah — toda le s prav malim izjemkom popolnoma katoliška: zato tudi zvezo z rimskim Stolum skrbno ohranjuje in ljubezen od sv. očeta v dejanji vedno skazuje.

Že od časa 1849, ko je bil Pij IX. v pregnanstvu v Gaeti, naša dežela leto za letom neprenehoma nabira novčič sv. Petra, počez po kake tisoče na leto, ki se oddajajo ali naravnost v Rim, ali pri apostolskem nunciju, in zdaj v škofiji; in to so čisto radovoljni darovi. Tako

je tudi z molitvijo, v kateri se naše verno ljudstvo vsak dan spominja stiskane sv. Cerkve in sv. Očeta; pri sv. mašah jemlje se že od davno molitev (kolekta) za sv. Očeta brez prenehanja.

Znano je, kako priljubljene so Slovencem Šmarnice, ki se meseca maja po mestih in po deželi z veliko gorečnostjo obhajajo, kar spričujejo zjutraj ali zvečer z ljudstvom napolnovane cerkve; pri tem je zraven družega veliko tacega branja, ki vtrjuje ljubezen, vdanost, pokorščino do sv. Cerkve, rimskega Stola in sv. Očeta papeža; in v tem prijetnem mescu darujejo se marsikatero molitve, sv. obhajila, tri- in devetdnevnice za sv. Očeta. — Znano je tudi, kako je o svojem času več naših vojakov navdušenih prostovoljno šlo v vojsko za sv. Očeta. (In ravno odkar so sovražniki papeža oplenili in ga preganjajo, se je zveza našega naroda s sv. Očetom in sploh z rimskim Stolum veliko bolj poživila in vtrdila. Ni bilo tudi pri nas brez nasprotnikov sv. Očeta, ki so trosili pohujšanje, vender vere v narodu niso mogli omajati.)

Res, od kar preganjajo sv. Očeta, je ljudstvo bolj živo vneto in vdano sv. Očetu. Velikansko so se obhajale 18stoletnica sv. Petra, 25- in 50letnica Pija IX. in druge slovesnosti, katere vse razodevale so srca ter njih vnemo za blagor apostolskega sedeža kazale. Tudi naše spodbudne in verske bukve in naš cerkveni časnik, ter sploh katoliško časništvo, pa pridigarji v pridigah in o vsaki priliki vnemajo narod za ljubezen, vdanost in spoštovanje namestnika Kristusovega.

Enaki občutki se bodo zanesljivo gojili tudi nadalje med narodom našim in vedno še bolj živo. Torej pogosto pridigajmo o potrebi tesne zveze z Rimom; pišimo in razširjajmo take časnike in bolj pogosto hodimo k grobu apostolov, kjer zveličavna edinstvo sv. Cerkve človeka tako milotno osrečuje in za vsaki dušni boj osrečuje.

II.

Oziroma na ss. Cirila in Metoda dela naša dežela neutrudljivo na zedinjevanje razkolnikov — z molitvami bratovščine ss. Cirila in Metoda in z materijalno podporo. Že leta 1847 se je tukaj v Rimu, središču katoličanstva, ustanovila družba z namenom razširjati sv. vero po jutrovnih krajih med Slovani ter jih vabiti nazaj v naročje sv. Cerkve. Toda prekucije tega leta so, kakor marsikatero drugo dobro napravo, tudi to družbo razdjale; ali oživela je zopet s papeževim privoljenjem na Francoskem, kjer ima v Parizu svojo cerkev, v kateri se služba božja slovanski obhaja, kjer ste postavljeni tudi podobi ss. Cirila in Metoda. S to družbo je sklenjena naprava, v kateri se pripravljajo mladenči za duhovski ali učiteljski stan, ter pošiljajo na vzhod med Slovane.

Po tem zgledu napravili so Čehi detinstvo sv. Joana Nep. in za njimi Moravci lastno družbo v imenu in pod varstvom ss. Cirila in Metoda, apostolov slovanskih, katera ima delati za versko in umsko Slovanov z molitvijo in daritvijo sv. maše in zlasti s pisanjem različnih

bukev s posebnim namenom za združevanje in zedinovanje ločenih slovanskih bratov s katoliško Cerkvijo. Po vstanovitvi vsega tega začelo se je mnogo pisariti in delati za približevanje in zedinjevanje v knjižnem jeziku, pa brez ozira na verske razločke; pa pokazalo se je, kolika stena, kolika zapreka je ravno verska razprtija med Slovani. Brez verske edinosti prazna je vsa književna vzajemnost.

Ta rana sklela je tudi našega nepozabljivega Slomšeka, katerega rahločutno-milo srce gorelo je tako za ves narod slovanski, da si je vse prizadjal vpeljati družbo ali bratovščino ss. Cirila in Metoda, da bi tako tudi Slovenci pomagali svojim ločenim bratom k največji sreči, k zedinjenju v pravi veri in ljubezni.

Ko je bila ta bratovščina od sv. Očeta potrjena in je prejela duhovnih milost in dobrot za svoje ohranjenje, o s kolikim veseljem jo oznani, kako ginljivo jo priporoča Slovencem! Med drugim pravi: Stiskani in preganjani vpijejo naši bratje k nebesom, oh vpijmo tudi mi, udje bratovščine ss. Cirila in Metoda! Molitve, milošnje, pa nekrvave daritve sv. maše, s tem orožjem se vojskujmo zoper zmoto in krivico. In glejte! molitev predira oblake, milošnja podira steno med Slovani, in rano, katero je katoliški Cerkvi nekdanj vsekali nesrečni Focij in pozneje Cerularij, spira kri Kristusova v daritvi sv. maše.

Bratovščina začela se je hitro razširjati in zdaj že čez 30 let živahno cvete po vsi naši deželi in nam daje okušati svoj dozoreli sad; ker očitno vidimo, da od tistega časa, ko se je vstanovila, se je jelo razkolništvo bolj predramovati in spreobračati ne le po posameznem, temuč po celih družinah in krajih. Ko govorim o sadu te bratovščine, naj omenim to-le: Ko sem prebral okrožnico »Grande munus«, rekel sem: to je sad bratovščine ss. Cirila in Metoda. Tudi to trdim: da smo Slovani iz vseh krajev v srečnih dnevih tukaj v Rimu zbrani, kjer si na grobu sv. Cirila, svojega apostola, srca v veri in ljubezni zedinjene poživljamo, tudi to je sad omenjene bratovščine. Torej podpirajmo in razširjajmo jo tudi še nadalje; ker kolikor bolj se bode množila, toliko bolj množilo se bode tudi število tacihi, kateri razsvitljeni in omečeni po milosti božji spoznali bodo in sprejeli resnico ter se vrnili v edinost sv. Cerkve.

Kakor z bratovsko molitvijo, tako dela naša dežela materialno na zedinjenje naših ločencev. Ona daje lepo podporo Jugoslovenom, Bošnjakom, Ercegovcem, zlasti pa Bolgarom, katerim je že več tisoč poslala v Adrijanopol, od kodar tudi njih superijor večkrat sam pride v našo Ljubljano. Posebnega blagra pričakujemo po tej poti za Jugoslovane, odkar so premilostni knez in škof dr. Jan. Krizostom Pogačar, kakor zbiranje darov za sv. Očeta, tako tudi zbirke za Jugoslovane bolj stalno vredili. Tako podpiramo tudi usmiljene sestre, med katerimi je dosti naših rojakinj, in oo. Trapiste, v katerih redu je enako več Slovencev; in ne manj oo. Frančiškane, 300letne trpine pod Turkom v unih krajih. V Carigradu je kolegij za mašnike, kateri prestopajo iz razkolništva v katoliško

Cerkev. Vsi ti za mladino veliko delajo; in vse te podpirati, kolika dobrota je to! Kolikor bolj tedaj bodemo vse take naprave podpirali, toliko več naših ločenih bratov povračalo se bode v naročje sv. Cerkve.

Predragi, po rodu in veri zedinjeni bratje slovanski! delajmo neutrudljivo, da bodo tudi naši ločenci skoraj skoraj zedinjeni z nami; ker včerajšni dan od sv. Očeta tako slovesno in prijazno spejeti — gledali smo očetovsko ljubezen, ki se razliva iz globočine njih milega srca na nas Slovane, videli smo pa tudi, kakor že iz večkrat omenjene okrožnice, tako iz včerajšnjega milostnega govora njih vroče želje, da bi bili kmalo vsi v veri edini in tako sposobni za velike namene, h katerim smo po njih besedah Slovani odločeni. Res, delajmo v ta namen neutrudljivo, pišimo knjige, zlasti brošure za poduk ločenih narodov, in časnike — posebno želeti bi bil velik časnik v cirilici — morebiti ob enem v gajici — za vse Slovane.

Tukaj v Rimu, na grobu sv. Klemena, katerega svetinje prenašale so se po naših krajih; tukaj na grobu sv. Cirila, našega apostola, si podajmo roke, da hočemo take stvari podpirati in razširjati, ter zakličimo iz dnu svojega srca v nebesa:

O da bi po milosti božji, po mogočni prošnji Marije brezmadežne Device, po priprošnji ss. Cirila in Metoda, po molitvi sv. Klemena in pri svitu »Luči na nebu« (»Luminis in coelo«) Leona XIII., povrnili se vsi narodi, še zlasti matere Slave sini, v edinost Matere sv. katoliške Cerkve, da bi bil en hlev in en pastir!

Govoril Matej Kožuh, dekan.

XI.

Pohvalni govor o sv. Cirilu in Metodu.

Pri sv. Ivanu v Trstu, 10. julija 1881.

Spomnite se svojih sprednikov, kateri so vam govorili besedo božjo; glejte konec njih življenja, in ravnajte se po njih veri.

Hebr. XIII. 7.

Veličasten dan je bil pretekli torek, 5. julija, za Slovane, zlasti za romarje v Rimu: sinovi vseh vej slovanskega debla zbrali so se v večnem mestu, slovanski glasovi razlegali so se celó v Rimu pri službi božji. Sveti oče Leon XIII. je slovesno sprejel romarje, kateri so ga z navdušenim vsklikom pozdravili, ter je ginljivo odgovoril na njih nagovor. Doma ostali Slovani pa so bili v duhu združeni s svojimi brati v Rimu ter so kolikor mogoče slovesno praznovali tisti dan. Tudi mi smo ga

slavili s svečanostjo: poleg procesije svetega leta imeli smo slovesno službo božjo in zahvalnico. Zakaj vse to? Zbog velikega veselja in iz hvaležnosti do svetega očeta za krasno okrožno pismo, s katerim je proslavil dva sveta brata, da bi se nju češčenje razširilo na vse katoličanstvo. Kajti so prazniki in godovi, ki jih obhaja ves krščanski svet, kakor n. pr. dnevi v spomin Gospodov, Matere božje, apostolov, nekaterih mučencev in spoznovalcev; pa so tudi svetniki, kateri so bolj znani le posameznim narodom ali deželam in njih godovi se praznujejo le tu pa tam. Med poslednjimi sta bila tudi tista dva sveta moža in brata, ki ju je sedanjí sveti oče papež proslavil z omenjeno okrožnico, v kateri nam popisuje nju delovanje na podlogi gotovih zgodovinskih virov ter ukazuje da se ima njun god s posebnimi cerkvenimi molitvami in sv. mašo obhajati po vsem katoliškem svetu, ne samo v nekaterih slovanskih škofijah, kakor je bilo dozdej. Ta dva sveta moža sta sv. Ciril in Metod, slovanska verovestnika, katera sta nekdanjim Slovanom, torej tudi našim prednikom, prinesla luč sv. vere, največjo dobroto. In mi smo ju dozdej, žalibog, tako malo poznali! Prav je tedaj, da smo se danes zopet tu zbrali, da ju nekoliko natančneje spoznamo ter potem vemo ceniti njune zasluge in ju častiti, kakor se spodobi hvaležnim otrokom in unukom. Nemile okoliščine, zlasti nekdanje silovito tuje gospodstvo, bile so krive, da se je bil pri nas skoro izgubil spomin tolikih dobrotnikov. Hvala Bogu, okoličnosti se izpreminjajo: sam rimski papež, duhovni oče vseh katoličanov, vzbudil je v nas zopet ta spomin. Poglejmo torej, na podlogi papeževe okrožnice, kaj sta za nas Slovane storila sv. Ciril in Metod, da uvidimo njune zasluge in namene ter iz njih za nas vzraščajoče dolžnosti.

* * *

Enako skrbnemu vrtnarju, ki zasaja in cepi s trdom sadonosna drevesa v prid in veselje svojim naslednikom in unukom, trudil se je svetovni apostol sv. Pavel, da je obhodil polovico svetá ter povsod, kamorkoli je prišel, zasadil lepe vrte, namreč krščanske občine, v katerih naj bi bile rastle krščanske kreposti. Tak duhovni vrt je bil zasadil tudi v mestu, ki se imenuje Solun. Bilo je to imenitno trgovsko mesto, toda nahajalo se je v temi nevere in malikovanja; po prizadevanji sv. Pavla pa postalo je podobno lepo obdelanemu vrtu, kar nam spričujeta dva lista tega apostola do Soluncev, kjer med drugim tudi piše: »Hvaliti moramo vedno Boga za vas, bratje, tako kakor je dostojno, ker vaša vera bolj in bolj raste in se množi ljubezen vsakega izmed vas enega do drugega: tako da se tudi mi sami z vami hvalimo po cerkvah božjih (II. Thess. I., 3, 4.). Solunska cerkev bila mu je veselje in krona. Toda najlepše krone tega duhovnega vrta sv. Pavel ni mogel videti s telesnimi očmi, pač pa si lahko mislimo, da se je je veselil v nebesih; okolo osemsto let po njegovi smrti namreč ste na tem vrtu vzrastli in najplemenitejši

sad obrodili najkrasnejši drevesci: sveta brata Ciril in Metod, ki sta v Solunu zagledala beli dan. Politične razmere so bile takrat, to se vé da drugačne, nego so tam dandanes: ni bilo v Evropi še divjih Turkov ter Solun, za Carigradom najvažnejše trgovsko mesto, pripadal je grškemu cesarstvu. Narodnostne razmere pa so bile malodane iste, kakor so dandanes: mesto je bilo grško, toda vmes, zlasti pa v okolici, bivalo je dosti Slovanov, kateri so bili v vedni dotiki z grškimi meščani. Torej sta Ciril in Metod, dasi Grka po rodu, kakor menijo nekateri, vender poznala tudi slovanski jezik. To jima je bilo tudi potrebno, ker sta se imela posvetiti apostolskemu delu med Slovani; ne more pa biti kdo apostolski poslanec narodu, čegar jezika ne pozná. To sta prevedela naša sveta brata ter si še boljše prisvojila slovanski jezik, in sicer Metod kot vojaški poveljnik slovanskemu polku, Ciril pa po bivanji v Kerzonu. Lahko bi bila postala slavna v svetnem poslovanji, zlasti Ciril, kateri je bil tako učen, da so ga nazivali filozofa, t. j. modrijana, toda oba sta si izvolila raje duhovski stan ter živela v samoti, kjer je Ciril tudi sprejel to ime,¹ kajti poprej so ga zvali Konstantina. Grški car pokliče Cirila iz tihe samote ter ga pošlje v Kerzon, da pridobi krščanstvu ondašnje ljudstvo, Kozare. Ciril to zvesto opravi ter stori še nekaj več: najde namreč in odnese seboj trnpljo sv. Klementa, tretjega naslednika sv. Petra na rimski stolici, katerega je bil cesar Trajan tje pregnal in na smrt obsodil ter so ga, kakor legenda pripoveduje, v morje potopili. To priča, kako sta bila Ciril in Metod vdana rimski cerkvi prav v tistem času, ko so v Carigradu delali na to, da se vzhodnja grška cerkev odrtže od zapadne rimske, da se sveti patrijarh carigrajski, Ignacij, odstavi ter na njegovo mesto posadi strastni in slavohlepni Focij. Ta nesrečnik je provzročil razkol med vzhodnjo in zahodnjo cerkvijo ter tako predrzno raztrgal nešivano haljo Jezusovo. Ta razkol je velika nesreča za cerkev, največja nesreča pa za Slovane. Le-te sta hotela sv. Ciril in Metod osrečiti s tem, da jih pridobita verski edinosti.

Glas o srečnem spreobrnjenji Kozarov namreč prišel je do Rastislava, kneza ali kralja Velike Moravske. Njegove podložnike, ki so bili večidel še pogani, skušali so jih sicer pridobiti krščanstvu tuji misijonarji, toda brez pravega uspeha. Kajti tuj jezik ne sega človeku do srca, poleg tega pa tudi Slovani niso zaupali ljudem tistega naroda, s katerim so imeli vedno praske in od katerega so morali prestajati veliko sitnosti in trpljenja; — a vera se ne dá vsiliti, temveč mora nastati iz prepričanja, da gani in blaži srce. Rastislav toraj pošlje poslance v Carigrad k cesarju Mihaelu, da izprosi od njega verskih učiteljev, ki bi njegovo ljudstvo podučili in vtrdili v sveti veri Kristusovi. Cesar odmeni za to apostolsko delo brata Cirila in Metoda. Čul je pa Ciril, da Slovani še nimajo pisma; izumi in sestavi torej slovanske črke ter s tem položi temelj slovanski

¹ Po drugih še le v Rimu.

književnosti. On spiše Slovanom tudi prve bukve, namreč prevod sv. evangelija in drugih molitev cerkvenih. Tako pripravljena napotita se sveta brata na Moravsko. Potoma potrđita Bolgare v sveti veri, ter pomudivši se nekaj časa na dvoru bolgarskega kneza Borisa, nadaljujeta potovanje ter dospeta do namenjenega kraja spomladi leta 863. Moravci ju sprejmó radostno, vedoč, da jim prinašata učena moža nauke večne resnice in sladke tolažbe, da govorita narodni slovanski jezik, ki sega v srce ter da imata pri sebi ostanke sv. Klementa papeža. Sveta brata se lotita nemudoma apostolskega dela: vstanavljata šole, podučujeta mladino in odrastle v večnih resnicah, predstavljata sveto pismo in cerkvene knjige, kolikor jih že nista poprej, da laglje vcepita verske nauke v srca svojih ovčic, ne oznanujeta samo božje besede v slovanskem jeziku, temveč v tem jeziku opravljata tudi vso službo božjo. Tuji sosed zavistno gleda na blagoslovno delovanje svetih bratov, pa ker ga ni mogel ustaviti, sumničji ju pri vrhovnem poglavarji rimskem papežu: da prezirata svete jezike ter opravljata službo božjo v nekem okornem jeziku, da celó krive nauke učita ter se od postavnih cerkvenih šeg odločujeta. Sv. oče Nikolaj I., čuvši o njunem sadonosnem delovanji, pa tudi o tozbah proti njima, pokliče sveta brata v Rim, ne da bi ju kaznil, temveč da bi ju potrdil v poslanstvu ter odvrnil od Slovanov, posebno od Bolgarov, nevarnost, da se ne bi dali zapeljati od grških prevzetnih razkolnikov, da ne bi odpadli od cerkvene edinosti. Žalibog! tega ni tedanji ni naslednji papeži niso dosegli. Bog daj, da se kedaj rimski stolici posreči, da zedini s sv. katoliško cerkvijo vse Slovane, katere so takrat Grki ločili v dva nasprotna si tabora. Ciril in Metod nista šla v Carigrad, temveč v Rim, ker sta spoznavala papeža za poglavarja vesoljne cerkve. Med potjo sta učila sveto vero in vernike v njej potrjevala.. Šla sta skozi Panonijo ter se nekoliko mudila na dvoru panonskega kneza Kocelja. Čuli so njun glas Hrvatje, čuli so ga tudi Slovenci, katerim je bila luč sv. vere v prvič zasijala po sv. Mohoru, patrijarhu oglejskem, čegar god bomœ obhajali prihodnji torek. Dospela sta sveta blagovestnika v Rim jeseni leta 867, pa nista našla več živega papeža Nikolaja I., temveč na njegovem mestu starčka Hadrijana II. Rimljani s papežem na čelu, sli so jima naproti, ko so izvedeli, da neseta seboj sv. Klementa ostanke, katere so potem slovesno spravili v starodavno cerkev tega svetnika. Njuna vera se je izkazala za pravo. Mladičice, ki sta jih bila pripeljala seboj, posvetili so v mašnike; onadva sama pa sta prejela škofovsko posvečevanje, da bi pričeto delo med Slovani še uspešneje nadaljevala. Toda božja previdnost je bila sklenila s Cirilom: umrl je v Rimu, priporočivši pred smrtjo svojemu bratu čedo slovensko. Pokopali so ga slovesno v baziliki vatikanski. Njegov brat Metod je prosil, da bi njemu prepustili bratovo truplo. Papež ga je že hotel uslišati, toda rimsko ljudstvo nikakor ni hotelo dovoliti, da se svetnikovo truplo odnese iz mesta. Prosil je torej Metod, naj vsaj prenesó njegovega brata truplo v

cerkev sv. Klementa, da bo počivalo poleg kosti tega svetnika, katere sta ona dva s tolikim spoštovanjem prinesla v Rim. To se je tudi zgodilo. Pred nekoliko leti našli so sv. Cirila grob; dal Bog, da bi našli tudi njegove telesne ostanke! Papež Hadrijan je dal potem Metodu pismo do Moravskega kralja Rastislava in do Panonskega kneza Kocelja, v katerem odobrava rabo slovanskega jezika pri božji službi ter pristavlja: Kdor pa bi se drznil drugače vas prepričati zasramujoč pisma vašega jezika, bodi izobčen. Vrnivši se med Slovane, vstanovi sveti škof Metod osrednjo višjo škofijo za Panonijo, kot duhovno mater drugim bodočim cerkvam. To pa vzbudi zopet zavist tujih duhovnov, zlasti onih škofov, kateri so menili, da imajo vrhovno oblast nad slovanskimi kristijani. Čedalje večje bilo je nasprotovanje teh škofov zoper Metoda; da, spremenilo se je v preganjanje in nasilstvo. Svetega moža so celó zaprli v ječo in mučili. Papež Ivan VIII. je zarad tega ostro pokaral dva nadškofa in enega škofa ter jih celó izobčil iz cerkve. Sv. Metod je na to sicer prišel iz ječe, vendar pa ni še nehal trpeti za svoje Slovane. Panonija je prišla v oblast Karlovičem, t. j. nemškim Frankom. Ta Slovanom neugodni položaj porabili so Metodovi nasprotniki, da izvijajo od papeža obsodbo slovanskega bogočastja. Dosegli so v dolnji Panoniji, da je papež prepovedal rabo slovanskega jezika pri službi božji. Tudi na Moravskem je imel Metod dokaj sovražnikov. Sam knez Svetopolk, strasten in nepreviden človek, bil mu je hud nasprotnik. Godilo se mu je kakor nekđaj sv. apostolu Pavlu: preganjali so ga ne samo odkriti sovražniki, ampak tudi lažnjivi prijatelji in bratje. Težko mu je bilo v tako nemilih okoliščinah uspešno nadaljevati apostolsko delo; razveseli se torej, ko ga papež pokliče v Rim, da poroča o razmerah med Slovani in opraviči svoje ravnanje. V rimskem cerkvenem zboru leta 879 pokazala se je sijajno Metodova nedolžnost. Pred papežem Ivanom VIII. in zbranimi cerkvenimi dostojanstveniki in učenjaki zagovarjal je sv. škof Metod rabo slovanskega jezika pri božji službi ter zagotavljal, da ako vzemó Slovanom narodni jezik iz cerkve, vzemó jim vero ter jih odtržejo od verskega in cerkvenega edinstva. O tem je govoril tako odkritosrčno in navdušeno, da so bili vsi prepričani o resnici njegovih dokazov. Rimski veljaki so izprevideli, da je Metod svet, učen in izkušen mož. Papež Ivan imenuje ga v pismu do Svetopolka: svetega moža, kateri se strinja v veri z rimsko cerkvijo in z naukom svetih očetov. Na tem cerkvenem zboru potrdil je papež rabo slovanskega jezika v bogoslužji s temi-le besedami: Slovanska pisma, izumljena nekđaj od Konstantina . . . gl. str. 45. . .

Sv. Metod se je vrnil potolažen in okrepcan k svojim Slovanom. Vender je moral še vedno boriti se s svojimi neprijatelji in odbijati njihove napade. Vse je rad pretrpel, samo da je videl, da njegov trud ni brez uspeha. Bog je blagoslovil njegovo delo: Slovani, nekđaj trdovratni malikovalci, poprijeli so se bili vzvišene vere krščanske; knezi in velikaši, plemenitaši in prostaki klanjali so se Jezusu Kristusu kot svojemu Bogu. Sv. Metod

obišče še enkrat Panonijo, da potrdi omahljivce v veri in pridobi še novih ovčic Kristusovi čredi, katero potem izroči zanesljivim pastirjem. Na moravskem dvoru krsti češkega kneza Bořivoja in njegovo soprogo Ljudomilo ter tako postavi temelj krščanstvu na Češkem. Nekateri trdijo, da je šel celó na Poljsko in Rusko¹ ter vstanovil za te deželi škofovski stolici v Levovu in v Kijevu; po tem takem je on res apostol vsem Slovanom. Izvolivši si Gorazda za naslednika, umrl je sv. Metod po trudapolnem, ljubezni do Boga in do bližnjega posvečenem življenji, dne 6. aprila 885. leta ter bil pokopan na Velegradu, v prestolnem mestu tedanje Moravske.

Kaj nas uči in na kaj nas opominja, preljubi poslušalci, življenje naših sv. blagovestnikov? (Oh, škoda, da čas tako hitro poteka! Imel bi vam veliko govoriti o tem, toda moram vam glavne reči le skrčeno in na kratko omeniti, da ne bode moj govor predolg). Velika dobrotnika sta bila sv. Ciril in Metod nekdanjim Slovanom, našim prednikom, ker sta jim prinesla luč svete vere, brez katere bi bili Bog vé kako dolgo še živeli v temi nevere in v zmoti malikovalstva. S tem sta rešila neštivilno duš. Velika dobrotnika sta bila sv. Ciril in Metod sveti katoliški cerkvi, ker sta ji toliko duš pridobila ter jih obvarovala pogubnega razkola grškega. Velika dobrotnika sta postala sv. Ciril in Metod vsemu slovanskemu svetu, nekdanjemu in sedanjemu s tem, da sta izumila slovensko pisavo in podala narodu svete knjige v domačem jeziku ter tako postavila temelj slovanski književnosti in izobraženosti. Dosegla sta tudi, da se še dandanes svete skrivnosti opravljajo v jeziku naših prednikov, v sveti staroslovensčini. Vedite, da noben drug novejši jezik nima take prednosti. Škoda le, da se je slovanska služba božja ohranila samo v nekaterih krajih! Imajo jo namreč z nami zedinjeni katoliški kristijani slovanske narodnosti in grškega obreda ter nekatere cerkve rimskega obreda v Hrvatih, pri drugih Slovanih katoliškega veroizpovedanja pa jo je s časom izpodrinila latinščina. Sicer pa skrbi katoliška cerkev s prevodi cerkvenih molitev in z razlaganjem bogoslužnih obredov, da njeni verniki, če prav nevedijo cerkvenega jezika, vedó, kaj pomenjajo molitve in obredi pri službi božji. Sv. Cirila in Metoda življenje nam kaže tudi veliko skrb in ljubezen rimskih papežev za slovanske narode. To se je sijajno pokazalo spet v našem času, ko je lani naš najvišji duhovni pastir Leon XIII. izdal krasno okrožnico o slovanskih blagovestnikih, katera je z veseljem in navdušenjem napolnila vsako pobožno srce slovansko. Tudi vam, preljubi župljani, prebrala se je okrožnica s tega svetega mesta. Kake dolžnosti imamo pa mi vsled tolikih dobrot?

¹ V Lužičkih Srbih se je ohranila pripoved, da je prišel sv. Ciril tja do okolice Zgorelca (Zhorjelca), da je bival v Kraljevskem gaju (Königshain), da je v Javorniku in tam, kjer je bil neki Hainwald, na mestu paganskega svetišča postavil krščansko cerkev. To se je moglo zgoditi okoli l. 865 pred potovanjem v Rim. Gl. W. Bogusławski a. M. Hórnik: »Historija serbskeho naroda«. Budysin 1884, st. 40. Opazka uredn.

Hvaležni bodimo sv. Cirilu in Metodu s tem, da ju častimo in nju slavo razširjamo, ter da zvesti ostanemo oni veri, katero sta onadva oznanovala, namreč veri krščansko-katoliški. Hvaležni bodimo sv. očetu s tem, da smo mu otroško vdani, in da ga globoko spoštujemo ter za njega in za sveto cerkev božjo molimo. Spoštujemo pa tudi jezik sv. Cirila in Metoda, jezik slovenski, v katerem se celó kruh in vino pri presveti daritvi izpreminjata v presv. Rešnje Telo in Rešnjo Kri našega Odrešenika. Tako bodemo vredni čestilci in otroci sv. Cirila in Metoda, katera bosta za nas Boga prosila milosti in blagoslova. Pa še nekaj. Sv. Ciril in Metod sta se trudila za časni in večni blagor vseh Slovanov; toda med temi jih je mnogo, ki so se dali preslepiti in zapeljati k mlačnosti in omahljivosti v veri po novodobnem neverstvu: prosimo torej sv. slovanska apostola, naj jim od Boga izprosita dar spreobrnjenja, gorečnosti in stanoovitosti. Vsi Slovani časté sv. Cirila in Metoda, vender pa so med njimi celi rodovi, kateri se ne drže tega, kar sta onadva učila; ločeni so od prave cerkve, ne po lastni krivdi, temveč po nemilih okolnostih nekdanjih časov: prosimo torej sv. Cirila in Metoda, naj s svojo priprošnjo pri Bogu dosežeta, da se tudi oni, ki so od nas versko ločeni, z nami združijo in kakor so nam bratje po rodu, da nam bodo bratje tudi po verski edinosti, da bode po obljubi Kristusovi tudi Slovanom en hlev in en pastir.

Josip Križman, c. kr. gimn. profesor.

XII.

O življenji in bratovščini sv. Cirila in Metoda.

V Rušah dne 10. julija 1881.

»Imam še druge ovce, katere niso iz tega hleva; tudi tiste moram pripeljati, in bodo moj glas poslušale, in bo en hlev in en pastir.«
Jan. 10, 16.

Danes vas je, dragi poslušalci! semkaj vabilo slovesno zvonjenje spremljano s krepkim gromenjem strelbe, in tukaj ste našli vse lepše in veličastniše pripravljeno, in kakor se mi zdi, ste se tudi v obilnišem številu zbrali k službi božji kot navadno, ker že veste, da obhajamo danes posebno vesel god — god naših slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda. To je vesel god ne le za nas tukaj zbrane, ne le za našo škofijo, ampak za vse verne Slovence, za ves slovanski rod, za vso katoliško cerkev. Kakor nekateri izmed vas že gotovo vedo, obhajal se je letos pretekli torek (5. julija) na povelje sv. očeta Leona XIII. prvič po

celem katoliškem svetu god slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda, ki sta vsem Slovanom prizgala luč prave vere ter nje pripeljala v Kristusov hlev, sv. katoliško cerkev in pod višjo pastirsko oblast rimskega papeža. V teku časa je žalibože velika množina naših slovanskih bratov spet zapustila Kristusov hlev, sv. katoliško cerkev in višjega pastirja rimskega papeža; in teh še zdaj mnogo blodi brez pravega pastirja. Vsi poskusi, da bi jih spet pripeljali v katoliško cerkev, so bili do zdaj zastoj. Kar se pa do zdaj na noben drugi način ni dalo dognati, upajo sv. oče doseči po priprošnji slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda, zato so s posebnim pismom zapovedali, da se naj njuni god, ki se je do zdaj le med Slovani praznoval, po celi katoliški cerkvi obhaja, naj bi po občenem češčenju spodbujena sv. Ciril in Metod v nebesih s svojo priprošnjo nadaljevala, kar sta tukaj na zemlji bila počela.

In glejte, ljubi moji! kar so sv. oče mislili in dne 30. septembra l. l. svetu oznanili, temu so takoj z veseljem pritrdili vsi katoliški Slovani; in mnogo jih je letos romalo v Rim k sv. očetu, da so prvi občni god slovanskih apostolov obhajali v Rimu ter se osebno zahvalili sv. očetu za njihovo veliko skrb, katero imajo zato, da bi se spet vsi Slovani zedinili v sv. katoliški cerkvi. Kakor smo slišali, se je res kaj veličastno god sv. Cirila in Metoda pretekli torek obhajal v Rimu, mi pa ga tukaj danes obhajamo, ter hočemo svoje molitve združiti z molitvami sv. očeta in slovanskih romarjev, naj bi vsemogočni Bog po priprošnji sv. Cirila in Metoda kmalu naše ločene brate pripeljal v naročje sv. katoliške cerkve, da bodo tudi oni poslušali glas rimskega papeža ter bo za vse Slovane en hlev in en pastir.

Naš milostljivi knezoškof so dušnim pastirjem naročili, da vas pri tej priložnosti opomni na bratovščino sv. Cirila in Metoda, ki je bila ravno v ta namen vpeljana od nepozabljivega našega škofa Antona Martina Slomškega, da bi se razkolniški ali staroverski Slovani spet združili s pravovernimi katoličani.

Da dosežem oba namena, ki jih ima današnja cerkvena slovesnost, povedal bom vam najprej nekaj o življenju in delovanju sv. Cirila in Metoda, da bi vas spodbudil k posebnemu spoštovanju in gorečemu češčenju do njih, potem pa vam bom razložil pomen bratovščine sv. Cirila in Metoda, da bi ude te bratovščine spodbudil k vestnemu spolnovanju bratovskih dolžnost, drugim pa da bi jo priporočil ter bi tudi oni začeli moliti za zedinjenje vseh Slovanov v katoliški cerkvi.

Sv. brata Ciril in Metod, prosita za nas!

I.

Slovanov je na zemlji veliko število; »največ sveta otrokom sliši Slave« poje naš pesnik, kajti dve tretjini Evrope in polovico Azije posedajo slovanski rodovi, vseh skupaj bojda 100 milijonov duš. Mi Slovenci

smo le malo betvo ogromnega slovanskega plemena. Razun nas spadajo k Slovanom naši sosedje Hrvati, Srbi in Bolgari, potem Čehi, Poljaki in mogočni narod ruski.

Pred tisoč leti je bila še večina Slovanov neverna, le Slovenci so bili tako srečni, da so že takrat saj deloma poznali pravo vero. Nekateri zgodovinarji namreč trdijo, da je že sv. apostol Pavel po slovenski zemlji oznanoval Kristusov nauk, gotovo pa je sv. Marko prinesel krščansko vero v Oglej, in da je njegov učenec sv. Mohor poznej na vse strani oznanovalce božje besede razposlal. Sv. Maksimiljan je krščansko vero učil v Celji, sv. Viktorin v Ptuji in sv. Kvirin v Siseku. Pozneje so nam in Čehom pošiljali misijonarje iz Solnograda, pa žalibože večidel take, ki niso znali slovenščine, torej jih ljudstvo ni razumelo ter tudi njihovih nauk ni sprejeti hotelo.

V devetem stoletju po Kristusovem rojstvu ali pred tisoč leti pa sta prišla k Slovanom sv. brata Ciril in Metod, ki sta vsem Slovanom prižgala luč prave vere, in ker sta jih v njihovem jeziku učila, sprejeli so vsi z veseljem krščansko vero.

To se je tako godilo. (O Rastislavu, Mihaelu III., v Moravski — pri Kocelji itd.)...¹

... Že sv. Metoda so njegovi zavidljivi nasprotniki hudo sovražili, po krivem tožili in ga celó v ječo spravili, njegove učence pa so po njegovi smrti kar iz dežele pognali. Metodov naslednik Gorazd je torej zapustil s svojimi tovariši Moravsko ter se podal k Bolgarom, od koder se je sv. vera širila k Srbom in Hrvatom, in nekoliko pozneje k Rusom. Tako so torej res vsaj posredno vsi slovanski rodovi luč sv. vere dobili od sv. Cirila in Metoda, ki se zavoljo tega po pravici imenujeta apostola Slovanov.

II.

Lepo je bilo videti, kako so konci devetega stoletja vsi rodovi slovanski bivali v edino zveličavni katoliški cerkvi pod najvišjim pastirjem rimskim papežem. Ali žali bože! da ta lepa edinost ni dolgo trajala. Častilakomni Focij, krivi carigrajski vladika, ki je bil sv. očaka Ignacija izpodrinil, vzdigne se zoper rimskega papeža, podpihuje in draži ljudstvo zoper katoliško cerkev, ter samega sebe postavi za najvišjega pastirja in namestnika Kristusovega. In kar je ošabni Focij bil začel, nadaljeval in dokončal je potem prekanjeni Mihael Cerularij (l. 1054). Ta dva sovražnika cerkvene edinosti sta razklala občestvo Jezusove cerkve na dve veliki stranki — v vzhodnjo grško ali staroversko in zapadno ali rimsko-katoliško cerkev, ter sta s tem tudi veliko število naših slovanskih bratov, blizo 60 milijonov, namreč Ruse, Srbe in Bolgare s seboj potegnili in od katoliške cerkve odtrgala. Ni sicer tolika razlika v veri, temveč ne-

¹ Sledé glavne črtice iz životopisa gl. n. pr. št. IV. ali XI.

vednost zaslepljenega ljudstva in trdovratno sovraštvo njih duhovenstva, kar nas že tisoč let loči v razkolniške in zedinjene katoliške Slovane. Veliko nesreče je še prišlo iz tega razkolništva nad Slovane, tako razkolniške kakor katoliške. Zavoljo tega so si za čast božjo in zveličanje duš vneti možje vedno prizadevali, da bi spet zedinili staroverce s katoličani v katoliški cerkvi, vendar do zdaj še večidel zastoj.

Vneti domoljub in knezoškof naš Anton Martin Slomšek bili so tudi globoko v srcu užaljeni, ker toliko naših bratov nima prave vere, ter so veliko premišljevali, kako bi mogli v tem oziru kaj pomagati. Naposled so se odločili, vstanoviti bratovščino sv. Cirila in Metoda, katero so papež Pij IX. dne 12. majnika 1852 potrdili in z odpustki obdarili. Udje te bratovščine se zavežejo vsak dan moliti: 1 Oče naš in češčena si Marija z dostavkom: »Sveta brata Ciril in Metod, prosita za nas!« Na god sv. Cirila in Metoda (5. julija) ali kateri den v osmini duhovniki na ta namen sv. mašo odslužijo, drugi pa vredno sv. spoved opravijo in sv. obhajilo prejmejo, ter si sploh prizadevajo, kolikor mogoče tej bratovščini pridobiti udov. Zato pa dobijo udje te bratovščine popolnoma odpustke po vredni spovedi in sv. obhajilu, ako v posvečeni cerkvi ali kapeli na namen sv. očeta nekoliko molijo: 1. Na den pristopa; 2. poslednjo uro, ako presveto ime Jezus z jezikom ali vsaj v srcu z mislimi izrečejo; 3. na god sv. Cirila in Metoda, ali na kateri drugi den te osmine; 4. odpustke sedmih let in sedem štiridesetdenk (po 40 dni) o štirih drugih praznikih leta. In naposled odpustke 60 dni za vsako dobro delo, ki se s spokornim srcem pobožno opravi. Sedež tej bratovščini je v Celji pri sv. Jožefu, kder se na oltarju sv. Cirila in Metoda vsako leto na njuni god opravlja slovesna sv. maša za vse ude te bratovščine; matice ali knjige, v katere se novi udje zapisujejo, pa se nahajajo tudi v Mariborski bogoslovnici. Po vsem slovanskem svetu nahaja se že veliko veliko udov bratovščine sv. Cirila in Metoda, ki vsi molijo za srečno zedinjenje vseh slovanskih rodov v edino zveličavni rimsko-katoliški cerkvi, in kakor se kaže, ima ta molitev obilen vspeh. Temu se tudi ni čuditi, saj je Jezus sam obljubil, da bomo vse dosegli, za kar bomo nebeškega Očeta združeno prosili.

Zato vabijo višji pastirji tudi zdaj verne kristijane, naj še bolj goreče molijo za edinost sv. cerkve; saj je za zapeljane razkolnike moliti in jim k pravi veri pomagati delo apostolsko, ki bo dobilo tudi plačilo apostolsko.

Krog 60 milijonov slovanskih razkolnikov je še na svetu. Oh! kedaj bodo pač vsi prišli v pravo Kristusovo cerkev? Upajmo, da ta čas ni več daleč, kajti molitev veliko milijonov pravovernih naših bratov, molitev cele katoliške cerkve, in priprošnja naših apostolov sv. Cirila in Metoda bode dosegla, česar še do zdaj nismo mogli doseči. Saj naš Zveličar sam obeta: »Prositate in boste prejeli, da bo vaše veselje popolno«.

Kar ste tedaj danes slišali o sv. Cirilu in Metodu, naj vas spodbuja, da bote zanaprej še bolj goreče častili ta dva naša svetnika ter ju zlasti prosili, naj ona dva s svojo priprošnjo pripomagata, da bi še naši ločeni bratje kmalu prišli v naročje sv. katoliške cerkve. Poseben pomoček zato pa je bratovščina sv. Cirila in Metoda. Kdor je še ud te bratovščine, naj bratovske dolžnosti zvesto opravlja, da bo deležen obilnega duhovskega sadu te bratovščine in da bode še prej dosegel njen namen: zedinjenje vseh Slovanov v katoliški cerkvi; drugi pa, ki še niso udje te bratovščine, bi pa lahko njene dolžnosti spolnovali, naj pristopijo, da bodo tudi oni pripomagali pri tem apostolskem delu, h kateremu ravno letos sv. oče vse verne spodbujajo z besedami sv. pisma: »Imam še druge ovce, katere niso iz tega hleva; tudi tiste moram pripeljati in bodo moj glas poslušale, in bo en hlev in en pastir.«

Ivan Skuhala, župnik Ljutomerski.

XIII.

Ciril-Metodovo praznovanje nas spominja dolžnosti do rimskega papeža.

Bogata osnova poljudnega govora l. 1881.

Tekst: Dj. ap. 12, 5.

Kdor je bil pred nekaj dnevi v mestu (Trstu), videl je lahko veliko množico romarjev v mnogobojnih oblekah, ki so se podali v cerkev novega sv. Antona, da bi se Bogu priporočili za daljno potovanje... Potem so šli na ladije, da bi se prepeljali čez morje v Jakin in od ondod po železnici v večno mesto Rim, kjer so papež, poglavar vesoljne cerkve katoliške...

Marsikdo je popraševal: Kaj neki pomeni to romanje, in kaj li žene toliko ljudi, med njimi sive starčke in že malodane obnemogle ženice ravno sedaj — v ti veliki vročini v toplo Italijo?...

Tako ste se morda tudi vi, dragi farmani! radovedno popraševali, in marsikateri še zdaj ne vé pravega vzroka za ono romanje... Zato sem se namenil to stvar vam nekoliko pojasniti...

Zbrali smo se, da slovesno praznujemo god slovanskih blagovestnikov ss. Cirila in Metoda. O teh dveh naših apostolih ste pa že večkrat kaj slišali. — Kdor bere časnike, čital je lani, da se je praznovala tisočletnica, odkar je bil naš mili materni jezik slovenski po bratih ss. Cirilu in Metodu

v sveto knjigo uveden ter po papežu Ivanu VIII. l. 880 povzdignjen k taki časti, da se v njem (po nekaterih krajih še dandanes) opravljati sme daritev sv. maše... Sedanji papež Leon XIII. je pa v svoji okrožnici 30. septembra 1880 ukazal, da se mora god ss. Cirila in Metoda praznovati po vsem katoliškem svetu...

Zato so se Slovani s severa in juga podali v Rim zahvalit se sv. očetu in ondi na grobu sv. Cirila obhajati prvi splošni praznik naših apostolov... Po vsem Slovenskem in povsod, koder prebivajo ljudje slovanskega rodú, praznuje se te dni slovesno spomin naših blagovestnikov, in v duhu se nekako vsi vdeležujejo slavnosti, ki se povodom slovanskih romarjev vrši v bližini sv. očeta papeža. Praznovanje sv. Cirila in Metoda, dragi moji! tudi na nas ne sme ostati brez upliva. Ono naj nas opominja dolžnosti, ki jih imamo do rimskega papeža. Kako to, vam želim zdaj razložiti.

* * *

Iz življenja ss. apostolov Cirila in Metoda vemo, v kako tesni zvezi in sinovski vdanosti sta bila pred 1000 leti s tedanjimi papeži, namestniki Kristovimi.

a) Sv. apostola Ciril in Metod sta vsakratnega rimskega papeža spoštovala, ljubila ter mu bila zvesto udana... V njijunem životopisu¹ beremo, da sta tudi sama srčno želela priti k sv. očetu ter mu naznaniti, kako sta s pomočjo božjo delala v vinogradu Gospodovem med Slovani, prepričati ga, kako se njijuna vera skozi in skozi vjema z učenjem rimske cerkve, osvedočiti ga o spoštovanji in vdanosti njijuni k sv. stolici in si konečno izprositi naravnost od namestnika Kristovega cerkveno poslanstvo med ljubljenimi Slovani... Njijuno potovanje l. 867 v Rim... Ciril umrje...

Isti vzvišeni duh sinovske ljubezni je tudi na tisoče slovanskih romarjev vzdignil proti večnemu mestu. Kaka čast stopiti pred obličje samega namestnika Kristovega!...

In mi, ki ne moremo osebno tja?... Zavedajmo se svoje dolžnosti! Rimski papež je duhovni oče vsega krščanstva, ki res ljubeznjivo skrbi za vse vernike, pa tudi za posamezne (v posebnem slučaju)... Zavoljo njegove najvišje časti na zemlji — ali mu nismo dolžni spoštovanja... Zavoljo njegove vzvišene službe ali stanu ljubezni in zvestobe?...

Pravi vernik vselej spoštljivo o njem govori, poteguje se zanj, ako brezverni sedanji svet v svoji slepoti napada njegovo čast... Zavedajmo se, da to dolžnost naklada Bog sam. Primeri Sirah 7, 31. — Luk. 10, 16. — I. Tim. 5. ...

b) Sv. brata Ciril in Metod sta v rimskem papežu spoznavala najvišjega nezmotljivega učenika... Prvo potovanje obeh...

¹ Dr. Bilý: »Slov. apostola«, str. 21.

Metod l. 870 drugič pred papežem Hadrijanom II. ... Tretjič l. 880 pred Ivanom VIII. — Lahko sta se opravičila sv. blagovestnika, kajti njihuna vera je bila čista kakor zlato solnce. Vse svoje naredbe, ki sta jih potrebnje spoznala za prosep sv. vere med slovanskimi rodovi, sta razodela, razložila najvišjemu učeniku in pastirju, kateremu je Kristus sam dal oblast čez vso čredo; od njega sta si izprosila potrditve ter jo tudi prejela ... v vsem sta bila njemu pokorna.

Enako sinovsko pokorščino skazat šli so tudi slovanski romarji sv. očetu Leonu. Pastirji in ovčice so pred njegovim prestolom slovesno izrekli: da je Leonova vera njihova vera, da jih je ta mila zvezda pripeljala pred njegovo obličje, da v tej veri katoliški želé živeti in umreti.¹ (Primeri nagovor vladike Strossmayerja pri slovesni avdijenci slovanskih romarjev).

Vi, dragi kristijani! ste z menoj vred prepričani, da smo rimskemu papežu kot nezmotljivemu učeniku sinovsko pokorščino dolžni v vsem, kar se tiče verskih in dejanskih (nравnih) naukov; da smo dolžni ubogati vse, kar on v svoji previdnosti in modrosti odloči kot potrebno in koristno za dušni blagor in lepi cerkveni red ... Primeri Hebr. 13, 17. ... In ali ni ravno nas Slovencev največji ponos in naša čast, da te sinovske vezi nismo raztrgali nikedar! Tako je zdaj ... tako bodi, »dokler slovenski rod — ima po zemlji hod« ...

c) Kdo bi dvomil nad tem, da sta sv. brata kakor za prosep sv. vere med svojimi ljubljenimi spreobrnenci tako tudi za blagor sv. stolice presrčne molitve pošiljala pred tron milostljivega Boga, ki jima je bil odkazal tak širen delokrog? Gotovo sta hvaležno molila za sv. očeta, pri katerem sta v svojih bridkostih in mnogih nasprotovanjih našla uteho, zaščito in pomoč ... Kako je moralo njihuno srce sv. veselja poskakovati, ko je sv. oče Hadrijan II. odobril slovanske bogoslužne knjige, jih sam položil na altar ter slovanski jezik povzdignil med svete jezike. Štiri dni so se obhajale sv. skrivnosti ... koliko molitev je puhtelo proti nebu za blagor sv. cerkve, sv. rimske stolice, za domače vernike? ...

In ali se ni v preteklih dneh pred obličjem Leona XIII. nekako ponavljal oni sijajni prizor pred tisoč leti? Sv. očeta so obdajali nasledniki ss. Cirila in Metoda in njihuni učenci, slovanski škofje ter njim podvrženi duhovniki. Slovesna štiridnevna se je praznovala, kakor takrat, in skoro na istem mestu, kakor takrat, v istem jeziku. Koliko molitve se je pošiljalo proti nebu za blagor sv. cerkve, katera vse svoje narode objema z enako ljubeznijo ... Za sv. očeta Leona, kateri je s svojim bistrim očesom zapazil, kje posebno še bijejo zanj sinovska

¹ Ob sprejemu slovanskih romarjev v Ljubljani pravil je izdajatelju te knjige neki Malorus sam, da rusinski metropolit Sembratovič pelje mnogo svojih Rusinov seboj še posebno zbog tega, ker so jih od neke strani črnili, kakor bi ne bili pravoverni ter se preveč nagibali k pravoslavju.

sreca, ... ki vidi, kaka vzvišena naloga v prospeh sv. vere še čaka čilih, nepopačenih slovanskih rodov. ...

Dobro je delo njegovemu očetovskemu srcu, ko ga je obdajala tolika množica zvestih sinov ... V svoji ječi, bridkosti čutil se je potolaženega ... (Primeri odgovor Leonov slovanskim romarjem ...)

O vas, dragi moji! sem prepričan, da že od nekdaj radi molite za sv. očeta, rimskega papeža. Ta dokaz otroške ljubezni — ali se ne razodeva posebno sijajno v zadnjih desetletjih, odkar so sovražniki sv. rimskemu stolu prizadeli toliko bridkost; odkar je sv. oče jetnik v svoji lastni hiši. Duh prvih kristijanov, ki so molili za Petra v ječi (Dj. ap. 12.), prešnil je v sedanjih dneh vse prave vernike ... To je tudi naša dolžnost. On, sv. oče kot veliki mašnik moli za nas ter blagoslavlja nas in naše imetje ... tudi mi se ga hvaležno spominjajmo ... podpirajmo v njegovi težki, apostolski službi ... Primeri Rimlj. 15, 30. ... 2. Tes. 3, 1. ...

d) Naša apostola sta bila našla imeniten zaklad, truplo sv. mučenca papeža Klementa. Po vseh apostolskih potih nosita seboj te svetinje, dokler jima ni bilo moči priti do glavnega mesta krščanstva. Tjekaj dospevši izročita sv. ostanke Hadrijanu II., dragoceni ta dar položita predenj ter razveselita njegovo očetovsko srce.

Tudi slovanski romarji poklonili so sv. očetu lep dar, kar so verniki v svoji ljubezni zložili ... Zlat slovanskega velikaša, kakor vinar ubožne ženice nahaja se na altarji krščanske požrtvovalnosti ...

Nikjer med verniki po Slovenskem klic višjih pastirjev ni ostal brez odmeva. Tudi naše zbirke se nahajajo v Vatikanu ... Vsak kristijan naj, kolikor utrpi, kadar nas milostljivi škof povabijo, položi za potrebe sv. očeta. Saj mi vemo, da tega ne rabijo le zgoli za svojo osebo, nego sploh za razširjanje sv. vere med raznimi narodi, ki še žal! tavajo v temi nevere in malikovalstva. Petrov novič ... Bratovščina sv. nadangelja Mihaela ... Primeri I. Korinč. 9, 14. ...

* * *

Tako tedaj praznovanje ss. slovanskih verovestnikov tudi pri nas ne bo ostalo brez sledu. Cerkveno in narodno praznovanje naj vnema naša srca v ljubezni do sv. stola in do mile naše domovine ...

A. R.

XIV.

Zakaj in kako častimo slovanska blagovestnika.

Za obletnico prvega splošnega praznika ss. Cirila in Metoda.
2. julija 1882.¹

»Hvalimo sloveče može in naše očake
v njih rodovinah... ker so dajali z močjo svoje
modrosti ljudstvom najsvetejše nauke«.

Sirah 44. I, 4.

a) Iz začetnih besed, katere sem vam ravnokar izgovoril, lahko sklepate, da vam ne kanim danes razlagati nedeljskega evangelija ali pridigovati sploh na podlagi njegove tvarine, temveč da želim vaš pogled danes obrniti na sloveče može in naše očake, ki so vredni hvale, časti v svojih rodovih. In kateri so ti možje? Veste že, da od lanskega leta naša mati katoliška cerkev po dobrotljivem ukazu sv. očeta Leva XIII. 5. julija po vsem krščanskem svetu obhaja praznik slovanskih blagovestnikov ss. Cirila in Metoda. To sta sloveča moža, katerima se po pravici slava poje ne le pri Slovanih, temveč tudi pri vseh drugih narodih; in njima se največje česčenje spodobi, ker ju je Bog sam povelical in se že 1000 let kot svetnika v nebesih veselita ter molita za človeški rod.

b) Ako je sploh kristijanu dolžnost, svetnike, katerih spomin katoliška cerkev obhaja, častiti ter se seznanjati z njihovimi čednostmi in blagimi dejanji, zato da bi jih mogel posnemati: koliko bolj je katoliškemu Slovencu potrebno in koristno, podučiti se o zaslugah in neumornem delovanju ss. bratov Cirila in Metoda, ki se po vsej pravici moreta imenovati »naša očaka«. Kolikor bolj bomo njuno življenje spoznavali, toliko bolj bo rastlo tudi naše spoštovanje in ljubezen do nju, toliko rajši ju bomo posnemali ter ju goreče častili. V to želim tudi jaz danes nekoliko pripomoči, ko vam odgovorim na dvojno vprašanje:

a) Zakaj naj častimo ss. Cirila in Metoda?

b) Kako naj ju častimo?

To podam za vezilo ss. apostoloma, sebi in vam pa v spodbudo in dušno korist.

I.

Po vsem svetu znani škof jugoslovanski Josip Juraj Strossmayer je lani pri grobu sv. Cirila v cerkvi sv. Klementa v Rimu o prvem splošnem prazniku ss. blagovestnikov slovanskim romarjem govoril iskrene besede: »Narod, ki ne slavi svojih zaslužnih mož, ni vreden, da živi. In če

¹ Večinoma iz »Danice« 1882 I., št. 28 in 29.

imamo mi Slovani koga častiti, moramo častiti posebno ss. Cirila in Metoda«. Vprašali bote: zakaj naj ju častimo? Ako bi ne imeli nobenega družega vzroka, kakor tega, da ju je sv. cerkev uvrstila med svetnike, bi že to zadostovalo; ako bi nam pri tem tudi ne bilo znano njuno spodbudno življenje, kakor res o mnogih svetnikih malo vemo ali celo nič ne, vender bi ju spoštovali in častili, kakor nas sv. vera uči, da smo dolžni svetnikom. Ali za ss. Cirila in Metoda imamo še družih vzrokov dovolj, da moramo kar zaklicati z besedami modrega Siraha, rekoč: Hvalimo sloveče može in naše očake v njih rodovinah... dajali so z močjo svoje modrosti ljudstvu najsvetejše nauke!« Dolžni smo torej, da ob kratkem posnamemo vsled teh Sirahovih besed v dveh točkah, častiti naša očaka ss. Cirila in Metoda, ker sta a) Slovanom oznanovala Jezusovo vero in b) jim prinesla pravo omiko.

a) Najvažnejša in najbolj dragocena svetinja, ki se podeli kakemu narodu, je sv. vera. Ako mi Slovani poprašamo, kdo je nam prižgal to zveličansko luč, nam zgodovina odgovori, da med drugimi prav posebno sv. brata Ciril in Metod, ki se ravno zato imenujeta naša blagovestnika.

Rojena sta bila v imenitnem, po večini slovanskem mestu Solunu ob egejskem morji, v prvi polovici 9. stoletja. Oba mladenča je Bog bil obdaroval z velikimi dušnimi zmožnostmi, katere sta pa tudi prav skrbno porabljevala. Višjih vednosti sta si pridobila v Carigradu, glavnem mestu tedanjega grškega cesarstva. Oba sta srčno hrepenela popolnoma se Bogu posvetiti, zato sta se odločila za samostansko življenje, akoravno se jima je v državni službi kazala najlepša prihodnost. Ali Bog ju je odločil za drugo, bolj viharo in težavno življenje — odkazal jima je apostolsko pot krščanskih blagovestnikov med poganskimi rodovi.

Ko sta bila mašnika posvečena, ju je previdnost božja odmenila za tuje kraje, kjer še ni svetila luč prave vere. Cirila pošljejo med Kozare, divji tatarski narod na Krimskem polotoku ob bregovih Črnega morja, kjer z velikim uspehom oznanuje sv. vero, najde sv. ostanke (truplo) tam v pregnanstvu umrlega mučenika papeža Klemenca, katere vzame seboj, in se po srečno opravljeni nalogi vrne v Carigrad. Metod pa je junaškim Bolgarom oznanoval sv. vero, ter na tisoče jih pridobil za Kristusa, pred vsemi njihovega vladarja Borisa.

Ali najimenitnišo nalogo sta ss. brata še le zdaj sprejela. Rastislav, knez na Moravskem, odpravi k carigrajskemu caru Mihaelu III. poslanca s prošnjo, naj mu dá takih učenikov, kateri bi razumeli v domačem jeziku ljudstvu oznanovati krščansko vero. Zavoljo velike pobožnosti, učenosti in zgovornosti sta bila za to odločena ss. Ciril in Metod. In zdaj sta se odpravila na težavno pot med Slovane, katera jima je pa tudi prinesla slavo med narodi, posebno pa neminljivo slavo v nebesih. Preobširno bi bilo popisovati vam vsa njihova dela med

slovanskimi rodovi. Omenim le, da sta z velikim uspehom oznanovale besedo božjo in opravljala službo božjo v domačem jeziku, da so ju vsi umevali. Gredé skozi Panonijo sta si pridobila neštivilno sre, in z nepopisljivim veseljem sta bila sprejeta od kneza in ljudstva na Moravskem. Skoro 5 let se trudita sv. brata in lepo vravnata vinograd Gospodov. — Ali nemškim škofom in misijonarjem je to delovanje mrzelo, zato so jeli sumičiti in obrekovati ss. brata ter ju celó pri rimskem papežu tožiti, da učita krivo vero, da sta razkolnika, ker se je bilo ravno takrat v grški, vzhodnji cerkvi po ošabnem Fociji zasejalo razkolništvo. Zato sta poklicana v Rim opravičit se. Z veseljem se podasta tje, in papež Hadrijan II. se prepriča o njuni pravovernosti, ju pohvali, posveti za škofa ter odmeni za višja pastirja Moravanom in drugim slovanskim rodovom. Ali Ciril zboli ter kmalo umrje v Rimu, kjer je pokopan z največimi slovesnostmi v cerkvi sv. Klementa. — Metod pa se vrne k Slovanom ter razširja kraljestvo božje na obéh stranéh Dunava blizu Drave in Save — po pravici apostol Slovanov.

Kolika sprememba se je zgodila po teh krajih v nekoliko letih! Koder so nedavno stali maliki, zasajen je zdaj sv. Križ, po mestih, trgih in vaséh se zidajo cerkve edinopravemu Bogu na čast. Skoro pri vseh Slovanih odmeva blagi glas evangelija iz ust Metodovih. Delal je med Bolgari, Dalmatinci in Liburnijani, med Karantanci in Panonci, posebno med Moravani in na Češkem. Pozneje se je trudil luč sv. evangelija prižgati na Poljskem, kjer je v Levovu postavil škofijski stol. Od tod je šel, kakor nekateri poročajo, v Moskvo, in je vstanovil škofovski sedež v Kijevu. Skoro bi se smelo reči o ss. bratih, kar piše sv. Pavel o apostolih: »Na vse kraje sveta so doneli njih glasovi in do poslednjih pokrajin (slovanske) zemlje njih besede« (Rim. 10, 18.).

A veliko je imel prestati sv. Metod pri svojem apostolskem delovanji. Po smrti Cirilovi se je vsa burja mnogih sovražnikov vzdignila zoper nadškofa Metoda; veliko bridkega so mu prizadjali, mnogokrat ga tožili celó v Rim, in so njegovo veljavo z lažmi spodkopavali. Zato se je še dvakrat podal v Rim ter se »z močjo svoje modrosti« pred papežem in cerkvenim zborom popolnoma opravičil, da ga je Janez VIII. pohvalil in branil njega in njegove naprave. Metodovi nasprotniki so bili tako zlobni, da so ga v ječo vrgli ter poltretje leto imeli zaprtega. A Metod je iz ljubezni do Jezusove vere vse to voljno prenašal, tolažeč se z naukom Zveličarjevem: »Služabnik ni večji kakor Gospod. Ako so mene preganjali, bodo tudi vas preganjali (Jan. 16.). Blagor jim, ki zavoljo pravice preganjanje trpé, ker njih je nebeško kraljestvo« (Mat. 5, 10.).

In v to večno kraljestvo se je preselil Metod l. 885, 6. aprila na Velegradu.

b) Da pa sta mogla ss. brata tako uspešno delati in toliko duš pridobiti za sv. vero Jezusovo, pomagalo je zlasti to, ker sta oznanovale

besedo božjo narodom v domačem jeziku. Sv. apostola sta Slovanom prinesla tudi pravo omiko, oprto na vero, brez katere prave omike ni. Resnične izobraženosti ljudstvo doseči ne more, dokler ne pozna edino pravega Boga; ljudstvo, katero se klanja gluhim in mutastim malikom, katero pada na obraz pred gnjusnimi izdelki iz kamna ali lesa, ne more se imenovati izobraženo, razsvetljeno, omikano. Zato sta se sv. brata resnobno pripravljala na sv. poklic: Slovanom prinesiti pravo, krščansko omiko. Morala sta znati slovanski jezik, katerega sta še od otročjih let govorila kot lepo dedščino svoje slovanske matere; ker pa vsako višje izobraženje človeško zahteva tudi pisanje, spoznata ss. brata, da se jima bo le tedaj posrečilo doseči vzvišeni namen, ako se jima pogodi izmisliti slovanskim glasom primerna znamenja. In bistra glava Cirila sestavi na podlagi grških pismenk slovansko abecedo (azbuko), kar je na videz majhna stvar, a kdor pomisli, da k občno narodovskemu življenju gre tudi pismo, spozna, kakošno dobroto nam je učinil sv. Ciril. Takoj sta se lotila tudi prestavljanja ss. evangelijev in listov, kar se najbolj potrebuje. To se je godilo od l. 855—863. Neumorno sta tudi sestavljala knjige, ki so se posebno rabile pri službi božji in so podpirale druge bogoljubne vaje. Oboje, pismenke in knjige, sta sestavila tako odlično, da si skoro ni misliti, da bi ju milost božja v tem obziru ne bila posebej razsvetljevala.¹ Gledé na to pač moremo reči s Sirahom: »dajala sta z močjo svoje modrosti ljudstvom najsvetejše nauke«.

Visoko izobražena moža sta spoznala, da je slovanski jezik za kulturo sposoben prav tako, kakor grški in latinski, in res, še dandanes ne morejo jezikoslovci prestopiti ni jedne stopinje brez staroslovenščine. Ciril in Metod sta naslanjala vso omiko, ki sta jo širila med ljudstvi, na vero, položila sta prve slovanske knjige na grob sv. Petra, in s tem je dobil slovenski jezik ono predpravo v bogočastji, katere nima noben drug evropski jezik. Naš jezik je po papežu Ivanu VIII. prištet med svete in to nam služi na čast. Sv. apostola nam kličeta iz nebes: Kdor vam hoče vzeti jezik, on vam hoče izrovati tudi vero iz srca! Na taki način sta ss. brata Slovanom odprla vrata k pravi omiki. V cerkvi in v šoli, sama in njuni učenci so vedoželjni čedi bistrili um, blažili srce, da so vraže in malikovalske zmote zginjevale; čednost, prijaznost in bratovska ljubezen se vedno bolj širila — in so Slovani stopili v krog omikanih narodov.

Če vse to premislimo, moramo pač z veselim srcem klicati: Hvalimo sloveče može in naše očake v njih rodovih! Kako pa naj to razodevamo, kako naj jih častimo?

II.

Kako naj častimo naša apostola ss. Cirila in Metoda, nas podučuje deloma sv. apostol Pavel (Hebr. 13, 7.) rekoč: »Spominjajte se svojih

¹ cf. Strossmayer v svoji pridigi ob tridnevnicu v Rimu.

prednikov, ki so vam govorili besedo božjo: »glejte konec njihovega življenja, posnemajte njih vero.« Vse je na tem, da si srečen konec pribojujemo, taki konec, kakoršnega zdaj občudujemo na svojih blagovestnikih. Če pa hočemo to, tedaj

a) posnemajmo njuno vero, čislajmo sv. katoliško cerkev. Če sta ss. apostola darovala vse moči duha in telesa, pobožnost in modrost, zdravje in življenje v to, da bi naše pradede pridobila za vero Jezusovo ter jih ohranila v edinosti z vidnim poglavarjem sv. cerkve, z rimskim papežem, kateremu je bil ravno takrat na vzhodu razkolni Focij odpovedal pokorščino in jih tako mnogo za seboj potegnil v razkolništvo: nas to spodbuja, da se mi vse dni svojega življenja trdno in nepremakljivo držimo tiste vere, tistih »sv. nauk, katere sta nam dajala z močjo svoje modrosti«, in da se toliko pristrčneje oklenemo njega, katerega je Gospod postavil za svojega namestnika, da vlada in vodi sv. cerkev. To, dragi poslušalci je pač najboljši spomin in najiskrenejša zahvalnost, katero moremo skazati našima apostoloma. Sv. Cirila in Metoda prav ne časti, kateri se za sv. vero malo zmení, kateremu razširjanje in povečanje katoliške cerkve ni mari. Ss. bratov ne posnema in ne časti, kdor se ne poteguje za razcvet sv. vere, kateri je ne zagovarja, ako jo drugi zaničujejo, in si ne prizadeva, da bi se njeni vzvišeni nauki v vse javno življenje vpeljali in spolnovali. Iz življenja ss. blagovestnikov vemo, kako sta se že v Carigradu zoper nasprotno modrijane potegovala za čistočo sv. vere, kakor tudi vpričo poganskih velikašev med Kozari; in kako sta za-njo delala med slovanskimi rodovi in koliko zbog nje trpela, slišali ste nekoliko že prej. Najslabše bi tisti častil sv. brata, ako tudi sicer spoštljivo izgovarja njuni imeni, kateri ne živi po naukih sv. vere in zapovedih katoliške cerkve, kajti ravno tiste resnice so in tista povelja, katera sta ss. Ciril in Metod našim pradedom oznanovala. Zapišite si torej, ljubi kristijani, globoko v srce verske resnice, poslušajte svojo mater katoliško cerkev, vbogajte vselej glas sv. očeta, rimskega papeža, da se bodo tudi nad vami spolnile besede, katere cerkev moli o ss. Cirilu in Metodu (ant. ad Bened.): »V svetosti in pravičnosti so služili Gospodu vse svoje dni; zato jih je z obleko veličastva ogrnil Gospod Bog Izraelov«.

b) Zvesti častilec ss. Cirila in Metoda si prizadeva pospeševati pravo omiko med svojim narodom, omiko zastavljeno na vero in čednost. Kakor sta naša očeta Ciril in Metod z veseljem podučevala naše pradede, divje šege in grde razvade med njimi zatirala ter jim olikovala in blažila um in srce; tako po njunem zgledu skrbimo tudi mi za omiko in zdrav napredek med ljubljanim narodom slovenskim. Prva vednost, ki nadkriljuje vse druge, je spoznanje Gospoda Boga in tega, kar nam on zapoveduje; ako to imamo, se lahko zveličamo, in na tem je končno vse ležeče. Zato si skušajmo sami to znanje pridobiti s tem, da radi poslušamo pridige in krščanske

nauke, da radi prebiramo bogoljubne bukve, sosebno življenje svetnikov, ker si iz njih povzemamo za-se najlepše nauke in čednosti. Pa tudi drugim pripomagajmo k večji omiki — stariši svojim otrokom in podložnim, da jih radi in vestno pošiljate v krščanske šole, pa tudi sami spopolnujete, kar se v šoli ne doseže; da posebno pazite na lepo vedenje; vse surovosti in neotesanosti pa odstranujete. — Ker je pa prava omika mogoča le na podlagi domačega jezika, zato se potegujmo vselej in povsod za svoj slovenski jezik, da povsod dospé do svojih pravic zdaj, ker je že pred 1000 leti užival največjo pravico in čast, da se je celó sv. maša v njem opravljala in se še dandanašnji obhaja med nekaterimi Slovani. Kdor zaničuje svoj materni jezik, kogar je sram spoznati, da ga je rodila slovenska mati, kdor meni, da se človek mora omikovati le v ptujem jeziku in duhu — tisti pač ne časti sv. Cirila in Metoda, tisti pač njima nasproti ravná, kajti onadva, po Duhu božjem razsvetljena, sta najboljši spoznala, da se morata ozirati na ljudstvo in njegove razmere; zato jim nista vsiljevala takrat sploh navadnega grškega jezika in grških šeg, temveč še sama sta vse svoje moči posvetila slovenskemu jeziku in njegovemu razvitju; slovansko zemljo sta si izvolila za svojo drugo domovino, ker ju je božja previdnost tje pozvala, in za njeno čast in slavo sta delovala vse svoje življenje. Ali nam ta svitli zgled glasno ne kliče, da naj tudi mi svoje moči posvetimo svoji domovini, katero nam je Bog odkazal, in delamo vsak v svojem stanu za njen blagor in njeno slavo? Posnemajmo ss. Cirila in Metoda, naša apostola, misijonarja, učitelja, odgojevalca, s tem ju bomo najbolj častili in deloma se bodo smele tudi na nas obrniti besede sv. pisma, ki njima veljajo: »Kateri jih veliko podučujejo v pravici, (in drugi pravi vednosti) se bodo svetili kot zvezde na večne čase« (Daniel 12, 3.).

c) Ko pa tako sebe in svoje bližnje vtrjujemo v sv. veri in pravi omiki, kateri sta nam ss. brata zapustila, ne pozabimo tudi svojih slovanskih bratov, kateri žive še izven cerkve Jezusove, tavajo še v zmotah in krivoverstvu. Posnemajmo sv. blagovestnika, ki sta za vse Slované enako gorela, da bi vse pripeljala v edinozveličalno rimsko-katoliško cerkev. Od jadranskega morja preko balkanskega polotoka tja čez širne planjave ruskega carstva prebiva še čez 50 milijonov razkolnikov ali starovercev, katerim so še zaprti zakladi in milosti Jezusove cerkve, od katere so se nesrečno ločili že pred več stoletji. Kaj pa moremo za njih zedinjenje storiti? — Misijonarji potujejo v daljne kraje in veliko pretrpé, da prineso sv. križ in nauk ter milosti njegove malikovalskim divjakom. Spomnite se le naših slovenskih misijonarjev: Baraga, Knobleharja, Pirca i. d. Tega Bog od nas ne tirja. Pač pa to lahko pospešujemo z molitvijo. Saj nam Jezus sam obeta: Prosite in bote prejeli, da bo vaše veselje dopolnjeno (Jan. 16, 24.). In ravno v ta namen je pred 30 leti (1852, 12. maja) knezoškof Slomšek ustanovil bratovščino ss. Cirila in Metoda in Pij IX. jo je z odpustki obdaroval.

Pristopimo torej k tej bratovščini ter molimo za zedinjenje vseh razkolnikov, kar tudi sv. oče Leon XIII. gorko priporoča. Dolžnosti so kaj lahke.

Ako pa kateremu denarne razmere dopuščajo, naj kaj podari za slovanske misijone in katoliške naprave med ločenci, sosebeno v novopridobljenih naših deželah, Bosni in Hercegovini, za kar je ravno zdaj prilika, ko naš rojak kanonik dr. Anton Jeglič milodarov prosi za sirotiške vstanove in šole, iz katerih se bo krščanska omika z božjo pomočjo širila med raznoverskimi prebivalci onih dežel. — Tako glejte, lahko tudi mi apostolsko delo opravljamo, — pa se smemo zanašati tudi apostolskega plačila, ako pomagamo dušam k zveličanju. Saj sv. Gregor uči: »Noben dar ni Bogu prijetniši, kakor gorečnost za duše«.

d) Pa tudi doma, v glavnem mestu slovenskih dežel, imamo priložnost ss. Cirila in Metoda počastiti ter jima vsaj nekoliko skazati hvalenost za vse dobrote, katere smo tudi mi sprejeli po slovanskih blagovestnikih, ki sta nedvomno potovala tudi po naših krajih in memogredé učila naše pradede. Že lani o tem času so milostljivi knezoškof v navdušeni besedi priporočili posebno čiščenje ss. bratov ter so premodro določili, da se pri novi cerkvi Jezusovega presv. Srca postavi posebna kapelica z altarjem ss. Cirila in Metoda, in ob enem so prosili vernike, naj bi jo zališali z milimi darovi. Odtiraj si torej nekatere solde in jih podari sv. Cirilu in Metodu za vezilo o drugem njunem prazniku. Ss. apostola, tako blizu pri Srcu Jezusovem, ti bota izprosila, da boš dober katoličan, in vsled tega dober slovanski rojak in državlján. — Da se bote svojih največjih blagovestnikov ložje spominjali, vam krščanski stariši, s slavnim škofom Strossmayerjem svetujem, dajajte svojim otrokom pri sv. krstu med drugimi lepimi in častitljivimi imeni tudi imena ss. Cirila in Metoda. Res je vsako ime svetnika lepo, a vender se spodobi, da dajemo novorojencem radi tudi imena tistih svetnikov, kateri so naše pradede pridobili za sv. Jezusovo vero ter jih prerodili za nebesa. Taki so: ss. Ciril in Metod, sv. Marko, sv. Mohor, sv. Fortunat, sv. Maksimilijan, sv. Jeronim, sv. Modest, sv. Rupert... Potem si naj pa tudi na vso moč prizadevajo po njih svetlem zgledu živeti ter si prislužiti krono nebeško.

* * *

Prepričali ste se, dragi moji, da imamo vzrokov dovolj častiti ss. Cirila in Metoda, pa da imamo tudi dosti načinov in priložnosti, v katerih moremo dejansko skazovati to čiščenje. Zato poslušajmo modrega Siraha: »Hvalimo sloveče može in naše očake v njih rodovinah, ker so dajali... najsvetejše nauke.« Te njune najsvetejše nauke si hočemo v srce vtiskati ter se zvesto po njih ravnati, da bomo koristili sebi, svojemu bližnjemu, posebno pa svojim slovanskim bratom, da bomo tako z Jezusovo krvjo odrešene duše reševali in zveličali. S

toliko večjim veseljem bomo to storili, ker vemo, da nas v tem podpirata sv. blagovestnika, katerima se nikdar ne pozabimo priporočati. Zdihnimo danes in mnogokrat v življenji:

Sveta brata Ciril-Metod,
Prosita za slovanski rod!

Anton Žlogar, mestni kapelan.

XV.

Sv. Metod nas uči zvestobo v spolnovanji stanovskih dolžnosti.

Govor dné 6. aprila 1885.

Neprestrašen stopil je sv. Peter med judovsko ljudstvo, oznanujoč mu Kristusa križanega, očital je judom njih hudobijo, ter jih opominjal k pokori in veri v našega Zveličarja. To ste slišali, ljubi kristijani, v današnjem listu. Kakor sv. Peter med judovskim ljudstvom, jednako je deloval v vinogradu Gospodovem tudi oni svetnik, čegar smrtnega dné se danes spominjamo, namreč sv. Metod, apostol Slovanov. O njem vam hočem danes nekaj izpregovoriti. Pokazati vam želim:

1. Kako je sv. Metod vestno in zvesto izpolnoval svoje dolžnosti.

2. Kako tudi mi zvesti bodimo v izpolnovanji svojih stanovskih dolžnosti.

* * *

1. Kakor moder gospodar vsakemu svojih ljudi odloči pripravno delo po njegovih močéh in zmožnostih, jednako tudi Bog odločuje vsakemu delo po njegovem stanu, ter mu tudi podeli lastnosti, ki so mu v to potrebne. To vidimo tudi pri sv. Metodu. Poklical ga je Bog ljudstvu za učenika. Dal mu je pa tudi modrosti, ki je toliko potrebna vsakemu, in še posebno verskemu učitelju, apostolskemu možu.

Sv. Metod je pa tudi sam sodeloval z Gospodom: porabljal je svoje duševne moči, ter jih razvijal. Skrbel je tudi sam po svoji moči, da se je dobro pripravil za visoki poklic, za kateri ga je bil Bog namenil.

V Saloniku, svojem rojstnem mestu, se je pridno učil različnih jezikov, grškega in latinskega. Ko je bil dorastel, dobil je imenitno službo. A pozneje jo je pustil, ter se odločil za duhovski stan, podal se je na goro Olimp, ter stopil tû v samostan. Pozneje pa je bival v samo-

stanu Polihromu. Tù je molil, ter se učil in vadil v različnih vednostih, ki so bile njegovemu stanu in opraviu primerne in potrebne.

Tudi nam je Gospod odločil vsakemu poseben stan, dal nam je lastnosti, iz katerih se lahko sklepa za kak stan nas je Bog odmenil. Vsakdo naj torej skrbno premišluje, moli in prosi vsegavednega Boga: naj mu dá izpoznati, v kakem stanu ga hoče imeti. Pripravlja naj se skrbno na prihodnji stan, ter tudi pazi: da si prisvoji potrebnih vednosti in lastnosti zanj. Pa žal! kako lahkomiselni so večkrat ljudje v ti reči, ko gré za volitev svojega stanu. Tù gledajo ljudje večkrat na vse druge reči, samo ne na to: ali mi bode mogoče v tem stanu izveličati neumrjočo dušo!

In kako nemarno se pripravlja mladina za svoj stan! Kako bode tak mlačnež in lahkomiselnik pozneje pošteno živel, če se prej ni oskrbel za moška leta. Kako bode opravljal svoja dela, če jih ne zna. Nespametna mladina sili v zakonski stan, a ne skrbi, da bi se prej podučila v krščanskem nauku, ne živi po krščansko v mladih letih: kako bodo taki pozneje dobri roditelji, vestni izgojitelji svojih otrok, kako bodo skrbni gospodarji, dobre gospodinje. Mladi ljudje — berači — silijo v zakon, da-si nimajo družega, kot prazne roke. Izgovarjajo se: bo že kako, bo že Bog dal; vsaj se tudi drugi le na roko jemljó! Kaj to! A za to jim ni mari, da bi si kaj prislužili, pritrkali, prihranili v mladih letih. Prijetno življenje, lepa oblačila, gizdavost, raji in razveseljevanja — to jih skrbi — drugo pa ne! »Bo že kako« si mislijo: »Saj človek je le jedenkrat mlad«. — Kako bode neki Bog dal takim srečo v zakonu! Brezvestni, samogoltni roditelji včasih silijo v zakon otroke, vsiljujejo jim osebe, s katerimi naj bi se zavezali za celo življenje: kako morejo biti taki zakoni dobri: če se gleda bolj na bogastvo, nego na dobre lastnosti zaročnikov? ... Bog noče nesrečnih zakonov. — Če se človek sili v take zaveze, kriv je sam svoje nesreče, ki ga pozneje zadene. Vsak je svoje sreče kovač. — Rokodelec ne gleda, da bi se izučil v svojem poslu; kako bode dobro delal, kako se branil krivičnosti. Posli gredó služiti, a ne umejo svojih opravil: kako jih bodo opravljali vestno in zvesto.

Nauk: Mladini je ostra dolžnost, da se uči, pridno uči, da ne zamuja naukov, potrebnih za prihodnji stan; da ne zadene stanú na ramena, če vidi, da ni zanj; da si izbira stan z resnim prevdarkom, da se z molitvijo — z Bogom nanj pripravlja. Glej sv. Metoda.

2. Sv. Metod je pozneje tudi zvesto opravljal dolžnosti svojega stanu. S svojim bratom sv. Cirilom prehodil je mnogo sveta. Povsod, kamor je prišel, razširjal je nauk sv. krščanske vere. Podal se je najprej h Kazarjem ter jih učil. Pozneje pa gré poklican od kneza Rastislava v slovenske dežele skozi Ogersko na Moravsko. Z veliko gorečnostjo loti se sv. apostolskega dela. S pomočjo bratovo in drugih učenih mladeničev in mož ustanovi učeno slovansko družbo, in prelaga s pomočniki boguslužbene knjige na slovanski jezik.

Trudil se je, da bi vpeljal božjo službo v slovanskem jeziku, in bi širil omiko in učenost po slovenskih deželah. Izvolil si je res pripraven pripomoček v dosego svojega blagega, vzvišenega namena.

»Bili so radostni Slovani,
Zaslišavši presladki glas:
Beseda materna naznani,
Nebeških čudežev jim krás!«¹

In koliko je sv. mož prestal v dosego svojega sv. namena! Koliko težav na potovanji! Trikrat moral je v Rim pred papeža, da mu opraviči svoje delovanje. Mislite si: kaj se to veli — potovati iz Moravske dežele v Rim v tedanjih časih! In koliko je prebil preganjanja in obrekovanja od strani svojih zopernikov! Celó v ječo so ga bili vrgli, ter ga trapili v nji 2½ leti. Papež sam ga je moral braniti; on mu je bil tolažnik. In svetnik je mirno prenašal, kar ga je zadevalo: pazil je, da je ostal zvest svojemu poklicu.

Tudi nam kristijani! je dolžnost, da skrbno vršimo opravila svojega stanu in to v malem in velikem, da delamo vestno, ne pa na videz, o pravem času in v pravem redu, kakor se tiče. (Efež. 6, 6.) Le, kdor je v malem zvest, postavi ga bo Gospod čez veliko. Če rasto darovi, raste tudi račun od njih. (Sv. Gregor).

Nezvestoba v stanovskih opravilih je mati vsega hudega na sveti. Vsaj je znana pravljica: Kako so se bili udje sprli, da niso hoteli več služiti želodcu. A zbog tega so udje sami opešali in otrpnili. (Prim. Agripa o želodcu.) Tako se godi povsod, kjer ni prave zvestobe. Če roditelji ne vzgajajo otrok v strahu božjem, mora se pomnožiti druhal hudobnežev. Poznam mater, ki je hodila kregat se z učiteljem, duhovnom: če je kaznoval njenega ljubčka, jedinega sina. A zdaj ta njeni ljubček že par let tiči v zaporu v Gradišči. Tako znajo, tako delajo nekateri zaslepljeni stariši! — Gospodarji in gospodinje ne gledajo na svoje posle, nego dovoljujejo jim vso prostost, češ: »Kaj meni za to, vsaj niso moji«. Ali pa: »Vsaj ima pamet, ima leta, sam naj gleda!« Vsled take brezobzirnosti ali potuhe množi se število malopridnih hlapcev in dekel. — Deželska gosposka mora skrbeti za časno blaginjo svojih podložnikov, mora skrbeti za red in mir med njimi. A če je ta nemarna, ter ne izpolnjuje svojih dolžnosti, prizanašajoč hudobnežem: postajajo kmalu ječe pretesne. To vidimo posebno dandanes, ko se toliko govori in piše o takozvanem človekoljubji, češ: saj je tudi potepuh vender le človek, ne smemo prehudo postopati s hudodelcem. A trebalo bi jim reči: Potuha še ni rodila nikdar kaj dobrega; če hoče biti kdo spoštovan kot človek, naj se vede tudi kot človek! Koliko imajo svetni oblastniki, župani in drugi dandaneš na vesti zbog tega? Vsaj ni treba daleč hoditi, pogledjmo v domačo občino, sosesko! Jednako, če so n. pr. duhovni premehki, če

¹ Zlati Vek str. I.

se bojé zameriti ljudem, ter jih ne svaré, kadar bi bilo treba, taki so podobni »psom, ki ne znajo lajati, ko vidijo tatu«. Kako hitro umira vera. Kako še bolj spačen postaja svet. (Gl. Ecehij. 12, 18—23.) Pravi duhoven se ne smé bati zamér pri ljudeh, nego mora gledati na to, da izpolnuje svojo dolžnost! Si hominibus placerem, servus Dei non essem itd. Če so mene preganjali, bodo tudi vas! dejal je Kristus. Učenec ni več od učenika, hlapec ni več od gospodarja! Vsaj to vé duhoven že tačas, ko nastopa ta stan, vé da ga čaka težavna trnjeva pot.

Poglejmo še v druge stanove! Gospodar ne pazi na svoj dom, rad se klati po krémah, brati se s pivskimi tovariši; kmalu pride hiša v nič. Zato pa

»Oj kmetič ohrani pošteno srcé,
Oj vari krivice, pijanosti se,
Ne hodi mi v kréme, ne hodi kvartat,
Ne daj se golj'fivim tovaršem speljat'!

Gospodinja je vnemarna pri svojih delih, je potratna, nečimurna — ona, ki naj bi tri vogle hiše vzdržavala — sama podira hišo ter razsipa imetje. — Hlapec le jedenkrat prav ne oskrbi živine, in ves hlev pride v nevarnost. Dekla ne gleda na majhino iskro in lahko nastane velik požar. — Zidarji, tesarji nezvesto delajo: podirajo se železnice, mostovi, hiše, cerkve! Še ljudje se ponesrečujejo. In koliko škode! Vsakdo bodi-si v tem ali onem stanu, naj gleda, da opravi dolžnosti svojega stanu, in to o pravem času, v pravem redu. Gorjé mu, komur bodo veljale besede: Malopridnega hlapca vrzite v venanje teme! (Mat. 25, 24—30.) Kaj stori kmet-gospodar z nezvestim hlapcem ali deklo? Ali ju bode trpel v svoji službi, ter ju plačeval za njijino lenobo in vnemarnost?! Kaj stori vojvoda z nezvestim vojakom, ki izbeži iz mesta, ter pobegne k sovražniku? Ali ne bode kaznil izdajalca? — Jednako naj se kazni bojé tudi vsi oni, ki sprejmó dolžnosti na-se, potlej pa jim ni mari, da bi iste v dejanji izvrševali. Mnogo ljudij vidimo v raznih službah — visokih in nizkih, a malo najdemo zvestih predstojnikov, marljivih podložnikov: kaj bode iz tega? Nezvestoba je peklenska vratarica! O svojem časi bode Gospod iztegnil svojo roko na take malopridne hlapce: gorjé jim tedaj!

3. Sv. Metod si je izbral svoj poklic. Trnjev bil je njegov stan. Znano je, koliko težav in skrbi je preстал v njem. Obrekovali so ga, preganjali, mnogo svetá je prepotoval, mnogo se trudil v vinogradu Gospodovem. Zares, tudi on bi mogel reči, kakor sv. Pavel (2. Kor. 11, 26.): »Velikokrat na potih, v nevarnostih na vodah, v nevarnostih med razbojniki, v nevarnostih med rojaki... med neverniki... v mesti... samoti... na morji, med lažnjivimi brati.« Vender pa ni tožil, češ: da je on največji trpin, da mu Bog toliko križev nalaga. — Tako delajmo tudi mi: Prej je treba dobro prevdariti, predno nastopiš kak stan. Če pa stopiš vanj neprisiljen, če si ga sam izbral: tedaj pa voljno nosi breme, katero si

oprta! in ne toži, ko te doleté različne nezgode in nadloge; ne toži, da je uprav tvoj stan najtežji. Pomisli, da ima vsak stan svoje veselje, pa tudi svoje trpljenje. Nebes tu ne moremo uživati — teh ni v nobenem stanu; vsaj potlej bi ne trebali drugih pravih nebes. Ne! tukaj je solzna dolina, tukaj se le pripravljamo za nebeško domovino. Pomisli, da stan sam človeka ne osreči, nego le zvestoba in zadovoljnost ž njim. Pomisli: da so tvoji križi morda najmanjši, kakor se je zgodilo onemu, ki si je v spanji križe izbiral, pa je izbral najmanjši križ. In ta je bil uprav njegov križ. (Gl. Veliki nauk, stori dobro 376 str.) Nosi tedaj voljno križe in težave svojega stanú. Vsaj vseh se tako ne moreš ogniti. Ž njimi si uprav nebesa služiš!

4. Pomisli kristijan! kako si živel dozdej ali si se ravnal v ti reči po vzgledu sv. Metoda? Kako ste izpolnivali svoje dolžnosti: očetje in matere! ali ste napeljevali svoje otroke k molitvi in k lepemu bogaboječemu življenju? Ali nisi morda ti družinski oče! popival, zapravljaj zaslužek; tvoji otroci pa so raztrgani okoli lazili in zanemarjeni in lačni; tvoja žena pa ni mogla v cerkev, ker ni imela dostojne obleke? Ali si ti žena! skrbela za hišno gospodinjstvo? Gospodar, gospodinja! ali sta klicala svoje posle k domači pobožnosti? — Kako si delal kmet, kako rokodelc? Kako hlapec, kako dekla, ali po vesti ali le na videz, samo takrat, kadar so ti pazniki stali za hrbtom? Kako si delal ti, podložnik? Kako gospod? Kako župan? Kako oskrbnik? Zanemarjanje dolžnosti to je velik greh, pa ljudje tako radi prezirajo to, malokdaj se teh grehov prav izpovedó. Gorjé nezvestim služabnikom, gorjé slabim predstojnikom (Mat. 24. 48—52.).

Večkrat tožijo ljudje, kako je vedno slabše na svetu: kako so hudobni ljudje, slabi časi. A nobeden se ne spomni, da bi poboljšal samega sebe. Vsak se zanaša le na druge, le na druge vse zvrča. Čir je dejal: »Vsak naj se tako bori, kakor bi zmaga samo na njem slonela, in gotovo premagamo!« — Tudi nam veljá isto! Nič ne pomaga toževanje: vsak naj skrbno, pridno, zvesto, vestno opravlja dolžnosti svojega stanú. Potlej zadobi svet kmalu drugo podobo, nastopili bodo boljši časi. Če bomo tako zvesti v spolnovanji stanovskih dolžnosti, po vzgledu sv. Metoda, zaslišali bomo tudi mi kdaj glas: »Prav dobri in zvesti hlapec, ker si bil v malem zvest, postavil te boim čez veliko: vstopi v veselje svojega Gospoda«. (Matej 25, 23.)

Tešimir iz Goriškega.

XVI.

Ciril-Metodovo delovanje na avstrijskih tléh; njun dar; njuna danes povikšana slava.

O tisočletnici smrti sv. Metoda.¹

Namenjeno govoru ob slovesni Božiji službi Ljubljanske „Katoliške družbe“ v Trnovem, 6. aprila 1885.

Ki jih veliko podučujejo v pravici, svetili
se bodo kakor zvezde na vse večne čase.

Danijel 12, 3.

Čez zemljo se razgrne časih temna noč. Tako brezsvitlobna je ta noč, da hiše ne razločiš od hiše; drevesa ne od drevesa; nobene poti ne najdeš pred seboj. Tujec v tem kraji si na ulici sedaj izgubljen! V globél utegneš pasti, da se ne boš znal dvigniti iz nje; zabresti utegneš v škodoželjno vodovije te reke, ki se pretáka tukaj skozi tako tiho, da ne čuješ njenega valú. — Tu se ti uresničuje pregovor: Noč nikomur prijazna moč! Nikomu dobremu ni prijetna ta noč — le hinavskemu tatu je ugodna tako, da se prikrade lahko, kamor ga vabi srce, ter si nakopiči zakladov, ki ga pa minejo, kakor so bili pridobljeni. Le hudobnež se te temnobe veseli ter upa, da bo njegovo brezbožno dejanje zakrila ta današnja temina, črna kot on sam.

A mislimo si: da je bila odločila Božija milost tako, naj se to črno noč jamejo gibati še naravine moči. Mislimo si, da potres zaziblje to noč zemeljski drob — kakošna groza! Zavreli bi bivalci iz hiš — a kam vun v tej zmešnjavi? — Tu bi jim režal nasproti po potresu nastal nov prepad; a tam bi je razburjena voda zagrniti želela v svoje nenasitljive valove. Kaka strašnoba! — Blažena tu tista roka, ki bi luči zažgala v tem zatemnelem okraji — ljubo luč, da bi videli ljudije, kam jim od tod bežati in kako rešiti si vsaj gôlo življenje. To rešilno luč, zaneteno v pravem trenutku, kako srčno bi jo pozdravljali! — Tisočkrat blažena prižigalčeva roka!

Ko govorim danes o taki grozni temi in o taki blaženi luči sredi nočne temine, spomnil sem vas, dragi moji, tiste neznosne temè paganstva, ko so tavalala ljudstva po krivih potih neznaboštva, ko so zemljo stresale vse sile brezbožnih razvad ter pogrezovale posamesnike v prepade brez dna; ko so cela ljudstva poginjala v teh neukročenih valovih človeškega srca.

¹ Gl. Skupni past. list českých škofův, 1885. — Dr. Fr. Kos, Spomenica 1000letnice Metodove smrti. — S. Rutar, (Kosove Spomenice kritika).

Spomnil sem vas naših blagih prednikov, Slovanov, ki so v mnogo-boštvu preživljali svoje dni — po luči hrepeneč, a sami od sebe ne v stanu si je prižgati.

Usmilila pa se je rahločutnih naših prednikov večna Božija dobrota. Od izhoda sem, od koder se nam zablišči tudi dnevni žar, prišla sta svitlo luč krščanstva nesoč sv. brata Ciril in Metod med Slovane. Posvetila sta s to lučijo edinozveličalne sv. vere v temoto paganstva in v nebeški Kristovi veri se je prerodil slovanski ljud.

Nekoliko iz življenja in delovanja sv. Cirila in Metoda med temi Slovani, ki so živeli na sedanjih avstrijskih tléh in kako velik dar da sta s sv. vero donesla Ciril in Metod našim očetom ter o njuni današnji čas povikšani slavi — naj vam pojasnim danes ta slovesni trenutek. Slednjič zaprosimo v goreči molitvi oba, naj pridobita nam in našemu rodu milosti in blagra od trojedinega Boga.

* * *

Ciril (Konstantin) in Metod bila sta po narodnosti Pólugrka, rojena v 9. stoletju prvi polovici ter sinova imenitnega očeta Leona, senatorja v Solunu.¹ Duhovitega nadarjenja bi bila brezdvombeno dosegla oba svétne slave izvanredno stopinjo. A hrepenela sta po stalnejši nebeški slavi: darovala sta se torej Bogú. — Leta 862 po Kr. r. piše Rastislav, knez moravske države, do grškega cesarja Mihaela III., naj mu pošlje dva oznanovalca sv. vere, da bi na Moravi v materinem jeziku podučevala in krščevala slovansko ljudstvo. Izbrala sta se v to sv. brata Ciril in Metod. Radostno zapustita rodno grško zemljo, hiteč Božijo besedo oznanovat v kraje, jima do sedaj neznane — med naše očete. — Za Kristovo sv. vero namreč se zapusti tudi rod in dežela, oče in mati! — V detinstvu že večša slovanskega jezika, izumila sta moža nove črke za ta jezik ter sta kot naša prva apostola radi tega tudi prva naša učena pisatelja. — Slovane srčno ljubeči papež Hadrijan II. je l. 867 oba brata v Rimu posvetil za škofa. Toda sv. Ciril umrje, komaj škof postal, koj tu v Rimu, 14. februarja 869. leta, star 42 let. Pokopljejo ga v cerkvi sv. Klemenca. — Metod pa se, za veliko-moravskega nadškofa posvečen, vrne iz Rima v veliko-moravsko zemljo. Bogat skušinj in bogat zaslug za sv. vero umrje l. 885, 6. aprilja.

Kakor vé ustno poročilo, pokopali so ga bili na Velehradu z veliko slavo. — Zato je, dragi moji, to sveto mesto Velehrad postalo uprav letos, v tisočnem letu Metodove smrti, predmet tolike časti; zato se bodo v pocesijah zbirali tu v teku tega leta hvaležni Slovani od izhoda in od zahoda; zato bodo z Velehrada odmevale od zemlje do nebes posebno še letos prošnje vernikov s severa in z juga.

Tako sta postala sv. Ciril in Metod apostola Moravski državi.

¹ Oče Grk; mati (menda) Slovanka.

Glejmo na Česko!

Českega kneza Bořivoja je s spremstvom 30terih českih plemičev na dvoru moravskega kneza Svetopolka, ki je bil Rastislavu naslednik, krstil sv. Metod. Potem je s pomočijo slovanskih duhovnikov skrbel Bořivoj, da se je Kristova sv. vera razširjevala in utrjevala na Českem. Kot angelj vere mu je ob tem blagem delovanji bila v pomoč svitla soproga, sv. Ljudmila. Ta dobri izgled českega vladarja in vladarice je uplival tako na bivalce česke dežele, da so se v množicah spreobračali k krščanstvu. Zato se pa sme sv. Metod v resnici imenovati tudi Čehom apostol.

V kratki dōbi štirih let sta rodila Ciril-Metodova pridiga in njun lepi izgled toliko sadú med severnimi Slovani, da je bil večí del Moravske države in tudi večí del českih krajev pridobljen Kristovi sv. veri.

In kako je s sv. apostoloma Cirilom in Metodom do nas Slovencev?

Ko govorim o moravskih in českih pokrajinah ter o delovanji naših apostolov v teh deželah — vzbudilo se bo vsakemu vas, dragi moji, radovedno vprašanje: Kaj pa vemo gledé naše slovenske zemlje o slovanskih apostolih, sv. Cirilu in Metodu? — Ali je zgodovinsko dognano, da sta tudi tu pri nas na Kranjskem osebno oznanovala sv. evangelij? Odgovor: Zgodovinsko utrjeno to danes še ni — a hodeč v Rim sta sv. brata iz veliko-moravskega stolnega mesta Velehrada brezdvombeno šla do glavnega mesta Panonske, Blatograda, kjer je ta čas kneževal Kócelj. Saj je znano, da je prav pri tem knezu in izrekoma še v poznejem času sv. Metod kot panonsko-velikomoravski nadškof bil v posebnem zavetišči. Pot bi ju bila vodila dalje morda skozi spodnje Štajarsko, spodnje Koroško ter Kranjsko deželo od njenega severja do juga. Od tū bi bila šla na Benetke in od tod v vekovito sredotočije krščanstva. — Imamo li za tako njuno potovanje tudi verjetnih prič? Tudi prič navedemo lahko. Razun do danes ohranjenega ljuškega glasu med našim narodom so taki posvečeni svedóki od Morave pa do Jadranskega morija Božiji hrami, sv. papežu Klemenu posvečeni. — Na poluotoku Krimu namreč je z mnogimi verniki v kamenolome pregnan živel in umrl četrti rimski papež, sv. Klemen. In njegove sv. telesne ostanke je na čudovit način dobil Ciril, ko je oznanoval tū Kozarijem sv. vero. Te dragocene svetinje po vsem svojem potovanji, torej tudi skozi Kranjsko, v Rim nesoč — sta verjetno sveta brata Ciril in Metod osebno oznanovala tū med našimi očeti sv. Kristov nauk; slavila sta in našim prednikóm vtisnila v spomin slavnega Kristovega namestnika, mučenca sv. Klementa, ter z darom njegovih sv. koščic sv. Petra nasledniku dokazala verno svojo zvezo s katoliškim Rimom.¹

¹ Govornik je pisal za »Letnik c. kr. realne gimnazije v Kranji; šolsko leto 1871« — o tem nazoru. Dotične besede (na str. 4--6.), ki so tod pozneje prešle v razne vednostne sestavke na Slovenskem in tudi drugod, se glase: »Tudi na pot v Moravo vzameta slovanska apostola svetinje sv. Klementa seboj. Živo vero v sreci, slovenskim

Kakošno dobroto, kako velik dar sta nam torej donesla ta dva slovanska apostola, Ciril in Metod, z edino zveličalno sv. vero?

Vstanovitelj naše sv. vere, Krist, hoče, da tudi le kozarec mrzle vode, darovan iz dobrega srca, ne bode brez plačila. Če se torej lačnemu da grizljaj kruha — kaka dobrota! Če izročiš onemu, ki je izgubil svoto denarja, nekaj malega v prvo pomoč: kakošna to milost! Če zdravnik telesno bolnega izléči — kako znamenito usmiljenja delo! — In če se že mali svetni darovi prejemati morajo s hvaležnostijo srca, kakih hvaležnostnih čutil smo še le sv. apostoloma dolžni za njun nebeški dar;

evangelijem v roci in svetim truplom papeža, ki je življenje dal za vero, na ramenu, spreobračata po vsej poti Slovence, dokler ne dospeta 863 v glavno mesto Rastislavovega kraljestva, v slavni Velehrad. — Po vnetem delu nekaterih let na Moravskem gresta na klic papeža Nikolaja I. l. 867 v Rim. Zopet na tej poti imata svetinje priljubljenega si papeža Klemena seboj. Pisalci življenja svetih bratov trdijo, da je bila njuna pot od Moravske doli kolikor le mogoče skozi same slovenske kraje. Ker je med Slovenci od starih časov že toliko znamenj in cerkvic sv. Klemenu posvečenih, misli se torej po pravici, da so po svetih apostolih spreobrnjeni večidel povsod, kjer sta se s svetinjami mudila, postavljali naši predniki v blag spomin kapelice sv. Klemenu. In tako bi neki ne bilo nemogoče po znamenjih, sv. Klemenu v čast, slediti vso pot naših verovestov z Morave tje do Rima. — Ta hoja naših apostolov mora tedaj znanovana biti s cerkvami sv. Klemena. Je li to res tako? Res! Na Moravskem namreč se nam kažejo starodavni svetišči sv. Klemena v Osvětimanah blizu Velehrada, prečastnega sedeža svetih naših apostolov; in isto tako v Lipovki, mestom pod imenitno Božijo potijo Vranovo. Kako je na Štajarskem, iz duhovskih zapisnikov prav natančno poizvedeti ni. Razvidi se vendar toliko, da vsaj večih cerkvá nimajo sv. Klemenu posvečenih. Na Koroškem pa stoji podružniška cerkev sv. Klemena v Kapeljski župniji (Kapel in Krapfeld). V tem kraju, kjer je od davnih časov že cvetlo krščanstvo, utegnili sta tudi biti svetimi ostanki Ciril in Metod. Kaj pa na Kranjskem? V gorenjski Savski dolini, kraji za naših apostolov nikakor nepoznanem, imamo posvečeno sv. Klemenu podružniško cerkev v Mojstrani, župnije Dovjega; in uprav tako nekatere ure dalje proti jugu nekdanjo farno na Rodinah, sedaj podružniško cerkev Brezniske župnije. V stranski dolini za sv. Joštom je lokalija Bukovštica in pod Kamenikom v Suhadolih, Komendske župnije, podružniška cerkev sv. Klemenu na čast. Koliko pa je pri nas raznih altarijev sv. Klemena (v Idriji stranski altar, kakor tudi v Lašicah pri stari podružnici sv. Trojice) v večih in manjih cerkvah, kako bi to vedel naštevati? V Goriški in Porežki škofiji se ne more najti sledú cerkvam sv. Klemena; blizu Kopra pa, Tržaške škofije, stoji cerkva v slavo sv. Klemenu. — Tako oprti na cerkve, sv. Klemenu v čast, smemo trditi, da so tudi naši očetje v obličje gledali veličastnima apostoloma Cirilu in Metodu. Saj še sedaj ljuški glas kaže močno z mahom zaraščeno kapelico ob cesti iz Mokronoga na Trebelno, (če ni Trebelska kapelica morda iz 13. stoletja. Primeri »Stavbinski slogi«, J. Flis, st. 81.), kjer bi bila sveta brata v Rim gredé opravljala neki sveto daritev. — In kjer jim je, očetom našim, segla pridiga sv. apostolov posebno do srca, postavljali so od Morave doli do Jadranskega morija njima v veselje in svetniku, ki sta ga imela seboj, v poslavljenje znamenje sv. Klemena. Iz znamenja se je dvignila v poznejih letih in stoletjih cerkva in iz cerkvice še veličastnej Božiji hram. — Tako torej so se utegnile začenjati pri nas cerkve sv. Klemenu v čast. Prav temu papežu v spomin, ki sta ga nesla v Rim Ciril in Metod, rabi se že od starejih časov pri nas brezštevilno osebnih, hišinih in rodovinskih imen (Klemen, Klemenec, Klemenčič); in tudi dandanes še, posebno v gorenjski »Dolini«, krščujejo mnogokrat z imenom sv. Klemena. (Gl. Bily-Majciger, »Zgodovina sv. Cirila in Metoda«). — Toliko v gimnazijskem programu 1871. leta.

za nadzemski dar svete vere, te vere, ki je oplemenitila ljudi, ki je preobrazila svet!

Kakošna pa je bila tega krščanstva moč, ki se je med našimi poprej paganskimi predniki razodevala in se kaže še vselej med nami?

Prejemši Kristov sv. krst so se naši predniki navadili rednega ter srečnega življenja. Prišla je, kakor se je godilo drugim narodom, med poprej dušno ter telesno zapuščene Slované s sv. vero tudi olika. — In ko bi nas hotel tako kaznovati Bog, da bi izginila izmed nas ta sv. vera: z njo brezdvombeno izgine zopet težko pridobljena olika in pogreznemo se v novič v barbarstvo nazaj. — Dragi moji, to ni bojazen zastonj! Upamo sicer, da Božijo milostijo ne premine v naših pokrajinah več sv. Kristov nauk — a zagotovljeni biti pa ne smemo, da bi za vselej nepokvarjena morala ostati med nami sv. vera s svojimi darovi. — Zgodovina namreč je osorna priča temu, da najlepše krščanske pokrajine starih časov danes komaj še poznajo Kristove sv. vere čistoto. Spominjam vas le samo v gornji Afriki Hipona, mesta sv. Avgušтина. Kako je s Kristovo sv. vero tukaj še dandanes in kako je v tem staroslavnem mestu z njo bilo pred 15. stotinami let — takrat, ko je tu žaril in žgal ogenj Avguštinovega velikanskega srca ter duha? — Taka, vsestransko prestvarajoča moč je vtisnjena ti sv. veri, ki sta jo vcepila ter razširjala med našimi dedí sv. brata Ciril in Metod.

Sv. krščanske vere moč — ali je ne znamenjuje Božiji njen začetnik, Krist sam, govoreč: »Zakaj resnično vam povem: Če kdo govori tej gori »Vzdigni se in vrzi se v morije« in ne pomišljuje v svojem srci, temuče veruje, da se zgodi, kar pravi — zgodilo se mu bo« (Mark. 11, 23.). — Taka je vsestransko delujoča moč sv. vere, ki sta jo razširjala sv. Ciril in Metod.

Preostaja nam še vprašanje: Ali naj častimo ta dva svoja svetnika le samo mi hvaležni Slovani?

Prvi častilci, se vé, moramo biti mi: tako spodobnost tirja pač jasna pamet. — A edini častilci, dragi moji, ne bomo le mi! — Ne! Glas slave sv. Cirila in Metoda donel bode zares prav posebno v letošnjem letu; a razlegal se bode ta glas ne samo letos, ampak vselej za naprej se bode razlegal po vsem širnem katoliškem svétu na okrog.

Sv. oče Leon XIII. so namreč z apostolsko okrožnico »Grande munus — veliki posel — 30. septembra 1880« priporočili vsemu katoliškemu svetu češčenje slovanskih apostolov, sv. Cirila in Metoda, ter so 5. julij vsacega leta zapovedali za njun vsesvétovni praznik. To se pravi: do slej so sv. Cirila in Metoda častili le nekateri kraji in ob poljubnem času; od l. 1881 naprej pa naj se kakor v Evropi, tako tudi po Aziji ter Ameriki kliče njuno sveto ime; in katoličan katerega si bodi jezika — v Evropi kot v Afriki in Avstraliji naj ta dan sv. Cirila in Metoda prav izvanredno slaveč izroča svoje in sebe njuni mili pomoči.

Kaj pa končno sv. apostola — bota li onadva pri Bogu prosila samo le za svoj slovanski rod?

Če umrjejo otroku zlata mati, dobri oče: kdo bi hotel dvomiti, da je nju najvročjeja priprošnja pri Bogu namenjena njunemu na zemlji zapuščenemu otroku. Tako bota tudi sv. Ciril in Metod brezdvombeno kot njegova preporoditelja najprvo prosila za svoj slovanski rod. — A vere ogrevajoči ogenj ni namenjen le samo enemu ljudstvu — »torej pojdite in učite vse narode in krščujte je« (Mat. 28, 19.): je Izveličarjev ukaz. Svete vere oblažujoči žar vsplapolja iz svojega v bližnjega rahlo srcé. Vera ne pozna nikakih deželnih in ljudstvenih méj. Ona séga čez ljudstev govorico in čez njihove mejne goré naprej — čez goré in čez morija od kraja zemlje do kraja. Zato bota sv. apostola, posebno sicer proseč za ta rod, ki sta na zemlji delovala zanj in umrla zanj, vendar le v spominji ohranila pred Božijim prestolom vse rodove vse zemlje, ki se od 1881. leta naprej skupni dan zatekajo k njunemu mogočnemu varstvu.

Torej naj puhti do neba danes in vselej naša gorka prošnja k poveličanima apostoloma Slovanov v besedah:

Sv. Ciril in Metod! Dušno temnobo sta pred 1000 leti pregnala izpred oči naših očetov. Zato danes in vselej tisočerna vama hvala! — Ta luč sv. vere, ki sta jo vidva prinesla med nas, se je razplamtéla med našimi očeti in sedaj ogromnim svitom gori med nami, njunimi potomci. Edinozveličalna sv. katoliška je ta vajina in naša vera. — Ostanita za vso prihodnost pred svitlim Božijim prestolom naša priporočnika! Pri Vsegamogočnem prosita, da ta gorka luč sv. vere nikdar ne otemni med nami. Prosita, da razgréje njen nebeški žar tudi ločene brate, ki jih je še na milijone. Prosita, da bi naš rod ne ohranil le samo po črki ter po glasu sv. katoliške vere, ampak da bi se mogel ponašati ta naš rod tudi z déli, vrednimi te Kristove sv. vere. Prosita, da bi med Slovani procvitala zdržnosti čednost in čednost čistosti: ti svitli kreposti, ki ne utrjujete rodov le samo dušno, ampak tudi telesno. Sv. Ciril in Metod! prosita, da bi čednosti ljubezni navzel se slovanski rod; da bi bistro glavo in dobrim srcem bil vselej blagoželjen si med seboj doma; pomirljiv do sosedov na desno in na levo okrog. Prosita, sv. Ciril in Metod, da bi bil slovanski rod vsestransko zvest spolnovelec Kristovih ljubezni polnih nauk, ki velé: Ljudje vsi bratje, bratje vsi naródi!

Tomo Zupan, vodiija v Alojzijevišči.

XVII.

Krščanstvo med Slovenci.

Zgodbe in nauki.

Poljuden zgodovinsko-moralen govor v praznik sv. Cirila in Metoda.

«Spominajte se svojih predstojnikov, kateri so vam govorili besedo božjo. Glejte konec njih življenja, in ravnajte se po njihovej veri.»
Hebr. 13, 7.

Ko je naš Gospod in Vzveličar Jezu Krist odhajal nazaj k nebeskemu Očetu, rekel je svojim apostolom med ostalim: «Pojdite in učite vse národe, krščujoč jih v imenu Očeta in Sina in sv. Duha; učeč jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal» (Mat. 28, 19, 20.). Na tó povelje božjega Učitelja podali so se torej njegovi apostoli, prejemši sv. Duha, na razne strani svetá, pa so povsod oznanjevali Krista križanega, propovedali njegovo sv. evangelje in ustanavljali krščanske občine — vse v daljnih in vam kristijani, poslušalci moji, pač neznanih deželah.

Za apostoli in prvimi učenci Kristovimi pa so šli zopet drugi, nasledniki njihovi, v ostale kraje in med različna ljudstva, prek širnih ravnin in visokih planin, čez bistre vode in globoko morjé, po vsem znanem svetu, ter so istotako po besedah Vzveličarjevih «oznanjevali evangelje vsakej stvari» (Mark. 16, 15), t. j. pametnim stvarém, ljudem. In takó so sčasoma verski poslanci prišli z veselim oznanilom, z «evangeljem Jezu Krista, Sina Božjega», tudi v naše kraje, govoreč zopet po Kristovem opominu, kakor smo ravno v sv. evangelji slišali: «Približalo se je k vam kraljestvo božje» (Luk. 10, 9).

Sv. apostol Pavel je svoje dni pisal Hebrejcem: «Spominajte se svojih predstojnikov, kateri so vam govorili besedo božjo; glejte konec njih življenja, in ravnajte se po njihovej veri (Hebr. 13, 7). Tudi mi, Slovenci, hočemo se danes spominjati onih svetih in bogoljubnih možev, kateri so posebe našim pradedom govorili besedo božjo: kateri so na naši zemlji sejali najprej seme sv. evangelja, davnim Slovencem prvi oznanjevali kraljestvo božje, učili jih resnice sv. vere, v zakramentu sv. krsta prerajali jih za večno življenje ter jim kazali pot v pravo domovino, v sv. nebesa. Zlasti še se hočemo spominjati dveh preslavnih učiteljev naših, uprav slovénških apostolov, katerih čestiti god danes praznujemo, ss. Cirila in Metoda, katera je lepó prav po primeru današnjega sv. evangelja »Gospod poslal dva pred svojim obličjem« v naš kraj; spominjati se njiju osobito tudi zató, ker sta nam onadva poleg božje

govorila tudi besedo materno, ter takó z vero krščansko ob enem širila omiko národno. In uprav zató si bodemo tudi od njiju povzeli nekatere nauke za ravnilo v zemeljskem življenji, da takó njune vzglede nasledujoči pridemo kedaj za njima v kraljestvo nebeško.

Vse tó pa naj bo v slavo Bogu in na čast njegovim svetnikom!

A. Spominjajte se svojih predstojnikov, kateri so vam govorili besedo božjo.

1. Privi žarki krščanske vere bili so v naše kraje prisvetili od južne strani, in to

a) iz starodavnega nekdanj imenitnega mesta Akvilèje, danesnjega Ogleja, tam za tržaškim morjem. Od ondod je bil namreč tamošnji prvi škof, po sv. evangelistu Marku krščeni in po sv. apostolu Petru v Rimu posvečeni sv. Hermagor ali Mohor, poslal prve misijonarje in mašnike na slovensko zemljo, kakor nam pripoveduje staro izročilo. Bilo je torej tó že jako rano, takoj v prvih časih krščanstva, da se je, kakor lepo govori pisatelj naše knjige «Življenje Svetnikov in Svetnic božjih» (za god sv. Mohora škofa in apostola Slovencev ter sv. Fortunata, diakona in njegovega pomočnika, obeh mučencev) — da se je «glasiti jela božja beseda po sedanjem Primorji, po Kranjskem in Koroškem, po Štajarji, notri na Hrvaško in Ogersko stran; malikovanje je čedalje bolj omagovalo, in sijajna zarija Kristove vere zasije našim sprednikom po neutrudljivih prizadevah sv. Mohorja in njegovega pomočnika sv. Fortunata.» Med krščanskimi prebivalci nastanili so se sčasoma v posameznih mestih tudi pobožni menihi in bogoljubne nune, pri nas vsaj koncem IV. stoletja, n. pr. v glavnem mestu Ljubljani, katerim je naš rojak sv. Hieronim, imeniten cerkveni učitelj, pisal po jedno pismo iz Betlehema. A kakó se je sv. vera Kristova v naši deželi hitro in močno razširjala, zasvedočujejo nam posebno škofije, katerih je tedaj, v prvih šestih stoletjih, bilo utemeljenih več po naših krajih slovenskih. Taki škofovski sedeži so bili v današnjih vam bolj znanih mestih: Sisku, Ptui, Celji, Ljubljani, Trstu in drugod. Pač so spoznavalci sv. vere morali od neverskih vladarjev in njihovih namestnikov trpeti huda preganjanja, in mnogo mnogo vernih ovčic je tudi po téh pokrajinah za Krista prelilo krv in dalo življenje; med temi je bilo tudi več višjih pastirjev mučenikov, kakor sv. Hermagor in sv. Hilarij v Ogleji, sv. Irenej v Sremu, sv. Kvirin v Sisku, sv. Viktorin na Ptui, sv. Maksimilijan lavreaški v rojstnem mestu Celji. Vendar poganski Rimljani, kateri so tedaj pri nas gospodovali, z vso divjo silo vere Kristove niso mogli zatreti in kristijanov ne iztrebiti, kakor bi bili radi; nego zmerom se je tudi pri naših rojakih izpolnjevala lepa beseda cerkvenega pisatelja Tertulijana: «Čim bolj nas kosite, tem več nas je; krv mučenikov je seme kristijanov.»

b) In takó je prva setev nauka božjega na našej zemlji šla lepo v klasje ter vedno bolj in bolj dozorevala za bogato žetev dejanskega krščanstva. Ali ne dolgo za tem prišel je vihar strašansk od druge strani, pa je krasno strn sv. evangelja, daleč razprostranjeno in trdno že stoječo krščansko vero, žal! hudó polomil in skoraj čisto zatrl. Razna divja ljudstva so hrumela in lomastila v silno burnih časih, V., VI., VII., stoletja vse križem svetá. Ti neverski in deloma zverski národi so posebno po našej zemlji, po mestih in vaséh plenili, požigali, morili; med ostalimi vam po imenu znani Atila, strahoviti kralj grozovitih Hunov. A v takej občnej stiski in sili propale so skoraj vse škofije, kristijani so bili večji del poklani, in vera Kristova je bila malone v zemljo zateptana. Oj to je po belem veselem dnevu bila črna žalostna noč! Kaj živo nam oni nesrečni čas opisuje sv. Hieronim. Pripovedujoč, kakó mnogoštevilni neverniki razne dežele »razdevajo, vlačijo, ropajo«, pravi: »Vsak dan se med Carigradom (glavnim mestom na Jutrovem) in Julskimi planinami (kranjskimi gorami) preliwa krv. Koliko žlahnih oseb, koliko máter in devic je bilo tém zverinam v šalo! Ujeti so škofi, pomorjeni mašniki in razni duhovni redovi, podrte so cerkve, k oltarjem Kristovim postavljeni konji, svetinje mučenikov izkopane; povsod žalost, povsod stok in jok in tisočere podobe nemile smrti. Razven neba in zemlje ter trnja in goščave je vse propalo!« Oj, to je bila pač »gnjusoba razdejanja, stoječa na svetem mestu« (Mat. 24, 15)!

2. Isti čas so v naše kraje prišli novi slovenski rodovi iz južne Rusije ter se naselili tù na našej zemlji in še na mnogo večjem prostoru vse od Morja tja okrog do blizu Dunaja. Ker so tudi ti novodošli Slovenci bili malikovalci, kateri še pravega Boga niso poznavali, zato je bilo treba delo sv. evangelja začeti iz nova ter pravim pradedom našim v drugo oznanjevati resničnega trojedinega Boga. In to nalogo je sedaj prevzela

a) najprej zopet Oglejska cerkev, katera si je iz strašnega poloma vender opomogla in zmeróm ohranila svojega višjeduhovnega pastirja ali nadškofa. Niso nam sicer znana imena sedanjih oglejskih misijonarjev; samo v poznejši dobi še le se omenja kot posebno marljiv sv. Pavlin II. pred okoli najstjimi sto leti; ali gotovo je, da imajo uprav mašniki iz Ogleja pri zopetnem utrjevanji krščanstva v Slovencih mnogih in največjih zaslug. A, kakor pravi sv. apostol Pavel, »kateri so delali v evangelji z ostalimi pomočniki, njih imena so v knjigi življenja« (Filiplj. 4, 3) večnega.

b) Tem verskim poslancem oglejskim, po rodu menda največ Italijanom, pridružili so se pozneje misijonarji od nasprotne strani, iz Nemcev, in to posebe iz mesta Solnograda ali sedanjega Salzburga, kjer je bil sv. Rupert postavil škofovski sedež pred kakimi trinajstimi stoletji že. Pripoveda se, da je tá sv. škof, Rupert, baje sam prišel k Slovencem in je v starodavnem Celji posvetil cerkvico v čast rojaku

celjskemu, škofu in mučeniku sv. Maksimilijanu. Ko so nedolgo potem Nemci velik del Slovencev podvrgli svojej oblasti, poslal je solnogradski škof sv. Virgilij na prošnjo slovenskega kneza Ketumarja že kristijana v našo deželo več misijonarjev mašnikov in med njimi tudi posebnega škofa bl. Modesta, kateri je stanoval v Gospé-Svetej blizu Celovca in je postavil več cerkev Slovincem; umrl je okoli l. 760 in bil pokopan v svojej stolnej cerkvi, med nami pa si je ohranil lepo ime slovenskega apostola. Po njegovi smrti pošiljal je omenjeni škof sv. Virgilij Slovincem še večkrat mašnikov in nižjih duhovnikov, kateri so vsi delali v vinogradu Gospodovem bolj v zapadnem delu slovenske zemlje. Virgilijev naslednik škof solnogradski Arno pa je na tó šel sám še dalje proti vzhodni strani med Slovence, a to po nalogu svojega prijatelja kralja Karola »Velikega«, kateri je bil tam divje Obre »pesjane«, hude sovražnike našega ljudstva in krščanske vere, ukrotil. »Od vseh stranij, pravi neki daven solnogradski pisatelj, posvečeval je Arno, sedaj nadškof solnogradski, mašnike in jih je pošiljal v Slovenijo tamkajšnjim vojvodam in grofom; blagoslavljal je cerkve in pridigujoč poučeval ljudstvo«. Tudi je dal tá nadškof in za njim še dva njegova naslednika Slovincem sedaj zopet posebne škofove, da so v tedaj jako obširnej škofiji solnogradskeji mogli bolje skrbeti za dušne potrebe vernikov. Taki podškofi slovenski se nam imenujejo Teodorik, Oton in Ožbald, kateri so z drugimi višjimi in nižjimi duhovniki v cerkvenem obziru vladali naše pradede pred tisoč in toliko leti.

c) Tujim duhovnim misijonarjem pa so pomagali tudi domači svetni vladarji širiti kraljestvo božje med našim národom. Taki so bili posebe vojvoda Ingo v sedanjej Koroški, pa kneza Pribina in njegov sin Kocelj v današnji Ogerski in sosednem delu Štajerske. Vsprejemši oni sv. krst, prizadevali so si na vso moč, da ga vsprejmejo tudi vsi njihovi podložni. Pribina in Kocelj sta v ta namen podpirala solnogradske duhovnike v njihovem delu, stavila krasne cerkve, bogato obdarjala hiše božje in vpostavljala pri njih posebne duhovnike. Ingo pa je baje, povabivši nekoč gospôdo in kmete v gosti, té-le, kmete že kristijane vzel s seboj k mizi ter jim velel napivati si iz zlatih kupic, one pa, gospode še malikovalce pustil zvenaj pri vratih postavivši pred nje jedi v prostej posodi. A ko so se gospôda nad tem pritožili, reče jim vojvoda: Niste vredni neumitih teles družiti se s prerójenimi v svetem studenci, nego zvenaj hiše kakor psi zaslužite obedovati; — na kar so se dali vsi v sv. veri poučiti in krstiti. — Takó so pred dobrimi tisoč leti naši pradedi Slovinci bili pokristijanjeni. Poznali so pravega Boga; približalo se je k njim kraljestvo božje na zemlji, oznanjevano jim od juga po oglejskih in od severa po solnogradskih škofih in mašnikih. Po pravici torej rajni naš nepozabljivi knezo-škof Anton Martin Slomšek imenuje Ogled »prvo zibel sv. krščanske vere za Slovence«, a Solnograd »krščanstva slavni svetilnik Slovincem« (Zbr. Spisi IV. 155, 165). Cesar Karol »Veliki« je l. 811 Dravo odločil za mejo med obema cerkvama takó, da je

desna stran reke bila v oblasti oglejskim patrijarhom, reke leva stran pa solnogradskim nadškofom; in od tedaj so Slovenci severni Zadravljani svoje dušne pastirje dobivali iz Solnograda, južni Podravljani pa iz Ogleja. Vendar — slovensko ljudstvo si je želelo drugih mašnikov. Zakaj pa? Čujte!

3. »Širitelji krščanske vere med Slovenci (takó piše češki pisatelj) nemški duhovniki iz Solnograda in iz bavarske, niso znali slovenski govoriti in se tudi niso hoteli tega jezika učiti; zato so seznanili sprednike naše sicer z obredi krščanskimi, pobirali so desetino od njih, ali duha prave krščanske vere jim niso znali vdahnuti« (Bilý). In neki nemški učenjak sam pravi: »Za duhovnikom Frankovskim in Bavarskim (t. j. nemškim) stopala je vojska; kjer je on zasadil križ v zemljo, tam so cesarski (nemški) vojvode zabili meč, posebno sebi pravico k vladi, k nakladanju sužnosti, davkov, desetine in drugih plačil« (Gfrörer).

a) Zato prosijo okoli leta 862 trije slovanski knezi: moravski Rastislav, češki Svetopolk in naš slovenski Kocelj, grškega cesarja Mihaela III. v Carigradu na Jutrovem, kjer so takrat bivali tudi Sloveni, rekoč: »Dežela naša se je pokristijanila, a ni pri nas učitelja, kateri bi nas poučeval in nam razlagal svete knjige: ne umemo ne grškega jezika ne latinskega; jedni namreč nas takó učijo, jedni pa takó; ker ne umemo knjižne oblike ne moči njih, pošljite nam učiteljev, kateri nam morejo razložiti knjižne besede in pomén njih«. Cesar pošlje na tó brata učena Cirila in Metoda, sinova imenitnih roditeljev iz mesta Soluna, čegar prebivalcem kristijanom je bil nekdaž že sv. apostol Pavel med drugimi lepimi pohvalami pisal: »Vi ste slava naša in radost« (I. Sol. 2, 20). Slovensko ljudstvo s svojim knezom vred je nova poslanca vsprejelo z velikim veseljem; kajti tá dva mašnika sta znala ž njimi slovenski govoriti in jim resnice sv. vere razlagati v domačej besedi. Pa tudi sv. mašo sta Ciril in Metod služila v slovenskem jeziku ter sploh vse cerkvene obrede vršila slovenski. Za to sta v slovenščino preložila sv. Pismo, mašne bukve in druge cerkvene knjige s posebnimi po Cirilu v ta namen prirejenimi črkami. »In radostni so bili Slovenci, ko so slišali veličja božja v svojem jeziku«, pravi daven pisatelj (ruski menih Nestor). »Nekateri (pripoveduje isti letopisec dalje) pa so začeli grajati slovenske knjige govoreči: Ne spodobi se nijednemu národu imeti bukev svojih razven Hebrejev, Grkov in Latinov po Pilatovem pisanji, katero je na križ Gospodov napisal. Papež rimski Hadrijan II. pa, ko je to slišal, pograjal je one, kateri mrmrajo na knjige slovenske, rekoč: da se izpolni knjižna beseda (namreč sv. pisma), da bodo hvalili Boga vsi národi, in druga pa: vsi národi razglašajo veličja božja, kakor jim je dal sv. Duh odglašati; in ako kdo graja slovensko pismo, naj bode odločen od cerkve, dokler se ne popravi; oni namreč so volkovi, a ne ovce, katere je treba po sadu poznati in varovati se jih. Vi pa, otroci božji, poslušajte nauke, in ne odrivajte poučenja cerkvenega, kakor vas je učil

Metod, učitelj vaš.« Isti papež Hadrijan II. je v Rimu, kamor sta se sv. brata bila podala k namestniku Kristovemu, posvetil Cirila in Metoda tudi v škofa ter jima je, na izvrstni zagovor Cirilov, naravnost dovolil, da smeta sv. mašo in drugo duhovno službo opravljati v jeziku slovenskem. Ciril je kmalu na to po previdnosti božje umrl (14. febr. 869) ter bil slovesno, kakor sami papeži, pokopan v cerkvi sv. Klementa v Rimu. Na smrtni postelji opominjal je še Metoda k stanovitnosti rekoč: »Glej, brat, doslej sva dva bila zaprežena ter oba vlekla jedno brazdo; sedaj pa jaz na oder se podajoč dokončujem svoje življenje; ti vendar vztrajaj v delu rešiteljnem in ne daj se zapeljati po ljubezni k domovini, da bi je opustil«. In Metod je izpolnil željo svojega umirajočega brata.

b) Po odločbi papežev je podal se je tá sedaj sam nazaj v Slovence, h knezu Kocelju pri Blatenskem jezeru v današnji zapadni Ogerski kot nadškof takimenovanih panonskih in moravskih Slovanov. Ali sedaj so se za sv. moža začeli hudi časi. Ljudstvo mu je sicer bilo srčno udano, ker je Metod ne samo v slovenskem jeziku pridigoval, temveč tudi, kakor rečeno, sv. mašo v tém jeziku peval in služil in vse obrede v razumljivej besedi opravljal; pa nemški duhovniki so ga zelo sovražili, ker so Slovenci njih, tujce, zapuščali ter sledili le domače mašnike, s katerimi so se mogli o dušnih potrebah in o drugih stvareh pogovarjati. Nemški škofi, na čelu jim solnogradski Adalvin, pokličejo torej Metoda pred sé, prepovejo mu vsakršno delovanje med Slovenci, mučijo ga — kakor nam povéda pisma papeža Janeza VIII. — pod vedrim nebom dalje časa v najhujej zimi in ljutem snegu, in hoteč ga celó s konjskim bičem preteptsti, zapro ga naposled v ječo, v katerej je medlel poltretje leto. Takó so delali s slovenskim škofom krščanski nemški cerkveni poglavarji! Rimski papež Janez VIII. jim je moral sam zapretiti z najostrejšimi cerkvenimi kaznimi, da so vendar čez 2½ leta Metoda izpustili, ostro jim njih hudobijo očitajoč v posebnem pismu: »Vi (škofi nemški) ste brez cerkvene razsodbe obsodili škofa (Metoda) od apostolskega sedeža poslanega, ter ste ga v ječo vrgli in s pestmi bili, od božje službe odstranili in z njegovega sedeža na tri leta zapodili!« — Iz ječe rešen šel je mučenik Metod najprej zopet k svojim dragim Slovencem; pa nemški zavidni škofi še niso mirovali. No med tem je njih same udarila roka božja, in četrte izmed njih so zapored storili naglo smrt; kajti Bog se za svoje zveste služabnike poteguje; izkuša jih sicer, toda ne pripusti, da bi pod izkušnjo obnemagali. Pač je solnogradski nadškof raztegnil svojo oblast zopet nad slovenskim delom Metodove škofije proti jasnim določbam rimskega papeža; a to je Metoda primoralo, da se je l. 874 s svojimi duhovniki umaknil v Moravsko, ter je tudi tamkajšnje ljudstvo poučeval in utrjeval v krščanski veri. Razven mnogih drugih je krstil tam tudi češkega vojvodo Bořivoja in njegovo ženo Ludmilo, prvo svetnico češko. Tudi v sosednjo Poljsko in baje celó tja v Rusko segal je njegov upliv v delu apostolskem.

c) Pa še tudi tam v Moravski nadškof Metod ni imel mira pred nemškimi duhovniki; posebno pred nekim Vihingom, kateri je pozneje postal celó njegov podškof, ter mu še sedaj le prizadeval velike britkosti. Sumničili pa so Metoda in ga pri papeži v Rimu tožili, da bajè uči krive nauke ter ljudstvo v zmoto zavaja, in da sv. mašo služi v slovenskem jeziku. Poklican na odgovor, opraviči se Metod pred sv. Očetom vsega zvičajnega obrekovanja takó temeljito, da ga sam papež proglasi za pravovernega in cerkvi koristnega, ter zaukaže vsem, ali Slovanom ali drugega národa duhovnikom, da so njemu, Metodu, kot nadškofu v vsem pokorni. Razven tega je še poglavar sv. cerkve tudi Cirilovo slovénsko pisavo pohvalil, slovenske bogoslužne knjige odobril ter slovenski jezik pri božjej službi, pri sv. maši in pri vseh cerkvenih molitvah dovolil in potrdil. Pravi namreč papež Janez VIII. v pismu veliko-moravskemu kralju Svetopolku leta 880 o tém posebe tako-le: (Citát gl. str. 45). Pač zlate besede najvikšega cerkvenega poglavarja. — Pet let po tej znamenitej dogodbi mogel je tudi naš slovenski apostol Metod reči z apostolom národov sv. Pavlom: »Jaz namreč se že darujem, in čas moje razveze nastaja. Dobro sem se vojskoval, ték dokončal, vero ohranil. Zdaj mi je prihranjena krona pravice, katero mi bode dal Gospod pravični sodnik, tisti dan; ne samó pa meni, temveč tudi onim, kateri ljubijo njegov prihod« (II. Tim. 4, 6—8). Tó se je zgodilo pred ravno tisoč leti. Dne 6. aprila 885 zaspal je sv. Metod mirno v Gospodu; njegovi telesni ostanki počivajo v moravskem Velegradu, kjer se uprav sedaj praznuje velikanska slovesnost po romarjih iz vseh rodov slovanskih.

To so nekatere za nas zanimivejše zgodbe o razširjanji kraljestva božjega na naši zemlji. Imena in déla prvih oznanjevalcev sv. evangelja med našimi pradedi ohranite torej, dragi Slovenci, po opominu sv. Pavla, vedno in hvaležno v spominu! — »Hvalimo slavne može. Veliko slave je storil Gospod (po njih) od začetka. Oznanjevali so z močjo modrosti ljudstvom najsvetejše besede. Trupla njihova so v miru pokopana, a njihovo ime živi od roda do roda« (Sir. 44, 1—14)!

B. Glejte konec njih življenja in ravnajte se po njihovej veri.

1. Vsi prej imenovani misijonarji: škofi, mašniki in drugi duhovni, govorili so davnim Slovencem besedo božjo; oznanjali so jim in jih učili sv. krščansko vero. To je bila naloga njih vseh, v tem so delovali stanovitno do smrti. No, kaj pa je vender tó, vera krščanska?

a) Cerkvni učitelj sv. Ambrozij pravi: »Naša vera je zaklad« in »dedščina naših pradedov je prava vera«. Sv. Avguštin, drug imeniten učitelj cerkveni, pa govori: »Vera je boljša nego zlato, srebro, denar, kmetije in bogastvo«, dà, »nobeno bogastvo, nikakoršni zakladi, nikakoršne

časti, nobeno blago tega sveta ni večje od katoliške vere«. Kaj lepo popisuje naš cerkveni pisatelj (v dodatku katekizmu: Krščansko katoliški nauk, dogodivščina III. 36) korist in veliko srečo krščanstva: »Kakor po dolgej zimi ljuba spomlad vse ogreje, vse oživi, tako je tudi krščanstvo vse naše dežele prerodilo. Kjer poprej ni bilo drugega nego hosta in divja zverina, ondi je nastalo rodovitno polje, seno se sušilo in solzila vinska trta. Divjačno življenje so opustili, kmetijstva se poprijeli in po vaseh, trgih in mestih se naselili. Hiše so stavili, cerkve zidali, in zvonov prijazni glas se je razlegal po dolih in planinah. Malike iz lesa ali kamena izrezane so potrupali in začeli častiti pravega živega Boga. Krščanska vera je ljudem pamet razjasnila in jih v najpotrebnejših rečeh tako poučevala, da majhno dete in preprosti kmet o Bogu in njegovih lastnostih zdaj več vesta, nego li najbolj čislani modrijani starodavnih časov. Ona je ovrгла malikovanje, vraže in čare, prepovedala je sužnjetrstvo, dvoboj in samomor, in nam tudi sovražnika ljubiti vелеva. Ona je ljudi omikala, in umetnosti in znanosti v svojo skrb vzela; napravljala je šole za mladino, bolnišnice za bolnike in samostane za pobožnost, za nedolžnost in pokoro; in koliko svetih možev in žen, koliko čistih devic in mladeničev je uzgojila, ne dá se dopovedati ne popisati«. Lepo, da lepše ne more, govori sv. Avguštín, rekoč: »Največje bogastvo, najdražji zaklad in največša svetlost, ki se nahaja, je katoliška vera. Ona prinaša vzveličanje grešnikom, razsvetljuje na duši slepe, vsprejema na tisoče izgubljenih, opravičuje krivične, očiščuje spokornike, potrjuje v dobrem pravične, venča mučenike, ohranja device, varuje udove in zakonske v svetej sramožljivosti, posvečuje mašnike, nas za nebesa pripravlja in stori deležne z angeli večnega veselja. V resnici bogastvo, katerega svet néma dati.« A zakaj tako? povéda nam isti cerkveni učitelj sv. Avguštín: »Gotovo je«, pravi, »da ne more nikdo dospeti do prave blaženosti, razven da dopada Bogu; nikdo pa ne more Bogu dopasti drugače nego po veri. Vera je podlaga vseh dobrot; vera je začetek nebeskega vzveličanja; brez nje nikdo ne more priti v občestvo otrok božjih, ker brez nje človek ne dobi ne na tem svetu milosti opravičenja niti ne bode v prihodnjem imel večnega življenja«; in prav takó označuje občni cerkveni zbor Tridentiski (VI. 8) veliko ceno vere z besedami: »Vera je človeškega blaženstva začetek, podloga in korenina vse opravičenosti, brez katere je nemogoče dopasti Bogu in v njegovih otrok družbo dospeti«. A sam božji Vzveličar, naročujoč svojim apostolom sv. evangelje oznanjevati vsem ljudem, zagotavlja nas takó: »Kdor veruje in je krščen, bode vzveličan; kdor ne veruje, bode pogubljen« (Mark. 16, 16.); ter njegov apostol sv. Pavel uči: »Brez vere je nemogoče dopasti Bogu; kajti kdor hoče k Bogu priti, mora verovati, da je (Bog) in tistim ki ga iščejo, da je plačnik« (Hebr. 11, 6.). »Vzemimo« torej, kristijani, po opominu istega sv. apostola, »v vseh rečeh škit vere, s katerim moremo vse ognjene puščice hudobnega ugasiti« (Efež. 6, 16.).

b) To-da vera sama še ne zadoščuje. Vsaj znano je že iz katekizma, da k vzveličanju ni zadosti, da katoliški kristijan le v srci veruje, kar je Bog razodel, temveč da mora tudi »svojo vero z deli kazati, in kar v srci veruje, če je treba, z ustmi očitno spoznati in pričati«. Dà, takó je! Tako nas uči zopet večna resnica Sin Božji rekoč: »Kdor koli bo tedaj mene spoznal pred ljudmi, spoznal ga bom tudi jaz pred svojim Očetom, ki je v nebesih; kdor pa mene zataji pred ljudmi, zatajil ga bodem tudi jaz pred Očetom svojim, ki je v nebesih« (Mat. 10, 32, 33.); in sv. apostol Pavel pravi: »S srcem namreč se veruje k pravičnosti, z ustmi pa se spoznava k vzveličanju« (Rim. 10, 10.). In nadalje govori naš Gospod in Vzveličar, prisposodabljač krive preroke z drevesom in njegovim sadom: »Ne vsak, kateri mi pravi, Gospod, Gospod, pojde v nebeško kraljestvo; temveč kateri stori voljo mojega Očeta, ki je v nebesih, tá pojde v kraljestvo nebeško« (Mat. 7, 21), pa k temu svari: »Zakaj pa me kličete, Gospod, Gospod; a ne storite, kar pravim«? (Luk. 6, 46.); ter sv. Pavel istotako: »V Kristu Jezu velja vera, katera po ljubezni dela« (Gal. 5, 6.) in: »niso poslušalci postave pravični pri Bogu, nego spolnovalci postave bodo opravičeni« (Rim. 2, 13.); a sv. apostol Jakob piše: »Kaj pomaga, bratje moji, ako kdo pravi, da vero ima, dél pa nêma? Ali ga more vera vzveličati? Vera, ako nêma dél, mrtva je sama v sebi«; ter pokazavši delavno vero z vzgledi, sklepa: »Vidite, da se iz dél opravičuje človek, in ne iz vere samo? Kakor je namreč telo brez duha mrtvo, tako je tudi vera brez del mrtva« (Jak. 2, 14—26.). Jednako učijo še sv. cerkveni očetje; n. pr. sv. Avguštin pravi: »Ni v imenu čast kristijana, in kristijanu nič ne pomaga, kristijana se imenovati, ako tega z déli ne prikazuje«; ali sv. Gregor Veliki: »Prava vera je tista, katera s ponašanjem besedam ne nasprotuje; le oni ima pravo vero, kateri z déli izvršuje, kar veruje«. Zato nas pa sv. Janez Zlatoust opominja: »Skrbite, da se vaše življenje strinja z nauki prave vere; kajti vera brez del je mrtva, in tudi dela brez vere so mrtva. Kolikor koli namreč tudi maramo za nauke, ne koristijo nič, ako ob enem ne pazimo tudi na življenje, in ako nasproti za življenje še takó marljivo skrbimo, pa v veri pešamo, to nam tudi tá ne bode dala nikakšnega dobička«; in zopet še sv. Avguštin: »S pravo vero zedinjajte sveto življenje, da Krista spoznavate: z besedami, pravo verujoči, in z deli, pravično živeči«.

2. Ni mi namen, da vam razlagam posamezno, kedaj, kje, kakó itd. naj sv. vero v srci vzbujamo, z besedo spričujemo in z dejanji vršimo; o vsem tem slišite pri raznih prilikah in v različnih slučajih, pa zató naj bode dovolj sploh izrek sv. Janeza Zlatoust: »Vera se po besedi božji rodi, po miru ohranja in po ljubezni oživlja«. Samo nekaj čem posebe omeniti, in to ravno z obzirom na slovénka naša apostola ss. Cirila in Metoda.

a) Slovenci smo po največ katoliški kristijani, to je člani sv. katoliške cerkve, po besedah našega katekizma, »vidljive družbe vseh

pravovernih kristijanov, pod vidljivim poglavarjem rimskim papežem, kateri verujejo jedne nauke in prejemajo jedne zakramente«. Ali mnogo mnogo je naših bratov in sester slovanskega rodú, kateri niso udi katoliške cerkve, kateri ne priznavajo rimskega papeža za cerkvenega poglavarja, ne verujejo uprav vseh nauk, ne prejemajo toliko zakramentov, takó kakor mi in ostali katoliški svet. In njih je prav večji del: velemožni Rúsi, Srbi in deloma junaški Bolgari so razkolniki ali takozvani pravoslavni; mnogo vrlih Čehov, več Slovakov in nekoliko tudi Slovencev pa je krivovercev luteranov; a nekaj drugih Jugoslovanov celó nevernikov turških itd. Vzveličar naš pa pravi: »Tudi one druge ovce, katere niso iz tega hleva, moram privedi, in bodo moj glas poslušale, in bode jeden hlev in jeden pastir« (Jan. 10, 16.). A da se tó čim preje zgodi, prosimo Dobrega Pastirja; saj nas takó tudi sv. apostol Jakob opominja: »Molite jeden za drugega, da bote ohranjeni; veliko namreč premore stanovitna molitev pravičnega. Bratje moji, ako kdo izmed vas zajde od resnice, in ga kdo vrne, naj vé, da kdor vrne grešnika od njegove krive poti, rešil bo njegovo dušo od smrti in pokril množino grehov« (Jak. 5, 16—20.). Dana pa nam je k temu še posebna prilika, bratovščina ss. Cirila in Metoda..., (gl. zg. str. 68). Molimo torej in pristopajmo radi in številno k tej lepej cerkveni bratovščini ss. Cirila in Metoda, da še po besedah sv. Pisma »obnovimo bratinstvo in prijateljstvo, da se kje ne odtujimo«, nego »vsak čas brez prenehanja o dnevih prazničnih in drugih, kedar se spodobi, spominjajmo se (njih) pri daritvah, katere darujemo, in v molitvah, kakor je prav in se spodobi spominjati se bratov« (I. Mak. 12, 10. 11.).

b) No, sv. apostol Janez, govoreč o ljubezni bratovskeje, pravi (I. 3, 18. 19.): »Otroci moji, ne ljubimo z besedo niti z jezikom, nego v dejanji in resnici; v tem spoznajemo, da smo iz resnice«, t. j. iz Boga, da smo otroci božji. Poleg molitve izkazujmo torej ljubezen do naših bratov in sester slovanskih tudi z delom, dejanjem; in o tem zopet le jeden primer. Po besedah sv. Janeza Zlatoustá je »hiša božja prvi izvir vsake blaženosti.« A ravno hiše božje imajo katoliški Slovani med takoimenovanimi pravoslavnimi t. j. razkolniškimi, zeló slabe in sila revne, in še tudi téh razmerno le malo. Najvišjemu, kralju nebes in zemlje, pa gre vendar spodobno prebivališče. Ker pa si tamkajšnji ubožni katoliki sami ne morejo postaviti cerkev, kakoršne bi za božjo hišo bile dostojne, zató jim pomagajmo mi, kolikor moremo. Ko je kralj David mislil v Jeruzalemu zidati tempelj, govoril je med ostalim vsej občini: »Delo je veliko, kajti ne človeku pripravlja sé stanovališče, temveč Bogu. In ako kdo radovoljno daruje, naj napolni svojo roko danes in naj daruje kar hoče Gospodu«; in vsi so mu obljubili pripomoč (I. Paral. 29, 1. 5 sl.). Ravno sedaj namerava v Solunu, rojstnem mestu ss. Cirila in Metoda, naslovni škof Lazar Mladenov v čast téma svetnikoma zidati katoliško cerkev ter prosi za tó pomoči tudi pri nas, kakor se vam je bilo tudi

že naznanilo v pastirskem listu našega (lavantskega) knezoškofa letos o Velikej noči (22. marca 1885), govorečem uprav o sv. naših apostolih Cirilu in Metodu. Akoprav se je tam v tá namen že tedaj od 6. aprila skoz osmino nabirala po naših cerkvah miloščina, vender še bodo tudi nadalnji darovi zmerom dobro došli ter se bodo vsprejemali gotovo s hvaležnostjo in blagoslavljanjem; saj, kakor zagotavlja sv. apostol Pavel o podobnej okolnosti, »služba take milodarnosti ne namesti samo onega, česar manjka svetim, temveč tudi obilen sad prinese po mnogih hvalah v Gospodu, ker zavoljo te milodarnosti Boga hvalijo po njih molitvi tudi za vas« (Kor. 9, 12—14.). Glejte drugo posebno priliko, kakó naj bode naša vera prav zaslužno delavna.

3. Sedaj pa še nekatere opazke k delovanju naših slovenskih apostolov. Ss. Ciril in Metod sta poleg božje besede našim pradedom govorila tudi besedo materno; gojila sta in vzbujala nam slovensko narodnost. In to je bil drugi namen v njunem življenji do konca.

a) Ss. Ciril in Metod, ki sta v slovenske dežele prišla, sta (da se poslužim besed rajnega knezoškofa Slomška) Slovence Boga prav spoznati, njega spodobno častiti, pa tudi pisati in brati učila, in sta tako Slovencev najimenitnejša učenika in apostola bila. In Slovenci so se veselili, ko so tolike božje reči v svojem slovenskem jeziku slišali. — Ali se ljubi bratje in sestre tudi vi veselite, svete božje nauke v slovenskem jeziku poslušati? Oh veliko se najde nehvaležnih trepastih Slovencev, ki rajši nemško imajo in se svojega maternega jezika celó sramujejo, in ne pomislijo, da je pregrešno se svojega jezika sramovati, ga zatajiti in celó pozabiti. Naš slovenski jezik je brat tistega grškega, v katerem so apostoli in evangelisti sveto pismo spisali; že več tisoč let poštene ljudje slovenski marnovajo. Slovenski jezik je brat latinskega jezika, v katerem se še sploh sv. maša služi; in že pred tisoč leti so naši stari očetje sveto pismo v slovenskem jeziku brali, so po slovensko v hiši božji Bogu hvalo prepevali. Lepe so pridige v nemškem jeziku; pa nauki božji tudi v slovenskem jeziku lepo tekó, se lahko človeških sre primejo in dober sad obrodijo. Prijetne so pesmi nemške, ali prijetnejše tudi pesmi slovenske, ki se lepo gladko zlagajo in po nebeško naše srce razveselijo. Materni jezik je najdražja dota, ki smo jo od svojih starih dobili; skrbno smo ga dolžni ohraniti, olepšati in svojim mlajšim zapustiti. Človeški jezik je talent, katerega nam je gospod nebes in zemlje izročil, da bi ž njim barantali in veliko dobička storili. Kdor svoj materni slovenski jezik pozabi, malopridno svoj talent zakoplje; Bog bo enkrat terjál, in vsi zaničevalci svojega poštenega jezika bodo v vnanjo temo potisnjeni. (A. M. Slomška Zbr. Spisi IV., 263 sl.).

b) Ss. apostola naša pa Slovincem vzveličanskih nauk nista oznajala samo z besedo, temveč sta nam svete skrivnosti izročila tudi zapisane; ona sta nam podala prve slovenske knjige. Ko bi vi, dragi poslušalci, mogli vsi in prav razumeti, koliko moč da ima pisana

beseda, koliko da h krščanskej in narodnej omiki pripomagajo v dobrem duhu pisane bukve; spoznali bi, kako mnogo mnogo sta ss. Ciril in Metod tudi Slovencem koristila ravno s tem, ker sta početnika slovenske pismenosti. Ako začetnikov ne bi bilo (pravi dobro neki drug cerkveni govornik naš), ne bilo bi drugih pisateljev, ostal bi bil naš narod brez ss. Cirila in Metoda v duševnej revščini in največjej nevednosti. Tako moramo priznati, da sta ss. Ciril in Metod kakor drugim Slovanom tako tudi nam Slovencem postavila podlogo prave krščanske omike (»Slov. Prijatelj« 1872. 95). Rojaki! V zahvalo prvima našima pisateljema prebirajte torej radi in marljivo slovenske bukve, katerih je sedaj hvala Bogu že precej obilno med nami, da lahko, kakor nekdanj Judje, tudi mi rečemo: »Imamo na tolažbo svete knjige, katere so v naših rokah« (I. Mak. 12, 9.). Take nam v tolažbo so pred vsemi duhovne bukve: Molitvene s pobožnostmi za razne prilike in okolnosti življenja, Krščanski nauk in Katekizem razlagajoč resnice naše sv. vere, Zgodbe svetega Pisma s prelepimi pripovedmi o vsemogočnem Stvarniku in njegovih delih, z mičnimi vzgledi pobožnih in pravičnih ljudij v starej in novejši zavezi, o Vzveličarji našem ter njegovih nauk in delih, ob apostolih i. dr., Življenje svetnikov in svetnic božjih s toliko zanimivimi in poučnimi popisi nam na posnemo, in še več takih. Le-té skrbno prebirajte. Poleg teh pa pridno segajte tudi po drugih dobrih knjigah svetnih, ter po časopisih in novinah; pa pravim, po dobrih, katere vam bodo vaši dušni pastirji nasvetovali in priporočali. Med temi vam sedaj posebe imenujem le znano »Družbo sv. Mohora« in pa »Slov. Gospodar«, za vero in narodnost tako blagovito delujoče knjige in časnik, čijih nauki, dobro upotrebljevani, bodo vam v časno korist in na večno srečo. Nasproti pa se varujte slabih časnikov in knjižur, kateri pišejo zoper sv. vero, zabavljajo črez naredbe katoliške cerkve, psujejo slovenske duhovnike, grdijo zaslužne rodoljube. Ti so vam strup podajan v »zlatej« kupi, da vam naposled zamori vero in uropa dušni mir.

e) Ko so Slovenci od ss. Cirila in Metoda vsprejeli bili nebeške resnice, odpovedali so se takoj še zaostalim poganskim običajem ter so svoje šege in navade uredili po naukih sv. evangelija. Tudi med nami se nahajajo še dandanešnji nekatere zares lepe domače šege, hvalevredne navade, dobre naprave, kakoršne pisatelji omenjajo že pri davnih naših pradedih. Lepa navada med Slovenci je n. pr. znana gostoljubnost, prijazna postrežljivost, temeljita bogaboječnost, gorečnost za božjo čast, službo božjo in lepoto cerkve; lepo petje, mnogovrstni običaji v raznih razmerah človeškega življenja, pri porokah, krstih, pogrebih, o posebnih praznikih in drugih slovesnostih v letu itd. Dobro. »Veselite se v Gospodu zmeraj; zopet rečem veselite se; vaša pohlevnost bodi znana vsem ljudem« (Fil. 4, 4. 5.). Tako nam govori sam apostol Pavel. Le gojimo take nedolžne običaje, šege in navade, v našem ljudstvu, ohranimo jih, učimo jih svoje domače; saj so lepota in kras slovenskega naroda. Samo

ne pozabimo pri tém nadalnjih besed sv. apostola: »Sicer bratje, karkoli je resnično, karkoli pošteno, karkoli pravično, karkoli sveto, karkoli ljubezljivo, karkoli dobrega glasa, če je kakšna čednost, če kakšna pohvala v strahu in redu, to mislite« (Fil. 4, 8.). »Vse naj se pošteno in po redu godi« (I. Kor. 14, 40.). Nasproti pa si zopet prizadevajmo odpravljati grde razvade, neumne vraže, škodljive napake, katere nam in našemu narodu delajo pri Bogu dolg in pred svetom sramoto, ter so posebno pijančevanje v novejšem času zlasti nesrečno, za dušo in telo pogubno žganjepivstvo, res prava človeška kuga, pretepi, ponočno upitje in razsajanje in več drugega. »Zadosti je«, pravi sv. apostol Peter, »da so pretekli čas potratili po volji poganov, kateri so živeli v nečistosti, požljivosti, pijanstvu, žretji, pitvinah in nesramnem malikovanji« (Petr. I. 4, 3.). Naj bi se tudi o sedanjih Slovencih moglo reči tako pohvalno, kakor je nekdanj sv. apostol Pavel pisal o rojakihi ss. Cirila in Metoda: »Naše evangelije ni bilo pri vas v besedi samo, temveč tudi v moči in v svetem Duhu in v velikej obilnosti... In vi ste postali podoba (vzgleđ) vsem vernim v Macedoniji in v Ahaji... Saj sami oznanjujejo, kako ste se spreobrnili k Bogu od malikov, služiti Bogu živemu in pravemu in čakati Sina njegovega v nebesih« (I. Sol. 1, 5—10.).

d) In naposled, da se spomin na sv. naša apostola v nas še tem bolj utrjuje, bilo bi gotovo primerno, naj bi roditelji slovenski svojim otrokom pri krstu in pri birmi dajali imena ss. Cirila in Metoda, in to kakor dečkom tako pač tudi deklicam; saj imamo n. pr. poleg Jožefa, Alojzija — tudi Jozefo, Alojzijo itd. Res, vsi, katere je katoliška cerkev razglasila za svete, vsi so božji prijatelji in prijateljice ter vsi pri Bogu za ljudi prosijo, ali vender zopet vsi narodi razven občnih častijo še svoje posebne patrone ali priprošnjike in priprošnjice. Le Slovenci kakor splošno tako tudi v tej reči posnemamo rajši in bolj ljubimo tuje nego domače. Kaka čudna imena se tû in tam nahajajo med našim ljudstvom, n. pr. Albin, Engelbert... Amalija, Bibijana, Krescencija... Za Boga! Saj so vender tudi slovenski rojaki in rojakinje v nebesih, sv. Mohor, sv. Hema i. dr., pa toliko svetnikov in svetnic ostalih Slovanov bratov in sester naših, kakor češka Venceslav in Ludmila, poljska Stanislav in Jadviga, ruska Vladimir in Olga, srbska Sava in Angjelina itd. Le preresnične so tudi tû besede knezoškofa Slomška: »Sedanj celó v pozemeljsko zatelebani ljudje bi le radi živinske patrone v svojih cerkvah, za-se pa neznana prav gosposka imena imeli, kojih malokdo pozna; žalosten dokaz je to, ki nam priča, da živa vera med nami umira, kakor se nje prvi sveti oznanovalci pozabljajo« (Zbr. Spisi IV. 172.). Zatorej Slovenci, Slovenke! izbirajte svojim sinkom in hčerkam domače, slovenske priprošnjike in priprošnjice, da tudi tako »njihovo ime živi od roda do roda« (Sir. 44, 14.).

A to naj bodo nauki, katere nam v posnemo daje življenje in delovanje prvih oznanjevalcev krščanske vere med Slovenci, pradedi

našimi. In po teh se ravnajmo tudi mi, da, kakor pravi zopet sv. apostol Pavel, »spodobno živimo Bogu v vsem prijetni; hvalo davajoč Bogu Očetu, kateri nas je vredne storil vdeležiti se dedščine svetnikov v razsvetljenji« (Kol. 1, 10. 12.). Imel bi vam še sicer marsikaj povedati; ali govor mi se je že tako nenavadno raztegnil in tudi čas se je pomaknil čez mero naprej. Zato sklepam.

* * *

Dragi rojaki! Danes praznujemo god ss. Cirila in Metoda, slovanskih naših apostolov. A letošnji njun god je posebno imeniten; letos je namreč, kakor sem bil že prej omenil, ravno tisoč let, kar je na moravskem Velegradu v Gospodu zaspal sv. Metod, pokopavši šestnajst let preje v večnem Rimu k Bogu odšlega brata sv. Cirila. Vsi Slovani, ogromni narod štejoči nad devetdeset milijonov duš, proslavljajo uprav sedaj tisočletni spomin v čast slavnima apostoloma slovanskima. Tudi pri nas Slovencih se ta slavnost slavi v raznih krogih in na različnih način; zato gotovo tudi mi ne smemo izostati. Pa kaj naj storimo mi, tukaj zbrani, v slavo našima sv. apostoloma? — Sama ss. Ciril in Metod nam kličeta takorekoč besede, katere je sv. apostol Pavel bil pisal uprav njunim davnim rojakom Solunjanom (I. 4, 1. 3.): »Bratje! prosimo vas in opominjamo v Gospodu Jezusu, da kakor ste prejeli od nas, kako vam gre živeti in dopasti Bogu, tako tudi živite, da ste čim bogatejši. To je namreč volja božja, vaše posvečenje«.

Dve reči pa ste, kateri smo od ss. Cirila in Metoda prejeli: luč krščanske vere in podloga narodne omike. Zatorej, kristijani! Ostanite zvesti sinovi in zveste hčere Očeta nebeskega in matere rimsko-katoliške cerkve! Spoznavajte očitno in brez strahu pred ljudmi svojo vero ter jo izpolnjujte v dejanji. Bodite pokorni vsemogočnemu Bogu, Jezu Kristu in njegovemu namestniku! To je prvo. A drugo: Slovenci! Ljubite svoj narod in skrbite za njegovo čast in slavo. Ne sramujte se nikdar nikjer lepega svojega jezika in branite krepko pri vsakej priliki njegove pravice. Pa molite za vse Slovane! — »Utisnite si te besede moje v svoje srca in duše, in privežite si jih v znamenje na roke, in denite jih med svoje oči. Učite svoje otroke, da jih premišlujejo, kedar sediš v svojej hiši in hodiš po potu in kedar se uležeš in ko vstaneš. Zapiši jih na podboje in vrata hiše svoje, da se množijo dnevi tvoji in tvojih otrok v deželi, katero je obljubil Gospod tvojim očetom« (V. Mojz. 11, 18—21.), v deželi časnej na zemlji, a v večnej deželi v nebesih!

Sedaj pa počastimo in prosimo sveta verska in narodna učitelja naša s cerkvenim slavospevom za njun god:

Domovju luči krasni dve,	Ko v jasno vzeta zdaj nebó,
Slovenom ve prijazni ste;	Goreče vaji prošimo:
O brata, vaju naj slaví,	Bogú in verí zvest povsód
Naj vama hvalnica doní!	Obvárujta Slovenov rod!

Molimo. Vsemogočni večni Bog, kateri si slovenske rodove po sv. spoznavalcih svojih in škofih Cirilu in Metodu dal k spoznanju svojega imena dospeti: dodeli, da, katerih praznika se radujemo, njih občestvu bomo pridruženi. Po Gospodu našem Jezu Kristu Sinu tvojem, kateri s teboj živi in kraljuje v jedinstvi sv. Duha Bog na vse veke vekov. Amen.

Pri Sv. Pavlu v Savinjskeji dolini, dné 5. julija 1885.

Andrej Fekonja, kapelan.

XVIII.

O ljubezni ss. Cirila in Metoda do Slovanov.

»Hvalimo slavne može!« Sirah 44, 1.

Ko je Bog dal bil zapovedi, vzel je Mozes živalsko kri ter pokropil z njo vse ljudstvo, rekoč: »To je kri zaveze, katero je sklenil z vami Gospod!« (II. Moz. 24, 8.).

Drugačen prerok, kakor Mozes, vstal je na gori Kalvariji, in vzel je drugačno kri in pokropil z njo ne samo Izraelcev, ampak vse narode, kodarkoli prebivajo po zemlje pokrajinah. Jezus Kristus nas je ljubil in je umil naše duše s svojo krvjo, ki je privrela na sv. križi iz odprtihi peterih ran ter tekla na grešno zemljo. Do poslednje srage jo je preli za človeštvo. Sv. cerkev ukazuje vernikom, naj pri sleherni sv. maši počaste presv. rešnjo kri. Zlasti pa naj se to zgodi peti petek v postu in danes t. j. prvo nedeljo meseca julija. Današnja nedelja je posvečena spominu presv. rešnje krvi Jezusove.

V stari zavezi so darovali živalsko kri, in še to samo v Jeruzalemskem templji. Dandanes pa se izpolnuje prerokovanje Kristovo, da se bode lahko slavil Bog povsod. Dandanes ima malodane vsaka večja vas svoje svetišče, svojo cerkev, kjer se na oltarjih daruje ne živalska kri, ampak kri neomadežanega Jagnjeta. Dobro znamenje! če kristijani spoštujejo svoj božji hram, če so vneti za njegovo čast. Glejte! ravno danes je god naše farne cerkve — obletnica njenega posvečenja.

K tema dvema spominoma stopa še radostni praznik slovanskih apostolov ss. Cirila in Metoda. Prekrasno se ujema vse to. Saj sta bila sv. brata oni izvoljeni posodi, ki sta nesla sad krvi Kristove slovanskim rodovom, po duhovno kropeča jih z njo pri vsaki sv. maši. Saj sta ona posvetila brez števila cerkvâ po slovanskih krajih. Znano je, da je šel sv. Metod še zadnje leto pred smrtjo posvečevat cerkev sv. Petra

in Pavla v Brnu. Nehvaležni bi bili, ko bi se ne spominali danes prvo-učiteljev svojih ss. Cirila in Metoda. Povračujmo jima ljubezen z ljubeznijo! Premisljajmo tedaj, kako sta ss. Ciril in Metod ljubila stare Slované:

1. Koliko sta zaradi njih zapustila,
2. koliko pretrpela,
3. koliko storila?

I.

»Kdor ljubi očeta ali mater bolj, kakor mene, ta ni mene vreden«, učil je Jezus Kristus (Mat. 10, 37.). Sv. Ciril in Metod sta iskreno ljubila stariše, še bolj pa sta bila vneta za svojega Zveličarja. Zato, da razširita in utrdita kraljestvo njegovo v Slovanih, zapustila sta dom in rod. Kdor je kdaj segal v roko ljubljnim starišem, kdor je zapuščal kdaj premilo rojstno hišo in se odpravljal daleč tje v tuji svet, ta lahko razume, kako je pokalo srce sv. bratoma Cirilu in Metodu, ko sta slovo jemala od dragih starišev, Leona in Marije. Kako težko jima je bilo, ko jima je naročala dobra mati, naj se še kdaj vrneta domov, naj saj, če kdo umrje na poti, drugi izmed njiju prinese truplo rajnega v Solun, da ga pokoplje ondi poleg materinih kostij. Ljubezen do Slovanov je zmagala. Siloma sta se odtrgala od doma, da si jima je krvavelo sinovsko srce.

Tudi čast jima ni bila mar, niti bogastvo, niti posvetno veselje. Nobena ugodnost ju ni mogla odvrniti od apostolovanja med ljubljenimi Slovani. Sv. Metod je bil poprej cesarski namestnik v neki pokrajini. To je bila pač velika čast — pa vrgel jo je v prah ter pobegnil v puščavo, v samostan pripravljat se na prihodnji poklic, posnemajoč sv. Pavla, ki se je odtegnil v arabsko samoto, predno je nastopil apostolsko pot. 70 menihov samostana Polihronskega si je izvolilo Metoda za opata, toda tudi ta vzvišena služba ga ni opovirala, ko mu je došel glas: Dvigni se in pojdi k Slovanom!

Prav tako je zaničeval sv. Ciril vso posvetno nečimernost. Pristopil je k njemu dobrotnik njegov Teoktist rekoč: »Jaz te imam silno rad zavoljo tvoje modrosti in dobrega življenja, rad bi te storil srečnega. Jaz sem krstni boter neki lepi, bogati in imenitni deklici. Vzemi si jo za ženo in boš v veliki časti!« Ali sv. Ciril ga zavrne: »Tvoj dar bi bil zares velik temu, kdor hrepeni po njem, za-me nima nobene vrednosti«. Rajši je upognil modro svojo glavo v jarem Kristov, nego da bi bil nosil jarem posvetnih slastij in prijetnostij. Bil je posvečen za mašnika. Dali so mu častno službo knjižničarja pri cerkvi sv. Sofije v Carigradu. Tudi ti službi je dal slovo, ko so prišli slovanski poslanci prosit grškega cesarja, naj jim da modrih učiteljev za slovansko ljudstvo. Vse, prav vse je zapustil in z bratom Metodom vred vzel v roko apostolsko palico in bukve in šel v pokrajine slovanske. — Mar ni to velika ljubezen?

II.

Ljubezen se pokaže v trpljenji. Kdor mnogo trpi, mnogo ljubi. Recimo, da bi storil kak prijatelj za nas daljna pota, da bi se podajal v nevarnosti, da bi bil zaničevan, obrekovan, tožen zavoljo nas, da bi ga celó pretepali in v ječo vrgli zarad nas — ali ne bomo saj potem popolnoma prepričani o njegovi ljubezni, ali ne vskliknemo zavzeti: »Resnično, to je prijatelj naš!«

Taka prijatelja vsega slovanskega naroda sta bila ss. Ciril in Metod. Trpela sta zanj, veliko trpela. Kako težavna so bila tedanja pota! Premerite v duhu to grozno daljavo iz Carigrada pa na Moravsko in od tam zopet skozi naše dežele v Rim! Koprneč po dragocenih dušah slovanskih, pozabljala sta na telo in njega bolečine. »Blažene noge oznanujočih mir, oznanujočih blaginjo!«

Mučno jima je bilo misijonsko delo. Slovani so že nekoliko, toda le po vrhu poznali krščanske resnice. Križ je bil zasajen med njimi, ali pomen njegov jim je bil še temán. Koliko težav je prizadejalo sv. bratoma, da sta izkoreninila stare predsodke in mesto teh zasejala seme Jezusovih nauk v srca slovanska! Kolikrat so ju ovirali v tem zagrizeni privrženci stare malikovalske vere, ki so tam pa tam skušali ljudi odvracati od njiju! Trnjeva je bila njijina apostolska steza, ali »ljubezen vse pretrpi, — vse prenese!« (I. Kor. 13, 7.).

Dokaj bridkih ur je doživel zlasti sv. Metod. Pregarjan je bil. Slovanskega dobrega pastirja so preganjali nekateri nemški duhovni, celó škofje. Odveč jim je bilo to, da po slovensko opravlja sv. mašo in druga sv. opravila. Bodlo jih je, ker je slovansko ljudstvo bolj ljubilo in više cenilo sv. Metoda, nego njihove duhovnike, kateri so se včasi predaleč spozabili ter med slovanskim ljudstvom bolj nemškovali, kakor pa sv. evangelij oznanovali. Večkrat so tožili sv. Metoda v Rimu, češ, da sega v njih pravice. Da, celó tako so zbesneli, da so ga bičali, ukovali v železje ter pahnili v ječo.

Težja od železnih okov mu je bila bridkost, ki mu je legla v temnici na srce. Spominal se je drage svojo čede, spominjal volkov, ki prežé na-njo. Tolažilo ga je upanje v božjo previdnost. Slovanska »cerkev pa je molila zanj k Bogu neprenehoma« (Dej. ap. 12, 5.). In ko je bil rešen čez poltretje leto iz ječe, kako radostno so ga sprejeli Slovani! veseli so ga bili, kakor prvi kristijani sv. Petra, ko ga je angelj otél iz roke Herodove. Toda trpljenje se ni hotelo ganiti od sv. Metoda. Grde lazi je trosil o njem neki nemški škof Vihing, kateri bi mu bil moral pokoren biti. Res, da je bil obrekovalec kmalu očitno osramoten, ker se je papež sam potegnil za sv. Metoda, ali vendar je bila ta rana globoka, pregloboka. Zacelila jo je smrt.

Ss. Ciril in Metod sta trpela za Slovane. Nista jih ljubila samo »z besedo, tudi ne z jezikom, ampak v dejanji in v resnici« (1. Jan. 3, 18.).

III.

Egiptovski kralji so si sezidali velikanske nagrobne spomenike — piramide, ki še dandanes štrlé v oblake in se jim čudijo potniki. Ss. Ciril in Metod si nista postavila zidanega spomenika, ki ga prej ali slej zgloje časa zob. Postavila sta si neminljiv spomenik s svojimi deli.

Toliko, kolikor sta ona storila za slovanski rod, ni še nikdo storil zanj. Dvignila sta ga iz temé neverstva k svetlobi otrok božjih. Oznanujoč sv. vero Slovanom, posnemala sta Odrešenika, ki ni izpreobračal ljudi siloma, niti z mečem, niti z ognjem, ampak z ljubeznijo. Slovani so se prej branili Kristove vere, ker jim niso bili povšeci tisti nemški misijonarji, ki niso toliko hrepeneli po dušah, kolikor po desetini in gospodovanji. Ljubeznivo vedenje ss. Cirila in Metoda, njijina ponižnost in uboštvo pa je premagalo vse pomiselke. Ne nemški meč, ljubezen sv. Cirila in Metoda upognila je Slovanom glave in curkoma je tekla nanje sv. krstna voda.

Čudesni ključ, s katerim sta si odpirala slovanska srca, bil je slovanski jezik. Od mladih nog sta ga rada govorila. Nista se ga sramovala niti v Carigradu niti v Rimu. Očitno sta ga zagovarjala v pričo papeža, škofov in rimskega ljudstva. Sv. Ciril je zložil posebne črke za naš jezik, spisal je z bratom vred prve slovenske bukve. Ljudstvo, kateremu je neznano pisanje in bukve, je divje, neotesano ljudstvo. Da se mi Slovani prištevamo zdaj omikanim narodom, za to imata veliko zaslugo ss. Ciril in Metod.

Ljubezen sv. blagovestnikov ni mirovala, dokler ni priborila našemu jeziku take prednosti, kakeršne nikdar ni imel nemški jezik. Izposlovala sta od rimskega papeža pravico, da se sme v slovenskem jeziku brati sv. maša in deliti sv. zakramenti. »Radostni so bili Slovani slišoč veličja božja v svojem jeziku«. Vse so razumeli, kar je molil in pel mašnik pred oltarjem. Slovenska služba božja jih je tesno družila z njim. Glava ni bila več odcepljena od trupla. Tedaj je postala slovenščina svet jezik. — Sta-li mogla še več storiti ss. Ciril in Metod? Sta-li mogla še bolj ljubiti Slovane?

* * *

Vse sta jim dala, vse žrtvovala, vse zapustila zavaljo njih. Težko sta delala, mnogo trpela. Nista sicer krvi prelila za sv. vero, vendar sta mučenika, ker bila sta preganjana, odkar sta došla na slovansko zemljo. Ljubezen ni ugasnila v ječi, celó na smrtni postelji je še plamenela za slovanski rod. Vse, kar nam more drago biti, sta nam podarila: vero, slovensko službo božjo, omikani slovenski jezik. Ss. Ciril in Metod sta zares velikana in njijine dobrote so nepopisljive. Hvalimo apostola slovanska! Hvalimo ju zlasti letos, ko slavi vesoljni slovanski svet tisočletnico smrti sv. Metoda! Kakor sta ona ljubila Slovane, ljubimo tudi mi svojo domovino! Kako pa se to zgodi? — Vi, krščanski stariši! ljubite domovino, ako ji daste pošteno izrejene otroke. — Ti, krščanska

mladina! ljubiš domovino, ako rasteš v modrosti in milosti pred Bogom in pred ljudmi. — Mi vsi ljubimo slovensko domovino, ako natanko izpolnujemo dolžnosti svojega stanu, ako spoštujemo sv. vero, slovenski jezik in stare, poštene šege. Mi ljubimo domovino, ako se varujemo greha, zlasti tistih grehov, zaradi katerih nam tujci tako radi očitajo, da smo surovi in neotesani. Ti pregrehi sta: pijančevanje in pobjoj. Kdor pijančuje in se pretepa, ta ne ljubi domovine. Danes o godu ss. Cirila in Metoda vam kličem:

Naša sv. apostola sta vneto ljubila ves slovanski rod in neutrudljivo delala za njegov krščanski prospeh, ljubimo tudi mi slovanske brate, ljubimo slovanski dom!

V Naklem na Gorenjskem, 5. julija 1885.

Ivan Vrhovnik, kapelan.

XIX.

Oporoka sv. Metoda.

V Biljani 5. julija 1885 v spomin tisočletnice sv. Metoda.

Mir bodi tej hiši! Tako sv. Luk. 10, 5.

Zakaj danes zvonovi nenavadno zvoné? zakaj danes možnarji pokajo? zakaj smo danes vsi nenavadno veseli? zakaj je danes naša farna cerkev veličastno olepšana? zakaj je danes tudi več duhovnov tukaj zbranih? in zakaj je danes tudi toliko vernih kristijanov pričujočih? Bogatim in ubogim, mladim in starim, možkim in ženskam, vsem, vsem se bere na obrazu posebno veselje. Da! meni se zdi, kakor da bi bila danes velika noč. V resnici, v nekem zmislu, lahko rečem, da obhajamo veliko noč. In v kakem zmislu? Glejte, kristijani, danes se meni zdi, kakor da bi bil sv. Metod od smrti vstal: po vsem Slovenskem se družega ne govori, kakor le o sv. Metodu in Cirilu. Slava torej tebi sv. Metod, slava tudi tebi sv. Ciril! Aleluja, aleluja! In v resnici, tudi jaz nisem še bil tako vesel, kakor sem ravno danes, saj danes se obhaja dan slave naše, upanja našega, bodočnosti naše, edinosti naše.

Svetniki se v nebesih veselé današnjega dne, angelji v nebesih se veselé današnjega dne, da, sama presveta Trojica se veseli današnjega dne: — ako se pa veselijo angelji, svetniki in presveta Trojica, zakaj — bi se tudi mi ne veselili?! Kaj je torej danes? Danes obhajamo tisočletnico smrti sv. Metoda. Sicer je sv. Metod umrl 6. aprila l. 885 na Velegradu na Moravskem, a mi smo si izbrali današnji dan, da počastimo

skupno sv. Metoda in Cirila. Ah, kristijani moji, Sloveni moji, kako srečni smo mi danes v Biljani! Kaj imamo danes še med nami? kdo stoji tam na stranskem altarji? Tam na stranskem altarji stoji podoba sv. Cirila in Metoda, katera se je blagoslovila današnji dan za biljansko cerkev. Kam bi prišel, ako bi začel danes naštevati vse dobrote, katere je skazal sv. Metod in sv. Ciril vsem Slovenom?!

Sv. pismo slavi in časti mater, katera nam je rodila Odrešenika sveta. In, ako slavi in časti sv. pismo mater božjo, gotovo ima prav; saj — kaj bi bil svet brez Jezusa, brez Odrešenika? Rečem: kar bi bil svet brez solnca, to bi tudi bile duše naše, telesa naša brez Jezusa. Le pomislite: rodili bi se, a rodili za pekel; rasli bi, a rasli za pekel; umrli bi, a umrli za pekel. Zato slava tebi, o Marija, hvala večna tebi, o Marija, da si nam rodila Odrešenika sveta!

Toda, ali bi mi poznali Jezusa, ako bi nam ne bil nikdo oznanoval Jezusa in njegovih naukov? Nikakor. In kdo je tisti, kateri je nam Slovenom v prednamcih naših prvi, skoro bi rekel, Jezusa oznanoval? Prva sta nam Slovenom, skoro bi rekel, Jezusa oznanovala sv. Ciril in Metod. Komu se imamo torej mi Sloveni prav za prav zahvaliti, da imamo v naših cerkvah dandanes presv. Rešnje Telo, dandanes krstni kamen, dandanes spovednice, dandanes božjo martro, dandanes Jezusa Kristusa? O, kristijani moji, Sloveni moji, nobenemu drugemu ne, kakor sv. Cirilu in Metodu. Slava torej tebi sv. Metod, slava tebi sv. Ciril! Aleluja, aleluja! O, blažena mati Marija, katera nam je rodila v Solunu, v makedonski pokrajini, taka dva sina, taka dva brata, katera sta zasadila pri Slovencih sv. križ, znamenje našega odrešenja!

In kristijani moji, Slovenci moji, ako je že dolžna sv. cerkev hvaležna biti sv. Metodu in Cirilu, oh, Sloveni moji, kako smo dolžni tudi mi hvaležni biti tema dvema svetnikoma!? Da, brez njiju dveh bi bili morda še dolgo taval v temi nevere, bi ne bili poznali in ne ljubili Jezusa; bi ne bili deležni prave omike. In zakaj smo še dolžni hvaležni biti tema dvema svetnikoma? Čujte, čujte, sv. Ciril in sv. Metod, oba sta bila že v največjih službah, sv. Ciril je bil že od prve mladosti součenec in tovariš carigrajskega cesarja Mihaela III., sv. Metod pa je bil že cesarski namestnik. Ali Metod in Ciril, oba sta zapustila posvetno čast, zamenivši jo s častjo sv. križa, zamenivši posvetno čast s častjo mašnikovega posvečevanja, rečem: oba sta postala apostola katoliške cerkve, oba sta postala mašnika, oba sta postala misijonarja. Zapustila sta očeta, zapustila sta mater, zapustila sta ožjo domovino, ter sta prehodila s križem v roki Bolgarsko, Moravsko, Češko, Hrvaško, Štajarsko, Kranjsko, Primorsko, Poljsko, Rusko, da, sv. Metod je bil trikrat pri sv. očetu papežu v Rimu, sv. Ciril pa je bil enkrat v Rimu pri poglavarju sv. katoliške cerkve; in prvokrat, ko je bil tam doli, je žalibože za nas prezgodaj izdihnil svojo dušo v naročje nebeškega Očeta l. 869, 14. febr., še komaj 42 let star. In tam doli v Rimu je bil tudi slovesno, kraljevo

pokopan, kjer počiva še dandanes v cerkvi sv. Klementa, četrtega papeža za sv. Petrom. Sv. Ciril je bil škof, sv. Metod pa je bil nadškof skoro vseh takratnih slovenskih kristijanov. Oh, koliko truda, oh, koliko trpljenja je preстал še posebno sv. Metod; on gotovo vé, da je ta svet solzna dolina. Koliko dežel je prehodil, in vse to — peš, kajti takrat ni bilo železnic, kakor jih imamo dandanes; in zraven tega, kakšne so bile tudi poti in ceste! Koliko je učil, koliko je pisal, kdo bi vse to nado-povedal!

Toda, zadnjikrat, kje vidimo še sv. Metoda? Kot sivolasi starček pél je zadnjikrat po staroslovensko sv. mašo, pél je v svetem in nebeškem jeziku sv. mašo na Oljčnico, na Velegradu, 3. aprila. Komaj pa je starček končal sv. mašo, prišlo mu je slabo v cerkvi. Štirje možje ga primejo lepo in spodobno, in ga neso na smrtno posteljo. Duhovni in svetovni ljudje, vse, vse je drlo na Velegrad, da bi še enkrat videli in slišali sv. Metoda. Da, res so ga videli, da, res so ga slišali! Ali, kaj so videli? ali, kaj so slišali? Glavo so mu videli, a glavo sivo in skoro golo; oči so mu videli, a oči vse vdrté in polne solzá; roke so mu videli, a roke tresoče in vele; — le srca mu niso mogli videti. Ali ker ni mogoče srca videti, radi bi bili pa srce slišali; in, da bi bili tudi srce še enkrat slišali, začel je govoriti, začel je starček delati testament ali zadnjo oporoko...

Oporoka sv. Metoda.

Ko je stopil naš Gospod Jezus Kristus na veliko noč proti večeru med apostole, jih je prav po nebeško pozdravil, rekoč: Mir vam bodi! Da, blagor cesarstvu, v katerem se nahaja Jezusov mir, blagor deželi, v kateri se nahaja Jezusov mir, blagor vasi in hiši, v kateri se nahaja Jezusov mir, in blagor krščanskemu srcu, v katerem se nahaja Jezusov mir! Kristus sam, ker je dobro vedel, kako je potreben ta mir, je pri-poročal svojim učencem, rekoč: Učenci moji, naročim vam: kedar koli stopite v katero hišo, recite najpoprej: »Mir bodi ti hiši« (Luk. 10, 5.).

Ali, o kristijani! vprašam: ali je bilo potrebno v Metodovi smrtni sobi zaukazati, da naj bodo ljudje v miru? Ah, ne, ne, saj tù je bil mir, a mir solzá: da, katerikrat je vse tako vtihnilo, kakor da bi bili na pokopališči: sobana, v kateri je počival sv. Metod, bila je podobna mirodvoru na vernih duš dan, ko ne more noben več jokati od pre-velike žalosti.

Sv. Metod se milo ozré po svojih ovčicah, odpre svoja zlata usta, rekoč: Dragi moji, ako pogledate moje oči, moje roke, moje noge, lahko sklepate, da mene kliče Bog iz tega sveta. Да будетъ воля твоя! O Bog vsemogočni, Ti si moj Gospodar, Ti si moj sodnik, prosim Te, daj mi še toliko moči in milosti, da naredim zadnjo oporoko svojim ovčicam. Dragi moji, naš Odrešenik nam je tolikokrat priporočal, rekoč:

Mir vam bodi! Mir vam zapustim, svoj mir vam dam, ne kakor ga svet daje; vam dam jaz (Jan. 14, 27.).

Ali, ljubi moji, da bodete ta mir imeli v svoji deželi, v svoji vasi, v svoji hiši, v svojem srcu, vam zapustim te-le nauke. Oj, kristijani moji, Sloveni moji, kar spregovorim sedaj, bode veljalo za vse katoličane, ali najbolj bode veljalo za vse Slovence, zato, ker sem tudi jaz Sloven; Sloven miru in sprave, Sloven ljubezni in edinosti. — Ah, kako mogoče je bilo gledati in slišati! Umiral je, a še je govoril; tresel se je, a še je pridigal; jokalo se je, ker je videl, kaj bodo delali sovražniki po njegovi smrti z ubogimi slovenskimi duhovni, kaj bodo delali s slovensko liturgijo in s slovenskim jezikom sploh; vendar začne kakor prvi duhovni oče slovenskega naroda, rekoč: Ljubi moji, zmerom ste me poslušali zvesto, kar sem vas učil, toliko bolj pričakujem, da me boste poslušali zdaj na smrtni postelji. Nekdaj sem vam pridigoval izpred altarja, a danes je smrtna postelja moja prižnica. Ljubi moji Sloveni, pred vsem vam priporočam, da ostanete zvesti Bogu, Stvarniku nebes in zemlje, kajti, kdor odpade od Boga, ta ni več kristijan, je še slabši kot pagan. In ali je mogoče ljudstvo vladati, katero ne veruje v Boga? Nikakor. Boljše in lepše je vladati divje živali, kakor ljudstvo, katero nima Boga v svoji pameti in v svojem srcu, da, takošno ljudstvo ni mogoče, da bi prišlo do samovladarstva, do neodvisnosti. Sloveni moji, pogledjte na nebo, pogledjte na zemljo, pogledjte v duhu pod zemljo, ah, povsod, povsod najdete, kako je vse pokorno Bogu in božjim postavam. Zvezde pravijo: verujemo v Boga; solnce pravi: verujem v Boga; luna pravi: verujem v Boga; zemlja pravi: verujem v Boga; toča pravi: verujem v Boga; dež, sneg pravi: verujem v Boga; vodovje, kamenje, rastline pravijo: verujemo v Boga; potres, grom, blisk pravi: verujemo v Boga; živali vsakovrstne pravijo: verujemo v Boga: vse stvari, vsaka stvar pravi po svojem jeziku, da veruje v Boga, ... le človek, hudobni človek bi rad Boga utajil, da bi toliko bolj grešil; ali, bolj ko ga hoče utajiti, bolj mu vést glasno in jasno kriči in upije: Bog je, Bog je bil od vekomaj in bode do vekomaj, kateremu boš moral natančen odgovor dajati od vsega svojega dejanja in nehanja. Varuj se torej hudega in delaj dobro, in mir najdeš svoji duši!

Slovenci moji! ta je prvi nauk: kateri pa je drugi? Drugi nauk pa je ta: Sloveni moji! pred vsem vam priporočam, da ostanete zvesti Jezusu Kristusu, kajti: kdor v Jezusa veruje, bode zveličan, kdor v Jezusa ne veruje, bode pogubljen. Oh, Sloveni moji, bratje moji, o, hčere moje, bodite zvesti Jezusu in sv. križu, vsaj veste, da brez križa ni nebes. »Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji samega sebe, naj vzame svoj križ na rame in naj hodi za menoj« (Mat. 16. 24.). Molimo te, o Kriste, in te hvalimo, ker si s svojim svetim križem svet odrešil. Zakaj nobeno drugo ime pod nebom ni dano ljudem, v katerem bi mogli zveličani biti (Dj. apost. 4. 12.), kakor ravno ime našega Odrešenika Jezusa Kristusa,

kajti sv. Duh sam zopet pravi: Zakaj Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, zato, da se nobeden ne pogubi, kdor koli vanj veruje, temveč da ima večno življenje. (Jan. 3. 16.). Glejte, glejte, zaradi tega imena sva jaz in moj brat Ciril zapustila posvetno čast. Dragi moji, kako se uže davno moj brat veseli v nebesih, da je on tako storil! Ali, ali ne le on se veseli, temveč veselim se tudi jaz, da sem tako storil. Ljubi moji, vi, ki ste okoli moje postelje — mrtvaške ... povejte mi, kaj bi mi bila pomagala posvetna čast, zdaj, ko ležim na smrtni postelji, zdaj, ko vsak hip utegnem stopiti pred svojega Sodnika? ... Nič? ... Kaj pomaga človeku, če si ves svet pridobi, ako pa svojo dušo izgubi? (Mt. 16. 26.). In zato, ali nisem storil jaz prav, da sem zamenil posvetno čast s častjo sv. križa? Gotovo! Kako umrjem zdaj rad in zadovoljen! Že, že me čaka Jezus; že, že me čaka Marija Devica; že, že me čaka sama presv. Trojica, da me uzame v nebeško kraljestvo. Angelski kori mi že prepevajo ter mi gredó prepevaje naproti: Aleluja, aleluja! O, kako vesel je zdaj tudi moj brat, Ciril, vesel je, da zapustim tudi jaz to solzno dolino. Glejte, kakor se sedaj jaz ne bojim umreti, tako se ne bode nihče izmed vas bal umreti, ako bode Jezusa ljubil in se greha varoval. Oh, kako miren, kako vesel bode vsak izmed vas na smrtno uro, ako bode imel čisto vest! Da, reči moram: tudi jaz in moj brat Ciril se bova veselila, ako bova videla na sodnji dan vse Slovence na desni strani; ... kako žalostna pa bodeva, ako bova videla le enega Slovena na levi strani. Delajte torej za nebesa in sicer v imenu našega Gospoda Jezusa Kristusa!

To je drugi nauk: kako se glasi pa tretji? Tretji nauk pa se glasi: pred vsem vam priporočam, ljubi moji Sloveni, da ostanete zvesti tudi sv. katoliški cerkvi in katoliškim duhovnikom, mojim duhovnim bratom. Prašam vas s priméro sv. Jeronima, pridnega Istrana in zvestega Slovana: Kdo je ostal pri življenji ob vesoljnem potopu? Gotovo samo tisti, kateri so bili v barki Noetovi. Prašam pa: kaj je katoliška cerkev? Glejte, katoliška cerkev je tudi barka, in ta barka se imenuje barka Jezusa Kristusa. Kakor je nekdaž Jezus učil iz barke Petrove, tako uči in bode učil do sodnjega dneva iz te barke, toda ne sam, ampak po ustih svetega očeta papeža, svojega namestnika. Kdo ostane itak živ pri prvi in pri drugi sodbi — in sodba prva in sodba druga — ta bo še le pravi potop? kdo se izveliča? Gotovo samo tisti, kateri se nahaja v ti barki. Sicer ni zadosti, da se človek le nahaja v ti barki, temveč treba je, da tudi to stori, kar mu zaukaže Noe, kar zaukaže Jezus, kar zaukaže sv. Peter, kar zaukaže sv. oče papež. Ne vsak, kateri pravi: Gospod, Gospod, pojde v nebeško kraljestvo; temveč tisti pojde, kateri stori voljo mojega očeta, ki je v nebesih, tisti je, kateri pojde v nebeško kraljestvo (Mat. 7. 21.). Kaj pa? kdor se vzdiguje zoper Noeta, zoper Jezusa, in zoper papeža, ali pojde tudi ta? Ne. Ti si Peter, je rekel Kristus; tebi dam ključe (Mat. 16. 19.); pasi moja jagnjeta. (Jan. 21. 15.). Ali, ali, zoper papeža se ne vzdigujejo samo

le malikovalci, samo le krivoverci, samo le razkolniki, temveč vstavljajo se mu tudi lastni otroci sv. katoliške cerkve, dá, še celó malovredni nižji in višji duhovni. Oh, koliko sem moral jaz od njih pretrpeti, to ve sam Bog, pa tudi sv. oče papež: pravil bi vam, ali obhaja me prevelika žalost. Vender zgodovina čista in sveta vam že pové, koliko sem moral pretrpeti zaradi liturgije v staroslovenskem jeziku, katero so sami papeži potrdili kakor »primerno narodnemu duhu«. Zato rečem še danes po človeško in trdim: Edino liturgija v častitem našem jeziku je tisto sredstvo, katero zamore Slovence ohraniti v vérski edinosti: ali pa, ako so od edinosti katoliške cerkve odpadli, staroslovenska liturgija je in bode tista moč, — da po človeško govorim — katera privabi razkolnike k sv. očetu papežu, k viru cerkvene edinosti. Kakor je molil Kristus, tako molim in bom molil tudi jaz za vas: »In več nisem na svetu, ti pa so na svetu, in jaz pridem k tebi. Sv. Oče! ohrani jih v svojem imenu, ktere si mi dal, da bodo eno, kakor tudi mi.« (Jan. 17. 11.). In starček je pri tej molitvi uzel božje razpelo v roke in podobo sv. očeta papeža Ivana VIII. in je obojno prav srčno poljubil rekoč: Slovenci moji, kakor jaz, tako ljubite tudi vi Jezusa in sv. očeta papeža, kot Božjega namestnika! In je začel jokati. . . . Zakaj? . . .

To je tretji nauk: kateri pa je četrti? Četrti nauk pa je ta: Slovenci moji, ovčice moje, priporočam vam, da ostanete zvesti tudi slovenski domovini in slovenskemu jeziku. Ljubite slovensko domovino, ljubite slovenski jezik, kajti, kdor vam ukrade jezik, kdor vam iztrga jezik, ta vam lahko ukrade in iztrga tudi sv. vero iz srca. In zakaj bi ne ljubili našega jezika? Naš jezik je potrdil in posvetil že sam papež Hadrijan II., l. 868 na oltarju sv. Petra v Rimu, še celó za obredni jezik, rekoč: »Kdor bi se drznil drugače učiti, zaničevaje knjige tega jezika, naj bode izobčen«. Ljubite domovino svojo, ljubite tudi jezik svoj, kajti kdor odpade od domovine, ta odpade navadno tudi od sv. vére, od Boga Očeta in Sina in Sv. Duha. Govorite in molite le v tem jeziku, ker le na ta način morete srčno in pobožno moliti; ako bi pa hoteli v drugem jeziku, katerega ne umejete, moliti, bi sicer molili . . . ali le z ustnicami in srce vaše bi bilo daleč proč od Jezusa. (Mat. 15. 8.).

K temu dostavljam tudi jaz, rekoč: Kako sta sv. Ciril in Metod že naprej razumela sv. Tomaža Akvinskega, kateri zagovarja prav lepo posredno ta nauk! Summa: 2. 2. q. 83., člen 12.

Dobro je sicer znati več jezikov, ali nikdar in nikjer ne govorite v drugem jeziku, kakor le v slovenskem, izuzemši, ako bi bila sila in potreba, saj še sv. pismo priporočuje Boga moliti v vseh jezikih. Ljubite itak vse narode, a svoj narod, a svoj jezik, a svojo domovino, a svojo mater najprej!

Zopet je začel starček jokati. Prašali so ga: zakaj da joče? Starček je pogledal milo, rekoč: Oh, kaj bi ne jokal? Kaj vidim že zdaj, in kaj vidim že naprej!? Koliko bode sinov in hčérá slovenske matere, kateri

se bodo sramovali slovenske domovine, dá, koliko jih bode, kateri bodo jezik in domovino izdajali! In zakaj? Za malo časti. Bridka žalost me prešine, ko se spomnim domovine, vsemu svetu nepoznane, od nikogar spoštovane. Izdajalec! pojdi z menoj k tvoji materi in povej mi: kakšne krvi je bila tvoja mati? V kateri deželi si zagledal luč sveta? Kako si s svojo materjo govoril? Dá, mati tvoja ne more več povedati, ker je morda umrla; ali mesto matere naj govori mrtvaška jama, naj govori mrlič, naj govori prah. Izdajalec idi torej z menoj na grob v duhu! Mati, mati, kje si ti? prosim, povej mi: kakšnega rodu si bila ti? kako si govorila s svojim sinom? O mati, mati, poglej ga zdaj, kako je nehvaležen zdaj tvoj sin, tvoja hči! Odpadel je od tebe, od domovine in od vere. In mati zagrne svoj obraz, skrije se, ker noče več biti mati takega izdajalca.

Sloveni moji, še bi jaz vas rad navduševal za vero, za narod in za edinost v veri in v narodu, ali smrt je že tû. Sloveni moji, jaz se sicer telesno ločim od vas, in še to-le do sodnjega dneva, a dušno ostanim vedno z vami združen, dá, jaz bom vedno za vas prosil, da bi bili vsi Sloveni edini v veri in v ljubezni. Pa... ali omečim vaša srca??? Težko!... O vi trdovratni!!! Ali mi tako plačujete? ali sem vas tako učil? Dá, ko bi bili tudi najhujši sovražniki, vse eno bi se morali ljubiti po nauku našega Vzveličarja, a ne, ko ste vsi ene krvi, a ne, ko ste vsi kristijani, rečem: bratje med seboj. Kaj je brat takrat brat, ako sovraži brata? kaj je kristijan takrat kristijan, kadar sovraži kristijana? Ta nauk ni Jezusov, ta nauk je hudičev. Jezus je začetnik ljubezni, hudič pa je začetnik sovraštva. Zopet je začel starček jokati, kajti videl je naprej, kako bode brat slovenski črtil brata slovenskega. O moj Bog, o moj Bog, ali je to bratovstvo? ali je to krščanstvo?

Še enkrat je izdihnil, rekoč: Oče nebeški! v tvoje roke izročim svojo dušo; o Jezus! idi mi naproti; o Jezus, skrbi za moje Slovence, da jih volkovi sovražni ne požró. Bojim se, bojim se, da ne premagajo maščevalni volkovi uboge in krotke ovčice, volkovi, kateri širijo sveto vero med Slovence le zavoljo dobička, le zavoljo desetine in časti.

Smrt ga že davi; še-se en vzdih, še-se en pogled, še-se en hip... Vse joče... vse stoče... Oh, oče! oh, oče naš! zakaj nas zapuščate? kaj smo vam storili? Afi! prosimo vas, odpustite nam, ako smo vas kdaj-kdaj razžalili; prosite za nas pri Bogu vojsknihi trum; oh, blagoslovite nas še enkrat, predno nas zapustite. Starček ni mogel več govoriti, vendar odpre še svoje oči, mile, višnjeve oči. Sv. Metod vzdigne desno roko, milo pogleda, kakor bi hotel govoriti. Sloveni pokleknejo, Metod jih blagoslovi, ne več z jezikom, temveč blagoslovi jih s srcem. Vse joče... prosi... moli... Metod zapre oči, roka mu pade, srce mu ne bije več...

Vse zažene glasno jok in stok: Moj Bog, naš oče je umrl, naš apostol je umrl, naš škof je umrl, naš svetnik je umrl, naš mučenik je umrl. — Umrl je dobrotnik slovenski 6. aprila, l. 885.

Sloveni moji! ako bi videli zadnji pogled sv. Metoda, ako bi slišali zadnji vzdih sv. Metoda, in ako bi klečali, ko je sv. Metod zadnjikrat blagoslavljal vse Slovence, ah, gotovo bi se udali za edinost v veri. In ali niso videli? in ali niso slišali? in ali niso klečali tudi oni, tudi pravoslavni, ko je sv. Metod gledal, ko je blagoslavljal? Dà, »moralno« smo bili vsi tam, in vender! kje je edinost? kje je ljubezen? Kdo nas združi, — da po človeško govorim — ako ne sv. Metod? En Bog, ena véra, en krst, en Jezus, en Metod.

* * *

Komaj je umrl sv. apostol, naenkrat zadoni veliki zvon v cerkvi na Velegradu, zvon, kateri raznaša in spremlja žalostno vest o Metodovi smrti. Ljudstvo se je začelo shajati od vseh strani, jokajoč in plakajoč: Metod je umrl, Metod je umrl. Bog mu daj večni mir in pokoj! Naš svetnik je umrl. Sv. Metod, prosi za slovenski rod. Komaj se je oglasil veliki zvon, začeli so potem zvoniti tudi drugi zvonovi po Moravskem. Oh, kako so zdaj hiteli ljudje od vseh strani, da bi videli še enkrat truplo sv. Metoda. Čez nekaj dni so položili truplo v grob, kjer še zdaj počiva na Velegradu v cerkvi Matere Božje Vnebovzetja.

Kristijani moji, Sloveni moji, takrat je drlo od vseh strani ljudstvo na Moravsko, na Velegrad, da bi počastilo ostanke sv. Metoda. Ali tudi letos, ko obhajamo tisočletnico v spomin smrti sv. Metoda, tudi letos dere velika množica slovanskega naroda na Moravsko. Papež Leon XIII. sam je razglasil za Slovence sv. leto.¹ In škofje vseh slovenskih rodov, kako skrbijo, da se tisočletnica slovesno obhaja! Kdor ne more na Velegrad, ta opravi svojo pobožnost lahko doma in se udeleži vseh odpustkov, kakor da bi bil na Velegradu. Resnično, tisočletnica sv. Metoda, upamo, da bo imela najboljši uspeh za vse Slovence.

Kristijani moji! ali ni bila lepa oporoka, katero je naredil sveti Metod na smrtni postelji? Gotovo! Sv. Metod nam je priporočil, naj ostanemo zvesti: Bogu Očetu in Sinu in Sv. Duhu, priporočil nam je, naj ostanemo zvesti sv. katoliški cerkvi in njenim služabnikom, priporočil nam je, naj ostanemo zvesti tudi slovenski domovini. Ako ga bomo ubogali, gotovo najdemo mir svoji duši, mir, kakoršnega svet ne more dati.

In, kristijani, da bi imeli ta testament toliko bolj pred očmi, glejte, obesi se v farni cerkvi biljanski, na steno, nad velikim oltarjem podoba sv. Cirila in Metoda, naslikana od našega rojaka Avgusta Šlegelja, podoba, rečem, katero je daroval »Slovenski Jez« v Brdih biljanski cerkvi. Poglejmo, poglejmo, kako vzvišene misli so naslikane na ti podobi! Sv. Ciril drži z desno roko križ, znamenje našega odrešenja, v levi pa

¹ Tudi Brda so imela svojega zastopnika na Velegradu, in sicer romal je na grob sv. Metoda naš mnogozaslužni predsednik »Slovenskega Jaza«, visokočastiti gospod Andrej Žnidarčič, vikar v Gradnem.

drži razviti list, na katerem bereš v staroslovenskem jeziku imenitno resnico za vsakega kristijana, katera se glasi: Načelo premudrosti, strah Gospodinj. (Psl. 110. 10.). Zdolej pod to imenitno resnico vidiš pa »cirilico«, katero je iznašel sv. Ciril, navdihnjen od sv. Duha. Kakor drži trdno sv. Ciril sv. križ v roki, tako držimo ga tudi mi. Kaj pa drži sv. Metod v levi roki? Sv. Metod pa drži v levi roki bukve sv. pisma novega zakona, kjer stoji zapisano: V načelě bě slovo; z desno roko pa blagoslavlja brate Slovene, kakor da bi rekel: Sloveni moji, ljubite se med seboj, bodite edini, za véro in narod žrtvujte vse. V stiskah in nadlogah glejte na sv. križ, katerega drži moj brat v roki.

Le glejte, le glejte, kako milo gledata oba na nas verne kristijane, kakor da bi nam hotela še celó s podobe oznanovati in nas poljubovati. Oba Ciril in Metod sta naslikana v cerkveni noši: oba pa stojita na trdnem skalovji, izpod katerega teče, ravno tam, kjer je vsajen sv. križ, studenec. In glejte, ta studenec se razdeli za nekaj dolgosti v dva studenca. Kaj nam predstavlja trdno skalovje? Trdno skalovje nas spominja na besede Jezusa Kristusa, kateri je rekel: Ti si Peter. Nerazdeljen studenec nas spominja na Slovene, ko niso bili razdeljeni v sveti véri; razdeljen studenec pa nas spominja na žalostni razkol. Po vsi pravici se lahko prašamo: Kdaj pač bodo vsi Sloveni združeni v sveti Jezusovi véri? V to Bog pomози in priprošnja sv. Cirila in Metoda, in mir bode v vsaki slovenski hiši.

Mihaljko Vuga, kapelan.

XX.

Parenêza na čest svétij slovenskij apoštolov Cirilla i Metóda.

»Sto, štimaš, je veren sluga i spameten,
šteroga je postavо gospod njegov nad držínov
svojov, naj ji dá hrano vu vremeni«.

Svéti Mátaj 24, 45.

Nej zamán je slovensko lúdstvo že negda rávno tak preveč razsúrjeno bilo na zemli, kak je ešče i dén denésnji: záto je Gospon Bog vu svojoj smilenosti na ednók dvá apoštola, svetoga Cirilla i Metoda, postavо nad svojov slovenskov držínov, naj etoi dájo důševno hráno, návuk evangeliumski vu vremeni potrebnom i od Bogá odločenom. Letos je rávno jezero let, ka je svéti Metod vu Velegrádi na Moravskom důšo pústо šestoga aprila to je vélkoga trávná. Naš svéti Oča trinájseti Leo rimski pápa so že jezero osemsto osemdesétoga (1880.) leta slovenskim

našim apoštolom Cirilli i Metodi veliko poštenjé skázali, gda so obslužávanje njidva dnéva pétoga juliusa to je jakopeščeka celomi katoličánskomi svéti zapovedali. K jezeroletnomi obslužávanji odičené smrti svétoga Metoda so pa rimski pápa vnoge odpústke prikapčili, i eto obslužávanje trpi od stirinájšetoga (14.) februara to je súšca, dnéva blázene smrti svétoga Cirilla, notri do nedele svétoga čísla.

Z Velegráda smo nej samo mi slovenje dobili pozvánje na rómanje k grobi svétoga Metoda, nego tüdi vogri ino vsi národje. — Končimár v dühi setüjmo vu Velegrád, poštüjmo dvá svétiva brata, Cirilla i Metoda, ino si segrejmo, ja vužgimo srcé na dostojno poštüvanje i nasledüvanje etij velikij nasij apoštolov.

* * *

Med slovenmi so vu začétki sédmoga stoletja naj prvi vnogi karantáni, horvátje i serbi krstšansko vero gore vzéli. Ete so nasledüvali v Pannoniji to je vu zdásnjem vogrskom orsági stanüvajoči slovenje, to so pa bili naši očácje, posebno vu vremeni pobožnoga Lajoša (Ludviga) na dolénjoi Pannoniji ládajoči voj Privina je bio okrstšeni, i njegov sin Kocel.

Ali Bog zná, kak dugo bi eti i drügi slovenski národje, kak tüdi moravci, ki so v tom vremeni na krstšanstvo se preobrnoli, stálni i verni ostali Kristušovomi návuki, či Bog nebi obüdo dvá tak vučena, kak vrela apoštola, svetoga Cirilla i Metoda. Z grčkoga orsága rodjena sta nej samo dobro grčki i deački, nego i slovenski znala, i z velikov znanostjov čüdnovito pobožnost vküp sklenila. V kloštri sta žívela brata vu Cárigrádi, gde sta dühovnika posvečena, dokeč so Kozárje, sosedno lüdstvo, nej prosili od Cárigrádškoga casara, nej njim dá vučenoga i vreloga vučítela, dühovnika, ki njé vu krstšanskoí veri potrdi, i one med njimi, ki so ešče nej bili okrstšeni, vu právoi veri podvči, i vu jedino zveličanske cerkvi krilo goré príme. Cirill je odebráni na ete veliki poseo, ki se je v Kherzon váراسi eden čas jezik Kozarov včio. Eti je svéti Cirill tó posebno miloščo od Bogá zadôbo, ka je vu osemdesét sédmom (87.) leti po Kristušovom narodjénji od Vespasiána, pogánskoga casara v Kherzon pregnánoga svétoga Kelemena mantrnika mrtvo telo najšo, ki je bio trétji rimski pápa za svétim Petrom apoštolom. Gda je že Kozáre zadosta vu veri okrépo, nazáj se povrné, preveč od onij pohváleni, vu Cárigrád.

Ali eti je nej dugo ostao. Rastislav nájmre, moravski voj, skrben za vremenitno i večno to je düševno dobro svojega lüdstva je Cárigrádškoga casara oproso, naj njemi pošle pope, ki do znali vu slovenskom jeziki njegove podložnike, z véksega tála krstšenike, na vso pobožnost včíti. Páli je Cirill poslan, ki je brata svojega Metoda z seboj vzeo. Na poti sta k bolgárskomi voji Bogoriši prišla; eti sta tüdi eto slovensko lüdstvo vu krstšanskoí veri potrdila. Z velikim veseljem i postenjá vözkázanjem sta Cirill in Metod vu Velegrádi prijéta od Rastislava i njegovoga

lúdstva. Pol pět let sta se eti preveč trüdila, naj bi moravce vu krstšanskoi veri i svetom obnášanji dobro návčila. Světo pismo sta na slovenski jezik obrnila, vnogo drügh slovenskij knig sta spravila. Nej samo Rastislav, nego i tedášnji rimski pápa se je radiúvao nad njidva apoštolskimi delami. Ali v Rimi sta obtožena, kak da bi kaj proti návadi světe rimske kato-ličanske cerkvi začínjala. Teda pred rimskoga pápo ideta, ki je njidva dobro goré prijaio, i nej samo za verne i spametne glasilce krstšanske istine spoznao, nego tüdi za püspeke posvéto. Světi Cirill je ešče tisto leto, nájmnre osemsto šestdesět devetoga (869) v Rimi mro, i tam v církví svetoga Kelemena, šteroga světe ostanke je tá prineso, i z tem veliko veselje pápi i rimlancom spravo, pokopan.

Světi Metod je tak sam kak prednji püspek išo z Rima na moravsko zemlo, ino je navküpe imo visiko cerkveno oblást nad celov Pannonijov. Ali Rastisláva je nej mogo trpeti njegov bratanec Svatopluk, ki ga je nemškomi casari vödao. Vidévši pa světi Metod, kak je i njemi protiven Svatopluk, ogno se ga je; odišo je v Pannonijo, gde se je slovenski voj Kocel veselio njegovomi prišestji, i odnet je notri do bolgárske zemlé razpréztro svoje apoštolsko delo. Sledé je Svatopluk spoznao svoje kri-vično obnášanje proti svetomi Metodi, ino ete je pri ovom priliko imo z češkim vojom Borzivojom se zaznániti, z svojov světostjov i vučenostjov etoga i njegovo ženo Ludmillo za Kristušovo vero pridobiti. Példo poglavára je nasledüvala vnožina velikášov i lúdstva, i krstšanska vera se je i na Českom vkorenila.

Světi Metod je i drügoč pri rimskom pápi obtoženi, ali tüdi spravičani bio.

Za nás vogrské slovene je posebno ešče znánja vredno, ka sta se na prošnjo vogrskoga prednjega voja ete i světi Metod pri spodnjoi Düni sréčali. Vogri so teda v sosedstvi Kozarov stanüvali, i od Metoda so pri etij dosta dobra zvedili. Najšli so se toti, ki so Metoda opominali, naj se ne podá vu tak veliko pogibelnost. Ali on pun vüpanja v Bogi stopi pred vogrskoga voja, ki světomi starci i dühovniki vélkomi nájvékše postenjë skáže, njega obimle, dráge dáre njemi ponüdi, i z etimi rečmi ga odpüsti: »Spomeni se z méne, postüvani oča! vu tvojjij světij molitvaj«.

Na cvetno nedelo leta 885. je světi Metod čüto bližánji konec svojega žitka. Vu Velegrádi v cerkví vküp správljeno vnožino lepò opomina, naj vsigdár verno k rimskomi pápi držijo. »Drága deca! právi na zádne, skrb imejte na méne do trétjega dnéva«. Na trétji dén, na vélki tork zarán etak zdiháva: »Moj Gospon! vu tvoje roké priporáčam düšo mojo«, i med svojimi vernimi dühovniki svoj blázeni žitek sklene.

Žitek i smrt nasij slovenskij apoštolov nam vednáko i na ves glás náj bole eto velita: Bojmo verni i pokorni rimskomi pápi! On je nazfalivi naš vučiteo, gda koli pred nás dáva, kaj vervati, i kaj činiti moramo, naj v nebesko svojo domovino pridemo. — Rimski pápa je svetoga Petra naslednik. Na světoga Petra je Kristuš kak na pečino zozidao svojo

cerkev. Zato gde je Peter, tam je tista cerkev, zvün štere se nišče ne more zveličati. Molimo se svétim našim slovenskim apoštolom, Cirilli i Metodi, naj oni, ki so teliko vnožine slovenov k jedinstvi krstšanske vere pripelali, po svojij prošnjáj nás vu etoi jedinsti i pokornosti k rimskomi pápi obdržijo, i vse slovene k etoi jedinsti i pokornosti pripelajo. Po Kristuši našem Gosponi. Amen.

Plebános na Vogrskom.

XXI.

Sv. vera — narodnost in domovina.

Cerkveni ogovor o tisočletnici Ciril-Metodovi l. 1885.

»Hvalimo sloveče može in naše očake v
njih rodovinah«. Sir. 44, 1.

V dan 6. aprila l. 885 izdihnil je na moravskem Velegradu vele-sloveč mož, rekel bi, največji Slovan svojo preblago, sveto dušo. Ta najblažji mož bil je sv. Metod, apostol ali blagovestnik Slovanov in prvi nadškof nekdanjim Veliko-Moravskim pokrajinam. Njegov spomin praznujemo danes kot tisočletnico njegove smrti, ali pa v cerkvenem zmislu: kot njegov tisočletni rojstni dan za nebesa. Kakor v svate vabijo nas zategadel vsi slovanski časniki, da, komur je le moči zapustiti za nekoliko dni dom in pritrgati si nekaj goldinarjev, naj se pridruži slovanskim romarjem na božjem potu v Velegrad. Tam namreč bila je Metodova škofijska stolica, in tam nekje biva njegov ne še znani grob. Tje naj bi letos romali na tisočletni praznik smrti Metodove, ki se je od l. 863 do l. 885, torej 22 let med Slovani, med brati našimi po krvi, trudil z apostolskim delom, trudil s poukom, z oznanovanjem sv. evangelija, s spreobračanjem malikovalskih naših pradedov k sv. veri Kristovi. Da komu, gotovo njemu veljajo besede sv. Pavla, da je v tem svojem apostolskem poslu »vsem vse postal, da bi vse izveličal« — vse Kristu pridobil (I. Kor. 9, 22.). Na Velegrad, pravim, vabi nas romarski poziv, da bi ondi na grobu Metodovem spodobno počestili svojega močnega zavetnika telesne ostanke, in ga iskreno prosili, naj nas s svojimi priprošnjami blagovoli podpirati pri Bogu, da nas združi vse Slované v jedinsti sv. vere in prave bratovske ljubezni, ter nam varuje in ohranjuje tega svojega zvestega spoznovalca najdražjo zapuščino, namreč: sv. vero in jezik slovenski. A ker nam većinoma ni moči pridružiti se tem romarjem na Velegrad, hočemo se doma spominati tisočletnice Metodove. V ta namen se bomo gledajoč na ss. Cirila in Metoda

1. nad njima spodbadali v dejanskem spoznavanju sv. vere; in
2. po njunem vzgledu učili se ljubiti narodnost in domovino svojo. — Ta pouk sprejmite z željnim srcem!

I.

Vsaka doba ima svoje posebne malike, katerim zažiga dišeče kadilo. A tudi malikovalci mislijo, da čez njih malike jih ni nobenih drugih; le ti so jim pravi bogovi in rešitelji iz življenja bed. Tako se čestokrat dandanes čuje govorica: »Kaj je nam za vero? Nam je narodnost prva in nad vse!« Ljubi moji! Res je narodnost lepa, rekel bi; krilata beseda. Ona je sedanje dobe zvezda vodnica; tista ognjevitna moč, ki navdušuje mladino in starce. A kaj je narodnost v resnici? Kaj ne, z narodnostjo se lahko ponaša sleherno ljudstvo. Nemec, Francoz, Anglež, Italijan, Španec, Madjar kakor Slovan, vsak se ponaša s svojim rodом in jezikom. Vsak kuje svojo narodnost v zvezde. A narodnost vendar le ni nič drugega, nego medsobojna vez, ki vse ljudi jednega roda in pokolenja in jednega jezika združuje v jeden narod, v brate in sestre jedne matere. Narodnost v tem pomenu ni nič drugega, nego medsobojna bratovska ljubezen med otroci jedne in iste matere, ki jih spodbada in vnema k vzajemni nasprotni pomoči, za vse blago in dobro, za vsakotero žrtvovanje, za vse svetinje svojega naroda. Da bi bila pa narodnost celó nad vero, to je veliko pretiravanje. Med vero in narodnostjo je namreč tak bistveni razloček, kakoršen je med gospodinjo in služabnico, med dušo in telesom, med natornim in nadnatornim, med zemljo in nebom. Kakor je gospodinja gotovo več, od služkinje, kakor je duša gotovo imenitnejša od telesa, nadnatorno memo natornega, večno memo časnega, in kolikor so nebesa imenitnejša od zemlje, toliko je sv. vera imenitnejša in višja od narodnosti. Gledé narodnosti, pravi sv. apostol Pavel (Rimlj. 10, 12.) »ga ni razločka med Judom in Grkom, ker jeden je Gospod vseh, bogat za vse, kateri vanj kličejo«. Zategadel nauk sv. Janeza Krstnika, ki je Jude svaril, da naj se kot zarod Abrahamov ne zanašajo na svoje narodne pravice in prednosti, ker te pred Bogom nimajo veljave, v premislek velja tudi nam. Rekel jim je namreč: »Ne govorite med soboj: Abrahama imamo očeta; zakaj povem vam, da Bog zamore iz tega kamenja Abrahamu obuditi otrok« (Mat. 3, 9.). Tako nam torej nobena narodnost pred Bogom ne daje kacih prednost ali pravic. To pa stori sv. vera. Sv. vera vsa ljudstva in vse jezike združuje v jedno in isto družino božjo, v otroke jednega in istega Očeta v nebesih, v brate in sestre v Kristusu, v dediče nebeskega kraljestva. Poglejte torej, kolik razloček med narodnostjo in sv. vero!

Vsled tega razločka pa, kaj mislite, je li vera ali narodnost Solunska brata Cirila in Metoda naklonila, da sta se odločila za težavni apostolski posel med našimi pradedi? Na to vprašanje pač ni težko odgovoriti, da sta Ciril in Metod brez dvojbe iz najčistejšega namena postala apostola

Slovanov. Ta namen pa je bil: Njijina srčna želja po izveličanji neumrljivih duš, da bi po edinosti v sv. veri pridobila neštevilni narod slovanski čredi Kristovi in svetim nebesom. Vedoč, da bota ta vzvišeni svoj namen tem lažljeje dosegla, posluževala sta se materine govorice, njih jezika v pouku in pismu. Saj tako stori vsak modri učenik pri svojih učencih, komur je na sreči njih resnični časni in večni blagor. Govorica in pismo slovansko bila sta jima torej pripomoček, da sta mogla z vspehom oznanovati resnice Kristove sv. vere, spoznavši to sv. vero za prvi in največi dar, za največo dragocenost nebeško, za oni zaklad, skrit v njivi, za katerega človek po besedah Kristovih (Mat. 13, 44.) od veselja gre in proda vse, kar ima, da kupi tisto njivo.

Da bomo pa še mi sv. vero spoznali in imeli za največo dragocenost in jo cenili nad vse, primerimo jo z nekaterimi poglavitnimi dobrotami, katere imamo od Boga. Kaj ne, velika je dobrota, ki smo jo prejeli od Boga Očeta po stvarjenji. Bogu namreč bilo je mogoče, da bi te ne bil vstvaril; ali te vstvaril za kamen — brez življenja; ali te vstvaril za žival, tedaj brez pameti, brez neumrljive duše. A vstvaril te je za človeka, po svoji podobi, s pametjo, s prosto voljo, z neumrljivo dušo, katera se zamore veseliti svojega bitja in deležna postati večnega izveličanja. Kako velika nadalje je dobrota, da te Bog po toliko vidnih čudežih v naravi oskrbuje sleherni dan s hrano, z živežem in obleko! — Tem večja pa je še dobrota odrešenja. Česar namreč še nikoli noben oče za svojega sina, noben prijatelj za svojega prijatelja ni storil, to storil je za nas Bog Oče. »Tako namreč je Bog svet ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sinu, da nihče, ki vanj veruje, se ne pogubi, temuč ima večno življenje« (Jan. 3, 16.). Sin božji pa nas je zopet tako ljubil, da je, zapustivši veličastvo svoje pri Očetu, radi nas nase vzel podobo hlapca, in se podvrgel vsem človeškim revam in bedam, najbridkejšemu trpljenju in celo smrti na krizi. A te smrti na krizi med razbojnikoma ni pretrpel za svoje prijatelje, ne za angelje, ki so mu služili v zvestobi in ljubezni, ampak za nas svoje sovražnike, ki smo se z grehom tolikrat hudovoljno zoper njega vzdigovali. O kako neizrekljivo velika, zares božja je bila ta ljubezen, za nas pa neizmerno velika dobrota in milost! A vender lahko trdimo, da je poklic k sv. katoliški veri, dodeljen nam po sv. Duhu, še večja dobrota in milost božja. In zakaj? Vprašam: Zakaj je zdravo telo najboljše blago? Pravite, da zategadel, ker brez zdravja nam nič ne koristijo kupi časnega bogastva, brez zdravja za človeka ni nobenega veselja. Vidite! tako je tudi naš poklic k sv. veri še večja dobrota božja memo stvarjenja in odrešenja našega, kajti brez poklica k sv. veri nam niti stvarjenje niti odrešenje nič ne bi hasnilo. Tako je sv. vera še večja dragocenost in večji dar milosti božje, kakor pa stvarjenje in odrešenje naše. Vsled tega sv. Evzebij sv. vero imenuje »luč naše duše, vrata v življenje, podlogo večnemu izveličanju. Kristus Gospod nam jo je, hoteč nam v zahodnjakih tega življenja pokazati pravi

pot, kot veliko svetilnico kvišku obesil, da po nji nepoznanega Boga spoznavamo, v spoznanega verujemo in ga po veri najdemo.« Sv. Avguštin pa kar brez ovinkov pravi, da ni »nobenega večjega bogastva, nobenega večjega zaklada, nobene večje časti niti večjega imetja na tem svetu, kakor je katoliška vera.« Kakor torej po svojem telesnem rojstvu na svet dobimo pravice do očetnje in materine imovine in dedščine, tako po poklicu k sv. veri prejmemo pravice do nebes in vsega njihovega bogastva. Sv. vera je in ostane prvi in največji dar dobrotljivih nebes. Za ta neprecenljivi dar sv. vere torej srčna hvala in zahvala našima blagovestnikoma Cirilu in Metodu!

Ta zahvala naša Bogu in sv. apostoloma Cirilu in Metodu za dar sv. vere pa naj se razodeva sploh v tem, da smo in ostanemo verni sinovi in hčere sv. matere katoliške cerkve, da po resnicah in naukih sv. vere živimo, vsaj »vera, če nima del (govori sv. Jak. 2, 17.), je mrtva sama v sebi«. »Kdor ne veruje, pravi Kristus sam, je že sojen«. Kakor namreč revnemu sosеду nič ne pomaga naše milovanje in usmiljenje, ako mu ne podelimo, česar potrebuje, tako tudi vera brez del nič ne pomaga. Le živa vera, vera izpolnovana v delih, nas opravičuje pred Bogom ter imeva obljubo večnega življenja.

Posebej pa kaži oče, mati svojo vero in svojo katoliško zavest s tem, da svoje otroke že z mladega učiš z znamenjem sv. križa spoznavati Boga Očeta, kot našega Stvarnika, od katerega nam milostivo prihaja vsak dobri dar; Boga Sina, kot našega Odrešenika; in Boga sv. Duha, kot našega posvečevalca; da jih učiš spoznavati našo občno duhovno mater, sv. katoliško cerkev, priporočuje jim pokorščino do nje, ljubezen in udanost; da jih vodiš k daritvi sv. maše, h krščanskemu pouku in k sv. zakramentu, k studencem božjih neizpozajetih milosti; da jih učiš v molitvi sklepati nedolžne ročice, skrbiš za njih krščansko odgojo in prihodnji kruh ter varuješ njih nedolžno srce, kakor zrkalo svojega očesa, vsakatega zlega in nesreče. Verjemite mi, očetje in matere! da je taka verna, krščanska odgoja že marsikaterega sina, ki je ali po versko vnemarnih šolah, ali po slabih tovaršijah in kužnih knjigah zgubil Boga in vero, in marsikatero hčer, ki je pogubila čednost in nedolžnost, obvarovala na kraji brezna in ju otela v večno življenje. — Isto tako štejte si mladenči in dekleta! v prvo in največjo čast, da ste katoliški kristijani in se kot taki obnašate v vsem svojem dejanji. Očitno kažite z molitvijo, z obiskovanjem božje službe, s prejetjem sv. zakramentov, s čistim in sramožljivim življenjem, s pokorščino in ljubeznijo do starišev, da ste zvesti svojim krstnim obljubam ter verni in udani otroci sv. matere katoliške cerkve. — Blagoslovljeni od Boga z obilnejšim časnim imetjem pa naj poleg drugih del krščanskega usmiljenja nikar ne pozabijo na miloščino za katoliške misijone, da se še malikovalci spreobrnejo k sv. veri Kristovi, krivoverci pa in razkolniki, posebno ogromno število naših bratov po krvi, povrnejo v naročaj sv. katoliške cerkve. Komur pa ni

moči v ta namen pomagati z denarno miloščino, ta naj vsaj katoliške misijonarje podpira z duhovno miloščino molitve, ter vzlasti domovino svojo priporoča usmiljenemu Bogu, da ji pošilja pobožnih in gorečih apostolskih namestnikov, in jo varuje in ohrani vseskozi v jedinosti sv. katoliške vere! — Da bodemo sv. apostola Cirila in Metoda verni učenci, ljubimo

II.

svojo narodnost in domovino v dejanji in resnici.

Domovina naša v ožjem pomenu je ona dežela, v kateri smo ugledali luč sveta, in v kateri žive bratje, rodovinci, prijatelji in znanci naši, katerim je z nami vred jeden jezik, jedni običaji. Ona nam daje stanovanje, živež in obleko, varstvo našega imetja in življenja. Skrbela nam je po obitelji naši za vzgojo in še vedno skrbi za vse dušne in telesne potrebe naše. V širjem pomenu razteza se naša domovina po vseh onih pokrajinah, kjer prebivajo bratje našega plemena s slovenskim narečjem in slovenskimi običaji. V najširjem pomenu pa je naša domovina — država Avstrijska pod žezlom vladarjev iz presvetle hiše Habsburške. Narodnost naša nasproti nas druži med soboj ne le s Slovani našega cesarstva, ampak tudi z vso ogromno trumo Slovanov na vzhodu, jugu, severu in zapadu, torej vse veje in stebila slovanskih plemen v jedno veliko deblo, v jeden velikanski narod — narod slovanski. Za ves ta ogromni narod slovanski, ali: za slovansko vzajemnost, to je: da bi bila vsa posamezna plemena slovanska kakor v jedinosti sv. vere, tako tudi v pismu združila, v ta namen delovala sta Ciril in Metod s tem, da sta slovenskemu jeziku izumela le njemu lastne in primerne črke, in na slovenski jezik preložila sv. pismo, obredne in mašne knjige, vedoč, da le v zlogi in jedinosti je moč, veljava in slava. Tako sta Ciril in Metod postala utemeljitelja prvega pismenega jezika med Slovani, očeta našemu slovstvu in očeta slovanske vzajemnosti. A koliko sta zategadel od Nemcev sovraštva, preganjanja in celó ječe pretrpela, znano je le Bogu samemu. Njemu bodi v bridkosti potoženo, da je bila od jedne strani po peklenski zavidnosti in po silovitih nemških navalih, od druge po bratomorni nezlogi med slovanskimi rodovi, od tretje plati pa po nesrečnem razkolništvu v veri tolikanj blaga misel naših apostolov zadušena že v povojih. A zategadel ni nam obupati; kajti v zlogi in jedinosti je moč tudi sedaj. Treba nam je le v dejanji in resnici ljubiti svojo narodnost in domovino svojo.

a) Da ljubimo svoj narod, najlepši vzgled dal nam je Izveličar Jezus Kristus sam. Dasi je prišel z nebes odrešit vse človeštvo, vendar je najpresrčnejše ljubil svoje rojake. Njim je pred vsemi drugimi označeval blagovestje nebeskega kraljestva; njih je pred vsemi drugimi osrečeval s svojimi nebeskimi nauki in tolažili. Ženo Kananejsko, ki ga je prosila, da naj ji reši od hudega duha nadlegovano hčer, zavrnil je: »Nisem poslan, kakor le k izgubljenim ovcam hiše Izraelove« (Mat. 15, 24.).

Kako pristrčno je Jezus ljubil svoj narod, videlo se je v onem slovesnem trenutku, ko je z Oljske gore doli zrl na prekrasno mesto Jeruzalemsko in še krasnejši njegov tempelj, ter se zgrozil nad njegovo prihodnjo nesrečo. Njemu, Sinu božjemu! udrle so se iz oči ljudomile solze in vzdihoval je nad njim iz dna svojega užaljenega srca, rekoč: »O da bi bilo spoznalo tudi ti, in zlasti ta svoj dan, kar je v tvoj mir! itd.« (Luk. 19, 42—44.). In sv. Pavel ljubil je svoj rod tako, da (Rimlj. 9, 3.) piše: »Želel sem jaz sam proklet biti, ločen od Krista, za svoje brate, kateri so moji rojaki po mesu«. Mislim, da nam ni treba lepših in tehtnejših razlogov, da še mi pristrčno ljubimo svoj narod.

b) Jednako pristrčno ljubimo svojo domovino. Kaj ne, še tica se rada povračuje v gnjezdo, kjer se je izvalila. Isto tako človeku najbolj ugaja oni kraj, kjer je ugledal luč sveta in je tekla zibel njegova. Le poglej planinca! S kolikim trudom obdeluje strmih njiv peščeno grudo! Ovseni kruh je njegova jed. A prestavi ga v najprijaznejšo dolino, v najlepši grad, in strezi mu, kolikor hočeš, — dejal si ribo na suho. Po svojih planinah bode hrepenel, po svojih gorah vedno se oziral; kajti ondi gori ima svoj dom, ljubi dom očetovski. O pač res ljubo doma, kdor ga ima! Naj se li čudimo Judom, ki v Babilon odpeljani žalostni posedajo ob ondotnih vodah, in tem, ki jih silijo, da naj pojo pesni, kakoršne se v Sijonu pojo, odmajujejo, da jim v tuji deželi pesni ne gredo iz ust? Po vrbah obešajo svoje citre, milo plakajoč po domovini. Le skozi in skozi spačenega srca bi torej moral biti, kdor ne bi ljubil svoje domovine raja.

Naša ljubezen do naroda in domovine pa bodi dejanska in resnična, to je:

1. Spoštujmo svoj slovenski jezik in prelepe slovenske pesni. Res je, da, kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš. Zategadel, komur je prilika, nikar nihče ne zamudi, priučiti se sebi na veliko korist tudi tujih jezikov. A vendar materini jezik ostane naj ti najljubši, da ga najbolj ceniš, najbolj gojiš, v njem pišeš, občuješ in govoriš, kjer le moreš. Vsaj, kakor sta ti tvoj oče in tvoja mati ljubša od tujih očetov in mater, tako naj ti bode ljubša od tujih njijina slovenska govorica. Gotovo je grdo in pregrešno od sina ali hčere, ki bi se sramovala svojega očeta ali matere, ker prav njima sta dolžna za Bogom največjo zahvalo. Isto tako grdo je za vsakega, ki komaj čez očetov prag stopi, pa se s pavovim perjem lepotiči in v tujščini pači, sramujoč se svojega slovenskega jezika. Vsak pametni človek se mu posmehuje in ga ima za bolnega na možjanih. Imejmo torej svoj materni jezik za najdražjo svetinjo in zapuščino svojih starišev in pradedov, katero pomnoženo in obogateno zapustiti svojim potomcem bodi naša skrb. Isto, kar sem rekel o slovenski govorici, velja o naših lepih narodnih in slovenskih pesnih, katere so naša čast in naš ponos. Ko sem nekoliko let bival v Nemcih, večkrat mi je rekel ta ali oni, da baš zaradi prelepih naših pesen naučil

se je slovenskega jezika. Te naše slovenske pesni so pokojnemu Krškemu škofu Wieryju, če prav so bili Nemec po rodu, tako bile po vseči, da so mi o neki priložnosti rekli, slišavši pri sv. maši Riharjeve slovenske pesni: »Prosim vas, učite svoje rojake po Koroškem teh slovenskih Riharjevih pesen; te so pri sv. maši vse kaj drugega nego latinski: »Kyrrie eleison« ali naš nemški: »Wir werfen itd.« Zavoljo lepote slovenskih pesen ukazali so naš sosednji Tržaški škof, da, kamor pridejo po deželi birmovat, ne smejo se pri njih sv. maši druge pesni peti, nego: »Pred stolom tvoje milosti« in druge slovenske. Čemu pa bi se tudi človek drugače pačil in zviral, kakor mu je Bog jezik ustvaril? Saj so celó papeži že za Ciril-Methodove dobe naš jezik potrdili za vso službo božjo. Gotovo ne bi bilo sedanjemu času na čast, da bi ga mi imeli za pastirka, izpodrivaje ga raz kore, kjer mu gre po božji in papežev pravici prvo in najčastnejše mesto.¹ Orgljavce pa bi jaz prosil, da bi mladenčce naše ne le cerkvenih, ampak tudi drugih lepih slovenskih pesen učili; vsaj jih imamo dandanes na izbor. S temi izpodrinili bi sčasoma umazano in nesramno krokanje, s katerim se naši fantje in dekleta izpriajo in pohujšujejo. Slovenci smo in ostanimo, v slovenskem jeziku se veselimo, v njem govorimo, v njem Bogu dajajmo čast in hvalo!²

2. Ohranujmo lepe domače šege in navade; a zatirajmo vse, kar je domovini naši na sramoto in podpirajmo po svoji moči dobrodelne njene naprave. Lepa je gostoljubnost in prijazna postrežljivost med Slovenci. Kar pa še posebno znači in diči Slovenca, to je njegova verna udanost sv. katoliški cerkvi, njegova pobožnost in gorečnost za božjo čast in lepoto hiše božje. Bog potrjuj v teh lepih lastnostih slovensko ljudstvo! Zato pa se varujte tacihi ljudi, ki vam te svetinje zaničujejo, pa tudi tacihi spisov, kateri z laskavo besedo zasmehujejo te vaše dragocenosti, vašo vero in pobožnost. Taki ljudje zametujejo, kar ugaja pravemu slovenskemu duhu. Oni so poliberaljeni izvržki in prave dušne pokveke svoje slovenske matere. Še v grobu se jih mora sramovati. — Večkrat blagrujemo tudi one čase, ko so še dedje naši nosili obleko iz domačih pridelkov. Koliko sramežljivše so se tedaj nosili! Koliko denarja si prihranili, ki gre sedaj za tanke pajčine in nečimurne noše v judovske tovarne! Delaj toraj, kdor moreš, na to, da se povrnejo domače šege, domače noše. — A glavni vzrok današnje bēde prihaja največ od splošnega hrepenenja po nezmernem vžitku v jedi in pijači, v kratkočasih in dobrih voljah. Pogostoma napravljajo se take zabave in razkošnosti pod plaščem »narodnosti«, kjer se já, pije, pleše in igra do belega dne. Potem pa se kriči in z velikim zvonom razglaša, koliko se dela, trpi in žrtvuje za »narodne stvari«. V resnici pa vse te zabave

¹ Gledé »missae solemnis« zahtevajo zdaj veljavne rubrike latinsko petje.

Opazka uredn.

² Primeri: »Nekoliko besed o domačem petju«. A. M. Slomška Zbr. spis. IV. str. 379 nsl.

niso drugega, nego hlepenje po vžitku in razkošnosti. Naši stari Slovenci tega niso poznali. Zategadel pa so imeli več imovine po smetéh, nego je sedaj imamo po skrinjah. Vsak torej, komur je le moči, naj si prizadeva, da se iztrebijo vse take potrebščine, brez katerih se lahko in zmerneje in srečneje živi. Vzlasti naj gospodarji in županstva na vso moč delajo na to, da se igre, ponočevanja, pijančevanja, pretepi in poboji popolnem zatarejo, ker baš te razuzdanosti so slovenskim mladenčem najgrši madež, največja sramota. — Razven tega imel bi vam še marsikaj priporočati, kako da delavna ljubezen do domovine celó svojim ustom pritruje, da podpira ona društva, zavode in naprave, katere ji bivajo na korist, na čast in slavo. A vedoč, da je dandanes trda za denar in da že drugih plačil bremena težko zmagujete, ne morem vam jih v obče naštevati in priporočati. A ne morem si kaj, da ne bi v misel vzel družbe sv. Mohora itd.

3. Ljubezen do domovine zahteva poslednjič, da ljubimo in spoštujemo njenega visokega vladarja in njegove postave, in da vsak v svojem stanu zvesto izpolnujemo dolžnosti svoje. — Slovencem na čast sme se z besedami pesnikovimi reči: »Hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovincu ne gane.« To zvestobo do presvitlega vladarja so celih 600 let neoskrunjeno ohranili naši pradedje. Svečanosti pa, ki so se vršile l. 1883 v Ljubljani, po Notranjskem in Gorenjskem o priliki, ko je presv. cesar prišel v našo deželo sprejemati obnovenje stare udanosti, so dovolj dokazale našo neomajano zvestobo in ljubezen do presvitle hiše Habsburške. Da pa Slovenci svojega presvitlega vladarja tako iskreno ljubimo, izvira tudi od njegove brezmejne dobrotljivosti, ker ne le, da smo od njega prejeli ustavno življenje v Avstriji in samostalno občinsko upravo, dandanes že ni niti šole, niti cerkve, niti nesreče po ognji ali vodi, niti po vojski ali uimi, — vse povsod njegova usmiljena roka iz lastne blagajne vsako leto potroša na milijone. Vsled tega pa tudi Slovenec vse rad žrtvuje za dom in cesarja svojega, zanj rad daje imetje, kri in življenje svoje. Isto tako svete so mu vsekdar njegove postave, vedoč, da vse oblasti, katere so, bivajo od Boga, in Bogu samemu je podložen, kdor je podložen cesarjevemu poveljem. — Na dalje kar tiče izpolnovanja dolžnost, ki jih imamo vsak po svojem stanu do domovine, vam ne morem obširno od njih danes govoriti. Opomnim naj le ene same, katera se najbolj zanemarja, ki je pa za vas jako važna. Od nje je zavisen vaš blagor, a tudi nesreča in nezadovoljnost vaša. Ta napaka je prevelika vaša znemarnost ali celó zanikernost, kedar pridejo časi kake volitve, bodi si v občini, ali v deželni in državni zbor. Da k volitvam ne hodite, s tem sami pripomorete k slabim in nesrečnim volitvam, zročivši se na milost in nemilost baš svojim nasprotnikom, torej svoji in domovine svoje veliki nesreči. Bodite uverjeni, da bi se bili vsi kmetje svoje volitvene pravice prav in po svoji vesti posluževali, nam in naši domovini bi se že dokaj bolje godilo. Zategadel na noge pri vsacih novih volitvah staro in mlado! Vsak naj vestno odda svoj glas ne bogateu,

ne upniku, ne prijatlu, ne dosedanjemu županu itd., ampak tistemu, katerega njegovo krščansko življenje in dušne njegove zmožnosti za ta posel delajo sposobnega, vedoč, da tisti, kdor Bogu ni zvest, tem nezvestejši bode stoprav svojemu bližnjemu. — Konečno imam še kratek opomin do naših gg. učiteljev in do nekatere vrste (mej mojimi poslušalci odsotnih) gospodov, ki se s peresom trudijo za blagor naše domovine. Prve prosil bi v imenu Božjem, v imenu sv. cerkve in v imenu krščanske obitelji, da naj ne le v šoli ostanejo zvesti svoji sv. veri in svoji domovini, ampak naj tudi zunaj šole s svojim življenjem in obnašanjem, s svojim govorjenjem ne bodo niti mladini, niti odraščenim v pohujšanje in spodtiko, vedoč, da boče Bog duše njim izročene mladine tirjal iz njih rok, vedoč, da gorjé človeku, po katerem pohujšanje pride! Drugim pa bi na srce položil resnico, da nikedar ne bomo Slovani niti mogočen, niti srečen, niti jedin in slaven narod, ako s kužnim pisanjem krenemo od pota, zaznamovanega nam po naših blagovestnikih, sv. Cirilu in Metodu. Sreča narodov je namreč zavisna od svoje podloge, in ta je: jedinstvo v sv. veri. Kdor to podlogo izpodbiva vernemu Slovincu, ta ni prijatelj njegov. On dela v duhu nemških Vihingov, v duhu Metodovih sovražnikov. On je grobokop dušam svojih bratov, a tudi grobokop slovanske vzajemnosti. Zato vzdihnem k Bogu: »Sv. naša apostola Ciril in Metod! kakor sta nam priprošnjika pri Bogu za jedinstvo v sv. veri, tako nam bodita še naš vzor k pravi slovanski vzajemnosti.«

V dan 5. julija 1885.

Matija Torkar, župnik.

XXII.

Sv. Cirila in Metoda versko oznanovanje — spoštujmo sv. vero.

V Celovci v cerkvi pri sv. Duhu 5. julija 1885. Pridiga na 6. nedeljo po binkošti.

Ljudstvo se mi smili.

Mark. 8, 2.

Današnje sv. evangelije nas zopet pelje v puščavo, kjer najdemo Jezusa obdanega od velike množice ljudij. Eni so že 3 dni pri njem, in hrana, katero so seboj prinesli, jim je že pošla. Jezus, vsegavedni Bog, se zato obrne k apostolom in pravi: Ljudstvo se mi smili . . . in kjer apostoli pomagati ne morejo, on s čudežem pomaga. . . . Ali človek ne potrebuje samo telesnega živeža, temveč tudi živeža za dušo, in ta živež je tem imenitnejši in potrebnejši, ker je duša veliko več vredna od telesa, vsaj

pravi Jezus: »Človek ne živi samo od kruha. . . . Pa tudi za dušni živež skrbi usmiljeni Jezus, vsaj nam je zapustil sv. zakramente, posebno zakrament presv. Rešnjega telesa, o katerem sam pravi: »Jaz sem živi kruh . . . ; on je zapustil svoj nauk: »Idite po vsem svetu« . . . in po sv. apostolu Pavlu ukazuje vsakemu oznanovalcu svojega nauka: »Oznanuj nauk, svari, opominjaj« . . . Izveličar skrbi za to, da se v katoliški cerkvi zmiraj najdejo možje, kateri brez strahu oznanujejo čisti nauk, kakor so ga od katoliške cerkve prejeli in kakor ga je ona prejela od Jezusa; da, naš Izveličar obuja tudi zmiraj može, kateri ne ostanejo v svoji domači deželi kot oznanovalci resnice, temveč se podajo med neverne, divje narode, da bi tudi te Kristusu pridobili. Takšna dva sv. moža, ktera sta šla sejat Jezusov nauk med tuje, še neverne narode, sta svetnika, katerih god danes obhajamo, namreč sv. Ciril in Metod. Prej se je njiju god obhajal 9. marca in le med Slovani, sedanji sv. Oče Leon pa so ukazali, naj se praznuje njuni god v celi katoliški cerkvi in sicer 5. julija. Bliže kakor drugi stojita nam ta dva svetnika, ker sta oznanovala sv. vero našim pradedom, ona sta posebna apostola Slovanov. In ker je ravno letos 1000 let, kar je umrl eden od nju, namreč sv. Metod, ki je pokopan na Velegradu na Moravskem v prelepi cerkvi, kjer se vrše letos velike slovesnosti in kamor na 1000 in 1000 romarjev popotuje, hočemo mi, ker se tem srečnim popotnikom pridružiti ne moremo, danes vsaj v duhu pregledati življenje naših apostolov.

* * *

Malodane 8—900 let po Jezusovem rojstvu živela je večina naših pradedov v neveri. Bili so malikovalci. Res, da so že prej zahajali k njim oznanovalci sv. vere, ali opravili niso veliko. Prihajali so večidel z Laškega in Nemškega. Ljudstvo jih ni razumelo. Res, da se je tû in tam kateri izpreobrnil ali večina Slovanov je ostala paganska. Kar pogleda Jezus z usmiljenjem na Slované rekoč: »To ljudstvo se mi smili, ker nimajo jesti«. On izvoli sv. brata Cirila in Metoda, naj neseta Slovanom kruh božje besede. Doma sta bila v Solunu, v Macedoniji itd. (glej breviri die 5. Julii). — Glejte, ljubi moji, to je bilo življenje sv. apostolov slovanskih, ktera sta našim slovanskim očetom po Koroškem pa tudi po Kranjskem in Štajerskem oznanovala božjo besedo. Ravno 6. aprila t. l. je 1000 let, kar je umrl sv. Metod, v tem ko njegov sv. brat Ciril, kakor ste slišali, v Rimu počiva.

In kaj bi se imeli učiti od teh svojih apostolov? Le en nauk vam hočem posebno priporočiti. Spoštujmo sv. vero, ktero sta sv. Ciril in Metod prinesla našim pradedom. Ona je prava vera, njo je Kristus iz nebes prinesel. Ravno v tem dandanes ljudje veliko greše, da premalo čislajo sv. vero. Sv. apostola slovanska sta zapustila svojo domovino, lepo, prijetno, bogato življenje, ktero se jima je doma obetalo, zapustila sta čast in bogastvo in sta se kot uboga in revna misijonarja napotila po

slovanskih deželah, da bi oznanovala sv. vero. Ona nista iskala časnega plačila, temveč le zveličanje duš. Voljno sta trpela obrekovanje in preganjanje ne le nevernikov, temveč tudi nevoščljivih bratov in to vse, da bi njima tako dragi Slovani prejeli dar sv. vere. In dandanes koliko je ljudi žalibog tudi že med Slovenci, kateri sv. vere ne spoštujejo, jo za nepotrebno imajo. In vendar je vera največi dobroti. Kako strašno je bilo in je še življenje paganov, kateri Boga ne poznajo! Njih hudobij, s katerimi so častili svoje bogove, ne bom omenjal, ali kako žalostno jim je bilo družinsko življenje! Žena je bila le reč, ktera se je kupila in zopet proč dala, če ni bila po volji; zakonske zvestobe niso poznali. Otroci so jim bili le stvar, ktera se je obdržala ali pa po rojstvu proč vrgla ali prodala če je niso hotli rediti. Dekel in hlapcev ni bilo, bili so le sužnji. Žena! otrok! hlapec! dekla! ti ubožec! kaj bi bil ti, če bi sv. vere ne bilo! Ne mislite in ne recite: Zdaj ljudje niso več taki, zdaj so bolj učeni, bolj omikani. Res je, da so bolj usmiljeni, ali uzrok temu je sv. vera. Ona je ljudi prestvarila. Ona uči moža, da mu je žena tovaršica kakor Eva Adamu, ona mu pravi: Možje, ljubite svoje žene, kakor je Kristus ljubil sv. cerkev. Ona pa veli tudi ženam: Bodite pokorne možem, kakor cerkev Kristusu. Sv. vera pravi starišem, da so otroci božji dar, od kterega bo treba odgovor dajati; pa tudi otrokom: Spoštuj očeta in mater. Sv. vera uči gospodarje: naj so ljubeznjivi in potrpežljivi proti poslom, zakaj tudi oni imajo gospodarja nad seboj, kateri jih bo sodil; ona pa tudi hlapcem kliče: Bodite pokorni svojim telesnim gospodarjem kakor Gospodu. Posvetna modrost, ljubi moji! še človeka ne stori usmiljenega, krotkega, pravičnega, to stori le sv. vera. Stari pagani, posebno Grki in Rimljani so bili v posvetnih rečeh in vednostih učeni, tako da se še dandanes modrijani od njih učijo, in vendar so bili tako neusmiljeni in hudobni. Le vera stori človeka zares človeka, brez vere je hujsi od divje zverine. Kako bi imeli že zato častiti sv. vero! kako hvaležni biti sv. Cirilu in Metodu! In kaj je vera še le za večnost? Ali ni vera edina, ktera nam more pokazati pravi pot v večnost? Največi modrijani niso mogli spoznati Boga, niti namena človekovega. Sv. vera pa nas o tem tako lepo uči. Ona nas uči, da imamo v nebesih Očeta, kateri za nas skrbi; ona nam kaže Odrešenika, kateri je za nas človek postal, trpel in umrl in nas odrešil večnega pogubljenja; kaže nam sv. Duha, kateri nas posvečuje in potrebne milosti deli. Sv. vera nam kaže neizmerno plačilo, ktero nas čaka, če kratki čas svojega življenja služimo Bogu in njegove zapovedi spolnujemo. Da, sv. vera nam prinese časno in večno srečo.

Zato zahvalimo Boga za sv. vero, pa bodimo tudi hvaležni našim slovenskim apostolom sv. Cirilu in Metodu in pokažimo svojo hvaležnost posebno s tem, da sv. vero, ktero smo od njih prejeli, prav spoštujemo, da se je zvesto držimo in po nji živimo; pa tudi da ta dva apostola pogostoma na pomoč kličemo, se njima priporočamo v življenji in v smrti, pa tudi molimo za tiste nesrečne slovanske brate, kateri so se odločili od prave

cerkve, kateri so zapustili sv. Očeta papeža, kateremu sta bila sv. brata sv. Ciril in Metod toliko udana in pokorna, da kolikor prej postane en hlev in en pastir.

Anton Kesnar, katehet in slovenski pridigar.

XXIII.

Ss. verovestnika slovanska — naša največja dobrotnika.

Govor v stolnici Ljubljanski 5. julija 1885.

Ko bi tudi deset tisoč učencikov imeli v Kristusu, vendar nimate veliko očetov; ker v Kristusu Jezusu sem vas jaz po evangeliji rodil.
I. Kor. 4, 15.

Neskončno dobrotljivi Bog daje vsakemu človeku na popotovanji sedanjega življenja svojega angelja za spremljevalca. »Glej, — tako pravi Bog sam v drugih Mojzesovih bukvah (23, 20.) — jaz pošljem svojega angelja, da hodi pred teboj in te varuje na potu in te pripelje v kraj, katerega sem pripravil«. In sv. Bernard pravi: »Človeka njegov angelj varuje na vseh potih življenja; na potu, ko stopi v življenje, živeti začne, skozi njegovo celo življenje in ko stopi iz tega življenja. Od zibeli do groba, od rojstva do smrti, od časa do večnosti mu je njegov prijatelj in vodnik«.

Krščanski stariši izvolijo otrokom izmed svojih prijateljev in znancev krstne in birmanske botre, kateri dolžnost na-se vzmó in se v svoji vesti zavežejo, da bodo za dušni in telesni blagor sebi izročenih skrbeli, jih varovali in čuli nad njimi, posebno tedaj, ko bi jim stariši morebiti zgodaj odmrli. — Sv. cerkev pa izmed neizmernega števila svojih izvoljencev odloči kakega svetnika in ga postavi za varuha, pomočnika posameznim faram, deželam, kraljestvom in celim narodom. Navadno je tak varuh tisti svetnik, kateri je za razširjanje sv. vere v tem kraju in med temi narodi največ storil, in zato so navadno čednosti, gorečnost in stanovitnost v veri, na katere sv. cerkev v življenji tega ali onega svetnika posebno kaže in k posnemanju spodbuja.

Dragi kristijani! Tudi naš slovanski narod prejel je od sv. cerkve posebna varuha in pomočnika v sv. Cirilu in Metodu, katerih spomin danes obhajamo. In naša dolžnost je, da posebno zdaj svoje oči in svoja srca obračamo na-nje, ko se obhaja tisočletni spomin

Metodove smrti. O naših blagovestnikih so sedanji papež Leon XIII. v svoji okrožnici do vseh škofov in vernikov zapovedali, da naj se vsako leto 5. julija po vsem katoliškem svetu praznuje spomin sv. Cirila in Metoda, da bi se vtrdilo in pomnožilo češčenje in zaupanje do teh sv. mož, ki želita zdaj z nebeškim varstvom mogočno braniti vse slovanske narode, kakor sta jih bila nekaj z razširjevanjem katoliške vere pogubljenja otela k večnemu zveličanju. O njih veljajo besede sv. apostola Pavla, katere govori sam o sebi, ko pravi: »Ko bi tudi deset tisoč učencev imeli v Kristusu, vendar nimate veliko očetov, ker v Kristusu Jezusu sem vas jaz po evangeliji rodil«. Sv. Ciril in Metod sta naša največja dobrotnika — duhovna očeta,

1. ker sta nas z duhovnim naukom prerodila, in
2. sta še zdaj naša varuha in priprošnjika pri Bogu.

Kot taka sem se vam tudi namenil sv. apostola pokazati in hvaležnost do nju vzbuditi v vaših srcih. V imenu Jezusovem...

* * *

Predno je bil Bog zemljo uravnal, bila je pusta in prazna in tema je bila nad vodami (1. Mojz. 1, 2.). Nekako tak bil je v duhovnem oziru svet, preden je krščanski postal. Bila je nekaka kaotična zmešnjava, najostudnejše strasti gospodovale so nad ljudmi in nekaka duhovna temota pokrivala je njihova srca. Kakor je pa Bog s tem, da je dejal: »bodi svetloba in bila je svetloba«, nekaki red napravil na svetu, tako je razgnalo krščanstvo temo, duhove razsvetilo, srca ogrelo in upeljalo mir, red in lepo spodbudno življenje. Da se je to doseglo, posluževal se je Bog sv. mož, ki so nauke sv. vere med pogani, malikovalci oznanovali in razširjevali spoznanje ter češčenje pravega Boga. Ti možje so svetu nosili pravo omiko, ko so krščanstvo z njegovimi blažilnimi in osrečevalnimi nauki razprostirali med narodi, ali ga pa na novo vtrjevali tam, kjer je v teku časa na svoji prvotni čistosti kaj škode trpelo, ali pa se kaj ohladilo v svoji poprešnji gorečnosti.

1. Taka sv. moža bila sta Solunska brata sv. Ciril in Metod, katera prideta na prošnjo moravskega kneza Rastislava na Moravsko, kjer ju vladar s svojimi sinovi in veljaki v deželi, in vse ljudstvo kot božja poslanca v takratnem glavnem mestu Velegradu slovesno sprejme in spoštljivo pozdravlja. Sv. Ciril in Metod, ki sta le božjo čast iskala in blagor ljudstva, katerega učeni sta postala, trudila sta se noč in dan, da sta mu luč prave vere užgala. Na vso moč sta se vstavljala malikovalstvu, v katerem je še takrat ljudstvo živelo; trebila sta zmote in pregrehe, katere so se bile ugnjezdile med Slovane. Zidala sta cerkve in samostane, vstanavljala pobožne srenje in odvrčevala vse ovire, katere so se vstavljale njunemu delovanju. Prižigala sta luč spoznanja božjega njim, ki so taval v temi poganstva, kazala jim pot proti nebesom, učila nevedne, k resnici vodila zmotene, krepčala slabotne, spreobračevala grešnike,

vtrjevala pravične, zasajevala sv. križ, upeljala službo božjo in lep cerkveni red; z eno besedo: tako sta postavila ondi temelj krščanstvu.

Trud in težave teh dveh slovanskih apostolov je Bog vidoma blagoslavljal. V teku štirih let je Moravska vsa drugačna postala. Pobožni knez je z imenitnimi svojega kraljestva svojo pravo čast iskal v ponižnosti in molitvi Križanega; njegov ponos je bil, da je njegovemu jarmu, njegovim zapovedim uklonil svojo glavo. Vse ljudstvo je k studencu življenja hitelo, da bi prerojeno bilo v sv. krstu z vodo in božjo besedo. Nebesa so dobivala novih udov in tisti, ki so popred satanu služili, postali so »izvoljen rod, kraljevo duhovstvo, svet narod, pridobljeno ljudstvo« (1. Pet. 2, 9.).

Da so Moravci tako hitro in radovoljno sprejemali sv. vero, je veliko vplivalo njuno znanje slovenskega jezika, veliko pomagalo sv. pismo, katero sta ljudstvu preložila v domači jezik. Kamor koli sta sv. blagovestnika prišla, umikati se je morala tema krutega poganstva svitli luči krščanstva.

Blagoslov sv. vere delila sta tudi drugim slovanskim bratom: Čehom, Poljakom, Rusom, Bolgarom, Srbom, Hrvatom in Slovencem. Povsod, na dolgo in široko, kamor korakata, se jima vklanajo narodi in ju časté kakor svoja duhovna očeta, ki sta jih duhovno prerodila s tem, da sta jim luč prave vere užgala. Tako sta postala začetnika prave omike. Ona sta postavila pismeni temelj sedanjim slovanskim jezikom, na kateri se opirajo še dandanes.

2. Sv. Ciril in Metod pa nam nista le naša duhovna očeta, s tem, da sta nas duhovno prerodila in postavila temelj pravi krščanski omiki, ampak sta še zdaj naša mogočna priprošnjika pri Bogu.

Kdor je kdaj popotoval po visokih planinskih krajih in je oziral se v strme gore, katerih vrhovi so v goste oblake zakriti, kdor je gledal velikansko skalovje, bil je od veličastva in krasote tega pogleda nekako ves zavzet in navdušen. V duhovnem oziru so gledé na sv. vero taki velikani svetniki, pred katerih velikostjo, čednostmi in živo vero ponižno svoje glave klanjamo in polni spoštovanja strmimo nad čudeži, katere Bog dela po svojih svetih in izvoljenih. Kakor svetle zvezde stojé nam ti svetniki na nebu in nam kažejo skozi temino sedanjega življenja pot proti nebeški domačiji, kličejo nam z Izaijem prerokom: »Mi smo, ki govorimo pravico in se potegujemo za rešenje« (Iz. 63, 1.). Kakor ogenj gori naša gorečnost (ps. 78, 5) in »gorečnost za čast božjo nas jé« (ps. 68, 10.). Ta gorečnost nas priganja, da trnje in osat greha v sebi zatremo; končamo malike strasti, v svojem srečju postavimo hišico božjo, v katero se semtertje podamo, da v samoti molimo svojega Boga.

Sveta brata Ciril in Metod še zdaj neprenehoma prosita za nas pri Bogu. Ona dva sta, kakor veliki duhoven Onija in prerok Jeremija, o katerih je dejal Juda Makabejski, »da sta prijatelja bratov in Izraelovega ljudstva; onadva sta, ki veliko molita za ljudstvo in za vse sveto mesto« (II. Mak. 15, 14.). Da se je med nami še prava, edinozveličalna sv. vera

v krizanega Jezusa, katero nam je on sam prinesel iz nebes, katero so apostoli razširjevali in katero nam sv. cerkev oznanuje, čista in neomadeževana ohranila, da so pri nas odstranjeni vsi peklenski napor, da se zmota in kriva vera med nami ni ukoreninila in da se je rana, katero nam je usekala nevera in krivoverstvo, zacelila, zahvaliti se imamo varstvu sv. Cirila in Metoda. Onadva sta čula nad nami, ohranila sta nam sveto vero, katero sta našim slovanskim prednikom oznanovala, prosila sta neprenehoma Gospoda, da bi svojega božjega kraljestva resnice in čednosti ne odtegnil od nas. »Onadva sta prijatelja bratov, ki veliko prosita za ljudstvo in za ves (slovenski) narod« (II. Mak. 15, 14.).

Da je krščanstvo vedno med nami cvetelo, da so naši predniki čednostno živeli, da je bila naša domovina raznih nevarnosti rešena, da smo s sveto vero ohranili tudi svoj domači jezik, svojo narodno zavest in šege, se imamo za Bogom zahvaliti tema svetima bratoma, ki sta kakor drugi Mojzes svoje roke povzdigovala k Bogu, da je naša domovina rešena bila krutega sovražnika. Onadva sta prosila za nas, kakor nekdanj Jezus za Petra, »da ne jenja naša vera« (Luk. 22, 32.). Ona sta prosila za nas, kakor nekdanj apostoli, ko so dejali Gospodu: »Pomnoži nam vero« (Luk. 17, 5.).

Koliko hvaležnost smo, predragi moji! sv. Cirilu in Metodu dolžni! Onadva sta naša »duhovna očeta, ker sta nas v Kristusu Jezusu po evangeliju rodila« (I. Kor. 4, 15.), ker sta prva v domačem, maternem jeziku naše prednike učila večnih resnic. Onadva sta naša očeta, ker sta nas s svojo veljavo pri Bogu vedno branila in čula nad nami. Njuni imeni na tisoče in tisoče, na milijone naših bratov po krvi in rodu imenuje, zaupljivo ju kličejo na pomoč. Njun spomin obhaja danes ves slovanski svet s slovesno službo božjo; njune podobe, cerkve, kapele in altarje zališa ter svetinje časti. Vse to nam kaže zaupanje, katero hranijo naša srca do nju.

O ljubimo ju, svoja goreča nevtrudljiva očeta! Najtoplejše se jima zahvaljujmo za obilni trud in skrbi, katere sta imela za nas. Bodimo jima kakor zvesti, pokorni sinovi in hčere iz srca vdani! Izročujmo se jima v njuno varstvo, v njuno mogočno priprošnjo pri Bogu, vsaj imamo vzroka dovolj. Ali ne živimo v času, ki ni le reven na živi veri, na življenji iz vere, ampak kateri nastavlja veri tudi veliko skušnjav, zanj in nevarnosti? — Ali ne živimo v času, kateri nas od vseh strani stiska z nadlogami in težavami, nam povsod kaže zdihovalje in nesrečo in nam odpira neko prihodnost, katera nam žuga biti še temnejša in žalostnejša? Toliko sprevidite, predragi moji! da pomoči potrebujemo in sicer višje pomoči, katero nam bosta sveta brata sprosil v obilni meri. Zato se pridružujem v duhu z vsemi katoliškimi duhovni danes, ko obhajamo spomin sv. bratov Cirila in Metoda, ter ponavljam, kar se v bukvah Makabejskih bere, »da so vsi duhovni svoje roke proti nebesom povzdignili in klicali njega, ki je bil vselej varuh njih naroda« (II. Mak. 14, 34.).

Danes, ko na tisoče in tisoče pobožnih romarjev sv. brata časti na Velegradu, kjer počiva truplo sv. Metoda, kličem vam, predragi kristijani, da se iz vsega svojega srca obračate k sv. solunskima bratoma — Cirilu in Metodu in da kličete k njima, kakor so nekdanj prebivalci obleganega mesta Gabaon klicali k Jozuetu, ko se je mudil v šotorišči pri Galgali: »Ne odteguj«, so mu dejali, »svojih rok, pomagati svojim hlapcem; hitro pridi gori in nas reši, in pomagaj nam« (Joz. 10, 6.)! Posebno pomagajta nam, kličimo sv. bratoma danes, da bomo edini in najdražji zaklad sv. vere, za katerega sta se tolikanj trudila, čist in neomadeževan ohranili. Spomnite se pa tudi tistih po krvi in rodu naših nesrečnih bratov, ki še živé v krivoverstvu in razkolništvu, da bi svojo zmoto spoznali in se vrnili v naročje edinozveličalne cerkve, da bo ena sama čeda vseh Slovanov, kakor je en sam hlev in en sam pastir (Jan. 10, 16.).

Matija Kolar, stolni kapelan.

XXIV.

Usmiljenje božje se razodeva v presv. Krvi Jezusovi
pa v apostolskem delovanji ss. Cirila in Metoda.¹

V Trnovem VI. pobinkoštno nedeljo dne 5. julija 1885.

»Ko je bilo mnogo ljudstva pri Jezusu in niso imeli kaj jesti, sklical je svoje učence in jim reče: množica se mi smili«.

Marka 8, 1. 2.

Na zemlji je veliko trpljenja in pomanjkanje vsake vrste. Zraven malega števila palač, štejemo mnogo bornih hišic; na enega bogatina, ki vsega v obilosti ima, pride sto ubožcev, katerim najpotrebniše primanjkuje. Stopimo od hiše do hiše, povsod nam zdihovanje in tožba na ušesa doni. Tu je oče bolan, tam je mati umrla — tam zopet sirota zapuščena žaluje. Enega tare sovražni sosed, družemu skrbi belijo glavo, tretjemu domač prepir življenje greni.

Da, na zemlji je mnogo trpljenja, a malo je najti tolažbe med svetom. Nekteri tolažiti ne znajo, ker so sami še premalo hudega skusili. Drugi tolažiti nočejo, prijazno se dobrikajo, milujejo ubogo živinico, a za človeka trpina nimajo prijazne besede. Niso preredki pa tudi taki,

¹ Ker ti soprazniki mnogokrat zadenejo na isti dan, upa s predmetom ustreči
Uredn.

katerim je v posebno slast zatirati ubožce in sirote, žalostne še bolj žaliti in nesrečnim gorje množiti.

Oj, žalostni, med svetom je ni tolažbe za vas — svet vas ne mara — vi mu kalite veselje — dalj ko ste od njega, ljubši ste mu — a tudi za vas je bolje — dalje ko se svetu odmaknete, bolj se približate tistemu, kateremu »se smili ljudstvo«, ki ima toliko sočutja z žalostnimi in nesrečnimi, kolikor ga ne premorejo srca vseh dobrih ljudi na zemlji. To usmiljeno sočutje je pokazal Jezus v zgodbi današnjega evangelija, a razun tega ima še sto in sto družih prič neskončnega njegovega usmiljenja. Izmed vseh teh pa hočemo danes omeniti le dveh, katerih nas spominjata praznika, ki ju danes ob enem obhajamo, in to sta:

1. praznik presv. Jezusove Krvi, in

2. praznik svetih slovanskih apostolov Cirila in Metoda.
Presveto srce Jezusovo in neomadeževano srce Marijino!

* * *

Danes se duhovske molitve molijo in se sv. maša bere v čast presv. Jezusove krvi, — in tako je v naši škofiji vsako leto prvo nedeljo mesca julija. Pomislimo tedaj najprvo, kako nas usmiljenja božjega spominja presv. Jezusova kri.

Odkar je človek zgubil prijaznost božjo, se je ukoreninilo prepričanje, da le kri nas more spraviti z razžaljenim Bogom. Nedolžna kri more očistiti omadežano kri, ki se pretaka po žilah človeštva. Zavolj greha je človek zapadel smrti in le krvava smrt — tako je bilo splošno prepričanje — more potolažiti jezo božjo. Zato je v starih časih v potokih tekla kri, prelita v spravo za grehe. V starih časih so odbirali bela jagnjeta in govedi in golobe za klavne darove — darovali so podobne nedolžnosti, ki je v sebi niso našli. Toliko je bilo prepričanje o moči nedolžne krvi, da jih je zapeljalo sem ter tje v najhujše grozovitosti: matere so svoje otročiče darovale v spravo za svoje grehe.

Enako je bilo pri Izraelcih — pri izvoljenem ljudstvu. Ni ga bilo imenitnejšega opravila brez krvi. Ljudstvo je storilo zavezo z Gospodom — in Mojzes je z vodo poškopil ljudstvo in knjigo postave. S krvjo so škropili posode, ki so jih posvetili v službo božjo. Kri je odprla vrata v svetišče velikemu duhovnu. Kri je rešila prvorojence Izraelove v Egiptu morilnega angelja.

Toda vsa ta kri v toliki množini prelita ni mogla rešiti človeka. Le kri nedolžnega jagnjeta Božjega je mogla dati življenje v smrt obsojenemu človeštvu. Ko so se časi dopolnili, tedaj je začel izvirati studenec rešilne krvi v Jezusovem srcu. To srce ni imelo celih dolgih 33 let družega kot pripravljati predrago odkupnino za zgubljeni človeški rod.

Ne vidiš, o človek, neskončno usmiljenje Božje? — Kar cel svet ne premore, to hrani za tebe presveto srce Jezusovo — polno rešilne

krvi. In Jezus se ozira po množici — po množici obsojeni v večni glad in večno žejo v puščavi neskončnega trpljenja in kot božji tolažnik govori: ljudstvo se mi smili — in odpre vir svoje krvi. On daruje kri, ki jo je prelival, ko je bil obrezan, daruje krvavi pot, ki je močil tla v Getzemani — daruje kapljice krvi, ki so se usipale iz ran, katere mu je v glavi odprlo trnje strahovite krone — daruje kri, ki je v potokih tekla, ko so neusmiljeni rabelji raztepali njegovo sv. telo — daruje kri, ki je rosila strmo pot na goro Kalvarijo, daruje kri, ki je oblivala sv. križ. Že je zaklical: Dopolnjeno je in izdihnil je svojo dušo, a njegovega usmiljenja še ni bilo konec. Gledal je tebe, trdovratni grešnik, katerega vsi potoki Jezusove krvi do sedaj niso ganili in — tudi tebe se je usmilil in da bi ne imel nobenega izgovora, je po njegovi želji vojak s sulico prebodel mu srce, da je zadnja kapljica pritekla iz njega. — Glejte dokaz neskončnega usmiljenja! Ena sama kapljica krvi more ves svet oprati najgrših hudobij; nikar tedaj ne obupaj nesrečni grešnik, Jezus ti ponuja ne eno samo kapljico krvi, ampak vso svojo kri do zadnje kapljice, da se v nji opereš in zveličaš. — Oj pravični! nastavi svoja usta z vsem spoštovanjem pogosto na odprto Jezusovo srce in pij iz njega vodo, ki opira tvojo dušo vseh madežev; pij iz njega ogenj, ki te vnema v sv. ljubezni; pij iz njega kri, presveto kri — zagotovilo neskončnega usmiljenja.

Ravno tega neskončnega usmiljenja nas spominja tudi drugi god, ki ga danes ob enem obhajamo — praznik sv. Cirila in Metoda, slovanskih apostolov. Slovanski rod je mnogoštevilen in stanuje po obširnih pokrajinah. Bili so žalostni časi, ko je ta rod taval v puščavi — brez prave dušne hrane, brez oživljajočih studentev večnega življenja. In na to množico se je oziral Zveličar naš ter govoril: »ljudstvo se mi smili«. Poklical je svoja učenca — solunska brata Cirila in Metoda in jima izročil kruh življenja, da ga poneseta med slovanske rodove, da to ljudstvo glada ne umrje. — Začuden in hvaležni, kakor nekaj ono ljudstvo v puščavi — so Slovani — naši bratje po krvi, sprejemali čudežno dušno hrano božje besede in so bili nasiteni. Sprejeli so sv. vero in s sv. vero pravo omiko in boljše spoznanje, tolažbo v trpljenji in moč v skušnjavah in zagotovilo večnega življenja. — Tisoč let je že minulo, odkar se je zgodil ta čudež neskončnega usmiljenja božjega, a še danes tej množici — slovanskemu narodu — ni pošel kruh življenja. Zato se hvaležno spominjamo, posebno letos ob tisočletnici Metodove smrti, sv. apostolov Cirila in Metoda in hvalimo usmiljenje božje, ki nam je ta dva verovestnika poslalo in ju podpiralo, da sta tako goreče in s tolikim vspehom, vkljub mnogim zaprekam in nemilim poskušnjam — lomila kruh življenja in ga podajala v posodi domačega jezika našim presrečnim pradedom.

Toda danes, ko nas vzbuja veseli spomin, nam pa čut veselja kali zavest, da je mnogo nesrečnih naših bratov po Metodovi smrti zopet

zašlo v puščavo razkolništva — kjer jih zopet tare huda lakota zaradi pomanjkanja prave dušne hrane in jim preti nevarnost pogubljenja. In velika je ta množica, ki se je zgubila v puščavo. Ciril in Metod sta vodila in pripeljala Slovence v pravo katoliško cerkev, a po njuni smrti je sovražnik prišel, je ljuliko med pšenico vsejal in mnogo naših bratov odtrgal od skale sv. Petra. Na to množico se dandanes ozira usmiljeni Jezus ter govori: »množica se mi smili.« Da gotovo, Jezus ima pripravljen velik zaklad usmiljenja, ki ga hoče razliti na razkolnike, da spoznajo svoje zmote in se povrnejo v naročje sv. katoliške cerkve. — Pa kakor je Jezus v puščavi sklical svoje učence in je po njih ljudstvu razdelil čudežni kruh, tako hoče tudi dandanes razkolnikom podeliti srečo zedinjenja po svojih učencih. In kdo so ti učenci? Mi — mi katoličani, posebno mi Slovenci, smo tisti učenci, po katerih hoče Jezus v neskončnem svojem usmiljenju naše brate zediniti z rimskim papežem.

Predragi v Kristusu! mi ne bomo ovirali božjega usmiljenja, pospeševati ga hočemo. Kako? — Moliti hočemo, naj Bog na priprošnjo sv. Cirila in Metoda reši in zedini ločene brate. Moliti hočemo posebno danes na čast sv. Cirilu in Metodu, a moliti tudi naslednjo osmino in v prihodnje, moliti pri tem stranskem altarju, kjer gledamo njuna lepa kipa. Kdor je v bratovščini sv. Cirila in Metoda, oni tako vsak dan k Bogu zdihujejo za to milost. Lepo bi bilo, da bi se pri tej priliki mnogi novi udje tej lepi bratovščini pridružili. Komur mogoče se bo rad udeležil sv. misijona, ki se bode ta teden praznoval v cerkvi Jezusovega srca,¹ kjer je bila danes teden posvečena nova kapela in altar na čast slovenskima apostoloma.

* * *

Bog daj, da bi na priprošnjo slovenskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda v naših krajih sv. vera cvetela in da bi ločeni bratje naši zopet se zbirali okrog skupnega očeta rimskega papeža in skupne matere sv. katoliške cerkve, kjer izvira in neprenehoma teče rešnja kri Jezusova iz neskončno usmiljenega njegovega srca in se izliva v naša srca, da jih vedno bolj očiščuje in slednjič pripravne stori sprejeti v sebe neskončno morje nebeskega veselja.

Žiga Bohinec, podvodja Ljubljanskega semenišča.

¹ Od 5—19. julija, t. j. v osminah ss. Cirila in Metoda pa ss. Mohorja in Fortunata, je bil v proslavo teh slovenskih blagovestnikov mnogobrojno obiskovan sv. misijon.
Uredn.

XXV.

Razširjanje kraljestva božjega po ss. Cirilu in
Metodu — pa po nas.

Pridiga za tisočletnico smrti sv. Metoda, VI. nedeljo po Binkoštih,
dne 5. julija 1885.

»Približalo se vam je božje kraljestvo«.

Luk. 10, 9.

Poleg nedeljskega evangelija ste slišali danes brati še drugo evangelije, ki ga sv. Cerkev vporablja o godovih in praznikih Jezusovih učencev, evangelistov in drugih svetnikov, ki so delali v duhu evangelistov in apostolov, ker so hodili po širnem svetu in narodom oznanovali sv. evangelije, donašali jim sv. vero, ali božje kraljestvo. Taka oznanovalec sv. vere, prav podobna gorečim Jezusovim apostolom in učencem, v nekem pomenu evangelista, t. j. tolmača sv. evangelija na slovanski jezik bila sta sv. brata Ciril in Metod, imenovana apostola, katerih god ravno danes obhajamo, in izmed katerih je starejši brat Metod ravno letos pred 1000 leti meseca aprila zveličansko v Gospodu zaspal, kakor ste slišali iz pastirskega lista na letošnji velikonočni ponedeljek. Ravno zarad te znamenite dogodbe je letošnje leto za nas slovanski rod v verskem oziru dokaj imenitno in pomenljivo, pa tudi praznično in slovesno ter reči smem, da se zarad tega dogodka giblje ves slovanski svet, da dostojno in častljivo praznuje tisočletnico smrti sv. Metoda in ob enem tudi spomin njegovega že poprej umrlega mlajšega brata sv. Cirila, ki sta našim dedom, nekdanjim Slovanom, prinesla luč sv. vere ter jih razsvetljevala z Jezusovimi zveličanskimi nauki, jih spodbudovala h krščanskim čednostim in jih potrjevala v njih; nesla sta med slovanske narode božje kraljestvo sv. zveličanske vere, ali kjer je bilo že zasejano seme krščanstva, pa zarad pomanjkanja krščanskih učencikov, večjih domačemu jeziku, ni moglo vspešno rasti, razširjevati se in vtrjevati, dosegla sta onadva z domačo besedo, v slovanskem jeziku in pismu čudovit uspeh, ter naše očete Slovane do dobrega utrdila v sv. krščanski veri; ž njima se je torej Slovanom še le prav za prav »približalo božje kraljestvo«. Njima se imamo torej tudi mi, zlasti pa naši severni in vzhodni bratje zahvaliti, da imamo že od rojstva zaklad sv. katoliške vere; in ravno letos se spodobi, da se tega posebno spominjamo in se jima zahvaljujemo, ker obhajamo tisočletno slovesnost Metodove smrti. — Da bi vas k temu po svoji moči spodbudil in da bi nas slavni tisočletni spomin vtrdil v sv. katoliški veri in v krščanski čednosti, ter nam pripomogel k večnemu zveličanju, vam bom danes z božjo pomočjo pokazal:

1. Kako sta sv. Ciril in Metod razširjevala med Slovani božje kraljestvo, in
2. kako moramo tudi mi delati za božje kraljestvo.

I.

O apostolskem delovanji sv. bratov Cirila in Metoda, o njunem razširjevanji božjega kraljestva ali sv. vere in krščanske kreposti (čednosti) nam popis njunega življenja to-le pripoveduje: (Breviar. V. Jul. I. IV—VI. »Ciril in Metod«, ... ali: Majar sv. brata Ciril in Metod, str. 51—54). To je le kratek popis njunega življenja, njunega neutrudljivega apostolskega delovanja med slovanskimi narodi, njune gorečnosti za razširjevanje božjega kraljestva, sv. zveličanske vere, njune ljubezni do svojega bližnjega, zlasti do bratov po jeziku, da bi jih osrečila z najdražjim zakladom, s sv. katoliško vero, ki človeka že na zemlji oblaži, srečnega in zadovoljnega stori, po smrti pa mu odpre vrata v nebeško kraljestvo.

II.

Sv. brata Ciril in Metod se pri svojem apostolskem delovanji nista vstrašila nobenih težav in zaprek, ni truda ni trpljenja, niti zasramovanja niti preganjanja; pred očmi jima je bila le božja čast in zveličanje neumrjočih duš zlasti svojih slovanskih bratov. Zato pa sta že na zemlji prejemale od izpreobrnjenih bratov ljubezen in spoštovanje, čislanje in priznanje, pohvalo in priporočbo do kraljev in knezov od samih papežev, po smrti pa ju je Bog sprejel v Svoje veličastvo; sv. Cerkev ju časti kot velika svetnika po vsem krščanskem svetu, in vsi slovanski narodi se ju hvaležno spominjajo kot svojih apostolov, visoko ju častijo in mi katoličani se jima še posebno priporočamo za ohranitev sv. katoliške vere in za zedinjenje razkolnikov ali od edinosti sv. vere ločenih slovanskih bratov: Rusov, Srbov in Bolgarov. — Po njunem zgledu se ravnajmo tudi mi in delajmo za božje kraljestvo ali za razširjevanje sv. vere in krščanskega življenja, za čast božjo in za zveličanje neumrjočih duš, za nas in našega bližnjega večni blagor. To pa se bo zgodilo *a)* ako imamo sami trdno in živo vero, *b)* ako kaj pripomoremo k razširjevanju sv. vere, in *c)* ako molimo za nevernike, krivoverce in razkolnike.

a) Za božje kraljestvo delamo, če imamo sami trdno in živo vero. — Dandanes se nahaja veliko kristijanov, ki so kaj slabo utrjeni v veri; ki se dajo kakor trst vsakemu zapeljivemu, zvitemu in zasramljivemu vetru hudobnega sveta v veri omajati; ki dvomijo nad razodetimi resnicami sv. vere, ako se ne prilegajo njihovemu napuhu ali spačenemu poželenju ali pa jih celó kar naravnost tajé in zaničujejo. Vzrok temu je ali slaba izreja in pomanjkljivo podučenje v mladosti, ali pa poznejše pečanje s slabovernimi ali celó nevernimi ljudmi ali spisi, večidel pa spačeno srce, pregrešno, nečisto življenje, kateremu se ne prilegajo

resnobne resnice sv. vere; zatorej jim je vsaka navidezna malenkost vzrok, da dvomijo nad razodeto resnico ali jo celó tajé. Tak slaboveren kristijan pač nima poguma, da bi zarad sv. vere kako težavo ali trpljenje prestal, še manj pa da bi celo svoje blago in življenje za-njo dal, ko bi preganjanje nastalo. Toda kaj mu pomaga, ko ga brezverci še tako hvalijo in povzdigujejo, da je svobodomiseln, omikan, razsvitljen, ter neodvisen od duhovske oblasti. V smrtni uri in pred božjo sodbo mu vsa njih hvala nič koristila ne bo. Takrat ga bo le sv. vera tolažila, mu upanje dajala za srečno večnost. Tako je prve kristijane podpirala sv. vera, da so najhujše trpljenje in najgrozovitnejšo smrt z veselim sreem sprejemali. Sv. vera je moč dajala vsem božjim služabnikom, da niso omagali, ko so jih zarad krščanske stanovitnosti zasramovali, obrekovali in preganjali, kakor sv. Metoda, ki so ga dalje nego dve leti po nedolžnem imeli v ječi. — O kristijan! posnemaj zgled teh božjih služabnikov, ne boj se zasmehovanja hudobnih, skazuj se povsod pravovernega katoliškega kristijana, ne sramuj se očitno kazati se pravega učenca Kristusovega, vsaj veš, kaj on pravi: »Kdorkoli bo mene spoznal itd.« (Mat. 10, 31, 33.). Ako tako ravnaš, kažeš, da biva v tebi božje kraljestvo, trdno versko prepričanje; ob enem pa tudi pomagaš pri drugih delati za božje kraljestvo, ker s svojo trdno vero daješ lep zgled drugim in jih potrjuješ v veri, zlasti ako tudi po veri živiš, ako zvesto spolnuješ krščanske dolžnosti, ako se skrbno greha varuješ in drugim lepo svetiš v krščanskih čednostih po povelji našega Gospoda in Zveličarja: »Tako naj sveti vaša luč itd.« (Mat. 5, 16.).

b) Za božje kraljestvo delamo tudi s tem, da kaj pomagamo za razširjevanje sv. vere med neznabogi ali pagani. O kako široko polje krščanske ljubezni se še tukaj odpira pred našimi očmi! O koliko narodov in ljudstev, dežel in kraljestev zdihuje še v temi nevere in malikovanja. Obširna in obljudena Azija, vroča Afrika, daljna Avstralija z obilnimi otoki, prostrana Amerika obsegajo še v veliki večini ljudstva in narode, ki jim je še neznano krščansko ime, ali ki se nahajajo v krivoverskih zmotah! So pa pogumni možje, polni ljubezni do Boga in bližnjega, ki po zgledu sv. Cirila in Metoda zahajajo v daljne, tuje, puste kraje med divje narode, pa tudi med olikane pagane, pretrpevajo vsakoršno pomanjkanje in nezmerne težave, da v večkratnih smrtnih nevarnostih oznanujejo Kristusa križanega neznabogom, jih privajajo k luči sv. vere in razširjujejo med njimi božje kraljestvo. To so pogumni, goreči misionarji, pravi krščanski apostoli, med katerimi so tudi marsikateri naši rojaki Slovenci, zlasti v Ameriki. Blagor takim krščanskim junakom, ki so zapustili vse, očeta in mater, brate in sestre, hišo in domovino, ter se odpovedali vsemu svetu, da živé le za Boga in za njegovo čast, pa za rešenje neumrjočih duš, blagor jim, ker v nebesih jim bo stoterno povrnen njih trud in znoj! — Tega apostolskega dela pa se moremo tudi mi vdeležiti, akoravno nismo poklicani iti oznanovat sv. evangelije.

Vdeležujemo se ga lahko tudi doma, ako po svoji moči podpiramo z milodari sv. misijone, kar se prav lepo in zdatno izvršuje s tem, da smo udje dejanja sv. Detinstva ali Razširjevanja sv. vere, ali kake druge bratovščine tega namena, n. pr. Marijine ali sv. Leopolda družbe itd. ali da darujemo vsako leto dvakrat po svoji moči »sv. Petra vinar« ali za sv. očeta, t. j. za vladanje in razširjanje sv. Cerkve, ob navadnih darovanjih. Apostolsko delo pa tudi opravljamo, ako o kaki priliki koga od hudega odvrnemo in ga na pravi pot pripravimo, s tem namreč tudi pospešujemo božjo čast in dušno zveličanje ter razširjujemo božje kraljestvo. Po tem tudi nam veljajo besede sv. pisma: »Kateri veliko družih podučujejo v pravici, se bodo svetili kakor zvezde na vse večne čase« (Dan. 12, 3.).

c) S svojim lepim krščanskim življenjem ali z živo trdno vero in z miloščino za razširjevanje sv. vere moramo pa sklepati tudi gorečo in stanovitno molitev. Bog je namreč, »ki vodi srca narodov, kakor vodene potoke«, le »on daje dobrega duha tem, ki ga prosijo« (Luk. 11, 13.). Služabniki božji, ki so toliko storili za božje kraljestvo, pripisovali so vse svoje vspehe le milosti božji, katero so si od Boga izproševali s pobožno in stanovitno molitvijo; tako sta delala sv. Ciril in Metod. Sv. Ciril je še na smrtni postelji molil za Slovane in jih priporočal sv. Metodu in gotovo je potem v nebesih s svojo molitvijo podpiral svojega brata v njegovem apostolskem delovanju. Tako ravnajo tudi še dandanes katoliški misijonarji: sami o vsaki priliki molijo, da bi Bog razsvetlil zaslepljene nevernike in krivoverce in ganil njih srca, da bi se radovoljno uklonili pod sladki jarem Jezusa Kristusa in stopili pod bandero božjega Sina; pa tudi vernim priporočajo sebe in svoje apostolsko delo v molitev. — Da bo torej naše delo za božje kraljestvo kaj vspeha imelo in nam v plačilo zaleglo, posvečujmo in združujmo ga s pobožno molitvijo. Molimo pogostoma za malikovalce, nevernike in krivoverce. Zlasti še molimo za razkolnike ali staroverce, ki so večidel naši bratje po rodu, Slovani: Rusi, Srbi, Bolgari, da bi se povrnili k edinosti sv. Cerkve in vere, v kateri sta njih dede podučevala sv. Ciril in Metod, od katere pa so jih pozneje odtrgali napuhnjeni zapeljivci, nepokorni poglavarju sv. Cerkve, Kristusovemu vidnemu namestniku sv. očetu rimskemu papežu; molimo, da bi se poleglo njih sovraštvo do rimsko-katoliške Cerkve, da bi spoznali svojo zmoto in se povrnili v naročje sv. matere Cerkve. V ta namen prav lepo služi bratovščina sv. Cirila in Metoda, ki so jo ustanovili blagi škof Lavantinski, Slomšek, in ki je že med Slovenci tudi v naši deželi močno razširjena in je že veliko sadú spreobrnjenja in zedinjenja dosegla; pa treba, da se še bolj razširi, da bo sad še obilniši in da med Slovani poprej postane en hlev in en pastir.¹ Priporočam jo torej tudi vam, da tako tudi z molitvijo pomagate razširjevati božje kraljestvo.

¹ O bratovščini ss. Cirila in Metoda gl. zg. str. 68.

Predragi kristijani! Mnogo se človek trudi na zemlji za svoj časní blagor; čas in denar, trud in znoj daruje, tudi zdravje in življenje stavlja v nevarnost, da si kaj pridobi za telo in ta svet. Toda kako kratko vživa sad svojega truda; kako minljiva in omahljiva je njegova sreča, naj bi mu bilo v časti tudi celo kraljestvo. Ali pa mar večno božje kraljestvo ni enakega in še večega truda vredno? kajti »Njegovemu kraljestvu ne bo konca« (Luk. 1, 34.) in »kdor bo z Njim (s Kristusom) trpel, bo tudi z Njim povelčan« (Rimlj. 8, 17.), bo z Njim kraljeval celo večnost: o delajmo torej in trpimo ta kratki čas tukaj na zemlji s Kristusom in njegovimi svetniki za božje kraljestvo, da bomo vredni kdaj sprejeti biti v Njegovo večno nebeško kraljestvo. »Pravični (namreč) bodo vekomaj živeli, in pri Gospodu je njih plačilo, in skrb za-nje pri Najvišem. Zato bodo prejeli čistiljivo kraljestvo in lepo krono iz Gospodove roke« (Modr. 5, 16—17.).

Gregor Jakelj, župnik.

XXVI.

Cena sv. vere. 1891 - 87, 1917

Nagovor 6. nedeljo pobinkoštno o slavnosti sv. Cirila in Metoda dne 5. julija 1885 v Šiški.

»Množica se mi smili«.

Mark. 8, 2.

Važen dogodek nam stavi pred oči sv. evangelij, ki smo ga ravno kar prebrali, tako važen, da bi vredno bilo prevdariti ga od več strani. Velika množica, 4000 ljudi se je bilo zbralo krog Zveličarja, da bi poslušali njegov nebeški nauk. In nasitila se je ta množica pri Zveličarji najprej s kruhom božjim, to je z božjo besedo, potem pa tudi z zemeljskim kruhom, ki ga je Gospod naš čudovito pomnožil. — Storil je to Zveličar iz dobrotljivosti, iz usmiljenja; rekel je namreč: »ljudstvo se mi smili«. O blaženo srce Zveličarjevo, ki si imelo usmiljenje z ubogim ljudstvom, kteremu si delilo večne in časne dobrote: koliko možem, ki so se ravnali po tvojem zgledu, si ti bilo v spodbudo, koliko si jih učilo usmiljenja in dobrotljivosti!

Dva taka moža, ki sta v ljubezni do ljudstva posnemala svojega nebeškega učenika, slavimo v katoliški cerkvi danes in mi slavimo jih sedaj tukaj še posebej, namreč blagovestnika naša, sv. Cirila in Metoda. Ali nista tudi ona dva govorila: ljudstvo — množica se nama smili? Katero ljudstvo? Ljudstvo slovansko. Videla sta ona dva gotovo marsikakega Slovana v svojem rojstnem mestu Solunu in slišala sta, da je ta plemeniti rod še v paganstvu, v nejeveri. In zbolelo ju je

v srce: zakaj da bi tudi to ljudstvo ne uživalo dobrot krščanske vere, kakor jih uživamo mi? Ko se je ponudila priložnost, sta vzela apostolsko palico in stopila na slovansko zemljo; da nista omagala, osrčevala ju je trdna vera in vroča ljubezen do bližnjega, usmiljenje do množice.

Kolikrat se je pač zbirala krog njiju velika množica naših očetov starih Slovanov, kakor okoli Zveličarja, kolikokrat je poslušala zveličalne nauke, vračala se domu nasitena! In dedščino Cirilovo in Metodovo uživamo še mi dandanes; ostali smo Slovenci zvesti sv. katoliški veri in rimski cerkvi. Zdi se mi, da ne morem bolje slaviti danes spomina naših blagovestnikov, kakor če vam v kratkem pokažem, zakaj da je sv. vera toliko vredna, tako dragocena, da sta sv. Ciril in Metod toliko zanj storila, in da ju tudi mi zaradi njunega oznanjevanja tako preslavljamo. O sv. Ciril in Metod, naj mi spomin na vajino delo, vajino vero da moči, da dostojno opišem ceno sv. vere.

* * *

Tolikrat izgovarjamo besedo: vera in vendar navadno le malo pomislimo, kaj da hočemo reči. Kaj pa je neki vera? Žalibog, da nimamo v slovenščini še dovolj besedi, ki bi mogle oznanovati nam vsakovrstne misli. Ravno zato je pa tudi beseda: vera precej nedoločna in nestalna. Pa nam ni za besedo, nego za stvar ali reč. In da bomo to prav spoznali, spomnimo se najimenitnejše resnice, kar jih sploh vemo, namreč da je Bog. To je resnica vseh resnic, to je prva resnica. Ko bi naša pamet motila se v vseh drugih rečeh, da se le v ti resnici ne moti; ko bi bila še tako slaba, a da mora resnico spoznati, to nam daje pravo vrednost. O velik, o neprecenljiv je naš um, da more spoznati Boga, da ga more doseči, da more priti do njega! Kdo pa je Bog? To me vprašaš, kdo da je on, ki je od vekomaj, ki ni nikdar začel biti in ne bo nikdar nehal; on, ki obsega nebo in zemljo, on ki je vse vstvaril, zemljo in nas. Zakaj nas in zemlje nekdanj ni bilo, oboje je nastalo. Morebiti je nastalo vse to iz ničesa? Ne, marveč vstvariti ga je morala vsemogojna modrost božja, ker drugače si ne moremo misliti. In ker tudi mi ljudje nismo od vekomaj, ampak živimo le nekaj let in tako tudi naši prednamci: tedaj je tudi človek od Boga. Bog ga je vstvaril, Bog mu je dal življenje in brez Boga nima človek ničesar. Kaj je tedaj Bog?

Bog je naš najvišji¹⁾ gospodar, je naš²⁾ začetnik, je naš³⁾ oče, je naš ohranjevalec, je pa tudi naš⁴⁾ konec, to se pravi, kakor smo mi postali iz Boga, tako imamo tudi namen, da pridemo enkrat k Bogu. Drugače ne more biti, drugače govoriti bi bilo zoper zdravo pamet — kaj pa naj tedaj človek stori, ako je Bog njegov začetek, oče, gospodar in tudi konec — ako človek brez Boga nič ni, ker je Bog tako neskončno popoln, mogočen, svet in dober? Ali sme morebiti človek Boga kar pustiti na stran, ga zanemariti? To bi se reklo, da sme majhen otrok, ki si ne more sam nič pomagati, popustiti svoje roditelje. O, človek je kaj, je

srečen, je dober, je res človek samo po Bogu in z Bogom. Zato mora človek tudi ostati zmirom sklenen z Bogom, mora Boga poznati, mora ga spoštovati, mora mu hvaležen biti, človek mora Boga častiti, mora ga tudi ljubiti in njemu služiti. Kaj ne, predragi moji, da pravi pamet tako? Ako se mora otrok tako obnašati proti svojim starišem, pa bi se človek ne proti Bogu? Glejte, to pa nič drugega ni, kakor vera. Kdor se tedaj tako obnaša s svojim umom in s svojo voljo proti Bogu, kakor se za Boga in človeka spodobi, to imenujemo navadno: vero, in pravimo, da ima dotični vero. Pamet mora Boga spoznavati — čemu bi sicer imeli pamet, in srce naše ga mora ljubiti, saj je Bog, ki je najbolj popolno bitje, vreden, da ga najbolj ljubimo. Vse drugo je le nekaj časa nekaj vredno, vse drugo mine in se spreminja. Bog pa je zmerom tisti, zmerom enak. Kako pa naj Boga spoznavamo in kako ga naj častimo? Ali je vse eno, naj ga častimo tako ali tako.

Dandanes res nekateri pravijo, da naj vsakdo časti Boga po svoje, kakor mu je drago, toda to je zmota. Prašam namreč: ali ne zahtevamo še celó mi ljudje, kako da naj se drugi obnašajo proti nam in ni vse eno, ali nas kdo spoštljivo pozdravi, ali se pa surovo obnaša. Za Boga pa naj bi bilo vse eno? Ako n. pr. Turek divjak misli, da Boga časti, če veliko kristijanov pobije, ali je taka misel prava, ali ne zmota, grozna prevara? In glejte, ker je naša pamet preslaba, da bi vedeli, kako je treba Boga prav častiti in ga prav spoznavati, prav ljubiti, zato je dobrotljivi Bog sam razodel nam samega sebe po očakih, po prerokih in nazadnje je prišel celó Bog sam na svet, postal je človek, s svojim naukom in s svojim zgledom nam je pokazal, kako da naj živimo, da bomo srečni sedaj in za večnost, pokazal in podučil nas je, kakšen da je Bog, kako da je milosten, kako da ljubi človeški rod, podučil nas je pa tudi, kako da naj Boga častimo, kako in zakaj naj ga ljubimo. Da bi nas bil prepričal, da je res pravi Bog, zato je delal čudeže, da se je lahko vsak prepričal, da resnico uči. Nazadnje je pa Bog in človek, druga božja oseba, Jezus Kristus tudi umrl zato, da nas je odrešil od naših grehov, ker mi smo sami s svojimi grehi zaslužili smrt. S to smrtjo svojo nam je pridobil nebesa, in pridobil nam je zopet božjo ljubezen t. j. zavoljo svojega Sina nas je Bog zopet ljubil in nam začel deliti svoje milosti, ktere prejemo v sv. zakramentih. Vsi tisti, ki Boga tako spoznavajo, tako časté, tako ljubijo, kakor nas je podučil po Jezusu Kristusu, se imenujejo kristijani in kristijanov vera je vera krščanska. Ta vera je prava božja vera, ta vera je resnična vera, ker je tako trdno spričana; ta vera je nebeška vera, ker nas popelje v nebese, ta vera je blažena vera, ker nas dela srečne, mirne, zadovoljne, dobre, poštene že na tem svetu. Kdo si ne želi sreče za en dan, kdo ne hrepeni po veselji, po zadovoljnosti? Vsakdo, kaj pa še, ako ima sreča trpeti en mesec, ali eno leto ali za celo življenje? Vsakdo želi. Koliko bolj pa si moramo želeli vse to za celo večnost, ki ne bo nikdar imela konca! In vera

— naša krščanska nam vse to da. Zato jo je prinesel Bog sam na svet ker »Bog je svet tako ljubil, da je poslal na svet svojega edinorojenca, da vsakdo ki vanj veruje, ne umrje, ampak živi«. Zato se res mora imenovati dar sv. vere nebeški dar, zato pa je tudi ta dar neprecenljiv. Vse posvetno, kar ima človek, ni toliko vredno, kakor vera njegova: kajti vera njegova mu pridobi in mu da Boga samega, posvetno blago pa mu prav velikokrat Boga celó vzame. In kaj je človek ki se je odtrgal od Boga? — Da je res to, kar pravim, se bode te najlože prepričali, ako sami prevdarite, kaj daje vam sv. vera, ako prevdarite take, ki imajo v sebi živo vero. Zakaj res živa, močna mora biti vera, da stori človeka srečnega. O ko bi mi bilo mogoče pokazati vam vso zapuščenost in nesrečo tistega srca, ki je zapravilo sv. vero in pa veselje, srečo takih src, ki imajo živo vero! Zlasti pa še onih, ki po svoji veri tudi živé. Res človek, ki noče poznati Boga, ali je kaj bolji, kakor so živali? tisti pa, ki v krščanski veri in v katoliški cerkvi živi, vero v djanji kaže, on živi sicer med svetom, toda on živi z Bogom, ž njim sklenen, ž njim združen. Ali ne bode takega človeka poklical Bog po smrti v večno plačilo? Ali bo mogla ponehati po smrti tista ljubezen, ki je bila že v življenji med človekom in Bogom?

Pa, kaj bi vam na dolgo razkladal! O sv. vera, sv. krščanska katoliška vera, kakor nas jo uči sv. cerkev katoliška, ki je postavljena od Zveličarja samega, da uči sv. pravo vero: o ta vera je neprecenljiva dobrota za človeški rod! Te dobrote seveda ne cenimo po denarni veljavi, kakor dela dandanes svet z vsako stvarjo — cenimo pa jo po svoji resnični veljavi in to veljavo ima sv. vera od Boga. — In ker sta sv. Ciril in Metod poznala vrednost sv. vere, zavoljo tega jima je hudo delo, da ne bi slovanski rodovi tudi uživali teh dobrot. In poprej nista počivala, dokler ni smrtna roka vzela jima apostolske palice, in poprej nista umolknila, dokler ni smrt zaprla jima zgovorna usta. Kako sta pač morala ceniti ona dva sv. vero, vero katoliško! kdo da svoje življenje za kako stvar? Le on, ki jo ljubi: in ljubila sta res ona dva vero, ljubila pa tudi tiste, katerim sta jo prinesla.

Ta dar sv. Cirila in Metoda se nam je ohranil do današnjih dni. In mi kot dobri katoličani smo tukaj zbrani vsi edini v zveličalni veri naših prednikov. Ali ne bomo tudi mi spoštovali in cenili tistega daru, kakor predniki naši? Zares, ako sme Slovenec na kako reč ponosen biti, je to, da je bilo srce njegovo od nekdaj do sedaj udano veri, da se je vnemalo za nauk Zveličarjev in kakor so nekdaj Slovani poslušali z veseljem čuda božja, tako še dandanes. To je naš ponos, to je naše veselje. Rod naš, ako je majhen pred svetom, ako je zaničevan, pa naj bode vsaj velik in čislán pred Bogom. To pa mu bode dajala sv. vera. Naj nam bode tedaj pred vsem svet ta dar naših blagovestnikov! Spoštujmo ga mi sami in cenimo vero našo, ljubimo jo v srci in spolnujmo jo v dejanji. Spoštujmo sv. vero v našem ljudstvu. To je njegov najboljši

zaklad. Gorjé mu, kdor ga mu jemlje kdor ga kviri. — Množica se mi smili, je rekel Zveličar iz ljubezni do revnega ljudstva in mu je drobil kruha; ali naj mu mi ta kruh jemljemo? Ali ne bomo marveč tudi mi rekli: množica se nam smili, t. j. naš narod mili, ki je v tolikih bedah, se nam smili? Ali se nam ne smili, da trpi n. pr. zaradi nezmernosti v žganih pijačah, da trpi zaradi revščine, da trpi, ker premnogokrat zabrede v pregrehe? Množica, ljudstvo se nam smili, recimo in po zgledu blagovestnikov sv. Cirila in Metoda prinašajmo mu darove sv. vere s tem, da jo mi sami cenimo, ljubimo in da stavimo svojo največo čast v to, da smo dobri katoličani, kakor sta bila sv. Ciril in Metod, katerima je v življenji bila sv. vera luč, po smrti pa jima je tukaj na zemlji in v nebesih v večno slavo.

Dr. Fran Lampe, profesor bogoslovja.

XXVII.

Svetišča ss. Cirila in Metoda. Nju posnemanje.

6. nedeljo po Binkoštih 5. julija 1885.

Ss. Ciril in Metod, za nas Boga prosita!
Sv. cerkev.

Krščanski poslušalci! Ali veste, kje bi bil jaz danes rad?

1. Jaz bi bil danes rad v Solunu. — Solun je imenitno trgovsko mesto na Turškem v Macedonski pokrajini na bregovih Egejskega morja z več kot 70 tisoč prebivalci. To mesto se je imenovalo v starih časih Tesalonika ali Saloniki in je imenitno za nas kristijane posebno zavoljo tega, ker je sam sv. Pavel na svojem prvem popotovanji v tem mestu leta 53. po Kristusu učil, yeliko jih spreobrnil in je tudi spreobrnjenim prebivalcem svoja prva dva lista, imenovana do Tesaloničanov, iz Korinta pisal in poslal. — To mesto je pa za nas Slovane znamenito še posebno v tem oziru, ker sta v njem zagledala luč sveta in preživela otroška leta slovanska apostola: sv. Ciril in Metod, katerih slavni god ravno danes obhajamo; zavoljo tisočletnice smrti sv. Metoda ga obhajamo tem slovesneje! V tem mestu se je več sto let krščanstvo lepo razcvetalo; vsaj je blizu Soluna daleč znana in sloveča Atoška ali Sveta gora, ki je dala cerkvi mnogo pobožnih in učenih služabnikov, nebesom pa mnogo svetnikov. — Ali žali Bog! da je pred tisoč leti nesrečni razkol tudi ta lepi vinograd Gospodov odtrgal od cerkvene edinosti, in da je pozneje krščansko setev še bolj poteptala turška sila. Kljub temu pa, da razkolništvo

že tisoč let te pokrajine zadržuje v razvoji, kljub temu, da Turki že čez 400 let ondi gospodarijo po svoje; vendar niti razkolništvo niti turško gospodarstvo ni moglo popolnoma izbrisati stopinj sv. Pavla, zatreti sledu ss. Cirila in Metoda in končati čistega semena prave vere. Notri do naših dni namreč so se katoličani v tem mestu, če tudi le v majhnem številu, ohranili in so se začeli gibati in razširjati posebno v naših dneh. V Solunu namreč ravno letos ondotni grško-katoliški škof Lazar Mladenov zida lepo cerkev Solunskima bratoma, sv. Cirilu in Metodu, na čast. In ravno ta znameniti, sveti kraj, starodavno Solunsko mesto, bi jaz rad videl, tista tla, kjer je kedaj sv. Pavel hodil in kjer sta kedaj živela sveta brata Ciril in Metod, bi jaz rad danes počastil. Da, v Solunu bi bil jaz danes rad in z menoj gotovo še marsikateri krščanski Slovan!

Kje bi bil jaz danes še rad?

2. Drugič bi bil jaz danes tudi rad v Rimu! — Kje je pravi katoličan, da bi mu pri tem imenu srce ne trepetalo od veselja? Vsaj je Rim središče vsega krščanstva, glava in mati vseh cerkva, znak cerkvene edinosti. Sto in sto spominov veže katoličana na to mesto in srečnega se šteje vsak, kdor ga more videti vsaj enkrat v življenji. V Rim vleče katoličana želja, da bi videl tisti kraj, kjer sta prvaka apostolska, sv. Peter in Pavel, sejala seme prave vere, kjer sta za to vero prelila svojo kri. V Rim vleče katoličana, da bi videl Kristusovega namestnika, Petrovega naslednika, in da bi se čudil cerkovnim stavbam, kakoršnih ni nikjer drugod po širni zemlji! V Rim vleče katoličana, kjer je toliko slavnih mučenikov trpelo za Krista, kjer je slovelo toliko drugih svetnikov. Skoraj vsak rod in vsak jezik ima tukaj svoje zastopnike, ima tukaj svoja svetišča. Tudi Slovan ni v večnem mestu tujec. Veliko njegovega rodu jih je od nekdanj tu hodilo, tukaj zapustilo sled blažene svoje delavnosti. In glejte, po Rimu sta pred tisoč leti hodila tudi solunska brata in slovanska apostola, sv. Ciril in Metod, ko sta v Rim s seboj prinesla ostanke sv. papeža Klementa; ondi sta klečala na grobu sv. Petra, v Petrovi cerkvi sta pravo svojo vero spoznala pred papežem. V Rimu je tudi sv. Ciril dokončal življenja tek (l. 869) in njegovi ostanki počivajo v cerkvi sv. Klementa. Grob sv. Cirila obiskat in sedanjemu papežu Leonu se zahvalit za čast, h kateri so povzdignili naša apostola in njuni praznik zapovedali za vso katoliško cerkev, so prišli pred 4 leti Slovani vseh narečij v Rim, in so obhajali tri dni v cerkvi sv. Klementa svoje pobožnosti in slovesnosti na čast ss. Cirilu in Metodu. — Tedaj v Rimu bi danes tudi hotel biti — v cerkvi sv. Klementa, na grobu sv. Cirila bi hotel biti, da bi ga tam počastil, da bi mu priporočil sam sebe, svoje ovčice, verno slovensko ljudstvo, potem pa tudi ločene brate v razkolu. Da, v Rimu bi danes hotel biti in z menoj še mnogi Slovan!

Kje bi jaz danes še hotel biti?

3. Tretjič bi bil danes jaz tudi rad na Velegradu na Moravskem. — Velegrad ali Veliki grad je dandanes imenitna božja

pot v Moravski kneževini, peš kake tri dni za Dunajem ali en dan od Brna. Zdaj je čeden trg in ima veliko cerkev z dvema stolpoma in prostornim nekdanjim samostanom, ki je za romarje pripravljen. Pred tisoč leti pa je bilo tu glavno mesto Moravskih knezov, ki so od tukaj vladali tadanjo Velikomoravsko državo. Ta kraj je pa zato še posebno vsakemu slovanskemu katoličanu svet in spomina vreden, ker sta tu sem prišla naša slovanska apostola sv. Ciril in Metod leta 863., pozvana od Moravskega kneza Rastislava. — Tukaj sta krščevala moravsko ljudstvo, tukaj ga podučevala v pravi veri, tukaj skrivnosti božje obhajala v slovanskem jeziku, od tukaj hodila na svoja misijonska pota, od tukaj pošiljala svoje učence na razne kraje, seznanjat slovanska ljudstva s poročilom večnega življenja. Na Velegradu je tudi sv. Metod veliki četrtek leta 885, 6. aprila v Gospodu zaspal, potem ko se je 22 let trudil in pehal za zveličanje slovanskih rodov. — Na Velegradu tudi počiva njegovo sv. truplo že čez tisoč let! Zato so tudi sedanji papež Leon za Velegrajsko cerkev letos kot v spomin tisočletnice Metodove smrti sveto leto napovedali in za 4 osmine popolnoma odpustke romarjem v tej cerkvi dodelili.

Te 4 osmine so:

1. Od 14. do 21. februarja v spomin Cirilove smrti († 14. februarja 869.).

2. Od 6. do 13. aprila v spomin Metodove smrti († 6. aprila 885.).

3. Od 5. do 12. julija, kot o godu teh apostolov.

4. Od 15. do 22. avgusta kot o cerkvenem godovanji, ker je Velegradska dekanjska cerkev posvečena Materi Božji vnebovzeti.

Kakor iz časnikov izvemo, je romanje na to staro častljivo božjo pot res velikansko, nepričakovano. Škofje hodijo izvrševat slovesno božjo službo, duhovnov izpoveduje včasih po 100 in še več, romarjev pa prihaja v procesijah in posamezno na tisoče. V prvi osmini jih je bilo kakih 20 tisoč le bolj domačinov Moravcev iz bližnjih fara; v drugi osmini so posebno pritegnili romarji s Češkega, in so jih našteli blizo 60 tisoč; ravno tako jih tudi danes in ta teden pričakujejo na tisoče in tisoče in sicer iz bolj oddaljenih slovanskih dežel. Oh kakšen prizor mora danes tam biti na slavnem Velegradu! Danes najdete tam katoličane vseh slovanskih jezikov. Tu so vam Čehi in Poljaki, Rusini in Slovaki, Srbje in Hrvatje, pa tudi Slovencev se ne manjka. Vender se pripravlja veliko romanje iz naših krajev še le za veliko Gospodnico (za zadnjo osmino).¹ Oh kako milo in veličastno mora to biti, ko iz vseh slovanskih krajev in v vseh slovanskih jezikih pobožni romarji na grobu sv. Metoda Boga časté in hvalijo za dar zveličanske vere, katero sta nam sveta brata prinesla v naše kraje ali razširila. — Zato, ljubi moji, zato bi tudi jaz

¹ Škoda, da je bilo skupno romanje zavoljo nalezljivih bolezni (kakor se je reklo?) od vlade prepovedano; zato je marsikateri to romanje opustil, ki je bil poprej namenjen. Pisatelj.

rad bil danes tam na Velegradu med tisoči slovanskih romarjev, tudi jaz bi rad poljubil kamen nad grobom sv. Metoda, bi rad tam njemu in njegovemu zveličanemu bratu priporočal sebe in vas, svoje farane, za stanovitnost v veri; razkolniške brate pa za spreobrnjenje in povrnitev k cerkovni edinosti! Da, na Velegradu bi hotel danes biti in z menoj še marsikateri Slovan!

Kje bi bil danes jaz še rad?

4. Četrtrič bi bil danes jaz rad vsaj v Ljubljani; kjer so danes teden naš milostljivi gospod knezoškof v stranski kapeli nove cerkve Jezusovega Srca altar posvetili in blagoslovili podobe ss. Cirila in Metoda v pričo mnoge duhovščine in velike množice vernikov visocega in nizkega stanu. Tako bo tedaj tudi Ljubljana imela spomin tisočletnice slovanskih apostolov in te dni vrši se ondi sv. misijon v potrjenje in ponovljenje tiste vere, katero sta sv. Ciril in Metod oznanovala tudi med našimi pradedi, če ne sama, vsaj po svojih učencih, kakor spričujejo zgodovinski spominki v bližnji Liburniji, to je v Istri in v Senjski škofiji, kjer od tistih časov v nekaterih farah pri božji službi rabijo staroslovenščino, v kateri sta sv. Ciril in Metod in njuni učenci služili svete skrivnosti. — Ker je tedaj nam najbližnja božja pot slovanskih apostolov v Ljubljani, bi hotel vsaj v Ljubljani danes biti in svoje prošnje z ondi zbranimi skleniti in njih število pomnožiti!

Razun teh zdaj naštetih božjih potov in svetišč, sv. Cirilu in Metodu posvečenih, je še mnogo drugih po Češkem, Moravskem, Poljskem, Slovaškem in drugod. Pa naj zadostuje, da sem vam samo 4 imenitnejše povedal. Že iz tega lahko spoznate, kako po svetu časté naše apostole, koliko storé za njih poslavljenje.

Ko sem vam našteval ta božja pota, gotovo so se tudi vam vzbujale zelje, da bi bili kedaj radi na eni ali drugi izmed imenovanih. Pa kakor težko bom jaz razun ljubljanskega, katero prvih treh svetišč videl ali obiskal, tako je še manj verjetno, da bi izmed vas kdo prišel na prva tri božja pota.

V Solun, to je silno daleč, še kakih 6 ali 8 dni hoda od Bosne naprej. Le ko bi kedaj naši vojaki iz Bosne proti morji se pomaknili, kakor se semtertje vgiblje, bi se znalo zgoditi, da bi kateri naših fantov prišel tudi v Solun.

V Rim, no v Rim je že ložje priti, ker se lahko z železnico pelja — ali je pot dolga in draga in za tako pot nimamo ni časa ni denarja. Težko, da bi nas kdo kedaj prišel v Rim.

Na Velegrad tudi ni dosti bliže, pot je tudi dolga in draga in torej ni dosti upanja, da bi kedaj po Moravskem hodili in obiskali njegovo najslavnejšo božjo pot.

Najbližje in lože je pač v Ljubljano. V Ljubljano marsikateri izmed vas zaide in lahko obiše to novo božjo pot v cerkvi Jezusovega

presv. Srca. Zato vam svetujem in prav zelo priporočam, da, kadar pridite v Ljubljano, nikar ne zamudite, da bi se tam ne oglasili, da bi se tam ne priporočili našima apostoloma. — Veliko, se vé, veliko vas tudi te božje poti videlo ne bo!

Ali za nek kraj jaz vem, ki je slavnejši kot Solun, svetejši kot Rim, imenitnejši od Velegrada, lepši mimo Ljubljane; kraj, kjer lahko oba apostola ne morebiti le v njunih ostankih ali podobah, ampak kjer jih v resnici lahko najdemo! In ta kraj je naša nebeška domovina, ki je boljša, lepša in prostornejša kot širna zemlja slovanska, to so sv. nebesa, kjer naša dva apostola v sredi drugih apostolov že čez tisoč let uživata plačilo svojega truda, kjer gledata, kar sta tukaj verovala in učila, kjer uživata, kar sta tukaj upala in pričakovala, kjer veliko bolj še ljubita, kar sta že tukaj ljubila! Zares, tam pri Bogu, v srečnih nebesih, kamor smo vsi namenjeni in poklicani, tam gori nad zvezdami, kjer pred sedežem božjim naša apostola prosita za svoj rod, za nesrečne, po razkolu razdeljene slovanske rodove, tam gori jih lahko oba skupaj in gotovo najdemo po tem življenji!

Kaj pa nam je storiti, ljubi moji! če hočemo kedaj za sv. Cirilom in Metodom v nebesa priti, če hočemo kedaj njune slave deležni postati?

Na to vprašanje vam na kratko to-le odgovarjam. Mi moramo:

1. živeti po tisti pravi veri, katero sta ss. Ciril in Metod učila in oznanovala;

2. za to vero tudi trpeti, kakor sta ona dva trpela.

Kristijani moji! Kaj bi nam to pomagalo, če smemo reči in se pohvaliti: Mi smo otroci tistih starišev, katere sta sv. Ciril in Metod podučevala v pravi veri; mi govorimo tisti jezik, v katerem sta sveta brata govorila z našimi predniki, če pa po ti veri ne živimo, če pa v tem blaglasnem jeziku Boga prav ne častimo? Ali nas more sama vera brez del izveličati (Jak. 2, 14.)? Tu vas opomnim na besede našega milostljivega gospoda knezoškofa, katere so nam v svojem pastirskem listu na velikonočni ponedeljek govorili. Ali nas bota sv. Ciril in Metod na dan sodbe mogla spoznati za svoje otroke, če bomo sicer mogli reči, da smo govorili oni jezik, katerega sta ona dva govorila in da smo imeli ono vero, katero sta ona dva učila, če pa nam bo vest očitala, da smo ti veri ravno nasproti delali in živeli, da smo pravo vero sicer z jezikom spoznavali, z deli pa tajili?

Drugič moramo tudi za to vero trpeti, če bi bilo treba, kakor sta trpela tudi sveta brata.

Ne bom vam na široko razkladal, koliko sta morala naša apostola pretrpeti zavoľjo sv. vere. Vsaj sem vam vse to že pravil pri drugih priložnostih. Opomnim vam le, koliko potov sta storila, koliko truda sta prestala, koliko nevarnosti skusila, ko sta na svojih misijonskih potih hodila od ljudstva do ljudstva; popred sv. Ciril pri Kozarih, sv. Metod pri Bolgarih; potem oba vkup po Moravski, Češki, Slavonski in Panonski

deželi! Pa to je še malenkost proti obrekovanju in preganjanju, katero sta skusila od sosednih nemških škofov in duhovnov, ki so ju tožili papežu, h komur sta tudi skupno šla leta 868. zagovarjat se in kjer je tudi sv. Ciril sklenil svoje bogoljubno življenje. Koliko težav pa je brat Metod še po smrti Cirilovi preстал, ko so ga nemški škofje celó v pest dobili in $2\frac{1}{2}$ leti v ječi zaprtega imeli! Oproščen iz ječe pa znova tožen, je šel l. 879. zopet v Rim, kjer se je do dobrega opravičil. Pa komaj je eno skušnjo premagal, že ga doleti druga.

Moravski in slovanski kralj Svetopolk, pohlepen in vetrnast človek, mu je sam veliko britkost prizadejal in njegov pomožni škof Vihing v Nitri mu je očitno in na tihem nasprotoval. Tako se je blagi apostol notri do svoje smrti boril z notrajnimi in zunanji sovražniki in je skusil resnico svetopisemskih besed, da kateri hočejo pobožno (in po veri) živeti, bodo preganjanje trpeli (2. Tim. 3, 12.).

Če to vemo in slišimo o naših apostolih, ljubi moji! kaj je pač nam storiti? Ali ne bomo tudi mi zavoljo vere radi kaj trpeli? Če nas posvetnjaki zaničujejo, ker v cerkev hodimo, če se nam posmehujejo, ker sv. zakramente prejemamo, ali nas bo mar to ostrašilo od spolnovanja naših krščanskih dolžnosti? In če nam vera zatajevanje naklada, če moramo od svojih nasprotnikov marsikatero žal besedo slišati ali kakšno krivico trpeti, ali bomo mari zato odstopili od prave poti? Nikoli in nikakor tega ne smemo, če hočemo našima apostoloma biti podobni!

* * *

Naj bo torej danes naš sklep, da hočemo vselej živeti po ti veri, katero sta učila sv. Ciril in Metod, pa tudi trpeti za to vero, za katero sta sv. brata toliko trpela. Le na ta način se nam bo potem spolnila naša želja, da bomo tudi mi po tem življenji prišli v srečno družbo ss. apostolov, in tam z njima vživali večno veselje.

Ker pa smo sami tako slabi in svojo slabost tolikokrat skušamo, prosimo naša apostola večkrat, da, vsaki dan za pomoč! Zato tudi jaz danes sebe in vas in vse slovensko ljudstvo v ta namen priporočim sv. Cirilu in Metodu ter zakličem z besedami sv. cerkve: Sv. Ciril in Metod, prosita Boga za nas!

Janez Ažman, župnik.

XXVIII.

Apostolsko delovanje ss. Cirila in Metoda —
pa naša dejanska hvaležnost.

Romarska pridiga o tisočletnici Metodovi dne 5. julija 1885 na
Sv. Gori pri Gorici.¹

Vidi conjunctos viros habentes splendidas
vestes et angelus Domini locutus est ad me
dicens: »Isti sunt viri sancti, facti amici Dei«.

Vidjeh sodruženija muži imuščija ryzi
svjatli in angel Gospodenj glagola ko mně
rekli: »Sii sut mužie svjati bivše družii Božii«.

Po glagolskem breviarji.

Tisoč let je pred očmi stvarnika in vladarja časov le trenótni švig ognjenega bliska, »tisoč let je pred tvojimi očmi, ko včerašnji dan, ki je prešel« (ps. 68.). Tudi mi, revna človeška bitja, bomo nehali stoletja šteti, kedar nam bleda smrt kazalec na uri življenja ustavi in nas pogrezne v neomejeno večnost, kjer ne poznajo ne ur, ne dni, ne let ne sto- ne tisočletij, kjer vlada brezmejni sedanji čas, ali bolje, kjer časa nobenega ni. Toda, dokler hodimo po materi zemlji, giblremo se v času, kot riba v vodi. Nam kratkoživečim bitjem je vsak drobec časov pomenljiv, saj je že posameznemu »dnevu zadosti njegova lastna težava« (Mat. 34.). Po letih merimo že čas našega romanja na zemlji; stoletja, tisočletja so pa že velikanske mere, ki jih le zgodovinske knjige hranijo. S temi merami se meri le še življenje posameznih narodov, življenje celega človečanstva.

To velikansko časovno mero, predragi romarji, bom moral danes kot vaš propovednik rabiti, kajti velepomembno tisočletnico obhajati, zvabila vas je živa krščanska zavest v tolikem številu na ta posvečen skalnat vrh. Tisočletnica! Mili Bog! Koliko pretečenih ovinkov tóka časovega bomo morali dañes v duhu preskakati! Zapršajte osemdesetletnega starčka: »Kako je bilo na svetu, ko ste bili vi mladi?« čmeren vam odgovori: »ne vprašajte me, med vami se nič več domačega ne čutim; star, bršljanast grad sem med pobeljenimi, novošegnimi hišicami; včasih je bilo vse drugače, vi drugi me več ne razumete; pustite me pri miru; sovrstnikov več nemam, zemlja mi že diši, Bog daj, da bi me kmalu v svoje naročje shranila, kajti ves drugačen rod si je zredila.

¹ To je bil skoro dve uri trajajoč slavogovor povodom slavnostne procesije iz Solkanske fare in podružnih vikarijatov na slavno božjo pot svetogorsko. Tako dostojno slavljenje slovanskih blagovestnikov je oskrbel č. gosp. Ivan Ev. Kolavčič, velecejenji župnik Solkanski. Obilno zastopani so bili vikarijati: Grgar, Kronberg, Ravnica, Čepovan, Bate, Trnovo i. dr. Ljudstva je bilo krog 5000.

Tako toži osemdesetletni starček. Kaj pa, ko bi iz groba ustal naš praded, ki je pred tisoč leti Adamov dolg plačeval z znojnimi kapljicami po slovenskih hribih in dolinah! Pred tisoč leti, pravim, ker tisočletnico prisli ste gori-le obhajati, in prepričan sem, da bi se vsi radovedni okoli takega tisočletnika, iz groba ustalega, gnjetli, ter ga s prašanji skoraj udušili: »oče, povejte nam, kako je bilo pri nas takrat, ko ste vi solzno dolino orali, pred tisoč leti?«

Takih čudežev, se vé da, Bog vam na ljubo ne bo delal; mrtvih vam ne bo obujal, ker imamo mrtvih, ki razločno govorijo, imamo zgodovinske knjige. Tem mrtvim bom skušal glas zvabiti, da mi povejo, kako se je godilo slovanskim pradedom pred tisoč leti, in mrtvih zgodovinskih listov odgovor, nadjam se, mi navdihne slavogovor tisočletnici, ki ste jo na sv. Goró obhajati prišli! — Pred tisoč leti, pravijo zgodovinski listi, niso mnogoštevilni rodovi slovanski, pradedi naši, še nič vedeli o Kristu križanem, če izuzamemo peščico plemen ob skrajnih mejah debela slovanskega, kjer so jih ptuji misijonarji v ptuji besedi, kolikor toliko seznanili z večnimi resnicami. Toda te pokrajinske spreobrnitve so bile do tačas le kapljice v morji neštevilnega rodú slovanskega. Sladka imena Jezus in Marija se nista še razlegala po širnih logih široširne slovanske zemlje. Niso se še beléle po gričih in dolinah mične cerkve, mili glas zvonov še ni vabil k službi božji. Mesto Stvarnika molili so naši očetje še stvar, bili so malikovalci. V košatih logih klanjali so se malikom, iz lesa izrezanim; zažigali so jim kresove po višinah; častili so jih pri žuborečih studencih; ob bregovih šumečih rek in sinjih jezer. Stavili so svojim bogovom tudi lepe tempelje, vanje prinašali v žrtve in dar, kar ste njiva in čeda rodili. Temni pojem so sicer imeli o nekakem najvišjem bitji, toda v bogoslužji razcepili so bili edinega Boga v neštevilno manjših bogov in večjih, zlih in dobrih. Prostore na zemlji in pod zemljo, vodo in zrak, jasni oblok nebeški napolnil in oživil je bil duh poganskih očetov naših s skrivnostnimi, višjimi bitji. Posebni bog jim je rumeno solnce na oblok nebeški pripenjal in žarno kroglo po njem vozil ter blagoslov na zemljo lil; na povelje drugih bogov migljale so zvezdice po noči, je svitli mesec plaval po nebu. Poseben bog je mogočno gromu in blisku zapovedal in treskal z ognjeno strelo. Polje, čede in les varovala so skrivna, nadčloveška bitja; štiri božanstva pripeljevala so v rednem čredenji štiri letne čase. Žalostne in vesele dogodke v življenji spremljevali so jim zli ali dobri bogovi; rojenice so pri rojstvu poganskega Slovana kumovale, Morena mu je hladen grob kopala. Pravega pojma o edinem, neskončnem Bogu, Stvarniku nebes in zemlje, vseh vidnih in nevidnih stvari, niso imeli, zato jim tudi ni bil jasen izvir in namen človeškega življenja; dolžnosti do Boga, do samih sebe in do bližnjega bile so pred njihovim duhom v debelo zastéro zavite. Častili niso dobrih bogov iz višje ljubezni, temveč le zato, da bi polja obilniši rodila, da bi se črede množile, da bi se jim vsa opravila

srečno iztekla. Prinašali so žrtve tudi zlim bogovom, da bi jih utolažili, ker so se jih bali. Duh vsega poganskega bogoslužja bil je duh sebičnosti, duh grude zemeljske. Tista notranja postava, ki jo ima vsak človek, tudi pogan v srce upisano, glas vesti, ni bila pri naših poganskih očetih še vse moči zgubila; oni niso bili udani tako ostudnim strastim, kakor sprideni Grki in Rimljani; tudi jih ne smemo v eno vrsto staviti z ljudožrci in živinskimi divjaki Ocejanije in srednje Afrike; ponašali so se naši nekrščeni pradedi z mnogimi sijajnimi krepostmi natornimi, ki jih neredko še pri krščenih pogrešamo. Toda mnoga žalostna znamenja kazala so tudi pri njih, da niso še požlahtnjene mladike, združene z vinsko trto Kristusovo. Hvale vredna je bila njih gostoljubnost, pridnost, poštenost in dokaj urejeno družinsko življenje; pa tudi črnih marog ne smemo prezreti: neslogo, zavist, krvave osvete, veselice, ki so se le prepogostoma z nezmernostjo končavale. Čeravno krivice ptujim narodom niso delali, so vendar prizadete krivice neredko z grozovito neusmiljenostjo povračali. Nekateri rodovi so po ptujem zgledu svojim malikom klali celó človeške žrtve; pogostoma so se vdove prostovoljno s truplom soproga na grmadi sežigale. Srca poganskih Slovanov bila so zemlja dobra, toda neobdelana z bodičjem in trnjem zaraščena ledina, ki je po večem rajala le kisle lesnike. Studenci Odrešenikove krvi od izpod Kalvarije od njih niso bili še pritekli; solnce večnih resnic bilo je še z gostimi oblaki zastrto; životarili so življenje trudno, mučno v temi in smrtni senci.

Ubogi moj slovanski rod! v daljni preteklosti gledam tvoje tužno stanje, kako se mi smiliš! Dobregra srca si in vender — nesrečen si! Večni Bog, Stvarnik, Oče tvoj nad teboj vlada, in ti ga ne poznaš, spodobno ga ne častiš! Osemsto let teče iz Srca Jezusovega že vir življenja; srečniša ljudstva že oživlja milost z nebes in — ti še medliš! Pod križi, ki te v prah tlačijo bolestno stokaš, hladilnega znamenja sv. Križa — ne poznaš! Ljubeznjiva Mati milo z nebes na-te gleda, njenega sladkega imena klicati, sirota zapuščena — še ne znaš! Angelj varuh te spremlja po vseh potih — nikdo ti o njem še nič ni pravil! Lepa nebesa so že nad 800. let odklenena, kraljeva dedščina ti je gori pripravljena: pravice do nebes ti še nobeden ni uročil, kraljevega rodú si in pri vsem tem še — berač! Tvoji krivi bogovi ti ne morejo solzá z oči zbrisati, ranjenega srca zaceliti; sam v sebi pomoči ne moreš zadobiti; pravega Zdravnika — ne poznaš. Ubogi, nesrečni rod nekrščenih pradedov naših! Toda, ne obupaj mili moj slovanski rod! Globoko doli na jugu, kjer mirta cvete, tople sapice vejejo, vinska trta ognjeni sok cedi; doli na jasnem južnem obnebji zajiskreli ste se dve milosvetli zvezdi, aj! gori proti tvoji megleni domovini se pomikati; čedalje bliže in bliže; že se zori, kmalu napoči svitel dan; — osrči se, mili moj slovanski rod! »Potolaženi bodite, potolaženi bodite, moje ljudstvo... — pripravite pot! Vstani, vstani, obleci svojo moč, obleci svoja veličastna oblačila;... — ker dalje

nič več ne bo neobrezani in nečisti po tebi hodil! Otresi prah; vstani, vsedi se; razreži vezi svojega vratú vjeta hči sionska. Zastonj ste bili prodani in brez srebra bote rešeni!» (Iz. c. 40; 52.).

In prisijali ste te dve svetli zvezdi, predragi romarji, ko dva žareča solnca do naših slovanskih praočetrov in razsvetili in ogreli ste jih in življenja otrpnene moči zbudili po staroslovenski domovini. Te dve žareči solnci, te dve bliščeči zvezdi sta sveta brata Ciril in Metod, prečastna apostola slovanska. Tisoč let je ravno letos v večnost splulo, odkar je poslednjega brata svitla zvezda Slovanom nehala na zemlji sijati in je začela poveličana žariti v nebeških prostorih! Tisoč let je preteklo, odkar sta sveta apostola božje delo med Slovani na zemlji končala, že tisoč let isto delo nadaljujeta s priprošnjami pred prestolom Večnega. Visoko mesto zavzimata poslanca božja v nebesih, ni čuda, da ju je nevesta Kristusova, sv. cerkev, častno povišala in na svoje altarje povzdignila in je namestnik Kristusov zaukazal, da naj se današnji dan po celi sveti katoliški cerkvi praznuje spomin teh imenitnih služabnikov božjih! Kjerkoli danes po širem svetu katoliški duhoven nekrvavo daritev opravlja in duhovne ure moli, poje se Bogu hvala za velike čednosti, ki jih je milost njegova v slovanskih apostolih podelila; puhtijo srčne prošnje k poveličanima blagovestnikoma, da bi se kot prijatelja in ljubljenca božja nas revnih zemljanov pred prestolom Najvišega spominjala s priprošnjami. Če se v skrajnem vzhodu kitajski duhoven, daleč tam za ocejanom ameriksni, globoko doli v razbeljeni Afriki afrikanski sv. Cirila in Metoda današnji dan pri altarji in v brevirji vzpominja, je-li čuda, da nas hvaležnosti čut danes k izvanrednim, kolikor mogoče sijajnim slovesnostim navdušuje, nas potomce osrečenih naših slovanskih pradedov, katerim sta bila sveta moža svoje apostolsko delovanje posvetila? Resnično, pravedno in spodobno je, da vas je hvaležnost do naših apostolov danes vrhu naše sv. Gore zbrala, da vredno obhajamo pri tem starodavnem svetišču tisočletni spomin smrti, ali prav za prav začetek poveličanja sv. Metoda in ob enem blagega delovanja obeh slovanskih verovestnikov med pradedi našimi, kajti »vidjeh sodruženija muži imuščija ryzi svjatli in angel Gospodenj glagola ko mně rekii: »Sii sut muzie svjati bivše družii Božii«.

Prav v zadregi pa sem, kako bi srca vaša najbolje prerahljal in pripravil, da vredno obhajamo današnjo svečanost. Nekako tako, ko meni se je godilo sv. škofu Maksimu, ko mu je bilo razglašati slavo sv. Evzebiju Verčelanskega. V duhovnih naših urah berem (II. II. n. com. Conf. P.): »Hvalo našega svetega in blaženega očeta, katerega praznik danes obhajamo, poviševati, bi bilo toliko, kot manjšati jo«. Potem si pa iz zadrege pomaga tako-le: »Lepoto njegovih čednosti naj ne razglasuje govor: dela naj jo spričujejo«. Dela sv. Cirila in Metoda naj tudi danes vnemajo vaša srca, ne moja

gostobesednost. »Slava očeta je moder sin« pravi sv. pismo (Preg. 10.): s krščansko modrostjo prerorjeni in požlahtnjeni Slovani naj pojejo slavo sv. blagovestnikoma Cirilu in Metodu.

Delovanje sv. apostolov slovanskih vam bom tedaj, predragi romarji, v prvem delu v kratkih črticah narisal. K hvaležnosti do naših svetih mož vas bodem v drugem delu budil, posebno pa k dejanski hvaležnosti, da namreč darove, ki sta nam jih sv. apostola naklonila v naš časni in večni prid prav obračamo, posebno pa neprecenljiv dar sv. vere.

I.

Neredko slišite, predragi romarji, vaše častite dušne pastirje brati na prižnici iz listov sv. apostola Pavla do Tesaloničanov. Te Tesaloničane je bil sam sv. Pavel v cvetočo krščansko občino prerodil. Srčno rad jih je imel; dva lista jim je pisal; v enem (I. Tes. 2, 20.) jih imenuje: »slava in radost moja«. Na mestu nekdanje Tesalonike stoji sedaj mesto Solun ob egejskem morji. V Solunu, nekdanji Tesaloniki, sta bila rojena naša sveta blagovestnika. Pavlov duh, ki je navduševal njune pradede, oživel je bil zopet v solunskih bratih Cirilu (Konstantinu) in Metodu. Prepričan sem, da je lepemu številu spoštovanih poslušalcev življenje naših svetih bratov znano; prepričan sem pa tudi, da ne bo zamere, če se glavnih črt njunega življenja dotaknem v korist večini ljubih romarjev, ki niso o slovanskih apostolih podrobnejega še slišali ali čitali.

Srečnemu očetu naših svetnikov bilo je ime Leon. Telesni oče Leon dal je Solunčanom dva vredna meščana, sv. oče Leon XIII. celi katoliški cerkvi dva mogočna priprošnjika. (Rod — mladost — izobraževanje ss. Cirila in Metoda. — Ciril h Kozarom. — Ciril-Metod k Slovanom. — Gl. n. pr. zgoraj št. XI.). Slovani z veseljem sprejmó ss. Cirila in Metoda, kar s priprostim besedami potrdi ruski Nestor pišoč: »I radi byša Slověne, jako slyšaša veličija božija svojim jazykom«.

Krščanske resnice združene z milostnimi pripomočki morajo starega grešnega Adama v novega, ki je po Bogu stvarjen, preroditi. V globine dušne mora sveta vera seči in odtod vse dušne moči prešiniti. »Ponovite se v duhu svojega uma«, kliče apostol narodov (Efež. 4, 23.). Ključ k globinam duhá je pa plemenit dar božji — jezik. Naša sveta apostola sta to resnico čeniti znala: z naravnim ključem sta začela odpirati slovanska srca — z jezikom narodnim; in slovanska srca so se voljno odprla in krščanske resnice željno sprejela; ker sta srca odpirala in ne vanje lomila.

Helenska bistrournost Cirilova iznajde pripravna pismena jeziku slovanskemu, v katerem se do tedaj še ni pisalo. Kmalu prestavita sveta brata pozneje tudi s pomočjo domačih učencev v slovanski jezik liste in svete evangelije in razne odlomke svetih pisem; po slovanski priredita obredne knjige za opravljanje daritve sv. maše in deljenje sv. zakramentov. Ves drug duh zaveje po slovanskih logih; svete resnice, v domačem

jeziku razlagane, začnejo taliti ledeno skorjo pogansko; novo življenje zakipi med našimi pradedi. Neumorno tekata od selišča do selišča; križ v roki in svete knjige pod pazduho so edino orožje, s katerim vpogibljeta neuklonljivost pogansko pod sladek jarem Kristusov. Ukaželjni ljud se gnjete okoli svetih množ; posluša nauk, kakoršnega dosedaj še slišal ni in — zastrmi. Nebeške resnice bijejo, ko težki mlati, na poganska srca in jih pretresajo. Toda, stare, priljubljene bogove zapustiti, tisoč let češčene zdrobiti, ... to je hudo, pogansko srce krvavi! Srce slovanskega moža z vso silo vleče k sebi Zmagovalec smrti in pekla na križ povišani, — ali Peruna in Svetovida zapustiti, zavreči je takó težko, težko! Očarana zre slovanska deva v bliščeči mili obraz Marije Bogorodice, naše nebeške Matere, — ali Lada, Živa, Vesna so tudi krasne; njim slovó dati, — ah! káko je to težko! Še mogočnije, gromu enako zaori apostolski glas: »Kako dolgo omahujete na dve strani?« (III. Kralj. 18, 21.), ali je tako mučno zbirati med živim Bogom in mrtvim lesom? »Naš Bog je v nebesih, vse karkoli hoče, stori.« Kaj so pa vaši bogovi? »Maliki narodov so... delo človeških rok. Usta imajo, pa ne govoré; oči imajo, pa ne vidijo; ušesa imajo, pa ne slišijo; nos imajo, pa ne duhajo; roke imajo, pa ne tipajo; noge imajo, pa ne hodijo; ne dajo glasú iz svojega grla. Njim enaki naj bodo, kateri jih narejajo, in vsi, kateri vanje zaupajo« (ps. 113, 11—16.). Dvorezni meč evangelija preseče tisočletno peklensko vez z maliki; milost Križanega rahlo ovije slovanski rod in krščansko vez trdno pripne na sveti križ. Pogansko srce se odkruši od ljubljenih malikov, odpré se resnicam zveličanskim. Sekira poje po posvečenih gajih; pod smrtnimi udarci hreščijo na tla stare, svetotajne lipe; v prah telebajo in se drobijo staroslavni malikov kipi; na gromadah plapolajo vražna znamenja dolgovekega vladarstva temin; prekucneni altarji pričajo pad poganstva! Krstna voda v enomér teče; oblija poganske trde glave, stvarja mehka krščanska srca. Krščanstvo slavi zmago nad poganstvom slovanskim; zmagalo je po apostolskih trudih sv. Cirila in Metoda, po božji previdnosti v ta boj odbranih!

Veliko vspehov, veliko nevošljivcev. Nemški sosedje zavidajo svetima bratoma velikanske vspehe, tožijo ju pri sv. očetu papežu v Rimu, ... Ciril-Metod v Rim. Opravičenje ... Papež potrdi slovansko liturgijo. ... Trpljenje Metodovo ... njegovo škofovanje. ... Hudi sovražni udarci, apostolski trud in leta so sv. možu moči okrhali. Kakor vspehan delavec po trudapolnem dnevu zaupno plačilo pričakuje in se z mirno vestjo k počitku poda, tako je tudi sv. Metod lahko zaklical s sv. Pavlom, kadar se mu je življenje h koncu nagnilo: »Dobro sem se vojskoval, tek sem dokončal, vero ohranil. Zdaj mi je pa prihranjena krona pravice, katero mi bo dal Gospod, pravični sodnik, tisti dan.« (II. Tim. 4). Dal jo je zaslužen krono pravični Sodnik tudi slovanskemu apostolu sv. Metoda 6. aprila 885. Vzdihi hvaležnega naroda spremili so

njegove ostanke k zadnjemu počitku na Velegrad, kjer pričakujejo ustajenja v slavni cerkvi M. B. Vnebovzete.

Znatni del slovanskega svetá sta sv. Ciril in Metod, podpirana po svojih učencih neposredno krščanstvu in krščanski omiki pridobila (Moravo, Česko, Panonijo), ter naslednikom po njiju smrti cvetoče krščanske občine izročila; pri oddaljenih rodovih na vzhodu (na Poljskem in po Rusiji) je skoraj gotovo Metod vsaj zastavo sv. križa usadil in po teh pokrajinah lastnino Odrešeniku zagotovil; pri zapadnejših in južnih plemenih sta memogredé še mlado krščanstvo vtrjevala (pri Slovencih, Hrvatih, Bolgarih); po ostalih slovanskih zemljah so pa po njunem trudu izučeni učenci in nasledniki njiju apostolsko delo nadaljevali. Ni ga slovanskega plemena od baltiskega tja do jadranskega in črnega morja; od Soče pa do Urala, ki bi ne bil neposredno ali posredno blagodejni upliv teh dveh poslancev božjih občutil. Zato jih je po vsej pravici sv. katoliška cerkev kot apostole Slovanov v svoje zlate bukve upisala in kot take vsem vernim častiti ukazala.

Sveti Duh je bil po svojima svetima služabnikoma milostni studenec napeljal na zemljo slovansko in obraz zemlje slovanske se je spremenil. Iz malikovalskih podrtin vzdigujejo se tempelji edinega Boga; vrhu vitkih stolpov blišči se znamenje svetega križa. Mesto k malikovalskim plesom, triznam in stravam, zbira se ljudstvo v posvečenih cerkvah k skupni službi božji, k obhajilni mizi. Poganski žrec (duhoven) je svoje rokodelstvo ustavil: ne zbira več vračnih zelišč, ne pripravlja črnih lekov; ne zasleduje več bogov voljo v létu tičjem in živalskem drôbu; ob vso veljavo pripravil ga je posvečen duhoven pravoverni. Okoli tega zbira se verno ljudstvo kakor družina okoli očeta. Njegove ustnice védo hranijo in razlaganje postave pri njem iščejo. Rusolasi otročiči ga obkoljujejo kot drobna piščeta kokljo; rahlim srčicem vceplja duh krščanski; njezne ročice uči jih sklepati in srčne molitvice pred prestol Najvišjega pošiljati. Zadnje ostanke poganstva previdno trebi; če drugače mogoče ni, poganski šegi krščanski pomén podstavi: Kres, ki je pred solčni obrat znamenaval, naj sedaj sv. trem kraljem in sv. Ivanu v čast plameni; Svetovida lastnino naj po imenu v rodu sv. Vid nastopi. — Krščanska vera čedalje globokeje korenine v zrahljana srca poganja: krepko drevo zlahtne sadove prinaša. Krščansko lepo zadržanje spričuje moč rešilne krvi Kristove. Sveti zakon postavljen je na sveto, trdno podlago sv. zakramenta; urejena krščanska družina se lepo razvija. Krščanska ljubezen veže družine v krščanske soseske in plemena. Stara zavidnost, nestrpnost, medsebojni krvavi spori ošibijo. Predpostavljeni spoznajo nad seboj višjo oblast božjo, podložni slišijo, da morajo poslušni biti zavoljo Bogá. Nečloveško tlačenje od zgoraj je udobilo bran, razdivjani upornosti od spodaj je postavljen jéz. Krščanstvo določilo je natanko posameznim in skupinam dolžnosti in pravice. Kratko, zveličalne nauke Sina božjega sta sv. brata našim pradedom prinesla in z njim ob enem darove vse. Zapadno Slovanstvo vsaj postalo je ud velike krščanske evropske zadruge in

deležnica njenih dobrot. Trdno skleneni po svojih višjih pastirjih z namestnikom Kristusovim v Rimu bili so uloženi kot novi imenitni kamen v zgradbo sv. cerkve, ustanovljene na skali sv. Petra, ki se izziduje in se bode izzidovala do konca vekov.

Krščanska vera rodila je pa tudi krščansko omiko. Sv. Ciril in Metod sta slovanski jezik priredila v jezik pismeni in v njem spisovala podučne knjige. Noben drug narod v Evropi ni takrat v svojem domačem, ljudskem jeziku tako dovršeno pisal, kot slovanski; vsi drugi so se morali večinoma latinskega in grškega posluževati; v domačem jeziku morejo k večemu kak neopiljen slab poskus, pokazati. Sveto pismo dobil je v lastnem jeziku Slovan v roke; domači glas donel mu je z altarja, kedar se je najsvetejša daritev obhajala; po slovanski opravljal je duhoven vse obrede službe svoje. Cvet modrosti cerkvenih očetov grških presajali so Ciril-Metodovi učenci na slovanski vrt; pridajali so jim izdelke lastnih trudov. S cerkvenega so presadili pismenost na svetno polje. Svečeniki, posebno redovniki, so zbirali okoli sebe mladi zarod, učili so jih brati in pisati Cirilov sveti jezik. Kmalu si je pridobil slovanski cerkveni jezik veljavo v zasebnem občenju, pri nižjih in višjih uradih, celó na vladarskih dvorih so se postave dajale in oklicovale v jeziku cerkvenem. Temelj vsem pismenostim vseh Slovanov postavila sta sv. Ciril in Metod in javaljne bi danes, predragi romarji, iz tisoč molitvenih slovenskih knjižic sveto mašo brali, ko bi naša sv. brata ne bila pred tisoč leti usadila kal pisma slovanskega. — Krščeni Slovani so prišli v ožjo dotiko z drugimi zapadnjimi narodi in s središči njihove omike; razumljivo, da so se po vnanjih uzorih tudi obrtnija, razna rokodelstva in umetnosti med njimi začela razvijati. Sosedje jih niso imeli več za poganke divjake, začeli so z njimi življe občevati. Tudi Slovani zahajati so jeli pogosteje v sosedne krščanske dežele, odkoder so marsikaj koristnega presadili na domača tla.

Krščansko vero sta Slovanom prinesla in omiko krščansko sv. Ciril in Metod; naš večni in časni blagor bil jima je pri srei.

II.

»Narod, ki ne slavi svojih zasluženih mož, ni vreden, da bi živel. In če imamo mi Slovani koga častiti, moramo častiti pred vsem sv. Cirila in Metoda,« tako sodi prvi slovanski škof, svetoznani vladika Strossmayer. Seveda češčenje ne sme biti neplodno sanjarjenje, prisiljeno navduševanje za sveta moža. Potruditi se moramo, da njih delovanje z živočutenim prepričanjem pripoznamo in darove, ki sta nam jih po božji previdnosti naklonila v naš večni in časni blagor prav obrnemo.

Marsikomu bi znal morebiti gorečo hvaležnost hladiti pomislek: za sv. Cirila in Metoda so se po vsej pravici navduševali pred tisoč leti naši pradedi, katerim sta luč sv. vere prižgala ali pa podnetila; toda kje so tisti časi! za nas pozne potomce njih trudi nima več tolikega

pomena. Žalibog! res je srce človeško tako veternasto, da neredko pozneji rodovi dobrote uživajo, dobrotnika minólih časov pa pozabijo. Ne posnemajmo tistih sitih dedičev, ki v prijetni zložnosti dedščino brezskrbno uživajo, včasih tudi zapravljajo, pri tem se pa nikoli hvaležno ne spominjajo ranjkih, ki so jim z žuljevimi rokami premoženje zbirali in z ljubečim srcem zapustili. Mirno uživamo sadove krščanske vere in omike, toda preredkokrat pomislimo, kako bi pa bilo družinsko življenje, kakšna evropejska omika, ko bi bili mi v načrtu božje previdnosti na zadnjem mestu postavljeni, katerim bi se bil imel še le za vsemi drugimi deli svetá in narodi sv. evangelij razglasiti. Je-li mar moralo tako biti, da je ravno Evropo, ravno naše dežele blagodejni upliv krščanstva tako zgodaj in v obilniši meri, kakor druge, osrečil? Kdo bi bil mogel božji previdnosti braniti poprej med črnci v srednji Afriki in med rudečeokoži ameriškimi sveti križ usaditi in potem še-le med nami? So mar naši pradedi Bogu kako posebno uslugo storili, da jih je pred osrečil, kakor reveže pogane, ki še do današnjega dne v malikovalstvu in divjaštvu tužno hirajo? Nič, prav čisto nič nam Bog ni bil dolžan. »Kdo mu je pred kaj dal, da bi se mu povrnilo?« (Rimlj. 11, 35). »Kdo je spoznal misel Gospodovo, ali kdo je bil njegov svetovalec?« (Rimlj. 11, 34). Tudi Judje so mislili, da so že s seboj v zibelko prinesli pravico do nebeškega kraljestva in so druge narode kot nečiste zaničevali. Sv. apostol Pavel (Rimlj. 3., 9—12.) jim je dobro posvetil: »Ali smo boljši, kakor oni? Nikakor ne! Zakaj skazali smo, da so vsi Judje in Grki pod grehom; kakor je pisano: Ni ga pravičnega, ni ga razumnega, ni ga, kateri bi Boga iskal, vsi so odstopili, vsi skupaj so se spridili; ni ga, ki bi dobro storil, ni ga kar enega.« Vsi smo bili po Adamu časni in večni smrti zapadli; vsi smo za enako ceno odkupljeni večnega pogina. Sv. vera je čeznatorni dar božji, je dragocena milost; le po milosti božji prižiga se luč sv. vere. »Ako pa iz milosti, tedaj ne iz del; sicer milost ni več milost.« (Rimlj. 11, 6.) »Bog ne gleda na vnanjo veljavo ljudi.« (Rimlj. 2, 11.) Ko bi nam ljubeznjiva previdnost božja ne bi bila še poslala blagovestnikov sv. vere, še sedaj bi tavalj po strašnih teminah poganstva.

Moj Bog! moj Bog! neizmeren dar sv. vere prenizko cenimo; zanj nobene zahvale ne vemo neskončno usmiljenemu Bogu in apostolskim možém, po katerih nam ga je poslal! In vender! Kaj bi bili brez sv. vere? Odgovor je lehak; to bi bili, kar je še do današnjega dne nad 1000 milijonov poganov. Če bi luč sv. vere nam ne bila še prisvetila, neste se bili danes, predragi romarji, v tolikem številu v tem tempelji zbrali z jasnimi resnicami sv. vere v duhu, z gorečo pobožnostjo v srci. Vaša zunanost ne bi kazala blagodejnega upliva krščanske omike v besedi, zadržanji, obleki itd. Mesto krasnih cerkvá imeli bi še vedno vražje tempelje; mesto čednih podob svetnikov hlode pošastnih malikov; mesto pravice bi blézo vladala pest; mesto vlade krščanskega cesarja stokali bi pod kruto peto kakega

trinoga mesarja; mesto slava posvečenih duhovnov bili bi igrača v rokah vražarskih popov; ne bilo bi krščanske družine, živeli bi razpustno ko pohotne živine; ne bilo bi krščanskih občin, pleme plemenu grozilo bi le pogin. Javaljne bi stanovali v čednih zidanih hišicah, niti bi se družili lepo po človeški okrog domače mize; brž ko ne čepeli bi v nesnagi in dimu v spletenih kolibah, ali pa se potikali po podzemeljskih jamah. Kdo ve, ali bi ne bili vaši sočni travniki kužna močvirja; vaše izorane njive gostoprepletene mejé.

Zna kdo ugovarjati: saj tako nesrečni, neizobraženi še naši pradedje pred pokristijanjenjem neso bili, ni verjetno, da bi do današnjih dni mogli evropski narodi pasti na tako nizko stopinjo omike, ko bi bili tudi do danes pogani ostali. Saj so bili vender poganski Egipčani, Grki, Rimljani visoko stopinjo omike dosegli brez krščanstva; saj so še dandanes poganski Kitajci, Judi primeroma izobraženi. Jaz tudi ne trdim, da bi brez krščanstva čisto nobene omike danes ne imeli, reči sem hotel le, da bi se brez krščanstva utegnili tudi pogrezniti do nižjih stopinj omike, na katerih je še vedno veliko število poganov. Saj mi vender ni treba še dokazovati, da ni noben narod na višji stopinji omike tako pribit, da bi se ne mogel v teku let na nižjo in sicer veliko nižjo vdreti. Po mnogoštevilnih razvalinah nekdanj cvetočih mest se sedaj modrasi motajo in sove sovikajo. Kjer je v svilnati obleki mogočno stopal boljar, sloni ob palici razcapan pastir pri medli čedi. Pa denimo, da bi bili tudi brez krščanstva v svetni omiki napredovali in celó Grke in Rimljane presegli, resnično povem, da bi se mi moj slovanski narod z najvišjo omiko pa brez krščanstva v srce smilil. Lože bi ga gledal, ko bi tudi pod faraonskim bičem za egiptovske piramide krvavo tlako delal in zraven tega pa trdo sužnost Križanemu daroval, kakor pa, ko bi deset Rimov ustanovil in svetu vladal, zraven pa se klanjal malikom. Bog varuj moj narod pred tako omiko, ki dvem tretjinam ljudstva človeških pravic ni priznavala; ki je bila sužnjega nižje od ljube živinice potlačila, ki neznanskim gospodarjem ni branila sužnje klati in ž njih mesom ribe krmiti. Omikani bili so Rimljani res, toda kak sad nekrščanska omika rodi, bi povedal vsak kamen starega Rima, ko bi govoriti znal. Povedal bi nam, kako se stotisoči kratkočasijo in vriskajo gledajoči divje zverine, ki na stotine nesrečnežev ob enem trgajo in hlastno človeške kosti hrustajo in drobijo; kako ploskajo borilec ki se, samo da bi rimsko gospodo in druhal kratkočasili, med sebo koljejo in prebadajo. Opisal bi nam živinska gostovanja in slepilni blišč po palačah zraven na tisoče za gladom umirajočih po ilovnastih kočah in podzemeljskih, zaduhlih kotih. Povedal bi vam, da je bilo sleparstvo tako razširjeno, da so poštenost krstili za neumnost; nesramnost je bila tako zbohotala, da je bilo sramožljivim biti že sramota. — Kaj bi vam še dalje opisoval nekrščansko omiko; saj se je treba le po današnjem svetu malo okoli sebe ozreti in živih zgledov je na izbiro. — Kako veliko hvaležnost smo tedaj dolžni našima sv. apostoloma

Cirilu in Metodu, da sta med našimi pradedi usadila drevo življenja, sv. križ, katerega sadove mi dandanašnji lahko uživamo, če le hočemo. Kako se jima moramo zahvaliti, da po njiju prizadevanji pred toliko milijoni ljudstev, ki še dandanašnji v malikovalstvu zdičujejo, krščansko vero spoznavamo in dobrote krščanstva uživamo, — dobrote dušne in telesne!

Ni pa še zadostno, da le hvaležno pripoznamo neprecenljiv dar sv. vere, ki ga je Slovanom previdnost božja po sv. Cirilu in Metodu naklonila, ta dar je treba pred vsem skrbno hraniti in vestno obračati v naš večni in časni blagor. Prijatelju podariš v spomin dragoceno molitveno knjižico, v žamet vezano, s srebrom in zlatom umetno okovano. Kaj pričakuješ od njega? Kaj ne, da prijatelj po vrednosti ceni tvoj dar; da ga zavoljo notranje vrednosti, zunanje lepote in ljubeznjivega srca, ki ga je poklonilo, spoštljivo, skrbno hrani; da se s prekrasno knjigo tudi v cerkvi pokaže, na njo moli, da tudi sosedge prelep spominek ljubezni vidijo, krasen dar občudujejo in daritelja ob enem. Ko bi pa ti po več letih memo hiše tvojega med tem že ranjkega prijatelja šel in bi zagledal njegove otroke vse vmazane tvoj dragoceni spominek po luži valjati in trgati, kaj ne, da bi te tak prizor v srce zapekel. — Sv. Ciril in Metod gledata z nebeških višav doli na sinove Slavije in skrbno opazujeta, kako hranijo, spoštujejo, rabijo dragocen zaklad sv. vere in krščanske omike sedaj po tisoč letih sinovi onih hvaležnih pradedov, katere sta bila z nebeškim tem darom vprvo razveselila. Dar, ki sta ga nam posredovala je gotovo cene neizmerne, kajti »veste, da niste s strohljivimi rečmi, z zlatom ali srebrom rešeni od svojega nečimernega obnašanja po očetovskem zročilu, ampak z drago krvjo Kristusa, kakor neomadežanega in nedolžnega Jagnjeta«. (I. Petr. 1, 18. 19.).

Kako neki vidita sv. brata hraniti dar sv. vere današnje Slované? Je-li ga še hranijo v hvaležnih srcih in sicer neokaljenega, pristnega, črstevega? Kako, ko bi pri marsikom zapazila na mestu Ciril-Metodovih naukov denarno mošnjo, nesramnosti blato, špiritovo omamico, ali pa znabiti celó obupno praznoto — ničlovero nekterih razsvetljencev? Tudi mogoče. Značaj smrtne bolezni, ki dandanašnji telo evropejske družbe razjeda, se kaže v neki posebni malomarnosti, mrzloti, nasprotstvu, da sovraštvu do krščanskih, razodetih resnic, do njih stražarice sv. cerkve in tistih, ki jih je Bog postavil, da vladajo cerkev božjo. Nič čudnega bi ne bilo, ko bi pri sedanjih razmerah sv. Ciril in Metod tudi pri slovanskem narodu pogrešala tiste stanovitne, žive vere, ki je dičila naše prednike; nič čudnega bi ne bilo, pravim, toda žalostno bi bilo do konca. Krščen človek brez žive vere je hinavec, sam svoj slepar; brez nobene vere na tem svetu obupan norec, na onem za celo večnost neizmerno nesrečna žrtva ostre pravičnosti božje.

Vem dobro, da pojedini skoraj nevoljni včasih pomrmrajo: kaj treba Slovence k gorečnosti verski buditi, pred neverstvom svariti! naš

narod je veren, včasih še preveč! — Kadar v kakem kraju, ali samo v sosednjih pokrajinah kolera razsaja, ne razglašajo pomoči proti kugi še le takrat, kadar že devetim desetinam krč čreva vije; jedva se senca bolezni v obližji prikaže, je vse po konci, vse se ljuti morilki v bran postavi z orožjem pravim, ali domišljenim. Motil bi se, kdor bi mislil, da je vera povsodi brez nevarnosti, dokler še hiše božje po konci stojijo in se vsako nedeljo po cerkvah služba božja opravlja; dokler novorojene še k krstu nosijo in po mrličih duhoven s črno štolo hodi in zaročeni v cerkvi sv. zakon sklepajo. Tudi še ni znamenje žive vere, če koga velikonočni listek skoraj za lase enkrat v letu k spovednici privleče in mrzlo srce (če ne še hujše) k obhajilni mizi tira; če se ljudstvo ni še popolnem odvadilo znamenje sv. križa delati in očenaša še ni pozabilo.

Sv. katoliška vera tirja celega človeka, vse njegove dušne in telesne moči. Ona ni zadovoljna, da jo le trpijo; noče in ne more biti za metlo v zadnjem hišnem kotu, da bi vsake kvatre enkrat z očmi nanjo pobliksnili; — ona hoče in mora biti samooblastna vladarica v krščanski družbi. Vse se ji mora klanjati: pamet, razum in volja; glava in sreč; misli in želje; besede in djanja; posamezni kristijan, krščanske družine, občine, dežele, kraljestva, cesarstva; vladarji in podložni, dninarji in cekinarji. »Pravični iz vere živi«; kdor iz vere ne živi, ni — pravičen; kdor ni pravičen, je krivičen; kdor iz vere ne živi, je tedaj krivičnik, če tudi nikoli ni v ječi prenočil.

Govor moj vam je pretrd? Toda ponovim in zatrdim: če hočeš pravi kristijan biti, moraš si enkrat za vselej iz glave izbiti luciferjev navdih, ki prhlji človeški prah napihuje v samooblastnega gospodarja. Ne, in stokrat ne! nesi gospodar misliti, kar ti ljubo; želeti, govoriti, delati, kar ti ljubo: ne ti, ne tvoj сосед; ne knez, ne berač; vsako stopinjo v tvojem življenji ima večna resnica t. j. sv. vera pravico in oblast voditi in soditi. Prosto ti je resnici nasproti zarjoveti: »ne bom služil!«, ne dam se od tebe voditi, jaz sem sam svoj gospodar; kdo je Gospod, da bi ga jaz slušal! Slobodno ti je to, toda sv. vera ima mogočno izvrševalno oblast za hrbtom, ki ti zamore uporno dušo in telo na vse večne čase pogrezniti v brezen peklenski. Slobodno ti — po svoji glavi živeti, slobodno pa ni po svoji glavi umreti; po svoji glavi srečno, ali nesrečno večnost izbrati. Kratkih 40, 50 do 60 let slobodno ti je na tem svetu zametovati večne resnice, samooblastno gospodariti; — milijon milijonov let, celo neizmerno večnost imel boš po sili vero, pa te bo pretresala, kot pretresa satana. Noben berič te zavoljo neverstva v kriminal ne vleče, zavoljo tega pa večnemu kriminalu neverec ne uteče. Slobodno ti resnici se smejati; ona pri tem nič ne zgubi; pride čas, ko se ti bo večna resnica smejala, ko boš ti vse zgubil. »In smejal se bom pri njih poginu«, pravi Gospod. Če je temu takó, — in je takó, — da mora sveta vera edino vodilo biti vsemu djanju in nehanju posameznega kristijana: da mora vse društveno življenje prešiniti od družine, najmanjše

občine do največega cesarstva; da mora ona edino vodilo biti vsem stanovom od beraške malhe do grofovske palače; zabitemu planinskemu pastirju in učenjaku, ki zvezdam ceste meri; da nismo prav čisto nič samosvoji, če tudi nobenemu solda dolžni nismo; temveč, da je večna resnica naša neomejena vladarica; ... če je temu tako, — in tako je: ali se ne bo moral marsikdo na prsa trkati in zdihniti: mili Bog! sv. Ciril-Metoda slavim, Ciril-Metodov nesem!

Le ne zatiskajmo si z rokami oči, predragi romarji, ne obračajmo jih vedoma od naših dušnih ran; srčno resnici v obraz poglejmo, če tudi nas zapeče! V prah sramotno samoljubje; skesano udarimo se na prsa in zdihnimo: mili Bog! mi Slovani, Ciril-Metodovi otroci, ne teptamo sicer tako drzno vseh božjih in človeških pravic, kakor neštevilni izmed najizobraženejših narodov, ki nas pitajo z divjaki; toda priznati moramo, da bi tudi naša ušesa marsikako ostro očitiranje, resno svarilo morala slišati iz ust naših sv. apostolov, ko bi sedaj po tisoč letih njiju delovanja med nas stopila. Blizu sto milijonov nas je Bog dal in med temi jih nad 70 milijonov noče nič slišati o nasledniku sv. Petra, o vidnem namestniku Kristusovem v Rimu. V nesrečnem razkolništvu raje hirajo in drevenijo, kakor da bi se z živim studencem katoliške edinosti združili in posušene žile odprli črstvemu soku življenskemu, ki ga hrani le katoliška cerkev. Kaka žalost za naša sveta brata, ko vidita apostolski sedež prezirati, zaničevati, sovražiti, kateremu sta bila tako spoštljivo udana; katerega počastiti, sta toliko trudnih stopinj stopila! — Nad 20 milijonov nas je sicer še katoličanov; toda dvomim, je-li večino Ciril-Metodov duh navdaja.

Dragocenega daru sv. vere sicer mi Slovenci nismo še zgubili, toda zarijaveti smo ga pustili, nekdanji lésk je otemnel. Vera je le še za nedelje in praznike — in še za te ne več popolnoma, — delavniki se obračajo po lastni glavi. Vera se ravno ne zavrže, dokler strast ob njo ne zadene; če te dve skupaj trčiti: strast nadvlada, vera pada. Božja resnica je, da ima sv. cerkev oblast in moč vsakega vernega ves čas od krstnega kamna do groba: učiti, krepiti in voditi; kristijani pa sveto dolžnost: učilo poslušati, krepilo sprejemati, vodilom se udati in sicer brez vseh pomislekov, brezpogojno. Komur cerkev ni mati, temu nikoli Bog ne bo oče. Po lastni glavi in trmi se še nobeden ni zveličal in se ne bode. Izvan Kristusa ni zveličanja; Kristus je pa šel v nebesa in sedi na desnici Očetovi. Od vnebohoda Kristovega pa ven do sodnjega dne je bila, je in bode po volji in pooblaščenji Kristovem sv. katoliška cerkev naš vidni Kristus z nevidnim Kristom v svoji sredi. Izvan Kristusa ga ni zveličanja, izvan skrivnostnega Kristusa — sv. cerkve tudi ne!

Zdaj pa sprašujmo si nekoliko vest, da se prepričamo, je-li smo v resnici zvesti sinovi sv. cerkve, je-li smo poslušni njenemu učilu, je-li se vestno poslužujemo ponujenih krepil, je-li se pokorno vklanjam o njenim vodilom. Če smo resnično cerkveni, smo tudi Kristusovi, smo vredni sinovi Ciril-Metodovi; če smo le po imenu cerkveni, nismo Kristusovi, nismo Ciril-Metodovi.

Ali smo ponižni, ukaželjni učenci naše vzvišene učiteljice? To nam bodo najboljše vedeli povedati posvečeni in pooblašчени služabniki te učiteljice, slovenski dušni pastirji. Pristrčno vas ljubijo, mili Slovenci, trudijo se da bi bili vi enkrat njih krona, njih čast in veselje pred Bogom. S kolikim trdom nabirajo in pripravljajo primerne dušne hrane svojim ovčicam; bélijo jo z gorečimi molitvami, mečijo neredko z grenkimi solzami. Mlečno lahko jed podajajo šibkim, tečnejšo hrano odraslim. Na prižnici, spred altarja, v spovednici, v šoli, na štiri oči lomijo neutrudljivo kruh življenja, razkladajo večne resnice. — Kako pa ovčice? Žalibog! le pregosto se jim nebeška mana studi in hlastno se obrača k egiptovskim loncem. Kaj božja resnica! . . . petica, petica, ta dandanašnji kaj velja; — človek toliko velja, kolikor plača! »Gospod« naj pridiga, to je njegova dolžnost, njemu pridiganje kaj nese; toda meni večna resnica ne bo njive zorala, trte obrezala, senožeti pokosila, družino preredita, žival krmila, dolgovi in davkov plačevala. Tako marsikaka slovenska ovčica sama pri sebi misli, neredko tako preširno tudi govori. Kaka malomarnost do božje besede bere se pogostoma na obrazih poslušalcev! Cerkveni govornik se trudi in poti na prižnici ter obdeluje mrzle stene; poslušalci se pa med tem v duhu po njivah in travnikih sprehajajo, hlev ogledujejo, vreme vgibljejo, tekočo pravdo študirajo ali pa mirno spijo itd. ter se zadovoljno oddahnejo, kadar zaslišijo težko pričakovani »amen«. Kolikrat posebno mladina med razlaganjem svetih naukov zijala po cerkvi pase, ali pa zunaj hiše božje cerkvene stene podpira, včasih celó daleč proč v senci lene ude steguje, tobak kadi in surove burke vganja! Ni čuda po tem takem, da se že tū pa tam med priprostim ljudstvom obžalovanja vredna nevednost v verskih zadevah pojavlja. Hišni poduk je reven, nauk iz šolskih let se je skadil; pridige in krščanski nauki se zanemarjajo; zato jih ne manjka, ki znajo zaslužiti in pridobiti, samo Bogu ne znajo služiti. Od tod tū pa tam že na deželi ostudna prevzetnost, da se drznejo posamezni božje resnice s svojim cirkeljem meriti; v veliko pohujšanje nepokvarjenih božje nauke smešiti, pačiti; včasih celó bogokletno zame-tavati. Tako popolnoma se je takim dušnim revežem stemnilo tisto malo uma, kar so ga imeli, da se drznejo oznanjevanje večnih resnic očitno kot duhovsko rokodelstvo zasmehovati. Ali se ne slišijo od dne do dne pogostejše neslane opazke: saj ni vse res, kar duhovni s prižnice vékajo; saj nas le strašijo; sebičnost, koristolovje jim pridige narekuje itd.? — Kristijan predragi! ne slepari samega sebe. Cerkev je tvoja učiteljica; pooblaščene služabnike ti pošilja, da te učijo; ti si dolžan poslušati naznanjevanje resnice; sprejeti jih moraš brezpogojno; verjeti jih moraš vse brez izjeme in po njih živeti, če ne — nisi katoliški kristijan; in, ko bi tudi, kakor praviš nobenega ne bil ubil, nobenega okradel, ali ogoljufal, z nobenim v sovraštvu živel . . . vekomaj bi bil pogubljen. »Kdor ne veruje, je že sojen,« (Jan. 3, 18.). »Vera je pa iz poslušanja, poslušanje pa po Kristusovi besedi« (Rimlj. 10, 17.).

Kdor ne posluša tedaj vdano božje besede, zamuja sv. vero, zavrže večno zveličanje. »Kdor je iz Boga, besede božje posluša« (Jan. 8, 47.), kdor tedaj božje besede ne posluša, ni iz Boga, ni pravi duhovni sin Ciril-Metodov!

Sveta katoliška cerkev je učiteljica nebeske modrosti; ona pa ne naklada jarma neznosnega, v svoji zalogi ima tudi krepila, s krvjo Kristovo pripravljena, s katerimi je prav lahko vse to zvršiti, kar ona ukazuje. Umolkni morajo vsi, ki se pritožujejo, da krščanska postava ni več za naše čase, da je ni moči spolnovati. Res je, s slabimi človeškimi močmi nam ni mogoče pravičnosti in svetosti doseči, pač pa s pripomočki, ki jih katoliška cerkev hrani in radodarno deli. »Moj jarem je sladak in moje breme je lahko«.

»Vse zamorem v tistem, ki me krepča«. — Teh milostnih pripomočkov se današnji rod prelačno poslužuje, zato dušno hira, obupuje in se pritožuje, da je krščansko življenje pretežka butara. — Željno pričakuje te tvoj dušni pastir v spovednici, da bi mu nevarne dušne rane odgrnil in si jih zaceliti dal. Ne! ti rajše celo leto v hudičevem jarmu stokaš, strašansko trpiš, iz brezdn v brezden se čedalje globokeje prekucuješ; — le k spovedi ne; k večemu ob skrajni meji velikonočne spovedi, zavoljo ljudij, zavoljo časti; brez priprave, z mrzlim srcem, ničevim sklepom, samo po — listek; — z enim hudičem k spovednici — s sedmimi od spovednice!

Tu iz tabernakelja vabi noč in dan mili glas: »Pridite k meni vsi, ki trpite in ste obloženi in jaz vas bom pokrepčal!« Sveta cerkev vam hrani kruh življenja in vi — medlite! Kako poredkoma, kako prisiljeno se večina današnjih kristijanov božji mizi bliža; in še takrat — znabiti enkrat v letu — kako mrzlo, z megleno vero, sibkim upanjem, brez ljubezni! Kako to nevredno ravnanje bode presveto Srce Jezusovo; rado bi pomagalo, ljudje si pomagati ne pustijo! — Živ Jezus Kristus je med nami pričujoč, prebiva po vseh tabernakeljih posvečenih cerkvá. Ravno tisti Jezus Kristus, ki je v betlehemskih jaslích zmrzaval; ravno tisti, ki je do tridesetega leta v Nazaretu v skrivni ponižnosti vsakdanja dela opravljal; ravno tisti, ki je po judejski deželi od kraja do kraja hodil, nebeško kraljestvo oznanjeval in povsodi dobrote delil; ravno tisti, ki je v strašanskih mukah na sramotnem lesu na Kalvariji za nas grešnike blago dušo izdihnil; Sin božji, včlovečena druga oseba božja je tukaj med nami vedno, po noči in po dnevi, in mi nehvaležniki, kolikokrat se nanj zmislimo? Njegovo veselje je bivati med človeškimi otroci, kolikokrat ga obiskujemo? Snemi moški spoštljivo klobuk, kadar memo posvečene cerkve greš, pokloni se ženska ponižno, imenitni današnji rod obesi ti takoj zaničljivi priimek — tercijska, tercijska. — Nekrvava daritev sv. maše se na sto in sto altarij, dan za dnevom opravlja; vsak dan lahko na goro Kalvarijo stopimo in se Kristusovega trpljenja vdeležujemo. Kako malo obrajta današnji kristijani največji

ta dar presv. Srca Jezusovega. Še ob nedeljah in praznikih ničevi vzrok velja, da se služba božja opusti; delavne maše so pa že celó le za duhovna, mežnarja in kopico sključenih starih ženic. — Koliko družih pripomočkov nam sv. katoliška cerkev k zveličanju ponuja n. pr. bratovščine, odpustke, sveta leta, majne pobožnosti, devetdnevnice, križev pot itd. Koliko jih pa je, ki jih goreče rabijo? To ni za nas; stare babe naj se po cerkvah plazijo in patnoštre gulijo, mi se moramo za vsakdanji kruh truditi; kdor mora delati, nima časa pobožno vzdihavati! Svete cerkve kot učiteljice nočejo današnji kristijani več poslušati, pa tudi krepil od nje ne več prejemati; ni čuda, da jim je um otemnen, volja neznanosko ošibela; ni čuda, da krščansko življenje od dne do dne bolj gine, mrje, da se ledeno prostralo nad krščanstvom razgrinja. Toda, če nebeskega kruha iz rok naše krušne matere sv. cerkve nočemo sprejemati, nismo cerkveni, nismo Kristusovi, nismo vredni sinovi Ciril-Metodovi.

Sv. katoliška cerkev nas uči, nas krepcá, ima pa tudi oblast nas soditi, nam zapovedovati. Kdor cerkvene nauke zasmehuje, krepila zanemarja, tudi njene zapovedi lomi. Sv. cerkev je duhovna oblast, nima žandarjev, ne vzdržuje kriminalov. Nemali del današnjega rodú se pa le sili uklanja, temu so cerkvene postave deveta briga. Mošnja in trebuh ukazeta, ne cerkev, ali se sme ob petkih in zapovedanih postih od mesnega jesti; korist in dobiček določujeta nedeljsko delo, ne cerkev, modruje novošegni »kristijan«. — Tista neomejena udanost služabnikom sv. cerkve, ki naš slovenski narod nad vsemi drugimi odlikuje, je tudi že na mnogoterih krajih ošibéla. Oslabljen vera ne vidi več tako jasno v katoliškem duhovnu namestnika božjega; ima ga za navadnega človeka, ki se je zato šolal, da duhovniška opravila po rokodelsko vrši in se pri tem preživi; ima ga za ledenosrčnega uradnika, kateremu ni treba družega, ko po zunanje oblike dušnega pastirstva vršiti — pa mirna Bosna! — »Duhoven je naš služabnik, mi ga plačamo«, króka prav po luteranski marsikak slovenski kmetič. Najmodrejšje ukrepe vestnega dušnega pastirja neredko vniči revolucionarni krik: »mi plačamo, mi ukažemo!«. Je-li so taki kristijani še sinovi svete cerkve? Nikakor! Cerkev ni več njih mati, ker njenih služabnikov več ne poslušajo, se jim po robu postavljajo. »Kdor pa cerkve ne posluša, bodi vam kakor pogan«, pravi Kristus. Kdor voditeljice sv. cerkve ne posluša ni tedaj Kristusov, ni vredni sin ss. Ciril-Metodov!

Z zadovoljstvom sicer pripoznam, da se ogromna večina slovenskega naroda ni še izvila iz naročja skrbne naše matere sv. cerkve; naš narod v obče ni še zataknil ušes naukom nebeske učiteljice; niso se mu še posušili milostni studenci; pokorščine nevesti Kristovi uporno ni še odrekel; toda prikrivati si ne smemo, da je tû pa tam zli človek začel tudi na slovensko njivo ljuliko sejati; tista trojna vez, ki vernega kristijana s sv. cerkvijo veže, ni se še utrgala, zrahljala se je pa že posameznim; in vender bi morala ta trojna vez posebno današnje

dni tako trdna biti, da bi jo nobena peklenska moč strgati ne mogla. Kajti zdi se, da se bliža spolnjenje z Janezovega prerokovanja v XX. pogl. 7. vrsti skrivnega razodenja: »... Satan bo izpuščen iz svoje ječe in pojde venkaj, in bo zapeljeval narode, kateri so na štirih voglih zemlje, ... in zbral jih bo na vojsko, katerih število je kakor pesek morja«. Resnično, peklenski zmaj najhujše vrste vdrl je med nesrečno človeštvo; neštevilno sužnjev: krščenih in nekrščenih, zavednih in nezavednih se mu ponuja v službo; mesarsko klanje se je začelo med ovčicami Kristovimi, da je groza! Mogočne narode, ki se s svojo višjo omiko bahajo in nas kot poldivjake zaničujejo, je poglavar temin vkoval v sramotne verige, skoraj celo maso ljudstva jim je ostrupil. Krvave rane seka po svojih pomagačih katoliški cerkvi; po glavi neveste Kristusove gromovito bije peklenski mlat; stekla besnost v skalo Petrovo vrta pogubonosne mine in težko čaka, kedaj počijo in zgrado Kristusovo razsujajo. Satan sicer ni tako neumen, kakor njegovi pomagači, da bi si upal ustanovo božjo prekucniti; toda zaprisegel jej je sovraštvo brez preminja; škodovati ji hoče, dokler se bode imenovala bojujoča cerkev na zemlji.

Tudi Slovanov zlobni duh peklenski ni iz vida pustil; od dne do dne z večjim strahom ga ta krepki rod navdaja; ostroviden njegov pogled zapazil je Slovane na silno važnem mestu v nasnutku previdnosti božje. Strahoma je začel čutiti, da bi znali ravno Slovani biti močni, zdravi kvas, katerega misli neskončno Modri med gnjilo evropejsko družbo zamesiti in jo ozdraviti; da bi znal nebeški Zdravnik slovansko črstvo kri v posušene žile ostarelih narodov napeljati in njih otrpnele življenjske moči zbuditi in ogreti; trese se, da bi znala po Slovanstvu pomlajena evropejska družina njegove verige zdrobiti, peklenskega kneza prestol prekucniti in staro kačo zopet za stoletja pahniti v brezen; slišal je iz ust poglavarja sv. cerkve Leona XIII. 5. julija 1881 pomembne besede: »Po božjem sklepu se kaže, da je slovanski narod prihranjen za posebne namene«, in peklenski knez se je stresel in zaškripal ter vsemu Slovanstvu strašno maščevanje zaprisegel. Naskoke iz dna pekla vse Slovanstvo že čuti od Urala do Soče. Resnično, dragi romarji, »ni se nam vojskoväti zoper meso in kri, ampak zoper poglavarstva in oblasti, zoper gospodovalce tega temnega svetä, zoper hudobne duhove v podnebjü. Zavoljo tega pri-mite za božje orožje, da se morete braniti ob hudem dnevu« (Efež. VI., 12, 13.). Z najzagrizenejšim, mogočnim sovražnikom nam je v teh časih računati. Skušal bo nas posebno v zvestobi do sv. cerkve omajati; podlago sv. vere prizadeval se bode nam spodnesti s silovitim naporom. Pozor tedaj! Zberimo moči, zedinimo se, sklenimo se trdno v mogočno verigo: ljudstvo z duhovni; duhovni s škofi; škofje s papežem; trikrat omotajmo okoli skale sv. Petra vez edinosti; speljimo jo na Kalvarijski hrib, sedemkrat omotajmo jo okoli kalvarijskega lesa in peklenske

moči se bodo ob nas zdobile. Toda naša pomoč je le v imenu Gospodovem; sv. vera je čeznatoren dar božji, »vsak dober dar in vsako popolno darilo je od zgoraj in pride od Očeta svetlobe« (Jak. I. 17.). Ker sv. katoliška cerkev predvidi posebno ljute boje, ki jih bomo morali »z ubijalcem od začetka« biti, nam je pot pokazala do dveh mogočnih pomočnikov. Sv. Ciril in Metod, ki sta prva med Slovanstvom križ usadila, naj stopita Slovanom na čelo v odločilni borbi prihodnjih časov; ona dva, ki sta Slovanstvo krščanstvu in krščanski omiki pridobila, naj novo-poganstvo evropsko zdrobita in evropsko družino pomladita. Sv. Ciril in Metod naj srečno pripeljata slovanski rod do tega, za kar ga je previdnost božja odločila, da postane most med krščansko zapadno omiko in vzhodnjo; da veže pomlajeno Evropo z Azijo, iz smrtnega spanja probujeno. »Vidjeh sodruženija muži, imuščija ryzi svjatli in angel Gospodenj glagola ko mně rekii: Sii sut mužie svjati, bivše družii Božii«.

* * *

Z jasnih nebeskih višav gledata danes sveta apostola Ciril in Metod doli na številni slovanski rod v meglenih nižavah. V rajskem veselji ozirata se na vse kraje, kjer se danes njun spomin slavi. Nebeška Mati, blažena Devica Marija jima kaže doli v solzni dolini vrh priljubljene jej Gore: »Poglejta dobra moja in zvesta služabnika doli vrh sivih skal meni posvečeni tempelj, ki sem si ga sama sebi v čast zidati ukazala; glejta doli nizko mojo sv. Goro, kateri je moja radodarnost to častno ime pridobila; ali vidita v mojem tempelji množico v vaji slavnostni spomin zbrano? Staroslavna solkanska fara mi je že od nekdaj posebno priljubljena, zato sem jo bila pred tristo leti z osebno pričujočnostjo počastila (1539) in sem si izvoljen dom postavila med njenimi prebivalci. Glejta, ta meni priljubljena, vama s srcem vdana poštena fara vama je danes v mojo hišo svoje sinove in hčere vaji počastit poslala. Moje Srce se raduje, da vama hvaležni slovanski rod toliko časti skazuje. Vaji slava je mojega Sina slava, je tudi moja slava. Vidva sta sadila in zalivala, mojega Sina kri je pa rast dajala; jaz sem vaji pa krepčala, saj sem kraljica vseh apostolov, tedaj tudi slovanskih. Jaz sem vedno vaji Mati bila in nisem še nehala biti, danes je vaji slavnostni dan, materno Srce hrepeni, vama ljubezen materno na kak poseben način skazati. Predložita vaji prošnje, česa želita? Le povejta dobra in zvesta služabnika! Mogočna sem, bogata sem, vsega vama morem dati. Ljubim vaji, ljubim slovanski rod, za katerega sta se trudila; srčno rada vama odprem zaklade svojega Srca. Iz sto in sto tisoč src vama danes voščila, pa tudi goreče prošnje gori le prihajajo z vseh pasov širne zemlje. Celó krščanstvo, posebno pa slovanski narod pričakuje danes milosti obilno iz nebes na vaji priprošnjo. Ne, danes ne smemo potrpežljivosti revnih zemeljskih romarjev na skušnjo

postavljati; radodarno se morajo danes nebeški zakladi odkleniti. Le prosita dobra in zvesta služabnika, vama ničesa odreči ne morem!»

«Mila Mati«, nagovarjata danes gotovo sv. apostola v nebesih Marijo, »mila mati«, tvoja neizrekljiva dobrotljivost nama je znana. Bila si nama vedno na strani v težavnem apostolskem delu; izproševala si nama razsvitljenja; krepčala si naji in tolažila. Tebi se imava zahvaliti, da se sedaj v morji blaženosti radujeva in se bova radovala večno. Tebi se imava zahvaliti, da naji katoliška cerkev tolikanj slavi; tvojega Sina v naji slavi, tebe slavi. Ker si nama tvoje ljubeznjivo Srce tako na široko odprla, bova prosila, veliko prosila, ker za veliko sva prošena. — Pred vsem te prosiva, prevzvišena Mati, za tiste nesrečne sinove matere Slave, ki se ločeni od edinoprave sv. rimske cerkve! Pomisli, koliko število jih je; stanje teh nesrečnih nama srce trga; saj veš, da jih je velika večina po nezadolženi zmoti v razkolu. In kako dobro ljudstvo je, kako prisrčno tebe Bogorodico časti! Ne, ne boš jih več dolgo pustila izvan hleva črede Sina tvojega! Nagni srca katoliškim kristijanom, posebno katoliškim Slovanom, da za-nje goreče molijo, da naji apostolstvo na zemlji nadaljujejo, posebno pa bratovščino najinega imena širijo in podpirajo. Kako zaslužno delo je apostolstvo molitve, kako hrepeni po njem presv. Srce Jezusovo in Tvoje. Nebeška Mati, razsvetli jih! — Tudi za tiste, ki so trdno skleneni z zvezo edinosti, rimskim sedežem, te prosiva. Potrdi jih v veri; odganjaj od njih vse kužne sape; nagni jim srca, da bodo krščanske učenike zvesto poslušali, milostnih pripomočkov sv. cerkve se posluževali in da bodo cerkveni oblasti vedno in v vsem poslušni. Vodi jih k lepemu zadržanju, ne pripuščaj, da bi ptuj strup kužil njih нравnost. Pisménost sva jim midva ustanovila, varuj ti, da jo po ptujih zgledih ne okužijo. Ohrani, varuj, vodi jih po pravih stezah; zašle pripelji zopet na pravo pot!

Nebeška Mati, ze celo krščanstvo te prosiva, za cel slovanski rod te prosiva, posebno pa za tiste, ki danes naji spomin še posebno praznujejo. — Pred vsem te blagoslove prosiva za pobožno ljudstvo, ki se je doli na tvoji sv. Gori nama v čast zbralo in se sedaj pripravlja z nekrvavo daritvijo zahvaliti tvojega Sina za milosti, ki jih je nama in njih pradedom skazal. Aj! preljuba Mati, kako naji je razveselil ta dobri, slovenski ljud! Kako srčno radost so nama pripravili farmani staroslavne solkanske fare! Marija! obdaruj jih preobilno za trudne stopnje, ki so jih nama v čast od domačega praga storili pa do vrh tvoje sv. Gore. Pogledaj jih z milostnim očesom, ozri se na vse njih dušne in telesne potrebe. Vojskuj se za nje na njih strani, podpiraj jih, tolaži jih; pridi jim na pomoč smrtno uro, pripelji jih srečno v rajsko veselje, ki ga midva uživava. — Prosiva te, ozri se v vice, kjer (morda) še dokaj duš tistih romarjev, ki so se tu zbirali v tvojem svetišči, koprni po rešitvi, oh s svojo milo roko potegni jih kmalo gori, da se z nama vesele... — Prosiva te obilnega blagoslova za velečastitega

duhovnega predstojnika te imenitne fare, ki je izročene mu ovčice za naji poslavljenje navdušil in v tolikem številu na tvojo sv. Goro pripeljal; blagoslova prosiva za lepo število nama zvesto udanih gorečih dušnih pastirjev, ki danes naji slavo v tvojem izvoljenem tempelji povišujejo«.

To so naji prošnji, naji želje, nebes kraljica, za celo krščanstvo, za rod slovanski, za naji posebne častilce; za romarje svetogorske iz solkanske fare in iz vnanjih. Prosiva te k sklepu, nebeška Mati, da naj pridigar, ki sedaj naji slavo na svetogorski prižnici razpravlja, zbranim tvojim in najinim častilcem, sveti blagoslov podeli, kakor ga jim podeljuješ ti in ga jim podeljujeva z nebeških višin midva.

Radostno spolnim, predragi romarji, ukaz Marije Device in željo sv. apostolov Cirila in Metoda ter vam v imenu Matere božje in svetih apostolov podelim sv. blagoslov:

V imenu Boga Očeta in Sina in sv. Duha. Amen.

Anton Červ.

XXIX.

Parenêza na čest svétij slovenskij apoštolov Cirila i Metoda.

»In omnem terram exivit sonus eorum et
in fines orbis terrae verba eorum«.

Rom. 10, 18.

Prelübleni krščeniki! Prav veseli glas moram vam oznaniti. Z zlatimi črkami zapisano bode se svetilo v zgodovini sv. cerkve za vse slovenske narode zapisano leto 1885. Jezero lejt je minolo, odkar so naši predočaki, stari slovinci svetlost sv. vere Jezušove od Boga zadobili. To je bio zaistino zlati čas srečno vreme za vse slovenske narode, šteri so tisti čas v kmici neverstva neznaboštva i poganstva spali — v nevarnosti vremenitno i vekivečnoga pogübljenja.

O sveta vera! ti svetlost nebeska! O sveta vera v nebesa jedino pravi klüč! Zakaj da nas Jezus vučenik nebeski zagotovi govoreč: »Ki verje, bo zveličan — ki pa ne verje bode pogüblen« »Sine fide impossibile est Deo placere« (Hebr. 11, 6.).

Pa od kod je ta nebeska svetlost sv. vere prisijala tudi vsem nevernim slovenskim narodom? Poslühšajte! — Dva sv. brata z roda slovenskoga sta bila katoliška dühovnika tam z jütrove države, — sta bila praviva missionára, ki sta prinesla svetlost prave krstjanske vere našim slovenskim predstarišom vu leti po Krist. 863. Od Rimpapa sta bila za

Biškupa posvečena i k slovanom na moravsko poslana. Da pa sta slovenski jezik dobro razumila, poganskim slovanom sta začnola božo reč po domačem oznanjvati, v kratkom sta sv. cerkev Jezušovo med slovani razširila. — Že davno sta se preselila v lepšo domovino v svete nebesa med apoštole Jezušove i svéce bože.

Sv. Oča Leo XIII. r. p. so 1880. leta oznanili po svojem okrožnom pisanji vsem narodom, da sveta brata Cirila ino Metoda v zgled postavijo zavolo svetoga življenja ino zapovejo, da se njidva spominanje mora vsako leto 5. Julija cerkveno obslužavati.

Letos pa je ravno jezero lejt, da je sv. apostol Metod v l. 885 mró vu Velehradi na Moravskom. Tam v cerkvi sv. Marie počiva njegovo sv. telo, kama ravno zdaj pobožni slovenski romarje na božo pot potujejo vu velikom računi, za volo te pobožnosti delniki postanejo obilnih od sv. cerkve podeljenih odpústkóv.

Dragi moji! mi ne smo tak srečni, da bi mogli s drúgimi pobožnimi krstšeniki rómati tijan na Moravsko vu Velehrad k sv. grobi velikoga i sv. slovenskoga apoštola Methoda, — vendar pa ščemo doma pobožno moliti, Bogi se zahváliti za milost krstjanske vere. — Oblübiti, da one navuke, štere sv. Ciril i Metod našim slovenskim starim predočakom sta goreče oznanjvala vsigdar verno poslühšati vse spuniti, da tüdi mi enkrat dosegemo cio svete vere — zveličanje nemrtelne düše.

* * *

Zdaj pa vam ešče nekaj povem iz zgodovine življenja i smrti sv. apostolov Ciril i Metoda, potem krstjanski navuk:

a) Sv. brata Ciril i Metod sta se narodila vu Soluni, to mesto je dnes na türskom, tam so slovenski i grčki govorili. Oča se je zvao Leo, bio je plemeniti mož pri Casari vu visokoj službi. — Ciril se je narodo lejta 827, imenüvali so ga Konštantina, — kak je vu klošter stopo, dobo je ime Ciril. Metod starejši brat se je edno leto prvo naródo. Obadva sta se lepo včila, postala sta redovnika (meniha) i dühovnika. Za volo visoke znanosti Ciril je dobo ime modrijaš, ino je bio poslan od Theodore v zemlo Saracenov, kde je s svojo modrostjo i vučenostjo neprijatle Jezušove vere premagao." Neprijatli so njemi dali piti čemér, pa mo je ne škodilo.

Gda se je Ciril nazaj povrno, šó je k svojemi brati Metodi na goro (Olimpos), tam sta oba brata pokorno živela. V tom vremeni pa se je zgodilo, da so slovenski Kazari prosili Casara, naj njim pošle vučene može dühovne, ki bodo je včili na sv. vero ino je branili od krivovercov. Leta 857 prišo je Ciril na kraj Črnoga morja, tam je razlagao vero krstšansko. Tam se mu je posrečilo najti mrtvo telo sv. Klementa Rim-papo III. po sv. Petri, ki je tam l. 102 kak mantrnik mro. Telo so v morji najšli i ostanke sta svéta brata Ciril ino Metod s seboj nosila po vseh svojih potah, doklan sta prinesla v Rim i na čast je sozidana cerkev

sv. Klementa. Pokedob pa je sv. Ciril pri Kazari svojo delo srečno opravlo, glas je po sveti razišo, da v Bolgariji i Macedoniji slovenski dūhovni opravljajo božo slūžbo i crkvene obredi v slovenskom jeziki. Ta vesela novina je tūdi razišla do velke Morave.

Okol leta 863 je moravski knez Rastislav slišao od slovenskih dūhovnikov, bože slūžbe i slovenskih knjig, pošle poslance i prosi Casara Mihala, da naj pošlje slovenske vučitele. Casar zato zbere brata Cirila i Metoda rekoč: vidva lepo govorita slovenski, podajta se na pot. 862 potūvala sta prek Bolgarske gde sta krstšenike vu veri potrdila. Metod je namalao podobo sodnjega dneva tak strahovito da za volo toga bolgarski knez Boris je vero kristjansko prijelo. Ciril je zmislo nove pismenke i oba brata sta sv. pismo prestavila v slovenski jezik i slovenski pisala.

Okolo leta 863 sta prišla na Moravsko ino sta se lotila zveličanskoga dela, sv. vero širita po slovenskom jeziki, pa sta tūdi slūžbo božo vu Slovenskom jeziki opravljala. — Leta 867 sta od Rimpapa Nikola I. v Rim pozvana, da bi račun dala od svojega dela. Bogala sta namestnika Kristušovoga Rimpapo ino sta potūvala v Rim s sehom sta nesla ostanke sv. Klementa notri v Rim. Med potovanjom v Rim vmro je Rimpapa Nikolaj I. njega je nasledūvao novi Rimpapa Hadrijan II. On je sprejelo Ciril in Metoda spoštūvanjom, ostanke sv. Klementa je postavio v cerkev, štera je bila sozidana v čast njegovo. Bila sta obtoženiva od nekih nemških dūhovnikov, da krivo včita i božo slūžbo po slovenskom opravljata to, pa zavolo nevošččnosti, da oni so malo dobra opravili med slovenskim narodom s svojo nemščino. Zdaj pa sta se zagovarjala tak dobro in pravično, da sta bila od Rimpapa pohvaljena oba za Biskupa posvečena; pa za kratko vreme mro je že sv. Ciril l. 869 v Rimi, njegovo telo je pokopano v Cirkvi sv. Klementa.

Zdaj je ostao Metod sam, je prijelo od rimpapo apostolski blagoslov ino se je nazaj povrno na moravsko. Kak višji biskup na Moravskom i Panonskom začno je znova svojo apoštolsko delo blagoslovno opravlati. Za svoj stolec kak višji biskup si je Metod zvolio mesto i varoš Velehrad ino je tam pozidao veliko Cirkev divici Mariji v čast. Tū je krsto českoga vojvodo Borzivoja i njegovo ženo Ludmilo, štera je poznej kak mantrnica mrla ino je ešče zdaj patrona česke države.

Sv. Metod je oznanūvao ešče vero krstšansko po Českom, Polskom, na Rusovskom v Panoniji na Vogrskom posebno eti gde mi prebivamo. Kneza Kocela slovenskoga Hercega, ki je nad našimi predstariši vladao ino stanūvao v Salavari, sv. Metod ga je nagno, da je sv. vero kerstšansko prijelo. — Potom je znova bio obtožen od Solnograškoga nadbiskupa ino je mogo drūgoč v Rim naj se spraviča zavolo tožbe nemških biskupov. — Rimpapa so spoznali nedužnost Metodovo, so ga pohvalili ino dovolili, da božo slūžbo slobodno opravla v slovenskom jeziki rekoč: da se to

neprotivi s svetim pismom. — Po dugom blaženom nevtrudom deli je mro sv. Metod l. 885 6. aprila.

Letos je prav jezero lejtini spomin njegove smrti — ito je zrok, zakaj se ravno letos na Moravskom v Velehradi tak slavno boža služba po več tjednov opravlja. Slovenski i Slavjanski narodi od vseh krajov vnožina brez računa tijam romajo, — Boga hvalijo i dičijo, v srci se veselijo, — posebno da so Rimpapa Leon XIII. encikliko od l. 1880 razposlali, v šteroj sta brata Ciril i Metod glasno pohvaljena kak slovenska dva apostola ino je zapovedano, da po celom sveti se mora 5. Juli vsako leto v čast sv. Cirili i Metodi dostojno obhajati.

b) Sveta brata Ciril i Metod sta starim Slovanom velko srečo i milost pridobila, ar sta njim kralstvo bože na zemlo prinesla, v svetoj veri je podvučila i njih nemertelnim dušicam vu nebo pomagala. Tudi mi starih Slovanov potomci, mi vezdanji Slovenci smo srečno podedovali te nebeski kinč sv. vero, zveličavne navuke Jezušove. Mi smo srečne kotrige sv. matere katholiške Cirkve. Svéta dužnost nas teda veže, svéte navuke zvesto posluhšati naténko dopuniti, da po dokončanom etom življenji pridemo gotovo v drugo blaženo kralstvo vu večno življenje vu nebésah.

A zato pa dobro delaj vsaki po svojem stani. Vsi smo delavci vu goricah gospodnovih. — Bodite vrli vi očevje i matere! vu vaših rokah so deca. — Kak plemenite mladike vu ogradci božem... mati stera malo dete nadajaš vtisni vu nedužno serce lúbézen do Boga... po zimi prepevaj pobožne pesmi svojoj dečici — vči je lepo Bogá moliti — materni navuk je maloju dečici, kako jütrašno sunce. — Pa tüdi očaki vi, ki ste prvi vučitelje vaše dece, namestniki boži doma pri hiži, — včite po večerah vašo deco moliti, strah boži njim v srce sejati, da se greha bojijo, Boga lúbijo, — po nedelah pelajte jih v cirkev k božoj službi, kažite njim vsakdenešnje delo po njivah, po goricah vzesto opravlati. Blažena deca, ki majo dobre i bogaboječe roditelje, rasztlj bodo (ps. 1, 3.) »sicut arbor plantata secus decursus aquarum«.

Tak delavni bodite i vi blagi vučitelje šolske mladežni, velke so dužnosti vaše, velki bode enkrat odgovor, — prihodnost i bogši časi od vas visijo. Dober vučitel dosta dobroga čini celoj občini. Ravnajte se pri včenji poleg sv. evangelija, uzor bodita vam prva vučitelja slovenska ss. Ciril i Metod.

Bodite vrli hižniki tüdi vi gospodari i gospodinje, glejte, da se pri vašoj hiži vse pošteno godi, ne dremajte, da nede priso neprijatelj kokol sejat med psenico, ne mučite gda je potrebno govoriti, karati, opominati, varte greha vašo hižo, vaše vam podložne »qui suorum maxime domesticorum curam non habet, fidei negavit et est infideli deterior« (I. Tim. 5, 8.). Uzor delavnosti i brige za svoje bodita vam hižnika boža ss. Ciril i Metod.

Mladenci deklice! na delo! trüдите se da bodete pošteno, ponižno, trezno, bogabojéče živeli, nedužnost srca naj vas venča, da bote Jezuša gledali. »Veseli se mladenec svoje mladosti, pa ne pozabi, da boš enkrat szodjeni« ... da boš lahko obstao kak nedužni sv. Ciril.

c) K vsemi tomi pa nam je potreben boži blagoslov. Sedem sv. Sacramenti jeso oni štüdenci žive vode za vekivečno življenje, paščimo se ino hodmo zajimat zveličanje po svetstvi pokore i presv. obhajila. »Ego sum vitis vera... sine me nihil potestis facere« ... — Molimo radi, pobožno, pogosto, vjütro večer; posvečüjmo dneve gospodnove: »petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum« (Jan. 16, 24.), ora et labora« ... Tam bomo želi vu večnosti, ka zdaj eti sejamo ... »Beati, qui in domino moriuntur, amodo requiescant a laboribus suis et opera eorum sequuntur illos« (Apocal. 14, 13.) ... ka se spolnuje nad apoštoli našimi več jezero lejt. Ss. Ciril i Metod prosita za nas, da tüdi mi enkrat dosegnemo svoj cio v sv. nebesah.

Iz stare Panonie — Kocelove dežele prekmurski Slovenec na Vogrskom.

Jožef Borovnjak, župnik.

XXX.

Začetek modrosti je strah božji.

Ekshorta višegimnazijcem v praznik sv. bratov Cirila in Metoda.

»Initium sapientiae timor Domini«.

Eccli. 1, 16.

Kadar pride popotnik, potujoč križem sveta, v kako večje mesto, rad se ustavi na očitnem trgu pred spomenikom — kipom slavnega moža. Zavedna mesta, hvaležni narodi postavljajo take spomenike svojim zaslužnim možem, da pozabljivosti otmejo njihova imena, in da se spominjajo še pozni unuki svojih prednikov slavnih del. — Takim spomenikom podobni, samo da še veliko bolj pomenljivi, zde se mi prazniki svetnikov in svetnic božjih, katere je sv. cerkev razpostavila po različnih dneh vsakega leta. Tudi ti prazniki spominjajo nas ne le slavnih, ampak tudi svetih imen, katerih nositelji ne zaslužijo le našega češčenja, marveč nam morejo s svojo priprošnjo v nebesih biti tudi v pomoč; in njihova dela so ne le občudovanja, ampak tudi posnemanja vredna.

Slavna dela dveh svetnikov, katerih spominu posvečen je današnji praznik, znana so vam, dragi mladenči! iz cerkvene in slovstvene zgodovine

tako, da zadostuje že, ako izrečem le njuni imeni: Ciril in Metod, — in že stojita pred vašim duhom v živih bojah njuni uzorni podobi, že občudujete njuno sveto gorečnost za čast božjo in srečo bližnjega, njuno mladeniško navdušenost in možato vstrajnost, s katero oznanujeta, križ in knjigo v rokah držeč, Kristovo evangelije, že ste navdušeni za njuno blagodejno in plodonosno delovanje na slovstvenem polji med slovanskimi rodovi. A to občudovanje in to navdušenje ne sme biti podobno plamenu, ki hitro vzplamti, pa ravno tako hitro zopet ugasne, marveč podobno naj bode žarečemu ognju, ki naj stanovitno ogreva vaša srca za slavnih svetnikov nazore in dela, da kdaj po njunem zgledu tudi vi vstrajno in vspešno delujete za božjo čast, za blagor svojega naroda in tako tudi za svojo lastno pravo srečo. Da se to zgodi, vprašajmo se: Kako pa sta postala sv. Ciril in Metod to, in katera je pot, ki tudi nas vodi za njima? Odgovor: Sveta brata usposobila sta se za tako plodonosno delovanje s tem, da sta se v svoji mladosti ravnala po besedah sv. pisma, katere sem postavil na čelo današnjemu govoru, namreč: »Initium sapientiae timor Domini« — »Začetek modrosti je strah božji«. In ravno uvaževanje resnice, izrečene v teh besedah je ona pot, ki more tudi nas pripeljati za svetnikoma. Premišljujmo torej danes ta za nas zlati izrek sv. pisma: »Initium sapientiae timor Domini«.

I.

Sapientia, modrost, hrepenenje po vednostnem izobraženju, neprestani napredek v različnem znanju, to mora biti, dragi mladenčji! v sedanji dobi vaše geslo, to je sedaj vaša stanovska dolžnost. — Sedanji čas je čas napredovanja. V vseh strokah dandanes veda hitro napreduje, in treba je veliko dela in truda, ako hočemo z vedo napredovati tudi mi. Treba vam je, dragi mladenčji! vstrajne pridnosti, ako hočete dopolniti zahteve, ki se dandanes stavijo do vsakega, ki je poklican, zavzemati odlično mesto v človeški družbi. In do takih odličnih mest vodijo ravno gimnazijski nauki. Le premišlujte različne poklice, do katerih vodi pot skozi gimnazijo! Ali je v katerem teh poklicev, bodi si v svetnem ali duhovskem stanu, mogoče v resnici vspešno delovanje brez temeljitega izobraženja? Kako bode narodu svetovalec in vodnik, kako mu bode učitelj ali sodnik, ali kako bode vede zastopnik in gojitelj, kdor si ni v svoji mladosti z raznovrstnimi nauki izbistril in vsestransko izobrazil svojega uma? Ravno tako more duhovski stan popolnoma izpolnovati svojo nalogo ter ohraniti svoje častno in vzvišeno mesto med vsemi drugimi stanovi le s tem, ako tudi v vednostnem oziru ne zaostaja za njimi, marveč jih nadkriljuje. Vsaj mora ravno ta stan biti učitelj vsem drugim stanovom. »Pojdite po vsem svetu in učite vse narode«, rekel je Jezus svojim apostolom in njihovim naslednikom. Ravno ta stan ima tudi težko in imenitno nalogo, čuvati in varovati vedo, da v burnem svojem napredovanju ne zaide na kriva pota in ne nasprotuje

večnim od Boga razodetim resnicam. V ta namen pa je pred vsem potrebno poznavanje vede tudi v njenih svetnih strokah.

Velika je naloga, predragi mladenči! katera vas čaka, ako srečno dospete do namena, katerega ste si postavili vstopivši v gimnazijo. Cerkev in država, vsa družba človeška nadeja se in pričakuje od vas blagodejnega delovanja, kadar dospete do svojega poklica, naj že bo v svetnem ali duhovskem stanu. Zato pa, predragi! opasujte uma svetle meče! Lenoba, vnemarnost, tratenje časa naj bode sramota med vami. Navdaja naj vas duh marljivosti in gorečnosti, blagi duh mladeniškega navdušenja naj veje med vami. Ko ste dopolnili, kar zahteva stroga šolska dolžnost, učite se prostih tvarin; učite se marljivo zlasti jezikov, zakaj »kolikor jezikov znaš, toliko glav veljaš«.

Lep izgled v tem sta vam ravno sveta brata Ciril in Metod. Bere se o Cirilu, da je že kot sedemletni deček v sanjah videl Modrost, katera se mu je prikazala kot krasna nebeška devica. Navdušen je že tedaj storil obljubo, služiti ji vse svoje dni.¹ In ti svoji obljubi ostal je tudi zvest. Že v očetovi hiši bile so mu knjige največje veselje. In ko je malo pozneje po previdnosti božji prišel na cesarski dvor v Carigradu ter postal tovariš in součenec bodočemu cesarju Mihaelu, bil je kmalu kinč ondašnje cesarske šole in biser med mladenči, ki so se ondi učili. Zaradi njegovega velikega hrepenenja po modrosti in zaradi njegovih sijajnih uspehov v različnih vednostih imenovali so ga že tedaj filozofa ali modroslovca. Njegov brat Metodij učil se je tedaj ravno tako pridno tudi v Carigradu in sicer v nekem samostanu, v katerega je pozneje za nekaj časa prišel tudi Ciril. Iz tega samostana nastopila sta potem, visoko izobrazena v različnih vednostnih strokah, svojo apostolsko pot med slovanske rodove, in ravno ta njuna izobrazenost jima je omogočila tu tako slavno in vspešno delovanje.

II.

A še nekaj je bilo, kar je vednostnemu izobraženju sv. bratov Cirila in Metoda dajalo še le pravo ceno in nekako višjo, nadnaravno vrednost. To je bila njuna živa vera v Boga, njuna gorečnost za čast božjo in njuno čednostno in sveto življenje. Izobraževanje uma napredovalo je pri obeh vsporedno s posvečevanjem volje. Po zgledu mladenča Jezusa prizadevala sta si, rasti ne le v modrosti in učenosti, ampak tudi v svetosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh. Večkrat je govoril sv. Ciril kot učenec cesarske šole sam sebi: »Čemu bi se vabil v govorništvu, glasbi, računstvu, modroslovji, ko bi ne znal tem vednostim vtisniti pečata nadzvezdnega in obračati jih v posvečevanje samega sebe in drugih?«²

¹ Zgodovina ss. ap. slov. C.-M. Dr. Bilý, poslov. Majciger, 1863, str. 1.

² l. c. str. 3.

V tem oziru, dragi mladenči! naj vam bota sveta brata zopet v zgled. Lepa reč je učenost, veliko ceno ima prava modrost, a pomnite dobro, da »začetek modrosti je strah božji« — »initium sapientiae timor Domini«. Timor Domini, živa vera v Boga, strah pred grehom, ki je razžaljenje božje in neprestano prizadevanje za lepo in čednostno življenje po volji božji, to je pa še veliko imenitnejše in potrebnejše, kakor napredovanje v vednosti. Sama vednost, krščanski mladenec! te še ne more srečnega storiti. S samo vednostjo brez čednosti, brez blagega v krščanski ljubezni gorečega srca tudi človeškega rodu ne bode nihče osrečil. »Scientia sine caritate inflat«, pravi sv. Avgustin. »Vednost brez ljubezni stori človeka prevzetnega, napuhnjenega«. Naj si bode kdo še tako nadarjen, naj si bode v vseh vedah še tako izurjen, ako mu blago, krščanske ljubezni polno srce v prsih ne bije, bati se je, da bode človeštvu več škodoval, kakor koristil. Le poglejmo v zgodovino. Kdo pa so bili oni, ki so toliko hudega učinili človeškemu rodu? Oni začetniki raznih krivoverstev, ki so trgali edinost sv. katoliške cerkve ter povzročili toliko razprtij in krvavih vojsk, oni brezbožni materijalistični pisatelji, ki so v osemnajstem stoletju že dolgo poprej pripravljali grozovito francosko revolucijo, kdo so različni drugi brezverski ali nenravni pisatelji, katerih spisi so kuga veri in čednosti? Niso li vsi ti bogato nadarjeni in v različnih vednostnih strokah izurjeni ljudje? A bili so in so brez čednosti, brez blagih, krščanske ljubezni napolnjenih src; zato se mora njihovo delovanje imenovati pogubno. Lepo pravi sv. apostol Pavel (1. Kor. 13, 1.): »Naj bi (jaz) govoril človeške in angelske jezike, ko bi pa ljubezni ne imel, bil bi, kakor bučec bron ali zvonec zvonec«.

Rasti torej v pravi krščanski ljubezni, skrbeti za poblaženje svojega srca, katero se more doseči le po neprestanem napredovanju v čednosti in pobožnosti, z eno besedo: timor Domini, to, dragi mladenči! je poleg napredovanja v vednosti za sedaj vaša druga velika naloga.

III.

Nastane pa vprašanje: Je li tudi mogoče združevati to dvoje, modrost in strah božji, hrepenenje po vednostnem izobraženju in pobožno, čednostno življenje, vedo in vero? Kako razmerje je med svetno vedo in vero? Zakaj je ravno med onimi, ki se pečajo s svetno vedo, toliko nevernih, v veri omahljivih ali vsaj grozno v nemarnih v spolnovanji verskih dolžnost? — Vzrokov ti prikazni je več. A poslednji vzrok neveri zlasti pri precej obsežnem, zraven pa netemeljitem in plitvem vednostnem izobraženju je največkrat napuh, prevzetnost. Ako človek, ki se je nekoliko naučil, ne ohrani ponižnosti, prelepe čednosti, ki ga dela prijetnega Bogu in ljudem, ako se na svoje, morda še zelo pomanjkljivo znanje vedno ozira z nekako samozadovoljnostjo in misli, da se mora zaradi njega povzdigovati nad druge ljudi, potem mu je tudi vedno težje, uklanjati se pod jarem sv. vere. Napuh je sv. veri največji

sovražnik; sv. krščanska vera ima namreč tudi skrivnostne resnice, katere moramo verovati, dasiravno jih človeški um nikdar ne more popolnoma doseči in razumeti. — Ni pa treba misliti, da veda mora voditi do napuha. Napuhnjeni in prevzetni so večjidel le srednje in plitvo izobraženi ljudje, ki mislijo, da vedo že vse. Komur pa je dano, globokeje prodreti v različnih vednostnih strokah, on spozna kmalu, koliko da mu je pri vsej njegovi vednosti vendar še neznanega, in kako pomanjkljivo da je vse človeško znanje; in to ga nagiba k ponižnosti. V vseh strokah svetne vede najde polno še nerazloženih in nerazložljivih skrivnosti; zato se ne čudi prav nič, da ima svoje skrivnosti tudi najvišja veda, veda o večnem in neskončnem Bogu.

Vsak čas nahajamo zato med največjimi učenjaki tudi vernih in pobožnih kristijanov. Kateri naravoslovec se ne uklanja pred imeni: Copernicus, Keppler, Newton, Ampère, Sechi?! In nobeden izmed teh ni bil kak napuhnjjen brezverec, ampak od kanonika Kopernika do priprostega in ponižnega jezuitskega patra pa svetoslavnega astronoma Sechi-ja bili so vsi verni in pobožni kristijani. Svoje slavno delo: »O svetovni harmoniji« sklepa Keppler s sledečimi njegovo živo vero in globoko ponižnost razodevajočimi besedami: »Zahvalujem se Ti, stvarnik moj in moj Gospod! da si mi dodelil tako veselje nad Tvojim stvarjenjem, tako radost nad deli Tvojih rok. Lepoto Tvojih del razodel sem ljudem, pokazal sem jim Tvojo neskončnost, kolikor jo je mogel doseči moj omejeni duh. Ako sem kaj rekel, kar Tebe ni vredno, ali ko bi bil s katero besedo iskal lastne slave, mesto da bi bil Tebi dal čast, odpusti mi dobrotno«. Tako piše učenjak svetovne slave.

Vse to pa nam spričuje, da si prava veda in sv. vera nista v nikakem nasprotju, ampak da je med njima najlepša harmonija. Kako bi si tudi nasprotvali? Saj je vse telesno stvarstvo, katero opazuje in razmotruje svetna veda, delo istega Boga, čegar dar je pozitivno razodeta sv. krščanska vera!

Dragi mladenči! ne le mogoče, ampak potrebno je, vaše geslo mora biti, vaša stanovska dolžnost je, da po zgledu sv. bratov Cirila in Metoda združujete v sebi sapientiam et timorem Domini, hrepenenje po vednosti in čednosti, zakaj: »Initium sapientiae timor Domini«.

Vidva pa, velika svetnika in uzornika naša Ciril in Metod! prosita v nebesih za nas, da ne bomo le slavitelji in občudovatelji vajinih del, ampak tudi vajini zvesti učenci in posnemalci, kdaj pa srečni tovariši v nebesih!

Dr. Ivan Svetina, c. kr. gimn. profesor.

XXXI.

Sv. Ciril in Metod — uzornika slov. dijakom.

Ekshorta gimnazijskim dijakom.

Idi in tudi ti tako stori! Luka 10, 37.

Rim-Velegrad! katerega katoličana Slovana ne pretresneta ti dve besedi? Večni Rim, središče katoliškega sveta, sedež vidnega namestnika Jezusovega tu na zemlji — in Velegrad, kraj, od koder se je razširjala luč resnice, od kodar je potekala voda blaženosti in zveličanja našim pradedom pred več nego 1000 leti; Velegrad, stolica našega sv. Metoda, apostola tako gorečega i ljubečega, a tako sovraženega in preganjanega — komu, komu, pravim, ne doni milo na ušesa ta beseda? Rim tako slaven nekdanj po mogočnosti svetni, ko je vladal vsemu znanemu svetu, sedaj po vladi duhovni, ki sega veliko dalje nego kdaj mogočnost njegovih ošabnih imperatorjev; Rim, ki družu v sebi umetnostne zaklade starih in novih časov — pa ti posvečeni Velegrad na Moravskem, priča nekdanje slave slovanske, spominek verske edinosti slovanske, grob našega apostola, ti želja toliko slovanskih sre posebno letos, ko obhajamo tisočletni spomin njega, kojemu se imaš zahvaliti za slavo svojo — kateri izobražen Slovan bi te radostno ne izgovarjal?! A glejte, ravno ta Rim in Velegrad sta se zadnji čas močno približala, podala si tako rekoč prijazno roké po blagodejnem trudu ljubečega sv. očeta Leona XIII. Vsaj vam je znana njegova enciklika, po kateri je zapovedal, da naj se odslej obhaja spomin sv. bratov Cirila i Metoda slovesno po vsem svetu: kako je poslal s tem naš Velegrad! Vsaj vemo, kako ga je povzdignil še le letos, ko je odprl zaklade sv. katoliške cerkve ter dovolil obilne odpustke njim, ki so ali bodo potovali s pravim namenom tje na Moravsko na slavni nadškofovski sedež sv. Metoda. Tisoči vernih Slovanov bodo ondi molili — tudi danes jih je ondi zbranih na tisoče pri grobu sv. Metoda! Ali mi, predragi, ne moremo tje, da bi se ogreli, vžgali prave ljubezni do vere, do domovine. Da bomo pa to dosegli vsaj deloma, vam hočemo ob kratkem postaviti v zgled i posnemo sv. Cirila i Metoda.

* * *

Ne bodem vam pripovedoval življenja sv. bratov dobro vedé, da vam je več ali manj znano. Hočem vas pa opomniti z malo besedami le nekterih čednosti, ki naj bodo v posnemo zlasti vam dijakom.

1. Sv. Ciril in Metod sta bila rojena v Solunu od imenitnih in imovitih starišev. Oba sta bila od Boga nadarjena s posebnimi zmožnostmi, zlasti pa še mlajši Konstantin, pozneje Ciril imenovan. Da je bil sv. Metod

izobražen mož, posnamemo že lahko iz tega, ker je bil upravitelj neke provincije grškega cesarstva; pozneje pa, ko se je pomenišil, je živel edino le vedi in pobožnosti, dokler ga ni poklicala previdnost božja na veliko delo — oznanovati sv. evangelij slovanskim našim pradedom. Sv. Ciril, brat njegov, pa je bil v vede kar zatopljen: kar navadno mika lehkomišljeno mladino, igre, razveseljevanje itd., to pri njem ni imelo nobene moči. Knjiga in zopet knjiga mu je bila duševna hrana dan na dan; — zato se je pa tudi izobrazil, da mu ni bilo najti lahko enacega. Znal je (kakor tudi brat njegov) natančno jezik slovanski; to nam pričuje prekrasna prestava sv. pisma v staroslovenski jezik; znal je popolnoma grški, latinski; znal saracenski in kozarski. Izobrazil se je v govorništvu in vseh modroslovskih naukah — v zvezdoslovji, godbi in računstvu. Bil je učen in moder tako, da je dobil že v prvi mladosti priimek »filozof« modroslovec.

Premili moji mladi prijatelji! pač mi ni treba mnogo dostavljati tem besedam. Rečem le: »Idi in stori tudi ti tako« (Luk. 10, 37.). Ponašate se, čujete radi, da ste Slovani; da imate nčitelja, ki sta že pred 1000 leti pisala v našem jeziku. Dobro! Dijaki, posnemajte ju tudi v njunem delu! Knjiga, učenje, to naj vam bode radost; neumorno delo, da si pridobite potrebnih vednosti v korist sebi in drugim, to vam bodi geslo. Proč z otročarijami, proč z neumno igro o nepravem času, proč z vsako drugo nespametjo, ki krade neprecenljivi čas! Pomislite, kaj je volja božja — da se trudite! Pomislite, zakaj so vas poslali semkaj vaši roditelji! Ne pozabite, koliko skrbi, koliko solz, koliko izdihov izvabljaate svoji ljubeči materi; in koliko truda, koliko potu, koliko žuljev prizadeva očetu vašemu — kaj? — blagi namen, da se izučite, olikate, izobrazite! — Posnemajte sv. brata Cirila in Metoda, in spolnili ste voljo božjo, voljo svojih roditeljev, storili ste svojo dolžnost! Učite se svojega drazega maternega jezika, učite se pa tudi družih z veseljem! Ne pozabite pa pri tem verouka in družih ved, ki so dandanes potrebne brez izjeme! Čitajte, čitajte radi — pa kaj? — pred vsem, da se olikate in si pridobite potrebnih vednosti na domačem polji po zgledu ss. bratov, ki sta podala slovanskemu rodu knjigo slovansko. Ali kakor onadva tudi vi ne zanemarjajte drugih ved, drugih jezikov! Vsi so lepi, vsi potrebni ter vam koristni. Da, mož, ki hoče koristiti svojemu narodu, se ne bode oklenil samo svojega ognjišča, nego pogledal bode dalje tudi k svojim sosedom. Tako, predragi, storite tudi vi po zgledu sv. Cirila in Metoda, ki sta bila vešča grškemu i latinskemu jeziku in še drugim, a razven tega tudi podučena v vseh tedanjih vedah.

2. Pa učenost ss. bratov ni napihnila, združevala sta z njo ljubeznjivo ponižnost in nepopisljivo srčno pobožnost. Priča temu je pač molitev sv. Cirila, kojo je zapisal na steno v sobici pod podobo križanega Gospoda ter jo mnogokrat molil kleče: »O Gregorij, po telesu človek, po duši angel! Tvoja usta slavé Boga kakor usta Serafinov in razsvetljujejo

pravo vero vesoljnemu svetu. Sprejmi za učenca tudi mene, ki poln ljubezni in vere padem pred Te na kolena: rasvetli me, in uči me!«¹ In brata njegovega — glejte ga v ozki samostanski celici, čudite se mu med Bolgari, strmite nad njim pri Moravanih in Čehih, v ječi med Nemci, na potu v Rim — povsod, povsod ga navdaja in vodi ljubezen do križanega Jezusa, povsod ga vnema prava pobožnost.

Mladenči, vi ljubite, častite sv. Cirila in Metoda; hvala Bogu, veseli me srčno! A ljubezen, spoštovanje naj ne bode samo v besedi, na jeziku — to bi bila mrzla ljubezen! — priča naj jo dejanje. Ako spoštujemo, cenimo imenitnega moža, si prizadevamo posnemati njegova slavna dela, ako nam je kdo drag, trudimo se bolj i bolj ž njim zjediniti se v mišljenji in ravnanji, vsaj je znano, da ljubezen skuša vse pojednati. Tako je, prijatelji. Ali potem mora biti pa tudi vam prva in najsvetejša dolžnost, da se trudite biti podobnimi sv. apostoloma slovanskima. Z učenjem in potem z vedo sta združevala pobožnost, ljubezen do Boga in do bližnjega. Bodi to tudi vam vselej in povsod najimenitnejša naloga, najvišji uzor! »*Pietas ad omnia utilis* (I. Tim. 4, 8.) — Pobožnost je koristna za vse, »je govoril veliki apostol narodov. Mladeniči, bodite pobožni: ljubite Boga po zgledu sv. prosvetiteljev slovanskih. Kar delate: ako se učite ali podučujete druge; ako počivate ali se potite; »ali jeste ali pijete« ... vse bodi v čast božjo v imenu G. N. J. K.! (I. Kor. 10, 31), kakor tudi onadva nista poznala družega namena. Molite radi, vsaj je molitev pogovor z najvišjim Gospodom, pomenek, ki povzdiga človeka visoko nad druge stvari k stvarniku ter daje duši njegovi pravo plemenitost. Molite po zgledu sv. Cirila, ki je tako pristrčno častil imenitnega bogoslovca sv. Gregorija Nazijanskega, zlasti v čast tistim zveličanom, ki so vam posebni zgledniki v vaših razmerah in okoliščinah; prosite pred vsem prave modrosti, katere začetek pa je strah božji (Eccli. 1, 16.). Ne zabite, da nam namen ni tukaj na zemlji, nego nad zvezdami, da nismo vstvarjeni za ta svet, marveč da iščemo druge večnorajske domovine! Jako slabo bi posnemali sv. Cirila in Metoda, ako bi posnemaje brezverce današnjega časa iskali prave olike, sreče le v tem, da bi si spravili v glavo mnozih yednosti, pustili pa pri tem mrzlo svoje srce — brez ljubezni do Boga in do bližnjega. Bili bi podobni lepi peči, ki je naložena z mnogim kurivom, koje se pa ne užge in zato tudi nikogar ne greje.

3. Sv. brata sta ljubila Rim — čestila rimskega papeža. Sv. Ciril je našel na Herzzonezu ostanke papeža sv. Klementa. Ti so mu bili dražji zaklad nego vse bogastvo svetá: vzel jih je seboj v Carigrad, nosil jih in skrbno čuval na vseh svojih potih, dokler ni prinesel tega neprecenljivega bisera tje, od koder je prišel — v večni Rim ter ga izročil nasledniku sv. Petra, tedanjemu papežu Hadrijanu II. Vero rimskega

¹ Pastir Duchovný 1884, st. 601.

papeža sta oznanovala naša apostola, v Rim sta potovala, ter ondi pričala, da verujeta in učita, kar je učil nekdanj sv. Peter v Rimu, kar so učili vsi njegovi nasledniki, nezmisljivi namestniki Kristovi na zemlji. Sv. pismo poslovenjeno sta v Rimu položila na altar v cerkvi Marije Velike; v Rimu, v bližini sv. Petra je dovršil Ciril pozemski svoj tek, tam počivajo njegovi telesni ostanki, kakor piše Leon XIII., slavno vladajoči papež v svojej encikliki »Grande munus«. V Rim je potoval po tisočeri napori, trudih in težavah njegov brat sv. Metod pozneje še dvakrat — da, z jedno besedo: Rim je bil sv. apostoloma središče, kamor sta obračala svoje oči, od koder sta pričakovala in dobivala navod in blagoslov pri svojem delovanju.

* * *

Tudi tem besedam, preljubi, bi prav za prav ne bilo treba ničesar dostavljati. Jasne so in umljive — nam očiten kašipot, kaj naj storimo, kako mislimo in živimo. Pridni, delavni bodite, pobožni bodite — in sicer tako, kakor nam kaže večni Rim, ki je z novo slavo ovenčal apostola naša, postavil nam ja na svetilnik za uzornika. Rim pa je rimski škof, naslednik sv. Petra, namestnik Gospodov. Ta nam bodi voditelj, ta zvezda, pokateri se ravnajmo, — ali da povem drugače: držimo se zvesto vere katoliške, ki nam jo oznanuje rimski papež — pokazala sta nam to prva prosvetitelja naša. — Predragi, veliko se govori, mnogo piše in zabavlja, ali resnica je le ena — in ta resnica je v Rimu. Jezus je zidal samo eno cerkev, a nje temeljna skala je v Rimu; dal ji je samo enega višjega poglavarja — a ta živi v Rimu! Kdor se ne drži njega, nima resnice. Zato, predragi dijaki, hočemo vestno ubogati in ravnati se sedaj in pozneje v življenji po prekrasnih besedah, katere je govoril slavni rimski papež Leon XIII. v slovo romarjem slovanskim l. 1881: »Sicer pa ljubljeni sinovi, vrnite se srečni in blagoslovljeni v svojo domovino. Kar ste videli in slišali v Rimu, to pripovedujte svojim bratom. Naj spoznajo iz spričevanja vašega, da objemamo blage in velike narode slovanske vse z očetovsko ljubeznijo. Nič ne želimo bolj od njih, nego da bi se vsi držali z največjo udanostjo in nezlomljivo vero cerkve rimske in da bi se nikdo izmed njih ne zgubil iz one vrste ladije (cerkve katoliške), ki edina more rešiti, da govorim z vašim Jeronimom, v občenem potopu.«¹

Dr. Jos. Marinko, c. k. gimn. profesor.

¹ Zbornik Velehradský II. str. 19—20.

XXXII.

Praznovanje štirih ss. blagovestnikov slovenskih,
Mohor-Fortunata in Ciril-Metoda.¹

V Višnjigori, dne 12. julija 1885.

»Spomnite se svojih prednikov, kateri so
vam govorili besedo božjo, glejte konec njih
življenja; po njih veri se ravnajte.«

Hebr. 13, 7.

Kdo še ni slišal ali bral o slavnem mestu Ogleji, od starih Rimljanov Aquileja zvanem, ki je stalo tam za Trstom ob bregovih morja adrijanskega? Slovelo je v deželah na zahodu, za staroslavnim Rimom prvo. Njegovo bogastvo, slava in veljava so bile na glasu po vsem tedaj poznanim svetu.

A tudi za nas, predragi v Gospodu, je mesto Oglej velike pomembe; zakaj od tam je našim starim, še nevernim prednikom, in po njih tudi nam zasvetila prava sv. vera po sv. Mohorji, prvem škofu Aquilejskem, in po njegovem pomočniku, naddijakonu, sv. Fortunatu. Kdo bi se tedaj s hvaležnim srcem ne spominjal teh največjih naših dobrotnikov, ki sta pripeljala naše prednike iz teme malikovalstva k svetli luči edinozveličalne sv. vere? Zato se jima hvaležno klanja, čast in slavo jima skazuje, njuni prošnji se izroča Ljubljanska (naša) škofija; zato ju je izvolila v svoja patrona, da bi luč svete vere, katero sta prižigala prednikom našim, žarno gorela v njenih sinovih in hčerah, mogočno jim svetila v krščanskih čednostih ter v dobrih delih blagodejno je ogrevala v časno in večno srečo.

Ker smo tudi mi otroci te škofije, je praznik njenih patronov tudi naš praznik. Zato se hočem v današnjem govoru spominjati sv. Mohorja in Fortunata; pokazati vam hočem, kako sta stanovitna do konca z besedo in z dejanjem oznanovala prednikom našim sv. vero, da se mi, njuni učenci, v sv. veri potrdimo, ter stanovitno po njej živimo. — Ker pa smo še v osmini slovanskih blagovestnikov, sv. Cirila in Metoda, hočem vaše dušne oči obrniti tudi na ta dva svetnika, tembolj ker sta onadva pozneje delovala na ravno tisti njivi, kjer sta bila sv. Mohor in Fortunat zasejala žlahno seme krščanske vere. — Tega se bote prepričali, ako me zvesto poslušate.

* * *

1. Ko je okoli l. 46. po rojstvu Kristovem sv. Marka, učenec in tovariš sv. Petra, prinesel luč sv. vere tudi v Oglejsko mesto, živel je

¹ Ker to praznovanje lahko pride na isto nedeljo, podamo zanj primerno pridigo.

ondi spoštovan meščan, imenom Mohor ali Hermagora. Zaslišavši sv. Marka božje nauke se da krstiti in postane njegov najzvestejši učenec. Ko se sv. Marka v Rim povrne, gre Mohor z njim, kjer ga sv. Peter z veseljem sprejme, v škofa posveti in kot višega pastirja Ogleju in sosednjim pokrajinam pošlje. Neutrudljivo je učil, svoje nauke s čudeži potrjeval ter spreobrnil veliko Oglejčanov. Iz Ogleja se je po tujcih, katerih je zavoljo trgovstva vedno obilo tje prihajalo, krščanska vera na vse kraje širila ter tako odprla pot apostolskim oznanovalcem tudi v naše kraje. Malikovanje je ponehalo in svetla luč sv. vere zasije našim prednikom po prizadevah sv. Mohorja in pomočnika mu sv. Fortunata.

Blizo 20 let je delal sv. Mohor v vinogradu Gospodovem. Mlado trsje krščanstva je bilo že lepo ozelenelo; življenje po veri je lepo cvetelo. Kar krvoločni cesar Neron hud vihar zažene nad kristijane po vseh rimskih deželah.

V Ogleji je gospodaril tisti čas Sebast, človek hudoben, kakor Neron, njegov gospod. Da bi se cesarju svojemu prikupil, začne še on kristijane preganjati in zatirati sv. vero. Štiri bogaboječe device Evfemijo, Rotijo, Teklo in Erazmo, hčere trdega malikovalca Valencija, katere je bil sv. Mohor v veri podučil, krstil in Jezusu neveste posvetil, ukaže umoriti. Sv. Mohor in pa Valentinijan, mučenicam stric, je spodobno pokopljeta v poslopji Valentinijanovem in na njih grobu postavi altar, kjer se je na to služila daritev sv. maše. V Ogleji še danes kažejo na mestu groba čedno kapelico, svetim devicam in mučenicam posvečeno.

Ta mučeniška smrt Oglejskih devic je zaslovela daleč na okoli. Njih prelita kri je bila rodovitno seme novih spoznovalcev krščanske vere. Število vernikov je vedno raslo; enako pa tudi trdovratnih malikovalcev grozovitost. Sebast, Oglejski poglavar, ukaže sv. Mohorja pahniti v ječo in pripeljati ga pred sodnji stol. Odkritosrčno pove svetnik, da služi že nad dvajset let Bogu kristijanov. To očitno spričevanje razkači tako zelo sodnika, da ukaže apostolskega moža raztepti do krvi, z železnimi grebeni ga trgati in po malem z gorečimi svetilkami smoditi; nazadnje ga veli konju na rep privezati in tako po mestu vlačiti. Sveti Mohor stanovitno hvali Krista in pove Sebastu iz oči v oči, da ne bo z njim nič opravil, ker je njegova živa vera in goreča ljubezen do Jezusa veliko močnejša kot njegove še tako grozovite muke.

Oglejčanom se smili sveti mož ter zagrozi sodniku; na kar ukaže jetničarju Poncijanu sv. Mohorja zapreti. Sveti škof v ječi hvali Boga, in glej vsa ječa je čudežno razsvetljena. Tudi rane se svetniku čudežno zacelijo, tako da jetničar predenj pade in ga prosi, naj še njega poduči v krščanski veri in krsti. Po prejetem sv. krstu oznanuje Poncijan po vsem mestu, da je krščanska vera edino prava, ker jo toliko očitnih čudežev spričuje. Na to Poncijanovo spričevanje se spremeni ječa skoro v cerkev. Vse se tare krog svetnika; on pa jih uči in svoje nauke potrjuje s čudeži.

Spreobrnil je Gregorija, slovitega Oglejčana, iz sinú njegovega je izgnal hudiča in krstil je Aleksandrino, zlahtno gospo, katerej je pogled izprosil; pa tudi mnogo družih iz vsacega stanu in vsake starosti je spreobrnil. Sveta vera je toliko lepše rasla in cvetela, kolikor več je sv. Mohor zanjo trpel.

Oblastnik Sebast izve, da je sv. Mohor svojega arhidijakona Fortunata odločil vernim za naslednika. Zato ukaže tudi njega v železje vkleniti in ga k sv. Mohorju v ječo vreči. Pa ljudstvo je vedno vrelo k svetima jetnikoma, da sta je učila in v sveti veri vtrjevala. Zato sklenejo malikovalci smrt božjima služabnikoma ter prisilijo Sebast, da ukaže sv. Mohorja in Fortunata ob glavó dejati. Iz strahu pred kristijani pošlje rabelja po noči v ječo, da odseka glavi zvestima spričevalcema sv. vere. Njuni sveti trupli shrani Poncijan; zlahtna gospa Aleksandrina pa ji z Gregorijevo pomočjo v svojo bližnjo njivo častito pokoplje.

Še danes stoji v Ogleji na tem mestu veličastna stara cerkev, katero je sozidal slavní patrijarh Popon in leta 1031 Bogu, Devici Mariji in sv. Mohorju in Fortunatu v čast posvetil.¹

Seme sv. vere, katero sta sejala sv. Mohor in Fortunat ter je zalila z mučeniško svojo krvjo, je pognalo kali, je ozelenelo, lepo cvetelo ter rodilo obilo sadu. A prišli so žalostni časi ljudskega preseljevanja, v katerih je bila sv. vera v naših krajih zopet zatrta. Pa glejte! Usmiljeni Bog je poslal tedanjim našim predočetom v 9. stoletji dva druga moža, ki sta jih potrdila v sv. veri. Kdo ne pozna njunih slavnih imen? Sv. brata Ciril in Metod sta bila, o katerih se ravno letos toliko sliši in bere. Saj vem, da se še spominjate pastirskega lista milostljivega kneza in škofa Ljubljanskega, kateri se vam je bral na velikonočni ponedeljek. Tisti dan namreč, 6. aprila, bilo je tisoč let, kar je zatisnil v Gospodu sv. Metod na Velegradu v Moravskej svoje oči. Ker smo danes še v osmini njunega praznika, (in ker se ravno te dni gode na Velegradu njima v čast velike slavnosti,) spominjajmo se danes tudi nju.²

Zahvalimo se našim apostolom iz dna srca za neprecenljivi dar svete vere in poslušajmo, kaj nam govorita sveta Ciril in Metod, kaj pokladata na srce s sv. Mohorjem in Fortunatom.

2. Namesto njih nam odgovarja apostol Pavel rekoč: »Po njih veri se ravnajte!« Ni namreč dovolj, da je kdo kristijan po imenu; ne! verovati mora, trdno verovati vse, kar nam sv. cerkev zapoveduje verovati in po tej veri tudi živeti, živeti stanovitno.

Verovati moramo a) vse, kar nam sv. cerkev zapoveduje verovati. Njej je namreč izročil nebeški Učitelj svoj nauk, da ga varuje in brez zmote ohrani ter vsem ljudstvu oznanuje; njenim mašnikom je ukazal

¹ cf. Slomšek: »Oglej, prva zibel sv. krščanske vere za Slovence« v Drob. 1851, in v »Zbranih spisov« IV. knjigi. Različno blago, uredil M. Lendovšek, 1885, str. 155—164.
— Življenje svetnikov in svetnic Božjih, družba sv. Mohorja, v Celovci 1871, III. 62 nsl.

² Po okoliščinah iz njih životopisa. Gl. n. pr. št. IV.

Uredn,

Jezus Kristus: »Pojte in učite vse narode, in krščujte je v imenu Očeta, in Sina, in svetega Duha. Učite je spolnovati vse, kar-koli sem vam zapovedal. In glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta« (Mat. 28, 19, 20.). Nobene resnice tedaj, katero uči nezmotljiva sv. cerkev, ne smemo zametovati; in vse verske resnice moramo tako umevati, kakor nas uči umevati je sv. cerkev.

Po tej veri moramo b) pa tudi živeti, živeti v trdni veri stanovitno. »Kaj pomaga, bratje moji! če kdo pravi, da ima vero, del pa nima? Bo-li ga vera mogla izveličati? Kakor je namreč telo brez duše mrtvo, tako je tudi vera brez del mrtva« (Jak. 2, 14, 26.). Sveta vera naj zato prešinja vse naše dejanje in nehanje, vse naše zasebno in očitno življenje. Povsod in vselej moramo tudi v dejanji kazati, da smo katoliški kristijanji, brez ozira na desno ali levo, spoznavati moramo sv. vero vselej z besedo in z dejanjem, »ker s srcem se veruje v pravičnost, z ustni pa se priča v izveličanje« (Rimlj. 10, 10.).

Zato vam kličem z apostolom: »Čujte, ostanite v veri, moško se obnašajte in trdni bodite!« (I. Kor. 16, 13.). Stanovitnost v sv. veri smo obljubili že pri sv. krstu; tej obljubi moramo stanovitno zvesti ostati do zadnjega vzdihljeja. Zato ponovimo danes to obljubo rekoč s psalmistom: »Svojo obljubo bom Gospodu opravljal vpričo vsega njegovega ljudstva.« (Ps. 115, 9.). Da! Naj nam je danes ves svet priča, da hočemo stanovitni ostati v sveti veri! Zakaj le »kateri obstoji do konca, bo izveličan« (Mat. 10, 22.).

Kdor pa le eno resnico svete vere zametuje, katero mu zapoveduje sveta cerkev verovati in po njej živeti, ta več ni stanoviten v veri; ali bolje: on več nima prave vere, katera edina ga more izveličati; ker »brez vere je nemogoče Bogu dopasti« (Hebr. 11, 6.) in se izveličati. Stanovitnost v veri in v življenji po veri je edini ključ, ki nam more odpreti nebeška vrata; tega zato pazljivo hranimo do zadnjega vzdihljeja, da si ž njim odklenemo ob smrtni uri vrata nebeška.

* * *

To nam danes govori, to priporočata patrona Ljubljanske škofije sveta Mohor in Fortunat; to za njima ponavljata apostola Slovanov sveta brata Ciril in Metod.

Da bi se katoliška vera, katoliško življenje med Slovenci ohranilo in čez dalje lepše razcvitalo, osnovali so vneti možje po prizadevanji slavnega Lavantinskega škofa, Antona Martina Slomška, družbo ter bratovščino sv. Mohorja. Vsaj jo poznate, dobro poznate, to prelepo družbo in radi berete od nje izdane knjige. Prašam vas samo, ki ste zapisani v to bratovščino: če molite tudi vsak dan predpisano »Gospodovo molitev« in »Sveto Marijo«? Kličete li vsak dan z zaupljivim srcem: »Sveti Mohor, prosi za nas!« Si prizadevate tudi po svoji moči, da se družbe namen dosega in razširja v vas in vašej skrbi izročeni?

Tudi poznate, vem, bratovščino sv. Cirila in Metoda, ki deluje z molitvijo in drugimi dobrimi deli za zjedinenje razkolniških Slovanov, naših bratov, da bi, bratje naši po jeziku, postali tudi bratje po veri, ter bili vsi Slovani zjedineni v enem hlevu pod enim pastirjem!

Te misli, ta čutila, katera nam pokladajo v glavo in srce naši apostoli in naši patroni, naj nas navdajajo danes in v prihodnje vselej! Sklenimo zato trdno, da hočemo s pomočjo božjo stanovitni ostati v sveti veri in v življenji po tej veri! prizadevati si hočemo, da se kraljestvo božje razširja čez dalje bolj ne samo v nas, ampak tudi v naših bratih, v naši skrbi izročeni. Tako se bomo ravnali po nauku naših sv. apostolov; tako bomo delo, katero so oni pričeli, vsak po svoji moči nadaljevali; tako bomo pa tudi deležni postali njim podobnega plačila, katero so si pridobili z živo, gorečo, stanovitno vero. Po veri so premagali kraljestva, delali so pravice in dosegli so obljube (Hebr. 11, 33.). Po veri in po življenji vernem bomo tudi mi dosegli na priprošnjo sv. Mohorja in Fortunata ter svetih bratov Cirila in Metoda večno zveličanje.

Dr. Josip Lesar, knezo-škofovski tajnik.

XXXIII.

Stanovitnost sv. Metoda.

V Postojni XII. nedeljo po Binkoštih dne 16. avgusta 1885.

»Kdor pa bo stanoviten do konca, bo
zveličan.« Mat. 24, 13.

Kakor malokdaj še doslé, veselo prepevajo v tem času harmonično vbrani zvonovi veličastnega svetišča velegrajskega v prijazni Moravski, da čarobni glas njihov odmeva po divni tamošnji okolici. Zvonov mili glas segal bi rad še dalje, ali možno mu ni; zato pomagajo mu veselje oznanovati vrli moravski krvni nam sobratje, ki navdušujejo slovanski sever in jug, da naj se v ogromnem številu zbira v cerkvi velegrajski. Slovan odziva se vabilu; dosti Čehov, Poljakov, Rusinov romalo je že tja; tudi Hrvatov in Slovencev lepo krdelce potuje ravno sedaj, da se v imenu svojem in našem poklonijo čestitim, svetim telesnim ostankom velikega našega dobrotnika sv. Metoda, katerega telo počiva že v tem svetišči ravno tisoč let. Njemu tedaj velja redka slavnost, njemu ono navdušenje ter potovanje Slovanov iz vseh vetrov, da mu razodeva globoka čutila spoštovanja in hvaležnosti za neprecenljiva, stoterna dela, katera je učinil slovanskim rodovom. Ukoreninil in razširjeval je on med

našimi očeti Jezusov nauk, ustanovil naše slovstvo; učil je naše pradede moliti in brati — sploh ž njim napočil je in razvil se je dan nebeske resnice in svetne olike, s čimur sem vas že seznanil, belo nedeljo t. l. ravno na tem sv. mestu. Tedaj poudarjal sem vzlasti, da mu hvaležnost skazujemo s tem, da kot on živo verujemo v nebeske resnice in živimo po njih in da posnemamo njega v njegovih krepostih, v ljubezni do Boga in bližnjega, v potrpežljivosti, posebno pa v stanovitnosti, o kateri vam hočem govoriti danes obširneje s pomočjo sv. Duha in sicer:

1. kako stanovitni so bili Metod pri svojem sv. delu;
2. da je potrebna stanovitnost duši naši.

I.

Kakor vam je že znano, posijali so žarki nebeskih resnic v naše pokrajine v prvih vekih krščanstva; podučevali so naše prednike na jugu duhovniki laški, na severu nemški; ljudstvo razumelo jih je malo, tū pa tam nič, ker ni znalo njihovega jezika — zato tudi zaželenega sadu ni rodil njihov trud. To uvidel je moravski knez Rastislav ter pisal grškemu cesarju Mihaelu, da mu pošlje duhovnikov veščih jeziku slovenskemu. Ta usliši prošnjo njegovo in mu pošlje Metoda z veleučeni bratom Cirilom, ta dva pokazala sta svojo spretnost v podučevanju v Kozarjih in v Bolgarjih; zato meni, da bode ž njima Rastislavu najbolj ustregel.

Brata se radujeta sv. poziva, da si sta uvidela že tedaj, da boriti se bota morala ne le z naravnimi neizgodami, temveč tudi z dosedanjimi učitelji v Slovanih in njihovimi prijatelji.

Nista se motila. Naši pradedi bili so v sveti veri le površno podučeni, deloma v ogromni večini še neverniki. Da sta tedaj prve temeljito podučila, druge pridobila, stalo ju je truda veliko. Nista se strašila ne vročine, ne mraza, ne lakote, ne žeje, ko sta obiskovala skoro sleherni selo ne le v nižavah, temveč tudi po pokrajinah gorskih ter podučevala narod v verskih resnicah. To delo izvrševala sta po dnevu, v poznih nočnih urah pa sta prevajala sv. knjige v jezik slovenski, dobro vedoč, da s svetim evangelijem v domači besedi bodeta srčno razveselila že krščene ter tudi poganke njihove sobrate, one, ki so le težko zapuščali svoje malike. Česar ni premagala njijina živa beseda ali knjige v domačem jeziku, dosegla je njijina srčnost. S svojimi učenci pokončavala sta krive bogove ter razruševala njihova svetišča; mesto njih sta sezidala krščanske cerkve, šole, samostane v tolikem številu, da v štirih letih njijinega bivanja v Slovanih je izginil skoro sleherni sled vere poganke; — in to bilo jima je najboljše plačilo za ves trud, za vsako neizgodo, katero sta morala pretrpeti pri vzvišenem svojem delu.

Njijino potrpežljivost in stanovitnost pa moramo občudovati premišljujoč, koliko žalostnih trenotkov so jima provzročili sovražniki njijini in vsega Slovanstva.

Pisano so gledali ju prejšnji, tuji učeniki ter njihovi pristaši poskusili so vse, da bi ju bili ukončali z delom presvetim. Tožijo ju sv. očetu papežu, da segata v njihove pravice, da zapeljujeta ljudstvo ter podučujeta v jeziku barbarskem — slovenskem. Sv. oče kličejo ju v Rim, da se opravičita. Težka je sicer za nju dolga pot, a vest mirna; v Rimu opravičita se tako, da se ne branijo papež posvetiti ju v škofa ter nju učencev v mašnike in dijakone.

Hud udarec zadene Metoda; predragi mu bratec, vrli mu sotrudnik Ciril nagloma zboli v Rimu in umrje še le v 43. letu švoje starosti 14. svečana l. 869. A vender tudi nesreča ta ne odvrne ga od pričetega dela. Udan v voljo Božjo, vrne se v pokrajine slovanske; na Moravsko ne more k svojemu prijatelju Rastislavu, ker bije ta ravno ljut boj z nemškim kraljem Ljudevitom Nemcem; zato ostane v Panoniji pri knezu Kocelju.

Vidé tudi tù njegove vspehe pridružijo se starim njegovim sovražnikom novi, ki se spozabijo tako daleč, da ga svojelastno tirajo pred sodbo; sodniki so mu sovražniki največji; ko se opravičuje in zagovarja svoje pravice, posmehujejo se mu, da še celó pretepajo ga; in dasi so prepričani, da je nedolžen, tirajo ga iz gole zavisti v ječo daleč tja na Bavarsko, kjer mora prebiti dve leti in pol. A tudi ječa stanovitnosti njegove ne gane; komaj ga sovražniki na povelje sv. očeta oprosté, že hiti na Moravsko, da bi tù svoje delo nadaljeval. Vojska je minula, umrl je Rastislav in njemu naslednik je Svetopolk, ki pa žalibog nezaupljivo ravna s svetim apostolom. Ranjeno mu je srce, toda vedno stanovitno, da prestopi meje moravske in podučuje pogansko še ljudstvo v Čelih, Poljaki in Rusih.

Vnovič vzbudi se kača zavisti v duši njegovih sovražnikov; zopet ponavljajo stare pritožbe ter pristavljajo, da sveto mašo čita v slovenskem jeziku. Pa tudi sedaj se opraviči tako, da v Rimu sv. oče Ivan VIII. očitno pohvali njega, ter njegov nauk in jezik slovenski, v katerem mu dovoli sv. mašo brati. Tudi Svetopolku piše pismo, da naj brani in podpira Metoda; list izroči nekemu Vikingu, o katerem ni slutil ničesar hudega. Da se je motil, uvidel je iz lista Metodovega, ki mu ga je pisal vrnivši se iz Rima k Svetopolku. Ta se je namreč obnašal do njega še bolj nezaupljivo; Metod vpraša po vzroku in izve, da je Viking pismo papeževo skril in izročil knezu drugo krivo, katero je napisal on sam. V njem obsoja sv. oče Metoda in prepoveduje brati sv. mašo v domačem jeziku. Sv. apostol pritoži se papežu in razjasni peklensko delo Vikingovo; takoj piše papež Svetopolku in Metodu tolažilno pismo. Knez spozna sedaj resnico, in vedno je svojemu apostolu prijaznejši; ali žal! da prepozno. Metod utrujen na telesu, še bolj na duši, boleha vidoma; zdravilo ga ne okrepča; še jeden pot zbere okrog sebe svoje učence, daje jim očetovske opomine in svoj blagoslov ter zaspi v Gospodu

dné 6. aprila l. 885 — stanoviten do smrti; zato mu ni odšlo plačilo, katero vživa nad zvezdami že tisoč let.

II.

Sv. Metod, predragi mi bratje in sestre v Gospodu, spodbuja tudi nas k stanovitnosti. Ali mar ne bomo poslušali njega in vtrjevali v sebi prepotrebne nam čednosti? Tudi mi imamo sovražnikov veliko, ne ravno toliko vidnih, kot naš Metod, a notranjih nikdar ne pogrešamo. Najhušim prištevamo: naše poželjivo meso, hudobni svet ter hudobnega duha; ali kakor jih sv. Janez imenuje: »poželenje mesa, poželenje oči in prevzetnost življenja« (I. Jan. 2, 16.).

Prvega in najbližnjega si sovražnika hrani človek v svojem srcu, kateri ne zapusti nas, dokler se ne ločimo iz solzne doline; in sicer ta sovražnik je popačeno meso naše, hudo poželenje. O njem govori sv. Pavel: »Drugo postavo vidim v svojih udih, ki nasprotuje postavi mojega duha« (Rimlj. 7, 23.). To pregrešno nagnenje vzdiguje se, enako morskim valovom, v človeškem srcu; na eni strani vzdiguje se napuh, da človek le sebi dopasti hoče, da se dviga nad druge, dokler ga ne udari božja pravica in ga ne trešči v globočino največe nesreče; na drugi strani vzdiguje se lakomnost, da človek le posvetnega blaga išče in se za mirno vest in za dušo ne zmeni. Tudi nečisto poželenje se vzbuja v njem in ne miruje, dokler človek telesnega zdravja ne zapravi in dušo pogubi; tudi zavist, jeza ima tu svoj dom; požrešnost hoče vskipeti do vrhunca; da lenoba ne zaostane, uče nas premnogi vzgledi. Tù je treba srčnosti, neutrudnega vojskovanja ter v njem stanovitnosti železne.

Ne manj sovražen nam je hudobni svet, to je grešni ljudje. Česar ne more meseno poželenje, dosežejo oni. Prilizneno nas vabijo, da naj vživamo svetno, grešno veselje; nekateri nas silijo, da bi zahajali z njimi v pregrešne kraje; drugi, da bi iskali sreče v požrešni jedi in pijači; tretji, da bi z nepoštenim blagom si pomnožili premoženje; nekateri zopet, da bi opuščali molitev in službo božjo; zopet drugi, da bi ne skazovali pokorščine starišem, gospodarjem, učenikom, višjim; so tudi, ki nas hočejo seznaniti s svojo kletvino. Ali gorje mu, ki se jim uda; največja sreča časna, to je mirna, sladka vest ga mora zapustiti; še hujša osoda čaka njega, ko mu zaklenka mrtvaški zvon.

Prvega in družega sovražnika presega v svoji hudobiji tretji — duh peklenski. »O nikar samo s svojim mesom, s svojo krvjo, temveč tudi s peklenskim sovražnikom, oblastnikom temnic se moramo vojskovati« — piše sv. Pavel. Še celó Gospodu ni prizanesel, (skušal ga je trikrat) ali mar bode nam siromašnim ljudem! Ne, on hodi vedno okrog in niti za trenutek nas ne zapusti; vedno nas ščuva, da bi stregli slabemu svojemu mesu ter posnemali grešne ljudi; zato nas opravičeno svari sv. Peter: »Bodite trezni in čujte, ker

hudoba, vaš sovražnik hodi okoli, kakor rujoveč lev, in išče, koga bi požrl« (I. Pet. 5, 8.).

* * *

Uverjen sem, predragi mi, da čislate svojo dušo, kot najdražje svoje blago; pazite pa tudi, da je ne pogubite, zakaj sovražnikov obilo, kakor ste slišali, ima ona; čujte, da vam ne podleže v boji s skušnjavo. Premagana pa gotovo ne bode, ako ste stanovitni, ker: »Kdor bo stanovitni do konca, on bode zveličan« (Mat. 24, 13.). Učite se stanovitnosti od sv. bratov solunskih, vzlasti od sv. Metoda; da je ne izgubite, poslušajte njega, ki se iz nebeških višav ozira na nas ter kliče nam in nas milo prosi, da smo ponižni in čuječi v vseh svojih mislih, željah, besedi in dejanji, da prosimo v goreči molitvi nebeške pomoči v skušnjavi, zakaj Jezus sam pravi: »Čujte in molite, da v skušnjavo ne padete« (Mat. 26, 41.). Prejemajte pogostoma tudi sv. zakramente, nadaljuje on, ker ti dušne rane zacelijo in za dušni boj utrjujejo vašo moč. Storite to, ubogajte me, ker s tem, da stanovitno skrbite za svojo dušo, največjo hvaležnost skazujete meni in mojemu bratu Cirilu za najin nekdANJI trud med vami — nama kličem vam, ki se srčno radujeva vsake dušne zmage vaše, a še boljše onega presrečnega trenutka, ko vas bodeva mogla po poslednji zmagi vaši objeti in poljubiti kot ljubljence svoje, v presvetem raji nebeškem.

Ivan Lavrenčič, kapelan.

XXXIV.

Sv. Ciril dvakrat, sv. Metod štirikrat med Slovenci.

Govor novega leta dan 1886.

Preljubi! prikazala se je milost Boga Izve-
ličarja našega vsem ljudem. . . .

Tako sv. Pavel do Tit. 2, 11.

Danes leto sem bil, dragi kristijani, ravno na tem mestu, kjer stojim sedaj. Danes leto sem vam s tega sv. kraja veselo in radostno zaklical rekoč: Slava tebi, sv. Ciril, hvala tebi, sv. Metod! In zakaj? Zato, ker je bilo leto 1885. sveto leto za vse Slovane. Leto 1885. je in ostane za vse Slovane pomenljivo leto, l. 1885 ostane Metodovo leto, kajti v tem letu smo praznovali tisočletnico, odkar je umrl sv. Metod. Ali glejte, kakor sem danes leto s tega mesta naznanil začetek sv. leta, tako mi je tudi danes ta imenitna naloga, da vam naznanim konec sv. leta.

Sv. leto je sicer minulo, ali veseli spomini, velikanski vspehi sv. leta ostanejo, skoro bi rekel, za vse večne čase med nami. Resnično, preteklo leto se je zdelo, kakor da bi bila vstala sv. Ciril in Metod od mrtvih: družega se ni slišalo, kakor le o sv. Cirilu, kakor le o sv. Metodu. Oh, kako so ljudje romali na Velegrad, — romali so ljudje iz Ruskega in Poljskega, iz Českega in Bolgarskega, iz Srbskega in Hrvaškega, iz Koroškega in Štajarskega, iz Kranjskega in Primorskega. . . .

Do 10. julija je bilo že tam na Velegradu čez 200.000 romarjev, kateri so pokleknili na grob našega apostola, apostola, kateri počiva na Velegradu že 1000 let in čaka veselega vstajenja na sodnji dan. Kakor so molili romarji na Velegradu, tako zdihnem danes tudi jaz, rekoč: O sv. Ciril, o sv. Metod, prosita za slovenski rod, da bi bil edin v pravi veri, edin v trdnem upanju in edin v goreči ljubezni do Boga in do bližnjega. Rekel sem: l. 1885 je sicer minulo, vendar veliki vspehi ostanejo med nami, skoro rečem, za vse večne čase. In kateri so ti vspehi? Prvi uspeh je: Do lani niso poznali sv. Cirila in Metoda, kakor le, skoro bi rekel, učenjaki, — a zdaj poznajo sv. Cirila in Metoda tudi nižji ljudje, dandanes, rečem, pozna sv. Cirila in Metoda, skoro bi rekel, vsak otrok. Ali ni to velik napredek? In da molčim o drugih uspehih, naj omenim samo jednega. Glejte, kristijani! v Ljubljani se je ustanovila šolska družba za ljudske šole, družba sv. Cirila in Metoda. Za danes ni moj namen še posebe o ti družbi govoriti, samo toliko rečem, da, še komaj je nastala, že se je razširila na vse strani mile slovenske domovine.

Kristijani moji! danes ste slišali, kako lepo se začnjen list sv. Pavla apostola z besedami: »Preljubi, prikazala se je milost Boga Izveličarja vsem ljudem« . . . Vprašam pa jaz: ali bi ne mogli teh krasnih besed obrniti na prihod sv. Cirila in Metoda med nas Slovence? Gotovo. Vprašam zopet: ali nam ni skazal Bog velike milosti, poslavši nam sv. Cirila in Metoda? Zopet odgovorim: gotovo nam je skazal veliko milost, ko sta se prikazala sv. Ciril in Metod med Slovenci. Prišel pa je sv. Ciril dvakrat med Slovence, sv. Metod pa štirikrat, dvakrat s sv. Cirilom, dvakrat pa sam.¹ O tem hočem govoriti danes. Veste li zakaj? Kristijani moji! preteklih tisoč let se je primeroma premalo govorilo o sv. Cirilu in Metodu; zato se mi zdi prav težko zapustiti l. 1885., ne da bi še kaj omenil o teh dveh svetnikih. Začnem torej v imenu Jezusovem in v imenu sv. Cirila in Metoda.

* * *

Preden začnem, dragi kristijani, zdi se mi primerno, da vam voščim vsem srečno in veselo novo leto. . . . Rad bi vam za novo leto tudi kaj daroval, kakor je sem ter tje navada. Vzel sem torej seboj neke bukve, želel bi jih podariti vsakemu izmed vas, a ker to v resnici ni

¹ Primeri: Tisočletnica Metodova. V Ljubljani 1885.

mogoče, hočem vas ž njimi vsaj po duhovno obdarovati. Kako to, bote kmalo zvedeli, ako me pazno poslušate. Kristijani moji, v rokah držim bukve, katere nosijo na platnicah krasen naslov, ki se glasi: »Sv. brata Ciril in Metod, slovanska apostola . . . izdala družba sv. Mohora«. Krasne, pomenljive in imenitne so te bukve! Te bukve, kristijani, nosijo na svojih straneh 26 podob, — podob, katerih je ena lepša od druge. Veste kaj, jaz bi želel, da bi imel tukaj v cerkvi vsak izmed vas te bukve, in glejte, jaz bi začel potem razlagati pomen vsake podobe. Ali moja želja, ostane le želja. Zakaj? Žalibože, ne le, da nima danes noben izmed vas teh bukev v cerkvi, temveč še doma jih ima malokdo; in vender so te bukve zelo pomenljive. Kdor jih ima, naj jih posodi svojemu sosedu, kajti vredne so, da gredo od rok do rok.

In kaj se nam v njih popisuje? V teh bukvah se nam popisujejo veseli in žalostni dnevi obeh bratov, popisujejo se nam misijoni, katere sta onadva imela po slovenskih deželah. Kakor znano: leta 862. so prišli poslanci Moravskega kneza, Rastislava h Carigrajskemu cesarju Mihaelu III. Govorili so blizo tako (gl. zgoraj str. 35). . . . In sv. Ciril in sv. Metod, oba se pripravljata na Moravsko. »Pustila mesto sta domače o bregu sinjih morskih vod, šla sta v Slovanov širno domovino preganjat z vere lučjo zmot temino. Nosili drugi s križem robstva so verige, vidva ljubezni svete vez, v desnici križ, v levici zlate knjige navdihnene z nebes«. Ali predno sta prišla na Moravsko, morala sta tudi skozi slovenske pokrajine.

In glejte, tù imamo prvikrat sv. Cirila in Metoda med Slovenci, prvikrat ju imamo med nami. Oh, ko so slišali Sloveni ob Savi in Dravi, da imata priti Ciril in Metod, hiteli so s knezom na čelu v slovesni procesiji sv. bratoma naproti. Kdo more tukaj popisati veselje, katero je navdajalo takrat Slovence? Slovenski knez Kocelj hitro prosi oba apostola, naj bi blagovolila ostati v njegovi kneževini; ali ona odgovorita, rekoč: Svetli knez, prav rada bi ostala, ali za zdaj morava iti na Moravsko, ker sva že obljubila; vender Ti zagotoviva, da hočeva v kratce obiskati tudi Tvojo deželo. Sv. Ciril in sv. Metod se za zdaj poslovita od slovenskega poglavarja, potujoča proti Moravskemu. In kakor sta bila slovesno sprejeta pri Slovencih, tako veselo sta bila sprejeta tudi pri Moravcih l. 863. Vsi so ju radostno pozdravljali, le nekaj jih je po strani gledalo na apostola, in ti so bili nekateri nemški duhovni. In zakaj? Samo zato, ker sta pridigovala v slovenskem jeziku sv. evangelij. Čujte, kaj so storili! Zatožili so ju pri sv. očetu papežu, Nikolaju I. Sv. oče papež pokliče tedaj oba brata na odgovor in zagovor l. 867 v Rim.

Sv. brata se nemudoma napotita proti večnemu mestu, vzemši s seboj slovensko sv. pismo, kakor tudi druge obredne in mašne bukve. In kod sta potovala oba brata proti Rimu? Potovala sta skozi slovenske dežele proti Benetkam, — in od Benetek proti Rimu, potovala sta zopet skozi kneževino Koceljevo.

Kristijani moji! ko je zvedel knez Kocelj, da imata priti zopet sv. Ciril in Metod v njihove dežele, hitro skliče veliko ljudstva skupaj ter jima gre naproti s slovesno procesijo. In ko ju sreča, poklekne cela procesija na kolena, proseč sv. blagoslova. In sv. Ciril in sv. Metod blagoslovita vso procesijo, blagoslovita vse dobre Slovence. Kako lepo je bilo videti, ko so Slovenci pobožno klečali pred obema svetnikoma! Krasen prizor! Še lepše pa je bilo videti, ko sta oba brata vzdignila roke, blagoslavljajoč slovenski narod in slovenskega kneza. Na to vstane knez ter ju prosi, naj bi saj nekaj časa ostala v njegovem gradu ter oznanovala božjo besedo. Ostala sta. Kristijani moji! zdaj imamo že drugič oba apostola med Slovenci.

Dragi moji, kako zvesto so poslušali takrat Slovenci božjo besedo, ko so prvič v cerkvi Matere božje v stolnem mestu Koceljevem slišali po slovensko pridigovati! Kdo more popisati to veselje! Eden naših pesniških velikanov poje: »Prinesla v glasih sta slovenskih, v izvornih znamenjih pismenskih pradedom pismo od Boga, — oj, to jim šlo je do srca! Pač srcu le domači glas mehko se in sladko prilega, on srcu pravi vé izraz in spet mogočno k srcu sega, — domači glas le nosi spas! Kako pradedje so veseli v domačih glasih uk sprejeli! Ko čuli božja so veličja, možem celo solze svetlé kapljale so z obličja, — oj, rajske radosti solze! V domačih glasih zdaj so brali Slovani pismo iz nebá, v domačih glasih pošiljali so prošnje srčne do Bogá. Domače pesni iz svetišča odmevale so do zvezdišča, njih glas je k Večnemu letel in čul ga Bog je in umel! V domačih glasih vse molitve, v domačih glasih njih daritve, v domačih glasih vsak obred, in srečen bil je zdaj naš ded«.

Kristijani, komu se ne vrine tukaj vprašanje: ali poslušajo tudi zdaj Slovenci svoje dušne pastirje kakor nekdaj, kakor takrat? Oh, žalibože, ni več tako. Dandanes eni v cerkvi dremlejo, drugi v cerkev ne pridejo, tretji pa skušajo še celó mašnika vloviti, da bi ga zatožili svetni oblasti. Moj Bog, kakšni časi so zdaj?! — Kje so časi sv. Cirila in Metoda! kje so časi, ko so slovenske mašnike poslušali slovenski poglavarji! Kak razloček je tudi tukaj med nekdaj in sedaj!? Kako so vsi Sloveni takrat radi imeli oba apostola! A dandanes ni povsod več tako. Dandanes imajo mašniki manj veselih dni. Kako hitro pozabijo verniki, da so prišli duhovni pastirji kot poslanci božji k svoji čredi. Ob prihodu jih ljudje pač navadno prijazno pozdravljajo, postavljajo slavoloke, zvoné, streljajo. A kmalo se jih kaj dobi, ki duhovnemu pastirju podtikajo slabe namene, ga pikajo, sejejo razpor med farane, morda ga celó obrekujejo ... in mu tako grené življenje.

Kakošni so torej Slovenci dandanes in kakošni so bili v dóbi sv. Cirila in Metoda! Več časa sta ostala sv. brata pri knezu Kocelji, ali treba je bilo odriniti proti Rimu. Pa glejte, kako ljubezen jima je skazal knez Kocelj ko sta se odpravljala na pot! Dal jima je 50 mladenčev na pot v Rim, in sicer iz tega namena, da bi bili tam v mašnike

posvečeni, ter da bi se vrnili kot duhovni pastirji med slovensko ljudstvo. — Nočem zdaj popisovati, kako grdo so ravnali Lahi z našima apostoloma v Benetkah, tudi nočem zdaj popisovati, kako slovesno ju je sprejel Hadrijan II. (Nikolaj I. je bil med tem časom umrl), tudi ne, kako je sv. oče hvalil in potrdil in posvetil slovanski jezik za obredni jezik na altarju v cerkvi Marije Device pri jaslih; samo to rečem, kar je rekel sv. Ciril sv. Metodu na smrtni postelji l. 869. Rekel mu je blizo tako-le: »Ljubi brat moj, poglej, mene kliče Bog iz tega sveta. Vem sicer, da tudi ti ne ljubiš tega sveta, temveč prepričan sem, da bi šel tudi ti rad z menoj v nebeško kraljestvo. Pa, čuj, volja božja ni še. Brate moj, glej, oba sva bila vedno vkup, oba sva delala v enem vinogradu. Ali, glej, jaz padam na njivi. Ti pa brate, vem sicer, da goreče ljubiš samostansko življenje, toda vender prosim te: Ne zapuščaj Slovenov, ne zapuščaj Slovenov, kajti z apostolskim delom se najprej izveličaj. Pojdi, pojdi zopet k Slovenom, ker so tako zvesti«. To so bile blezo zadnje besede sv. Cirila. In to dogovorivši, je umrl sv. Metodu v naročji. Kristijani moji! že ako gledam podobo, katera nam predstavlja smrt sv. Cirila, že podoba me presune; kaj še le, ako bi videl oba brata, kako sta jemala slovo na zadnjo uro!

Enako mi zdaj ni treba popisati, kako slovesno so pokopali sv. Cirila v cerkvi sv. Klementa v Rimu, samo to zopet rečem: Karkoli je naročil sv. Ciril svojemu bratu, vse to je on spolnoval. Še je bil sv. Metod v Rimu, ko pride tja pismo od kneza Kocelja, kateri prosi papeža naj mu prej ko prej pošlje sv. blagovestnika zopet v njegovo kneževino. Hadrijan II. mu tudi hitro ustreže. Sv. oče papež posveti Metoda v škofa, ter mu ukaže, naj se vrne zopet med Slovence.

Komaj zve Kocelj, da se vrača sv. Metod iz Rima, hitro mu gre naproti. Kakošno veselje je zopet, ko ga Slovenci srečajo! Ali veselje se naenkrat spremeni v žalost. In zakaj? Knez Kocelj praša: Ljubi apostol naš, kje je pa tvoj brat Ciril? Metod žalostno odgovori: Naznaniti Ti moram, svetli knez, da je moj ljubi brat umrl 14. febr. l. 869 v Rimu. In vsi Slovenci so začeli jokati, ko so zvedeli to žalostno novico. Takrat je bil sv. Metod tretjič med Slovenci.

Dasi je bil sv. Metod škof, bil je le misijonski škof brez stanovitnega sedeža. Da si izprosi stanovitno stolico, gre zopet v Rim. Sv. oče papež Hadrijan radovoljno usliši prošnjo Metodovo. Zato obnovi l. 870 nekdanjo nadškofijo Sremsko. Sv. Metod postane panonsko-moravski nadškof, naslednik sv. Androniku, ki je bil Jezusov učenec, katerega je sv. Pavel sam posvetil v škofa. V Metodovi nadškofiji so tedaj živeli sami Slovenci, namreč: Moravci, Čehi, Slovaki, Srbi, Hrvatje in Slovenci.

Ko se je sv. Metod vrnil iz Rima, oznanoval je s svojimi duhovniki s podvojeno gorečnostjo sv. evangelij po slovenskih pokrajinah Koceljeve kneževine. Tedaj je bil sv. Metod že četrtič med Slovenci. Oh, kako so se širili njegovi nauki po vseh deželah, oh, kako se je vse gnetlo

k sv. Metodu! Slovenski kristijani so zapuščali nemške duhovne in nemške škofe, ter so stopali pod bandero sv. Metoda. To pa je močno jezilo nemške duhovne. In zakaj jih je jezilo? Med drugim zato, ker so s tem zgubivali desetino in biro po slovenskih deželah. Zaradi tega — kaj so naredili? Obsodili so sv. Metoda v ječo za dve leti in pol kjer je zavoljo resnice in pravice veliko trpel, tako da je postal mučenec... In zavoljo koga je trpel? Trpel je zavoljo nas, trpel je zavoljo sv. vere, trpel je zavoljo slovenskega jezika. Koliko je tudi dandanes Slovencev, kateri morajo mnogo trpeti zavoljo slovenskega jezika! — Sv. Metod je trpel za nas. Kristijani! ako pogledamo na podoba, katera nam predstavlja Metoda v ječi, že sama podoba, pravim, nas mora užalostiti; kaj še le, ako bi res videli Metoda v ječi?! K temu ne dostavljam družega, nego to: Svet ostane zmerom svet; dobrotnike meče večkrat v ječo, a hinavce postavlja na zlate sedeže.

* * *

Kako naj sklenem današnji svoj govor? Pravil sem vam, da sta ss. Ciril in Metod večkrat prišla v dotiko z našimi pradedi — s Slovenci (vsaj s panonskimi, katerih nasledniki so vzhodno štajarski, pa sedanji ogerski Slovenci). Tajiti se ne da, da sta sv. brata zapustila sledove svojega blagonosnega delovanja i med Slovenci. Njiju telesnega prihoda sedanjiki naravno več ne moremo pričakovati; ker človek živi — deluje — umrje — gre uživati plačilo, katero je pri naših apostolih neizmerno veliko, kajti »kateri jih veliko podučujejo v pravici (in drugi pravi vednosti), svetili se bodo kot zvezde na večne čase« (Dan. 12, 3.).

A na duhovni način še prihajata Ciri-Metod med nas, med svoje ljubljene otroke, po svojih naslednikih — slovenskih mašnikih in dobrih krščanskih, narodnih učiteljih, ki z besedo in pismom učé, olikujejo narod slovenski.

Tu mi zopet pride na misel lepa knjiga, o kateri sem v začetku omenil. Podoba 26. ondi predstavlja, kako učita sv. Ciril in Metod slovensko mladino brati in pisati. Nas li to ne spominja, da imamo začetka slovensko-narodnih šol iskati pri teh svojih blagovestnikih? Nam li ta podoba ne kliče, da naj bota sv. Ciril in Metod uzor vsem tistim, ki se pečajo z odgojo slovenske mladine? Po njenem zgledu naj zidajo na verski podlagi daljno izobraževanje uma in srca sebi izročene mladine.

In ta duh Ciril-Metodov, hvala Bogu, še dandanes prešinja mnogotere prosvetitelje naroda našega; ti so — naj so duhovskega ali posvetnega stanu — ki res razširjajo ono sladko Ime, katero sv. cerkev zapiše na čelo novemu letu, kajti nam katoliškim Slovanom mora biti pred vsem ležeče na tem, da delujemo za poveličanje kraljestva Jezusovega, kakor sta delovala sv. naša apostola, saj potem nam za naše dejanje in nehanje božji blagoslov ne bo izostal.

In ako imamo vsi — učeniki in učenci, vodniki in priprosti za vodilno zvezdo Jezusa, potem, dragi bratje, se smemo trdno zanesti, da bo prej ko kdo misli nastopilo tisto novo, srečno leto, ko se bo spolnil svetopisemski rek: »Prikazala se je milost Boga Izveličarja našega vsem ljudem« slovsanskega pokolenja.

Mihaljko Vuga, kapelan.

XXXV.

Pogled v mladostno in moško dōbo Cirilovo.

Parenēza o smrti obletnici sv. Cirila.

»Nebeško kraljestvo je podobno gorčičnemu zrnju, katero je človek vzel in na svojo njivo usejal«.

Mat. 13, 31.

14. dan februvarija je danes. — Smrti dan! — V samostanski celici v Rimu leži menih. Ni še star. Ali obraz mu je bled, upál in bolečina se mu bere iz sleherne poteze. Oko mu je še živo, toda žar njegov je podoben ugašajočemu plamenu. Ob postelji stoji brat njegov, stoje učenci njegovi. Komaj je minilo leto, odkar so se ga oklenili z brezmejno ljubeznijo. Zavoljo njega so zapustili gori na severu dom svoj — krasno domovino slovensko ter spremili ga v daljni Rim. Glasno ihté, videč, da jih zapušča njih učitelj, njih vodnik, njih zvezda. Stežka se sklone bolnik. Poslednjikrat podaje bratu roko. Naroča mu: »Glej, dragi brate! vedno sva bila vkup. Oba sva orala jedno brazdo; ali glej! jaz padam na njivi. Nagnil se mi je dan. Ti, brate! iskreno ljubiš samoto Olímsko, toda nikari ne zapuščaj zavoljo nje Slovanov in dela apostolskega, s katerim se najlože zveličaš!« Bogu in bratu svojemu izročá ljubljene ovčice. On prosi Vsemogočnega, naj jih varuje brezbožne in malikovalske hudobe, naj jih ohrani jedine v veri. »One, katere si bil meni izročil, glej! izročám Ti jih zopet kot Tvojo last. Ščiti jih s svojo mogočno desnico, razprostri nad njimi svoje krilo, naj vsi hvalijo in slavé ime Tvoje, Očeta in Sina in Duha svetega«. Tedaj objame učence ter vzklikne: »Blagoslovljen bodi veliki Bog, kateri naj nas ne dá v plen nevidljivim sovražnikom našim; raztrga naj njih mreže ter nas reši od pogube«.

Malo pozneje zapojo zvonovi po rimskem mestu. Komu zvoné? Umrl je oni veljak, kateremu je vrelo ljudstvo in duhovščina s papežem Hadrijanom na čelu naproti pred mestna vrata, ko je prihajal z bratom v Rim; umrl je dobrotnik, ki je prinesel Rimljanom dragocen dar — svetinje sv. Klemená; umrl je veliki apostol Slovanov — sv. Ciril.

Proti cerkvi sv. Petra se pomika veličasten sprevod. Mrtvaško rakev, zapečaten s prstanom rimskega papeža, nosijo duhovniki, spremljajo jo škofje, osiroteli učenci pojo mrtvaške pesmi v slovenskem jeziku. Za nosilci stopa Metod — potrta, užaljen. Tako so pokopavali sv. Cirila. Kar se oglasi brat njegov pri papeži, proseč ga: »Ko sva odhajala z doma, ko naju je blagoslavljal mati in kropila z blagoslovljeno vodo, velela je: Idita, sinova! idita v imenu božjem, idita k Slovenom, oznanujta jim sv. resnice! Kadar pa onemore kdo izmed vaju in pade smrti v naročje, vzame naj truplo njegovo ostali brat, ter naj ga prinese domov in naj ga pokoplje v domačo zemljo poleg moje gomile. Dovoli, sv. oče! da izpolnim materi prošnjo. Dovoli, da odpeljem mrtvega brata domov!« Papež dovoli; rimska duhovščina pa ne dá tega. »V Rimu bodi pokopan prvi apostol slovanski! Poleg sv. Klemenca naj leži!« Zgodilo se je tako. Nad grobom Cirilovim v cerkvi sv. Klemenca se je dvignila na papeževo povelje krasna kapelica. Žal, da so jo razdejali bojni viharji! Dandanes vemo, kje je stala gomila Cirilova, sv. kostij njegovih pa nimamo!

14. februarja 869 je bila zadnja ura sv. Cirilu. Danes je 1017. obletnica. Pomudimo se nekoliko pri njegovi smrtni postelji! Vedoč, da se mu kmalu utrga življenja nit, ozira se nazaj na pretekla leta — ozira se na svojo mladost. Veselja žar mu prešine veli obraz, spomnivši se, da mladost ni izgubljena. Lepo obdelana cvetna greda — to so mu mlada leta. Obdelala jo je skrbna mati. Sejala je vanjo žlahtna semena; klila so in rastla. Na gredi se je prikazala lilija in roža in vijola. Ná-nje pa je sijalo z neba solnce milosti božje. Krepekeje nego vse druge čednosti poganjalo je iz srčne grede Cirilove gorčično zrno sv. vere. Ni čuda! Palo je v srce njegovo s sv. križa. Na steno očetove hiše si je obesil deček Ciril sv. razpelo, ono znamenje, katero je pozneje nesel pred pogane in kralje in sinove slovanske. Pred sv. križem padal je na koleni, proseč moči, da ne omaga, proseč razsvetljenja, da ne zajde. Hrepeneč po modrosti in učenosti, priporočal se je iskreno velikemu cerkvenemu učeniku sv. Gregoriju Nacijanskemu. Kmalu pa je pristopil k mladeniču Cirilu izkušnjavec rekoč: »Vse to ti dam, ako préd-me padeš in me moliš!« In odkril mu je kupe zlata, obetal mu je visoke časti, s katerimi si lahko ovenča modro čelo v posvetni službi, odgrnil mu je krasno lice smehljajoče deve. Ni ga premotil. »Vse to mi je kakor blato, da si le Krista pridobim!« vzkliknil je Ciril. Na smrtni postelji mu ni žal, da je zmagal slepilno izkušnjava. Radujoč se blagoslavlja mlade dneve, ki jih je posvetil Bogu in svojemu zveličanju.

Kristijan moj! tudi ti se boš oziral kdaj s smrtnega ležišča na minula mlada leta. Ti bode li pogled ná-nje tako jasen, tako čist, tako radosten, kakor je bil sv. Cirilu? Groza ti bode pretresala ude, ko bodo vstajale ti pred dušo pregrehe mladosti. Kakor pošasti se bodo drvile okoli tvoje postelje ter režale v té, češ, »tukaj smo tvoje norósti, norósti zgubljene mladosti!« Hujše od telesne bolesi pekel te bode spomin na

oni nesrečni dan, ko si okusil sad spoznanja. Poprej je bilo tvoje srce prelep vrt, na njem je rastle seme božje. »Kaj meni mar ta setev — si vzklíkní — prepočasna je, da bi čakal njen sad!« In segel si z drzno roko čez mejo, vtrgal si prepovedan sad. Kakor bi trenil, izpremenilo se ti je srce v puščavo, nad katero so besneli viharji divjih strastíj, mesto božje setve pa je pribodlo iz nje trnje in osat in strupena zel. Ječé boš pogledaval na podobo Križanega, visečo ob smrtni postelji. Pač je tičala za tvoje mladosti v kotu očetove hiše, ali ti se nisi menil za trpečega Krista, dirjal si za posvetnim veseljem hoteč se ga naužiti do poslednje srage! Bojim se, da ne bo prepozno, ko boš klical na zadnjo uro s kraljem Davidom: »Na pregrehe moje mladosti se ne oziraj, o Gospod!« (Ps. 24, 7.).

Umirajočemu Cirilu stopajo pred oči njegova moška leta. Koliko se je trudil! koliko potil! Malone polovico takrat znanega sveta je obhodil: Grško, Malo Azijo, Krimski polotok, Bolgarsko, Moravsko, Panonijo, Italijo. Podoba za podobo vstaja pred njim: tisti prepíri, ki jih je imel s krivovernim patrijarhom Janezom, trdečím, da se sv. podobe ne smejo častiti, — s Saraceni, katerim je izpodbijal krive zapopadke o presveti Trojici, tiste nevarnosti, ki so ga oklepale gredočega v deželo Kozarsko, tista srečna hipa, ko je krstil poglavarje ondotnega naroda, ko je dvignil izpod ruševin na samotnem čnomorskem otoku telo sv. mučenika Klemena. Vse te podobe pa zatemnuje slika, od katere se ne more ločiti umirajoče oko Cirilovo — to je sijajni sprejem na moravskem Velegradu, oni blaženi trenotek, ko so na povelje Rastislavlje potihnili rogovi, oznaníviši slovanskim množicam, da sta prišla od vzhoda davno zaželená blagovestnika. Tedaj je stopil Ciril na vzvišeno mesto ter jel oznanovati evangelje miru. Iz polnega srca mu je vrela beseda — domača, slovenska beseda, in segala je do srca. »Taka bodi naša vera! Taki naj bodo naši učitelji!« klicalo je zavzeto ljudstvo. Premišljujoč čuda milosti božje, ki so se godila potem na zemlji slovanski, spomina se besede Gospodove: »Nebesko kraljestvo je podobno gorčičnemu zrnu, katero je človek vzel in usejal na svojo njivo. To je sicer najmanjše izmed vseh semen; kadar pa zraste, je večje, kakor vsa zelišča, in je drevo tako, da pridejo tice izpod neba in prebivajo na njegovih vejah« (Mat. 13, 31, 32.). Da, z Metodom sta zasadila na Velegradu drobno gorčično zrno sv. vere; ni še mnogo let od takrat in že se košati mogočno drevo, v čegar hladilno senco prihajajo slovanski rodovi drug za drugim. Z neizmerno silo prihrul je vihar od zapada, izkoreniniti je žugal krasno drevo. Boječ se zanj, šel je Ciril z bratom Metodom v Rim, da mu poglavar krščanstva dá krepko podporo. Dobila sta jo. Sv. oče je razglasil, da je njijina vera prava, potrdil je slovensko službo božjo darovavši Bogu sv. bukve Cirilove, položil je posvečujočo roko blagovestnikoma na glavo. Zadovoljno se ozira s smrtne postelje sv. Ciril na življenja tek, ki ga zdaj zdaj dokonča, ozira se na setev, kateri prosi varstva z nebes, ozira se na krono pravice, ki mu jo spleta pravični Sodnik. Oko mu gasne, njegova slava pa ne ugasne.

Kristijan! kakšen bo tebi pogled na minula moška leta tedaj, ko bo smrt stezala po tebi ledeno roko? Sama praznosta! Leto je hitelo za letom in ti si ostal prazen. Nič — čisto nič nisi storil, kar bi bilo vredno pokazati na sodbi. Tudi tebi je izročil Bog v skrb zemljo, rodovitno zemljo — srca tvojih otrok, srca tvojih poslov. Sredi podložnikov svojih bi bil lahko apostol — sejalec dobrega semena. Ali ti nisi hotel. Otrokom si bil pohujševalec, ženi krizalec. Krog smrtne postelje stoji tvoja deca — tožniki tvoji, stoji tvoja žena, kateri pa ne moreš reči, kakor sv. Ciril bratu Metodu: »Glej, draga žena! vedno sva bila vkup. Oba sva orala jedno brazdo; ali glej! jaz padam na njivi«. Na robu večnega prepada zakličeš: »Živel sem izgubljeno življenje!«

Mladina! posveti Bogu cvetje svojega srca! Kakor sv. Cirilu bodi tudi tebi Krizani voditelj po potih življenja. Ne svet, Bog ti bodi vse!

Kristijani, ki ste že odrastli in vam teko moška leta, posnemajte sv. Cirila! Bodite apostoli sebi izročnim! Sejajte božje seme v njih srca! prilivajte! — Bog pa bode rast dajal! Gledajoč obilni sad, bodete radostno hvalili Boga na zadnjo uro s sv. Cirilom: »Blagoslovljen bodi veliki Bog, kateri naj nas ne da v plen nevidljivim sovražnikom našim; raztrga naj njih mreže ter nas reši od pogube!«

V Dobu VI. nedeljo po razglašenji Gospodovem 14. febr. 1886.

Ivan Vrhovnik, kapelan.

XXXVI.

Češčenje ss. Cirila in Metoda v Slovanih in Slovencih.

Zgodovinski govor.

3. nedelja po binkoštih, predpraznik sv. Cirila in Metoda.

»Sveti oče, ohrani jih v svojem imenu, katere si mi dal, da bodo eno, kakor tudi mi. — Pa ne prosim samo za-nje, ampak tudi za tiste, kateri bodo po njih besedi v mene verovali. Da bodo vsi eno, kakor ti, oče, v meni in jaz v tebi!«

Jan. 17, 11, 20, 21.

Prestavimo se v duhu nazaj za dobrih tisoč in jedno leto tje kaj na zemljo Moravsko. Tu je v dan 6. aprila leta 885. zavládala splošna žalost. Plakal je ves narod, in en glas čul se je povsodi — glas o velikej, nenadomestljivej izgubi. Tužno in klavrno bilo je pa še posebno v veliko-moravskem stolnem mestu, na nekedanjem Velegradu. In kaj bi ne, saj

tu je bled, mrtev ležal on, katerega je narod ljubil, on, ki je bil narodov oče, narodov učenik in vodnik, tu je ležal in spal v Gospodu sv. Metod — apostol slovanski. Ta dan zaprl je on trudne svoje oči za vedno, njegov duh se je poslovil od ljubljene mu zemlje slovanske, in odplul v nebesa k večnemu Bogu in k dragemu svojemu bratu Cirilu. Zaplakal in zažaloval je narod, ker je začutil, kaj da je vse izgubil v njem. Umrli je on, ki jih je prvi učil spoznavati pravega, trojedinega Boga — pred njegovim prihodom bili so še pogani — on jih je učil o neizmerni ljubezni božji do človeka, prvi zasadil je sv. križ na zemljo Slovansko, prvi prižgal luč svete vere in vernega življenja. In narod ljubil ga je radi tega, da mu je prinesel sv. Kristusovo vero, in imenoval ga apostola svojega. Zato pa je žaloval ob smrti svojega ljubljenca, žaloval iz dna svojega srca. — In ko je davno davno že pokrivala zemlja truplo Metodovo — pokrivala zemlja slovanska, in truplo Cirilovo zemlja laška — je še živel spomin mej narodom o dveh prvih apostolih, živel do današnjega dne — a ne samo spomin, ampak tudi česčenje, česčenje tako, kakoršno uživajo svetniki božji od ljudi.

Ker bomo ravno jutri praznovali spomin teh dveh bratov — svetnikov, zato hočemo danes, v predpraznik njihov, premišljevati: kako da je bilo česčenje njihovo mej Slovani od nekedaj. In ker smo mi Slovenci tudi Slovani, zato bomo v družem delu spregovorili tudi o svojih pradedih, kako da so stari Slovenci že spominjavali se bratskih nam apostolov. — Splošno in veliko česčenje, katero so gojili Slovani in ž njimi vred tudi Slovenci do svojih dveh svetnikov, ima nas navduševati, da čestimo, slavimo in se priporočujemo še mi njima svetima slovanskima misijonarjema. — Govoriti hočem v večjo čast božjo in v večjo čast jutersnjih godovnikov, sv. Cirila in Metoda.

I.

Gotovo slišali smo vsi že staro tožbo, kako neznamen, malo pomemben je človek. Ako živi, koliko milijonov in milijonov jih še ne vé, da živi; in ako umrje, je ravno tako. Da še več. Ako so nas tudi dobro poznali prijatelji in znanci v življenji, ko umrjemo, hitro smo pozabljeni, in čez kacic 100 let zginili smo poznejšim rodovom popolnoma iz spomina. — Nej pa taka z vsemi ljudmi. Oni ki so se skazali v življenji z izvanrednimi dejanji, ki so bili v življenji, dejal bi, neki holmci in hribečki, na katere sije solnce; ti pa ne zginejo iz spomina. Zgodovina govori o njih, narod postavlja jim trajne spominke, da vedô rodovi o njih in jim ohranijo hvaležen spomin. — A še druga je s svetniki. Oni pa ne živé samo v spominu, ampak oni se tudi česté, česté na ta način, da ljudstvo čisla in varuje vse, kar je nekedaj bilo v dotiki s svetnikom, da posebno še časti njih svetinje, t. j. še ohranjene dele trupla, obleke; da potuje v kraje, kjer so potovali oni, da s svetim strahom in spoštljivostjo hodi in roma v cerkve, kjer so oni brali sv. mašo, delili

presv. zakramente, podučevali ljudstvo; da jim stavi na čast cerkve in kapelice; da se jim priporoča v njih mogočno priprošnjo in jih kliče na pomoč, da se spominjava njih smrtne dne, da svetkuje njih praznik itd. Tako česté se svetniki, in tako čestila sta se sv. brata Ciril in Metod tudi mej Slovani že od davnih časov takoj po njihovej smrti, čestila sta se toliko bolj, ker sta bila iz njihovega rodu — sama Slovana.

a) Priča velikemu češčenju je praznik posvečen njima v čast. Tukaj moramo nekaj opomniti, da se resnica prav spozna. Časi, v katerih sta naša dva svetnika živela in delovala, bili so hudi, žalostni časi. Vzhodnja cerkev jela se je trgati od zahodnje, in kedor je prišel od vzhoda, bil je na sumu, da uči krivo vero. Tako so tudi ta dva sv. apostola sumičili krive vere, ker sta tudi ona došla od jutra sem, od Soluna. Toda ta dva šla sta v Rim na spričevanje o sebi, in skazala pred sv. očetom, da učita le pravi nepopačeni nauk Kristusov. Vender s tem nejsta še ovrгла obrekovalcev in sovražnikov svojih, še le bolj sta jih razjezila, tako, da so jeli le-ti ljudstvo samo ščuvati nanja — seveda brezvspešno. Ljudstvo, narod ljubil ja je s sinovsko ljubeznijo, in s ponosom zrl na svoja dva dušna pastirja. Ko sta umrla, čestil ja je precej kot svetnika, kot taka dva, ki v nebesih vživata večno plačilo za veliki njuni trud, čestil ja je kot svetnika dosti preje, predno sta bila proglašena od Rimskega sedeža, kajti v najstarejših mesecoslovih,¹ (XI. veka) bere se že ime »Konstantin« in »Metod«. Njijin spomin praznoval se je takrat 14. februarija, smrti dan sv. Cirila, in 6. aprila, smrti dan sv. Metoda; pozneje dostavil se je še 11. dan maja kot spominski dan obeh ss. bratov slovanskih. Javno čestenje med zahodnjimi Slovani bilo je zaukazano od Rima še le l. 1349.² Zakaj pač tako pozno? — Zato

¹ Seveda v mesecoslovih vzhodnje cerkve, ki pa takrat še nej bila prav formalno pravoslavna (v smislu sedanjega nazivanja). Določen in stalen razkol završil se je še le l. 1054.

² Dr. Bílý: Zgodovina ss. C. M. st. 76 nsl. — Vselej je tako, da preden se kateri služabnik božji oficijalno razglasi za svetnika, je njegovo češčenje po nekaterih krajih običajno; tako je bilo tu osobito na Češkem in Moravskem. Že v 2. polovici XII. veka imenuje Sazavski letopisec sv. Cirila »presvetega« (a sanctissimo Quirillo episcopo slavicarum litterarum inventarum sunt); in v začetku XIV. stoletja stal je v Olomuški stolnici altar ss. Cirila in Metoda. Vender pa ni bilo njijino češčenje v Čehih tako razširjeno kakor n. pr. ss. Večeslava, Ljudmile, Vojteha. Celó imena Ciril in Metod zamenjali so staročeškimi: Crh (Čarha) in Strahota. — Kanonizacijo obeh slovanskih učiteljev poskrbel je v Rimu nedvomno cesar Karol IV., kateri se je živo čutil Slovana. Ustanovil je v Pragi slovanski samostan in njegovo cerkev zidal v čast češkim patronom: ss. Jeronimu, Cirilu, Metodu, Vojtehu in Prokopu. Tedaj so bile sestavljene in zbrane tudi legende ss. patronov češko-moravskih na latinskem in češkem jeziku. Od tedaj se nahaja duhovni oficij za god ss. C.-M., ki se je praznoval 9. marca, za misale in brevijarij. Od tedaj je v navadi v češko-moravskih škofijah molitev: Omnipotens sempiternus Deus, qui nos per beatos pontifices et confessores tuos nostrosque apostolos et patronos, C. et M., ad unitatem fidei christianae vocare dignatus es etc. — To je bilo v l. 1347 in že dve leti pozneje l. 1349 je rimski papež dovolil javno češčenje ss. C.-M. Uredn.

ker so začeli svetnikovi obrekovalci še le po njunej smrti svoje hudobno delo, češ, sedaj ne moreta govoriti več, ko jima je smrt zaprla usta. Toda ako nejsta mogla govoriti svetnika, govoril je pa narod slovanski, čestil ja je, kot se čestita svetnika, praznoval njiju obletnico, in s hvaležnim srcem spominjaval se ob njijinem prazniku največje dobrote, ki jo je prejel od njiju — sv. Kristusove vere. In ko je vpeljal imenovanega leta olomuški škof Janez VII. po dovoljenji sv. očeta zapovedan praznik v svojo škofijo, strinjalo se je vse ljudstvo ž njim in hvalilo Boga, da je po njegovej volji ščistila se slava svetnikov, in šla po vsem svetu.

b) Ako potujemo po zemlji Moravski in si iščemo drazih spominkov izza Ciril-Methodovih časov, bode nas vsakdo opozoril na dve razvalini, ki pa nekedaj nejsta bili razvalini, temveč dve mični kapelici, posvečeni od sv. Metoda samega, posvečeni na čast sv. Klemenu. Sv. Ciril in Metod našla sta po posebnem čudežnem potu ostanke trupla sv. Klemena — svetinje, za katerimi se je toliko popraševalo, po katerih je posebno mesto Rim tako zaželelo, saj je bil sv. Klemen rimski papež, vrhovni poglavar sv. cerkve. V hvaležen spominek Bogu in temu svetniku posvečaval je sv. Metod kapelice njemu na čast. In dvoje taci h kapelic ohranilo se je dolgo dolgo časa, še le prav v poslednjem stoletji oglodal jih je čas in vrgel v razvaline. Prva stala je pri Osvetimanah, blizu Velegrada, a druga pri Lipovki, blizu neke imeritne božje poti z imenom Vranovo. Zrušil jo je v XVIII. stoletji cerkvi sovražen duh. Vprašam: Zakaj pač klubovali sti času ti dve kapelici dobrih VIII—IX. stoletij? Kdo jih je varoval v onih divjih časih v srednjem veku, ko so vojske oblegale moravsko deželo? — Narod čuval jih je, narod ohranil jih je kot drage spomine na nekedanja dva mu svetnika Metoda in njega brata Cirila, narod varoval jih je iz časti in spoštovanja do teh dveh bratov svetnikov. Kakor na Moravskem, tako stali sti tudi na Češkem dve taki cerkvici — stali sti tudi ti dve — zaradi velikega češčenja in spoštovanja do slovanskih dveh apostolov.

c) Ako hočemo še več spomenikov o velikem čestnji slovanskih starih pradedov do svojih dveh svetnikov; potem potujmo še dalje po Moravskem — našli bodedmo tri stare prižnice, o katerih govori narod, da sta ž njih onadva oznanjevala sveto vero poganskim praočetom, našli bodedmo tri posebne studence, kjer sta s krstno vodo oblivala skesane Slovane, pogane. Do današnjega dne ohranili so se ti dragi spominki, do danes stoje oni kot stare priče izza davnih dni, kako neutrudljivo da sta za sv. vero delovala oba ta poslanca božja. Ohranil jih je narod v časti, hrani jih še dandanes kot ljube svetinje, kot znamenja nekedanjšega in še sedanjega vedno zvestega spoštovanja do teh dveh svetih pastirjev. In res, kako bi ne pretreslo človeka, kako bi se mu ne omililo videčemu prižnice in krstne studence, saj ga oni spominjajo na čas, ko je njegov stari slovanski praded pred tisoč leti ž njih doli slišal prvič glas o Bogu,

o ljubezni, o odrešenji, — in studenci, kako je v njem slekel pogansko obleko svojo in zamenjal s krščansko, potem za njim pa njegovo potomstvo in tako tudi on!

Res je, da je čestitev sv. apostolov v nekaterih časih omedlela po nekoliko, a izginiti nej mogla povsem, prešli so oni žalostni trenotki, in vnovič se je pričela z novo navdušenostjo. In kako bi se moglo završiti drugače! Toliko spominov, kakor smo videli, vezalo je narod na ta domača verovestnika! V sredi domovine Moravske pa je stalo staro mesto Velegrad, škofijska stolica Metodova — mesto posvečeno po bivanji njegovem. Tu je bolj ko drugod gorela čestitev do sv. naših dobrotnikov. Prešlo je sicer, kakor trdi zgodovina, staro mesto — današnji Velegrad je dobro uro proč od kraja, kjer je bojda stalo nekedaj staro mesto — nej pa prešel stari spomin na svetnika. Moravani nejsa zabili, kje da je stal prestol dražega jim škofa. Postavili so ondu samostan; menihi naj bi čuvali zanaprej to drago, sveto, češčeno mesto.

Tako tedaj je bilo s češčenjem ss. Cirila in Metoda na Moravskem in Českem. Pa bote vprašali: Kaj pa drugod po slovanskih zemljah? — Od tistega časa, glejte, kar se je l. 1349 v moravsko-čeških pokrajinah upeljal praznik ss. Cirila in Metoda, razširjeval se je vedno dalje, in praznuje se zdaj še bolj slovesno med vsemi Slovani, naj si bivajo ob mrzlem severu, ali pa na toplem jugu — za balkanskim pogorjem; ali v Evropi, ali naseljeni tam za morjem, v Ameriki. — Praznovanje ss. apostolov (z njihovim bogoslužjem v misalu in brevijariji) razprostiralo se je iz moravske tudi v druge cerkve. Na Poljskem je bilo že v XV. stoletji skoro po vseh škofijah upeljano, kar jasno spričujejo njih bogoslužne knjige.¹ — Po prizadevanji češko-moravske cerkve je bilo češčenje ss. apostolov obnovljeno tudi med južnimi katoliškimi Slovani. Posebno na Hrvaškem se je razlegala njijina slava tem bolj, ker se je (po mnogih borbah) ondi ohranila slovenščina kot bogoslužni jezik noter do današnjega dne. — V slavljenci ss. učiteljev niso zaostali Slovani katoličani, ki se še dandanes poslužujejo (s privoljenjem papeževim) iztočnega obreda, za onimi, ki imajo prelepi latinski obred tudi z jezikom latinskim ali pa (staro)slovenskim.²

¹ Dokaze za to ima n. pr. Sokolovski v knjigi: »Officia propria patronorum provinciae Poloniae« (1596, 1603), kakor je bilo v navadi v nadškofiji Gneznenski za 9. dan marcija. Ondi se imenujeta C.-M.: »apostoli et patroni nostri«. Enako je bilo v Krakovski škofiji. Uredn.

² Ni dvoma, da se je spomin ss. C.-M. hranil v prvi vrsti v teh Slovanih, kateri so nasledovali njijino prizadevanje za slovenski jezik in pismo, to je v pravoslavnihi Bolgarihi, Srbih in Rusih. Med njimi je živel češčenje sv. blagovestnikov od X. stoletja naprej neskaljeno. Ondod so se čitali životopisi ss. C.-M., katere so po smrti Metodovi spisali in seboj prinesli z Moravske pregnani učenci njegovi. Teh narodov kultura se je naslanjala na iztočno grško; med tem ko so zapadni Slovani oklenili se kulture latinske. Na vzhodu so se Slovani razvijali s pomočjo narodnega jezika, na zapadu so se morali vedno boriti z latinskim in germanskim uplivom, ki je brezdvomno preprečil njih razvoj, kateremu pot je bila odkazana v IX. stoletji. Tu tiči tudi uzrok,

II.

Prestopimo sedaj v našej razpravi na domača tla, na zemljo Slovensko. Kako bilo je pa s češčenjem teh svetnikov pri nas Slovencih? Tu precej z veliko gotovostjo lahko trdimo, da nejsa zaostajali naši stari dedje za družimi Slovani, da je spomin na ona dva blagovestnika živel vedno pri nas, in da ga je le nekako potlačil tudi pri nas cerkvi in narodnosti sovražni duh XVIII. stoletja. Res da nejsmo mi dobili sv. vere vprvo neposrednje od njiju, temveč od Akvileje sem — a znana sta bila pa vender apostola starim Slovencem; saj sta, kakor se trdi, potovaje v Rim šla tudi skozi Ljubljano, in tukaj gotovo tudi pridigovala; mesto to bilo je takrat že precej obljudena naselbina. In od tistih časov sem, odkar so se seznanili z njimi Slovenci, seznanili so se najbrže tudi s svetnikom sv. Klemenom, kajti marsikatero podružnice in kapelice posvečene so tudi pri nas temu svetniku in papežu na čast. Tako so torej tudi oni česteči sv. Klemen a čestili ob enem sv. Cirila in Metoda.

Prav z gotovostjo pa lahko trdimo o enem dogodku, ki nam jasno kaže veliko spoštovanje naših prednamcev do sv. slovanskih bratov: menim namreč ono sicer malo znano, a istinito, resnično romanje Slovencev v mesto Kolin in Achen (obe mesti sti na Nemškem ob in blizu reke Rena). Nastalo je to tako-le. Koncem XIV. stoletja posvetili so v zadnjem mestu Achnu altar, ki se je imenoval »slovanski altar«. ¹ Tjekaj šlo je na božjo pot vsako leto sila romarjev večinoma Slovencev iz Kranjskega, Štajarskega, Koroškega in Ogerskega. Čutili so ti potniki kmalu potrebo po slovenskem duhovniku, ki bi jih mogel ondi podučevati in spovedovati v njim umljivem jeziku. Zato ustanovili so Ljubljančani v zvezi s Kranjčani neko kapelanijo ondi, iz katere bi bil preskrbljen slovenski duhoven. Ustanova ta imenovala se je Ciril-Metodova ustanova. Kakor razvidite, je dogodek ta silno važen za naše dokazovanje, da so stari Slovenci čestili sv. slovanska blagovestnika. Ako bi ju ne bili čestili, ne bi bili v dotiko in zvezo spravili ono božjo pot s svetnikovima imenoma, ne bi se zval oni altar

zakaj da je pri posameznih rodovih slovanskih spomin teh ss. blagovestnikov včasih zatemnel, da celó izginil; pokrajinskih svetecev pa toliko živeje se ohranil. Tako se je praznoval in se še zdaj po pravici v češki cerkvi spomin sv. Vojteba in Prokopa, v poljski — sv. Stanislava, v slovenski sv. Mohora, v hrvaško-dalmatinski sv. Jeronima in Dujma, v srbski — sv. Save, v bolgarski — sv. Jana Rilskega, v ruski — sv. Sergija. Toda zastave teh pokrajinskih svetnikov, na zapadu zastave češka in poljska, na jugu slovenska in hrvaška ter srbska in bolgarska, na vztoku ruska — vse se radovoljno klanjajo pred veličastno krščansko-slovansko zastavo ss. Cirila in Metoda, apostolov in učiteljev vseh Slovanov. Vsi Slovani to spoznavajo, a žal, da se dejansko premalo stori za to edinost. — Dosti instruktivnega o teh zadevah se najde, v »Črticah o slov. liturgiji od o. Milinovića«, potem: Perwolf v Varšavskem »Mefodijevskem jubilejnem zborniku«.

Uredn.

¹ Windische Wallfahrer am Niederrhein im Archiv v. Šumi II. st. 72 nsl.

slovanski altar in ustanova — Ciril-Metodova ustanova. Jasen dokaz torej, da so tudi naši pradedje vedeli ceniti velike zasluge teh dveh svetih mož, da so tudi oni s svojim češčenjem razširjevali slavo njihovo.

Ako pa izza preteklosti ne vemo do sedaj še več taci dokazov, ne priča to prav nič proti naši trditvi, temveč se da razlagati iz pomanjkljivosti virov sploh, ki bi segali daleč nazaj v našo pravo zgodovino.

Iz sedanjosti, iz najnovejših časov, pa nam je znano, kako toplo da se mej nami čestita ta sv. brata: to so kazivala romanja v Rim h grobu sv. Cirila in na Velegrad h grobu sv. Metoda, slovesnosti na domačih tleh povodom tisočletnic 1863, 1880, 1885 ... kapelice, ki so se posvetile njima na čast, praznik, ki se je praznoval tako navdušeno, in se bode vedno praznoval, znana nam je bratovščina sv. Cirila in Metoda, vemo, da se vedno pogostneje vidijo slike teh dveh svetnikov viseti na stenah naših stanovanj itd.

Slovenec bil si je vedno svest slovanskega svojega rodu, in kot tak tudi vedno hranil hvaležen spomin na največja dva slovanska dobrotnika, sveta slovanska apostola, ta dva širitelja svoje sv. vere in krščanske omike.

* * *

Sv. brata Ciril in Metod sta jedina svetnika katoliških Slovanov, ki se z enako slavo čestita tudi na vzhodu in severu od nekatiških, od sv. cerkve ločenih Slovanov. Po Srbskem, po Bolgarskem, po dalnej Rusiji, povsodi častno je njihovo ime; spomin njuni slavi se od vekov do današnjega dne v edinosti s sinovsko ljubeznijo. Pozabili so od sv. cerkve ločeni Slovani, da je v Rimu bil sv. Metod posvečen za škofa, da je v Rimu umrl sv. Ciril, da je Rimski sedež bil najmočnejši podpornik in branitelj naših apostolov, da sta bila onadva udana z dušo in s srcem svetemu očetu v Rimu. Vse to so pozabili oni, o Rimu nečejo slišati več, ko so ločeni od Rima, od sv. cerkve. Nejsa pa pozabili imen Cirila in Metoda, nejsa pozabili, da so od njih prejeli z družimi Slovani vred sveto vero. Oni z nami vred česte in slavé ta dva svetnika. To pa je in bode morda enkrat edina brv, po katerej došli bodo ločenci zopet k nam, nazaj v staro mesto Rim sklenit se zopet z žalujočo materjo sveto cerkvijo. »Nerazumljive so božje sodbe in neizvedljiva njegova pota«, pravi sv. apostol Pavel (Rim. 11, 33.), in ne ve se, kedaj da bode Gospodu dopadlo poklicati nazaj izgubljene sinove in hčere v očetovo hišo; pa to je gotovo, da ako, se združimo skupno v molitvi za svoje brate, za izgubljene in milovanja vredne svoje brate, da bode Bog nad oblaki čul proseč naš glas in milostljivo oziral se na tople prošnje naše. Naša molitev pripomogla bode, da preje in skoro dojde dan združenja, bratovske sklenitve.

Sv. Ciril pokopan na jugu, v Rimu, in sv. Metod pokopan na severu, na starem Velegradu — oba apostola podala si bosta roki v znamenje

radosti, da so se zbrali zopet v edinosti Slovani pod eno zastavo, pod zastavo sv. katoliške cerkve, v katero sta ona nekedaj jih vpeljavala in vpeljala. To bode dan vskipenja navdušenosti, ko se bode klanjal ponosni severni Petrograd svetemu mestu Rimu, in vzhodnja cerkev objela se z zahodnjo. Bog daj kmalu vzhajati solnce temu dnevu! — Vidva pa sv. slovanska misijonarja, ki stojita pred prestolom Najsvetejšega v nebesih, in gledata vedno v obličje usmiljenemu Bogu, ozirajta se na prošnjo vajinega ljudstva, na prošnjo, da bi padla ločilna stena mej slovanskim rodom, da se spolni napis stare kapelice na Velegradu, kateri nas vabi: »Laudate Dominum omnes gentes« — »Hvalite Gospoda vsi narodi«. — Hvalite Gospoda vsi Slovani v edinej, pravej, katoliškej, rimskej, svetej cerkvi!

Ivan Pavlič, semeniški duhovnik.

XXXVII.

Življenje sv. Cirila in Metoda v primeri z našim.

Osnova moralnega govora.

Veselite in radujte se, vaše plačilo bode veliko v nebesih. Mat. 5, 12.

Spominjamo se zopet naših blagovestnikov Cirila in Metoda. Sveta cerkev nam hoče tu opomniti: Glejte, sv. Ciril in Metod sta dosegla namen svoj, priborila si zmage venec, in zdaj bivata pri Očetu nebeškem, ter uživata neizrečeno radost in sladkost.

Tudi mi bodemo kedaj tam, kjer sta ona, če le hočemo! Stopajmo tedaj z njima, po njihovih stopinjah, nasledujmo ju, hrepenimo dejanski po kroni, ki sta jo ona dosegla...

Žal! da ju še tako malo posnemamo, da smo še tako malo podobni njima. Še veliko brezdno je med nami in njima, to pa zato, ker mi živimo drugače, nego li sta ona živela. Bati se nam je, da ne bodemo na drugem svetu tam, kjer sta ona zdaj!

Le primerjajmo njijino življenje našemu. Kmalu se prepričamo: kako smo jima podobni.

* * *

1. Sv. Ciril in Metodij bala sta se tu na svetu greha čez vse. Studila sta ga in sovražila; bala sta se tudi nevarnosti, ki nas lahko v greh zapeljejo, še bolj, kot nevarnosti, ki nam preté s telesno smrtjo. Rajši bi bila umrla, nego li žalila Boga s smrtnim grehom. Ogibala sta se že od daleč grešne priložnosti, kot strupene kače; priložnosti v nečistost,

pijančevanje, nemir; odvrnila sta se s studom in strahom od vsake slabe misli, ki jo je hotel vdihniti hudobni duh v njijino srce. Tudi majhnih grehov sta se varovala — kakor svetniki sploh — ker je tudi mali greh razžaljenje božje, ter zmanjša božjo milost in prijaznost, ki je vender več vredna, nego li vse posvetne dobrate. In če sta ga kedaj kaj žalila, pač sta se gotovo ostro pokorila za to!

Ah, kako malo smo še podobni našima svetnikoma. Nekateri ljudje živé tako, kot bi moglo v nebesa priti tudi to, kar je nečistega; kot bi se mogel človek zveličati tudi z grehi; kot bi bilo vsejedno: ali človek beži pred grehom, ali pa se grehu uda; kot bi Bog ne bil več pravičen sodnik. Tako lahkomišelnó prelamljajo ljudje božje zapovedi, majhnih grehov niti ne omenjam, videč, kako predrzno se pogrezujejo v največje in najhujše grehe; tako malomarno živé brez vsega kesanja, zakopani v svojih grehlih. Greha se ne bojé, ne varujejo se grešnih priložnosti, marveč jih še nalašč iščejo. In kako malo prave pokore vidimo na svetu! Ljudje menijo, da je dosti, če le opravijo, kar mašnik naloži za pokoro, da je potlej vse prav, potem pa se smejo zopet povrniti na staro, grešno pot! In vender — pri vsem tem upajo še zveličati se, posvetiti se. Da-si so tú na svetu tako malo podobni svetnikom, mislijo vender le še, da jim bodo podobni na onem svetu! Pač predrzno upanje, skrajna, neomejena zaslepljenost! Pač se je bati takim, da se jim bode vse drugače pokazalo pri sodbi božji, spoznali bodo, da ni prav, če človek predrzno zaupa v Boga!...

2. Naša svetnika bila sta dalje tudi goreča izpolnovateljja dobrih del. Oj, kako rada sta molila, in kako pobožno — to si lahko mislimo. Kako ponižno in spoštljivo sta obhajala svete skrivnosti, cerkvena opravila! Kako se jim je smilil bližnji v svojih stiskah in težavah! Bila sta neutrudljiva pomočnika bližnjemu, tolažila sta ga, opominjala, svarila. Kako zvesto sta spolnovala dolžnosti svojega stanu. Kako dobro sta gospodarila s talenti, prejetimi od Boga!

In mi? — mi smo vsi drugačni! Nam je le malo do molitve, — navadno je molitev naša le mrzla, raztresena! Malo smo ponižni pri službi božji, silno malo je naše spoštovanje do Najvišjega! Mrzli, mlačni, ravnodušni smo gledajoč bēdo in nesrečo bližnjikovo! A kjer je treba svariti, kazniti: kako lahko se damo odvrniti od tega, preradi opuščamo to bodi si iz lakomnosti, ali zložnosti, ali pa zaradi strahu pred ljudmi. Površno izpolnujemo mi svoje dolžnosti: kot očetje, gospodarji, predstojniki itd.! Naši talenti so globoko zakopani, naše zmožnosti zane-marjane!...

Ljubi prijatelji! Če hočemo priti kedaj v družbo naših blagovestnikov, treba, da prestvarimo svoje mišljenje in delovanje! Bodimo bolj goreči v dobrem, sicer bode prazno naše hrepenenje, nas bode prevarilo naše upanje!...

3. Občudujmo stanovitnost naših apostolov v stiskah in bridkostih... Kako voljno sta prenašala težave na potovanji iz Carigrada, čez Bolgarsko, Srbsko, Ogersko v Moravo..., bridkosti v apostolskem podučevanju med tolikimi ljudstvi, preganjanje, črnenje od strani nasprotnih in krivih bratov, od strani nemške, pa tudi domače... Zapustila sta posvetne časti in službe, da-si jima se je smehljala lepa bodočnost, iz ljubezni do Jezusa sta se temu odrekla in trpela najhujše preganjanje. Bila sta udana v božjo voljo — ter vesela, kadar sta mogla za Boga kaj storiti in trpeti...

Pa zopet: kak razloček med njima in med nami! Malosrčnost se nas polasti in obup, kadar koli pride na nas kakošna nadloga... In tedaj tožimo, zdihujemo, tarnamo, češ, da tega ni mōči več prebiti. Taki smo, če se nas le kakšna škoda dotakne: če pride toča na naše polje, če zboli živina, če nas kaka bolezen napade. Gorje, če nam le količkaj gre na robe! Kako pa nam še le vpada pogum: če nas zadevajo večje preskušnje, večje težave in nadloge, n. pr. dolga, mučna bolezen, če se smrt približuje...

Pomislimo, kako stanovitna sta bila naša svetnika in ravnajmo se po njiju. Ne bodimo več tako nestalni, boječi, omahljivi. Vsaj nam tū na svetu ni iskati trajnega veselja, tū niso nebesa: nego le solzna dolina. — Brez truda ni kruha, brez boja ni zmage, brez trpljenja ni zasluženja, brez zasluženja ni plačila, ni nebeškega veselja! Po strmini k visočini!...

* * *

Če torej primerjamo svoje življenje onemu naših svetnikov, tedaj moramo pač pripoznati, da smo jima še jako malo podobni. Ona sta se bala greha, ter ga sovražila kot največjo nesrečo na svetu. A mi, ki tudi hočemo dospeti v nebesa: mi pa ljubimo greh, ter uživamo brez strahu grešno veselje; a pokora — ta nam ne diši, ne maramo za post, utrudljivo delo in krotenje in mrtvenje našega poželjivega telesa. — Svetnika bila sta goreča izvrševalca dobrih del; a mi smo preveč sebični, samoljubni, mrzlega srca. Če bližnji potrebuje naše pomoči, tolažbe, podpore: le preradi odvrnemo od njega svoje oko in svojo roko. — Svetnika bila sta stalna v skušnjah, katere jima je Bog pošiljal, bila sta zaupljiva v britkostih in stiskah. Mi pa gledamo o takih prilikah vsi obupani v prihodnost, prav kakor neverniki. Ali moremo po pravici upati, da bomo kedaj med zveličanimi? Oh! posnemajmo naša blagovestnika; živimo tako, da bomo o smrtni uri tudi mi zaslišali blažene besede: »Veselite se in radujte se, ker vaše plačilo bode obilno v nebesih!«

Tešimir.

XXXVIII.

Vzvišenost duhovstva Jezusovega odsvita se nam
v ss. Cirilu in Metodu.Visoka homilija¹ po njeginega praznika listu (Hbr. 7, 23—27.).

Jezus pa, ker ostane vekomaj, ima večno
duhovstvo. Hbr. 7, 24.

Napočil je za nas Slovane preveseli dan, god naših blagovestnikov ss. Cirila in Metoda. Veliko lepega in spodbudljivega ste v zadnjih letih že čuli o njegovem bitji in žitji, tako da vam pač ni treba istega vsako leto ponavljati. Rajši se ozrimo včasih (danes) v notranje duhovno češčenje, s katerim sv. mati katoliška cerkev preslavlja ta dva velikana. Iz duhovskih molitev in bogoslužja, katero je uvedla za praznik slovanskih ss. apostolov, razvidimo, kake misli in čutila navdajajo njo, kake naj po njenih željah navdajajo tudi njene otroke. — Za nas vernike najvažniša berila pa so ss. listi in evangeliji, katere ob nedeljah in praznikih slišite raz leco. Ostanimo danes pri listu, ki ga je sv. cerkev odločila za praznik ss. Cirila in Metoda.

Ta oddelek je vzet iz lista sv. apostola Pavla, ki ga je pisal Hebrejcem. Prepričati hoče svoje rojake, da je novi zakon veliko imenitnejši, neskončno vzvišenejši memo stare zaveze, in zato v tem 7. poglavju primerja duhovstvo stare zaveze z onim, ki ima v Jezusu svojega začetnika. Čast in oblast velikega duhovna v stari zavezi trajala je le eno leto, in če bi bila raztezala se tudi na vso dobo njegovega življenja, vendar bi bila s smrtjo končana — Jezus pa ima večno duhovstvo. Tudi po svoji smrti, po preselitvi svoji k Očetu nebeškemu je še neprenehoma izvršuje — sedeč na desnici Očetovi izvršuje po svojih mašnikih, svojih namestnikih na zemlji.

Tako je svoje duhovstvo pred več kot tisoč leti začel posebno milostno izvrševati med slovanskimi rodovi, med nekaterimi uprav prvič, ko so še sedeli v temni senci poganstva; začel izvrševati po onih dveh bratih, katerih čestiti spomin danes praznujemo. In od tistega časa je tudi naš mili rod slovenski vedno imel svoje domače duhovne — bolj redno kot prej visoke in nizke, po katerih med njim živi Jezusovo večno duhovstvo.

Apostol je pa tudi v današnjem listu vsakemu duhovnu in škofu naše sv. cerkve postavil najlepši zgled in veličastno predpodobo v Jezusu, nebeškem duhovnu po redu Melkizedekovem. In ker sta ga naša blagovestnika ss. Ciril in Metod goreče in zvesto posnemala, bere se pač prav primerno ta list.

¹ Hic sermo mutatis mutandis etiam pro primitiis.

- Premislimo torej danes, ker nas k temu vodi praznikov list,
1. vzvišenost duhovstva Jezusovega,
 2. kako sta je ss. Ciril in Metod posnemala.

I.

1. Morda je že kdo mislil, da se duhovni nove zaveze dosti ne razločujejo od onih v starem zakonu, kajti tudi te vidimo odstopati z duhovskega pozorišča ter zopet drugim narejati prostor, kakor je bilo v stari zavezi, saj tudi »njim smrt brani ostati« — zmir pri svoji ljubljeni čredi, brani jim kot duhovnom večno tu na zemlji živeti; kolikrat, kaj ne, le prezgodaj solze pretakajo zveste ovčice pri grobu svojega gorečega duhovnega pastirja, kajti i njemu velja: »smrt pobrati pod lopato, kar rodil je beli dan«.

Kako ima tu, bote rekli, Jezus svoje večno duhovstvo? kje je tu mašništvo nove zaveze vzvišenejše memo onega v starem zakonu? — Ako bi mi mašniki, dragi moji! svojo službo opravljali v svojem imenu, potem bi nas vi smeli nekako v isto vrsto postavljati z duhovni stare zaveze. Tako pa nas apostol imenuje ter hoče, da nas naj vsak ima kot služabnike Kristove in delivce skrivnosti božjih; samega sebe pa imenuje sotrudnika, namestnika Gospodovega. (cf. 1. Kor. 5.). Pač bi mi svojim duhovskim opraviom ne upali ni najmanjšega upliva, ako bi ne vedeli, da smo le orodje enega, velikega, večnega duhovna, kateri vas posvečuje le s posredovanjem našim. Ali ni temu tako?

Vi vidite, dragi moji! da botri prinesó novorojenca v cerkev, vi vidite, da ga duhovnik blagoslavlja, mazili, s posvečeno vodo oblije — o le odprite oči svoje vere! Ni li Kristus, ki ga krsti, vsprejme v svoje kraljestvo, ki ga posveti s svojo milostjo? — Vidite mašnika ondi v spovednici, on blagoslavlja, odvezuje grešnika; da stori to kot človek v svojem lastnem imenu, ah kako malo bi to uplivalo; pa glejte, Kristus Jezus je, ki kot oče zgubljenega sina sprejme, pomilosti, odveže! — Vidite mašnika pri altarji. S sv. Ivanom Zlatoustom lahko rečem: »On, ki je pri zadnji večerji delal, dela tudi tu. Mi vidimo le prostor njegovih služabnikov. On je, ki te darove posvečuje in spreminja«. — Vi vidite duhovna, kako pred altarjem blagoslavlja zvezo ljubečih src, vidite ga, kako stopa k bolniški postelji ter mazili vernika za odločilni boj, vidite ga, da spremlja mrliča k zadnjemu počitku... zmir je Kristus, ki tolaži, krepča, mazili, blagoslavlja. Jezus je, ki deluje neprenehoma od roda do roda.

Kako tolažilna resnica za vas, ljubi verniki! Ko bi veljavnost duhovskih opravi odvisna bila od njih osebne vrednosti — imenitnosti — izurjenosti — čednosti: bili bi vi gotovo lahko večkrat v dvomu o veljavnosti teh in onih milostnih zakladov — tako pa je le en in tisti Kristus, ki neprenehoma deluje po svojih duhovnih. Ima tedaj v resnici večno duhovstvo. Zato nam po pravici zatrjuje sv. apostol Pavel: Namesto Kristusa smo poslani (II. Kor. 5, 20.).

Pa tudi mi duhovni se vdeležujemo tega večnega duhovstva Kristusovega. Ko je apostolska roka škofova slonela na naši glavi, ko so bile naše roke za sv. opravila pomaziljene; nobena moč pozemeljska nam ne more odvzeti tega notranjega posvečenja naše duše, in zmir in vekomaj nam ostane utisneno mašniško znamenje ter bo pričalo pred božjo sodbo ali zoper nas ali pa se bo žarelo v večno slavo. — Glejte s temi neizbrisljivimi znamenji božje milosti smo vzvišeni in poveljani nad duhovne stare zaveze — naše duhovstvo ostane vekomaj — duhovstva stare zaveze ni ga več, znak njegov je že zginil z zemlje.

2. Apostol navaja še drugo znamenje, ki kaže vzvišenost duhovstva Jezusovega nad onim v starem zakonu. Imenitniše kot levitovsko je njegovo duhovstvo, ker »Jezus vedno živi, da za nas prosi« (v. 25.); zdaj na desnici Očetovi je naš priprošnjik. — Duhovni stare zaveze so darovali le, dokler so živeli, z njih smrtjo je bilo končano vse njih delovanje; vsled umrljivosti enega duhovna levitovskega je prehajalo duhovstvo na družega; a ne tako pri Kristusu, ki »ostane vekomaj«, ki nima naslednika. On je sicer umrl, a s svojo smrtjo ni nehal biti duhoven, ne da bi se njegovo duhovstvo moralo na družega prenesti. Kajti on je ostal ravno isti, kateri je poprej bil, in je šel kot ravno isti v svoje večno veličastvo, kjer več ne umrje, nego vekomaj živi. Nasledek tega je, da »jih more vekomaj izveličati, kateri pridejo po njem k Bogu« (v. 25.). Kristus ima tedaj moč in oblast na desnici Očetovi zveličati, t. j. rešiti grehov, opravičiti pred Bogom, v vseh dušnih in telesnih nevarnostih prihiteti na pomoč, podeliti sploh vse, kar razumemo z besedama »odrešenje in zveličanje«. A naravno je, da samo »tiste, kateri se bližajo Bogu«, kateri spoznavajo svojo grešnost in potrebo svoje rešitve, ki se skesano in potrto bližajo Bogu, in sicer »po njem«, ker le on je naš posredovalec. Ako se mi ubogi grešniki v imenu Jezusovem pokažemo pred Bogom, prejmemo rešenje in zveličanje, saj ga ni družega imena pod nebom danega ljudem, v katerem bi se mogli zveličati (Dj. apost. 4, 12.).

Ta njegova priprošnja se neprenehoma nadaljuje, ker on ne živi samo v nebesih ob desnici Očetovi, temveč živi tudi skrivnostno v svojem duhovstvu na zemlji in po njem deli vse pomočke dušnega zveličanja. Zato razumemo njegovo besedo, katero je govoril gobovcem: »Idite, skazite se duhovnom!« (Luk. 17, 14.), pri njih zadobimo očiščenje, oni nas pripeljejo k Jezusu in po njem k Bogu, kar nam spričuje apostol ljubezni s tolažbepolnimi besedami: »Otročiči moji! to vam pišem, da ne grešite. Ako je pa kdo grešil, imamo besednika pri Očetu, Jezusa Kristusa pravičnega, in on je sprava za naše grehe; ne pa samo za naše, ampak tudi za grehe vsega sveta« (I. Jan. 2, 1, 2.).

3. Vzvišenost duhovstva Jezusovega nad levitovskim kaže apostol iz popolnosti njegove. Ker za popolno spravo z Bogom ni zadostovalo

duhovstvo stare zaveze, je potrebno torej popolnejše duhovstvo, katero mora imeti svoj zgled in uzor v Kristusu, velikem duhovnu.

Duhovni stare zaveze so morali »vsak dan poprej za svoje grehe darovati, potlej za grehe ljudstva« (v. 27.), da bi dosegli spravo z Bogom. — A enkrat je moral nastopiti duhoven, ki bi izvršil daritev, katere cena bi bila neskončna in enkrat za vselej zadostilna v spravo človeškega rodu. A tak darovalec je moral biti popolnoma nedolžen ter vzvišen nad vsa vstvarjena bitja — moral je neskončno presegati duhovne stare zaveze, ki so bili s slabostmi in napakami obdani. In ta se je prikazal odrešenja željnemu človeštvu v Jezusu Kristusu.

Njemu ni bilo treba — ker je »svet, nedolžen, neomadeževan, ločen od grešnikov in viši kot so nebesa« — darovati za-se, marveč »on je sam sebe enkrat daroval« na krvavi način za nas svojemu nebeškemu Očetu. To krvavo daritev pa zdaj na nekrvavi način skrivnostno ponavlja na altarih po svojih mašnikih. In kolikor duhovnik kot človek to sv. daritev opravlja, mora tudi najpred klicati za usmiljenje božje, in zato vidite mašnika v začetku sv. daritve, da gre na najnižjo stopnico, v zavesti svoje grešnosti trka se na prsa, ponižno spoznava se grešnika; kolikor pa so duhovni le orodja po njih se darujočega Jezusa, je njih daritev zmiraj veljavna, naj si so v stanu milosti božje ali pa ne. Cena sv. maše tudi pri nevrednem duhovnu ni zgubljena, ker jo opravlja ravno veliki duhoven, ki se lahko poslužuje (ali dopušča) tudi nevrednega orodja, da se daruje svojemu Očetu nebeškemu.

Kako tolažilna za vernike je zopet ta resnica, ker se jim ni treba bati, da bi se zbog nevrednosti kacega mašnika zgubila cena sv. daritve. S posredovanjem te daritve lahko vsak dan pristopajo k Očetu nebeškemu; pravi priprošnjik njihov je in ostane Kristus, ki se tu daruje. Nikogar torej celó to ne sme motiti v njegovem verskem prepričanju, ako bi tu in tam zapazil napake in slabosti pri tistih, ki služijo altarju. — Nikari jih torej ne zaničujte, ker tudi najvišji lahko pade... Molite pa, da bi bili vaši duhovni in pastirji vsega sveta dobri po zgledu Kristovem..., da bi bili taki, kot sta bila današnja godovnjaka ss. Ciril in Metod.

Veselite se, kristijani moji, na teh, ki jih danes preslavljamo, ne najdemo madeža, marveč vidimo, da sta bila zvesta nasledovalca velikega duhovna Kristusa Jezusa.

II.

Življenje ss. Cirila in Metoda jasno spričuje, kako živo sta se zavedala svojega visokega poklica, da sta duhovna Kristova po redu Melkizedekovem. Naj ja opazujemo kot posvečena duhovna, kot meniha, misijonarja, učitelja, škofa, apostola — kažeta se nam kot prava bisera katoliškega duhovstva.

1. Ciril in Metod sta se v vsem svojem dejanji in nehanji zavedala, da sta namestnika Kristova, ki ja je poklical k tako vzvišenemu

delovanju apostolskemu. Gledé njeginega delovanja pač veljajo besede današnjega lista: *Plures facti sunt sacerdotes* — več jih je postalo duhovnov — več jih je bilo poslanih med slovanske rodove — a le ta dva sta bila tedaj kos svoji vzvišeni nalogi, po teh dveh je hotel slednjič Kristus priti med Slovane, zato ja je poslal pred svojim obličjem. Spomnimo se le besed, s katerimi životopisec popisuje vzrok njeginega prihoda na zemljo slovansko. Ko Rastislav ni bil zadovoljen z uspehi dozdanjih misijonarjev, obrnil se je za bolj spretno do Mihaela III. In kaj so govorili njegovi poslanci? »Mnogi učitelji krščanski — so rekli — prišli so k nam iz Vlaškega, Grškega in Nemškega, kateri nas podučujejo vsakateri drugače; mi pa Sloveni smo ljudje priprosti, neučeni in nimamo nikogar, ki bi nas učil pravice in odpiral nam smisel sv. pisma. Zato, o gospod, pošlji nam takega moža, kateri bi bil zmožen učiti nas vsakojake resnice«. Na to cesar dé Cirilu: »Slišiš li te besede? Nikdor drugi tega ne dožene razven tebe. Zato te sprevidim in oskrbim bogato. Vzemi seboj brata opata Metoda za tovariša in podaj se na pot, kajti vidva sta Solunčana in Solunčani govorijo najbolj čisto slovenski«. Ciril v prošnji Rastislavovi spozna glas iz nebes,¹ kateremu sklene slediti s svojim ljubljanim bratom. Tudi ona dva sta se zavedala besed apostolovih (Hbr. 5, 4.): »Nihče si ne vzame časti (duhovske), razven kateri je poklican od Boga kakor Aaron«.

2. A da je njegino duhovsko delovanje moglo ostati trajno, da se je smelo nadejati blagoslova nebeškega Pastirja, da sta se mogla vredna skazati visocega poklica, morala sta se k temu pripraviti.

Že od mladosti ja vidimo hoditi po poti bogoljubnosti, strahu božjega, kateri je začetek modrosti. Pot do posvetnih častij in oblastij jima je bila vsled uplivnih zvez s cesarskim dvorom široko odprta, a to ju ni veselilo, pač pa ja je srce vleklo v samoto, da bi popolnoma nemotena v tihoti mogla služiti najvišemu Gospodu, svojemu stvarniku. Zato sta se oba podala v samostan — oba bila po vestni pripravi, premišljevanji, molitvi in zatajevanji posvečena za duhovnika.²

Ako sta hotela uspešno delovati med slovanskimi rodovi, morala sta si zgled vzeti Kristusa samega. »Spodobilo se je« — potrebno je bilo i Slovanom, »da imajo takega velikega duhovna, svetega, nedolžnega, neomadežanega, odločenega od grešnikov«. Če gledamo v duhu uzorna mašnika Cirila-Metoda, ali ne bomo presrečno zahvalili se nebeškemu Pastirju, da nam je poslal taka brata, ki sta bila ozališana z zgoraj navedenimi čednostmi?

Bila sta »sveta«, zbog čistote svojega življenja res sposobna za najsvetejša opravila duhovstva Jezusovega, nista li res gorela ljubezni do

¹ Dr. Bílý l. c. 18—19.

² L. c. str. 4, 6.

Boga (in do bližnjega) najsvetejšega, čegar službi sta se vsa posvetila? Ali ne moli sv. cerkev po pravici: *Isti sunt viri sancti, facti amici Dei.*

Nista li »nedolžna«, prosta vsega zlega že od mladosti, »neomadeževana« od kakih grehov in taka sta si prizadevala ohraniti se vse svoje življenje. Zato se je Ciril v popačenem Carigradu kakor drugi Daniel v Babilonu varoval razuzdanih in pokvarjenih, a držal se izvrstnih in bogoljubnih tovarišev. A da bi tudi pozneje popolnoma živela vzvišenemu poklicu, ja je previdnost božja res »odločila od grešnikov«, od Carigrada, v pregrešno, posvetno življenje zakopanega, odtegnila ja je izmed duhovnih tovarišev, kjer se je že porajal žalostni razkol, klical ja je Bog v druge kraje, da bi delovala za čast božjo, za izveličanje neumrjočih duš.

S takimi čednostmi oborožena sta uspešno razširjala kraljestvo božje. Kdo ne občuduje njijine gorečnosti v apostolskem delovanju? Zdaj ja vidimo pri Bolgarih, zdaj pri Srbih in Hrvatih, zdaj med Moravci in Čehi, zdaj zopet med južnimi Sloveni; povsod oznanujeta evangelij velikega duhovna Jezu Krista. Kdo bi opisal njijin trud, kdo naštel njijine stopinje, kdo dopovedal vse bridkosti in težave, nasprotovanja in trpljenja, ki sta jih morala prestajati? A nič ju ni vstrašilo, nič ju zadržalo, da bi kot zvesta služabnika Kristova ne razširjala slave njegovega Imena.

Seme, ki sta je ta uzorna duhovnika sejala po slovanski zemlji, je lepo vzkliko, razraslo se, in sad uživamo še zdaj, sad sv. vere in krščanske omike okušamo še mi njih pozni potomci. Kako lepo so se na tema oznanovalcema sv. evangelija spolnile besede Gospodove: »Jaz sem vas izvolil in sem vas postavil, da greste in sad obrodite, in da vaš sad ostane« (Jan. 15, 16.).

In ker Gospod svoje zveste služabnike obilno plačuje, je tudi ss. brata Cirila in Metoda »povzdignil nad zračni nebes«; zato se po pravici raduje sv. mati katoliška cerkev ter ja v svojih molitvah preslavlja rekoč: *In sanctitate et iustitia servierunt Domino omnibus diebus suis: ideo stolam gloriae induit illos Dominus Deus Israël* (antif. ad Bened.). Tako živi, tako se preslavlja njijino duhovstvo v nebesih in na zemlji skozi vekov veke.

3. Kakor sta bila nekdaj med svojimi ljubljenimi ovčicami posređovalca božjih milosti, ko sta jih učila, opominjala, svarila, ko sta zanje molila in daritev sv. maše opravljala, tako sta pred tronom božjim zdaj priprošnjika vsem vernikom. Kakor sta pred tisoč leti »k izveličanju pripomogla vsem, kateri so prišli po njiju (njijinem prizadevanju) k Bogu«, tako zdaj in še bolj s svojo mogočno priprošnjo pomagata k izveličanju, zdaj ko na vekomaj živita na strani dobrega Pastirja ter se vdeležujeta njegovega večnega duhovstva.

Kdo bi dvomil nad tem, da sta onadva najboljša priprošnjika posebno slovanskim rodovom, katerim sta nekdaj prižigala luč

sv. vere, lomila kruh božje besede, odvezemala grešno breme, krepčala duše v sv. obhajilu . . . s kratka kazala pot zveličanja, pot v sv. nebo.

Kakor je nekdanj Makabejec spodbujal svojce, naj zaupajo v Boga, da jim bo pomagal, in jim v potrjilo povedal čudovito prikazen, v kateri je videl, kako sta višji duhoven Onija pa prerok Jeremija molila za Izraelsko ljudstvo ter mu izprosila pomoč: tako pač sme slovanski pridigar vernih ovčic oči obračati na njih »duhovna očeta, ki sta jih v Kristusu Jezusu po evangeliji rodila« (I. Kor. 4, 5.), in vsem, ki so dobre volje, klicati z Judo Makabejcem (II. Mak. 15.): Glejte, »ta dva sta prijatelja bratov in Izraelovega ljudstva; ta dva sta, ki veliko molita za ljudstvo in za vse sveto mesto« Jeruzalem — t. j. za vse slovanske rodove. O, gotovo še zdaj nadaljujeta delo, katero sta bila pri njih začela. — Tudi ss. Ciril in Metod zdaj vedno živita pri Jezusu v nebesih, ter moreta (s svojo priprošnjo) k zveličanju pomagati vsem, kateri se po njiju bližajo Bogu.

* * *

Komu ne pride na misel, če vse to sliši, nauk apost. (cf. I. Kor. 12. 12. — Efež. 1. 22. — Kološ. 1. 18.), da je Kristus naša glava in mi njegovi udje, da smo mi vsi torej z njim veliko duhovno telo? Kaj je bolj naravno kakor to, da moramo temu vzvišenemu poklicu tudi primerno in dostojno obnašati se v vsem svojem življenji? Zato zdaj razumemo nauk in opomin apostola (I. Petra 2. 5.), ki kliče vsem vernikom: »Vi ste kakor živi kamni zidani nanj (na Jezusa), vi ste duhovna hiša, sveto duhovstvo, da darujete duhovne darove, prijetne Bogu po Jezusu Kristusu«. Vsak kristijan torej mora nekako duhoven postati, da vsak dan opravlja duhovne darove pokore, zatajevanja, molitve in sv. čednosti, in je po takih darovih dopadljiv Bogu, ker jih opravlja v duhu Jezusovem. Zato vpraša sv. Leon: »Kaj je takó duhovsko, kakor če se Bogu darujejo čista vest in neomadežani darovi prave pobožnosti na altarji srca?«

In glejte že tisoč let se smejo tudi na Slovane obračati svetopisemske besede (I. c. v. 9.): »Vi pa ste izvoljen rod, kraljevo duhovstvo, svet narod, pridobljeno ljudstvo, da oznanujete popolnomasti tistega, kateri vas je iz teme poklical k svoji prečudni luči.« To pa je storil v svojem usmiljenji naš večni veliki duhoven Kristus Jezus, ki je k slovanskim rodovom poslal dva zvesta služabnika in nasledovalca svoja, sv. škofa Cirila in Metoda, kakor ste danes slišali. — Poprašajte, dragi kristijani, svoje srce, da-li ste se do zdaj vselej obnašali dostojno svojemu vzvišenemu poklicu, da-li ste se trudili posnemati svoja sveta blagovestnika, živeti po njiinem svetlem zgledu in tako dopasti svojemu Gospodu in odrešeniku? Ste-li tudi vi »sveti, nedolžni, neomadežani, ločeni od grešnikov?« Ah, če ti vest kaj očita, dragi brat, hiti k duhovnu Jezusovemu, skaži se mu, očedi se, umij se v krvi Zveličarjevi . . . da bo tvoja duša zopet lepa, bela kot nježni golobček! . . . Čujte, ljubi moji,

mili klic naših sv. blagovestnikov, ki se nam z visokih nebes razlega v to solzno dolino: »Bodite najini posnemovalci, kakor sva midva (bila) Kristova« (I. Kor. 4. 16.), in zdaj, glejte, se pri njem radujeva na veke. Tudi vi bote »sveti, neomadežani in nesvarljivi pred njim (Jezusom), ako le ostanete v veri utrjeni, in stanovitni ter nepremakljivi v upanji evangelija, ki ste ga slišali, in ki je bil oznanovan« (Kološ. 1, 22. 23.) po naju vašim sprednikom, in se po najinih naslednikih, slovanskih mašnikih, vam ne-prenehoma oznanuje! Potem vas bo privzel semkaj med »kraljevo duhovstvo... k svoji prečudni luči.« — Tako, glejte, bota sv. apostola vsem, kateri se po njiju zaupljivo bližajo Bogu, gotovo pripomogla k večnemu zveličanju.

Anton Žlogar.

XXXIX.

Homilija za praznik sv. Cirila in Metoda.

Po evangelji: Luk. 10, 1—9.

Najboljša mati nam je sveta katoliška cerkev. Kakor dobra gospodinja sebi izročnim daje ob pravem času tečne hrane, tako dela tudi svojim vernikom nevesta Kristusova. Ne samo ob nedeljah, tudi ob praznikih podaje primerne odstavke iz svetega evangelija nam v premislek in tolažbo. O prazniku¹ naših slovanskih blagovestnikov Cirila in Metoda se nam bere evangelje, kakršno ste slišali že ob praznikih sv. evangelistov. In to po pravici, vsaj sta postala ne samo apostola, marveč tudi evangelista slovanskim narodom, katerim sta ne samo nauke svete vere, ampak tudi sveto pismo in druge cerkvene bogoslužne knjige v slovenskem jeziku podala. To za današnji praznik popolno prikladno evangelje pa je tudi za nas polno veselja in spodbude. Veselja, ker vidimo, kako so se besede evangeljske nad slovanskima apostoloma izpolnile, spodbude pa, ker tudi nas k najlepšim naukom, in najboljšim sklepom nagibajo. Da torej beseda sv. evangelja, kakor zdravo gorčično zrno zasajeno v srca vaša dobrega in najboljšega sadu obrodi v vsej potrpežljivosti, premislimo natančneje današnji oddelek, da bomo tako tudi mi deležni milostij, katerih bogati vir je beseda božja.

Sveta današnja godovnjaka Ciril in Metod prosita za nas!

* * *

1. Naš Izveličar ni le sam oznanjeval božjega nauka, ampak pred soboj poslal je tudi dvanajst apostolov in dvainsedemdeset učencev, ki

¹ Evangelje za praznik sv. Cirila in Metoda v knjigi evangeljski naše škofije ni posebej natisneno. Vzame pa se lahko iz praznika sv. evangelista Marka. Pisatelj.

naj bi pripravljali ljudstvo na prihod Odrešenika. Prav to pripoveduje nam današnje sveto evangelje z besedo: »Gospod je izvolil še drugih dva in sedemdeset in jih je poslal po dva pred svojim obličjem v vsako mesto in kraj, kamor je on imel priti«. — Gospod Jezus Kristus si je namreč izmed ljudstva namestnikov izvolil in med njimi naredil razloček, tako da jih je bilo dvanajst na viši, dva in sedemdeset pa na nižji stopinji. Prvi imenovali so se apostoli, drugi učenci. Te je poslal pred soboj, naj naznanjajo, kakor poprej Janez Krstnik njegov prihod. Po dva in dva jih pošilja. Zakaj? Prav lepo razlaga nam to sv. Gregorij Véliki rekoč: Po dva učenca pošlje oznanjat besedo božjo, kajti dve sta zapovedi ljubezni, namreč do Boga in do bližnjega; manj kakor med dvema ljubezen ne more obstati. Po dva in dva torej pošlje Gospod oznanjat besedo božjo, kakor bi nam s tem činom hotel namigniti, da kdor nima ljubezni do bližnjega, ni sposoben sprejeti opravilo oznanovanja. — Pošlje pa jih pred svojim obličjem, v znamenje da Gospod sam sledi oznanovalcem svojim z milostjo, ki jih podpira, da beseda božja tudi pripravljena srca najde, jih prestvari in pre-
rodi v novo življenje pravičnosti in resnične svetosti (Cf. Rom. 10, 13—15.).

Kakor pa je nekda nebeški naš Izveličar svojim rojakom pošiljal učence, naj jih pripravljajo za delo odrešenja, enako milostljivega skazoval se je tudi pozneje raznim narodom. Podoben je v tem prav hišnemu gospodarju, ki je o raznih urah dneva šel delavcev najemat v svoj vinograd. Zgodaj že je poslal nekaterim slovanskim rojakom dva pobožna učenca sv. Mohorja in Fortunata, naj bi oznanjevala, da tudi njim se je približalo nebeško kraljestvo. Pozneje, v devetem stoletji, ko so se po preseljevanji narodov razna ljudstva utrdila v stalnih sedežih, poslal je osobito Slovanom dva brata, katerih god danes obhajamo, Cirila in Metoda. Ne bo mi mislim treba njihovega životopisa tu ponavljati, saj upam, da vam je življenje slovanskih blagovestnikov vsaj površno že poznato. Na to pa bi vas rad opozoril, kako se besede o razpošiljanji prvih učencev Kristusovih ujemajo z apostolskim delovanjem naših slovanskih verovestnikov. Komu ni znano, kako sta si bila Ciril-Metod drug drugemu v ljubezni vdana, kako sta si bila v resnici prava pristna brata v veselji in trpljenji. Ena misel ju je objela: razširjati po vsej moči kraljestvo božje mej narodi slovanskimi. Temu poklicu zvesta ostaneta do zadnjega vzdih. V preganjanji drug drugega tolažita, v nadlogi drug drugega osrčujeta, raznih krivic obdolžena, drug drugega zagovarjata, v vsem dobrem pa se mej soboj utrjujeta. (Cf. Ljubeznjivo slovo Cirilovo na smrtni postelji od svojega brata zgoraj str. 199). — Prav res, poslal ju je Gospod pred svojim obličjem, saj čisto vero Kristovo oznanjujeta; Onemu, kralju večnosti, neumrljivemu, nevidnemu, samemu Bogu (1. Tim. 1, 17.), ki se hoče razodeti tudi slovanskim narodom, pot pripravljata. — To sta vam prava učenca Kristusova, ki hodéč od kraja do kraja po deželi Slovanov, tudi njim kličeta: Približalo se je nebeško kraljestvo.

Predragi v Gospodu! Približalo se je tudi nam nebeško kraljestvo. Kar sta sv. Ciril in Metod zasejala, to so njihovi nasledniki, duhovniki katoliški pridno polivali, in Gospod naš Jezus Kristus, od katerega pride vsak dober dar in vsako popolno darilo, je dodelil rast, da je neprecenljivi dar svete vere pri nas ostal čist, neskaljen, katolišk do današnjega dne. Imejmo torej v časti sveto vero in spoštujmo one, ki v nas sveto resnico utrjujejo in ohranjajo. Dva učenca, sveta in pobožna prišla sta nekdam v deželo Slovanov, a koliko jih je sedaj njihovih pobožnih naslednikov! Gotovo iz Boga je bilo delo njihovo in zato ga ni mogla zatreti najhujša sovražna sila. Zatorej poslušajmo radi glas oznanovalecev vere; naj govoré ostro ali mehko, tolažljivo ali resnobno, žalostno ali veselo — sveto resnico Kristusovo vedno oznanjujejo. Gorjé onemu, ki služabnike božje zaničuje! Kdor vas zaničuje...

2. A vrnimo se zopet k današnjemu evangelju. Kakor skrben oče svojemu neskušnemu sinu, tako daje tudi Izveličar svojim učencem na pot lepih naukov lepo število. »Žetev — pravi — je sicer velika ali delavcev je malo«. Kakor namreč pridni poljedelec ob bogati žetvi potrebuje obilo delavcev, tako tudi Kristus razpošiljajoč sicer dvainsedemdeset učencev vé, da to število je še vse premalo v primeri z onimi, ki si želé odrešenja.

Prav te besede sta pač morala tudi na se obračati naša dva apostola napotivša se v slovanske dežele. Toliko ljudstva, tako obširne pokrajine, toliko sveta — a tako pičlo malo delavcev! — In te besede, ali ne veljajo tudi dandanes — čeravno ne v tistej meri ko nekdam — tudi za naše kraje, naše razmere? Koliko je krajev, kjer so nekdam duhovniki ob velikih praznikih v obilnem številu opravljali slovesno službo božjo; dandanes pa se komaj najmeta dva, ali celo samo eden, ki oskrbljuje v potu svojega obraza razsežno župnijo daleč na okrog z dušnimi potrebami. Kaj družega bi vam tu mogel svetovati, ko besedo Kristusovo: »Prosíte tedaj Gospoda žetve, da pošlje delavce v svojo žetev«. Kmalu pride čas mašnikovega posvečevanja. Skoro položé tudi naš milostljivi knezoškof svoje roke na glavo nadepolnih mladeničev — bogoslovcev v posvečenje mašnikovo. Prosimo tedaj posebno ob tem času, da po svoji milosti razvije Gospod svojo roko nad novoposvečenci ter jih pošlje goreče v veri, zavzete za svoj stan in narod, kot čvrste delavce in apostole mej slovenske rojake. — Ti pa, o Gospod, usliši našo molitev, in vpitje naše naj pride do tebe!

3. A kakšne nauke še podaje Izveličar svoji učencem? Nekateri so tolažljivi, drugi žalostni. »Pojdite, jaz vas pošljem, kakor jagnjeta med volkove«. Jagnje — to nam je vsem znano — je v sredi krvoločnih volkov v vedni smrtni nevarnosti. Tako tedaj naj bi se godilo učencem Kristusovim?... Komu ne prihajajo v spomin ob tej priliki besede Jezusove, katere je govoril pri zadnji večerji svojim apostolom? »Iz shodnic vas bodo devali; pride celo ura, da bo vsak, kateri

vas umori, menil, da Bogu službo stori« (Jan. 16, 2.). A tudi vzrok jim pové, zakaj se bo vse to godilo. »Ko bi bili iz sveta — pravi — bi svet svoje ljubil; ker pa niste iz svetá, ampak sem vas jaz od svetá odbral, torej vas svet sovraži. In ako vas svet sovraži, vedite, da je mene poprej sovražil, ko vas.

In, da vam vzamem v misel zopet slovanska apostola, — kako resnično se je vsa ta obetana žalost, nevarnost in nesreča nad njima izpolnila! Komaj začneta pri slovanskih narodih trudapolno delo svoje, že jima se porajajo, kakor po dežji strupene gobe iz zemlje, sovražniki, hoté jih ugonobiti. Najhujših krivic ju dolžé, celo s krive vere priimkom ju pitajo in pri rimskej stolici ju zatožijo. »Zakaj to pustiš, zakaj to trpiš dobrotno nebó?« — Spoznamo, da Gospod hoče, da njegova učenca skozi muke in bedo, in nadlog in trpljenja revo pojdetá v neminljivo slavo nebeško. — Ali pa se ne godi tudi dandanes ravno taka s pobožnimi kristijani? Vsi kateri hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu bodo preganjanje trpeli (II. Timot. 3, 12.). Ako te torej zaradi tvojega pobožnega življenja posvetni ljudje zaničujejo, zasramujejo, se tvojim dobrim delom hudobno rogajo in jih s predrzno roko celo podirati skušajo, ne omahuj kristijan predragi! Hlapec ni večí, kakor njegov gospod. Ako so pa Kristusa preganjali, bodo tudi tebe preganjali (Jan. 15, 20.) in če bi ljudem dopadel, že nisi več služabnik Kristusov (Gal. 1, 10.).

4. Še marsikatero ljubeznjivo koristne opomine podaje na pot Izveličar svojim učencem. Navada je bila ondaj pri Judih, da se niso, bi rekel, s praznimi rokami podajali na potovanje. Z denarjem, brešnom in obleko dobro obloženi odpravili so se z doma. A kaj pa Izveličar svetuje svojim učencem? Nič vsega običajnega, nič nepotrebne, nič, kar bi razkošnosti spominalo, naj ne jemljejo soboj. »Ne nosite mošnje« (širokega pasú, v katerem so Judje svoj denar shranjevali), »ne torbe« (v kateri bi bila obleka za preoblačenje), »ne čevljev«, (za spreobutev), »in nikogar na potu ne pozdravljajte« (z nepotrebno in prisiljeno pri-ljudnostjo). — V duhovnih dobrotah bogati, naj bodo učenci v pozemlj-skih rečeh revni. A kader pridejo v kako hišo naj jej želé vsega naj-boljšega rekoč: »Mir bodi tej hiši!« In kar bodo želeli, to se bode tudi zgodilo. Kristus namreč pravi: »Ako je tam otrok mirú, po-čival bo nad njim vaš mir; ako pa ne, se bo k vam vrnil«. A dasi tudi ne bodo za časno skrbeli, nič jim ne bo manjkalo. V hiši, v katero pridejo, naj ostanejo, naj jedó, kar se prednje postavi, delavec namreč je vreden svojega plačila. Ondi pa naj ozdravljajo tudi bolnike in naj jim rekó: Približalo se vam je božje kraljestvo.

O zlate resnice oznanovalcem božjega evangelja, kako zvesto se spolnujete nad apostoli slovanskimi! Ne iščeva vašega, ampak vas, sta pač lahko rekla Ciril-Metod, stopivša na slovansko zemljo. Nista prišla z nova tlačit slovanskih narodov, nista prišla podjarmit si njihove zemlje, ne desetine pobirat, ne bogatih gradov zidat, — evangelje mirú sta

prinesla, vero in omiko krščansko sta oznanovala. O kako lepe so nogé oznanjujočih mir, oznanjujočih dobro! (Rim. 10, 15.). — Mir bodi slovanskim narodom! Milost vam bodi in mir od Boga Očeta našega in od Gospoda Jezusa Kristusa (II. Kor. 1, 2.). S temi besedami si odpirata lipove gaje v slovanskih pokrajinah, s temi tudi srca zapuščenega rodu. Kakor nekdanj Peter (Dejanje ap. 3, 1—6.) hromemu siromaku ob vratih jeruzalemskega témpelja, tako bi bila smela tudi ona dva reči: Zlata in srebra nimava, kar pa imava to ti dava. V imenu Jezusa Kristusa križanega vstani in hodi — ljudstvo slovansko! Le vstani borni narod moj, Do danes v prah teptan, Pepelni dan, ni dan več tvoj, Tvoj je vstajenja dan! Vstani v živi veri Jezusa Kristusa, okrepi se v upanji večnega izveličanja, utrdi se v ljubezni do Boga trojedinega! Hodi po potu resnice in pravice, tudi tebi se je približalo nebeško kraljestvo!

In: bili so radostni Slovani itd. gl. str. 82.

Kar pa so, dragi poslušalci moji! naši praočetje z veseljem sprejeli, skozi toliko stoletij neomadežano ohranili, kar je bilo našim pradedom življenja luč in nebeški ključ, kar jim je bilo tolažba v življenji in smrti, veselje v sreči in nesreči — svete vere neprecenljivi dar tudi mi neoskrunjeno gojimo, ohranimo in utrdimo. Kdor nam zdravje vzame, nam je mnogo vzel, a kdor življenje vzame, nam je več vzel, kdor pa nam vero vzame, nam je vse vzel, zakaj: »Kdor ne veruje« — pravi Kristus — »bo pogubljen«. Radi in zvesto torej poslušajmo glas svetih učencikov, ki nam užigajo v srei luč božjega nauka, nam kažejo pot, ki pelje v večno življenje. O kolika sreča! Od zibeli že smo vsajeni v vinograd svete katoliške cerkve, od mladih nog se nam je kazala pot krščanskega življenja. Po vsej pravici smemo tudi mi klicati s pobožnim Caharijem: Hvaljen Gospod, Izraelov Bog, ker je obiskal, in storil odrešenje svojemu ljudstvu (Luk. 1, 68.)! Ne zametujmo torej resnice, ki nam je posvetila, da ne bo kraljestvo božje od nas odvzeto in dano drugim narodom. Gospod z nami in z našim duhom!

* * *

Tako ste, dragi moji! slišali, kako sta svetnika, katerih god danes obhajamo, živela in storila po vzgledu in navodu, kakoršnega je dal svojim učencem, preden jih je razposlal po svetu oznanjat besedo božjo — naš Izveličar Jezus Kristus. Spoznate pa tudi iz današnjega premišljevanja, da ju po vsej pravici smemo imenovati prava apostola Slovanov. Res trudapolno je bilo delo; pot jima je tekel v debelih sragah raz obraz, srce jima je dostikrat krvavelo, ko nista mogla storiti toliko, kolikor bi bila želela. A čem trudapolnejše je delo, tem obilnejše in sladkejše je plačilo. Sedaj pa v nebeškem žaru uživata kraljestvo božje, katero sta nekdanj mej slovanskimi narodi razširjala. Nam pa ne preostaje družega, nego po vzgledu sv. apostolov spoznati

čisto resnico sv. evangelja, razširjati jo vsak v svojem krogu, vsak po svojih razmerah, in s svojim dobrim vzgledom pri vseh, ki so naši skrbi izročeni, bolj in bolj utrjevati. »Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaša dobra dela in časté vašega Očeta ki je v nebesih (Mat. 5, 16.). In če to storimo, bo vera trdna živela v srci vseh Slovanov, bo upanje nas prešinilo, upanje večnega življenja, pa tudi ljubezen božja nas bo ob smrtni uri objela v večno nebeško plačilo. In da se to zgodi, Ciril in Metod, sveta brata, apostola Slovanov, — bodita priprošnika vseh vernih kristijanov!

Andrej Karlin, mestni kapelan.

XL.

O ljubezni do domovine.

Homiletiška razprava.

Vsaka dôba ima svoje posebne misli ali ideje, za katere gori, stoji in se bori. V starej dôbi je bila ideja državljanstva; v srednjem in na začetku novega veka ideja vere; a v najnovejšem času je memo verske ideja narodnosti, katera ves svet napolnjuje, oduševljava, ovlada. Zlasti v naših dneh se o narodnostnej ideji mnogo govori in piše. Marsikaj se dandanes res sliši in čita o domovini in o domoljubji; posebe pri nas Slovencih ter sploh v Slovanih je ta predmet sedaj takorekoč na dnevnem redu. Poglavje o ljubezni do domovine se razpravlja več ali manj v vseh krogih, razumeva se, da z raznega stališča in na različen način. Povod takim razmotrivanjem dajejo posebno cerkvene in narodne svečanosti v proslavo slovanskih blagovestnikov ss. Cirila in Metoda.

Tudi prečastiti knezo-škofijski ordinarijat lavantski je letos (1885) med običajnimi bogoslovnimi vprašanji dotičnim duhovnikom dal v izdelavo iz omenjenega poglavja zgoraj navedeno točko z določbama:

Kaj je ljubezen do domovine?

Kaj uči krščanska vera o tej ljubezni?

Kaj posebe cerkev katoliška?¹

Stvar je pač umestna in udobna: primerna kraju in času; zato pa bi gotovo bilo prav in dobro, ko bi se take razprave tudi v naših novinah in časopisih objavljale. Na tak način bi se slovensko občinstvo bolj seznanjalo z raznimi in vsekakor potrebnimi predmeti bogoslovskimi, a

¹ »Quid est amor patriae? Quid docet fides christiana circa hunc amorem? Quid speciatim Ecclesia catholica?« (Kirchliches Verordnungs-Blatt für die Lavanter Diözese. 1885. I. Nr. 439).

ob jednom bi se tako tudi marljivejše obdelovalo polje cerkvene književnosti naše z nekaj žlahnejšimi sadeži te vrste. — Uprav v ta namen pošilja podpisani tukaj v svet skromni svoj izdelek, odlomek iz poglavja: »Ljubezen do domovine«, sestavljen dakakor po ravno naznačenem propisu, a poleg tega še s posebnim ozirom na naše razmere.

»Sve za vjeru i za domovinu!«

Kaj je ljubezen do domovine? ¹

Prej nego li se na to vprašanje more prav odgovoriti, zdi se, da je treba označiti pojem domovine.

Kaj je domovina? — Človek prostak smatra za domovino svojo navadno oni kraj, okoliš ali deželo, kjer se je rodil, kjer je bil uzgojen, ali kjer stalno prebiva. No, je to v nekem pomenu domovina, vender ne v pravem; bolje se to imenuje domovje. V kolikor se oni izraz na isti zavičaj (kraj, kjer je bil kdo rojen ali se je udomil) morda nanaša, to so grobovi milih in dragih ljudij, katere ona zemlja krije; to so prostori, napojeni s krvjo pradedov; to so kraji nad katerimi bedi povestnica dičnega in tožnega spomina, ali katere si je priljubila sladka navada vsakdanjega življenja. — Ne ona gruda zemlje, na katerej smo prvokrat zagledali svetlo, tudi ne predel svetovni, v katerem živimo, niti državna uredba, po katerej smo na politični način pridejani tej ali onej vladavini, — niso one stvari, katere bi mogle odgovarjati pojmu »domovine«. Ta ideja ni osnovana na tako materijalnem, tako premenljivem, porušljivem temelji; nego pojem domovine mora biti prost od vseh geografskih pogojev, nezavisen od vseh političnih odnošajev. Život ljudski, t. j. narodni jezik, način mišljenja in poslovanja, običaji s svojimi krepostmi in pred-sodki, s prednostmi in nedostatki, minolost s slavnimi svojimi in žalostnimi spomini: to so pojmi, kateri se z onim sadržajem povse zlagajo. Kjer teh ni, tam je beseda »domovina« prazna fantazija.

Ljubezen do domovine torej ni samo v tem, da je vsakemu človeku njegovo rodišče, uzgojišče ali bivališče milejše od vsakega drugega kraja na svetu, — kajti to je, lastno tudi brezumnim živalim; nego v človeku je ta prirojeni nagon mnogo vzvišenejši in plemenitejši. Razumni človek iz hvaležnosti, katero v srci goji do milih roditeljev, dragih uzgojevalcev in prijateljskih sostanovnikov, ljubi in miluje širje kroge, cele skupine ljudstva, katero je istega roda in jezika ter ima z njim iste običaje in isto zgodovinsko prešlost. Pravi domoljub posvečuje svoje moči vsej takej skupini človeštva, žrtvuje osebno korist vseobčnemu dobru, sploh čuti srečo in nesrečo vseh soplemenikov ter deluje za duševno in telesno

¹ Podloga temu odstavku so: »Putositnice« od A. Niemčiča Gostovinskoga, Zagreb 1845, str. 311 sl.; »Slov. Prijatelj« 1873. 425; »Razlag. kerš. katol. Nauka« III. 1867, 473 sl.

blagost celega naroda, brez ozira na kake slučajne razdelitve, umetne ustrojbe. Kajti tudi tu velja beseda svetopisemska: »Kar je Bog združil, naj človek ne loči« (Mat. 19, 6.).

In tako ljubezen do domovine primerno imenujemo ljubezen do svojega naroda.

A v čem zaprav obstoja ljubezen do naroda?

Mnogi in razni so činitelji, kateri sestavljajo to poglavje. Vender moremo prilično vse povzeti v te-le četiri glavne sestavine: na vero, jezik, čast in blagostanje naroda. In ljubezen do teh svetinj narodovih ob enem je ljubezen do naroda, je ljubezen do domovine.

Povestnica nas uči, da je prava vera temelj pravej sreči in omiki vsakega naroda. Vér pa je na svetu več in zelo različnih! a ni dvojbe, da je med vsemi najboljša, najrazumnejša vera kristijanska, katera oznanja jednega jedinega Boga, ki vlada nebo in zemljo. Cerkveni učitelj sv. Ambrozij pravi: »Naša vera je zaklad« in »dedščina naših pradedov je prava vera« (L. I. Abr. 9; Sup. psal. 36.). Ker pa je, kakor le jeden Kristus in samo jedna resnica, tako tudi jedno jedino veroizpovedanje krščansko pravo, in to po našem prepričanju uprav katoliško: zato tudi pravi rodoljub nad vse ljubi katoliško vero ter si posebno prizadeva, da se katoliško življenje trdno ukorenini v njegovem narodu in krepko se razvija; pa skrbno odstranja vse, karkoli bi pravo versko zavest v ljudstvu moglo motiti ali slabiti.

Poleg vere je najdražji zaklad vsakemu narodu njegov jezik, kot glavni znak narodnosti. Že sv. pismo pravi: »Tvoj jezik te razodeva« (Mat. 26, 73.), kdo in kaj da namreč si; in lepo govori v tem smislu naš knezoškof blagega spomina A. M. Slomšek: »Beseda materna je vseh dobrot največa dobrota, jasno ogledalo vsakega ljudstva, mila dojka vsakega nauka in izobraženja narodnega. Dokler beseda materna slovi, se narod časti in oživlja; kakor beseda materna umira, péša tudi naroda slava in moč. Kdor ljubi torej svoj narod, njemu so dragi tudi matere mili glasovi; oni so živci življenja dušnega« (Zbr. Spisi IV. 258.). Zato pa se tudi vsak rodoljub trudi, da njegov narod uživa vse pravice, katere mu grejo po božjem in človeškem pravu, poimenoma v šoli, uradu in javnem življenji, kakor se to tudi še posebe v Avstriji izrečno priznava v državnih temeljnih zakonov od 21. decembra 1867, čl. XIX.

Pravi rodoljub nadalje skrbi za svojega naroda dostojno čast. Največja slava kakega naroda je prava kultura njegova. Znani izrek Angleža Adama Smitha: »Nevednost je najdražja reč na svetu; poučen in pameten narod je vselej pobožnejši in pridnejši, nego nepoučen in nesposoben«, potrjuje nam vsakdanja izkušnja. Naloga vsakega rodoljuba je torej, da pospešuje pristno in narodu primerno prosveto ter v ta namen podpira cerkve, šole in druge vzobraževalne zavode, pomaga pri književnih, znanstvenih in umeteljniških društvih, sodeluje sam kolikor

more tudi z besedo in peresom pri vseh prosvetnih težnjah za občni duševni napredek ljudstva. Stare lepe lastnosti naroda, domače šege, hvalevredne navade, dobre naprave povsod varuje; nasproti pa zatira grde razvade, neumne vraže, škodljive napake, sploh vse, kar bi njegov narod raznašalo pri drugih na slab glas.

Gmolno blagostanje naposled je mnogo odvisno od deželnih in državnih zakonov; dobre postave pomagajo prebivalcem k sreči in imovitosti, slabe jih spravljajo v bedo in siromaštvo. Tega si svest, prizadeva se pravi rodoljub zlasti, da se kakor v občinski odbor tako tudi v deželni in državni zbor volijo pošteni, previdni in pogumni možje, kateri imajo um in srce za narod, kateri znajo za naroda blagor in gorjé ter se hočejo v resnici tudi brigati o duševnem in telesnem dobru ljudstva svojega.¹ Pa tudi razna narodnogospodarska, obrtniška, denarstvena i. dr. društva so pri tej točki važna stvar; in pravi rodoljub se za vse to zanima in pomaga kakor vé in zna z besedo in dejanjem, uvažujoč besede apostolove: »Kateri zna dobro delati, in ne dela, njemu je greh« (Jak. 4, 17.).

Iz teh pglavitnih načel pa izvajamo nekatere posledice gledé ljubezni domovinske; in to: *a)* Vsak posamičnik se varuj vsega, kar bi moglo omajati ali veljavo vladarja in oblastev, ali prava in koristi državljanov, ali tudi ugled in mir domovine same. *b)* Z vsemi dobro mislečimi prizadevaj si domovino varovati od pretečih nevarnostij; zato je služba vojaška za one, katere kliče postava v vojsko. *c)* Službene svoje dolžnosti izvršuj zvesto; blagor celega telesa to namreč od posameznih udov zahteva. *d)* Javne zakone spoštuj, in bremena, davke in drugo, kar tirja občno dobro, odrajtuj točno. *e)* Javne naprave, cerkvene, občinske, deželne in državne po možnosti podpiraj. *f)* Ljudi o domovini posebno zaslužne imej tudi v posebnem spoštovanji in blagočestji. *g)* Do soprebivalcev: inovernikov in drugonarodnikov bodi potrpen in odkritosrčen. *h)* Za srečo domovine in naroda moli!

Slomšek »pravega domorodca, vrlega domoljuba« tako-le popisuje: »Kdor svojemu deželnemu oblastniku dolžno čast, ljubezen in pripomoč, podajnost in voljno pokorščino skazuje, in zanj moli; kdor gosposkam od deželnega oblastnika postavljenim čast in pokorščino skazuje, in zanje moli; kdor ima pravo domovinsko ljubezen, in jo s tem na znanje daje, da vse prigodke svoje domovine pristrčno občuti in ji vse dobro resnično želi; kdor je pri volji, ji k sreči pridno v dejanji pomagati; kdor vsem postavam in poveljem deželnega oblastnika voljno pokorščino skazuje; kdor potrebam domovine rad in ročno pomaga in vestno dolžne davke plačuje; kdor je pripravljen, domovini javne in osebne službe opravljati, in za njeno srečo in božjo pomoč velikokrat moli; kdor vse dolžnosti opravlja: je zvest podložnik in dober domorodec« (Zbr. Spisi IV. 194.).

¹ Primeri pastirske liste o volitvah mnogih avstrijskih in drugih škofov.

Kaj uči krščanska vera o téj ljubezni?

So ljudje — tudi pri nas —, katerim ljubezen do domovine, rekše ljubezen do naroda svojega, velja za nekaj poganskega, in kateri torej trdijo, da kristijan takih mislij in čutov ne bi smel gojiti, temveč bi jih moral zatirati in celó pregnati iz glave in srca. — No na kaj ti naslanjajo svoj nauk? Na izrek sv. apostola Pavla: »Ni razločka med Judom in Grkom; kajti je jeden isti Gospod vseh, bogat za vse, kateri njega kličejo« (Rimlj. 10, 12) in: »Ni pogan, ni Jud, ni divjak (barbar), ni Scit, ni suženj, ni svobodnik; nego vse in v vsem Kristus« (Kol. 3, 11.). Toda té besede némajo z narodnostjo nič opraviti; nego apostol govori tù le v verskem oziru, da so namreč v Kristu vsi narodi jednako opravičeni otroci božji, katere vse v vzveličanje vodi sv. katoliška cerkev, vodi k jedinstvi — ne k naravnej jedinstvi narodnosti, temveč k nadnaravnej jedinstvi vere; kakor uprav v istem smislu tudi Vzveličar pravi (Jan. 10, 16), da bode »jeden ovčnjak in jeden pastir«.

Mi kristijani ljubimo tudi res po nauku naše vere vsakega človeka, naj je našega rodú ali katerega drugega, naj je domačin ali tujec; vender pred vsemi ljubimo vsak posebno národ svoj, ali kar je isto, najbolj ljubimo svojo narodnost. Da, nam je ljubezen do domovine t. j. ljubezen do naroda za Bogom in njegovo sv. cerkvijo najsvetejša reč. — Imamo pa za tó razloge srca in uma, imamo vzgled Kristov in apostolov ter primere drugih svetnikov in izreke njihove; imamo za sebe običaj celih narodov krščanskih in posebe dokaz katoliške cerkve; imamo svedočbo povestnice občne in nauk krščansko-katoliške morále.

Čut za domovino, ljubezen od národa in narodnosti svoje, utisnil je že Stvarnik sám človeku v srce. A ta prirodni zakon nas vleče z neko nevidljivo silo tudi črez leta in leta iz tujega v domači kraj, od inostranega k svojemu narodu in jeziku. Ni človeka, kateremu se v tujini med drugonarodniki ne bi razvedril obraz, ne zaigralo srce, zagledavšemu znanca rojaka, začuvšemu glasove domače, — ako mu še sicer naravni povse izopačena. In ako tudi človek tó srčno čuvstvo za nekaj časa i umetno skuša zatajiti, vender se isto zopet in zopet pojavlja in to v posebnih slučajih celó proti zlej volji njegovej, čemur so nam dokaz takoimenovani narodovi renegati.

Kar čuti srce, potrjuje nam tudi um. Res človek je član vesvoljnega roda človeškega, no vender je tudi član posebnega dela, manjše skupine narodne, s katerim delom dotičnika neposredno veže isti izvor, isti jezik, ista uzgoja, ista slast in strast. A komu naj tedaj v prvej vrsti darujemo svoje moči, komu v prid naj posvečujemo svojo delavnost v večjej meri, nego li onemu, kateri nam je bliže, torej svojemu narodu? Domače dobro ima gotovo prednost pred enakim tujim; skrbeti pa za vse ob

jednem je toliko, kakor ne marati za nikogar. Kakor je verski indiferentizem nespameten in pogubljen, tako je tudi takozvani kozmopolitizem narodni prava kimera.

Utemeljitelj krščanske vere in nje razširjevalci so bili roda judovskega; a uprav ta narod so oni posebno ljubili z besedo in dejanjem. Ko je neka tuja žena kananejska, po rodu Sirofeničanka, Krista prosila, da bi hudega duha izgnal iz njene hčere, rekel je Vzveličar: »Nisem poslan, kakor le k izgubljenim ovcam hiše Izraelove« (Mat. 15, 24) in: »Pusti, naj se poprej nasitijo otroci« (Mark. 7, 27) t. j. domači, Judi. Sicer je Kristus sploh sv. evangelje res oznanjeval le Judom; k drugim národom sám ni šel, nego je poslal tja apostole (Mat. 28, 19); tudi je on, rojen v Betlehemu in po materi Nazarečan, britko tožil in jokal nad nesrečo Jeruzalemskega mesta, središča vsega judovskega národa (Luk. 19, 41—44.). Sv. Pavel, zarojenec Benjaminov, iz Tarza v Ciliciji, državlján rimski, kateri je bil od Judov »petkrat po štirideset eno manj prejel«, na njihov povod bil enkrat kamenovan, in sploh bil tudi v nevarnostih ljudstva judovskega (v. II. Kor. 11, 24 sl.), razločno govori poln narodnega čuta: »Resnico govorim v Kristu, ne lažem; ker mi pričevanje daje moja vest v sv. Duhu: da imam veliko žalost in vedno britkost v svojem srcu; želel sem namreč jaz sam preklet biti, ločen od Krista, za svoje brate, kateri so moji rojaki po mesu, kateri so Izraelci« (Rimlj. 9, 1—4.). To so pač junaške besede, izrazujoče tako neizmerno ljubezen do istorodnih soplemenikov sv. apostola, do vseh Judov! In opominjajoč v obče: »Delajmo dobro vsem, vzlasti pa domačim po veri« (Gal. 6, 10), nabiral je isti sv. apostol Pavel zopet po raznih pokrajinah n. pr. Macedoniji, Ahaji, Galaciji idr. mile darove za Jeruzalemljane (prim. II. Kor. 8. in 9. pogl.) kot poglavitno občino kakor v verskem tako tudi v narodnem oziru.

Lepe vzglede ljubezni do domovine, do národa svojega, nahajamo tudi v življenji svetnikov in drugih pobožnih kristijanov. Tako je n. pr. sv. Hieronim vselej, kedar je Boga zarad prenatgljenosti svoje prosil odpuščenja, baje rekel: »Prizanesi mi, o Gospod, ker sem Dalmatinec« ter se je tako izrečno imenoval posebnega deželana po tedaj sploh navadnej ideji državoslovnej. Sv. Vojteh se je najprej trudil med domačim národom, v Česki, da ga privede k pravemu krščanstvu, in še-le potem, ko ga rojaki niso več marali, iskal si je škof nove domovine kot misijonar v Ogerskeji, Poljskeji in Pruskeji. O benediktincih, katere je isti Vojteh bil iz Rima s seboj nazaj privel v Česko, pripoveda se, da so, dospevši do meje, poljubljali zemljo, rojstveno deželo svojo. Sedem krščanskih mučnikov v Samosati je še na morišči molilo za poganške stanovnike domačega mesta. In enakih ter podobnih primerov nam pobožni spisi podajajo mnogo. — Tudi besede sv. Avgušтина o krščanski ljubezni sploh veljajo istotako o našem predmetu: »Prav ljubi tisti, kateri ima uredjeno ljubezen; taka ljubezen pa zahteva, da ne ljubimo tega, kar ni ljubezni vredno, in da ljubimo to, kar je vredno ljubezni; da ne

ljubimo bolj, kar je vredno manjše ljubezni, in da ne ljubimo manj, kar je več ljubezni vredno.« A kaj je človeku na zemlji vredno večje ljubezni, nego li njegov jednoplemeni in jednoverni sorodnik? »Ljubezen«, pravi tudi neki dušni učitelj, »začenja se na domu, v bivališči, ter se razširja nad znane in neznane, nad rojake in tujce.«

Celi narodi krščanski imajo posebne svetnike kot izvoljene svoje priprošnjike, katere poimenujejo celó s slavnim naslovom »apostolov« svojih. Tako n. pr. Nemci svojega sv. Bonifacija, Madjari sv. Štefana kralja, mi Slovani sv. Cirila in Metoda kot verske in národne učitelje. Razven teh častijo zopet kakor katoliki tako pravoslavni še druge člane svojega roda in plemena, moške in ženske, kot takoimenovane narodne svetnike in svetnice, ter jim stavijo posebe cerkve in oltarje; taki so n. pr. Rusom sv. Vladimir in Olga, Poljakom sv. Kazimir in Bronislava, Čehom sv. Vacsлав in Ludmila, Srbom sv. Sava in Angjelina itd. Slovenci so izvestno od 13. do blizu 18. veka skupno romali tja na Porenje v Trier, Köln in Aachen, kjer so posebe v zadnjem mestu, v Aachenu, Ljubljancani in Kranjčani l. 1495 ustanovili v cerkvi Božje Device Marije slovenski oltar, pozneje beneficij ss. Cirila in Metoda za kapelana slovensčine zmožnega. Drugi narodi pa so si postavljali zopet svoja posebna svetišča. V novejšem in najnovejšem času je tako češčenje narodnih svetnikov in po njih posvečenih krajev itak še v svežem spominu, n. pr. uprav slovanske slavnosti leta 1863 o tisočletnici prihoda ss. apostolov naših Cirila in Metoda v zapadne Slovane, ter letošnja (1885) tisočletnica smrti sv. Metoda in božji poti vseh slovanskih rodov na Velegrad, svetega nadvladike stolnico in grob; itd.

Katoliška cerkev, katera sicer že po svojem imenu predstavlja celoto, vesvoljnost versko, poudarja vendar v dejanji tudi posamezne narodnosti. Vse prej omenjane národno-verske naprave so namreč rimski papeži svojim podanikom, katolikom, priznali, odobrili in potrdili, da mnogo še sami pospeševali podeljujoč n. pr. udeleževalcem dotičnih slavnosti in pobožnosti razne odpustke, kakor uprav slovanskim romarjem in onim, kateri so predpisane odredbe za proslavo jubilejsko domá opravljali. Papeži Hadrijan II. (868), Ivan VIII. (880) in Benedikt XIV. (1754) so, kakor znano, Slovanom dovolili celó narodno, slovensko liturgijo itd. Nadalje cerkev katoliška zaukazuje takozvane nacijske sinode, že vsaj od 6. stoletja sem; odlikuje nekatere škofo oziroma nadškofe z naslovom »primas«, prvostolnik kake države ali katerega národa, kakor Primas Germaniae (v Salzburgu), Primas Hungariae (v Ostrogonu) i. dr. V kongregaciji de propaganda fide v Rimu se uzobražujejo misijonarji za razne národe in jezike. Papež rimski piše posebne skupne poslanice škofom istega národa, n. pr. episkopatu francoskemu, episkopatu španjskemu idr. Katalog koncila Tridentskega imenuje pri dotičnih zborovalcih poleg rojstvenega kraja, stolnega mesta ali dežele in države večkrat tudi njegovo narodnost, n. pr. Jurij Drašković, Hrvat, škof pečuhski (pozneje

zagrebski), Valentin Herbot, Poljak, škof premiselski, Timot. Justinijan, Grk, škof kalamonski itd.

Povestnica, cerkvena in svetska, imenuje nam pri vseh narodih mnogo oseb raznega stanú in obojega spola, naudušenih rodoljubov, delujočih z umom in dlanjo za domovino in narod svoj v raznih strokah, pisateljske, govorniške, državniške, umetniške, vojaške . . . , kateri pa so ob enem bili in so dobri kristijani, zvesti katoličani. In zlasti v naši dobi je obče priznано, da se pravo krščansko občinstvo razodeva baš v pravej rodoljubnosti. Poglejmo le-uprav sami sebe. Kako se že tudi med Slovence uriva protestantstvo in se sploh širi mlačnost v veri. A kaj oboje pospešuje? Tuj živelj, germanizacija. In kaj ohranja v ljudstvu katoliško zavest? Slovenstvo! Prispodobi samo tam severne obmejne kraje zlasti v Koroški, in tu le osrednjo pokrajino Kranjsko.

Naposled še za našo stvar govori katoliška moralka. Narodnost je življenje naroda: dokler stoji prva, stoji tudi drugi; propade li narodnost, propal je i narod. To vidimo pri mnogih narodih, posebe pri Grkih in Rimljanih, katerim je v prvi vrsti na mari bilo državljanstvo, a potem še-le narodnost; — Rimljan n. pr. hoteč dokazati komu svojo veljavo, ni rekel: Romanus sum (Rimljan sem), nego: Civis romanus sum (državljan rimski sem)! »Narod brez narodnosti je telo brez kosti«. Narod, kateri svojo narodnost zaničuje, zavrže in izdá, sam sebe mori; a vsak posameznik, ki se za narodnost svojo ne briga in ne trudi za ohranjenje národa, sokriv je narodnega pogina; kar ni brez greha. — Različne narode na zemlji je pripustil Bog sam, razdelivši jedno ljudstvo na več jezikov (v. Genes. 11, 6. 7), in je tako volja božja, da se razne narodnosti tudi ohranjajo. Za to pa ima skrbeti vsak član v dotičnej družini ljudske. »V to ste namreč poklicani; ker je tudi Kristus trpel za nas in vam je zapustil vzgled, da hodite po njegovih stopinjah (I. Petr. 2, 21); a Vzveličar naš pravi: «Kdor ni z menoj, zoper mene je, in kdor ne zbira z menoj, raztresa» (Mat. 12, 30.). Beseda jasna!

Iz vsega tega je razvidno, da je ljubezen do domovine, to je ljubezen do naroda svojega ali svoje narodnosti, ne samo lepa krepost, temveč prava dolžnost vsakega človeka, zlasti še kristijana. Lepo kakor resnično torej govori jeden največjih rodoljubov in najslavnejših cerkvenih poglavarjev, naš A. M. Slomšek: »Najčistejših čuvstev človeških in najlepših eno je naklonjenost do jezika maternega, čigar mili glasovi so zemljana k zavesti spravili. Spomin na zibel otroških dnij, na ljubljeno domačijo nam je milo tolažilo na potu življenja našega, in ljubezen do svojega naroda more in mora biti eden najdragocenejših biserov v čednostnem venci vsakega moža« (Zbr. Spisi IV. 197.). A posebna dolžnost je ta krepost še za nas Slovence, katerim preti največja nevarnost narodne smrti . . . In tù smo poklicani vsi, brez razločka stanú in službe, da delamo z vsemi močmi za domovino, za ohranitev našega naroda.

Kaj posebe učí cerkev katoliška? ¹

No, tù pa recimo naračvnost: Ljubezen do naroda je še posebna naloga naših duhovnikov! To zahteva od njih sama vera, narod in služba njihova.

Komu je Kristus Vzveličar naš pri zadnjej večerji govoril besede slovesne: »Jaz sem izvolil vas in postavil sem vas, da greste in sad obrodite, in da sad vaš ostane« (Jan. 15, 16)? Komu drugemu nego svojim učencem, torej duhovnikom! Obrnimo to na naš predmet. V prejšnjih časih so ljudje živeli skorej jedino za vero in cerkev; znanje in naobraženost ter drugi javni posli so bili komaj v spočetku. Duhovnik, kateri je pridno opravljaj dolžnosti svoje vere in cerkve, bil je na svojem mestu, bil je v veljavi. V našej dobi je drugače. Dandanes se zahteva od vsakega tudi najnavadnejšega človeka, da se peča razven svojih navadnih dolžnostij še z drugimi narodnimi stvarmi, da si pridobiva nauke in omike ter da jedno in drugo razširja med ljudstvom. A koliko se vse to zahteva še le od ljudij, kateri so se izučili v šolah; torej tudi od duhovnikov!

Duhovniki morajo biti v naših dnéh podporniki in pomagaleci pri vsakem narodnem poslu. Oni morajo razumevati naš čas, da vejo, kaj današnji svet giblje, da poznajo želje in težnje, pravo in korist naroda svojega, pa da se na vso moč zauzemajo za njega napredek in srečo. Duhovniki ne smejo zaostajati za časom, nego oni mu morajo prednjačiti. Ako je treba kakej želji narodnej dati izraz, duhovnik naj to stori; ako je treba na bran stati za pravo naroda, duhovniku je dolžnost, da tó učini. Kajti uprav duhovnikom velja zopet beseda Vzveličarjeva: »Vi ste sol zemlje; vi ste luč sveta« (Mat. 5, 13. 14).

Duhovnik kateri je zavzet za blaginjo naroda, vse rad žrtvuje za svoj narod; on more vse izvesti, njega bode narod najbolj slušal; saj »ne more mesto skrito biti vrh gore postavljeno« (Mat. 5, 14). Duhovnik pa, kateri je protivnik svojega národa, ne velja dosti, in ne more dosti opraviti: »Ako pa se sol sprídi, ni za družega več, kakor da se ven vrže in potepta od ljudij« (Mat. 5, 13.).

Narod naš je še pobožen; on ljubi krščansko vero in katoliško cerkev ter je pripravljen in sposoben storiti za njo vse. Ali naš narod se briga tudi za druge javne zadeve svoje, pa torej hoče, da so tudi predstavljatelji vere in cerkve, da so duhovniki v teh zadevah ž njim, kakor je on ž njimi v cerkvenih stvaréh. Zato oni duhovniki ne ravna jo prav, kateri se v narodnih poslih od naroda cepajo. Oni ne vejo, v kako nevarnost spravljajo ne samo slovensko narodnost, temveč tudi krščansko vero in katoliško cerkev. Pač so tukaj na mestu besede sv. apostola Pavla: »Ako kdor

¹ Tá odstavek je prirejen po srbskem članku: »Našim sveštenicima« v listu »Glas Naroda« (u Novome Sadu) god. IV. 1874 br. 5 i 9, dakakor mutatis mutandis.

za svoje in najbolj za domače skrbi néma, vero je zatajil in je od nevernika slabejši« (I. Tim. 5, 8.). Prej omenjeni primer nam v naših razmerah to potrjuje. Kako so namreč Slovenci na nekaterih krajih, posebno na severo-zapadu, začeli svojo pradedovsko vero katoliško zapuščati ter prehajati na lutersko; a uprav tam jim tudi najbolj gine narodnost slovenska!

Groza nas grabi, kadar pomislimo, kaj bi bilo, ako bi vsi Slovenci ali vsaj večina se preverila na luterane! Kateremu pravemu Slovencu bi se tedaj ljubilo to življenje? Ne bi li slovenskemu rodoljubu svet tedaj bil prazen? Slovenski spomini, slovenske želje in težnje, vsikoliki slovenski očitljivi bi mu v srci venéli, dokler ne bi drug za drugim povse ugasnili, dokler mu se ne bi utrnilo tudi življenje! A do koga stoji največ, da se tó ne zgodi? Do koga drugega, nego li do duhovnikov! Kakor so duhovniki nekdanj uzdržavali vero, tako je potrebno, da nam sedaj uzdržavajo s sv. vero tudi narodnost; kajti obe dve ste jedna za drugo tesno privezani, pa kadar jedna propade, mora tudi druga izginiti.

Mi Slovenci redno nimamo Bog vé kakih velemožnih podpornikov, kateri bi se brigali za naš narod, za slovenstvo, da ga okrepljavajo in njegovo dobro duhovno in telesno pospešujejo. Slovenci imamo jedino svoje službenike narodne; a to so duhovniki in učitelji. — Učitelji imajo veliko nalogo, ali oni delujejo bolj v šoli nego li v narodu, v ljudstvu; a delokrog duhovnikov je baš v samem narodu, oni morajo biti uprav narodni učitelji. Pa kdo tudi ima za to več prilike od njih? Kdo je z narodom v bližej dotiki, nego li oni? Ko te prinesó k sv. krstu, da postaneš otrok božji, duhovnik te vsprejme v zavezo cerkve krščanske. Hočeš li se z izvoljeno osebo združiti za vse življenje v zakramentu sv. zakona, duhovnik ti opravlja ta slovesni čin. Iščeš li poduka v verskih resnicah, potrebuješ li sveta v svetskih zadevah, duhovnik ti ga daje tam vsakikrat, tū mnogokrati. Kadar ti se približa konec zemeljskega potovanja, duhovnik te obišče s tolažbo v trpljenji in s sv. popotnico za dolgo večnost; a kadar ti udari poslednja ura ter te ponesó k večnemu počitku, ako nikdo drug, duhovnik te tja izpremi, njegova molitev te usnavlja v pokojni sen do sodnjega dne. In kdo bode našteval vse prilike, v katerih se srečava duhovnik z narodom, v katerih ima ž njim posla, sklepa ž njim zveze v čelem življenji!

Ako je duhovnik izučén in naobražen, ako je naudušen za svoj sveti poklic, on more narod preobraziti, more od neomikanega, nevednega napraviti prosveten in v vsem napreden narod. Samo treba, da sam zna, katere dolžnosti ima kot duhovnik, kot človek in kot rojak.

Pa katere dolžnosti ima on v tém trojnem oziru? Na kratko.

Kot duhovnik ima dolžnost, da se drži cerkve in verskih propisov. Kako more oni duhovnik, kateri svoje verske in cerkvene dolžnosti vrši nemarno, od drugih zahtevati, da goré za cerkev in vero? Ne bode li tak duhovnik baš odtujaval naroda od vere in cerkve? Duhovniki navadno zamerjajo onim, kateri cerkev in vero pred ljudstvom omalovažujejo,

in v tem imajo povse pravo. To-da ni zadosta samo drugim zamerjati, nego treba je z delom, z vzgledom predhoditi; kajti to bode imelo največ uspeha. Vsak duhovnik mora najresnobnejše pojmiti sveti svoj poklic. Potrebno mu je, da se noč in dan spominja, da je on službenik cerkve Kristove, službenik onega Krista, kateri je za človeštvo pretrpel ne samo preganjanja in muko, nego tudi smrt. Ali je mar oni duhovnik vreden služnik oltarja Kristovega, kateri niti toliko ni sposoben, nečemo reči, da žrtvuje življenje, nego da samo vso moč svojo posveti cerkvi in narodu, katerega je član in od katerega dobiva tudi užitek? V cerkvenej občini mora duhovnik biti uзор reda in zakonitosti. Ako vidi, da farani prestopajo meje postave, da samovolja začenja v njih nadvladovati, tedaj po navodu apostolovem »oznanjuj besedo, ne jenjaj, bodi-si priležno ali nepriležno; prepričaj, prosi, svari z vsem potrpljenjem in ukom« (II. Tim. 4, 2.).

Kot človek mora se duhovnik v življenji ponašati takó, kakor veleva krščanska vera sploh in posebe cerkev, katerej se je posvetil. Gotovo, da se ne more zahtevati od njega, da bi naj duhovnik bil angel v človeški podobi, da bi naj bil nezmotljiv in brez vsake hibe; no vender se more terjati, da je med najboljšimi a ne med najslabejšimi, da narodu v dobrem a ne v hudem prednjači. »Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaša dobra dela in slave očeta našega, ki je v nebesih« (Mat. 5, 16.). Kdor se ne uzdaje v sebe, da bode tak, ta se bolje naj ne udaje težkemu duhovskemu poklicu, ker drugače bode na vsakem koraku prišel navskriž sam s seboj in s svojo dolžnostjo, ter mesto na slavo vere in cerkve, na korist naroda, služil jim bode v pohujšanje in v veliko škodo. Nadalje ima kot človek dolžnost, da se briga za napredek ljudstva, katero mu je izročeno. Duhovnik mora ljudstvo podučevati, kako si more telesno in duševno moč svojo čim bolj popolnjevati. Treba torej, da ljudstvu o vsakej priliki od znanja in nauke, ki jih je sam prejel v šoli in iz knjig, priobčuje, kakó da ono biva vse razumnejše, vse prosvetenejše. In to mu je še tembolj potrebno, ker je duhovnik, kakor prej rečeno, v življenji z nebrojnimi zvezami privezan za ljudstvo, med katerim posluje; pa kakošen glas je nek za njega, ako njegovo ljudstvo ostaje povse nerazumno, nevedno in neomikano!

Kot rojak ima duhovnik dolžnost, da si z vso močjo prizadeva, kako bi njegov narod v vsem napredoval, kako bi napredovala narodnost. Naj vsak duhovnik dobro premisli, kaka teška odgovornost na njega pada pred Bogom, pred vestjo in pred narodom, ako se nikdar ni poprijel te prilike, da narodu, kateri je žejen poduka in modrega sveta, podá duhovnega napitka, da mu kapni kapljico balzama na stoletne rane njegove. Narod naš je sam sebi prepuščen; nima nikogar, da bi si vzel za njega skrb; on je siroče, katero se potika od kamena do kamena, od nemila do nedraga. Duhovnik mu torej bodi i oče i mati; on se naj za njega briga, da sezná potrebe njegove. Duhovnik je sredi naroda; on čuje, kako žila, kako srce narodovo bije. Ako to srce bolno odudarja, treba

je, da duhovnik tej bolezni išče zdravila. Kot rojaku mu je dolžnost, ulivati narodu vero v boljšo bodočnost. Ako bi narod v borbi s sovražniki svojimi omahoval, duhovnik naj ga hrabri; naj ga utrjuje v upanji, da bode po tolikih mukah prišel dan vstajenja narodne svobode, narodnega jedinstva. Duhoven naj ljudstvu ukrepi dinastični čut. In to mu uprav med nami Slovenci težko ne bo, ker: »Hrast se omaja in hrib — zvestoba Slovincu ne gane«! Naposled treba, da duhovnik narod uči ljubezni do bližnjega. A kdo je rojaku bližji od rojaka? Koga naj z večjo ljubeznijo objema, nego zopet jednoplemenega sorodnika svojega? V tem morejo duhovniki največ storiti. Oni morajo tudi v tem biti dostojni nasledniki Krista, kateri je učil ljubezen celó med neprijatelji in sovražniki!

Slovinci, majhen služeč rodič, smo v povse drugačnem položaji, nego li so veliki, gospodujoči narodi, n. pr. Nemci, Italijani, Madjari, nadalje Rusi, deloma sedaj tudi Srbi v kraljevini itd. Njihovega jezika nikdo ne zatira, nikdo ne napada njihove narodnosti; ali mi se moramo neprestano boriti z neprimerno silnimi in neusmilno brezozirnimi sovražniki za istinita prava jezika našega in naše narodnosti, boriti se korak po korak za svoj obstanek. »Biti al' ne biti?« to se prasha vedno pri nas. Ako se je drugim zlasti neslovanskim narodom tù in tam potegovati za narodne svetinje, to jim je napor le za jedno stvar, za vero, odnosno katoliško ali pravoslavno. A nam je ob jednom vojevati na dveh črtah, za glavni dve svetinji naši, za katoliško vero in za narodnost. Iz tega pa sledi, da je ljubezen do domovine v zgoraj označenem smislu za nas Slovence tudi dvojna dolžnost. Stopimo torej vsi sinovi matere Slave, a v prvem redu uprav slovenski duhovniki, pod zastavo, na katerej se blišči prvoborilca našega, slovanskega vladike Josipa Juraja zlato geslo: »Sve za vjeru i za domovinu«!

* * *

Bratje Slovenci! »Borba je življenje človekovo na zemlji« (Job. 7, 1). Dà, borba je naše življenje posebno dandanašnje, borba trda. Pa olajševala nam bode to težko borbo prava domovinska ljubezen, iskrena ljubezen národna; saj »ljubezen vse pretrpi, vse prenese« (I. Kor. 13, 7.). Ljubimo torej domovino: ljubimo narod svoj! »Ljubezen do roda« — govori takó vzvišeno lepo prvi sedaj živeči cerkveni knez slovanski v pismu znanemu našemu duhovniku — »ljubezen do roda svojega je Bog sam v srce človeka vsadil, a Jezus na drevu križa s svojo divno poslednjo molitvo posvetil. Ljubimo narod svoj, delajmo zanj, ker je razen ostalega tudi zategadelj naše ljubezni in našega požrtvovanja vreden, ker je od starih do današnjih časov pravi mučenik«. A bratje, »ne ljubimo z besedo niti z jezikom, temveč v dejanji in resnici« (I. Jan. 3, 18.). Bodimo pa v tej ljubezni stanovitni, tudi ako nam domovina za to morebiti ne bi bila hvaležna; tudi »tukaj se išče, da je kdo zvest najden« (I. Kor. 4, 2.). In celó, ako bi zarad tega morali trpeti sramoto, škodo ali nesrečo,

branim se trdni, »vedoč, da so naši po svetu razkropljeni bratje v ravno takem trpljenji« (I. Petr. 5, 9.). Sicer pa, »kdo vam bo škodoval, ako ste za dobro vneti? Pa če tudi kaj trpite za pravičnosti voljo, blagor vam! Strahovanja njihovega pa se ne bojte« (I. Petr. 3, 13. 14.). Da, ako bode naše delo morda tudi zastoj, ako je našemu narodu že odločeno, da pod nasilnim pritiskom brezštevilnih sovražnikov — pogine, no, bodi volja božja. Tolažba nam bode vsaj prijetna zavest, da smo od Boga nam dano nalogo vestno izpolnjevali, in ali že častno zmagamo, ali pa — umerjemo za vero in za domovino, — saj smo po vzgledu apostola narodov »dober boj bojevali«, za kar nam je »prihranjena krona pravice, katero nam bode dal pravični sodnik« (II. Tim. 4, 7. 8.), in to, upajmo, še na priprošnjo prvih rodoljubov slovanskih ss. Cirila in Metoda.

Bog in Slovani!

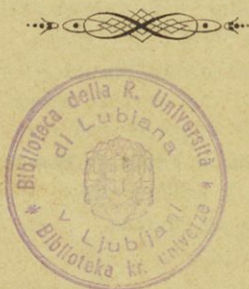
Andrej Fekonja.

Obseg in kazalo.

	Stran
Predgovor	I
Cerkvena himna o ss. Cirilu in Metodu	IV
Okrožnica „Grande munus“	V
Cerkvena himna o ss. Cirilu in Metodu	XII
I. † <i>A. M. Slomšek</i> : Krščanska beseda o bratovščini ss. Cirila in Metoda, slovanskih apostolov: 1. Ss. Cirila in Metoda djanska ljubav; 2. Sovraštva sv. cerkve razdjanska dela	1
II. † <i>Karol Dürnwirth</i> : O posnemanji slovanskih blagovestnikov. Govor bogoslovcem	10
III. † <i>Jos. Virk</i> : Ss. Ciril in Metod — očeta slovanska: 1. v življenji, 2. o smrti uri, 3. v nebesih	13
IV. <i>Neimenovan</i> : Ss. Cirila in Metoda apostolsko življenje — pa naša hvaležnost	16
V. <i>Andrej Karlin</i> : Grško-rusko razkolništvo: 1. Kako se je začelo, 2. kateri so njega krivi nauki	23
VI. <i>P. Konst. Luser</i> : Sv. brata Ciril in Metod — kaj sta ona nam; kaj mi njima	28
VII—IX. <i>Ant. Žlogar</i> : Tri krščanske besede o slovanskih apostolih ss. Cirilu in Metodu. 1. Delovanje sv. blagovestnikov za Slovence in Slovence	32
2. Njuno delovanje za versko edinost in narodno omiko	39
3. Posnemajmo ju kot kristjani pa kot Slovani	46
X. <i>Mat. Kožuh</i> : Delo Slovencev gledé sv. Stola in pravoslavnih bratov	56
XI. <i>Josip Križman</i> : Pohvalni govor o ss. Cirilu in Metodu	59
XII. <i>Ivan Skuhala</i> : O življenji in bratovščini ss. Cirila in Metoda	65
XIII. <i>A. R.</i> : Ciril-Metodovo-praznovanje nas spominja dolžnosti do rimskega papeža	69
XIV. <i>Anton Žlogar</i> : Zakaj in kako častimo slovanska blagovestnika	73
XV. <i>Tešimir</i> : Sv. Metod nas uči zvestobo v spolnovanji stanovskih dolžnosti	80
XVI. <i>Tomo Zupan</i> : Ciril-Metodovo delovanje na avstrijskih tleh; njun dar; njuna danes povišana slava	85
XVII. <i>Andrej Fekonja</i> : Krščanstvo med Slovenci: A. »Spominjajte se svojih predstojnikov, kateri so vam govorili besedo božjo. B. Glejte konec njih življenja in ravnajte se po njihovej veri«	91
XVIII. <i>Ivan Vrhovnik</i> : O ljubezni ss. Cirila in Metoda do Slovanov: 1. koliko sta radi njih zapustila, 2. koliko pretrpela, 3. koliko storila?	105
XIX. <i>Mihaljko Vuga</i> : Oporoka sv. Metoda	109

XX. <i>Neimenovan: Pareneza na čest svetij slovenskij apoštolov Cirila i Metoda</i>	117
XXI. <i>Matija Torkar: Sv. vera, narodnost in domovina. Sv. brata 1. nas spodbadata k dejanskemu spoznavanju sv. vere, 2. nas učita ljubiti narodnost in domovino</i>	120
XXII. <i>Anton Kesnar: Sv. Cirila in Metoda versko oznanovanje — spoštujmo sv. vero</i>	128
XXIII. <i>Matija Kolar: Ss. verovestnika slovanska — naša največja dobrotnika: 1. ker sta nas z duhovnim naukom prerodila, 2. sta še zdaj naša varuha in priprošnjika pri Bogu</i>	131
XXIV. <i>Žiga Bohinec: Usmiljenje božje se razodeva v presv. Krvi Jezusovi pa v apostolskem delovanji ss. Cirila in Metoda</i>	135
XXV. <i>Gregor Jakelj: Razširjanje kraljestva božjega po ss. Cirilu in Metodu — pa po nas: 1. kako sta onadva razširjala med Slovani božje kraljestvo, 2. kako moramo tudi mi delati za božje kraljestvo</i>	139
XXVI. <i>Dr. Fran Lampè: Cena sv. vere</i>	143
XXVII. <i>Ivan Ažman: Svetišča ss. Cirila in Metoda. Nju posnemanje</i>	147
XXVIII. <i>Anton Červ: Apostelsko delovanje ss. Cirila in Metoda — pa naša dejanska hvaležnost</i>	153
XXIX. <i>Jožef Borovnjak: Pareneza na čest svetij apoštolov Cirila i Metoda</i>	172
XXX. <i>Dr. Ivan Svetina: Začetek modrosti je strah božji</i>	176
XXXI. <i>Dr. Josip Marinko: Sv. Ciril in Metod — uzornika slov. dijakom</i>	181
XXXII. <i>Dr. Josip Lesar: Praznovanje štirih ss. blagovestnikov slovenskih, Mohor-Fortunata in Ciril-Metoda</i>	185
XXXIII. <i>Ivan Lavrenčič: Stanovitnost sv. Metoda: 1. kako stanoviten je bil on pri svojem sv. delu, 2. da je potrebna stanovitnost duši naši</i>	189
XXXIV. <i>Mih. Vuga: Sv. Ciril dvakrat, sv. Metod štirikrat med Slovenci</i>	193
XXXV. <i>Ivan Vrhovnik: Pogled v mladostno in moško dóbo Cirilovo</i>	199
XXXVI. <i>Ivan Pavlič: Češčenje ss. Cirila in Metoda v Slovanih in Slovencih</i>	202
XXXVII. <i>Tešimir: Življenje ss. Cirila in Metoda v primeri z našim</i>	209
XXXVIII. <i>Anton Žlogar: Vzvišenost duhovstva Jezusovega odsvita se nam v ss. Cirilu in Metodu: 1. vzvišenost duhovstva Jezusovega, 2. kako sta je ss. Ciril in Metod posnemala</i>	212
XXXIX. <i>Andr. Karlin: Homilija za praznik ss. Cirila in Metoda</i>	219
XL. <i>Andr. Fekonja: O ljubezni do domovine. Homiletiška razprava</i>	224

Popravki.

Stran	1. vrsta	11. od zgoraj	čitaj: trupli mesto: trupla.
»	5.	» 6. » spodaj	» zvesti » zvest.
»	27.	» 22. » »	prideni za besedo: ust še: resnica, da je rimski papež, kot učenik in pastir vseh.
»	35.	» 13. » »	čitaj: zaslišavši mesto: slišavši.
»	36.	» 6. » zgoraj	» » » »
»	43.	» 19. » spodaj	» niste » niso.
»	68.	» 19. » »	» njun » njuni.
»	77.	» 3. » zgoraj	» tak » taki.
»	87.	» 3. » spodaj	za besedo: so prideni: od.
»	204.	» 8. » »	nad opazko čitaj: njun mesto: njuni.
»	208.	» 16. » »	za besedo: oni, prideni: ki.
»	208.	» 15. » »	čitaj: kar mesto: ko.

Manjše hibe blagoroljni čitatelj popravi sam!

B. B. S.

